

בשורה גדולה ללומדי הדף היומי

"הדף היומי"

עם "אוצרות יהודים"
הפרש החדש, הבהיר והמדויק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד הימי משנה ברורה
זוהר עם תרגום לשון הזוהר,
תהילים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מהדורה מיוחדת
באותיות מאירות עיניים
מתאים ללימוד גם בסינעה.

אוצרות יהודים

פרשת כי תבוא

י' אלול עד ט"ז אלול תשפ"ו

לפי ימים

אניציה יהודים

בתוספת "הכל הנצח", דבר יום ביומו מרכיב "ק' זיע"א

"אוצרות יהודים"

הביאור המיוחד שכבש בסערה
את לומדי הדף היומי!

יד ושם לעבר ה', ה"ר נחמן בן שמואל ליאני, מנמתי בדרך מצורה
י"א כסלו תשס"ח

חוברת תתל"ד - שבת פרשת כי תבוא, י' אלול - ט"ז אלול תשפ"ו

אוצרות יהודים

גוטמכר 5 בני ברק 5138948
טל' 03-6186699 03-6186699
036186699X@gmail.com

להצטרפות - 03-6186699

ובעמדות "לנדרים פלטים"

ניתן להשיג באדי"ב:

Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzreseyehidim@gmail.com

הָרִינִי מִקֶּשֶׁד אֶת עַצְמִי

בְּלִמּוּדִי/בְּתַפְלָתִי

לְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שֶׁבְּדוֹרֵנוּ

וּלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שׁוֹכְנֵי עֶפְרָה

קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּוֶה

וּבַפֶּרֶט לְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ

צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם

נַחַל גִּבֵּעַ מְקוֹד חֲכָמָה

רַבֵּנוּ נַחֲמָן בֶּן פִּיגָא

זְכוּתוֹ תִּגַּן עָלֵינוּ אָמֵן

פרשת כי תבוא

לפי ימים • י' אלול עד ט"ז אלול תשפ"ו

הדף היומי עם פירוש אוצרות יהודים • נ"ך • משנה • שולחן ערוך • עמוד יומי משנה ברורה •
זוהר עם תרגום ללשון הזוהר • תהילים • כתבי ברסלב: ליקוטי מוהר"ן • ליקוטי הלכות • ספרי
רבינו על פי הסדר • ספר המידות • שמות הצדיקים • ליקוטי תפילות
פרשת השבוע ותיקון הכללי מופיעים בנפרד

נושאי הלימוד בחוברת ערוכים לפי ימות השבוע

בכל יום מרוכז חלק הלימוד השייך לאותו יום

הקש על היום הרצוי כדי לעבור אליו

יום שני

יום ראשון

יום רביעי

יום שלישי

יום שישי

יום חמישי

שבת קודש

לתיקון הכללי

לפרשת השבוע

ניווט בתוך החוברת

לחצו על הכפתורים למעבר מהיר בין הנושאים

חזרה לתוכן העניינים

לעמוד הקודם

לעמוד הבא

להצטרפות לקבלת החוברות

מעבר לארכיון החוברות

לחוברות מפרשות קודמות

דברים כו תבוא

אונקלוס קכט

כו * וְהָיָה כִּי-תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וִירֻשָּׁתָהּ
וַיִּשְׁבֶּת בָּהּ: ג וּלְקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית | פֶּלֶל-
פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְּיֵא מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וּשְׂמַתָּ בִטְנָא
וְהִלַּכְתָּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לִשְׁכֹּן שְׁמוֹ שָׁם: ג וּבָאתָ אֶל-
הַפֶּהָן אֲשֶׁר יְהוָה בִּימֵיךָ הָיָה וְאָמַרְתָּ
אֵלָיו הִגְדַּתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי-
בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לְאֲבֹתֵינוּ לָתֵת לָנוּ: ד וּלְקַח הַפֶּהָן הַטָּנָא
מִיָּדְךָ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
ה וְתָתִיב וְתִמְרָה קֶדֶם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָכֵן אֲרָמָא יֵת אֲבָא וְנָתַת לְמַצְרֵים וְדָר

רש"י

(א) והיה כי תבוא וגו' וירשתה וישבת בה. מגיד שלא נתייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה: (ב) מראשית. ולא כל ראשית שאין כל הפירות חייבין בבכורים אלא ז' המינין בלבד נאמר כאן ארץ ונאמר להלן ארץ חטה ושעורה וגו' מה להלן מ' המינין שנשתבחה בהן ארץ ישראל אף כאן שבה ארץ ישראל שהן ז' המינין: זית שמן. זית אגורי ששמנו אגור בתוכו: ודבש. הוא דבש תמרים: מראשית. אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה כורך עליה גמי לסימן ואומר הרי זה בכורים: (ג) אשר יהיה בימים

דברים כו תבוא

אונקלוס קכ

אֲרָמִי אֲבָד אֲבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה וַיֵּגֶר שָׁם
בְּמַתִּי מַעֲטָ וַיְהִי-שָׁם לְגֹי גָדוֹל עַצוֹם
וְרָב: ו וִירְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ
עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה: ז וְנִצַּעְתָּךְ אֶל-יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וְיִשְׁמַע יְהוָה אֶת-קִלְנוֹ
וַיֵּרָא אֶת-עַנְיָנוּ וְאֶת-עַמְלָנוּ וְאֶת-לַחֲצוֹנוּ:
ח וַיִּצְאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה
וּבְזֶרַע נְטוּיָה וּבְמִדְרָא גָדֹל וּבִאֲתוֹת
וּבְמִפְתִּים: ט וַיִּבְאֵנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה
וַיִּתֵּן-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ זֵבֶת
חֶלֶב וְדִבְשָׁ: י וְעַתָּה הִנֵּה הִבֵּאתִי אֶת-
רֵאשִׁית פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-נָתַתָּה לִּי
יְהוָה וְהִנַּחְתּוּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
יא וּשְׂמַחְתָּ בְּכָל-הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אֶתָּה וְהַלּוּי וְהַגֵּר
אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ: ס שְׁנֵי יָ כִּי תִכְלֶה לַעֲשֹׂר

רש"י

למצרים: במתי מעט. בשבעים נפש: (ט) אף המקום הזה. זה בית המקדש: ויתן לנו את הארץ. כמשמעו: (י) והנחתו. מגיד שנוטלו אחר הנפת (ס"א ונחת) הכהן ואוחזו בידו כשהוא קורא וחוזר ומניף: (יא) ושמחת בכל הטוב. מכאן אמרו אין קורין מקרא בכורים

דברים כו תבוא

אונקלוס קלא

את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו: ^י ואמרת לפני יהוה אלהיך בערתי הקדש מן הפית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה בכל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי: ^י לא אכלתי באני ממנו ולא בכל פקודיך די פקדתי לא עברתי מפקודיך ולא אתגשיתי: ^{יד} לא אכלית באבלי רש"י

לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית. כשתגמור להפריש מעשרות של שנה השלישית קבע זמן הביעור והיודי בערב הפסח של שנה הרביעית שנאמר מקצה שלש שנים תוציא וגו' נאמר כאן מקץ ונאמר להלן מקץ שבע שנים לענין הקהל מה להלן רגל אף כאן רגל אי מה להלן חג הסוכות אף כאן חג הסוכות ת"ל כי תכלה לעשר מעשרות של שנה השלישית רגל שהמעשרות כלין בו וזהו פסח שהרבה אילנות יש שנלקטין אחר הסוכות נמצאו מעשרות של שלישית כלין בפסח של רביעית וכל מי ששהה מעשרותיו הצריכו הכתוב לבערו מן הבית: שנת המעשר. שנה שאין נוהג בה אלא מעשר אחד משני מעשרות שנהגו בשתי שנים שלפניה ששנה ראשונה ושניה של שמיטה נוהג בהן מעשר ראשון כמו שנאמר כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר ומעשר שני שנאמר ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך הרי שתי מעשרות ובא ולמדך כאן בשנה השלישית שאין נוהג מאותן שתי מעשרות אלא האחד

ואיזה זה מעשר ראשון ותחת מעשר שני יתן מעשר שני שנאמר כאן ונתתה ללוי את אשר לו הרי מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני: ואכלו בשעריך ושבעו. תן להם כדי שבען מכאן אמרו אין פוחתין לעני בגורן פחות מחצי קב חטים וכו': (ג) ואמרת לפני ה' אלהיך. התורה שנתת מעשרותיך בערתי הקדש מן הבית. זה מעשר שני ונסע רבעי ולמדך שאם שהה מעשרותיו של שתי שנים ולא העלם לירושלים שצריך להעלותם עכשיו: וגם נתתיו ללוי. זה מעשר ראשון. וגם לרבות תרומה ובכורים: לגר ליתום ולאלמנה. זה מעשר עני: ככל מצותך. נתתם כסדרן ולא הקדמתי תרומה לבכורים ולא מעשר לתרומה ולא שני לראשון שהתרומה קריה ראשית שהיא ראשונה משנעשה דגן וכתוב מלאךך ודמך לא תאחר לא תשנה את הסדר: לא עברתי ממצותיך. לא הפרשתי ממין על שאינו מינו ומן החדש על הישן (ולא מן התלוש על המחבר ולא מן המחבר על התלוש): ולא שכחתי. מלברךך על הפרשת מעשרות: (יד) לא אכלתי באני ממנו. מכאן שאסור לאונן:

דברים כו תבוא

אונקלוס קלא

בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול יהוה אלהי עשיתי ככל אשר צויתני: ^{טו} השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש: ^{טז} שמימי היום הזה יהוה אלהיך מצוה לעשות את החקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך: ^{יז} את יהוה האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו ולשמע בקלו: ^{יח} ויהוה האמירך היום להיות לו לתקנך קדמוהי ולמשר קדמוהי ופקדוהי ודינאוהי ולקבלא למימרה: ^{יח} ויני חטבך רש"י

רש"י

ולא בערתי ממנו בטמא. בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא והיכן הוזהר על כך לא תוכל לאכול בשעריך זו אכילת טמאה כמ"ש בפסולי המוקדשים בשעריך תאכלנו הטמא והטהור וגו' אבל זה לא תוכל לאכול דרך אכילת שעריך האמור במקום אחר: ולא נתתי ממנו למת. לעשות לו ארון ותכריכין: שמעתי בקול ה' אלהי הביאותי לבית הבחירה: עשיתי ככל אשר צויתני. שמחתי ושימחתי בו: (טו) השקיפה ממעון קדשך. עשיתי מה שגזרת עלינו עשה אתה מה שעליך לעשות שאמרת אם בחקותי תלכו

ונתתי גשמיכם בעתם: אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו. לתת לנו וקיימת ארץ זבת חלב ודבש: (טז) היום הזה ה' אלהיך מצוה. בכל יום יהיו בעיניך חודשים כאילו בו ביום נצטוו עליהם: ושמרת ועשית אותם. בת קול מברכתו הבאת בכורים היום תשנה לשנה הבאה: (יז) האמרת והאמירך. אין להם עד מוכיח במקרא ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה הבדלתי לך מאלהי עובדי כוכבים להיות לך לאלהים והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה ומצאתי להם עד והוא לשון תפארת כמו

דברים כז תבוא

אונקלוס קלד

לְעַם סִגְלָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר-לָךְ וּלְשֹׁמֵר כָּל-
מִצְוֹתָיו: י וּלְתַתֵּךְ עֲלִיזֹן עַל כָּל-הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר עָשָׂה לְתַהֲלָה וּלְשֵׁם וּלְתַפְאֶרֶת
וּלְהִיתֶךְ עִם-קֹדֶשׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר: פ רַבִּיעִי כֹז א וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת-הָעָם לֵאמֹר שָׁמֹר אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַצְוֶה אֹתְכֶם הַיּוֹם: ז וְהָיָה
בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבְרֻן אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-הָאָרֶץ
אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְהִקְמַתָּ לָךְ
אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וּשְׁדַתְּ אֹתָם בְּשִׂיד:
ח וְכַתַּבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
הַזֹּאת בְּעֵבֶרְךָ לְמַעַן אֲשֶׁר תִּבְאֵ אֶל-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ אֶרֶץ
זִבַת חֶלֶב וְדִבֹּשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
אֱלֹהֵי-אֲבֹתֶיךָ לָךְ: ט וְהָיָה בְּעֵבֶרְכֶם
אֶת-הַיַּרְדֵּן תִּקְיְמוּ אֶת-הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַצְוֶה אֹתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבֵל
ד וַיְהִי בְּמַעֲבְרְכֶם וְהָאֵלֶּיךָ דִּבֶּר יְהוָה

רש"י

יתאמרו כל פועלי און: (יח) כאשר דבר לך.
והייתם לי סגולה: (יט) והיוותך עם קדוש וגו'
כאשר דבר. והייתם לי קדושים: (א) שמור
את כל המצוות. לשון הוזה גרונ"ט בלע"ז (אם
צו היטען. צו בעאכאטען): (ב) והקמות לך.

דברים כז תבוא

אונקלוס קלד

וּשְׁדַתְּ אֹתָם בְּשִׂיד: ה וּבְנִיתָ שָׁם מִזְבֵּחַ
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִזְבֵּחַ אֲבָנִים לֹא-תִנֶּיךָ
עֲלֵיהֶם בְּרֹזֶל: ו אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה
אֶת-מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַעֲלִיתָ עָלָיו
עֹלֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: ז וּבַחַתַּת שְׁלָמִים
וְאִכְלַת שָׁם וּשְׂמַחַת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
ח וְכַתַּבְתָּ עַל-הָאֲבָנִים אֶת-כָּל-דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת בָּאֵר הַיֵּטֵב: ט וַיְדַבֵּר
מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר הַסֵּכֶת וּשְׂמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה
נְהִייתָ לְעַם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: י וּשְׁמַעְתָּ
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וַעֲשִׂיתָ אֶת-מִצְוֹתָיו
וְאֶת-חֻקָּיו אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַצְוֶה הַיּוֹם: ס
חַמִּישִׁי יא וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת-הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא
לֵאמֹר: יב אֵלֶּה יַעֲמְדוּ לְבָרֶךְ אֶת-הָעָם
עַל-הָר גְּרִזִּים בְּעֵבֶרְכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן
שְׂמֹעוֹן וְלוֹי וַיהוּדָה וִישָׁשְׁכָר וַיֹּסֵף
עֲמָא בְיוֹמָא הַהוּא לְמִימַר: יג אֵלֶּיךָ יְקִימוֹן לְבָרְכָא יְהוָה

רש"י

הר עיבל והכהנים והלוויים והאזרחים למטה
באמצע הפכו לויים פניהם כלפי הר גריזים
ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה
פסל ומסכה וגו' ואלו ואלו עונין אמן חזרו
והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה

דברים כז תבוא

אונקלוס קלד

ובנימין: ^י ואלה יעמדו על הקללה בהר
עיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי:
^{יד} וענו הלויים ואמרו אל-פל-איש
ישראל קול רם: ^{טו} ארור האיש אשר
יעשה פסל ומסכה תועבת יהוה מעשה
ידי חרש ושם בַּסֶּתֶר וְעָנּוּ כָּל-הָעָם
ואמרו אֲמֵן: ^{טז} ארור מקלה אביו ואמו
ואמר כל-העם אֲמֵן: ^{יז} ארור מסיג
גבול רעהו ואמר כל-העם אֲמֵן: ^{יח}
ארור משגה עור בדרך ואמר כל-
העם אֲמֵן: ^{יט} ארור מטה משפט
גרי-יתום ואלמנה ואמר כל-העם אֲמֵן:
^כ ארור שכב עם-אשת אביו פי גלה בנף
אביו ואמר כל-העם אֲמֵן: ^{כא} ארור
שכב עם-כל-בהמה ואמר כל-העם
אֲמֵן: ^{כב} ארור שכב עם-אחותו בת-
אביו או בת-אמו ואמר כל-העם אֲמֵן: ^{כג}

דאבוהי ויימר כל-עמא אמן: כא ליט דישכוב עם כל-בעינא ויימר כל-עמא אמן:
כב ליט דישכוב עם אחתה בת אבוהי או בת אמה ויימר כל-עמא אמן:

רש"י

ואומרים ארור האיש אשר יעשה פסל וגו' וכן כולם עד ארור אשר לא יקים: (טז) מקלה אביו. מזלול לשון ונקלה אחיך: (יז) מסיג גבול. מחזירו לאחריו וגונב את הקרקע לשון והוסג אחור: (יח) משגה עור. הסומא בדבר ומשיאו עצה רעה:

דברים כח תבוא

אונקלוס קלד

כ: ארור שכב עם-חתנתו ואמר כל-העם
אֲמֵן: ^כ ארור מכה רעהו בַּסֶּתֶר ואמר
כל-העם אֲמֵן: ^{כב} ארור לקח שחד
להכות נפש דם נקי ואמר כל-העם
אֲמֵן: ^{כג} ארור אשר לא-יקים את-
דברי התורה-הזאת לעשות אותם
ואמר כל-העם אֲמֵן: ^{כד} והיה אם-
שמוע תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר
לעשות את-כל-מצותיו אשר אנכי
מצוה היום ונתנך יהוה אלהיך עליון על
כל-גווי הארץ: ^{כה} ובאו עליך כל-
הברכות האלה והשיגך פי תשמע בקול
יהוה אלהיך: ^{כו} ברוך אתה בעיר וברוך
אתה בשדה: ^{כז} ברוך פרי-בטנך ופרי
אדמתך ופרי בהמתך שגר אלפיה
ועשתרות צאנך: ^{כח} ברוך טנאך
ובריך את בִּחְקֶלְךָ: ^{כט} בריך ולדא דמערך ואבא דארעך וילדא דבעירך בקרי תוריד

רש"י

(כד) מכה רעהו בסתר. על לשון הרע הוא אומר ראיתי ביסודו של רבי משה הדרשן י"א ארורים יש כאן כנגד י"א שבטים וכנגד שמעון לא כתב ארור לפי שלא היה בלבו לברכו לפני מותו כשברך שאר השבטים לכך לא רצה לקללו: (כו) אשר לא יקים. כאן כלל את כל התורה כולה וקבלוה עליהם באלה

ובשבועה: (ד) שגר אלפיה. ולדות בקרך שהבהמה משגרת ממעה: ועשתרות צאנך. כתרומו ורבותינו אמרו למה נקרא שמן עשתרות שמעשירות את בעליהן ומחזיקות אותן כעשתרות הללו שהן סלעים חזקים: (ה) ברוך טנאך. פירוטך ד"א טאנך דבר לח שאתה מסנן בסלים: ומשאתך. דבר יבש

דברים כח תבוא

אונקלוס קלח

וּמִשְׁאֲרֵתָּךְ: ו בְּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֲךָ וּבְרוּךְ
 אַתָּה בְּצֵאתָּךְ: שִׁישׁ י יִתֵּן יְהוָה אֶת־
 אִיבֶיךָ הַקָּמִים עֲלֶיךָ נִגְפִים לִפְנֵיךָ בְּדֶרֶךְ
 אֶחָד יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבִשְׂבַעַה דְּרָכִים יָנוּסוּ
 לִפְנֵיךָ: ה יֵצֵא יְהוָה אֶתְךָ אֶת־הַבְּרִכָּה
 בְּאַסְמִיךָ וּבְכָל מִשְׁלַח יָדְךָ וּבִרְכֶּךָ בְּאָרֶץ
 אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ: ט יְקִימֶךָ
 יְהוָה לֹא לְעַם קָדוֹשׁ כִּאֲשֶׁר נִשְׂבַּע־לָךְ כִּי
 תִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ
 בְּדַרְכָּיו: ו וְרָאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם
 יְהוָה נִקְרָא עֲלֶיךָ וִירָאוּ מִמֶּךָ: יא וְהוֹתִרְךָ
 יְהוָה לְטוֹבָה בְּפָרִי בִטְנְךָ וּבְפָרִי בְהֵמָתְךָ
 וּבְפָרִי אֲדָמָתְךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׂבַּע
 יְהוָה לֵאמֹתֶיךָ לְתֵת לָךְ: יב יִפְתַּח יְהוָה
 לָךְ אֶת־אוֹצְרוֹ הַטוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם
 לְתֵת מָטֶר־אֶרֶץ בְּעֵתוֹ וּלְבָרֶךְ אֶת
 כָּל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ וְהִלּוֹיתָ גוֹיִם רַבִּים
 וְאַתָּה לֹא תִלּוּחַ: יג וְנִתְּנָךְ יְהוָה לְרֹאשׁ
 שְׁמָיָא לְמִתָּן מָטֶר אֶרֶץ בְּעֵדְנָה וּלְכַרְכָּא נַח כָּל־עוֹבְדֵי יָדְךָ וְתוֹזֵף לְעַמְּמִין סִגְיָאין
 וְאֵת לֹא תוֹזֵף: יד וְיִתְּנָךְ יְיָ לְמִקְדָּשׁ וְלֹא לְחִלְשׁ וְתִהִי בְרַם לְעַלָּא וְלֹא תִהִי לְמַחְתָּא

רש"י

שנשאר בכלי ואינו זב: (ו) ברוך אתה בבוואך העולם בלא חטא כביאתך לעולם: (ז)
 וברוך אתה בצאתך שתהא יציאתך מן ובשבעה דרכים ינוסו לפניך. כן דרך הנבחרים

דברים כח תבוא

אונקלוס קלח

וְלֹא לִזְנוֹב וְהִיִּיתָ רַק לְמַעַלָּה וְלֹא תִהְיֶה
 לְמִטָּה כִּי־תִשְׁמַע אֶל־מִצְוֹת יְהוָה
 אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶךָ הַיּוֹם לִשְׁמֹר
 וּלַעֲשׂוֹת: י וְלֹא תִסּוֹר מִכָּל־הַדְּבָרִים
 אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם יָמִין
 וּשְׂמָאוֹל לְלַכֹּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 לְעַבְדָּם: פ וְהָיָה אִם־לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־
 מִצְוֹתַי וְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶךָ הַיּוֹם
 וּבָאוּ עֲלֶיךָ כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה
 וְהִשְׁיגוּךָ: טו אָרוּר אַתָּה בְּעִיר וְאָרוּר
 אַתָּה בִּשְׂדֶּה: יז אָרוּר טִנְאֶךָ וּמִשְׁאֲרֵתָּךְ:
 יח אָרוּר פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אֲדָמָתְךָ שֹׁגֵר
 אֲלֵפֶיךָ וְעִשְׂתִּירַת צֹאנֶךָ: יט אָרוּר אַתָּה
 בְּבֹאֲךָ וְאָרוּר אַתָּה בְּצֵאתָּךְ: כ יִשְׁלַח
 יְהוָה אֶת־הַמָּאֲרָה אֶת־הַמְּהוּמָה
 וְאֶת־הַמְּגֵעֶרֶת בְּכָל־מִשְׁלַח יָדְךָ אֲשֶׁר
 תַּעֲשֶׂה עַד הַשְּׂמֹדֶךָ וְעַד־אַבְדֶּךָ מִהֵרָ
 מִפְּנֵי רַע מַעֲלָלֶיךָ אֲשֶׁר עֲזַבְתָּנִי:

בשעות עובדיך דשבקתא דחלתי:
 רש"י

ארי תקבל לסקודיא
 די אלהי די אנא
 מפקדך יומא דין
 למטר ולמעבד:
 ואלא תסטון מפל-
 פתגמא די אנא
 מפקד יתכון יומא דין
 ומינא ושמאלא למחך
 בטר טעות עממא
 למפלחהו: טו ויהי
 אם לא תקבל למימרא
 די אלהי למטר
 למעבד ית כל-
 פקודיהי וקמיהי די
 אנא מפקדך יומא דין
 וייתון עלך כל־לוטא
 האלין וידבקנה:
 טו ליט את בקרתא
 וליט את בקולא:
 יז ליט סלך ואצותך:
 יח ליט ולדא דמעך
 ואבא דארעך בקרי
 תורך ועדרי ענך:
 יט ליט את במעלך
 וליט את במפקך:
 כ יגרי יי בך ית
 מארתא וית שגושא
 וית מזופיתא ככל-
 אושטות ידך די מעבד
 עד דתשמיצי ועד
 דתיבד בקריע מן קדם

לברוח מתפזרים לכל צד: (כ) המארה. חסרון כמו צרעת ממארת: המהומה. שגשג קול

דברים כח תבוא

אונקלוס קט

כא יִדְבֹק יְהוָה בְּךָ אֶת־הַדָּבָר עַד כִּלְתּוֹ
אֶתְךָ מֵעַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה בָּא־
שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: כב יִכְבֶּה יְהוָה בְּשַׁחַת
וּבִקְדָחַת וּבִדְלָקַת וּבַחֲרָר וּבַחֲרָב
וּבִשְׂדֵפּוֹן וּבִיִּרְקוֹן וּרְדִפוֹךָ עַד אֲבֹדְךָ:
כג וְהָיוּ שְׁמִידָה אֲשֶׁר עַל־רֹאשְׁךָ נַחֲשֶׁת
וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר־תַּחְתֶּיךָ בְּרוּל: כד יִתֵּן יְהוָה
אֶת־מָטֶר אֶרְצְךָ אֲבָק וְעָפָר מִן־הַשָּׁמַיִם
יֵרֵד עָלֶיךָ עַד הַשְׁמָדֶךָ: כה יִתְּנֶךָ יְהוָה |
פָּרִין: כו יִתֵּן יְיָ יֵת מָטֶר אֶרְצְךָ אֲבָקָא וְעָפָרָא מִן שְׁמַיָא יַחֲוֹת עָלֶךָ עַד דְּתַשְׁמַצִּי:

רש"י

בהלות: (כב) בשחפת. שבשרו נשחף ונפוח:
ובקדחת. לשון כי אש קדחה באפי והוא אש
של חולים מלוו"י בלע"ז (פיכער היטץ) שהיא
חמה מאוד: ובקדחת. חמה יותר מקדחת
ומיני חלאים הם: ובחחרה. חולי המחממו
תוך הגוף וצמא תמיד למים ובלע"ז
אשטרידימנט"ט (אנגלעדיינטיגסטע היטץ) לשון ועצמי
חרה מני חרב. נחר מפוח מאש: ובחרב. יביא
עליך גייסות: שדפון וירקון. מכת תבואה
שבשדות: שדפון. רוח קדים אשילדה בלע"ז
(דער ברענגער מזה חורף: וירקון. יובש ופני
התבואה מכסיפין ונחפסין לירקון קמ"א
בלע"ז (אליידיגער געל געווארענער זאג): עַד אֲבֹדְךָ.
תרגום עד דחיבד כלומר עד אבוד אותך
שתכלה מאליו: (כג) והיו שמיד אשר ע"י
ראשך נחשת. קללות הללו משה מפי עצמו
אמרן ושבהר סיני מפי הקב"ה אמרן
כמשמעו. וכן נאמר ואם לא תשמעו לי ואם
תלכו עמי קרי וכאן הוא אומר לקול ה'

דברים כח תבוא

אונקלוס קמ

נגַף לִפְנֵי אֵיבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא אֵלָיו
וּבִשְׁבָעָה דְרָכִים תִּנּוּס לִפְנָיו וְהָיִיתָ
לְעֹזָה לְכָל מַמְלֹכֹת הָאָרֶץ: כו וְהָיִיתָ
נִבְלָתָךְ לְמֹאכָל לְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם
וּלְבִהֶמַת הָאָרֶץ וְאִין מַחֲרִיד: כז יִכְבֶּה
יְהוָה בְּשַׁחַת מִצְרַיִם וּבִטְחָרִים וּבִגְרָב
וּבַחֲרָס אֲשֶׁר לֹא־תֹכֵל לְהַרְפָּא: כח יִכְבֶּה
יְהוָה בְּשַׁעוֹן וּבַעֲוֹנוֹן וּבַתְּמָהוֹן לִבָּב:
כט וְהָיִיתָ מִמִּשֵּׁשׁ בַּעֲהָרִים כַּאֲשֶׁר יִמְשֵׁשׁ
הָעוֹר בְּאַפְלָה וְלֹא תִצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶיךָ
וְהָיִיתָ אֶךְ עֲשׂוֹק וְגִזּוּל כָּל־הַיָּמִים וְאִין
מוֹשִׁיעַ: ׀ אִשָּׁה תֹאדָשׁ וְאִישׁ אַחֵר
יִשְׁכַּבְנָה בֵּית תִּבְנָה וְלֹא־תִשָּׁב בּוֹ פֶּרֶם
תִּשְׁעַ וְלֹא תַחֲלִלְנוּ: ׀ שׁוֹרְךָ טָבוּחַ
לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכֵל מִפְּנֵי חֲמָרְךָ גִּזּוּל
מִלִּפְנֵיךָ וְלֹא יָשׁוּב לָךְ צֹאנְךָ נִתְּנוֹת

רש"י

לאימה ולזיע שיזועו כל שומעי מכותיך ממך
וויאמרו אוי לנו שלא יבא עלינו כדרך שבא
על אלו: (כו) בשחין מצרים. רע היה מאד לח
מבפנים ויבש מבחוץ כדאיאת בבכורות:
גרב שחין לח: חרסג שחין יבש כחרס: (כח)

ובתמהון לבב. אוטם הלב אשטורדישו"ן
בלע"ז (פערקלעמטונג): (כט) עשוק. בכל מעשיך
יהי ערעור: (5) ישגלנה. לשון שגל פילגש
והכתוב כינאו לשבח ישכבנה ותקון סופרים
הוא זה: תחללנו. בשנה הרביעית לאכול

דברים כח תבוא

אונקלוס קמא

לְאִיבִיד וְאִין לָךְ מוֹשִׁיעַ: ^א בְּנִיךָ וּבְנֵתֶיךָ
נִתְּנִים לָעָם אַחֵר וְעִינֶיךָ רְאוּת וְכָלוּת
אֵלֵיהֶם כָּל-הַיּוֹם וְאִין לֹאֵל יָדֶךָ: ^ב פְּרִי
אֲדָמְתְּךָ וְכָל-יִגְיעֶךָ יֹאכֵל עִם אֲשֶׁר לֹא-
יָדַעַת וְהָיִיתָ רַק עֲשׂוֹק וְרָצוּן כָּל-הַיָּמִים:
^ג וְהָיִיתָ מְשֻׁגָּע מִמֶּרְאֶה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר
תִּרְאֶה: ^ד יִכָּכָה יְהוָה בְּשַׁחֲן רָע עַל-
הַבְּרִיָּם וְעַל-הַשְּׁקִים אֲשֶׁר לֹא-תוּכַל
לְהִרְפָּא מִכָּף רִגְלֶךָ וְעַד קִדְקֶדֶךָ: ^ה יוֹלֶךְ
יְהוָה אֶתְךָ וְאֶת-מַלְכְּךָ אֲשֶׁר תִּקֵּים עָלֶיךָ
אֶל-גֹּזִי אֲשֶׁר לֹא-יָדַעַת אֶתְּךָ וְאֶבְתֶּיךָ
וְעַבְדְּתָ שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים עֵץ וָאֲבֹן:
^ו וְהָיִיתָ לְשִׁמָּה לְמִשָּׁל וּלְשִׁנְיָה בְּכָל
הָעַמִּים אֲשֶׁר-יִנְהַגְךָ יְהוָה שָׁמָּה: ^ז זָרַע
רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמַעֲט תֵּאֶסֶף כִּי
יִחְסְלֶנּוּ הָאֲרָבָה: ^ח כְּרִמִּים תִּטֵּעַ וְעַבְדְּתָ
וְיִין לֹא-תִשְׁתֶּה וְלֹא תִאָּגֵר כִּי תֹאכְלֶנּוּ
לְחֶלֶקְלָא וְזָעַר תִּכְנֹשׁ אֲרִי יִחְסְלֶנּוּ גּוֹבָא: ^ט כְּרִמִּין תַּצּוּב וְתַפְלַח וְחִמְרָא לֹא תִשְׁתִּי

רש"י

מפריו: (א) וכלות אליהם. מצפות אליהם
שישובו ואינם שבים כל תוחלת שאינה באה
קרובה כליון עינים: (ב) לשמה. אש"ו
אשטורדישו"ן ודע שראקקון ודעקו. פערטוממלט
ודעקו. כל הרואה אותך ישום עליך: למשע.
כשתבא מכה רעה על אדם יאמרו זו דומה
למכה פלוני: ולשנינה. לשון ושננתם ידברו
בך וכן תרגומו ולשועי לשון ספור ואשתעי:
(ד) יחסלנו. יכלנו ועל שם כך נקרא חסיל
שמכלה את הכל:

דברים כח תבוא

אונקלוס קמא

הַתִּלְעַת: ^א זִיתִּים יִהְיוּ לָךְ בְּכָל-גְּבוּלְךָ
וְשִׁמֶן לֹא תִסּוּךְ כִּי יִשָּׁל זִיתְךָ: ^ב בָּנִים
וּבָנוֹת תּוֹלִיד וְלֹא-יִהְיוּ לָךְ כִּי יִלְכוּ
בְּשָׁבִי: ^ג כָּל-עֵצֶךָ וּפְרִי אֲדָמְתְּךָ יִירָשׁ
הַצֶּלְצֵל: ^ד הָגֵר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ יַעֲלֶה
עָלֶיךָ מֵעֵלָה מֵעֵלָה וְאֶתְּךָ תִּרְדּוּ מִטָּה
מִטָּה: ^ה הוּא יִלּוֹךְ וְאֶתְּךָ לֹא תִלְוֶנּוּ הוּא
יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְאֶתְּךָ תִּהְיֶה לְזָנָב: ^ו וּבָאוּ
עָלֶיךָ כָּל-הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וּרְדִפּוּךָ
וְהַשִּׁיגוּךָ עַד הַשְּׁמֹדֶךָ כִּי-לֹא שָׁמַעַתָּ
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתָיו
וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר עֲוִיתָ: ^ז וְהָיוּ בָךְ לְאוֹת
וּלְמוֹפֶת וּבִזְרָעֶךָ עַד-עוֹלָם: ^ח תִּתַּחַת
אֲשֶׁר לֹא-עַבַּדְתָּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מִרַב כָּל: ^ט וְעַבַּדְתָּ
אֶת-אִיבִיד אֲשֶׁר יִשְׁלַחְנֶנּוּ יְהוָה בְּךָ בְּרָעַב
וּבְצָמָא וּבְעִירָם וּבְחָסֶר כָּל וְנָתַן עַל
בְּרִזְלָא עַל-צוּאָרְךָ עַד הַשְּׁמִידוֹ אֶתְךָ:
בְּחִדּוֹא וּבְשִׁפְרוֹת לִבָּא מִסְּגִי כָלָא: ^י וְתַפְלַח יָת כְּעֵלִי דְכִכְךָ דִּי יִגְרַנָּה יִי בָךְ בְּכִפְנָא

רש"י

(א) כי יש. ישיר פירותיו לשון וגשל הברזל:
(ב) יירש הצלצל. יעשנו הארבה רש מן
הפרי: יירש. יעני: הצלצל. מין ארבה וא"א
לפרש יירש לשון וגשל הברזל: לפרש יירש
לשון וירושא שא"כ היה לו
לכתוב יירש ולא לשון הורשא וגרושין שא"כ
היה לו לכתוב יוריש: (ז) מרוב כף. בעוד

דברים כח תבוא

אונקלוס קמו

יִשָּׂא יְהוָה עֲלֶיךָ גּוֹי מִרְחֹק מִקְצֵה
הָאָרֶץ בָּאֲשֶׁר יֵדְאֶה הַנָּשֵׁר גּוֹי אֲשֶׁר
לֹא-תִשְׁמַע לְשׁוֹנֵךְ: גּוֹי עֵז פָּנִים אֲשֶׁר
לֹא-יִשָּׂא פָנִים לְזִמּוֹן וְנָעַר לֹא יִחוּן:
נָא וְאִכְל פְּרִי בְהִמְתֶּךָ וּפְרִי-אֲדָמָתְךָ עַד
הַשְּׂמִדָּךְ אֲשֶׁר לֹא-יִשְׁאִיר לָךְ דָּגֶן תִּירוֹשׁ
וַיִּצְהָר שָׂגֵר אֶלְפִיד וְעִשְׂתִּירַת צֹאנְךָ עַד
הָאֲבִידוֹ אִתְּךָ: נָא וְהִצֵּר לָךְ בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ
עַד רֶדֶת חֲמִיתֶיךָ הַגְּבִהֶת וְהַבְּצִרוֹת אֲשֶׁר
אִתָּה בְּטַח בָּהֶן בְּכָל-אַרְצְךָ וְהִצֵּר לָךְ
בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ בְּכָל-אַרְצְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָךְ: נָא וְאִכְלֶת פְּרִי-בִטְנְךָ בִּשְׂרָ
בְּנֶיךָ וּבְנִיתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר-יֵצִיק לָךְ אִיבֹד:
נָא הָאִישׁ הָרֹךְ בָּךְ וְהַעֲנֵג מֵאֵד תִּרְעַע עֵינָיו
בְּאֲחִיו וּבְאִשְׁתּוֹ חִיקוֹ וּבִיתֹךְ בְּנֵי אֲשֶׁר
יְהִי לָךְ: נָא וְתִיכּוֹל וְלֵדָא דְּמִצֵּךְ בִּשְׂרָ בְּנֶיךָ וּבְנִיתֶיךָ דִּי יְהִי לָךְ וְיִי אֱלֹהֶיךָ
בְּצִירָא וּבְעֻקְתָּא דִּיעֵק לָךְ סָנְאָךְ: נָא גְבִירָא דְרִכִּיךָ בָּךְ וְדִמְפְנָךְ לְחֵדָא תִּבְאֵשׁ עֵינָהּ

רש"י

שהיה לך כל טוב: (מט) כאשר ידעה הנשר.
פתאום ודרך מצלחת ויקלו סוסיו: לא תשמע
לשונך. שלא תכיר לשונך וכן תשמע חלום
לפתור אותו וכן כי שומע יוסף אינטינדר"י
בלע"ז (פירשטשעקען): (נב) עד רדת חמתך. לשון

דברים כח תבוא

אונקלוס קמו

יִתְּיָר: נָא מִתַּת | לְאֶחָד מֵהֶם מִבֶּשֶׂר
בְּנֵי אֲשֶׁר יֹאכֵל מִבְּלֵי הַשְּׂאִיר-לוֹ כֹּל
בְּמִצּוֹר וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יֵצִיק לָךְ אִיבֹד
בְּכָל-שְׁעָרֶיךָ: נָא הִרְפָּה בָּךְ וְהַעֲנֵגָה אֲשֶׁר
לֹא-נִסְתָּה בְּךָ-רִגְלָהּ הַצֵּג עַל-הָאָרֶץ
מֵהַתְּעַנֵּג וּמִרֹךְ תִּרְעַע עֵינָהּ בְּאִישׁ חִיקָה
וּבְבִנָּהּ וּבְבִתָּהּ: נָא וּבִשְׁלִיתָהּ הִיעֲצָת |
מִבֵּין רִגְלֶיהָ וּבְבִנָּיהָ אֲשֶׁר תֵּלֵד כִּי-
תֹאכְלֶם בְּחֶסֶד-כָּל בִּסְתָר בְּמִצּוֹר
וּבְמִצּוֹק אֲשֶׁר יֵצִיק לָךְ אִיבֹד בְּשְׁעָרֶיךָ:
נָא אִם-לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַפְּתָבִים בִּסְפָר הַזֶּה
לִירְאָה אֶת-הַשֵּׁם הַנִּכְבֹּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה
אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: נָא וְהִפְלֵא יְהוָה אֶת-
מִכְתָּרְךָ וְאֵת מִכּוֹת זִרְעֶךָ מִכּוֹת גְּדֻלַּת
וְנִאֲמָנוֹת וְחִלָּים רַעִים וְנִאֲמָנִים: ׀ וְהַשִּׁיב
יְקִירָא וְדִחִילָא הֲדִין יֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ: נָא וְנִפְרַשׁ יְיָ יֵת מִמֶּחֱמֶךָ וְיֵת מִחַת בְּנֶיךָ מִחֵן רִכְבּוֹן

רש"י

מפונק ודעתו קצה בדבר מיאוס ימתק לו
לרעבונו בשר בניו ובנותיו עד כי תרע עינו
בבניו הנותרים מתת לאחד מהם מבשר בניו
אחיהם אשר יאכל. ד"א הרך כך הרחמני ורך
הלבב מרוב רעבנותו יתאכזרו ולא יתנו
מבשר בניהם השחוטים לבניהם הנותרים:
(נא) תרע עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה.
הגדולים: (נא) ובשלייתה. בניה הקטנים ככולן
תהא עינה צרה כשתאכל את האחד מליתן
לאשר אצלה מן הבשר: (נב) והפלא ה' את
מכותך. מופלאות ומובדלות משאר מכות:
ונאמנות. ליסרך לקיים שלחותם: (ס) אשר

דברים כח תבוא

אונקלוס קמה

בָּךְ אֶת כָּל־מִדּוֹה מִצְרִים אֲשֶׁר יָגֵרְתָּ
מִפְּנֵיהֶם וּדְבָקוּ בָּךְ: ^{סא} גַּם כָּל־חֲלִי וְכָל־
מִפָּה אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה
הַזֹּאת יַעֲלֶם יְהוָה עֲלֶיךָ עַד הַשְּׂמֹדָה:
^{סב} וְנִשְׁאֲרָתֶם בְּמָתִי מַעֲט תַּחַת אֲשֶׁר
הָיִיתֶם בְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב כִּי־לֹא
שָׁמַעַתְּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: ^{סג} וְהָיָה
כְּאֲשֶׁר־שָׁשׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהִיטִיב אֶתְכֶם
וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם בֶּן יִשִּׁישׁ יְהוָה עֲלֵיכֶם
לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם
וּנְסַחְתֶּם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתֶּה בָּא־
שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: ^{סד} וְהִפְעִיךָ יְהוָה בְּכָל־
הָעַמִּים מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ
וְעַבְדְּתָּ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־
יָדַעְתָּ אֹתָהּ וְאֶבְתִּיד עִץ וָאֶבֶן: ^{סה} וּבְגוֹיִם

יִי בְּכָל־עַמֻּמִּיָּא מְסִיפִי אַרְעָא וְעַד סִיפִי אַרְעָא וְתַפְלַח תַּמָּן לַעֲמֻמִּיָּא פְלַחִי טַעוֹתָא
דִּי לֹא יָדַעְתָּ אֹתָּ וְאֶבְתִּיד עֵץ וְאֶבֶן: ^{סו} וּבְעַמֻּמִּיָּא הָאֲנָן לֹא תַנִּיחַ וְלֹא יֵהָא מִנָּה

רש"י

יגרת מפניהם. מפני המכות כשהיו ישראל
רואים מכות משונות הבאות על מצרים היו
יראים מהם שלא יבואו גם עליהם תדע שכן
כתוב והיה אם שמוע תשמע וגו' כל המחלה
אשר שמתי במצרים לא אשים אליך. אין
מיראין את האדם אלא בדבר שהוא יגור
ממנו: ^(סא) יע"ב. לשון עליה: ^(סב)
ונשארתם במתי מעט תחת וגו'. מועטין חלוק
מרוכבין: ^(סג) בן ישיש ה'. את אויביכם עליכם
להאבד וגו': ונמחתם. לשון עקירה וכן בית
גאים יסח ה': ^(סד) ועבדתם שם אלהים
אחרים. כתרגומו לא עבודת אלהות ממש
אלא מעלים מס וגולגוליות לכוומי עבודת
כוכבים: ^(סה) לא תרגיע לא תנוח כמו וזאת

דברים כח תבוא

אונקלוס קמו

הֵהֱם לֹא תִרְגְּעוּ וְלֹא־יִהְיֶה מְנוּחַ לְכַף־
רַגְלְךָ וְנָתַן יְהוָה לְךָ שֵׁם לֵב רָגֹז וּכְלִיזוֹן
עֵינִים וְדַאֲבוֹן נַפֶּשׁ: ^{סא} וְהָיוּ חֲיִיד תְּלָאִים
לְךָ מִנְּגִיד וּפְחַדָּת לִילָה וְיוֹמָם וְלֹא
תֵּאֱמִין בַּחֲיִיד: ^{סב} בְּפִקֹּר תֵּאֱמַר מִי־יִתֵּן
עָרֵב וּבְעָרֵב תֵּאֱמַר מִי־יִתֵּן בִּקֹּר מִפְּחַד
לְבָבְךָ אֲשֶׁר תִּפְחַד וּמִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר
תִּרְאֶה: ^{סג} וְהַשִּׁיבְךָ יְהוָה | מִצְרַיִם
בְּאֲנִיּוֹת בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ לֹא־
תִּסִּיף עוֹד לְרִאֲתָהּ וְהַתְּמַרְתֶּם שָׁם
לְאִיבִיד לַעֲבָדִים וּלְשִׁפְחוֹת וְאִין
קִנְיָה: ^{סד} אֱלֹהֵי דְבָרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר־עוֹה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לְכָרַת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּאָרֶץ מִזְרַח מִלְּבַד הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת

בְּאֶרְעָא דְּמִזְרַח בְּר מִקְנִיָּא דִּי גִזַּר עֲמֵהוֹן בְּחֵרֵב:

רש"י

המרגעה: לב רגז. לב חרד כתרגומו דחיל
כמו שאול מתחת רגזה לך. שמעו עמים
ירגזון. מוסדות השמים ירגזו: וכליזון עינים.
מצפה לישועה ולא תבא: ^(סא) חייך תלואים
דך. על הספק. כל ספק קרוי תלוי שמה אמות
היום בחרב הבא עלינו ורבותינו דרשו זה
הלוקח תבואה מן השוק: וְלֹא תֵּאֱמִין בַּחֲיִיד.
זה הסומך על הפלטר: ^(סב) בבוקר תאמר מי
יתן ערב. ויהיה הערב של אמש: וּבְעָרֵב
תֵּאֱמַר מִי יתן בוקר. של שחרית שהצרות
מתחזקות תמיד וכל שעה מרובה קללתה
משלפניה: ^(סג) באניות. בספיות בשביה:
והתמכרתם שם לאויבך. אתם מבקשים
להיות נמכרים להם לעבדים ולשפחות: וְאִין
קנָה. כי יגזרו עליך הרג וכליזון: והתמכרתם.
בלע"ז איפורוונדרי"ץ ווי"ש ^(סד) (אין אידו וועט זיך אליין
פֿטרוֹקִיפֿטן) ולא יתכן לפרש והתמכרתם בלשון
ונמכרתם ע"י מוכרים אחרים מפני שנאמר
אחריו ואין קונה: ^(סה) לזכרות את בני
ישראל. שיקבלו עליהם את התורה באלה
ובשבועה: מִלְּבַד הַבְּרִית. קללות שבתורת
כהנים שנאמרו בסיני:

דברים כט תבוא

אתם בחרב: פ שביעי כט א ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אלהם אתם ראיתם את כל אשר עשה יהוה לעיניכם בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו: ג המסות הגדלות אשר ראו עיניך האתות והמפתים הגדלים ההם: ג ולא נתן יהוה לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמע עד היום הזה: ד ואולף אתכם ארבעים שנה במדבר לא בלו שלמתיכם מעליכם ונעלף לא בלתה מעל רגלך: ה לחם לא אכלתם ויין ושכר לא שתיתם למען תדעו כי אני יהוה אלהיכם: מפטיר ו ותבאו אל המקום הזה ויצא סיחון מלך חשבון ועוג מלך הבשן לקראתנו ונאמיתנו לאתרא הדין ונפק סיחון ונעוג מלך חשבון ועוג מלך הבשן לקראתנו

רש"י

אונקלוס קמו

כט א ויקרא משה לכל ישראל ויאמר להון אתון חזיתון נת כל די עבד יי לעיניכון בארעא דמצרים לפרעה ולכל עבדוהי ולכל ארעה: ב נסי ברכיא די חזאה עיניך אתיא ומופתיא ברכיא האנון: ג ולא יחב יי לכון לקא למדע ועינין למחזי ואדינין למשמע עד יומא הדין: ד ודברית יחכוך ארבעין שנין במדברא לא בליאת פסותכון מכוון ומסנך לא עדו (כ"א: בלו) מעל רגלך: ה לחמא לא אכלתון וחמר חדת ועתיק לא שתיתון בדיל דתדעון ארי אנא יי אלהכון:

דברים כט תבוא

למלחמה ונפם: ז ונקח את ארצם ונתנה לנחלה לראובני ולגדי ולחצי שבט המנשי: ח ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם למען תשפילו את כל אשר תעשו: פפפ

רש"י

אונקלוס קמח

לאנחא ויחזיננו: ז ונסיכנא נת ארעהון ויהכנה לאחסנא לשבטא דראובן ולשבטא דגד ולפלגות שבטא דמנשה: ח ותטרוני נת פתגמי קמא הדין ומעבדון יתהון בדיל דתצלחון נת כל די מעבדון:

וחכמת משנתו עד ארבעים שנה ולפיכך לא מכאן ואילך יקפיד לפיכך: (ח) ושמרתם את הקפיד עליכם המקום עד היום הזה אבל דברי הברית הזאת וגו': חסלת פרשת תבוא

הפטרות תבוא בישועה פרק ט

א קומי אורי כי בא אורף וכבוד יהוה עליך זרח: ב כיהנה החשף נסכה ארץ וערפל לאמים ועליך זרח יהוה וכבודו עליך יראה: ג והלכו גוים לאורף ומלכים לנגה זרחך: ד שאי סכיב עיניך וראי כלם נקבצו באורלך בניך מרחוק יבאו ובנתיך על צד תאמנה: ה אז תראי ונהרת ופתד ורחב לבך פי יתהפך עליך המון ום חיל גוים יבאו לך: ו שפעת גמלים תכסוף בכרי מדין ועיפה כלם משבא יבאו זהב ולבונה ישאו ותהלות יהוה יבשרו: ז כל צאן קדר יקבצו לך אילי נבזות ישראל ונעלו על צוץ מזהב וזבית תפארת אפאר: ח מי אלה פעב תעופינה וכיונים אל ארבותיהם: ט פילי אים יקוו ואנחות תרשיש בראשנה להביא בניך מרחוק פספס וזהבם אתם לשם יהוה אלהיך ולקדוש ישראל כי פארך: י וכונו בני נכר חמתיך ומלכיהם ישראל ונעו כי בקצפלי הפיתך ובכרצוני רחמתיך: יא ופתחו שעריך תמיד יומם ולילה לא יסגרו להביא אליך חיל גוים ומלכיהם נהוגים: יב כיהני והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו והגוים חרב יחרבו: יג כבוד הלכנון אליך יבוא ברוש תדהר ותאשור יחדו לפאר מקום מקדשי ומקום רגלי אכבד: יד והלכו אליך שחור בני מעיך והשתחוו על כפות רגליך כל מגאצך וקראו לך עיר יהוה ציון קדוש ישראל: טו תחת חיותך עזובה ושנואה ואין עובר ושמתיך לגאון עולם משוש דור ודור: טז ונזקת חלב גוים ושד מלכים תינקי וידעת כי אני יהוה

קמט

מוֹשִׁיעֶיךָ וּגְאֹלְךָ אֲבִיר יַעֲקֹב: יוֹ תַּחַת הַנְּחֻשֹׁת אָבִיא זָהָב וְתַחַת הַבְּרִזִּל אָבִיא
 לָסֶף וְתַחַת הָעֵצִים נְחֹשֶׁת וְתַחַת הָאֲבָנִים בְּרוֹזֵל וְשִׁמְתִּי פְקֻדֹתַי שְׁלוֹם וְנִגְשִׁיךָ
 צִדְקָה: יח לֹא־יִשְׁמַע עוֹד חֲמָס בְּאֶרְצְךָ שֹׁד וְשֹׁבֵר בְּגִבּוֹלֶיךָ וְקִרְאֵת יְשׁוּעָה
 חֲזוֹמֹתֶיךָ וְשִׁעְרֶיךָ תִּהְיֶה: יט לֹא־יִהְיֶה־לְךָ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם וּלְלֵילָה
 הַיָּרֵחַ לֹא־יֵאִיר לְךָ וְהָיָה־לְךָ יְהוָה לְאוֹר עוֹלָם וְאֵלֶיךָ לְתַפְאֲרֶתָ: כ
 לֹא־יָבוֹא עוֹד שִׁמְשׁוֹ וְיִרְחֹךָ לֹא יֵאָסֶף כִּי יִהְיֶה יְהוָה לְאוֹר עוֹלָם
 וְשִׁלְמוֹ יָמֵי אָבְלֶךָ: כא וְעַמּוֹ כָּל־עַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נִצֶּר מִטַּעוֹ
 (מִטַּעֵי קִרִּי) מִנְעֶשֶׂה יְדֵי לְהַתְּפָאֵר: כב הַקָּטָן יִהְיֶה לְאֵלֶיךָ וְהַצָּעִיר לְגוֹי עֲצוֹם
 אֲנִי יְהוָה בְּעֵתָהּ אֲחִישׁנָה:

חזרה לתוכן העניינים

יום ראשון

לנצח עוד יום

קמ"ו ע"א ומקשינן: אלא מעתה, שדרשת ש"כ שנתעבתי לך - אסור באכילה, מעשה שבת, כגון שבישל בשבת - ליתסרו באכילה לכל ישראל, דהא "תיעבתי לך" הוא, שהרי אסור לבשל בשבת. והרי הדין הוא לא כך, שהרי המבשל במויד לא יאכל הוא עצמו, משום קנס, אבל אחרים אוכלים? ומתריצין: אמר קרא לגבי שבת: "כי קדש היא לכם". ודורשים: היא - השבת עצמה - קדש, ואין מעשה - מעשים שנעשו באיסור בשבת - קדש, אלא מותרין באכילה מן התורה. ומקשינן: החורש בשור ובחמור יחדיו, והחוסס פי פרה ודש בה - ליתסרו הזרעים שזרע והתבואה שרש, דהא "תיעבתי לך" הוא, שהרי אסרה תורה לעשות כן! ודחינן: השתא, ומה שבת דחמירא - מעשה מותרים, הני - חורש בשור ובחמור וחוסס פי פרה שאיסורם קל - לא כל שכן שיהיו מותרים? אבל לגבי בשר בחלב לא אומרים את הקל וחומר הזה להתיר באכילה, שהרי סוף סוף כתבה התורה "לא תאכל כל תועבה" לדרוש מזה כל שתעבתי לך - אסור באכילה. ועל כרחנו צריך להעמיד דרשה זו על איזה דבר, ומסתבר להעמיד על בשר בחלב, שאוכל את התועבה עצמה שנעשה בה האיסור, דהיינו הבשר שבישל בחלב. מה שאין כן בחורש בשור ובחמור הרי אינו אוכל את החרישה, אלא את הזרעים. ובדש בשעה

שחסם את פי הפרה אינו אוכל את החסימה, אלא את הדישה הבאה על ידיה, ובאופנים אלו לומדים משבת בקל וחומר שמוותר. ומקשינן: כלאי זרעים, שהם עצמם התועבה שהרי בהם נעשתה העבירה - ליתסרו, דהא "תיעבתי לך" הוא. ומתריצין: מדגלי רחמנא גבי כלאי הכרם פנ תקדש המלאה הזרע אשר תזרע, ודרשינן: פנ תוקד אש, דהיינו שאם יזרע כלאיים, הדין הוא שיהיו אסורים אפילו בהנאה, וישרפו באש, מכלל דכלאי זרעים - שרו באכילה ובהנאה. ומקשינן: ואימא כך: כלאי הכרם - אסורין בין באכילה ובין בהנאה, וכפי שדורשים "תוקד אש". אבל כלאי זרעים, נאמר שבאכילה אסורי משום "שתעבתי לך", ובהנאה שרו משום שהתמעטו מכלאי הכרם, שרק הם נאסרים בהנאה ולא כלאי זרעים. ומניין לנו להתיר אפילו באכילה? ודחינן: כלאי זרעים אתקוש לכלאי בהמה, דכתיב: "בהמתך לא תרביע כלאיים, שרך לא תזרע כלאיים". ודרשינן: מה בהמתך, היוצא ממנה דהיינו הולדות שנולדים מאותה הרבעה - מותרת וכפי שנלמד הלאה, אף שרך, היוצא ממנו - מותר. והשתא מבארינן: וכלאי בהמה גופייהו, מנא לן שהיוצא ממנה מותרת? מדאסר רחמנא ולד הנולד מהרבעת כלאים

לגבוה, שדורשים "שור או כשב או עז" - פרט לכלאים, מכלל דלהדיוט שרי באכילה! ומקשינן: השוחט אותו ואת בנו ביום אחד - ליתסר, שהרי "שתעבתי לך" הוא! ומתריצין: איסור זה של "אותו ואת בנו" - מחוסר זמן הוא נחשב. שהרי רק באותו יום אסור, אבל אם ישחוט את האם היום ואת הבן למחר - מותר. ומדאסר רחמנא מחוסר זמן שעדיין אינו בן שמונה ימים לגבוה, שכתוב "וביום השמיני תתנו לי" - ולא לפני כן, מכלל, דלהדיוט - שרי! ואם כן אין איסור מחוסר זמן להדיוט. ומקשינן: שולוח הקן, דהיינו האם ששלחה כמצותה, ליתסר לכל ישראל באכילה, שהרי "שתעבתי לך" הוא, שהרי אסור למשלח לקחתה! ומתריצין: לא אמרה תורה "שלח" את האם לתקלה. ואם אסורה היא, הרי יכשלו בה בני אדם, שלא ידעו שהיא צפור המשולחת מהקן, ויאכלה. אמר ריש לקיש: מניין לבשר בחלב שאסור באכילה? תלמוד לומר: שכתוב בקרבן פסח "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל". שאין תלמוד לומר "מבושל", שזה מיותר שכבר כתוב "בשל". מה תלמוד לומר "מבושל"? לומר לך: יש לך בשול אחר, שהוא אסור באכילה - כזה. ואי זה הוא? זה בשר בחלב.

(א) [קדושין ט: לקמן ק"ח].
(ב) [סנהדרין פו: לקמן קמ'
ג' בריכות ד.]. (ג) קדושין נז:
(ד) פסחים כד: (ה) רש"
מ"א, (ו) [דברים יב'
(ז) פסחים דף כ"א].

1. לא תאכלו כל בנבלה
לגור אשר בשעריך
ותתננה אוכלים או מכר
לעבדיו כי עם קדוש אתה
ל'י אלהיך לא תבשל
גדי בחלב אמו:

2. לא תהיה קדושה
מבנות ישראל ולא יהיה
קדוש מבני ישראל:

3. ראשית בכורי
אדמתך תביא בית יי
אלהיך לא תבשל גדי
חלב אמו:

4. וְאִנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּ לִי
וְיִבְשֹׁר בַשָּׂדֶה טֶרֶפָה לֹא
תֵאבְלוּ לְכָל־לֵב תִּשְׁלֹכוּ
אֹתוֹ: שְׁמוֹת כָּב ל

במב' ומה ערלה שלא
יבנה. עין צבי"מ דף נג
ע"א תוס' ד"ה ועולה:
ישי"א ד"ה משום דאיכא
למימר וכו' דמה לחודש.
ע"י מה נה ע"צ תוס' ד"ה
מי: תוס' ד"ה בלאי וכו'
ואין להקשות מה לערלה.
ע"י סוכה דף לה ע"א
תוס' ד"ה לפי:

רנשבורג
[א] תום ד"ה כלאי וכו'
דהיא גופה מילף. נ"ב
עשו"ת מהריב"ל חלק ג'
סי' י"ג:

כעורה זו ששנה רבי.
במחמיה, וכי אינה מקובלת
עליך שאתה חוזר ללמדה
ממקום אחר (קדושין
ע"ב). צא ולמד מ"ג
מדות. זו היא אחת מן
מדות הדבר מענייני למד
דבר הלמד (ע"ב).

שעורה זו שנה רבי. כלומר וכי מכוונת היא צעיך משנה זו
שנה רבי ולמדה לשבר בחלב ממקרה הזה: לא תאכלנו. יתירא
יתביצ בראה אני גבי פסולי המוקדשין שנפדו רק הדם לא
תאכלנו על הארץ תשפטנו כמים¹⁰ והדר תביצ לא תאכלנו למען

יִשַׁע בֶּן יוֹנָתָן^ו לֵאמֹר לֹא אֶתְּרַקֵּץ הַשָּׂהָד
מִיָּדְךָ קִרְבִּי טוֹבָה וּמוֹקֵץ לִי לִבְשָׁר
בְּחַלְדָּי^ז כִּשְׁרֵי הַלְמוֹד מִדְּבַר
סָמוֹס שֶׁלֹּא מִפְּרֹדֶר בֵּן מִדְּבַר
הוּא לִמְדוּ מִן הַעֲנִין פֶּרֶשֶׁה שֶׁנֶּחֱבֵט
בָּהּ בָּהֶם הַעֲנִין מִיָּדִי^ח שֶׁנִּי מִיָּדִי
פֶּסְלִי הַמִּדְּקָשִׁים שֶׁמִּדְּבַר שֶׁנִּי מִיָּדִי
הֵן מוֹתְרִים לְחִלְטֵי כַּחֲשִׁים וְלִשְׁמֵר
נִגְזָה הַעֲבֹדָה כְּלֹאֵם שֶׁלֹּא מִיָּדִי
בְּמִדְּבוֹרֹת (דְּק 70) מִזְמָן וְלֹא נִיחָא שֶׁכֵּר
וְלֹא חֵלֶב^ט אֲבָל בְּהִנָּה לֹא קִמָּה^י
מִהֵא שֶׁלֹּא מִיָּדִי אֲזִיבָה אֲזִיבָה לִי
גִּי פֶסַח מִן פֶּסַח מִזְמָן אֲזִיבָה
לְחִלְטֵי וְהַעֲבֹדָה דְּכָל קִדְשֵׁי שְׁמֵר
רָחֹם לְחִלְטֵי מַעֲבִיר זֶרֶם וְיִשְׁלַח
לְבֵית הַשְּׁמִירָה אֶת הַקֹּדֶשׁ בְּהִנָּה^י
יִי מִן קֹדֶשׁ אֲשֶׁר לֹא מִזְמָן לִי^י
מִן לֵלֵךְ בְּהִנָּה^י וְנִשְׁלַח^י הַנָּהָה

[illegible]

הנהגתו של ראש הממשלה, משה שרת, לא הייתה נכונה. ראש הממשלה לא היה צריך להעביר את ההחלטות האלו לפרלמנט. ראש הממשלה לא היה צריך להעביר את ההחלטות האלו לפרלמנט. ראש הממשלה לא היה צריך להעביר את ההחלטות האלו לפרלמנט.

אן ארבעלענע חרש יעפען געהאן זיך
 צוליב לזמער מורס צור וואומד זיך
 דערקט לזמער צור וואומד מומער
 זאגלעך תאמער צור צור זאגלעך
 זאגלעך: למען יאן לזמער. לעל
 כללזאס יוכסל צאנערטניך יאן לעהדויר
 אכללזאס יאסווע יאן לעל חרש מלמל
 צור צורלעך מעגלעך וואמן זאגלעך
 ינאמן געלעך מוכיס וואמן יאן

ממתני שפיר: ויסייד דינא. וכשחזור
הדין מנה לערלה שכן לא היתה לה
העצ הטעם ממך ויזכר מנה למחן
שכן עתה ערלה חורבן וגמרינן ומייחנן
לה במה ערלה כגון לא רחי ערלה
לא ממך ולא רחי ממך כרחי ערלה
הדין השם שכן אסורין כחליה
אסורין כגנאה אף אפי אינא שני
בזהל דהואיל ואסור כחליה גמרינן
יהא אסור כחליה: כחי אסורין
משמים דר"ל האי כגנאה חורבן אינה
משוהה לכל כגנאה מכל משמים

הוא המחר בזה חלל השווה לכן במדה זו (פירוש) פירעין חלל העמלה
 ונאמרין זבך אפרים אמרין: לן מה חלל חמור פירעין לוי: לא חל
 זוה לכן זו אפילו שזמיו לא חל חמור פירעין לוי: לא חל
 על השא לאחזי מכללא ואחיה לא להשיב לא חל אמרת מכללא
 קולמו יצא לא חל להשיב לא חל אמרת שכן שן זו חל
 יש זו חל חמור כגון אפרים דאמרין לעיל מה לעגלה שכן חל היתה
 שכן שרת אמרין חל דהו כן כהן שזמיו קרקע חל פירעין
 במה חל דמי הלכן פירעין כהן ואפי' חל לאו חל חמור
 ה"מ היכל לאחזי חלל מחדל כגון זרים מנחל דעמי לאחזי
 וכל על חלל אמרין וחזר הידן פירעין לכוולו פירעין חל דהו:
 חל

אמרת חמץ בפסח שכן ענוש כרת תאמר בבשר וחלב שאין ענוש כרת קולא וחומרא פרכינן כו' כלומר כגון הכא דבעינן לאפוקי בשר בחלב אמרת חמץ בפסח שכן ענוש כרת תאמר בבשר וחלב שאין ענוש כרת קולא וחומרא פרכינן

לשני מינין. פ' בקונטרס מותרין באכילה בחולין ואסורין בגמא ועבודה קדשים ואין נראה דלא שיך משום הכי ומקרי שני מינים אלא נראה משום דאיתקש לצבי ואיל חשיב והו' כשני מינין כדאמר פ' אלו הן הלוקין (מסות דף כב.) אמר רבי

[illegible]

מהבא נאמר כאן י"ב
ונאמר להלן י"א ויד
מה להלן בהנאה אף
אליעזר תנא י"א
אמר ר' יוחנן

אמרו חזקיהו וכל
הכהנים וכל בני ישראל
תבשר גדי החלב
ליספור ואחורו
לליספור בשול תנאי
מן ש'לכשל בבל' ו'
עם קדוש אתה וגוא'
התינו ל' ובשר אשף
מה להלן אסור אשף
אלא בבאליה בהנהגה
ערלה שלא נעברה

הנאחז בשר בחלב
אינו דין שאסור בה
לא היתה לו שעת
ויכוח שהיתה לו שעת
מה לחמץ בפסח י
הכרם ויכוחו שאין ענ

למה לי גו"ש ליות
למה ערלה שאלו נעבד
בין באמיתין בין בהלא
בו עקירה איתו דין ש
בהנאה מושום דרבינא
וברבמור ורובסין
שנעקרה שם עקריה
רלא ברב רבינו ירמיהו
מזל

וליהדר דינא וליתי במה הצד אמר רב אשי
ובבלה תוכיה שאמורה באכילה ומותרת בהנאה
לרב אשי הכי אמרינן משמיה דריש לקיש כ' מ
הצד מעלמא לא פרכינן אי הכי חתיי במה הצד משבו
הצד השוה שבחן שכן גדולי קרקע אי הכי השו
מה לכלאי הכרם שכן גדולי קרקע א"ל רב מרדכי
משמיה דר"ל כל מה הצד פרכינן כל דהו לא אם
הדל וחומר פרכינן כל דהו לא פרכינן ולפירוק כל
קרקע אלא אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי

[illegible]

לא היתה לו שעת הכושר תאמר בבשר בחלב שהיתה לו שעת הכושר. חמץ בפסח יוכיח לא

עין משפט
בר מצוה

קִיָּא א מ״י פ״ט מהל'
מאכלות אסורות
הלכה א עוש״ע י״ד ס״י פז
סעיף א:

כעורה זו ששנה ר' לא
תאכלנו על הארץ תשכנו
בכמי' לא תאכלנו למען
ייתב לך ואמר ר' למה
כתב שני פעמים לא
תאכלנו אח' לא תאכלנו
מאדבר בבשר בחלב: כמה
הכתוב מדבר בשני מינין.
כלומר דכתיב לא תאכל
הנפש עם הבשר אלו
שני מינין בשר ודם והוה
אבאמן כפי ר' אבהו
שני מינין דאבאמן תכל

אבל בהנאה איסור לא מקביל: כל מקום שאסור לא תחלל לא יאכל לא תאכלו ואז איסור אכילה אסורה איסור טהרה: והיה קדש מבני ישראל מה הנאה כלומר הנאה והתענוגות המהם לא נאן אהנאה אסורה בהנאה אסור: אסורה תורה כשתחברתה תבשלה ותחברתה תבשלה חרוב לא האכלו כל נבלה וזר אסור ששיעורו וזר לא חבלש זר חבלש אסור כלומר שמתחברתה לא תבשלה חבלש ותחברתה תבשלה חבלש לא תוכל למכרה אסורה מה חלל אסור: אסורה דשרפה אסורה מה לערלה שלא ידחה לא שעת תחברתה כל כלומר תחברתה בכשר

בחלב שהיתה לה שעת הכושר דאפילו משנתן הבהשו בחלב לא נאסר בצונן דיכול להדיתו אבל ללאחר שנתבשל אסור: למא לי למימר כלאי הכרם ויוביח כשאמר מה לחמץ בפסח שכן ענשו כרת נימא ערלה תוכיח שאין

עונשו כרת ואסורה בין
באכילה ובין בהנאה ואי
פזרין מה לערלה שכן לא
היתה שעת הכושר נימא
חמץ בפסח ויכית ונימא
חזרו הדין לא ראי זה כראי
זה ולא ראי זה כראי זה
הצד השווה שבהן שאסורין
בין באכילה ובין בהנאה
אף אני אביא בשר בחלב
שהוא אסור ואסור וכל
האמירה שרר רבנא: א"ל

ברד מרדכי לרב אשכ
נזן הצד כי כלומה משום
ספיראז כי כלומה אומר
משום דאיכא למימר נבלה
ותוכיה כל הוה למישכך
למהדר דרגא וליתן מ
נבלה דלא מצית למיפון
שבמלה תוכיה דהכי אמרין
משום דירש לקיש כל
נזן הצד מגופיה פרכין
לכלומה כל תוזה הדין כי
הוצד השוה שבתן כי
אמין למיפון מה
למהדר השוה שבתן מגופיה
דנאית מפרין אבל אלא
מצין למיפון לא פרכין

פירכא אחרייתו לסיכא לא
פרכין נבילה תוכיה שהיא
אסורה בבילה: אי הכי
יתני מן הצד. כלומר
כיון דאמרת לרבי יוחנן
למפרכ נבילה תוכיה
מפרכ הצד דעולה ומכא
דבשר בחלב הוא אסור
(כיון)
הנאשוא [אי] דאמרת לא
הכשר יוכיח איכא למפרכ
השכן גדולי קרקע. א"ל
בשר מרדכי לרב אחא כל
במה הצד פרכין כל דהוא
למכור אי הוה אחי בשר

מערלה ואמרינן מה לערלה

קמ"ו ע"ב אמר ליה רבי יוחנן: וכי כעורה היא זו ששנה רבי שלמד דין זה ממקום אחר, שכתוב בעניין פסולי המוקדשים שנפדו לגבי הדם "לא תאכלנו". ופסוק מיותר מפני שהרבה פסוקים נכתבו לאסור דם. ודורשים: בבשר בחלב הכתוב מדבר, שאסור באכילה.

אתה אומר בבשר בחלב הכתוב מדבר. או אינו מדבר אלא באחד מכל האיסורים האחרים שבתורה?

אמרת: צא ולמד מאחת מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן - "דבר הלמד מענינו". שאם אינך יודע במה הכתוב מדבר, למד מהפרשה שנכתב בה. וכאן במה הכתוב מדבר, בשני מיניו: שפסולי המוקדשין שנפדו נחשבים כשני מינים. שמצד אחד מותרים באכילה כחולין, ומצד שני אסורין בגיוה ועבודה כקדשים, אף כאן - היתור של "לא תאכלנו", בשני מינון מדובר, והיינו בשר בחלב.

אמר לו ריש לקיש: אי מההיא, הוה אמינא הני מילי שאסור - באכילה, אבל בהנאה לא, קא משמע לן הפסוק של "מבושל" שאסור בשר בחלב אף בהנאה, כמו שקרבן פסח מבושל שאסור גם בהנאה, שכל הקדשים שאינן ראויים לאכילה, הדין הוא שאסורים בהנאה ויצאו לבית השריפה. והיות שלומדים מהפסוק של קרבן פסח בשר בחלב, לכן דינם שוה וגם בשר בחלב אסור בהנאה.

ורבי, זה שאסור בשר בחלב בהנאה, מנא ליה? נפקא ליה מהכא: נאמר כאן בעניין בשר בחלב "כי עם קדוש אתה לה", ונאמר להלן "ולא יהיה קדש בבני ישראל". מה להלן בהנאה מדובר, שהרי בעילה הנאה היא, אף כאן בהנאה. שבשר בחלב אסור בהנאה.

דבי רבי אליעזר תנא: כתוב "לא תאכלו כל נבלה וגו'" או מכור לנכרי", ובסיפא של פסוק זה כתוב איסור בשר בחלב. ודורשים כך: אמרה תורה: כשתמכרנה - את הנבילה - לנכרי, לא תבשלנה בחלב ומתכרנה, שאם תבשלנה בחלב, תאסר בהנאה ויהיה אסור לך למכרה לנכרי.

דבי רבי ישמעאל תנא: מזה שכתוב "לא תבשל גדי בחלב אמו" ג' פעמים בתורה. מזה לומדים שפסוק אחד - לאיסור אכילה בא. ואחד - לאיסור הנאה, ואחד - לאיסור בשול.

תניא, איסי בן יהודה אומר: מניין לבשר בחלב שאסור?

נאמר כאן - בעניין בשר בחלב: "כי עם קדוש אתה", ונאמר להלן "ואנשי קדש תהיון לו ובשר בשדה טרפה לא תאכלו". מה להלן בטרפה -

אסור באכילה, אף כאן - אסור. ואין לי אלא באכילה. בהנאה מניין שאסור? אמרת: קל וחומר הוא. ומה ערלה, שלא נעברה בה עבירה, אסורה בהנאה. בשר בחלב, שנעברה בו עבירה, שהרי ישול בשר בחלב עבירה היא, אינו דין שאסור בהנאה?!

ופרכין: מה לערלה, שכן לא היתה לה שעת הכושר מעולם, שהרי היתה אסורה מומן שבאה לעולם, תאמר בבשר בחלב שהיתה להם שעת הכושר שהיו מותרים קדם שנתבשל יחידיו? ודחינן לפירכא: חמץ בפסח ויוכיח. שהרי היתה לו שעת הכושר קדם הפסח - ואסור בהנאה. ופרכין: מה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת, תאמר בבשר בחלב שיש רק לאו? ודחינן לפירכא: כלאי הכרם ויוכיחו. שאין ענוש כרת, ואסור בהנאה.

ותמהינן: למה לי גזירה שוה קדש לקדש? ללמוד איסור אכילה בבשר בחלב? ליותי כולה, בין איסור אכילה ובין איסור הנאה, בקל וחומר מערלה. ונאמר כך: ומה ערלה שלא נעברה בה עבירה, אסורה בין באכילה בין בהנאה, בשר בחלב, שנעברה בו עבירה, אינו דין שאסור בין באכילה בין בהנאה!

ומבארין: אי אפשר ללמוד איסור אכילה משום משום דאיכא למימר, חורש בשור ובחמור, וחוסינן פי פרה ודש בה - ויוכיח. שנעברה בהם עבירה - ושור באכילה [אבל פירכא זו אין לאומרה על הקל וחומר שלומדים רק איסור הנאה מערלה, שנאמר שחורש בשור ובחמור וכו' יוכיחו שמותרים בהנאה, משום שזה אפשר לפרוץ מה לחורש בשור וכו' שמותרים באכילה. מה שאין כן בבשר בחלב שכבר יודעים מגזירה שוה שאסור באכילה. רש"י].

ותמהינן: למה לי למימר כששאלנו מה לחמץ שכן ענוש כרת - כלאי הכרם ויוכיחו, והוצרכנו ללמוד בשר בחלב משלשה דברים, ערלה, חמץ וכלאיים?

לימא ערלה תוכיח, שאינה ענושה כרת ואסורה בהנאה. וכשתקשה מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר - חמץ בפסח יוכיח.

וליהדר דינא וליתיה במה הצד, שלא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה, שזו לא היתה לה שעת הכושר, וזה ענוש כרת. אבל הצד השוה שבהם - שאסורים באכילה ואסורים בהנאה, אף אני אביא בשר בחלב שאסור באכילה [מגזירה שוה כדלעיל] שהיא אסור אף בהנאה, ועכשו בצורה זו למדנו רק משני דברים?!

אמר רב אשי: אי אפשר ללמוד כך את הבמה והצד. משום דאיכא למימר, נבלה תוכיח! שאסורה באכילה ומותרת בהנאה.

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: זה שהקשית מנבלה - אין זו קרשה שהכי אמרין משמיה דריש לקיש: כל מה הצד, מגופו - מאותם הדברים שמהם עשינו את הצד השוה שבהן - פרכינן אם יש איזה דבר שלא שוה בשניהם. אבל מעלמא, להביא פירכא מבחוץ שדבר פלוני יוכיח - לא פרכינן.

והדרין לקושי: אי הכי, תיתי במה הצד. ומדוע הוצרכנו לומר כלאי הכרם ויוכיחו? ומתריצין: משום דאיכא למיפרך כך, מה להצד השוה שבהן שכן גדולי קרקע הם, תאמר בבשר בחלב שאינם גידולי קרקע. ומקשינן: אי הכי השתא נמי, שאתה לומד מכלאי הכרם, איכא למיפרך, מה לכלאי הכרם שכן גדולי קרקע.

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: הכי אמרין משמיה דריש לקיש: כל מה הצד שאתה לומד דבר אחד מדברים אחרים במה הצד, פרכינן אפילו כל דהו. אם מצינו שום דבר שלא שוה בו הנלמד למלמדים, ואפילו אין דבר זה קולא או חומרא, וכגון פירכא של גידולי קרקע. אבל פירכא המבוססת על "לא אם אמרת", כגון כאן שאתה רוצה לומר: לא אם אמרת בכלאי הכרם, שכן גידולי קרקע. דהיינו אחד מאותם דברים שמהם רוצים ללמוד את הדבר החדש - ואתה פורץ שהוא לא דומה ללמוד, בזה, קל וחומר, קולא וחומרא בלבד, פרכינן.

שאם אתה רוצה ללמוד מהם דבר אחר לקולא, פרכינן: לא אם אמרת בזה שיש בו צד קולא אחר. וכן אם באת ללמוד חומרא, פרכינן אם יש באחד מהם חומרא אחרת וכפי שפרכנו לעיל שאי אפשר ללמוד חומרא בבשר בחלב לאסור באכילה, מפני שמה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר, ומה לחמץ בפסח שכן ענוש כרת, שיש בהם חומרא אחרת, ומשום כך אי אפשר ללמוד מהם.

אבל כל דהו, למפרך בכך שאינם שווים בדבר שאינו לא קולא ולא חומרא - לא פרכינן! ויניין ברשיא.

ומקשינן: וליפרוץ לכולהו בפירכא זו: מה לכולהו - ערלה וחמץ וכלאיים - שכן גדולי קרקע, תאמר בבשר בחלב שאינם גידולי קרקע? וסברנו עכשו כיון שלא אחד מאחד למדים כפי שסברנו קדם ללמוד מערלה בלבד, אלא לומדים אחד משלש בזה אפשר לפרוץ אפילו כל דהו, ולא רק פירכא של קולא וחומרא.

אלא אמר ליה רב מרדכי לרב אשי, הכי אמרין משמיה דריש לקיש, שכן הוא כלל הדבר.

תהילים פרק נג

קד

מִרְמָה: וְגַם־אֵלִי יִתְצַדֵּךְ לַנֶּצַח וַיִּסְחָדְךָ מֵאֵהֶל וּשְׂרָשְׁדְךָ
מֵאֶרֶץ חַיִּים סִלָּה: ה' וַיִּרְאוּ צַדִּיקִים וַיִּירָאוּ וְעָלְיוּ יִשְׁחָקוּ: ה' הִנֵּה
הַגִּבֹר לֹא־יִשְׁעִים אֱלֹהִים מַעֲוָז וַיִּבְטַח בְּרַב עֲשָׂרוֹ יַעַן בַּהֲוֹתוֹ:
וְאֲנִי | בְּזִית רַעֲנָן בְּבֵית אֱלֹהִים בִּטְחָתִי בַּחֲסֵד אֱלֹהִים עוֹלָם
וְעַד: « אֲדֹרְךָ לְעוֹלָם כִּי עֲשִׂיתָ וְאֶקְוָה שְׂמֹךְ כִּי־טוֹב נִגְדָה
חֲסִידֶיךָ: נג » לַמִּנְצָח עַל־מַחֲלַת מִשְׁכִּיל לְדוֹד: « אָמַר נָבִל
בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוֹ וְהִתְעִיבּוֹ עוֹל אֵין עֲשֵׂה־טוֹב:
אֱלֹהִים מִשְׁמִימִם הִשְׁקִיף עַל־בְּנֵי־אָדָם לִרְאוֹת הֵי־שׁ מִשְׁכִּיל

רש"י

(ו) יתצדך לי נתיצה: יחתך. לשון שבירה: ויסחך. ויעקרך: ושרשך. ישרש אחר כך לעקור כל השרשים דיראריצינער בלעז: (ח) ועליו ישחקו. וזה השחק שיאמרו עליו הנה זה הגבר אשר לא שם מבטחו בהקב"ה ראו מה עלתה בו: (ט) יעז בהוותו. מתגבר היה ברשעו: (י) ואני הנדרף עתה בידך אהיה כזית רענן בבנינים ובבני בנין בבית הקב"ה:

מצודות דוד

(ו) גם אל. כמו שעל ידך נתן שאלו כהני נוב כן גם אותך יתצדך האל: מאהל. מביתך: ושרשך מארץ חיים. ועד עולם מבלי חזרה: (ח) ויראו. יסיפו יראת ה': ועליו. על דואג ליעזו: (י) הנה הגבר. יאמרו בלעגם הנה זה הגבר אשר לא שם את אלהים חזקו ובטחנונו ראו מה עלתה בו: יעזו בהותו. היה מחזק עצמו במה שדבר הוות על כהני נוב כי בזה מצא חן בעיני שאלו: (י) ואני. אבל אני אהיה נשרש בבית אלהים כזית רענן כי אני בטחתי בחסד אלהים עולם ועד ואיני כדואג: (יא) עשית. כאשר שאלתי: ואקוה שמוך. אשר תעשה עמדי עוד חסד כי הלא טוב אתה נגד חסדיך ולזה אקוה אשר גם תטיב לי בחסדך: (א) משכיל. האמור בהשכל רב: (ב) אמר נביל. המחריב את הבית אמר בלבו אין אלהים הכל לפי המקרה ואמר בלי עבר כדרך הנבואה במקומות רבות: השחיתו. הוא ועמו השחיתו ועשו עול תעוב ואין בהם מי שיעשה טוב: (ג) השקיף. לראות מעשה העם ההוא: היש משכיל. למחות בדבר: דורש. לדרוש ולחקור אלהים לדעת אשר השגחתו בכל:

תהילים פרק נד

קד

הִדָּשׁ אֶת־אֱלֹהִים: - כָּלוּ סָג יַחְדּוֹ נֶאֱלַחוּ אֵין עֲשֵׂה־טוֹב אֵין
גַּם אֶחָד: ה' הֵלֵא יָדְעוּ פְעָלֵי אֵין אֲכָלִי עָמִי אֲכָלוּ לַחֵם אֱלֹהִים
לֹא קָרָאוּ: שֵׁם פָּחַדוּ פָּחַד לֹא־הָיָה פָּחַד כִּי־אֱלֹהִים פָּחַד
עֲצָמוֹת חֲנֹךְ הַבִּשְׁתָּה כִּי־אֱלֹהִים מֵאִסָּם: מִי־יִתֵּן מִצִּיּוֹן
יִשְׁעוֹת יִשְׂרָאֵל בִּשְׁבוֹב אֱלֹהִים שְׁבוֹת עָמוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׁמַח
יִשְׂרָאֵל: נד « לַמִּנְצָח בְּנִגְיֹת מִשְׁכִּיל לְדוֹד: « בָּבוֹא הַזִּיפִים
וַיֹּאמְרוּ לְשֹׁאֵל הֵלֵא דוֹד מִסִּתְתָּר עִמָּנוּ: אֱלֹהִים בִּשְׂמֹךְ
הוֹשִׁיעֵנִי וּבְגִבּוֹרֶתְךָ תְּדִינֵנִי: - אֱלֹהִים שְׁמַע תְּפִלָּתִי הָאֲזִינָה
לְאֹמְרֵי־פִי: ה' כִּי זָרִים | קָמוּ עָלַי וְעֲרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי לֹא־שָׁמוּ

רש"י

עצמו: (ד) כלו סג. לשון סיגים: אין גם אחד. מכל חייליו שימחה בידו: (ה) הלא. יש לידע לאוכלי עמי כמאכל לחם ואלהים לא קראו שסופם שיפחדו שם פחד באחרית הימים: (ו) לא היה פחד. זה כפחד הראשון שאירע לבלשצר כי בגאולה זו פור הקב"ה עצמו

מצודות ציון

(ד) סג. ענין מורה לאמור כמו והסג אמור משפט (שפיה טו): נאלחו. נאלסו כמו נמעז ונאלס (פליז טו): (ו) בשוב. ענין הנסח ומשיבת נפש: שבות. מלי שניה: (ב) הויפים. אנשי מקום זף: (ז) צעוררי. ענין הנסח ורלס: הצמיחם: ענין כריסה כמו לזקרים אלמתי (לפני קפ): (ג) אריד. ענין גטיסה ויללס כמו זכר ענין ומרולי (פליז א): בשיחי. ענין ספור התללות כמו ולפני ה' יספור שימו (לפני קפ): (ד) עקת. הוא מרגוס של לרה וכן שמת מועקה (לפני טו):

מצודות דוד

(ד) כלו סג. כל העם חזרו לאחור ופרשו מדרך הטוב ויחדיו נבאשו ר"ל קלקלו מעשיהם: (ה) הלא ידעו. ר"ל איך יאמרו אין אלהים הלא יש לדעת לפועלי האון שמה שאוכלים את עמי באין מוחה כאוכל את הלחם שכ"ז הוא בעבור אשר עמי לא קראו לה': (ו) שם פחדו. כי הלא שם בירושלים עצמה בעת בוא מנחם וצר עליה הלא פחדו פחד אשר לא היה כפחד הזה מעולם על כי כולם נפלו פגרים מתים: כי אלהים. כאשר אלהים פור עצמות החוננים עליך ירושלים: הבישותה. ומה שאתה טיטוס ביישת את ישראל בהרג ואבדן זה היה בעבור כי ה' מאסם אז ברוע מעלליהם ולא בא במקרה: (ז) מי יתן. הלואי שתבוא מהרה תשועת ישראל מהשוכן בציון: בשוב. בעת אשר ישקט ה' את בני הגולה ר"ל שהכל יכירו אשר מאת ה' ההשקטה: יגל יעקב. אז ישמחו כי גאולה שלמה תהיה: (ב) מסתתר. מתחבא אצלינו: (ג) תדינני. תדין דיני לקחת נקמתי: (ה) כי

תהילים פרק נה

קה

אֱלֹהִים לִנְגָדָם סִלָּה: הִנֵּה אֱלֹהִים עֹזֵר לִי אֲדֹנִי בַּסִּמְכִי נִפְשִׁי:
יִשׁוּב (יִשׁוּב קרי) הֲרַע לְשׁוּרֵי בְּאִמְתִּי הַעֲמִיתָם: הַבִּנְדָּבָה
אֲזַבְחָהּ לַיהוָה שִׁמְךָ יְהוָה כִּי־טוֹב: כִּי מִפֶּלֶא־צָרָה הִצִּילָנִי
וּבִאֲבִי רִאתָה עֵינַי: נָה « לַמִּנְצָה בְּנִינֹת מִשְׁפִּיל לְדוֹד:
הָאֲזִינָה אֱלֹהִים תַּפְלָתִי וְאֶל־תִּתְּעַלֵּם מִתַּחֲנָתִי: הַקְשִׁיבָה
לִי וְעֲנֵנִי אֲרִיד בְּשִׁיחִי וְאֶהְיָמָה: הַמְקוֹל אוֹיֵב מִפְּנֵי עֶקֶת רָשָׁע
כִּי־יִמְיֹטוּ עָלַי אֹן וּבֶאֱפָר יִשְׁטַמּוּנִי: הַלְבִי יַחִיל בְּקִרְבִּי וְאִימּוֹת
מָוֶת נִפְלֹו עָלַי: וְיֵרָאָה וְרַעַד יָבֹא בִי וְתִכְסֹּנִי פִלְצוֹת: וְאֹמַר
מִי־יִתֶּן־לִי אֶבֶר פִּינֹה אֶעֱוֹפָה וְאֶשְׁכֶּנָה: הִנֵּה אֶרְחִיק נֶדָד

רש"י

תִּנְקֹם נִקְמָתִי כִּי יִדְּן ה' עֲמוֹ (דברים י"ב):
(ז) לְשׁוּרֵי. לְעוֹנֵי לְשׁוֹן אֲשׁוּרֵנוּ וְלֹא קֶרֶב
(במדבר כ"ד): כַּאֲמֹתָךְ. מִתּוֹךְ שֶׁאַתָּה אִמְתִּי
וְאִמְרַת לִפְרַע מֵהוֹלֵכִי רַכִּיל וְרוֹדֵפִי הֵרֵג לְכָךְ
הַעֲמִיתָם: (ג) אֲרִיד בְּשִׁיחִי. אֶתְאַנּוּן בַּצַּעֲרִי
כִּמּוֹ זָכַר עֲנִי וּמְרוּדִי (איכה ג) וִירֵדְתִּי עַל

מצודות ציון

יִשְׁטַמּוּנִי. עֵינַי נִתְּרָה לֹאִיכָה כִּמּוֹ וְיִשְׁטוּס עֲשׂו (נחמ"ס)
ע: (ה) יִחִיל. מִלֶּשׁוֹן מִל וְעַד: (ו) פִּלְצוֹת. רַעֲשָׁה
כִּמּוֹ פִּלּוֹת צַעֲמָתִי (ישעיה סו): (ז) אֶבֶר. כֶּנֶף כִּמּוֹ

לִנְגָדָם וְלֹא יִמְשְׁכוּ יָדָם מִמֶּנִּי מִרְאֵת ה': (ו) הִנֵּה אֱלֹהִים. עַם כִּי אֵין הִכָּח בִּידֵי אֲבָל הִנֵּה ה' הוּא עֹזֵר
לִי הוּא יִהְיֶה בַּעֲזֹת סוֹמְכִי נִפְשִׁי: (ז) יִשׁוּב הֲרַע. הֲרַע הוּא בַּעֲצֻמָּה יוֹשִׁיב לְאוֹרֵיבֵי הַמִּסְתַּכְלִים בִּי לְרַעָה:
בְּאִמְתִּיךְ. בַּעֲבוּר שֶׁאַתָּה אֵל אִמֵּת לְשֵׁלֵם לֹאִישׁ כִּנְמוּלוֹ לֹהֶ הַכְרִיתָם כֹּאֲשֶׁר חֲשׁוֹב לִי: (ח) בִּנְדָּבָה. בְּרוּחַ
נְדִיבָה וְטוֹבָה רִ"ל בְּשִׁמְחַת הֵלֶב אֲזַבְחָהּ לְךָ קֶרֶבְנוֹת: כִּי טוֹב. כִּי שִׁמְךָ הוּא טוֹב: (ט) כִּי מִכֶּלֶּ גּוֹי. כִּי
טוֹבָה כְּפֹלָה עֲשֵׂה עֲמָדִי אוֹתִי הִצִּיל מִכָּל צָרָה אֲשֶׁר חֲשָׁבוּ אוֹרֵיבֵי לַעֲשׂוֹת לִי וְעוֹד רִאתָה עֵינִי בְּאוֹרֵיבֵי
מִה שֶׁחָפְצָה לִּרְאוֹת בָּהֶם: (י) וְאֶל־תִּתְּעַלֵּם. אֵל תִּתְּעַלֵּם עֲצֻמְךָ מִלְּשִׁמּוֹעַ תַּחֲנִיתִי: (יג) אֲרִיד. כִּשְׁאֲנִי
מִיִּילֵל בַּעַת סִפּוֹר הַתְּלָאוֹת וְהוּמָה אֲנִי עֲלִיהֶם: (יד) מִקוֹל. מִפְּנֵי קוֹל שֶׁאֵתְּ הָאוֹרֵיב וּמֵהַצָּרָה אֲשֶׁר הִרְשַׁע
בְּמִיאָ עָלַי: כִּי יִמְיֹטוּ. הֵמָּה מִטִּים עָלַי אֹן רִיל עֲמַל וּיְגִיעָה: וּבֶאֱפָר. בַּעֲבוּר הָאֵף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עָלַי נוֹטְרִים
לִי שְׁנָאָה וְלֹא הִלְשִׁיב גְּמוּלָה לִי לֹא עֲשִׂיתִי לָהֶם רַעָה: (ה) לְבִי יַחִיל. לֹדֶאֱת יַפְחָד לְבִי וְאִימָה שֶׁל מִיתָה
נִפְלָה עָלַי: (ו) וְתִכְסֹּנִי. הֲרַעַד כִּסָּה כָל גּוֹפִי לְגוּדֵל הֲרָבוּ וְהוּא עֵינַי מִלִּיצָה: (ז) מִי יִתֶּן. הֲלוּאִי הִיָּה
לִי כִנְפִים לְעוֹף בָּהֶם כִּי אִזְ הִיִּיתִי פוֹרַח לְמִרְחֹק לְשִׁכּוֹן שֶׁם הִנְצֵל מֵאוֹרֵיב: (ח) אֶרְחִיק. עֲצֻמִּי לְנֶדָד

תהילים פרק נה

קה

אֱלֹהִים לִנְגָדָם סִלָּה: כִּי אֲחִישָׁה מִפֶּלֶט לִי מְרוּחַ סַעָה מִסְעָר:
כִּי פִלַּע אֲדֹנִי פִלַּג לְשׁוֹנָם כִּי־רִאֲיָתִי חֲמָס וְרִיב פֶּעִיר: כִּי יוֹמָם
וּלְיָלָה יִסּוּבָבָה עַל־חוֹמֹתֶיהָ וְאֹן וְעֲמַל בְּקִרְבָּה: כִּי הוֹוֹת
בְּקִרְבָּה וְלֹא־יִמִּישׁ מִרְחָבָה תוֹךְ וּמִרְמָה: כִּי לֹא־אוֹיֵב
יִחְרַפְּנִי וְאִשָּׁא לֹא־מִשְׁנָאִי עָלַי הַגְדִּיל וְאַסְתֵּר מִמֶּנִּי: וְאִתָּה

רש"י

אֲחִישָׁה מִפֶּלֶט. כִּי אִם הָיוּ לִי כִנְפִים הִיִּיתִי
מִרְחִיק לְנוֹד וּמִמְהָר לְהִצִּיל נִפְשִׁי מִיָּדָם שֶׁהֵם
כְּרוּחַ סוּעָה רוּחַ סַעָה עוֹקֶרֶת אֵילָנוֹת כִּמּוֹ
וְיִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות י"ב): (י) בִּלְעָ. דַּפְאִי
בִּלְעָ"ז, כִּמּוֹ (איכה ב') הַשִּׁיב יָדוֹ מִבִּלְעַ כֵּן פִּתַּר
מִנְחָם (סא"א): פִּלַּג לְשׁוֹנָם. הַבְדִּילָהוּ שֶׁלֹּא
יִשְׁמַע אֶדָם לָהֶם, מִנְחָם פִּתַּר פִּלַּג לְשׁוֹן
חִילּוֹק (סא"א): כִּי רִאֲיָתִי חֲמָס וְרִיב בַּעֲרִי. עַל
יָדָם: (יא) יִסּוּבָבָה. הַחֲמָס הָוֵרִיב: (יב) הוֹוֹת.
שְׁבָרִים: תוֹךְ וּמִרְמָה. לְשׁוֹן מִכָּה: (יג) כִּי לֹא
אוֹיֵב יִחְרַפְּנִי. מִיָּמִי שֶׁאִשָּׁא חֲרַפְתִּי אֵלָּא קִמְתִּי
עָלַי וְהִרְגָתִּי: לֹא מִשְׁנָאִי עָלַי הַגְדִּיל. וְאִנִּי

מצודות ציון

הַמְצִינֶמְךָ יֹאכֵר נָךְ (יחזקאל ט'): (ט) אֲחִישָׁה. אִמְהָרָה:
מִפֶּלֶט. הִלָּלָה: סוּעָה. כְּרוּחַ יֹאמֵר לְשׁוֹן הַסַּעָה שֶׁנֶּאֱמַר
וְרוּחַ נִסַּע (מלכים י'): (י) בִּלְעָ. הַשְׁתָּה: פִּלַּג. חִילּוֹק:
חֲמָס. גּוֹל: (יב) יִמִּישׁ. יִסֵּר כִּמּוֹ לֹא מִשׁוּ מִקֶּרֶב
הַמִּתְנַסֵּה (סא"א): תוֹךְ. מִרְמָה הִלָּפוֹן תוֹךְ הִלָּל:
(יג) וְאִשָּׁא. וְאִסְנוֹל: (יד) כִּי־כֶרֶבִי. מִלִּי עֵקֶר וְשׁוֹיֹו:
אֲלֹפִי. שָׂר שְׁלִי כִּמּוֹ אֵל תַּעֲמֹדוּ בְּחֻלּוֹף (יחזקאל ט')

עַד שֶׁצָּר לָהֶם הַמְקוֹם וְיִסּוּבָבוּ עַל הַחוֹמוֹת: (יב) וְלֹא יִמִּישׁ. לֹא הוֹסֵר מִרְחֹב הָעִיר תוֹךְ וּמִרְמָה וְעוֹשִׂים
אֶפְסוֹל בְּפִרְהִסָּא: (יג) כִּי לֹא אוֹיֵב. הַמְחֹרֵף אוֹתִי אֵין מִרְאָה עֲצֻמוֹ לִי לְאוֹיֵב לְשִׁאוּכָל לְסַכּוֹל חֲרַפְתִּי
אֵף הַמְגְדִּיל פִּי לְדַבֵּר בִּי רַע אֵין מִרְאָה עֲצֻמוֹ לִי לְשׁוֹנָה לְשִׁאוּכָל לְהַסְתִּיר עֲצֻמִּי מִמֶּנִּי כִּי בְּקָל יוֹכֵל
הָאֵדָם לְסַכּוֹל חֲרַפְתִּי הָאוֹרֵיב וְלְהַסְתִּיר עֲצֻמוֹ מִרְעַת הַשּׁוֹנָה מֵאוֹתָם הַיְדוּעִים לוֹ: (יד) וְאִתָּה. אִמֵּר זֶה
נֶגֶד אֲחִיתוֹפֵל הֵלֵא אֶתָּה כְּעֹכֵר רִיל יוֹדַע אֶתָּה כָּל מִסְתֵּי הַמְדִּינָה מִכּוֹנֵן: אֲלֹפִי וּמִוִּדְעִי. וְאִתָּה שֶׁר
הַמְשִׁרִים שְׁלִי וְהִיִּיתִי מוֹדִיעַ לְךָ מִצָּפוֹן לְבָבִי כִּי אִמְרַתִּי שֶׁאוֹרֵב אֶתָּה לֹא וְאִי־כִּי מֵאוֹד קֶשֶׁה עָלַי חֲרַפְתִּךָ
לַעֲמוּד הַבֹּא

מצודות דוד

מָהֶם וְאֵף לְלוֹן בְּמִדְבַּר לְעוֹלָם: (ט) אֲחִישָׁה.
מִמְהָר הִיִּיתִי לְהִצִּיל נִפְשִׁי מִרְדּוּפֵי הָדוּמִים
לְנִסְיַעַת הָרוּחַ וְסַעָרָה: (י) בִּלְעָ. הַשְׁתָּה אוֹרֵיב וּפִלַּג
לְשׁוֹנָם לְבָל יִשְׁמַע אִישׁ שִׁפְתָּ רַעְהוּ וִיבּוֹטֵל צַעֲתָם
הִרְעָה: כִּי רִאֲיָתִי. רֹאֵה אֲנִי מֵה שְׁמִרְבִּים לַעֲשׂוֹת
חֲמָס וְרִיב בְּתוֹךְ הָעִיר אֲשֶׁר הֵמָּה בָּה:
(יא) יִסּוּבָבָה. בְּכָל עַת יִסּוּבֵב הַחֲמָס הָוֵרִיב עַל
חוֹמוֹת הָעִיר וְהוּא מַעֲנִין מִלִּיצָה לְדוֹמֵר כִּ"כ נִתְרַבָּה

מִהֶם וְאֵף לְלוֹן בְּמִדְבַּר לְעוֹלָם: (ט) אֲחִישָׁה.
מִמְהָר הִיִּיתִי לְהִצִּיל נִפְשִׁי מִרְדּוּפֵי הָדוּמִים
לְנִסְיַעַת הָרוּחַ וְסַעָרָה: (י) בִּלְעָ. הַשְׁתָּה אוֹרֵיב וּפִלַּג
לְשׁוֹנָם לְבָל יִשְׁמַע אִישׁ שִׁפְתָּ רַעְהוּ וִיבּוֹטֵל צַעֲתָם
הִרְעָה: כִּי רִאֲיָתִי. רֹאֵה אֲנִי מֵה שְׁמִרְבִּים לַעֲשׂוֹת
חֲמָס וְרִיב בְּתוֹךְ הָעִיר אֲשֶׁר הֵמָּה בָּה:
(יא) יִסּוּבָבָה. בְּכָל עַת יִסּוּבֵב הַחֲמָס הָוֵרִיב עַל
חוֹמוֹת הָעִיר וְהוּא מַעֲנִין מִלִּיצָה לְדוֹמֵר כִּ"כ נִתְרַבָּה

מסכת פרק ה בבא בתרא פז מסכת פרק ה בבא בתרא פח

נותן את פלם. האחין שחלקו, זכו בשדה, זכו בכלם. המחזיק בנכסי הגר, החזיק בשדה, החזיק בכלם. המקדיש את השדה, הקדיש את פלם. רבי שמעון אומר, המקדיש את השדה, לא הקדיש אלא את החרוב המרכב ואת סדן השקמה:

פרק ה

א. המוכר את הספינה, מכר את התנן ואת הגס ואת העוגין ואת

רבינו עובדיה מברטנורה

מכר לא מכר, גבי הקדש נמי לא הקדיש, דעת מקדיש כדעת מוכר, לבד מחרוב המורכב וסדן השקמה, דאף על גב דבמכר לא מכר, בהקדש קדשי. וטעמא, הואיל ומשדה הקדש קא ינקי:

פרק ה המוכר את הספינה. סתם: מכר את התנן. עץ גבוה שתולין עליו את הנס. והנס הוא כמין וילון שתולין בתורן לנגד הרוח: עוגין. ברזל שקושרין אותו בחבל וזורקין אותו בעומק המים לעכב ולעגן הספינה: מנהיגים. אלו המשוטות שבהם מוליכין הספינה למקום שרוצים: מרצופין. אמתחות שנותנים בהם הסחורה. אנתיקי. הפרקמטיא שבתוך הספינה. וכל הני דחשיב הכא דבמכר לא מכר, אם נתן והקדיש את הספינה לא הוה הנך בכלל המתנה וההקדש. ולא דמי לבור ודות וגת דפרקין דלעיל דכולהו מקרקעי נינהו ובטלי לגבי שדה לענין הקדש ומתנה, אבל הנך לא בטלי כלל: פירות. בהמות המושכות את הקרון. והוא שאין אדוקים בו בשעת המכירה. ואית דמפרשי, פירות. עצים הנפרדים מן העגלה שמושכים את העגלה בהם. והוא שלא יהיו קשורים בה בשעת המכירה: צמד. הוא העול

מוכר כדפרישנא לעיל: נתן את כולו. ואפילו למאן דאמר מוכר בעין רעה מוכר וצריך הלוקח ליקח לו דרך היכא דמכר לו אחד מכל אלו ושייר השדה לעצמו, דוקא במוכר אמרינן הכי, משום דהוה ליה ללוקח לאתניי ולפרושי וכיון דלא אתני איהו הוא דאפסיד, אבל גבי נותן שמקבל המתנה מתבייש לומר לנותן פרש לי מה שאתה נותן לי, לא אמרינן מדלא פירש איהו הוא דאפסיד, אלא אמרינן בעין יפה נתן ואין צריך מקבל המתנה ליקח לו דרך. וכן נמי כל הני דאמרינן לעיל לא מכר לפי שאינן בכלל שדה, ואפילו הני דאינן בכלל כל מה שבתוכה כגון חרוב וסדן השקמה ובור וגת, אם נתן השדה מתנה, נתן את כולו, משום דבעין יפה יותר מדאי הוא נותן: זכו בשדה זכו בכולו. אפילו בור וגת ושובך שבשדה. מפני שכל אחד זוכה בשלו ומסתלק מחבירו מכל וכל: החזיק בכולם. ואף על גב דחרוב ושקמה לא בטלי לגבי שדה, הוה כשתי שדות ואין מיצר ביניהן דאם החזיק באחת מהן קנה חברתה: הקדיש כולם. דמקדיש בעין יפה מקדיש: לא הקדיש אלא את החרוב. מכל הנך דאמרינן במתניתין גבי

מסכת

פרק ה

בבא בתרא

פח

מכורין:

ג. המוכר (את החמור, מכר את הספינה. מכר את הפרה, לא מכר את פנה. מכר אשפה, מכר זבלה. מכר בור, מכר מימיו. מכר פורת, מכר דבורים. מכר שובך, מכר יונים. הלוקח פרות שובך מחבירו, מפרים ברכה ראשונה. פרות פורת, נוטל שלשה נחילין ומסרס. חלות דבש, מניח שתי חלות. זיתים

רבינו עובדיה מברטנורה

למאי מהני, אלא ודאי היא ובנה קאמר ליה. וסיפא דאמר פרה מניקה אני מוכר לך לא קנה את בנה, דפרה לחלבה עומדת, ופרה וחלבה קאמר ליה: מכר אשפה. מקום גבוה שלשה טפחים או יותר, או עמוק שלשה טפחים או יותר, שרגיל להניח שם זבל בהמותיו: מכר בור מכר מימיו. מתניתין יחידאה היא. ופליגי רבנן עלה ואמרי מכר בור לא מכר מימיו. והלכה כחכמים: הלוקח פירות שובך. מה שילדו היונים כל השנה: מפרים. הלוקח: בריכה ראשונה. ויניחנה למוכר. וכל שני ולדות קרויין בריכה. ומניחן עם אמם כדי להיות לצוותא לאמם שלא יברחו: פירות כוורת. דבורים הנולדים מן הכוורת זאת השנה. נוטל הלוקח שלשה נחילים, שלשה חבורות מוולדות הדבורים הראשונים היוצאים מן הכוורת ומכניסן לתוך הכוורת שלו. שהראשונים הם חשובים, ואחרון אחרון גרוע. ומשם ואילך מסרס, כלומר נוטל אחת ומניח אחת למוכר, כדי שיגדלו ויתחברו עם האבות כדי שתתיישב הכוורת. וכן לעולם: חלות דבש. הדבש עם השעורה יחד מעורבים עשוי חלות: מניח שתי חלות. שמתפרנסים ממנו.

פיצד, אומר לו מכור לי צמדך במאתים זוז, הדבר ידוע שאין הצמד במאתים זוז. ויחכמים אומרים, אין הדמים ראיה: ב. המוכר את החמור, לא מכר פליו. נחום המדי אומר, מכר פליו. רבי יהודה אומר, פועמים מכורין ופועמים אינן מכורין. פיצד, הנה חמור לפניו וכליו עליו. ואמר לו מכור לי חמורך זה, הרי כליו מכורין. חמורך הוא, אין פליו

שצומד ומחבר את השוורים יחד: אין הדמים ראיה. והא דאמר דשתות קנה ומחזיר אונאה יותר משתות בטל מקח, הני מילי בכדי שהדעת טועה, דסבור הלוקח ששזה כך, והוה מקח טעות, אבל בכדי שאין הדעת טועה, כגון דקנה צמד ששזה זוז. במשאים, אמרינן במתנה נתרם לו ואין כאן בטול מקח. ואין הלכה כרבי יהודה: ב. לא מכר את כליו. בכלים העשויים לרכיבה כגון אוכף ומרדעת, כולי עלמא לא פליגי דקנה אפילו אינם עליו בשעת מכירה. כי פליגי, בכלים של משאוי, כגון שק ודיסקיא, ת"ק סבר לא מכר הכלים של משאוי שעליו, ונחום המדי סבר מכר הכלים של משאוי שעליו. והלכה כתנא קמא ולא קנה הכלים של משאוי ואפילו היו עליו בשעת מכירה: חמורך זה. משמע כמות שהוא עם כליו: חמורך הוא. הוה כשואל לו חמורך הוא, מכור אותו לי. והוה כמוכר חמור סתם, ואין כליו מכורים ואפילו הן עליו בשעת מכירה. ואין הלכה כרבי יהודה: ג. המוכר את החמור מכר את הסייתו. בנו של חמור. ובגמרא מוקי לה כגון שאמר לו חמור מניקה אני מוכר לך. דחלב האתון

הלכות ערלה סימן רצד

תקבא

ד. "תבואה שגזרעה אחר העמר ד. "שבלת שהביאה שליש קדם וקצרה וזרעה, ובשעת העמר הקרה אחר העמר, וקצרה תחת הקרקע ולא התחילה ושתלה, והוסיפה, התוספת אוסר עדין לשרש, אסור. העקר שהתר.

הלכות ערלה

סימן רצד דיני ערלה, באיזה מקום נזהגת ובשל מו, ובו כ"ח סעיפים

א. הנוטע עץ מאכל, מונה לו ג' שנים מעת "נטיעתו, וכל הפרות שהיו בו בתוך ג' שנים "אסורין בהנאה לעולם, "בין עקר הפרי בין הגרעינים בין הקלפות, כגון קלפי אגוזים ורמונים, והנץ שלהם, והגזין והגרעינים של ענבים, והתמד העשוי מהם, "והפגים "והתמרים שאינם מתבשלים, "והענבים שלקו ואין נגמרים כבשולן, כלם חייבים בערלה

ו. פטורים מרבעי. "ויש מי שאוסר תמרים שאינם מתבשלים אף ברבעי.

ב. "אכל העלים והלולבים ומי גפנים, דהינו כשחותכין הגפן נוטף ממנו כמו מים, מתרים משום ערלה.

ג. "האכילונות והתמרות (והקפריסין) של צלף חייבים בערלה. במה דברים אמורים, בארץ ישראל, "אכל בחוצה לארץ, האכילונות חייבים והתמרות וקפריסין פטורים.

ד. "ג' שנים הללו אינם נמנים

באר הגולה

ע"ב ושכן משמע בירושלמי וכ"כ הרא"ש והמרדכי שם וכ"כ הסמ"ג וכמ"ש הטור: ז שם במשנה דריש מס' חלה ומנחות דף ע' ע"א: (ומה שהקילו בזה רוב רבנן קשיא קדמאי ובתראי בהרבה מדינות נלע"ד שסמכו על הירושלמי ריש מסכת חלה דמשני שהיו מקיימים מצות אכילת מצה בליל ספס כביאתם לארץ ממה שהיו עובדי כוכבים מוכרים להם ועוד אמרו בסוף ערלה אהא דתנן שם והחדש בכל מקום מתנית' ר' אלעזר וכו' הרי מפורש דס"ל דמתני' יחידהא היא ולא קי"ל כוותיה והחדש מותר בח"ל ולכן היו קונים מתגרי עובדי כוכבים ואע"ג דחזוין דרבנן דרב אשי ורבנא ס"ל דאסור בח"ל מדאורייתא וכמ"ש לעיל ובמקום שהתלמוד ירושלמי חולק על הבבלי קי"ל כהלמוד בבבלי י"ל שעת הדחק שאני כמ"ש הרב ט"ז ואפשר שזה טעם תשובת הריב"ש שהביא הרב ב"ח בשם הגהות מהרש"ל וכו' עוד הרב ב"ח דמי שהורגל בשאר פרישות ומפורסם לחסיד רשאי לנהוג איסור וכו' ועוד נראה דאין לנהוג איסור אלא ביושב בביתו אבל אם מיסב בסעודה עם ת"ח שנוהגים היתר אסור לו לנהוג איסור בפניהם וכו' עכ"ל: ח בעיא ולא נפשטא ב"מ דף נ"ו ומנחות דס"ט ע"א ולחומרא: ז ג' בעי' שם ע"ב ולא נפשטא ולחומרא: א פשוט בירושלמי פ"ק דערלה ובכמה דוכתי: ב קידושין דף נ"ו ע"ב יליף לה מקרא דאין לה פדיון כמו נטע רבעי: ג משנה ח' פ"ק דערלה דדרשי' את פרוי את הטפל לפרי: ד שם במשנה ר' ה שם במשנ' ונבלות וכלישנא בתרא ברכות דף מ' ע"ב: ו שם במשנה ענקהלות וכפי' הירושלמי: ז שם ותניא פרי אתה פודה ואי אתה פודה לא בוסר וכו': ח דעת הרמב"ם שפ"ה הא דתנו והנובלות כולם אסורות ר"ל בערלה ורבעי ובאשר ונוהרי: ו שם במשנה ו': י כריא במשנה ספ"ד דמעשר' וכאשר הגתה כע"ל כי כן הוא שם במשנה וכן מוכח מהטור והבית יוסף ופירוש אבינוהו הוא הפרי ותמורתו הם גדלים בעלים ובלוטים כמין תמורתו כמו בעלים של ערבה וקפריסין הוא קליפה גדולה שסביב הפרי כעין קליפה הגדילה סביב אגוזים: ז מימא דרב יהודה

הלכות ערלה סימן רצד

תקבב

מיום ליום, אלא הולכים בהם אחר שנות העולם שהוא מתחיל מתשרי, ואם נתעברה נחעברה לערלה ולרבעי. ופעמים שאינו אלא שתי שנים ומ"ד יום, ופעמים שהם יתרים על ג' שנים. "פיצד, נטע מקדם ט"ז באב, שנשאר עדין מ"ד יום עד ראש חדש תשרי, כיון שהגיע ראש חדש תשרי עלתה לה שנה ומונה עוד שתי שנים. ואם נטע ביום ט"ז, ומיום ט"ז ואילך, מונה מראש חדש תשרי הבא ג' שנים שלמים. ולאחר ראש חדש תשרי של שנה רביעית, יכל הפרות ששחנטו בו קדם ט"ז בשבט יש להם גם כן דין ערלה, אף על פי שנגמרים אחר כך. והנהגותם בו מ"טו בשבט של שנה רביעית עד ט"ו בשבט של שנה חמישית, נקראים רבעי. ולאחר ט"ו בשבט של שנה חמישית הם חלין גמורים.

ו. "פרות רבעי יש להם דין מעשר שני לכל דבר, ובזמן הבית היו צריכין להעלותן לירושלים לאכלם שם, או לפדותם ולהעלות הפדיון שם, והם מתרים מיד אחר הפדיון. והאדנא, שאין יכולין להעלותם לירושלים, פודים אותם אחר שנגמרו "ויחלוש. ויכול לפדות את כלם "בשנה פרוטה, אפלו הם רבים, וישליון הפרוטה לים הגדול או ישחקה ויפנה לרוח, או ישליכנה בנהר אחר שחיקה, ויכרך בשעת פדיון: אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון רבעי, או יפדה בפרות שישוו שנה פרוטה, שהוא אחד מ"ב במעה כסף שהיא אשפיר"ו אוטמאני"ם ששוכל ט"ז גרעיני שעורה שהוא רביע דר"הם (לשון עצמו). הנה: ומטבץ הרגילה במדינות אלו, הצי"ו ונ"ר, הוא יותר משנה פרוטה פדיון עליו

באר הגולה

וכו' ברכות דף ל"ו ע"א וכדמפרש דכל המיקל בארץ הלכה כמותו בח"ל: 5 משנה ריש ר"ה ויליף לה מקראי שם דף ט' ע"ב: 6 כרבי יוסי ור' שמעון במשנה ו' פ"ב דשביעית וכדמפרש רב חנן וכו' שם ברי"ה דף י' ע"ב: ז ברייתא שם ע"א: 8 לשון הר"ן בשם "א ושכן דעת הרמב"ם בפ"ט מהלכות מ"ש ונטע רבעי וכו' אבא בר ממל בירושלמי פ"ב דשביעית הלכה ו' וכו' דעת הראב"ד ובתב הרא"ש שכן משמע ל' רש"י קצת: ע הרו"ה ולזה הסכים הר"ן (וכ"מ בטור) ובתב הרא"ש ויראה דהאינא אין חנטה בשום אילן קודם ט"ו בשבט ולכן אין נזהרין בערלה אלא שלש שנים: 8 משנה בפ"ה דמעשר שני וקדושין דף נ"ז ע"ב ובברכר דף ל"ה ע"א יליף לה מקראי: 9 לשון הטור מהתוספתא וכ"כ הרמב"ם לעמוד הבא

הלכות ספה סימן תרכז

פז. בַּאֲרֵה הַגּוֹלָה

ג' מִשְׁנֵה שָׁם י' ד' טור
וְהִרְיֹן מִבְּרִיתָא שָׁם.
ה' מְדַבְּרֵי הִרְיֹף שָׁם
וְכֵן פֶּסֶק הָרֵמְב"ם
בְּפֶקֶד ה' וְכֻמוֹ שְׁתַּרְץ
הָרֵב הַמְּגִיד שָׁם. ו' שָׁם
כָּרֵב חֲסֵדָא וְרֵבָה בֶּרֶךְ
הַנָּא הִרְיֹף וְרָא"ש
וְרֵמְב"ם. ז' רָא"ש שָׁם.

ג. ^זהעצים ^ההיוצאים מארבע ראשי המטה, אסור לפרס עליהן סדין * ולישן תחתיו ^חאפלו אם אינם גבוהים עשרה, אבל אם אחד יוצא באמצע המטה בראשה והשני במרגלותיה כנגדו ונותנים כלונסות (פרוש, עצים ארזים כצין קנה של רמח) מזה לזה, מותר לפרס סדין עליו ולישן תחתיו משום דאין לה גג רחב טפח למעלה, ^זהוא שלא יהיו גבוהים ^זעשרה טפחים. * ^חהיש מכשירין אפלו בגבוהים עשרה טפחים: ד. ^זפרס סדין תחת הסכך לנוי, אם הוא בתוך ארבעה טפחים לגג ^זפשרה, ^חואם הוא רחוק ארבעה טפחים מן הגג ^זפסולה. ^חואם אינו לנוי ^זאף על פי

בַּאֵר הַיֵּמֶב

שנים תחתיו. וְעַן ט"ז מה שהקשה על מה שאמר בנבואה דף י"א שאני נקליטין וקביעי, אי קביעי להו' קביעות וכו', אמאי לא אמר הנקליטין וקביעות שוין לעלון קביעות וכו' והי' וכו', ענין שם, והיא קשית והתפוסת שם, עין שם ובמהרש"א ורמ"א: ומה שפירשנו שמהם טעמים מארבע משחזנין אף על פי שאין עשרה מהמטה לכלה, מגן אברהם:

א. **היזקאים וכו'.** זה מקרי במשנה קינופות, והוא קברו מאד על כן פוסל אפלו פחות מעשרה. ומבאר בנזקק וכו' שישלש דינים יש כאן, כלה וקולטין וקינופות. כלה דלא קביעא אלא מתקרא אלא בתרתי לריתתא שיש לה אגובה ועשרה טמחים, וקולטין קביעי טפי ומשל אף על פי שאין לה אגובה ששעה טפחים אסור, קינופות דקביעי טל להם, אפלו אין ובהוין עשרה טפחים אין

בַּאֲזֹר הַלְכָה

ג * וְלִישָׁן תַּחְתּוּיוֹ וְכִי עֵץ בַּמִּשְׁנֶה בְּרוּרָה דְּהוּא קִינוּפוֹת הַנֶּזֶק בַּמִּשְׁנֶה דִּף
י. וְדַע, דָּאף שְׁבַמִּשְׁנֶה כָּלֵל דְּבֵר זֶה בַּמַּחְתָּא חָדָא עִם פֶּרֶס עֲלֶיהָ
סְדוּי, מְכַל מְקוֹם אִיפָא נְפֻקוּתָא בְּיַיְהוּדָא, דְּהֵתָם פּוֹסֵל הַסֶּכֶה וְהָכָא אִינוּ פּוֹסֵל
אֵלָא דְּאֶסְרוּ לִישָׁן תַּחְתּוּיוֹ, כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא הָכָא דְּלִשְׁנֵי אֲהֵלָא:

* ויש מְכַשְׂרִים אֲפֹסֶה בְּבוֹהוֹת עֶשְׂרֵה טַחְתִּים. עַיֵן בְּשׁוֹר שְׂתַמְעָה עַל הַטּוֹר שֶׁשָּׂמָם בְּזֶה הַחֲמִיר, וְלֹא יִזְכַּר שָׁמָּה לְדַעַת הָרִאשׁ שֶׁכֵּשֶׁר כְּמוֹ לְהִירָרָה, וְכִיעֲזֵן זֶה טַחֵם בִּשְׁמֵהּ הָאֵלֶּיָּהּ רֹבֵה. אֲבָן רִאשִׁית הַמִּקְדָּשׁ אֲחֻזֹּתִים שֶׁיִּשְׁבֹּר קֶשֶׁף אֲדָמָה (עַיֵן מִנְהַל שֶׁנֶּאֱמַר וְנִתְּנָה לְבִקְרָתָם מִשֶּׁהוּ מִשֶּׁהוּ הַמִּקְדָּשׁ), הַטּוֹר טוֹבֵר דְּמִי מִדְּבַר הַרְרִי"ף אֵין שׁוֹם רִאִיָּה לְהֶלֶק, וְהָא דִּסְתָם בְּנִקְלִישִׁין לְהֶלֶק, מִשּׁוּם דִּסְתָם בְּנִקְלִישִׁין אֵין בּוֹהוֹת עֶשְׂרֵה. וְכַאֲמֵן כְּבִירֵיהֶם בְּתָם אֵין מִן הַרְרִיבִיאַל מִדְּרֻשִׁי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְאִפְשָׁר שֶׁרְבוּ אֲלֵפִסִּי שֶׁאֵין פֶּרֶשׁ כְּלוֹם בְּנִקְלִישִׁין וְהִבִּיא מִשְׁלֵתָהּ כַּפְשָׁה, מִפְּנֵי שֶׁשָּׂמָם בְּנִקְלִישִׁין אֵין בּוֹהוֹת עֶשְׂרֵה וְלִפְיָכָן שְׁטֵרִים. וְכַתּוּב וְנִתְּנָה מִשְׁלֵתָהּ פֶּסֶלֶה אָף עַל כִּדְעָה גְבוּהָ עֶשְׂרֵה כְּדָמָן, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ, וְגַם דַּעַת בַּעַל הַמֵּאוֹר בְּהַרְרִי"ף שֶׁמִּמָּמִיר בְּנִקְלִישִׁין שֶׁבּוֹהוֹת עֶשְׂרֵה, וְלִפְיָכָן אֵין לֹא מִדְּבַר הַמִּתְבַּר שֶׁשָּׂמָם כִּדְעָה רֵאשׁוֹנָה, וְהַדְעָה הַשְּׁנִיָּה כִּתְבָהּ בְּקֶשֶׁם יֵשׁ אֲחֻזֹּתִים מִשּׁוּם דַּעַת שֶׁאֵר פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין שְׂרַעַת הַרְרִי"ף חֵק זֶה הַבְּכּוּרִי יִעֲבֹב דְּנִקְלִישִׁין בְּזֶה לְהַחֲמִיר:

ד * ואם אינו זלוי וכו'. זה הלשון איתא גם כן בסוהר, והוא נובע מן דברי הרא"ש, עין שם, ורוצה לומר, לראו דקא מפני השער סטילה, דפסלו שלא מפני השער, כל שאינו זלוי פסול דלא בטל לגבי סכה. ועינן בבאור הגר"א דקבל בזה אם פסד השד"ן דלא נלכדו בהוא צדך ההגדר פסול, וצריך עיון דליה ה' סותר הטור את עצמו, דבסימון זה פסק דלצדך ההגדר פסול, ובסוף סימן תרכט מוכח דבטריה לא דלצדך ההגדר שרי, כמו שכתב הלשון משה שם. ועל ששלחן ערוך עצמו, אמר אהוא העמים גם כן בסוף סימן תרכט לומר הטור, וכתבתו ברא דלך לא שפעת אפילה, וכמו שזכרנו שם, לא קשה לי, דאפשר דדרכיו לא קאי רק לדברי היש אומרים שהביא מתחלה דהוא שיטת רבנו תם, ולירידה ודאי שרי לצדך ההגדר, כמו שכתבנו האחרונים, ולא לדעה הראשונה הנזכר שם בתחלה, ואכלל הטור, וזהו זכר שם וכן בדבר קשה, ומצאנו בדברי הב"ח בסימן זה שכתב שכתב הטור, ועינן לקח סוף סימן תרכט ובטריה לא לרבעו ולא דקא נלי, אלא אחרי מן כשהייתי לצד האדם להגן עליו או לשאר צדך, דין נוי לה, עד כאן דקא נלי, מוכח מזה דמה שכתב הטור וכו' אמר נלי, מיט, שלא מהה לצדך כלל וזה פסול מדינא, אלא לצדך ההגדר הכי נמי שרי, וכן כתב בהדיא בסימן תרכט, עין שם, אבל על דברי הגר"א צריך עיון. ואולי שז' לומר דחוק, לפי מה שכתב בהדיא דהמחבר סימן תרכט סקיע א שכתב בדכל זה לא שאני לן בין שהאילו קדם ובין שהשפסד קדמין סתם בדעה הראשונה והכל

הוא באמצע, פוסל כל הסקה מטעם זה, כמבאר שם: י"ג ואם אינו ידוע/עין בבאור הלכה: י"ד אף על פי שהוא בתוך ארבעה טפחים. והוא הדין ^{י"ה} אפלו אינו מפלג מן הספק טפה, אלא נקט ארבעה אידי דרישא:

שַׁעַר הַצִּיּוֹן

וְהָתָּה אִין הָעֵצִים קְבוּרִים בְּמָטָה, וְכֹמו שְׁכַתְּבֵנוּ שָׁם [ואחרונים]: **יב.** רִין וְרִיטְכָּא. וְקִשְׁתָּה שְׁרִי יִשְׁבוּ הָאֲחֵיזִינִים בְּפִשְׁטוּת: **יד.** יג. גְּמָרָא: **די.** רַבְבִּים: **טז.** הָרִין וְהַרְיִטְכָּא וְהָרָה הַמַּדִּיר מִסְתִּימָת לִשְׁוֹן הַרְבֵּב: **טז.** הָרִין בִּשְׁם הָרָה: **זי.** אַחֲרֵינִים: **יח.** כֵּן שְׁמַע מִסְתִּימָת הַפּוֹסֵקִים וְכֵן קָתַב הַרְבֵּי מַגִּידִים, אַחֵר כֶּךָ מַצְטִיב מִבְּלָחֻמוֹת רַבְבִּימִים שֶׁן מַחְבֵּי בְּהִירָא:

[illegible]

לוח עמוד היומי: יום ו כז אלול תשעו ✧ שב"ק ה תשרי תשפב ✧ יום א י אלול תשפו ✧ יום ב טו אב תשצא ✧ יום ג כ תמוז תשצו ✧ יום ד כז סיון תתא

פרשת וישב

ספר הוזהר

(דף קפג ע"ב)

א"י

פרשת וישב

ספר הוזהר

(דף קפג ע"ב)

א"י

צדיקי וחסידיו קיומא דכל עלמא, קיומא אינון לעילא ותתא.

פתח ואמר, (תהלים קכב) שמחתי באמרים לי בית יי גלף. האי קרא אוקמוה, דדוד הנה עם לביה למבני ביתא. כמה דאמר, (מלכים א ח) ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם יי וגו'. ולבתר מה כתיב רק אתה לא תבנה הבית פי אם בנך היצא מחלציה הוא יבנה הבית לשמי. וכל ישראל הוו דעיי דא, והוו אמרו אימתי מות דוד ונקום שלמה בריה ויבנה ביתא. וכדין עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, כדין ניסק ונקריב תמן קרבנין.

ועם כל דא, אף על גב דהו אמרו אימתי מות סבא דא, כדין שמחתי. וחדנה הנה לי בגין ברי, דהו אמרי

דברי יקום תחותי למגמר פקודא למבני ביתא. כדין שרי ושבח לה ואמר, ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו.

תנן עבד קדשא בריך הוא ירושלים לתתא בגוונא דלעילא, ודא מתתקנא (דא) לקבל דא דכתיב, (שמות טו) מכון לשבתך פעלת יי. הבנויה, דזמין קדשא בריך הוא לנחתא לה ירושלים דלעילא דקא יאות, ובגין כך הבנויה. שחברה לה יחדו, והא אוקמוה שחברה שחברו מיבעי ליה. אלא דאתחברת אמא כברתא והו כחדא ואוקמוה.

ואתמר. ששם עלו שבטים אליו אינון קיומא דעלמא ותקונא דעלמא תתא, ולא תימא דעלמא תתא בלחודי, אלא אפילו דעלמא

תרגום לשון הווה

פתח ואמר, (שם) שמחתי באמרים לי בית ה' גלף. את הפסוק הזה בארוהו, שדוד היה עם לבו לבנות הבית, כמו שנאמר (מלכים א-ח) ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם ה' וגו'. ואחר כך מה כתוב? רק אתה לא תבנה הבית כי אם בנך היצא מחלציה הוא יבנה הבית לשמי. וכל ישראלי היו יודעים את זה, והיו אומרים מתי מות דוד ונקום שלמה בנו ויבנה את הבית, ואז עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, אז נעלה ונקריב שם קרבנות.

ונאמר ששם עלו שבטים, אלו הם קיום של העולם והתקון של העולם התחתון. ואל תאמר שהעולם התחתון לבדו, אלא אפילו של העולם

עלאה. דכתיב שבטי יה עדות לישראל, לישראל דייקא. בגין דאינון קיומא לתתא, סהדותא אינון לעילא. וכלא להודות לשם יי, לאודא שמיא דקדשא בריך הוא לכל סטרין, דכתיב להודות לשם יי:

וימצאנו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. (דף קפד ע"א) מה כתיב לעילא, ויאמר ישראל אל יוסף הלוא אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך אליהם. וכי יעקב שלימא דהנה רחים ליה ליוסף מכל בנוי, והנה ידע דכל אחיו הוו סנאין ליה, אמאי שדר ליה לגביהו. אלא איהו לא חשיד עליהו, דהנה ידע דכלהו הוו זכאין, ולא חשיד לז. אלא גרים קדשא בריך הוא כל

תרגום לשון הווה

הללו שלט עליו בטרם ירד למצרים, שאלו הוא ירד למצרים והם לא היו שולטים בו בראשונה, יכלו המצרים לשלט על ישראל לעולמים, והתקם ביוסף שנמכר לעבד, והם שלטו עליו, ואף על גב שיוסף היה אחר כך מלך והמצרים היו עבדים שלו, נמצאו ישראל ששלטו על כלם.

בא ראה שיוסף הוא הברית העליונה, כל זמן שמתקיים הברית, השכינה מתקיימת עם ישראל בשלום כראוי. כיון שהסתלק יוסף, הברית העליונה, מן העולם, אז הברית והשכינה וישראל יצאו כלם לגלות, והנה בארנו שכתוב (שמות א) ויגם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, והכל היה מעם הקדוש ברוך הוא כראוי.

שכינתא וישראל בלהו בגלותא נפקו, והא אוקימנא דכתיב (שמות א) ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף. וכלא הוה מעם קדשא ברין הוא קדקא נאות.

תא חזי, וימצאהו איש דא גבריא"ל, ואוקמוה. כתיב הקא וימצאהו איש, וכתיב התם (דניאל ט) והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה. והנה תועה, בכלא תועה, דאבטח על אחיו דהוה מתבע אתה דלהון ולא אשפח, ותבע להו ולא אשפח. ועל דא תועה בכלא, ועל דא וישאלהו האיש לאמר מה תבקש:

ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ויאמר האיש נסעו מזה וגו', רבי יהודה פתח, (שיר השירים ח) מי יתנך כחא לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבזו לי. האי קרא אוקימיה חכרייא, אכל האי קרא

כנסת ישראל אמרו למלכא דשלמא דיליה. מי יתנך כחא לי, כיוסף על אחיו, דאמר, (בראשית ג) ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם. יחב לון מזונא וון להו בפפנא. בגין כך מי יתנך כחא לי. דבר אחר מי יתנך כחא לי, דא יוסף, לגבה דשכינתא דאתאחד עמה ואתדבק בהדה. יונק שדי אמי, דהא כדן אחנה ושליומו בהדיהו. אמצאך בחוץ, גו גלותא, דאיהו בארעא אחרא. אשקך, בגין לאתדבקא רוחא ברוחא. גם לא יבזו לי, אף על גב דאנא בארעא אחרא.

תא חזי, דיוסף אף על גב דאחיו לא הוה ליה כאחין כד נפל בידיהו. איהו הוה לון כחא כד נפל בידיה, והא אוקימיה. דכתיב, (בראשית ו) וינחם אותם וידבר על לבם, בכלא דבר על לביהו.

תרגום לשון הוזהר

בא ראה, וימצאהו איש - זה גבריאל. ופרשוהו, כתוב כאן וימצאהו איש, וכתוב שם (דניאל ט) והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה. והנה תועה - תועה בכל, שבטח על אחיו שהיה מבקש את האחנה שלהם ולא מצא, ובקש אותם ולא מצא, ועל כן תועה בכל. ועל זה, וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ויאמר האיש נסעו מזה וגו'. רבי יהודה פתח (שיר ח) מי יתנך כחא לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבזו לי. את הפסוק הנה בארו החכמים, אכל את הפסוק הנה אמרה כנסת ישראל למלך

ותא חזי, מה כתיב ויאמרו איש אל אחיו, דא שמעון ולוי דאינון הוו אחין ודאי בכלא, בגין דקא אתו מסטרא דדינא קשיא. ובגין כך רוגזא דלהון, איהו רוגזא דקטלא בעלמא. כמה דאת אמר (בראשית מט) ארור אפם פי עז ועברתם פי קשתה.

תא חזי, רזא דמלה, אית רוגזא ואית רוגזא. אית רוגזא דאיהו מברכא מעילא ומתתא, ואקרי ברוך, כמה דאתמר דכתיב (בראשית יד) ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ והא אוקימיה. ואית רוגזא דאיהו אתלטא לעילא ותתא, כמה דאתמר דאקרי ארור. דכתיב, (בראשית ג) ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה. ארור אפם פי עז.

ועל רזא דא אית תרין טורין דכתיב,

תרגום לשון הוזהר

ועל הסוד הנה יש שני הרים, שכתוב (דברים יא) ונתתה את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל, כנגד שתי הדרגות הללו. ועל כן זה נקרא ארור וזה נקרא ברוך. ושמעון ולוי הם מצד הדין הקשה, ומצד הדין הקשה החזק יוצא רגז שמקלל.

ובא וראה, מצד הדין הקשה יוצא רגז לשני צדדים - אחד שהתברך ואחד שהתקלל, אחד ברוך ואחד ארור. כמו כן מהצד של יצחק יצאו שני בנים - אחד מברך, ואחד שהתקלל למעלה ולמטה. זה נפרד לצדו וזה נפרד לצדו. זה דיוור בארץ הקדושה, וזה דיוור בהר שעיר, שכתוב (בראשית כד) איש ידע ציד איש שדה. זה מקומו במקום של מדבר, חרבה ושמימה, וזה ישב אהלם, והכל כמו שצריך. לעמוד הבא

אֲדֹנָי בְּסֻמְכִי נִפְשִׁי: ^ז יָשׁוּב יִשְׁכֹּב הָרַע לְשׁוֹרֵי בָאֲמֹתָי הַצְמִיתָם: ^ח בְּנִדְבָה אֲזַכֶּה-לָךְ אוֹדָה שְׁמֶךָ יְהוָה כִּי-טוֹב: ^ט כִּי מִפְּלִצְרָה הִצִּילֵנִי וּבְאִיבִי רָאֲתָה עֵינִי:

י' לחדש יום ראשון

נח * לַמְנַצֵּחַ בְּנִגְיֹנָת מִשְׁכִּיל לְדוֹד: ^א הַאֲזִינָה אֱלֹהִים תִּפְלְתִי וְאַל-תִּתְעַלֵּם מִתַּחֲנָתִי: ^ג הַקְשִׁיבָה לִי וְעֲנֵנִי אֲרִיד בְּשִׁיתִי וְאַהֲיִמָּה: ^ד מְקוֹל אוֹיֵב מִפְּנֵי עֶקֶת רָשָׁע כִּי-יִמְיטוּ עָלַי אֹזֶן וּבִאֶף יִשְׁטֹמוּנִי: ^ה לִבִּי יִחִיל בְּקִרְבִּי וְאִמּוֹת מוֹת נָפְלוּ עָלַי: ^ו יִרְאֶה וְרַעַד יָבֵא בִי וְתִסְכְּנִי פִלְצוֹת: ^ז וְאָמַר מִי-יִתְּנִי לִי אֶבֶר כִּינֹה אַעֲוֹפָה וְאַשְׁכֵּנָה: ^ח הִנֵּה אֲרַחֵק נֶדָד אֶלֶין בְּמִדְבַר סֵלָה: ^ט אֲחִישָׁה מִפְּלֹט לִי מִרוּחַ סַעָה מִסַּעַר: ^י בִּלְעַד אֲדֹנָי פֶּלֶג לְשׁוֹנֵם כִּי-רֵאִיתִי חֶמֶס וְרִיב בְּעִיר: ^{יא} יוֹמָם וּלְיָלָה יִסּוּבְכָה עַל-חוֹמֹתֶיהָ וְאוֹן וְעַמֵּל בְּקִרְבָּה: ^{יב} הַהוּת בְּקִרְבָּה וְלֹא-יִמָּשׁ מִרְחֹכָה תָּן וּמִרְמָה: ^{יג} כִּי לֹא-אוֹיֵב יִחַרְפֵּנִי וְאַשָּׁא לֹא-מִשְׁנָאִי עָלַי הִגְדִּיל וְאַסְתֵּר מִמֶּנּוּ: ^{יד} וְאַתָּה אֲנֹשׁ בְּעֶרְכִּי אֲלוֹפִי וּמִיַּדְעִי: ^{טו} אֲשֶׁר יִחַדוּ בְּמִתִּיק סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נִהְלָךְ בְּרָגֶשׁ: ^{טז} יִשְׁמָעוּת וְיִשְׂרָא מוֹת וְעֲלִימוֹ יִרְדּוּ שְׂאוֹל חַיִּים כִּי-רָעוֹת בְּמַגְנֹרָם בְּקִרְבָּם: ^{יז} אֲנִי אֶל־אֱלֹהִים אֶקְרָא וְיִהְיֶה

וְיִשְׁעֵנִי: ^{יח} עָרֵב וּבִקָּר וְצֹהֲרִים אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה וְיִשְׁמַע קוֹלִי: ^{יט} פֶּדָה בְּשִׁלּוֹם נִפְשִׁי מִקְרָב־לִי כִּי-בְרָכִים הֵיוּ עִמָּדִי: ^כ יִשְׁמַע אֵל וְיַעֲנֵם וְיִשְׁבֹּב קֶדֶם סֵלָה אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפוֹת לָמוּ וְלֹא יִרְאוּ אֱלֹהִים: ^{כא} שְׁלַח יָדְיוֹ בְּשִׁלְמוֹ חֲלַל בְּרִיתוֹ: ^{כב} חֲלָקוּ מִחֲמַאת פִּיר וּקְרַב-לָבוּ רַבּוֹ דְּבָרָיו מִשְׁמֵן וְהִמָּה פִּתְחוֹת: ^{כג} הַשְׁלַךְ עַל-יְהוָה אֶת-הַבָּרָךְ וְהוּא יִפְלֹכְכָךְ לֹא-יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לְצַדִּיק: ^{כד} וְאַתָּה אֱלֹהִים אֲתוֹרֵם אֶת-לִבָּאֵר שַׁחַת אֲנִשִּׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא-יִחַצֵּו יְמֵיהֶם וְאַנִּי אֶבְטַח-בָּךְ:

נח * לַמְנַצֵּחַ * עַל-יִנְיָת אֵלֶם רַחֲקִים לְדוֹד מִכְתָּם בְּאַחַז אֲתוֹ פִּלְשֶׁתִּים בְּגַת: ^א חֲנִנִי אֱלֹהִים כִּי-שָׂאֲפִנִי אֲנֹשׁ כַּל-הַיּוֹם לַחֵם וְלַחֲצִנִּי: ^ב שָׂאֲפִי שׁוֹרְרִי כַל-הַיּוֹם כִּי-רַבִּים לַחֲמִים לִי מְרוֹם: ^ג יוֹם אִירָא אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטַח: ^ד בְּאֱלֹהִים אֶחֱלֹל דְּבָרִי בְּאֱלֹהִים בְּטַחְתִּי לֹא אִירָא מִה-עֲשֶׂה בְשׂוֹרִי: ^ה כַּל-הַיּוֹם דְּבָרִי יַעֲצֹבֵנִי עָלַי כַּל-מַחֲשַׁבְתָּם לָרַע: ^ו יִגְדּוּ וְיִצְפּוּנוּ הִמָּה עֲקִבִּי יִשְׁמְרוּ כְּאֲשֶׁר קִוּוּ נִפְשִׁי: ^ז עַל-אֹן פִּלְטִי לָמוּ בָאֶף עֲמִים אֲתוֹרֵם אֱלֹהִים: ^ח נָדִי סִפְרָתָה אֲתָה שִׁימָה דְּמַעֲתִי בְּנִאדָךְ הִלָּא בְּסִפְרָתְךָ: ^ט אֲזִי לְשׁוֹבֵנו אוֹיְבִי אַחֹר כִּינֹם אֶקְרָא זֶה-יִדְעָתִי כִּי-אֱלֹהִים לִי: ^י בְּאֱלֹהִים

אֶחֱלֹל דְּבָרִי כִּי-הוּהָ אֶחֱלֹל דְּבָרִי: ^{יא} בְּאֱלֹהִים בְּטַחְתִּי לֹא אִירָא מִה-יַעֲשֶׂה אֲדָם לִי: ^{יב} עָלַי אֱלֹהִים נִדְרִיךְ אֲשִׁלֵּם תּוֹדַת לָךְ: ^{יג} כִּי הִצַּלְתָּ נִפְשִׁי מִמָּוֶת הִלָּא רַגְלִי מִדְּחִי לְהַתְחִלָּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים בְּאֹר הַחַיִּים:

נח * לַמְנַצֵּחַ אֶל-תְּשַׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם בְּבִרְחוֹ מִפְּנֵי-שְׂאוֹל בְּמַעֲרָה: ^א חֲנִנִי אֱלֹהִים אֶתְּנֵנִי כִּי בָךְ חֲסִיָּה נִפְשִׁי וּבְצַל-כְּנָפֶיךָ אֶחֱסֶה עַד יַעֲבֹר הַיּוֹת: ^ב אֶקְרָא לְאֱלֹהִים עֲלִיוֹן לֹאֵל גִּמְרָ עָלַי: ^ג יִשְׁלַח מִשְׁמָיו וְיִוְשִׁיעֵנִי חֲרַף שְׂאֲפִי סֵלָה יִשְׁלַח אֱלֹהִים חֲסִדוֹ וְאַתָּה: ^ד נִפְשִׁי בְּתוֹךְ לִבָּאֵם אֲשַׁכֵּבָה לְהַטִּים בְּנִי-אֲדָם שְׂנִיָּהֶם חֲנִית וְחֲצִים וְלִשְׁוֹנָם חֲרֹב חֲדָה: ^ה וְיִמָּה עַל-הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל-הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ: ^ו רָשָׁת אֶתְּנֵנִי לְפַעֲמִי כִּפְף נִפְשִׁי כְּרוֹ לִפְנֵי שִׁיחָה נָפְלוּ כְּתוּכָה סֵלָה: ^ז נִכְוֹן לִפְנֵי אֱלֹהִים נִכְוֹן לִפְנֵי אֲשִׁירָה וְאַזְמִירָה: ^ח עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַנִּבְל וְכִנּוֹר אַעֲרִיָה שָׁחַר: ^ט אוֹדְךָ בְּעַמִּים אֲדַגִּי אֲזַמְרֹךְ בְּלֹאֲמִים: ^י כִּי-גִדֵּל עַד-שָׁמַיִם חֲסִדְךָ וְעַד-שָׁמַיִם אֲמַתְךָ: ^{יא} וְיִמָּה עַל-הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל-הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ:

נח * לַמְנַצֵּחַ אֶל-תְּשַׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם: ^א הַאֲמַנְם אֵלֶם צִדִּיק תִּדְבָּרוּן מִיִּשְׁרָיִם תִּשְׁפֹּטוּ בְּנֵי אָדָם:

אֶתְּנֵנִי לְפִנְיֶיךָ תִּפְלְסוּן: ^א זָרוּ רְשָׁעִים מִרְחָם תַּעֲזוּ מִכְּסֵּן דְּבָרִי כִּזְבֹּ: ^ב חֲמַת-לָמוּ בְּדַמּוֹת חֲמַת-נַחֲשׁ כְּמוֹ-פֶתֶן חֲרָשׁ יִאֲטֵם אֲזִנּוֹ: ^ג אֲשֶׁר לֹא-יִשְׁמַע לְקוֹל מִלְחָשִׁים חוֹבֵר חֲבָרִים מִחֲבָם: ^ד אֱלֹהִים חֲרָשׁ-שְׁגִימוֹ בְּפִימוֹ מִלְתָּעוֹת כְּפִירִים נִתָּן אֶתְּנֵנִי: ^ה יִמָּאֲסוּ כְּמוֹ-מִים יִתְחַלְכוּ-לָמוּ יִדְרָךְ הָיִי תִחַצְיוֹ כְּמוֹ יִתְמַלְלוּ: ^ו כְּמוֹ שֶׁבִּלּוֹל תִּמְסֵי יִחַלְדָּ נִפְלֵ אֲשֶׁת בַּל-חֲזוֹ שְׁמִשׁ: ^ז בְּטָרָם אֶתְּנֵנִי סִירְתִּיכֶם אֲטַד כְּמוֹ-חִי כְּמוֹ-חֲרוֹן יִשְׁעֵרְנוּ: ^ח יִשְׁמַח צִדִּיק כִּי-יִתְחַדָּ נֶגֶם פְּעָמָיו יִרְחֹץ בְּדָם הָרָשָׁע: ^ט יִבְיָאֵר אֲדָם אֶתְּנֵנִי לְצַדִּיק אֶתְּנֵנִי יִשְׁ-אֱלֹהִים שְׁפָטִים בְּאָרֶץ:

נח * לַמְנַצֵּחַ אֶל-תְּשַׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם בְּשִׁלְחָ שְׂאוֹל וְיִשְׁמְרוּ אֶת-הַכִּפִּית לְהַמִּיתוֹ: ^א הִצִּילֵנִי מֵאִיִּבִי אֱלֹהִי מִמַּתְקוֹמִי תִשְׁבְּנִי: ^ב הִצִּילֵנִי מִפְּעָלִי אֹן וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ^ג כִּי הִנֵּה אֲרַבּוֹ לְנִפְשִׁי יִגְדּוּ עָלַי עֲיִים לֹא-פִשְׁעִי וְלֹא-חֲטָאתִי יְהוָה: ^ד כִּי-לִי עוֹן יִרְצוּן וְיִפְגְּנוּ עוֹרָה לְקִרְאָתִי וְרָאָה: ^ה וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים אֶצְבָּאוֹת אֱלֹהִי יִשְׂרָאֵל הַקִּיצָה לְפָקֵד כָּל-הַגּוֹיִם אֶל-תַּחַן כָּל-בְּגָדִי אֹן סֵלָה: ^ו יִשׁוּבוּ לְעָרֵב יִהְיוּ כְּכֹל וְיִסְכְּבוּ עִיר: ^ז הִנֵּה אֶתְּנֵנִי מִיִּשְׁרָיִם בְּפִיָּהֶם חֲרָבוֹת

בשפתותיהם כִּי־מִי שָׁמַע: ^ט וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׁחַק־לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם: יֵצֵא אֵלֶיךָ אֲשֶׁמְרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי: יא אֱלֹהֵי חֲסִדִּי יִקְדֹּם מִנִּי אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשִׁרְרִי: יב אֶל־תִּהְרַגְם אֶפְן־יִשְׁכַּחוּ עָמִי הַנִּיעַמּוֹ בַּחֲלִיל וְהוֹרִידֵמוֹ מִגִּנְנוֹ אֲדֹנָי: יג חֲטֹאת־פִּימוֹ דִּבַּר־שִׁפְתָּימוֹ וְיִלְכְּדוּ בְּגֹאוֹנָם וּמֵאֲלָה וּמִכַּחַשׁ יִסְפְּרוּ: יד פֶּלָה בַּחֲמָה פֶּלָה וְאִיגָמוֹ וְיִדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מִשָּׁל בַּיַּעֲקֹב לֹא־פָסִי הָאָרֶץ סֵלָה: טו וְיִשׁוּבוּ לַעֲרֹב יִהְיוּ כְּכֶלֶב וְיִסּוּכְבוּ עִיר: טז הִמָּה וְיִעֲשׂוּ יִנְיָעוּ לֹאֲכָל אִם־לֹא יִשְׁבְּעוּ וְיִלְיָנוּ: יז וְאֵנִי אֲשִׁיר עֲזָךְ וְאֶרְנֶן לִבְרַךְ חֲסִידְךָ כִּי־הֵייתָ מִשְׁגָּב לִי וּמִנוֹס בְּיוֹם צָר־לִי: יח עֲזִי אֵלֶיךָ אֲזַמְּרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי אֱלֹהֵי חֲסִדִּי:

יא לחודש

יום שני

אֶעֱלֶזָה אֲחַלְקָה שְׂכָם וְעַמְּךָ סִכּוֹת אֲמַדְדָּ: ט לִי גִלְעָד וְלִי מִנְּשֵׁה וְאֶפְרַיִם מַעֲזוֹ רֹאשִׁי יְהוּדָה מַחֲקָקִי: י מוֹאָב אֶסִּיר רַחֲצִי עַל־אָדָם אֲשַׁלֵּךְ גַּעֲלִי עָלַי פִּלֶּשֶׁת הַתְּרַעֲעִי: יא מִי יִכְלֵנִי עִיר מַצּוֹר מִי נִתְּנִי עַד־אָדָם: יב הֲלֹא־אַתָּה אֱלֹהִים זִנְחַתְנוּ וְלֹא־תִצָּא אֱלֹהִים בְּצַבֹּאוֹתֵינוּ: יג הֲבֵה־לָנוּ עֲזֶרְתָּ מִצָּר וְשׂוֹא תִּשְׁוַעַת אָדָם: יד בְּאֱלֹהִים נַעֲשֶׂה־חֵיל וְהוּא יְבוֹס צָרֵינוּ:

סא * לַמְנַצֵּחַ | עַל־גִּיטָה לְדָוִד: ב שִׁמְעָה אֱלֹהִים רַחֲמֵי הַקְּשִׁיבָה תִּפְלָתִי: ג מִקְצֵה הָאָרֶץ | אֵלֶיךָ אֶקְרָא בַּעֲטֹף לִבִּי בַּצּוֹר־יָרוֹם מִמֶּנִּי תִּתְּנִי: ד כִּי־הֵייתָ מַחֲסֶה לִּי מִגְדַּל־עֹז מִפְּנֵי אוֹיֵב: ה אֲגוֹרָה בְּאֶהְלֶךְ עוֹלָמִים אַחֲסֶה בְּסֶתֶר כְּנֶפֶד סֵלָה: ו כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים שָׁמַעְתָּ לְדַדְרִי נִתַּת יְרֻשַׁת יִרְאִי שִׁמְךָ: ז יָמִים עַל־יָמֵי־מִלְחָה תוֹסִיף שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ־דָר וָדָר: ח יֵשֶׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים חֶסֶד וְאֵמֶת מִן יִצְחָרָה: ט בֶּן אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ לַעֲד לְשִׁלְמִי נָדְרִי יוֹם | יוֹם:

סב * לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוֹן מִזְמוֹר לְדָוִד: ב אֶף אֶל־אֱלֹהִים דּוֹמִינָה נִפְשִׁי מִמֶּנּוּ יִשְׁוַעֲתִי: ג אֶף־הוּא צוֹרִי וּשְׁוַעֲתִי מִשְׁגָּבִי לֹא־אֶמוּט רַבָּה: ד עַד־אֲנִה | תְּהוֹתְתוּ עַל־אִישׁ תִּרְצָחַהּ לְכֻלָּם כְּקִיר נָטוּי גָּדֹר הַדְּחוּיָה: ה אֶף

מִשְׁאֲתוֹ | יַעֲצוּ לַהֲדִיחַ יִרְצוּ כָּזָב בְּפִי וְיִכְרְכוּ וְיִקְרָבֶם יִקְלְלוּ־סֵלָה: ו אֶף לֹאֱלֹהִים דּוֹמִי נִפְשִׁי כִּי־מִמֶּנּוּ תִּקְוֹתִי: ז אֶף־הוּא צוֹרִי וּשְׁוַעֲתִי מִשְׁגָּבִי לֹא אֶמוּט: ח עַל־אֱלֹהִים יִשְׁעִי וּכְבוֹדִי צוֹר־עֲזִי מַחֲסִי בְּאֱלֹהִים: ט בִּטְחוּ בּוֹ כְּכֹל־עֵת | עִם שִׁפְכוּ־לִפְנָיו לִבְכָּכֶם אֱלֹהִים מַחֲסֶה־לָנוּ סֵלָה: י אֶף | הִבֵּל בְּנֵי־אָדָם כָּזָב בְּנִי אִישׁ בְּמֵאוֹנִים לַעֲלוֹת הִמָּה מִהֵבֶל יָחֵד: יא אֶל־תִּבְטְחוּ בַּעֲשָׂק וּבְגִגֵּל אֶל־תִּהְבְּלוּ חֵיל | כִּי־יִגְוֹב אֶל־תִּשְׁתִּיחוּ לָב: יב אַחַת | דְּבַר אֱלֹהִים שְׁתִּימְנוּ שִׁמְעֵתִי כִּי עֹז לֹאֱלֹהִים: יג וְלֹךְ־אֲדִנִּי חֶסֶד כִּי־אַתָּה תִּשְׁלַם לְאִישׁ כַּמַּעֲשָׂהוּ:

סג * מִזְמוֹר לְדָוִד בְּהִיּוֹתוֹ בְּמִדְבָּר יְהוּדָה: ב אֱלֹהִים | אֵלֵי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָ צִמְאָה לִךְ | נִפְשִׁי כְּמָה לֶךְ כְּשָׂרִי בְּאֶרֶץ־צִיָּה וְעִיף בְּלִי־מַיִם: ג בֶּן בִּקְדָשׁ חֲזִיתְךָ לְרֹאוֹת עֲזָךְ וּכְבוֹדְךָ: ד כִּי־טוֹב חֲסִדְךָ מַחֲיִים שִׁפְתִּי יִשְׁבַּחְנוּךָ: ה בֶּן אֶבְרָכָה בְּחַיִּי בְּשִׁמְךָ אֲשָׂא כָפִי: ו כְּמוֹ חֶלֶב וְדִשָּׁן תִּשְׁבַּע נִפְשִׁי וְשִׁפְתִּי יִרְנְנוֹת יְהִלֵּל־פִּי: ז אִם־זִכְרְתִּיךָ עַל־יִצְעָעִי בְּאֲשִׁמְרוֹת אֶהְיָ־כֹף: ח כִּי־הֵייתָ עֲזוּרָתָה לִי וּבְצֹל כְּנֶפֶד אֶרְבֶּן: ט דְּבַקָּה נִפְשִׁי אֶחְרִיף כִּי תִּמְכָּה מִיָּנֶיךָ: י וְהִמָּה לְשׁוּאָה יִבְקָשׁוּ נִפְשִׁי לָבֹאוּ בַּתְּחִיתוֹת הָאָרֶץ: יא יִגְדִּירָהוּ עַל־

יְדֵי־חֶרֶב מִנֶּת שְׁעָלִים יִהְיוּ: יב וְהִמְלִךְ יִשְׁמַח בְּאֱלֹהִים יִתְהַלֵּל כְּלִי־הַנְּשָׁבַע בּוֹ כִּי לִסְכָּר פִּי דוֹבְרֵי־שִׁקָּר:

סד * לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ב שִׁמְע־אֱלֹהִים קוֹלִי כְּשִׁיחִי מִפְּחַד אוֹיֵב תִּצָּר חַיִּי: ג תִּסְתִּירֵנִי מִסּוּד מְרַעִים מִרְגָּשַׁת פְּעָלִי אֲוֹן: ד אֲשֶׁר שָׁנְנוּ כְּחֶרֶב לְשׁוֹנֵם דְּרָכֹו חֲצֹם דְּבַר מֶר: ה לִירֵת בְּמִסְתָּרִים תָּם פִּתְאֵם יִרְהוּ וְלֹא יִירָאוּ: ו יִחְזְקוּ־לָמוֹ | דְּבַר רָע יִסְפְּרוּ לְטִמּוֹן מוֹקָשִׁים אֶמְרוּ מִי יִרְאֶה־לָמוֹ: ז יִחַפְּשׂוּ־עוֹלֹת תִּמְנוּ חֲפֹשׁ מִחַפֵּשׁ וְקָרַב אִישׁ וְלָב עֲמֹק: ח וִירֹם אֱלֹהִים חָץ פִּתְאוֹם הָיוּ מִכּוֹתָם: ט וּכְשִׁילֻהוּ עֲלִימוֹ לְשׁוֹנֵם יִתְנַדְּדוּ כְּלִירָאָה כָּם: י וְיִירָאוּ כְּל־אָדָם וְיִגִּידוּ פֶּעַל אֱלֹהִים וּמַעֲשָׂהוּ הַשְׁכִּילוּ: יא יִשְׁמַח צַדִּיק בִּיהְיוֹת וְחֶסֶד בּוֹ וְיִתְהַלָּלוּ כְּל־יִשְׁרֵי־לֵב:

סה * לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד שִׁיר: ב לֶךְ דְּמִלָּה תִּהְלֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלֹךְ יִשְׁלֹם־נֹדֶר: ג שִׁמְעֵה תִּפְלִיָּה עֲדִיךָ כְּל־כֶּשֶׁר יִבְאוּ: ד דְּבַרִּי עֲזוֹת גְּבָרוֹ מִנִּי פִּשְׁעֵינִי אַתָּה תִּכְפֹּרֶם: ה אֲשִׁרִי | תִּבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצִירֶךָ נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בִּיתְךָ קֹדֶשׁ הִיכָלְךָ: ו נוֹרָאוֹת | בְּצִדִּיק תִּעֲנְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְּטַח כְּל־קִצְיוֹ־אֶרֶץ וְגַם רַחֲקִים: ז מְכִין הָרִים בְּכַחוֹ נֶאֱזָר בְּגִבּוֹרָה: ח מִשְׁבִּיחַ | שְׁאוֹן יָמִים

לקוטי

חוקם בתוך חוקם כב

מוזרר

ל

וזה בחינת תורת ה' ותורתו (ע"ז ט) - מתחלה תורת ה', שהוא בחינת נסתר, הנסתרות לה' אלקינו; ואחר כך, כשהוא במדרגה גבוהה ממנה, נעשה תורתו - שנעשה מהנשמע נעשה, שהוא בחינת: והנלות לנו ולבנינו:

וזה (דברים טז): הנסתרות לה' אלחינו - זה בחינת נשמע; והנלות לנו ולבנינו - זה בחינת נעשה. עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת - שילך מדרגה לדרגה, שיבוא לעולם שיהיה מהנשמע נעשה. וזה: לעשות את כל דברי התורה - דברי התורה הם דבורי התורה שפשיבות המצוה, כגון וידבר, כנ"ל, שהם בחינת נשמע כנ"ל, יהיה נעשה מהם בחינת נעשה. והיו: עד עולם - שילך מדרגה לדרגה ומעולם לעולם. לעשות - לעשות דיקא, בחינת נעשה. את כל דברי התורה הזאת - דברי התורה הם בחינת דבורי התורה שפשיבות המצוה, שהם בחינת הנסתרות, בחינת נשמע כנ"ל, יהיה נעשה מהם בחינת נעשה, בחינת נלות כנ"ל:

וצריך כל אדם שילך מדרגה לדרגה ומעולם לעולם, עד שיגיע בכל פעם לבחינת נעשה ונשמע גבוה יותר, שיהיה נעשה אצלו בכל פעם מבחינת נשמע, בחינת נסתר, בחינת תפלה, בחינת דברי התורה שפשיבות המצוה, בחינת תורת ה', יהיה נעשה מזה בחינת נעשה, בחינת נגלה, בחינת תורה, בחינת תורתו, ויהיה לו בחינת נשמע וכו' גבוה יותר. וכן בכל פעם ילך מדרגה לדרגה וימנעלה למעלה, עד שיבוא בראשית נקודת הבריאה, שהוא תחלת האצילות. ושם יש גססן בחינת נעשה ונשמע, ובחינת נשמע שיש שם, הוא תורת ה' באמת, כי בכל עולם ודרגה תורת ה' היא רק בשם המשאל, כי רק מחמת שנסתר ממנו נקרא תורת ה', וכשנא לשם נעשה תורתו, אך בחינת הנשמע שבתחלת האצילות, היא תורת ה' באמת, כי אין גבוה משם, רק תורת ה' ממש:

ואחר כך כשנכלל באין סוף, אזי הנעשה היא בחינת תורת ה' ממש, והנשמע הוא בחינת תפלה ה'. כי יש תורת ה', כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי בבורים ויהי): אני קנימתי תחלה, וכמו שאמר (סוטה יד): הקדוש ברוך הוא מלביש ערמים ומבקר חולים וכו'. וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ז): מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין וכו'? וכן יש תפלה ה', כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (ע"ז ט): מנין שהקדוש ברוך הוא מתפלל? שנאמר: ושמתים בבית תפילתי. נמצא, שיש תורת ה' ויש תפלה ה', וכשזכה להכלל באין סוף, אזי תורתו הוא תורת ה' ממש, ותפלתו הוא תפלה ה' ממש:

וזה שאמר רבותינו זכרונם לברכה (ב"ק סז): מבקש רחמים על חברו, והוא צריך לאותו דבר - הוא נענה תחלה; כי מה שצריך לאותו דבר, ואינו מבקש על עצמו, הוא מחמת שהוא בבחינת אין, והוא בחינת תחלה, הינו קדם הבריאה, ומחמת שהוא בבחינת תחלה, על ידיהו הוא נענה תחלה:

ט ולבוא לעזות דקדשה הנ"ל הוא על ידי שמחה, בבחינת (נחמה ז): כי חרות ה' היא מעולם; הינו על ידי בחינת נעשה ונשמע, שהוא בחינת השמחה, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (שבת פח): בשעה שאמר ישראל נעשה ונשמע, ירדו ששים רבוא מלאכים, ונתנו שני עטות בראש כל אחד וכו', וכשחמאו נלקחו וכו', ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזירם להם, שנאמר: ושמחת עולם על ראשם. נמצא, שנעשה ונשמע הם בחינת שמחה, בחינת: ושמחת עולם על ראשם, כנ"ל:

ידע, כי שני העידים שהכתירו בחורב מנעשה ונשמע, הם בחינת בראשית ברא, כמובא בספרא דצניעותא (פ"ה): בראשית - דא מאמר. ברא - חצי מאמר. דא ערן עלאה. ערן תתאה. חכמה עלאה. חכמה תתאה. אב וכן:

כי נעשה ונשמע הוא בחינת נסתרות ונגלות: נעשה הוא בחינת נגלות, הינו המצוות שאפשר לכל אחד לקיים לפי מדרגתו; ונשמע היא בחינת נסתרות, מה שהוא גבוה ונסתר ממנו, שאינו יכול לעשות עבודה כזה. למשל: אצל כל מצוה יש דברים שפשיבות המצוה, כי מלבד הצווי הנאמר בתורה לקיים המצוה, יש עוד לזה דברים בתורה, כגון: וידבר ה' אל משה, ושאר דבורי התורה שפשיבות המצוה. ועבודה שיש בדבורי התורה הללו, שפשיבות המצוה, הם בחינת נשמע, בחינת נסתר, כי המצוה בעצמה אנו יכולים לקיים, אך העבודה שיש באלו הדברים, אין אנו יודעים, וזה בחינת נשמע, בחינת נסתר:

וזה בחינת תורה ותפלה; נעשה הוא בחינת תורה, הינו הנגלות, מה שידע לקיים, ונשמע הם בחינת נסתרות, בחינת דבורי התורה, שהם הדברים של התורה שפשיבות כל מצוה, שהם בחינת נסתר כנ"ל, שאינו יודע איך לעבד כזה את השם ויחבר, בחינת תפלה, שהיא דבקות, כי שמינה תליא בלבא (תקן טז), כמו שכתוב (מלכים א ג): ונתת לעבדך לב שומע; ועבודה שפליב זו תפלה (תענית ב), הינו בטול ודבקות לאין סוף, כי אין סוף הוא בחינת מה שאין בו תפיסה, ומאחר שאין לו תפיסה כזה (הינו בדבורי התורה הנ"ל, כי הוא בחינת נסתר כנ"ל), הוא בחינת תפלה, דבקות, שהוא רק בטול להאין סוף:

י ויש בכל דרגה ודרגה, וכן בכל עולם ועולם, בחינת נעשה ונשמע. כי כל אחד לפי מדרגתו, יש לו בחינת נעשה, בחינת תורה, הינו הנגלות לו; ובחינת נשמע, שהיא בחינת נסתרות, בחינת תפלה כנ"ל. כי מי שפא למדרגה גבוהה מהראשונה, אזי נעשה מהנשמע שלו בחינת נעשה, ואזי יש לו בחינת נשמע אחרת. וכן מדרגה לדרגה, וכן כל אדם לפי מדרגתו יש לו בחינת נעשה ונשמע, וכן בכל עולם יש בחינת נעשה ונשמע, כי מה שהוא להעולם הזה בחינת נשמע, הוא לעולם הנגלים בחינת נעשה, ויש להם בחינת נשמע גבוה ממנו, וכן מעולם לעולם:

לקוטי הלכות

הלכות קריאת התורה הלכה א

ארת חיים

ריד

כדי לעורר התנוצצות משיח, כדי להמשיך גם עכשו בחינת פסדר, הינו שפע ברכה וטובה, כנ"ל. ושארי הלכות המדרגים מעניני 'קדשה דסדרא', נכלל כל אחת ואחת בהלכות נפילת אפים.

הלכות קריאת התורה

הלכה א

אין קורין בתורה בפחות מעשרה פסוקים, ויודג' בולח [מן המניין] וכו'. ואי קליק ענוגא וכו', בגזן פרשת עמלק שאין בה אלא תשעה פסוקים, שפיר דמי (שלחן ערוך ארת חיים סימן קלו סעיף א').

על-פי מה שפכת רבנו, גרו יאיר, שצריך להמשיך אריכת ימים לתוך המלכות, וזה נעשה על-ידי עסק התורה שהיא שמא דקדשא בריך הוא, שעל-ידי קורין את החיים וממשיכין לתוך המדות והפלים וכו', עין שם כל המאמר המתחיל: 'וביום הבכורים' (בסימן ג').

וזה בחינת קריאת התורה, כי אף שעל-ידי עסק התורה בכל מקום ממשיכין אריכת ימים, על כל זה ביותר מסגל לזה קריאת התורה, כי התורה בעצמה כמו שהיא בתוכה לפנינו - היא בחינת שמא דקדשא בריך הוא - שם העצם ממש, וכן הפסוק (דברים יז, ט): 'והיתה עמו וקרא בו' וכו', נאמר גם כן על ספר התורה שצריך המלך לכתב לו. ועל-כן נקרא בלשון 'קריאת התורה', הינו בחינת קריאה ממש, בחינת: 'וקרא בו כל ימי חייו', שעל-ידי-זה קורין את חי החיים, כמו שכתוב שם. וזה שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות ח, א): 'כל המניח ספר תורה כשהיא פתוחה ויוצא - נתקצצין ימיו', הפך אריכת ימים הנ"ל.

ועל-כן תקנו קריאת התורה בשבת ויום-טוב ובמנוחה בשבת ובשני וחמישי (בבא קמא פב), כי כלם הם ימי רצון ואז נמשך שפע, על-כן צריך לקרות בהתורה כדי לקרות את החיים, שהוא השפע, לתוך המדות וכלים, כדי שלא יהיה רבוי אור וכו', כמו שכתוב שם.

כי פסדר זה בחינת 'מה', והעולם הוא בחינת 'יש', שהוא בחינת שלא פסדר, כי הנהגת העולם על-ידי בחינת מלכות, שהוא בחינת שלא פסדר. ועקר חיות וקיום העולם על-ידי שהעולם נכלל בקדשותו יתברך, דהינו על-ידי ישראל קדושים שמקדשין עצמן ומקדשין את העולם, ואז נכלל העולם בקדשותו יתברך, ואז נכלל העולם בבחינת פסדר, שהוא בחינת 'קדש', וזה עקר החיות כנ"ל, כי עקר החיות הוא על-ידי בחינת פסדר, כנ"ל במאמר הנ"ל.

ועקר קיום וחיות העולם על-ידי ארץ-ישראל ששם כל היוד מיני קדשות, כי יש קדשה למעלה מקדשה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (פליס א, ט): 'ההיכל מקדש ממנו' וכו', עד לפני ולפנים שהוא קדש קדשים, שהוא האבן שתיה, שהוא הקדשה העשירית העליונה מכלם, ושם כלולים כל היוד מיני קדשות. והאבן שתיה היא נקדה שממנה השתת העולם (וימא נד) והנקדה אין בה תפיסה והיא בבחינת 'מה', כי זאת הנקדה שכלולה מיוד מיני קדשות, נכללת בבחינת 'מה', שהוא בחינת 'חכמה', 'קדש'. ועל-כן עקר צלית התפלות הם דרך האבן שתיה, כי דרך שם נכללין התפלות, בחינת שלא פסדר, בבחינת 'מה', פסדר כנ"ל. וזה שמזכירין ב'קדשא דסידרא' קדשת ציון, בחינת: 'ובא לציון גואל', כי עקר כלליות שלא פסדר בבחינת פסדר, שהיו בחינת 'קדשה דסידרא', הוא דרך ציון ששם האבן שתיה, שדרך שם עולין כל התפלות על-ידי הנקדה של האבן שתיה שנקללת בבחינת 'מה', בבחינת 'קדוש', כי שם כלולין כל היוד מיני קדשות כנ"ל.

וזהו 'ובא לציון גואל', כי עקר בחינת פסדר יהיה בעת ביאת הגואל צדק במהרה בימינו, כי עכשו מתנהג הכל שלא פסדר, כי ישראל למטה בשפלות והאמות הם בגדלה, שלא פסדר הראוי, אבל כשיבוא משיח יהיה הכל פסדר, שישאל יהיו למעלה, וכן בין ישראל בעצמן, כל מי שמקרב יותר אל השם-יתברך באמת - יהיה למעלה בגדלה וטובה, לא כמו שמתנהג עכשו שלא פסדר, נמצא, שעקר בחינת פסדר יהיה בעת שיבוא לציון גואל כנ"ל, ועל-כן מזכירין 'ובא לציון גואל' בקדשה דסידרא,

חיות וקיום העולם על-ידי שהעולם נכלל בקדשותו יתברך

עולין כל התפלות על-ידי הנקדה של האבן שתיה שנקללת בבחינת 'מה'

להמשיך אריכת ימים למלכות על-ידי עסק התורה

קריאת התורה מסגלת ביותר להמשיך אריכת ימים

צריך לקרות בהתורה כדי לקרות את החיים, שהוא השפע

עקר בחינת פסדר יהיה בעת ביאת הגואל

וּבִבְּאֻמָּת כָּל יְנִיקָתוֹ וְהַתְּגַבְּרוּתוֹ שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל הַקִּדְּשָׁה
 הוּא בְּחִינַת (קִהְלֵת ח, ט): "עַתָּה אֲשֶׁר שָׁלַט
 הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ", כְּמִבְּאֹר כְּכֹמֶה מְקוֹמוֹת (ספר
 הַלְקוּטִים לף לך: לְקוּמֵי מוֹתְרִין חֶלֶק א' סִימָן סה אוֹת ה), וְכִמּוֹ
 שֶׁכְּתוּב שָׁם (בְּאוֹת ה'), שִׁישׁ כַּח בְּמַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה שֶׁהוּא
 בְּחִינַת 'מִרְדְּכִי' לְהוֹצִיא בְּלֻעוֹ מִפְּנֵי, בְּבִחִינַת (אִיּוֹב כ,
 ט): "חֵיל בְּלֻע וְיִקְיָאנוּ", וְעוֹשֶׂה מִזֶּה תוֹרָה, שֶׁהִיא
 בְּחִינַת 'אַשֶׁת חַיִל', עֵינֵי שָׁם. כִּי מוֹסְרִין לוֹ בְּכוֹנֶה
 מְלָכוֹת וּמִמְשָׁלָה, וְהַמְּלָכוֹת בְּגִלּוֹת שָׁם כְּדִי שִׁתְּחַיֵּא
 מִשָּׁם כָּל נִיצוּצֵי הַקִּדְּשָׁה שִׁישׁ שָׁם. וְזֶה בְּחִינַת כִּי יָד
 עַל כֶּסֶּף יֵה מִלְחָמָה לֵה' בְּעִמְלָק - הֵינּוּ מֵה שֶׁהִכְסִּיס
 חֶסֶד וְכֵן הַשֵּׁם חֲלֹק, וְכָל זֶה מִחֲמַת הַתְּגַבְּרוּתוֹ וְיֵשׁ
 לוֹ יְנִיקָה גְדוֹלָה מִהַקִּדְּשָׁה, זֶה בְּעִצְמוֹ מִלְחָמָה לֵה'
 בְּעִמְלָק מִדֶּר דֶּר, כִּי בִּזְהָ בְּעִצְמוֹ נִלְחֵם ה' בְּעִמְלָק
 מִדֶּר דֶּר, כִּי בִּזְהָ בְּעִצְמוֹ נִלְחֵם ה' עִמּוֹ עַד שִׁימְחָה
 זָכְרוֹ לְגַמְרִי, בְּחִינַת: "עַתָּה אֲשֶׁר שָׁלַט" וְכו'. כִּי
 וְעַל-כֵּן: 'נִשְׁבַּע ה' שֶׁאֵין שְׁמוֹ שְׁלֵם וְאֵין כֶּסֶף שְׁלֵם'
 עַד וְכו' (תַּנְחומָא כִּי תַצֵּא א'), כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֵין נִמְחָה זָכְרוֹ
 לְגַמְרִי, בְּכִיכּוֹל, אֵין הַשֵּׁם וְהִכְסִּיס שְׁלֵם עַל-יְדֵי יְנִיקָתוֹ
 וְהַתְּגַבְּרוּתוֹ מִשָּׁם - כְּדִי לְהוֹצִיא כָּל עֵצָם חִיּוּתוֹ וְכָל
 נִיצוּצוֹת הַקִּדְּשָׁה מִמֶּנּוּ, כְּדִי שִׁימְחָה זָכְרוֹ לְגַמְרִי
 עַל-יְדֵי-זֶה דְּוָקָא, כִּי כִּי.

וְעַל-כֵּן תִּקְנֵי קְרִיאת סֵפֶר תוֹרָה בְּשַׁעַת הַתַּפְּלָה, כִּי
 הַתַּפְּלָה הִיא בְּחִינַת מְלָכוֹת, וְעַל-יְדֵי הַתַּפְּלָה מְעוֹרְרִין
 הַשֹּׁפֵעַ, וְצָרִיף לְהַמְשִׁיךְ אֲרִיכַת יָמִים לְתוֹךְ הַמְּלָכוֹת,
 הֵינּוּ שֶׁצָּרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַחַיִּים לְתוֹךְ הַמַּדּוּת כִּי
 וּבְכָל יוֹם נִעֲשֶׂה זֹאת עַל-יְדֵי 'קִדְּשָׁה דְּסִדְרָא' שֶׁהִיא
 גַּם כֵּן קְרִיאת פְּסוּקִים, וְעַל-יְדֵם קוֹרִין אֶת הַשֹּׁפֵעַ
 לְתוֹךְ הַמַּדּוּת כִּי, וְעַל-כֵּן אֲסוּר לְצַאת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת
 קִדְּשָׁה דְּסִדְרָא, כִּמּוֹ שֶׁאֲסוּר לְצַאת בְּאַמְצַע
 קְרִיאת הַתוֹרָה (שֶׁלֹּא עָרֹךְ אֶחָד חַיִּים סִימָן קלב, סִיף ב). אֲכָל
 בְּשָׁנֵי וְחִמְשֵׁי וּשְׁאָר יָמִים קְדוּשִׁים, שֶׁהֵם יָמֵי רְצוֹן,
 וּמִחֲמַת שֶׁאֵין עַת רְצוֹן וְנִתְעוֹרֵר חַיִּים וְשֹׁפֵעַ גְּדוֹל,
 עַל-כֵּן אֵין מִסְפִּיק 'קִדְּשָׁה דְּסִדְרָא' הַזֶּה, וְצָרִיף גַּם
 כֵּן לְקוֹרוֹת בְּתוֹרָה כְּשֶׁהִיא שְׁעַל-יְדָה עֵקֶר קְרִיאת הַחַיִּים
 כִּי - כְּדִי לְקוֹרוֹת רְצוֹן וְחַיִּים וְהַשֹּׁפֵעַ לְתוֹךְ הַמַּדּוּת
 כִּי, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ אֲרִיכַת יָמִים לְתוֹךְ הַמְּלָכוֹת כִּי.

וְעַל-כֵּן אֵין קוֹרִין פְּחוֹת מִעֲשֶׂרָה פְּסוּקִים, כְּדִי לְתַקֵּן
 הַמְּלָכוֹת שֶׁהִבְחִינָה הַקִּטְנָה שֶׁבָּהּ הִיא בְּחִינַת
 עֲשֶׂרָה, בְּחִינַת 'שְׁרֵי עֲשֻׁרוֹת'. כִּי יֵשׁ שְׁרֵי אֲלָפִים וּשְׁרֵי
 מֵאוֹת וְכו', כִּי הִיא כְּלוּלָה מִעֲשָׂר, וְעֲשָׂר מִעֲשָׂר, וְעֲשָׂר
 וְכו', וְהַמְּעוֹט שֶׁבְּכָללּוֹת הוּא כְּלָלִיּוֹת מִעֲשָׂר.

אֵין קוֹרִין
 פְּחוֹת מִי
 פְּסוּקִים
 לְתַקֵּן
 הַמְּלָכוֹת

וְעַל-כֵּן אֵין קוֹרִין פְּחוֹת מִעֲשֶׂרָה פְּסוּקִים, חוּץ
 מִפְּרִשְׁת עֲמָלָק שֶׁאֵף-עַל-פִּי שֶׁאֵין בָּהּ אֵלָּא
 תִּשְׁעָה פְּסוּקִים וְכו', [כִּי מֵה שֶׁכְּתוּב בְּשִׁלְחַן עֲרוּף
 'כְּגוֹן' פְּרִשְׁת עֲמָלָק הוּא לֹא דְּוָקָא, כִּי בְּאַמָּת לֹא
 נִמְצָא שׁוֹם קְרִיאת בְּתוֹרָה שֶׁל תִּשְׁעָה פְּסוּקִים, וְכִי
 פְּרִשְׁת עֲמָלָק שֶׁקוֹרִין בְּפּוֹרִים [כִּד]. כִּי כִּנְגֵד מְלָכוֹת
 דִּקְדֻשָּׁה הוּא מְלָכוֹת הַרְשָׁעָה, שֶׁהוּא מְלָכוֹת הָמָן,
 שֶׁהוּא יוֹנֵק מִעֲשִׁירוֹת, עֵינֵי שֶׁם הֵיטֵב, וְהֵנָּה מְלָכוֹת
 עֲמָלָק הוּא בְּחִינַת הַנֶּחֱשׁ שֶׁכּוֹרֵף אַחֵר הַקִּדְּשָׁה וְיוֹנֵק
 מִרְגְּלֵי הַקִּדְּשָׁה, וְעַל-כֵּן מִתְגַּבֵּר בְּעֲשִׁירוֹת, שֶׁהִיא
 הַבְּחִינָה הָאֲחֵרונה, בְּחִינַת רְגִלִּין, כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב בְּמִקְוֶה
 אַחֵר (בְּסִימָן טו). וְעַל-כֵּן אֵין בְּפְרִשְׁת עֲמָלָק אֵלָּא תִּשְׁעָה
 פְּסוּקִים, כִּי אֵין לֹא נִמְחָה זָכְרוֹ לְגַמְרִי, כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב
 (שְׁמוֹת יז, ט): "כִּי יָד עַל כֶּסֶף" וְכו'. וְעַד כֵּן יֵשׁ לוֹ קֶצֶת
 יְנִיקָה מִרְגְּלֵי הַקִּדְּשָׁה, שֶׁהִיא בְּחִינַת הַעֲשִׁירוֹת, וְעַל-כֵּן
 אֵין בָּהּ כִּי אִם תִּשְׁעָה פְּסוּקִים.

הַקְּרִיאת
 הַחִיּוּתָה שֶׁל
 תִּשְׁעָה
 פְּסוּקִים הִיא
 פְּרִשְׁת עֲמָלָק

מִחֲשַׁבֵּת
 הַסִּטְרָה
 אֲחֵרָה לְכַבּוֹשׁ
 אֶת מְלָכוֹת
 דִּקְדֻשָּׁה

וְזֶה רְאִינוּ בִּימֵי מִרְדְּכִי, כִּי לְכַאוֹרָה תְּמוּהָ, כִּי לְפִי
 גִּדְּל הַרְשָׁעוֹת שֶׁל וְשִׁתִּי הַרְשָׁעָה, מֵאֵין בָּא שֶׁהָמָן
 יִהְיֶה קִטְגוֹר הַגְּדוֹל עֲלֶיהָ לְגִדְּל הַרְשָׁעוֹת שֶׁל הָמָן
 הַרְשָׁע, וְהִנֵּה רְאוּי שִׁיחִיָּה סִנְגוֹר גְּדוֹל עֲלֶיהָ, כִּי הִיא
 דִּגְמָתוֹ בְּרִשְׁעוֹת. אִף הַנֶּרְאָה, שֶׁמִּחְשַׁבֵּת הַסִּטְרָה אֲחֵרָה
 הִיא עַל הַסּוּף, כְּדִי שֶׁתִּלְקַח אֲסִתֵּר אֶל בֵּית הַמֶּלֶךְ,
 כְּדִי שִׁיכְבְּשׁוּ הַמְּלָכוֹת דִּקְדֻשָּׁה אֲצִלָּם. וּבְכַאֲמַת בְּסוּף
 זֶה דִּיקָא הִנֵּה אֲצִלָּם מִפְּלִתָם, וְכָל מֵה שֶׁהַתְּגַבְּרוּ כְּדִי
 לְהִבִּיא הַמְּלָכוֹת יוֹתֵר בְּהִסְתָּרָה אֲצִלָּם, שֶׁזֶּה בְּחִינַת
 אֲסִתֵּר שֶׁנִּלְקַחָה לְבֵית הַמְּלָכוֹת, עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא
 הִנֵּה מִפְּלִתָם הַעֲצוּמָה כְּאֶשֶׁר נִתְגַּלְגַּל בְּסוּף. וְלִהְפֹּךְ,
 מְלָכוֹת דִּקְדֻשָּׁה עֲלִתָה עֲלֶיהָ גְּדוֹלָה מְאֹד, וְאֵין הוֹצִיאָהָ
 עִמָּה כָּל נִיצוּצוֹת הַקִּדְּשָׁה שֶׁבִּלְעוּ, וְעָשׂוּ מִזֶּה תוֹרָה
 קִדְּשָׁה, הֵינּוּ הַמְּגַלָּה שֶׁדְּמוּיָה רְבוּתִינָה וְ"ל" (מְגַלָּה טו)
 לְהַתוֹרָה בְּכָל דִּינִיָּה, הֵן בְּכִתְיָה וְשִׁרְטוּטָה וְקִרְיָאָתָה,

שיחות

שיחה כפג

הר"ן

קב

שיחות

שיחה כפה

הר"ן

קב

החולקים בודים עליו כזבים ושקרים אשר לא עלו על-לבו, שעשה כן וכן, מה שהפל שקר וכזב, ועל-איש כזה שעשה כן, כמו שאמרים הם - בודאי ראוי לחלק; נמצא שעליו אינם חולקים כלל, כי אם היו יודעין גדל צדקתו וקדושתו ומעלתו וכו' בודאי לא היו חולקים עליו, רק ארבעא, היו רצים אחריו בהתלהבות נפלא כראוי, רק הם חולקים על-מי שעשה מעשים כאלה כמו שהם אמרים, ועל-איש כזה בודאי ראוי לחלק.

ואמר שהם חתכו וצירו לעצמם אדם - וחולקים עליו: זייא האבין זיף אויס גישינצט א מענטש - אין קריגן אויף איהם (הנה כפג, שאינם חולקים עליו, רק על-זה האיש שצירו לעצמן בשקר שעשה כן וכו' וכפג).

כפג. פעם אחת בא מן-החוץ וחס במעיו, ואמר שהרגיש כזה שיבוא לו מעות; והרמז: "וּצִאֲצִאי מֵעֵיף בְּמַעֲתוֹ". וכן היה, שבא מעות על הכי-דאר.

כפג. שמעתי בשמו שאמר שתכף כשאחד בא אליו, והוא נתן לו שלום ופושט ידו לידו (כפגנה העולם בשעת נתינת שלום) - אז תכף הוא יודע את-כל-מה שעבר אותו האיש. ואמר רמז על-זה: "יָד לֵיד לֹא-יִנָּקָה ע", שתכף כשפושט "יד ליד", דהינו נתינת שלום - שוב "לא-ינקה ע", כי תכף נתגלה לו הכל.

גם כבר שמעתי קצת מזה; ועשה זאת

כלאחר יד, והיה נחשב אצלו לדבר פשוט וקל, מה שיוע את-כל-אחד ואחד כפי מה שהוא מתחלה ועד-סוף, כל מה שעשה ועבר וכו'. ואמר שבילתי ידיעה בדרך השגה יכולים גם-כן להבין ולידע - על-פי חכמה, כי יכולים להבין מדבריו של האיש; גם יש כמה סימנים, ואמר כי בהחטם יכולים להפיר הנאף, גם אמר שבהתגורה יכולין להפיר אמונתו, אם אמונתו שלמה, וכן יש שאר סימנים. וכמה אנשים שבאו לפניו והוא הגיד להם מה שעשו.

כפה. ואמר רבנו זכרוננו לברכה שהוא יודע כל פרשי נשמות ישראל. ומתחלה אמר שיוע אותם מתורה שבכתב, ועדין אינו יודע אותם מתורה שבעל-פה; אחר איזה זמן אמר שפבר זכה לידע את-פרשי הנשמות-ישראל גם מתורה שבעל-פה.

והנה יודע לתת תקונים לכל-אחד ואחד כפי פרש נשמתו. וכל-הדברים שצוה לא היה עניני סודות, כגון פגנות ויחודים, רק כל-ההנהגות שצוה למקרביו היו עניני עבודת: לאחד צוה בתחלה להתענות איזה הפסקות, והזהיר על-מקרביו שלא יתענו מעצמן כלל, רק בימים שצוה עליהם; ולפעמים צוה לאחד להתענות משבת לשבת. וצוה לכמה אנשים שיהיו נעורים לילה אחת

בשבוע, ושלא יאכלו מעת-לעת אחד בשבוע דבר מן החי. לכמה אנשים צוה להתענות ערב ראש-הדש. וכן צוה על-רוב אנשים שיהיה לילך למקרה לטבל בימים שאין אמרים בהם תחנון, וזה צוה לכמה אנשים. לכמה אנשים צוה לומר ח"י פרקים משניות בכל-יום; וכן כמה וכמה הנהגות שצוה בענין הלמוד, שלזה צוה ללמוד זאת ולזה צוה ללמוד זאת.

וזאת היתה הנהגה הכללית שצוה והזהיר את-כלם, דהינו ללמוד פוסק בכל-יום, אפלו ביום שאין לו פנאי - ללמוד על-כל-פנים איזה סעף שלחן-ערוך בכל מקום שהוא; ואמר שהוא חייב גדול על-כל-אחד מישראל.

גם זאת היתה הנהגה כללית שהזהיר את-כל-אחד ואחד, דהינו להתבודד בכל-יום ויום, ויפרש שיחתו לפני השם יתברך, ולבקש מלפניו רחמים ותחנונים לזכות להתקרב לעבודתו יתברך; ושיחה זו תהיה בלשון אשכנז שמדברים בו וכו', וכמבאר מזה בספריו הקדושים, וכבר נדפס.

וכיוצא בזה שאר עניני הנהגות שצוה על-כל-אחד ואחד בפרט, כי לכל-אחד ואחד צוה הנהגות אחרות; וגם באדם אחד היה שנוי בענין ההנהגות, שבתחלה צוה על-אחד לנהג הנהגות אלו, כגון לומר ח"י פרקים משניות וכיוצא, ואחר-כך במשך איזה זמן פטרו מהנהגה זו וצוה עליו הנהגות

אחרות, ואחר-כך עוד במשך איזה זמן צוה עליו הנהגות אחרות, וכן התנהג עם מקרביו תמיד, לאחד צוה לומר פסוק מיוחד בכל-יום, ולאחד צוה לומר איזה משנה מיוחדת בכל-יום וכיוצא בזה.

והכלל, שלכל-אחד ואחד צוה הנהגות מיוחדות כפי מה שהיה צריך לתקן מה שפגם וכפי פרש נשמתו; ויש הנהגות כלליות שצוה לכל המקרבים שלו פנ"ל, ויש הנהגות שהיה כלליות לכמה וכמה אנשים, ויש הנהגות שהיו מיוחדות לכל-אחד ואחד ביחוד. וכן בענין תזמן, יש הנהגות שצוה לנהג אותם כל-ימי חייו, כגון למוד הפוסקים, שעל-זה הזהיר בפרוש לנהג זאת כל-אחד ואחד כל-ימי חייו, ויש הנהגות שהיו תלויים בתזמן, שבזמן זה צוה לנהג הנהגה זו ובזמן אחר צוה הנהגות אחרות וכפ"ל.

וכל ההנהגות שצוה, אפלו ההנהגות שהיו נראים כדברים פשוטים, לא היתה שום הנהגה על-פי פשוט, כי היה לו זכרוננו לברכה בזה כמה וכמה סודות נסתרות ונוראות מאד; אבל לנו לא גלה שום דבר, רק צוה לעשות הדבר בפשיטות - והוא עשה בזה מה שעשה.

ואמר בפרוש בזה הלשון: כל הנהגה והנהגה שאני מצוה לעשות - הוא סגלה, ותקון, ומועיל על-מה שעבר,

שיחות	שיחה קפו	הר"ן	קד	שיחות	שיחה קפו	הר"ן	קד	
ועל-העתיד, ולאחר ההסתלקות של האדם, ולימות המשיח, ולתחיית המתים, ולעיתיד לבוא.	תמיד, וזכה לעלות על-ידי-זה בכל-יום ובכל-עת למעלות והשגות גבוהות מאד אשר לא נשמעו ולא נראו וכו'.	ובם עכשו עדין מנח כל-מיני כבדות ללמד ספריו הקדושים, ויש עליהם כמה מניעות; אפלו מי שזוכה לידע מרבנו זכרנו לברכה ורוצה ללמד אותם, יש לו כבדות גדול ומניעות רבות מאד פידוע בחוש לנו; וגם עדין האור נעלם ונסתר.	באלה תהלתו; גם כי היה אסור במופתים, פאשר היה מוכן מדבריו שלא התר לו לגלות מופתים, ועל-כן לא נראו ממנו כי אם קצת מופתים ועתידות, אף-על-פי שבאמת היה יודע בברור כל העתידות, אפלו מה שיהיה לזמן רחוק וכו', פאשר היה נראה לעין כל מי שהסתכל היטב על-דבריו, אף-על-פי-כן הכל היה בהצנע ובהעלם גדול, ואין אנו עוסקין לספר מזה כנ"ל.	כפז. פעם אחת בא לפניו איש אחד מאנשי שהיה לו חלי וכאב גדול בידו עד שלא היה יכול להזיז בידו כלל, והיתה ידו תלויה בצוארו כדרך החולים בידיהם, ולא היה יכול בשום אפן להורידה, כי היה חליו וכאבו גדול מאד. והיו מדברים לפני רבנו זכרנו לברכה שהוא צריך לשותות סאלץ ולקבל רפואות; והאיש ההוא היה עני גדול ולא היה לו דבר על-הוצאות ורפואות.	ביום השבת, בשעה שהיה יושב על-השלחן בסעדת שחרית, ענה רבנו זכרנו לברכה ואמר לאותן היושבים סביבו, שזה האיש בודאי יש לו אמונה; והשיבו: הן. וכפל הדברים, ודבר מזה קצת, אם יש לו אמונה; והשיבו: הן. אחר-כך צוה רבנו זכרנו לברכה פתאם להאיש הנ"ל שיוריד ידו. ונבהל מאד, וכל העם נבהלו ונשתוקמו, כי היה דבר תמוה	מאד מאד, כי זה האיש היה חולה בידו זמן רב שאינו יכול להוריד ידו, ועכשו יורידנה פתאם; אבל תכף שצוה רבנו זכרנו לברכה גזר אומר ויקם, ותכף לקחו ממנו המטפחת שהיתה ידו תלויה עליה בצוארו, והוריד ידו תכף, והיה נס מפרסם לעין כל שנתרפא ידו תכף באותה השעה, ותכף חזרה ידו לבריאותה ואיתנה כשאר כל-אדם, עד היום הזה.	כפז. אמר שפליאה בעיני אם מביאין פדיון לאחד ומספרין לו צערו, כגון מחולה וכיוצא, כשאינו מרגיש הצער והיסורין כמו החולה בעצמו וכו'. והוצא מדבריו הוא, שהוא מרגיש הצער והיסורין כשבאין לפניו שיתפלל על-החולה וכיוצא כמו החולה בעצמו ממש; וכן נשמע מפיו כמה פעמים.	ואמר: בתחלה הייתי מבקש מאתו לעמוד הבא

הוא סגלה לבטל המחשבות-זרות.
 יד. מי שיש לו מחשבות רעות ידבר לעצמו דברי ביזיונות.
 טו. אכילה ושתייה מטרידות את המחשבה.
 טז. על-ידי פעם בא הרהורי עבודה-זרה.
 יז. כשמבזה את המועדות בא להרהורי עבודה-זרה.
 יח. מי שיושב בין אנשי נאוף או במקום שהיה בו נאוף, על-ידי-זה בא להרהורים רעים.
 יט. אין הנצר הרע תאב אלא לדבר שהוא אסור לו.
 כ. התאוות - מלבש בהם חסד השם יתברך.
 כא. על-ידי מחילת עונות תזקה לבר לבב.
 כב. על-ידי הרחמנות יתבטל ממך התאוות.
 כג. על-ידי עינים הלב מתאנה.
 כד. על-ידי תאוות הלב אי אפשר שלא ידבק בך מאומה.
 כה. להרהורי זנות סגלה שישתה סם המשלשל.
 כו. התפלה שהיא בכונה היא פותחת כל הפתחים של מעלה.
 כז. מי שיש לו הרהורי עבודה-זרה אל ישא אצלו שום זקב.
 כח. על-ידי שכרות בא הרהורי עבודה-זרה.
 כט. על-ידי אהבת נשים הקבד נטל ממך; גם אשתך אינה קולטת

פֶּר חֲנֻכָּא. רַב גִּטְרִינְאֵי פֶּן רַב הִילָאֵי
 פֶּר רַב מְרִי. רַב יוֹסֵף פֶּר רַב מְרִדְכִי.
 רַב פִּלְטוּי פֶּר אֲפֵי. רַב עֲמֶרֶם. רַב
 אֲחָא. רַב מְנַחֵם בְּרִיה דְּרַב יוֹסֵף פֶּר
 חִיָּיא. רַב מַתְתִּיהוּ. רַב נַחֲשׁוֹן פֶּר רַב
 צִדִּיק. רַב אֲבָא פֶּר רַב אֲמִי. רַב צְמַח
 פֶּר פִּלְטוּיָה. רַב צְמַח פֶּר רַב חִיִּים. רַב
 הָאֵי בְרִיה דְּרַב נַחֲשׁוֹן. רַב הָאֵי פֶּר
 דְּדוֹד. רַב הִילָאֵי פֶּר רַב גִּטְרִינְאֵי. רַב
 קִמְוִי פֶּר רַב אֲחָא. רַב שְׁלוֹם פֶּר רַב
 מִישָׁאֵל.

רַב יַעֲקֹב בַּר רַב נְטוּרָאִי. רַב יְהוּדָה
בַּר שְׁמוּאֵל. רַב מְבִישׁוֹר הַכֶּהֵן. רַב כֹּהֵן
אֶדְדִּי. רַב סַעֲדִיָּה. רַב אֶמֶח בַּר רַב
כִּפְּתָאִי. רַב חֲנִינָא בַר יְהוּדָה. מֵר רַב
נַחֲמִיָּה בַר רַב כֹּהֵן אֶדְדִּי.

רַב שְׁרִירָא. רַב מֵשֶׁה וְכֵּן רַב חֲנִנִי,
שֶׁנֶּשְׁבַּע עִם רַב הוֹשִׁיאֵל, אָבִיו שֶׁל רַב
חֲנַנְאֵל. וְרַב שְׁמֵרְיָה בַּר אֶלְחֵזָר. רַב נָח
דִּינִי וְחִסְדִּי גִדּוּל. רַב יוֹסֵף בַּר יִצְחָק
שְׂטָאנֵשׁ בֶּן אֲבִיתוֹר. וְרַב יִשְׂרָאֵל גֶּאֹזֶן. רַב
הָאֵי גֶאֹזֶן בְּרַב שְׁרִירָא - הוּא סוֹף
הַגְּאֹזִינִים.

ראשונים ואחרונים

ר' קלונימוס איש רומי. רבינו
גרשום מאור הגולה. ר' שמואל הכהן
בר חפני. ר' יוסף בן גיקטילה. ר' נתן
פעל ה"ערוך". ר' יצחק בר יהודה בן
גיאיות. רבינו שמעון ברב יצחק.
ורבינו יהודה הגדול, ראש הנהרגים
לקדשת השם. ורבינו יהודה הכהן.
רבינו אליהו הזקן. ר' יצחק, רבו של

ר' יצחק בר' זקן, רבו של
ר' יצחק ברב יהודה, רבו של
ר' משה הדורשן, רבו של
ר' יהודה בר בריה ברצלוני.
ר' יוסף טוב עלם, ר' זרחיה הלוי, ר'
משה העניו, ר' משה בן יוסף בן מרן
הלוי, ר' לוי בן אחי של ר' יצחק, ר'
אברהם בר יצחק, ר' משלם בר'
יצחק, ר' אברהם בר' דאוד הלוי,
הנהרג על קדוש השם, ר' יוסף בר'
מאיר אבן מיגאש, ר' שמעון הגדול.
ר' אלעזר בר' משלם, ור' אלעזר בר'
מאיר בר' יצחק.

רש"י, הוא שלמה ירחי בר יצחק
מטרינוש. רבינו מאיר, חתן רש"י.
רבינו ר' שמואל הוא רשב"ם, ורבינו
תום והוא ר' יעקב תום, ורשב"ם הוא ר'
יצחק. רבינו יהודה בר נתן, חתן
רש"י. רבינו אפרים, חתן רש"י. רבינו
שמואל. רבינו ברוך ברב שמואל
ממגנצא. ר' שמואל דוויטרא. ר'
שמעון משאנץ. ראב"ד הראשון, הוא
ר' אברהם בר יהודה דאוד הנ"ל. ר'
הקדוש. רבינו יצחק בר' שמואל בר'
שמואל דוויטרא, בעל התוספות
ההקדרא ר"י הָזָן. בנו רבינו אֶלְחָנָן. ר'
שמעון משאנץ בר' אברהם. רבינו
חננאל. רבינו יעקב מאורלינג. ר'
יצחק אלפסי הוא הרי"ף. רבינו משה
בן מיימון הוא הרמב"ם. ר' אברהם
בר דוד, הוא הראב"ד בעל
ה"השגות". רבינו משה בר נחמן,

ליקוטי

תפילה סא

תפילות

רפא

ליקוטי

תפילה סא

תפילות

רפא

אמתיים בתורתך הקדושה, חדושים שיהיו לך לנחת ולרצון לפני פסא כבודך. ואזכה להתחזק ולהתאמץ ולהתדבק בך עז לחדש חדושי דאורייתא תמיד. ותהיה מחשבתי קשורה ודבוקה ואחוזה תמיד בתורתך הקדושה. ואתה תרחם עלי ותשפיע לי בכל עת חדושי דאורייתא אמתיים, חדושים שיהיו תקון לנפשי רוחי ונשמותי, על כל הפגמים שפגמתי בך מעודי עד היום הזה. ותחזק אמונתי שאזכה להאמין בעצמי שהחדושי שלי יקרים בעיניך מאד, ויש לך שעשועים גדולים מכל דבור ודבור שאני זוכה לחדש בתורה הקדושה. ואתה מתפאר ומתפבד ומתקדש בהם בכל העולמות. ותזכני לכתב כל החדושים שלי על ספר בזריות גדול כרצונך הטוב, ויתרבו ספרים הרבה בעולם על ידי ספרים אמתיים וקדושים.

מלא רחמים מלא משאלותי לטובה ברחמים, וזכני מהרה לאמונת חכמים בשלמות באמת בכל הבחינות, ותזרק עלינו מים טהורים ותטהרנו מכל טמאותינו ומכל גולוינו, באמור: "וורקתי עליכם מים טהורים ומכל גולויכם אטהר אתכם", ותשפיע עלי עצה שלמה תמיד, ויקים מקרא שכתוב: "ולא יטמאו עוד בגליליהם, ולא יחצו לשתי ממלכות עוד".

חוס וחמל על נפשי העלובה מאד, ומלטני מעצות נבערות, מעצת נשים, מעצות חלושות, מעצה חלוקה לשתיים, ולא תעלים ממני עצתך האמתית, ולא תחלק עצתי לשתיים לעולם, כי אתה יודע מריה דעלמא כלא, עצם רבוי הספקות והבלבולים שיש לי תמיד ועצתי חלוקה לשתיים, ואני מספק בכל עת ואני יודע לתת עצה שלמה לנפשי איך להתנהג בשום דבר, כי בכל פעם אני מתגעגע וחותר במחשבת למצא עצה טובה איך להתקרב אליך באמת, ואינו עולה בידי. ומחמת זה עצתי חלוקה וספקותי רבים מאד, לפעמים עולה על דעתי לעשות כך, ולהתנהג בדרך זה, ויש לי סברות והוכחות הרבה שאני מכרח להתנהג כך, ואחר כך כשנגמר עצתי לעשות כך, בתוך כך עולה על מחשבתי סברא אחרת וסותרת כל עצתי הראשונה. ונמשכים לי סברות והוכחות הרבה שאני צריך לעשות בהפך ממש, עד אשר עצתי נחלקת לשתיים ממש ותלויה בכך מאזנים תמיד, ואני יודע להכריע לא לבא ולא לבאן. ואפלו אם לפעמים נסכם אצלי העצה לצד אחד לעשות כך, אני זוכה שתהיה העצה חזקה אצלי. ותמיד עצתי חלושה מאד, ועולים בלבבי בכל פעם ספקות ובלבולים ומחלישים עצתי ומתפכים את דעתי ולבבי בכל עת, שלא כך

הייתי צריך לעשות, עד אשר כלו כיגון חיי, ושנותי באנחה, כי כלו בעשן ימי ועצמותי כמוך נחרו". כי העשנים סרוחים עולים תמיד על המח, ומסבכים ומבלבלים ומעקמים את דעתי ולבבי מאד מאד, ומתפכים ומגלגלים את דעתי בכל פעם ממחשבה למחשבה ומעצה לעצה, כאבן בתוך כף הקלע, לא יתנוני השב רוחי. ולכמה פגמים ולכמה מכשולות ולכמה חטאים ועוונות ופשעים רבים ועצומים, באתי על-ידי זה, על-ידי עצות נבערות וחלושות וחלוקות האלו.

אבי שבשמים רחם עלי, אבי שבשמים איני יודע באיזה לשון של רחמים, באיזה לשון של צעקה, באיזה לשון של אנהה ואנקה אעק אלך, באפן שמעני ותעמד בעזרתי ותתקן כל זה בעצמך ובכבודך ברחמיך הרבים, כי אין לי כח לתקן כל זה. ואפלו נקדה אחת מכל אלה אני יכול לתקן, רק עליך לבד נשענתי. עזוני מלא רחמים, עזוני מלא ישועות מלא הצלות מלא עצות טובות, תקנני בעצה טובה מלפניך. זכני לעצה שלמה שאזכה לקומה באפן שאזכה להנצל מעתה מכל מה שאני צריך להנצל, ואזכה מעתה על-ידי עצתך השלמה לשמירת הברית קדש באמת כרצונך הטוב, ולא אפגם עוד כלל, לא במחשבה ולא בדבור

ולא במעשה, ולא בשום חוש מתמשה חושים, ולא אחר אחר לבבי ואחר עיני, ולא אבלכל את דעתי עוד כלל.

עזרני עזרני, חנני חנני, למענך למענך ולא למעני, למענך עשה ולא לנו, ראה עמידתנו דלים ורקים. "ראה יי כי צר לי, מעי חמרמרו, נהפך לבי בקרבי כי מרו מריתי. ראה יי והביטה, למי עוללת כה, ראה יי והביטה, כי הייתי זוללה. זכר יי מה היה לנו, הביטה וראה את חרפתנו". הביטה בענינו כי רבו מכאובינו וצרות לבבנו. "אל תשני ואל תעזבני אלהי ישעי, אל תעזבני יי, אלהי אל תרחק ממני, חושה לעזרתי יי תשוועתי, הצילני משיט ואל אטבעה, אנצלה משונאי וממעמקי מים. הרב בפסני מעוני ומחטאתי טהרני, תחטאני באזוב ואטטר, תכבסני ומשלג אלביני". כי עמך עצה ותושיה, עצתך אמונה פעלתך אמת. צדיק וישר קרוב לקרואי באמת, רחם עלי למענך וחס וחמל עלי ועל נפשי ועל עוללי וטפלי, ועל כל התלויים בי, ותן לי עצה שלמה אמתית ונכונה שאזכה לקומה, באפן שאוכל למלט נפשי מני שחת. "בעצתך תנחני ואחר כבוד תקנני", ואזכה לילך תמיד בדרך האמת בלי שום בלבול הדעת כלל, ולעבד אותך תמיד עבודה תמה באמת כל ימי חיי אני וזרעי וזרע זרעי מעתה לעמך הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום שני

לנצח עוד יום

קמ"ז ע"א חדא מחדא - כגון זה שרצינו

ללמוד מתחילה מערלה בלבד, בזה קולא וחומרא - פרכינן, אבל כל דהו

- לא פרכינן. חדא מתרתי - כפי שרצינו ללמוד כשפרענו על הלימוד מערלה, שחמץ בפסח יוכיח, באופן זה, אפילו כל דהוא פרכינן.

חדא מתלת - כגון זה שאמרנו כלאיים יוכיחו, בזה, אי היינו פורכים משדו על כלאים שאינו דומה, והיינו אמרים שאי הדר דינא ואתי במה הצד - פרכינן כל דהו על מה הצד. ואי לא, חור הדין, דווקא קולא וחומרא - פרכינן, אבל כל דהו - לא פרכינן, אף על גב שלומדים משלש. שכן הן המידות המסורות בידינו מסיני.

ולכן, כיון שלא לומדים בשר בחלב מאלו השלש בבמה הצד, שהרי לא חור הדין ולא אמרנו הצד השוה שבהם, אי אפשר לפרוך שגידולי קרקע הם.

ומקשינן: ולפרוך כך מה לכלאי הכרם שכן לא היתה להן שעת הכושר מעולם, שסברנו עכשו שאין חורעים נאסרים, אלא רק הגידולים שגדלו מהם. והרי לגידולים לא היתה שעת הכושר, שמדי כשיצאו מהקרקע - נאסרו, מה שאין כן בשר בחלב שהיתה להם שעת הכושר לפני שנתבשלו יחדיו?

אמר רב אדא בר אהבה: זאת אומרת, מכאן מוכח, דכלאי הכרם, עיקרן - חורע שהשריש בקרקע - הוא עצמו נאסר. והרי היתה להן לזרעים שעת הכושר קודם השרשה, שמשבאו לעולם היו מותרים עד שהושרשו בכרם.

מתיב רב שמעיה בר זעורא: המעביר עציץ נקוב שיש בו זרעים בכרם, וכיון שהעציץ נקוב, יונק הוא מן הכרם, אם הוסיף חלק מאתים בזמן שהיה בכרם, דהיינו שהיו מאה תשעים ותשעה חלקי היתר, וחלק המאתיים נוסף בזמן שהיה העציץ בכרם - אסור. שאין כלאי הכרם מתבטלים עד שיהיו מאתים של היתר ואחד של איסור.

הוסיף מאתים - אין, רק אז הוא נאסר. לא הוסיף - לא! ורואים שהוריעה עצמה אינה נאסרת אלא רק הגידולים שנוספו והם אוסרים את העיקר מפני שמעורבים בו?

אמר אביי: תרי קראי כתיבי בכלאים. כתיב "פן תקדש המולאה", שמשמע שדווקא מילוי

והוספתו נאסר. וכתבי "חורע", שמשמע שהוריעה עצמה נאסרת. וסותרים שני פסוקים אלו זה את זה?

הא כיצד? ומה התשובה? **זרוע מעוקר,** שהושרש בתוך הכרם - בהשרשה נאסר, שגם הוריעה נאסרת.

זרוע ובא, שהושרש מחוץ לכרם, כגון זה שהעביר עציץ נקוב בכרם, הוסיף - אין, לא הוסיף - לא. וכשהוסיף נאסר גם העיקר, ולא רק התוספת נאסרת כפי שהבנו קודם.

ואמרין: מתניתין שנתן שבשר בחלב אסור באכילה ובהנאה - דלא כי האי תנא.

דמניא, רבי שמעון בן יהודה אומר משום **רבי שמעון:** בשר בחלב אסור באכילה, ומותר בהנאה. שנאמר בענין של בשר בחלב "כי עם קדוש אתה", ונאמר להלן בענין טריפה "ואנשי קדש תהיון לי". מה להלן - אסור באכילה ומותר בהנאה, שהרי כתוב בטרפה "לכלב תשליכן אותה", אף כאן, אסור באכילה ומותר בהנאה.

שנינו במשנתנו: **רבי עקיבא** אומר חיה ועוף (וכו') אינם מן התורה שנאמר "לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים - פרט לחיה ולעוף ולבהמה טמאה".

ומקשינן: הני שלשת הפעמים שכתוב "לא תבשל גדי", הא אפקינהו לכרשמואל. שדרש אותם כך:

אחד - לחלב ולמיתה. שאם בישל חלב בחלב או בבשר נבלה, עובר משום בשר בחלב. ואחד - לרבות שליל, שאסור לבשלו בחלב. ואחד - להוציא טמאה. שאם בישל בשר בהמה טמאה אפילו בחלב בהמה טהורה, אינו עובר!

ומתריצין: חלב ומתה - מעצם משמעות הפסוק של "לא תבשל גדי" משמע ואין צריך יתור מיוחד לרבותם, שאין בזה חידוש. שאם משום שכבר אסורים עד לפני שישלם בחלב משום איסור חלב ונבלה, והרי אין איסור חל על איסור, קסבר **רבי עקיבא:** איסור חל על איסור. ואם כן פשוט שעובר, ולכן חלב ומתה לא צריכי קרא.

שליל גם כן לא צריך פסוק שגדי מעליא הוא.

אם כן אייתרו להו כולוהו הפסוקים וכל שלשת ילא תבשל גדי מותרים לדרשה, שהיה יכול הפסוק לכתוב ילא תבשל בהמה, דורשים מהם פרט לחיה ועוף ולבהמה טמאה.

שנינו במשנתנו: רבי יוסי הגלילי אומר נאמר

לא תאכלו.

והיונן בה: מאי איכא בין רבי יוסי הגלילי שממעט עוף מזה שכתוב "לא תבשל גדי", לרבי עקיבא שממעט מזה שכתוב "בחלב אמו" - פרט לעוף שאין לו חלב אם, סוף סוף שניהם ממעטים עוף?

ומבארין: איכא ביניהו חיה. **רבי יוסי הגלילי סבר,** שבשר חיה בחלב דאורייתא, שהרי הפסוק ממעט רק מי שאין לו חלב אם, ולחיה הרי יש חלב אם.

ורבי עקיבא סבר, חיה דרבנן, שהתמעטה מזה שכתוב ילא תבשל גדי שלש פעמים.

ואיבעית אימא: בעוף איכא ביניהו נפקא מינה. **רבי עקיבא סבר:** חיה ועוף אמנם אינן מן התורה, אבל מדרבנן אסורים. שמוה שאמר ש"אינן מן התורה", משמע, הא מדרבנן, אסירי!

ורבי יוסי הגלילי סבר, עוף, אפילו מדרבנן נמי לא אסור.

תניא נמי הכי, שלרבי יוסי הגלילי אפילו מדרבנן אין עוף אסור בחלב.

ששנינו: **במקומו של רבי אליעזר,** היו כורתין עצים לעשות חמון לעשות ברזל לסכין של מילה. שסבר רבי אליעזר שמכשירי מצוה - כגון סכין של מילה - דוחים את השבת במצוה שדוחה בעצמה את השבת.

ועוד תניא בברייתא ההיא: **במקומו של רבי יוסי הגלילי,** היו אוכלין בשר עוף בחלב!

לוי איקלע לבי יוסף רישבא [צייד עופות], אייתו לקמיה רישא דטיוסא [טיוס] מבושל בחלבא [בחלב], ולא אמר להו ולא מויד, שלא מחה בידם.

כי אתא לוי לקמיה דרבי, אמר ליה רבי: אמאי לא תשמתניהו משום שאוכלים בשר בחלב? וצריך לנדותם על כך.

אמר ליה: מקומו של יוסף רישבא - אתריה [מקומו] דרבי יהודה בן בתירא הוא. ואמינא, אולי דרש להו רבי יהודה בן בתירא לאנשי מקומו כרבי יוסי הגלילי, דאמר: יצא עוף שאין לו חלב אם, והוא סובר שאין בו איסור אפילו מדרבנן.

מתניתין:

קבת בהמת עובר כוכבים, דהיינו החלב הקרוש שבתוך הקבה, ושל נבלה [ובגמרא פריך של עובר כוכבים ושל נבלה] - היינו הין - הרי זו אסורה.

[illegible]

קמ"ז ע"ב המעמיד חלב בעור של קבה שהוא בשר, כדי לעשותו גבינה, אם יש בקבה בנותן טעם בחלב, הרי זו הגבינה אסורה. בהמה כשרה שניקה מן הטרפה - קבתה (החלב שבתוך הקבה) אסורה. טרפה שניקה מן הכשרה - קבתה מותרת. מפני שהחלב כנוס במעיה והרי הוא כנתון בכלל, ואינו חלק מן הבהמה.

גמרא:

ותמדין: אטו קבת עובר כוכבים לאו נבלה היא?!

אמר רב הונא: הכא בלוקח גדי מן העובר כוכבים עסקינן, ושחטו ישראל. והקבה אסורה משום שחוישין שמה ינק את החלב הוזה הנמצא בקבתו מן הטרפה.

ומקשינן: ומי חוישין שמה ינק מן הטרפה? והתנן: לוקחים ביצים מן העוברי כוכבים, ואין חוששין לא משום נבלה, שמה נמצא בתרגולת נבלה, ולא משום טרפה (נביצת טרפה אסורה כפי שנתבאר בפרק אלו טרפות)?

אלא אימא כך: חוישין שמה ינק הגדי מן בהמה הטמאה.

ותמדין: ומאי שנא טרפה, דלא חוישין שמה ינק ממנה, ומאי שנא טמאה, דחוישין?

ומבארין: טרפה לא שכיחא, ולכן לא חוששים שמה ינק ממנה, מה שאין כן טמאה שכיחא, ומשום כך חוששים.

ומקשינן: אי שכיחא הוא שתינק בהמה מן הטמאה, אפילו גבי גדיים דידן ניוחש שמה ינקו מן הטמאה, ונאסור את קבתו?

ומתריצין: אנן דבדלינן מיניה, מן הבהמות הטמאות, וכי חזינן להו לבהמות טמאות - מפרשין להו לגדינו מהן, לא גזרו בהו רבנן. אבל אינהו, העוברי כוכבים, דלא בדילי מיניהו, וכי חזו להו לא מפרשי להו לגדיים הטהורים מהבהמות הטמאות, גזרו בהו רבנן.

ושמואל אמר: לא יקשה לך על המשנה זה שהקשינו שקבת עובר כוכבים ונבלה - היינו הך! שמשנתנו חדא קתני: קבת שחיטת עובר כוכבים - שנבלה היא, אסורה. שמשום שנבלה היא - אסורה.

ומקשינן: ומי אמר שמואל הכי, שקבת נבלה אסורה, שנחשבת כעצם הבהמה? בהמה כשרה שניקה מן הטרפה - קבתה (החלב שבתוך הקבה) אסורה.

טרפה שניקה מן הכשרה - קבתה מותרת. מפני שהחלב כנוס במעיה והרי הוא כנתון בכלל, ואינו חלק מן הבהמה.

גמרא:

ותמדין: אטו קבת עובר כוכבים לאו נבלה היא?!

אמר רב הונא: הכא בלוקח גדי מן העובר

כוכבים עסקינן, ושחטו ישראל. והקבה אסורה משום שחוישין שמה ינק את החלב הוזה הנמצא בקבתו מן הטרפה.

ומקשינן: ומי חוישין שמה ינק מן הטרפה? והתנן: לוקחים ביצים מן העוברי כוכבים, ואין חוששין לא משום נבלה, שמה נמצא בתרגולת נבלה, ולא משום טרפה (נביצת טרפה אסורה כפי שנתבאר בפרק אלו טרפות)?

אלא אימא כך: חוישין שמה ינק הגדי מן בהמה הטמאה.

ותמדין: ומאי שנא טרפה, דלא חוישין שמה ינק ממנה, ומאי שנא טמאה, דחוישין?

ומבארין: טרפה לא שכיחא, ולכן לא חוששים שמה ינק ממנה, מה שאין כן טמאה שכיחא, ומשום כך חוששים.

ומקשינן: אי שכיחא הוא שתינק בהמה מן הטמאה, אפילו גבי גדיים דידן ניוחש שמה ינקו מן הטמאה, ונאסור את קבתו?

ומתריצין: אנן דבדלינן מיניהו, מן הבהמות הטמאות, וכי חזינן להו לבהמות טמאות - מפרשין להו לגדינו מהן, לא גזרו בהו רבנן. אבל אינהו, העוברי כוכבים, דלא בדילי מיניהו, וכי חזו להו לא מפרשי להו לגדיים הטהורים מהבהמות הטמאות, גזרו בהו רבנן.

ושמואל אמר: לא יקשה לך על המשנה זה שהקשינו שקבת עובר כוכבים ונבלה - היינו הך! שמשנתנו חדא קתני: קבת שחיטת עובר כוכבים - שנבלה היא, אסורה. שמשום שנבלה היא - אסורה.

ומקשינן: ומי אמר שמואל הכי, שקבת נבלה אסורה, שנחשבת כעצם הבהמה? והאמר שמואל: מפני מה אסור גבינה העוברי כוכבים, מפני שמעמידין אותה בעור קבת נבלה! משמע שדוקא משום עור הנבלה שהוא גוף הבהמה - אסור, הא קבה גופה, דהיינו החלב הקרוש הנמצא בקבה - שריא!

ומתריצין: לא קשיא. שלמדנו במסכת עבודה זרה: שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע: מפני מה גבינות העוברי כוכבים אסורים?

אמר לו: מפני שמעמידים את הגבינה בחלב הקרוש שבקבת נבלה.

אמר לו: והלא קבת העולה חמורה יותר מקבת נבלה, ובכל זאת אמרו חכמים: כל כהן שדעתו יפה [בלשון סג נהור, כלומר שאין נפש קצף] - שורפה חיה. כלומר, שמותר לו לגמוע את החלב. רואים שהקבה מותרת, אף על פי שעולה אסורה לכהנים ומשום שהחלב לא נחשב חלק מגופה של הבהמה?!

חזר בו רבי יהושע, ואמר לו: הגבינות אסורות מפני שמעמידין אותה בקבת עגלי עבודה זרה. ועבודה זרה, אפילו הפרש שלה - אסור, וכפי שפורש שם הטעם. ולכן הקבה אסורה אף על פי שאינה גופה של הבהמה.

ואם כן, כאן - משנתנו - קודם חזרה שחזר בו רבי יהושע שנשתה, ולכן שנינו שקבת נבלה אסורה. כאן - וזה שאמר שמואל שקבה מותרת - לאחר חזרה. וכיון שנשנית כבר המשנה, אף על פי שחזר בו רבי יהושע, לא וזה המשנה ממקומה ולא אמרו שלא לשנותה עוד, אלא השאירוהו במקומה.

שנינו במשנתנו: כשרה שניקה מן הטרפה (וכו'). ומקשינן: והא קתני רישא: קבת עובר כוכבים ושל נבלה הרי זו אסורה. ואיך כתוב כאן שקבת טרפה מותרת, ששנינו "טרפה שניקה מן הכשרה - קבתה מותרת"? ומה שונה קבת טרפה מקבת נבלה? אמר רב חסדא: באמת אין איסור בקבה, דכנסו החלב במעיה ואינו חלק מגופה. והטעם בקיבת נבילה שכתוב ברישא אסור, משום שנראה כאוכל נבלות. מה שאין כן הכא בטרפה, הרי איכא שחיטה ואינו מאוס כנבלה.

אמר ליה רבא: ולא כל דכן הוא? ומה נבלה דמאוסה, דאי שרית ליה את קבתה - לא אתי למיכל מינה - מהנבלה עצמה, משום שמאוסה היא, אמרת שלא מותרת הקבה! טרפה שחוטת, שאינה מאוסה, דאי שרית את הקבה, אתי למיכל מינה - מהטרפה עצמה, לא כל שכן שתהיה הקבה אסורה?

אלא אמר רב יצחק אמר רבי יוחנן: לא קשיא. כאן - רישא, לגבי קבת נבלה - קודם חזרה, שסברנו שקיבה אסורה. כאן - סיפא לגבי קבת טרפה - לאחר חזרה, שאנו סוברים שקיבה מותרת. ומשנה הרישא לא וזה ממקומה כיון שכבר נשנית, אף על גב שחזרנו בנו בסיפא.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מעמידין חלב בקבת נבלות, ואין מעמידין חלב בקבת שחיטת עובר כוכבים.

אמר לפניו רבי שמעון בר אבא: כמאן אמרת דבר זה, האם כרבי אליעזר דאמר סתם מחשבת עובר כוכבים לעבודת כוכבים, ולכן, אף על גב שאין הקבה מגוף הבהמה אלא פרש בלבד - אסור שבעבודת כוכבים גם הפרש אסור?

אמר ליה: ואלא כמאן? ודאי שכרבי אליעזר היא, ולא הצרכת לשאול על כך.

כי אתא רב שמואל בר רב יצחק, אמר רבי יוחנן: מעמידין בין בקבת נבלה, ובין בקבת שחיטת עובר כוכבים, שלא לחוש לדברי רבי אליעזר שחילק ביניהם.

והלכתא: אין מעמידין בעור קבת נבלה, שהרי גופה של הבהמה הוא. אבל מעמידין בקבת נבלה, ובקבת שחיטת עובר כוכבים. דהיינו החלב הכנוס במעיהם.

מתניתין:

חומר יש בחלב מברד, וחומר יש בדם מבחלב. חומר בחלב מברד:

חומר בחלב מברד:

לְמוֹ וְלֹא יֵרָאוּ אֱלֹהִים: ^{כא} שֶׁלַח יָדָיו בְּשִׁלְמוֹ חִלַּל בְּרִיתוֹ:
^{כב} חֲלָקוֹ | מִחֲמַמַּת פִּי וְקָרַב לָבוֹ רָבוּ דְבָרָיו מִשְׁמֹן וְהִמָּה
 פְּתָחוֹת: ^{כג} הַשֶּׁלֶךְ עַל־יְהוָה | יִהְיֶה וְהוּא יִכְלֹכֶלךָ לֹא־יִתֵּן
 לְעוֹלָם מוֹט לַעֲדִיק: ^{כד} וְאַתָּה אֱלֹהִים | תִּזְרְדֵם לְבָאֵר שַׁחַת
 אֲנָשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא־יִחַצּוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי אֲבַטֵּחַ־בָּךְ:
 נו * לְמַנְצָח עַל־יְנִית אֲלֵם רַחֲקִים לְדוֹר מִכְתָּם בְּאִחוֹ אוֹתוֹ
 פְּלִשְׁתִּים בָּגַת: ^{כה} חֲנָנִי אֱלֹהִים כִּי־שֹׁאֲפֵנִי אֲנוֹשׁ כֹּל־הַיּוֹם לֶחֶם

רש"י

המיתה: (כא) שֶׁלַח יָדָיו. זה אחיתופל הרשע: רוח"ק משיב לו כן: יכַבֵּבֶךָ. יסבול משאך כמו (מלכים א' ח') השמים ושמי השמים לא יכלכלוך לשון כלכול מתורגם מסובר כתרגום יונתן בן עוזיאל. מוט. מעידת רגל: (א) יִנִּית אֱלֵם רַחֲקִים. על עצמו אמר שהיה רחוק מארץ ישראל אצל אכיש והיו אחיו של גלית מבקשים רשות מאכיש להרגו שנאמר הלא זה דוד מלך הארץ (ש"א כ"ח) והוא היה ביניהם כיונה אלמת: (ב) שֹׁאֲפֵנִי. מצפים לבלעני גולושי"ר בלע"ז, כמו שאפה רוח (דמיה ב'): לָחֶם. לשון מלחמה:

מצודות דוד

(כא) שֶׁלַח יָדָיו. על אחיתופל יאמר הנה בי שלח ידו אשר אני איש שלומי וחלל הברית אשר כרת עמי: (כב) חֲלָקוֹ. דברי פיו המה רכים וחלקים יותר מחמאה אבל כלבו חושב להלחם בי: רבו וגו'. כפל הדבר במילות שונות: והמָה פְּתִיחוֹת. כי בהם מרמה אותי להיות לו הכנה להצר לי:

(כג) הַשֶּׁלֶךְ. אמר דוד לנפשו השלך משאך על ה' וכן יהיה כי הוא יסבול משאך ר"ל בטע עליו שהוא יקל משאך מעליך וכן יהיה כי לא לעולם יעזוב את הצדיק להיות נוטה: (כד) תִּזְרְדֵם. את אחיתופל ורועיו כי הם אנשי דמים ולכן לא יגיעו לחיות חצי ימיהם הקצובים להם: אֲבַטֵּחַ בָּךְ. להנצל מידם: (א) עַל־יְנִית אֱלֵם. בעבור כי היה אז כיונה פותה אין לב והיא נאלמה ואף היה אז רחוק מארצו והיה מן הנמנע לברוח: מִכְתָּם. המזמור הזה היה חביב בעיני ככתם פז. באחוז אותו. כאשר אחזוהו פלשתים בגת להרגו על אשר הרג בפלשתים בהיותו עם שאול: (ב) שֹׁאֲפֵנִי אֲנוֹשׁ. בני אדם רוצים לבלוע אותי וכל הימים ילחץ אותי הלוחם בי כי בחרתי מפני שאול פגעו בו פלשתים ואין לו מקום

מצודות ציון

לס: (כב) וקָרַב. ומלחמה: פְּתָחוֹת. מטרות כמו ואם אֶרֶץ נִמְרוֹד נִפְתַּחְתָּה (מס"ס): (כג) יִהְיֶה. ענין משאך כן פ' ח"ל (מס"ס): יִכְבֵּבֶךָ. יסבךך כמו ומי יכלנו (מס"ס): (כד) שַׁחַת. קצר: (א) שֹׁאֲפֵנִי. ענין בלעה כמו שֹׁאֲפֵה רֹחַ (מס"ס): לָחֶם. מלשון מלחמה. יחלני.

אֲנוֹשׁ בְּעַרְפִּי אֲלוֹפִי וּמִיָּדָעִי: ^{כא} אֲשֶׁר יַחֲדוּ נִמְתִּיק סוֹד בְּבֵית
 אֱלֹהִים נִהְלַךְ בְּרַגְשׁ: ^{כב} יִשְׁמִימוּת (ישי מוֹת | קרי) עָלֵינוּ יִרְדּוּ
 שְׁאוֹל חַיִּים כִּי־רָעוֹת בְּמִגּוֹרֵם בְּקִרְבָּם: ^{כג} אֲנִי אֶל־אֱלֹהִים
 אֶקְרָא וְיִהְיֶה יוֹשִׁיעֵנִי: ^{כד} עָרַב וּבִקָּר וְעֹהֲרִים אִשִּׁיחָה וְאֶהְמָה
 וְיִשְׁמַע קוֹלִי: ^{כה} פָּדָה בְּשִׁלּוֹם נַפְשִׁי מִקְּרַב־לִי כִּי־בִרְפִים הָיוּ
 עֲמָדַי: ^{כז} יִשְׁמַע אֵל | וְעֵנָם וְיֹשֶׁב קֹדֶם סֵלָה אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפוֹת

רש"י

הפסוקים הכתובים אחריהם והם ואתה אנוש כערכי אלופי ומיודעי אשר יחדו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש, לכן פותר אותו דונש בענין אחר וזה פתרוננו כי לא אויב יחרפני ואשר חרפתו ולא משנאי עלי הגדיל ואסתר ממנו כי אם אלופי ומיודעי אשר יחדו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש, והדבר הזה ידוע כי האדם קשה עליו חרפת האוהב מחרפת האויב וגם יוכל להסתיר מאויבו ולא יוכל להסתיר מאוהבו בהגידו לו את כל לבו, כן מוכיח הענין: (כז) אֲשֶׁר יַחֲדוּ. היינו רגילים להמתיק סוד בתורה ובבית אלהים היינו מהלכים ברגש ברוך עם: בבית אֱלֹהִים בתי מדרשות: (כז) יִשִּׁי מוֹת עָלֵינוּ.

מצודות דוד

(כא) אֲשֶׁר יַחֲדוּ נִמְתִּיק סוֹד. שנינו יחד היינו מתחמכים בדבר העצה להוציאה לאור במיטב הענין: בְּרַגְשׁ. בקיבוץ ובחבורה אחת: (כב) יִשְׁמִימוּת. ה' יחייב עליהם את המות ר"ל על אחיתופל ורועיו: חַיִּים. פתאום כשם בריאם לא מתוך חולי למען יכירו הכל שבא בגמול: כי רעות. ראוים הם למיתה פתאומית כי רעות במגורם ולתוס' ביאור אמר בקרבם: (כג) עָרַב וגו'. בכל שלש התפלות אספר התלאות ואהמה אליהם: (כד) פָּדָה בְּשִׁלּוֹם. מעולם פדה נפשי להשיבה בשלום מהמלחמות הבאות עלי עם כי הנלחמים עמדי היו בעם רב ואני במתי מספר: (כז) יִשְׁמַע. כן עתה ישמע אל חרפתי וכינע את מחרפי: וְיֹשֶׁב קֹדֶם. ה' היושב בשמים אשר ברא מזמן קדם הוא יכניעם עד עולם: אֲשֶׁר. על אשר שאינם נותנים אל לבם שיוחלפו ויעברו מהעולם ולא יראו מהאלהים:

מצודות ציון

(כא) אֲשֶׁר יַחֲדוּ נִמְתִּיק סוֹד. שנינו יחד היינו מתחמכים בדבר העצה להוציאה לאור במיטב הענין: בְּרַגְשׁ. בקיבוץ ובחבורה אחת: (כב) יִשְׁמִימוּת. ה' יחייב עליהם את המות ר"ל על אחיתופל ורועיו: חַיִּים. פתאום כשם בריאם לא מתוך חולי למען יכירו הכל שבא בגמול: כי רעות. ראוים הם למיתה פתאומית כי רעות במגורם ולתוס' ביאור אמר בקרבם: (כג) עָרַב וגו'. בכל שלש התפלות אספר התלאות ואהמה אליהם: (כד) פָּדָה בְּשִׁלּוֹם. מעולם פדה נפשי להשיבה בשלום מהמלחמות הבאות עלי עם כי הנלחמים עמדי היו בעם רב ואני במתי מספר: (כז) יִשְׁמַע. כן עתה ישמע אל חרפתי וכינע את מחרפי: וְיֹשֶׁב קֹדֶם. ה' היושב בשמים אשר ברא מזמן קדם הוא יכניעם עד עולם: אֲשֶׁר. על אשר שאינם נותנים אל לבם שיוחלפו ויעברו מהעולם ולא יראו מהאלהים:

תהילים פרק נו

קט

יִלְחָצֵנִי: שֶׁאֶפּוֹ שׁוֹדְרֵי כָּל־הַיּוֹם כִּי־רַבִּים לַחֲמִים לִי מְרוֹם:
יּוֹם אִירָא אֲנִי אֵלֶיךָ אֲבַטַח: הַ בָּאֱלֹהִים אֶהְלֵל דְּבָרוֹ
בָּאֱלֹהִים בִּטְחָתִי לֹא אִירָא מִה־יַּעֲשֶׂה בָשָׂר לִי: וְ כָּל־הַיּוֹם
דְּבָרִי יַעֲצֹבו עָלַי כָּל־מַחֲשַׁבְתָּם לִרְעִי: יִגְדּוּ יַעֲפִינוּ (וַיַּצְפּוּנוּ קרי)
הֵמָּה עֲקָבִי יִשְׁמְרוּ כְּאִשֶּׁר קוּן נַפְשִׁי: הַ עַל־אֹזֶן פִּלְט־לְמוֹ בָּאֶף
עַמִּים | הוֹרֵד אֱלֹהִים: ׀ נָדִי סִפְרָתָהּ אֶתָּה שִׁימָה דְּמַעְתִּי
בְּנֶאֱדָךְ הֲלֹא בְּסִפְרָתְךָ: ׀ אֲזִי ׀ יִשׁוּבוּ אוֹיְבֵי אַחֲוֹר בְּיוֹם אֶקְרָא

רש"י

(ג) מְרוֹם. הקב"ה שהוא יושב מרום:
(ה) בָּאֱלֹהִים אֶהְלֵל דְּבָרוֹ. אף בשעה שהוא בא
עמי במדת הדין אהלל דברו ואבטח בו:
(ו) כָּל הַיּוֹם דְּבָרִי יַעֲצֹבו. מעציבים אותי
רודפי עד שכל דברי פי עצב וצעקה:
(ז) יִגְדּוּ יַעֲפּוּנוּ. המה אורבים ולנים במקום
שהם מקוים שאני אלך שם ושומרים את
עקבי טר"צ בשב"ע, לרגלני ולהוליך רודפי
שם, כל זה היה מקובל על רשעי ישראל
האורבים לו ומאיתמם ברח אצל אכיש: יגורו:
ילינו: יַעֲצּוּנוּ. יאורבו: כְּאִשֶּׁר קוּן נַפְשִׁי.

מצודות ציון

מל' לנח ודק: (ו) יגורו. יאספו כמו יגורו עלי עוים
(לנחן יט'): יַעֲצּוּנוּ. יסמיו ללחוז כמו נלפסה לנחן (מסל)
(ז) עֲקָבִי. מסלך רגלי: (ח) הורד. מל' יידיה:
(ט) בְּנֶאֱדָךְ. שם כלי משק כמו נלח הסלל (שפיטוס טז)
לנוס: (ג) שֶׁאֶפּוֹ שׁוֹדְרֵי. המסתכלים בי לרעה
חושקים בלעני: מְרוֹם. ר"ל אתה ה' היושב
בשמי מרום ראה כי רבים לוחמים עמי והם שאול
ופלשתים: (ד) יוֹם אִירָא. אבל ביום שתגל
מוראי אבטח אליך כי בידך להצילני מיד כולם:
(ה) בָּאֱלֹהִים. ר"ל אבטח באלהים ואהללנו על דברו
שהבטיח לי המלוכה ועל כי בטחתי באלהים לא
איירא שוב כי מה יעשה אדם לי הלא לא יוכל לבטל
הבטחת ה': (ו) דְּבָרִי יַעֲצֹבו. על ידיהם כל דברי
המה דברי עצבון וצער כי כל מחשבותם עלי לרעה
ודואג אני בזה: (ז) יִגְדּוּ יַעֲפּוּנוּ. יאספו ויטחורו
עצמם לארוב עלי ושומרים פסיעות רגלי כאשר יקון
ללכוד נפשי ר"ל כאשר רואים שיש מקום ללכודני
אז יארכבו עלי: (ח) עַל־אֹזֶן. וכי מהרואי שיהיה
להם פליטה והצלה על האון שעושים לי: בָּאֶף לזה
הורידם באף וירי לא תהיה בהם: (ט) נָדִי. הלא
ידיעות וספורות לפניך מרבית הנודים שאני נודד
מפניהם: בְּנֶאֱדָךְ. להיות שמורים אצלך והלא
המה ידיעות וספורות לפניך ושומרים לשלם להם
גמול על כולם: (י) אֲזִי יִשׁוּבוּ. וכשישובו אויבי
אחור בו ביום שאקרא אליך אז אדע בזה כי
אלהים לי

תהילים פרק נז

קי

זֶה יִדְעָתִי כִּי־אֱלֹהִים לִי: ׀ בָּאֱלֹהִים אֶהְלֵל דְּבָרִי בִּיהוָה אֶהְלֵל
דְּבָרִי: ׀ בָּאֱלֹהִים בִּטְחָתִי לֹא אִירָא מִה־יַּעֲשֶׂה אָדָם לִי: ׀ עָלַי
אֱלֹהִים נִדְרִיךְ אֲשֶׁלֶם תּוֹדוֹת לָךְ: ׀ כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִמּוֹת׀
הֲלֹא רַגְלִי מִדְּחִי לְהַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי אֱלֹהִים בְּאוֹר הַחַיִּים:
נֵז ׀ לִמְנַצַּח אֶל־תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם בִּבְרָחוֹ מִפְּנֵי־שְׂאוּל
בְּמַעֲרָה: ׀ חֲנֻנִי אֱלֹהִים | חֲנֻנִי כִּי בְךָ חֲסִיָּה נַפְשִׁי וּבְצֶל־כַּנְפֶיךָ
אֲחֹסֶה עַד יַעֲבֹר הַחוּת: ׀ אֶקְרָא לָאֱלֹהִים עֲלִיּוֹן לֹאֵל גִּמְרֵ עָלַי:
יִשְׁלַח מַשְׁמִים | וַיּוֹשִׁיעֵנִי חֲרָף שְׂאִפִי סִלָּה יִשְׁלַח אֱלֹהִים
חֲסִדּוֹ וְאַמְתּוֹ: ׀ נַפְשִׁי | בְּתוֹךְ לְבָאֵם אֲשֶׁכֶּבֶה לְהָטִים בְּנִי־אָדָם
שְׂנִיָּהֶם חֲנִית וְחֻצִּים וְלִשׁוֹנָם חֶרֶב חֲדָה: ׀ רִמְמָה עַל־הַשְּׂמִים

רש"י

(יא) בָּאֱלֹהִים אֶהְלֵל, בה' אהלל. על מדת הדין
ועל מדת הרחמים אהלל: (יד) בְּאוֹר הַחַיִּים.
לשוב לארץ ישראל: (ט) לִמְנַצַּח אֶל תִּשְׁחַת.
כך כינה דוד המזמור הזה בשביל שהיה
קרב למות, ויסד מזמור זה לאמר אל תשחת

מצודות ציון

(ב) הוֹת. שער: (ד) שֶׁאֶפִי. ענין גליעה:
(ה) לְבָאִים. שם משמות הארצה: לְוֹהֲטִים. ענין להכ
כמו אש לוהט (לנחן קיט'): חֲדָה. מדונה: (ו) רִשְׁתָּ. פם
(יב) בָּאֱלֹהִים בִּטְחָתִי. אף במדת הדין בטחתי שלא יעשה בי כלה ומה א"כ יעשה אדם לי: (יג) עָלַי.
מוטל עלי לשלם הנדריים שנודתי לך בעת צרה ואשלם בתודה והלל: (יד) כִּי הִצַּלְתָּ. על אשר הצלת
נפשי ממות ואף הלא הצלת גם רגלי מלהיות נדחים עוד מדחי אל דחי בכדי להתהלך לפני אלהים
בבית מקדשו ולעסוק באור החיים הם התורה והמצוות כי לא אהיה עוד מוטער להיות נדחה ומורדר:
(ט) אֶל תִּשְׁחַת. על כי היה קרוב להיות נלכד אז ביד שאול התפלל ואמר אל תשחיתני: בְּמַעֲרָה.
להסתר עצמו במערה: (ב) חֲנֻנִי אֱלֹהִים חֲנֻנִי. הכפל לחזק כדרך הצועק שכופל דבריו: עַד יַעֲבֹר.
כאומר הן ידעתי אף אחר שאנצל עתה מידי ירדוף שוב אחרי ואני אחסה בך עד אשר יעבור ההוות
מכל וכל: (ג) עֲלִיּוֹן. היושב בשמים ממעל וידו על העליונה: גִּמְרָה. המשלים לגמור מה שהבטיח עלי:
(ד) חֲרָף שְׂאִפִי סִלָּה. מחרפת שואפי יושיעני לעולם: וְאַמְתּוֹ. ואמתת הבטחתי: (ה) נַפְשִׁי בְּתוֹךְ
לעמוד הבא

לקוץ, מגיח שתי גרופיות:

ד. הקונה שני אילנות בתוך שדה חברו, הרי זה לא קנה קרקע. רבי מאיר אומר, קנה קרקע. הגדילו, לא ישפה. והעולה מן הגזע, שלו. ומן השרשים, של בעל הקרקע. ואם מתו, אין לו קרקע. קנה שלשה, קנה קרקע. הגדילו, ישפה. והעולה מן הגזע ומן השרשין, שלו. ואם מתו, יש לו קרקע:

ד. המוכר ראש בהמה גסה, לא מוכר את הרגלים. מוכר את

הרגלים, לא מוכר את הראש. מוכר את הקנה, לא מוכר את הפבד. מוכר את הפבד, לא מוכר את הקנה. אבל פדקה, מוכר את הראש, מוכר את הרגלים. מוכר את הקנה, לא מוכר את הראש. מוכר את הקנה, מוכר את הפבד. מוכר את הפבד, לא מוכר את הקנה:

ו. ארבע מדות במוכרין. מוכר לו חטים יפות ונמצאו רעות, הלוקח יכול לחזור בו. ונמצאו יפות, מוכר יכול לחזור בו. רעות ונמצאו רעות, יפות ונמצאו יפות, אין אחד מהם יכול לחזור

רבינו עובדיה מברטנורה

וסלו, כדי שיכול לעמוד מלקט הפירות עם הסל שלו. והני מילי, כשיש בין אילן לאילן לא פחות מארבע אמות ולא יותר על שש עשרה אמה, או קנה בקרקע שבין אילן לאילן ותחתיהן וחוצה להן כדאמרינן. אבל אם יש בין אילן לאילן פחות מארבע אמות או יותר ממש עזרה אמה, לא קנה קרקע: ד. לא מוכר את הרגלים. בתוספתא תניא, במה דברים אמורים במקום שלא נהגו, אבל במקום שנהגו הכל כמנהג המדינה: מוכר את הקנה. את הריאה. ונקראת על שם הקנה שלה:

ו. ארבע מדות. דינים חלוקים זה מזה: מוכר לו חטים יפות. התנה עמו שיתן לו חטין יפות ונמצאו רעות, הוי כאונאה, ולכן יכול לחזור בו מי שנתאנה בלבד, הדוא לוקח, אבל מוכר אינו יכול לחזור בו ואפילו הוקר החטין הרבה: אין אחד מהן יכול לחזור בו. ואפילו הוקר או הוזלו. ולא מצי לוקח למימר אני ליפות נתכוונתי והאי דאמינא

בו. שחמתית ונמצאת לבנה, לבנה ונמצאת שחמתית, עצים של זית ונמצאו של שקמה, של שקמה ונמצאו של זית, זין ונמצא חמץ, חמץ ונמצא זין, שניהם יכולין לחזור בהן:

ז. המוכר פרות לחברו, משך ולא מדד, קנה. מדד ולא משך, לא קנה. אם היה פקח, שוכר את מקומו. הלוקח פשתן מחברו, הרי

רבינו עובדיה מברטנורה

ומקומו קונה לו. ובמשאות גדולות איירי דאין דרכן להגביה, לכן קני במשיכה: עד שיטלטלנו. היינו הגבהה. ואורחא דמלתא נט, דדרך מגביה לטלטל ממקום למקום: ואם היה מחובר לקרקע. בגמרא מוקי לה כגון שאמר לו מוכר ללוקח לך ויפה לי קרקע כל שהוא וקני כל מה שעליה, דכיון ששכרו לעשות מלאכה בקרקע שלו ועשה בו מלאכה כל שהוא, קנה שכירותו, וקנה נמי אותו דבר שרוצה להקנות לו עם השכירות, לפיכך אם תלש כל שהוא קנה:

ח. עד שלא נתמלאה המדה למוכר. במידה שאינה של שניהם מיירי, והמשאיל השאילה לשניהם, והרי היא שאולה למוכר עד שימלאנה, ומשם ואילך היא שאולה ללוקח, לפיכך עד שלא נתמלאה המדה שהכלי שאול למוכר, לא קנה לוקח, ומשנתמלאה המדה שהכלי שאול ללוקח, קנה לוקח, שקנו לו כליו. ובסמטא מיירי או ברשות הלוקח: היה סרסור ביניהם ונשברה החבית. והיתה החבית שלו: נשברה לסרסור. ולא אמרינן שלותו של לוקח הוא ונשברה ללוקח: וחייב להטיף לו שלש טפין. ללוקח. מן הנדבך בדפני המדה

(תה"ד סי' קצ"ב). י פרות רבעי פטורין מלקט ושכחה ופרט ועוללות.

ז. ש דין נטע רבעי נוהג אף בחוצה לארץ. ה יוש מי שאומר שאינו נוהג אלא בארץ, אבל בחוצה לארץ פרות הבאים אחר שעברו שני ערלה מתרים בלא פדיון ויש אומרים שאינו נוהג בחוצה לארץ רק בכרם, ולא בשאר אילנות וטור בשם א הגאונים ורמב"ן ורא"ש ועוד פוסקים.

ח. ערלה נוהגת בכל מקום ובכל זמן, בין בשל עובד פוכבים בין בשל ישראל, אלא שבארץ ישראל היא מן התורה, ובחוצה לארץ הלכה למשה מסיני. הנה: ואסור ללקט לנכרי פרות מאילן שלו שהוא ערלה, משום שנגנבה במה שמחזיק לו הנכרי טובה על זה (כל בו ובה"ש בשם א"ח).

ט. ספק ערלה בארץ ישראל, אסור. י ובחוצה לארץ, מתר. י"ב, פיצד, כרם שיש בו נטיעות של ערלה, וענבים נמכרים חוצה לו, בארץ ישראל, אסור; ובסוריא, מתר, והוא שלא ידע שהובאו מאותו הכרם; ובחזון לארץ, מתר, אפילו ידע

שהובאו מאותו הכרם, רק שלא יראה שנבצרו מנטיעות של ערלה. וכל שכן שפרם שהוא ספק ערלה שהוא מתר (פן נראה מהטור וקרא"ש ונדר"ש פרק קמא דקדושין).

י. ה כרם שהוא ספק ערלה, בארץ ישראל, אסור; ובסוריא, מתר, ואין צריך לומר בחוצה לארץ.

יא. י חבית של יין הטמונה בכרם של ערלה, מתר, שאין הגנב גונב מכרם זה וטומן בתוכו. י אבל ענבים שנמצאו טמונים בו, אסורים, שקרוב הדבר שנגנבם ממנו וטמנם בתוכו.

יב. אסור לטע פרי של ערלה; וואם נטעו, הפרות שיוצאים ממנו, מתרים, דזה וזה גורם, מתר. ומתור לטע יחור (פי' ענף מן האילן) של ערלה, שאין ערלה אלא בפרי.

יג. נכרי וישראל שהיו שתפין בנטיעה, אם לא התנו מתחלה, אסור. י ואם התנו מתחלת השתפות שיהא העובד פוכבים אוכל שני ערלה, וישראל אוכל ג' שנים משני התר כנגד שני ערלה, הרי זה מתר,

ובלכד שלא יבואו לחשבון. פיצד, כגון שיחשב כמה פרות אכל העובד פוכבים בשני ערלה עד שיאכל ישראל כנגד אותן הפרות, שזה אסור מפני שהוא כמחליף פרות ערלה. הנה: ויש מתדיין אפילו לא התנו מתחלה, רק שהישראל אומר לעובד פוכבים: טל אתה שני הערלה ואני אטל שני התר כנגדן (י טור וקרא"ש).

יד. מתר לומר לעובד פוכבים בשני ערלה: עבד פרמי ותטל פירותיה, ותן לי פרמך שעברו עליה שני ערלה ואעבדנה ואטל פירותיה.

טו. מתר למכר לעובד פוכבים פרות שני ערלה לשלש שנים, מאחר שלא באו לעולם.

טז. אחד הנוטע גרעין או יחור או שעקר כל האילן ונטע במקום אחר, ואחד המכריב יחור באילן אחר, ואחד המכריב, דהקנו שעושה גומא אצל האילן ומשפיל אחד מענפי האילן, ומטמין אמצעיתו בגומא, וראשו יוצא מהצד האחר ונעשה אילן, כלם חביבים

בערלה. פ ודוקא שחתכו מצד זה מעקר האילן, או שאינו י יונק ממנו, אבל כל זמן שהוא מחבר ויונק ממנו חשוב כאחד מענפיו, ופטור. וואם לאחר שגדל הענף שהכריף הכריף ממנו עוד ענף אחר בארץ, ועשה כן כמה פעמים זה אחר זה, כל זמן שהראשון מחבר לעקר האילן כלם פטורים. הפסיק הראשון מעקר האילן, חביבים, ומתחילים למנות להם משעה שהפסיק, והעקר פטור. וואם נעקר העקר מהקרקע, חוזר להיות טפל לענף שהכריף, ומונין בין לעקר בין לענף משעה שנעקר.

יז. אף על פי שמנהג עובדי אדמה להכריף גפנים בכל שנה, מתר לשתות יין מגפני העובדי פוכבים, משום דספק ערלה מתר. י ואפילו בכרמים שישאל עובדים אותם ומכריכים אותם בכל שנה, מתר, משום דמכריף ומכריב אינו חביב בערלה אלא בארץ אבל לא בחוצה לארץ. י יוש למצא התר גם

באר הגולה

שם בפ"ט: ק מדברי ה"ר יונה והרא"ש בפ"י דברכות ושמאל ערכין דף כ"ט ע"א: ר משנה ד' פ"ז דפאה ומשנה ג' פ"ה דמעשר שני וכביה: ש ה"ר יונה בשם ר"י שם בכרכות והביא ראיה לדבריו מקדושין דף ל"ט ע"א דלא אמר כל המקול בארץ הלכה וכו' אלא גבי ענף: ת רמב"ם בפ"י מהלכות מאכלות אסורות דין ט"ז וכו' הר"ן שכן מוכחא טוגית הירושלמי פ"ה דמ"ש והרשב"א כתב שלמו מ"ש מה מעשר שני אינו נוהג בח"ל אף רבעי אינו נוהג בח"ל: א וכן דעת התוספות והרבה פוסקים: ב מימרא דרבי אמי אמר ר' יוחנן קדושין דף ל"ט ע"א (כ"ח התוס' שם ורש"י): ג כדאמר רבי אסי לר' זריא שכן נאמרה הלכה שם: ד מר' הרמב"א מהמ"א משמע סוף מס' ערלה וכמ"ש בגמ' ובבבא יוסף: (משום דמוכחא מילתא דמפירות הגן הם הליכא אלא חד ספיקא הר"ן): (פי' אפילו ללקט ביד וכמ"ש בכ"מ ובבבא יוסף לדעת הרמב"ם בסעיף שאחריו): ה לשון הרמב"ם שם וכמ"ש הכ"מ שם והב"י דבסוריא מותר אפילו ללקט ביד: ו עובדא בבבא דף כ"ד ע"א: ז שם: ח משנה בשם רבי יוסי בספיק דערלה: ט מימרא דרב יהודה אמר רב מודה רבי יוסי וכו' עבודת כוכבים דף מ"ח ע"ב: י שם במשנה ספיק דערלה: כ בעיא ולא נפשטא עבודת כוכבים דף כ"ב ע"א ופסק

באר הגולה

הרמב"ם בפ"י מהמ"א לחומרא: ז מעובדא דרב גביהה מבי כחיל שם: פ לשון הרמב"ם שם וכתבה הטור ג"כ בשמו: ג גם הראב"ד השיגו שם ופירש הטעם שם שהישראל לא אכל דמי איסורא והכ"מ שם החזיק דברי הרמב"ם שם: פ רבינו ירוחם מעובדא דרב גביה' לעיל ושרובתיו הסכימו על זה: ע תשובת הרשב"א סימן אלף קכ"ה בשם הראב"ד: פ לשון הרמב"ם בפ"י מהל' מ"ש ונטע רבעי מספרא פרשת קדושים וכן כתב הטור: צ ממשמעו' הבריי' ר"ה ד"ט ע"ב ומשמנה (ו' פ"ב דשביעית) נה' פ"ק דערלה: ק כן פי' הרמב"ם (ור"ן) והר"ש שם (בשביעית) [בערל] לתרץ הא דפוטור בספרי למכריב ומכריב איירי במחבר: ר בירושלמי נתן סימן מאן דאכיל דלאו דיליה בחיל לאסתגולי ביה כלומר כשהוא יונק מן האב היא הופכת עליה שלא יעמדו כנגד העלין של האב: ש משנה ה' פ"ק דערלה: ת שם במשנה: א טור בשם ר"י הביא הרא"ש בחל' ערלה והגמ"א בפ"י מהמ"א: ב שם בשם אביו הרא"ש וכתב"י דאמר בסוטה דף מ"ג ע"ב פרט למכריב ומכריב ודכ"י אתא רב דימי וכו' נטע אין מכריב מרכיב לא וק"ל כל דמוקל בארץ הלכה כמותו בח"ל והר"ן בפ"ק ד"ה"ה ובספיק דקידושין והרשב"א בתשובה כתבו כן בשם הרמב"ן וכתב הב"י שהרא"ש לא ראה דברי הרמב"ן לעמוד הבא

הלכות סכה סימן תרכז תרכח

שהוא בתוך ארבעה טפחים פסולה. ^{טו} ויש לזהר שלא לתלות שום ג' נוי סכה רק בפחות מארבעה לסכה (מהר"ל):

תרכח דיני סכה שתחת סכה. וכו' ג' טעמים:

א. סכה שתחת סכה, * העליונה כשרה * והתחתונה פסולה. * בהני מלי, * שיכולה התחתונה לקבל כרים וקטנות של עליונה * ואפלו על ידי הדחק * יוש ביניהם עשרה טפחים, אבל אם אין ביניהם עשרה טפחים, או שיש ביניהם עשרה טפחים אבל אינה יכולה לקבל כרים וקטנות של עליונה אפלו על ידי הדחק, * והתחתונה כשרה אם היא מספכת * בהלכתה ^{טז} אפלו * אם העליונה למעלה מעשרים, * ואם אינה מספכת בהלכתה * ומתפשטת על ידי סכך העליונה, צריך שלא יהא סכך העליונה גבוה מן הארץ למעלה מעשרים אמה:

באר היטב

ג. נוי. אפלו אינו רחב ארבעה טפחים, מגן אברקם: ^{טז} משמע אף על פי שהעליונה גם כן צלתה מרבה מחמתה, ט"ז עין שם:

משנה ברורה

טו. ויש לזהר וכו'. רוצה לומר, אף דמדינא אין לאסור רק ברחב ארבעה טפחים וכנ"ל, ^{טז} מכל מקום יש לזהר לכתחלה אפלו אינו רחב ארבעה טפחים, שיש לחשש שמא יעשה נוי הרבה עד שיהא בהן שעור זה וישב תחתיו. * ולפי זה אין לתלות פרות או כלים וכדומה דבר שפסול לסכך בהן, אפלו לנוי, אלא בתוך ארבעה טפחים לסכך. ומכל מקום לענין הלכה ^{טז} מנורות בסכה נגד השלחן אין צריך להחמיר שיהיו בתוך ארבעה טפחים, ואדרבה יותר טוב ונכון להרחיק מן הסכך כל מה שיוכל:

א. א. והתחתונה פסולה. דכתיב בסכת חסר וי"ו בין כ"ף לתמ"ו, לשון יחיד, ובזה הוא יושב תחת שני סככים: **ב. שיכולה** התחתונה לקבל וכו'. רוצה לומר, שחזקה לקבל הכרים וקטנות שאדם מניחן * כדי לישן עליהן * ואדם יושב שם ואוכל סעודתו, אז היא נקראת בשם סכה, וממילא מפסול התחתונה משום סכה תחת סכה: **ג. ואפלו על ידי הדחק.** רוצה לומר, שהגג של תחתונה, שהיא מקרעתה של העליונה, * מתנענע כשמשתמשין שם: **ד. ויש ביניהם עשרה טפחים.** היינו, בין סכה של העליונה לקרעתה, * וזהו שעור הפחות בכל סכה להכשירה, ועל ידי זה נוכל לקרא הסכה שתחתיה בשם סכה תחת סכה: **ה. התחתונה כשרה.** אבל העליונה * פסולה, דלא חזיא אפלו לדירת עראי: **ו. בהלכתה.** דהינו, שהיתה צלתה מרבה מחמתה: **ז. אפלו וכו'.** ואפלו * אם העליונה היתה גם כן צלתה מרבה מחמתה לא מקרי סכה תחת סכה כיון שהעליונה אין לה להכשר סכה. ונאם העליונה תחתה מרבה מצלתה, * אז אפלו התחתונה יכולה לקבל כרים וקטנות של עליונה, התחתונה כשרה, דסכך של עליונה כמאן דליהא דמאן: **ח. אם העליונה למעלה מעשרים.** ולא אמרינן מה שנגד סכך הפסול נחשב כאלו אינו, * כיון שבפעמים אין הסכך הזה סכך פסול אלא שהוא למעלה מעשרים, לא מקרי סכך פסול לפסול כנגדו: **ט. ומתפשטת על ידי**

באור הלכה

כשיטת רבנו תם, והנה זה הלשון כתב גם כן הטור שם, עין שם, ולפי זה ניקא, דהטור בסימן תרכז אול ל"פ מה שהעתיק לדינא בסימן תרכז דלא כשיטת רבנו תם, שאין שום יתרון במה שהספה קדמה כיון שהפדין היתה צלתה מרבה מחמתה, ולפי זה להגן מפני החמה והעליון אסור, וסבירא לה דהוא הדין מפני צרך הבגד גם כן אסור, (וכאן) [ושם] שנתתיק בפנים שיטת רבנו תם סם דמפני הבגד גם כן שרי. ועל עקר הענין מפני מה בסימן תרכז העתיק לדינא דלא כשיטת רבנו תם (וכאן) [ושם] העתיק שיטת רבנו תם, כבר תמה הבית יוסף, ועין בב"ח ובהנחות מהר"ח:

א. * העליונה כשרה והתחתונה פסולה. מירי כשהעליונה הוא תוך עשרים וראיתי מי שפספס לקרא דסבירא לה טעם פסול סכה שלמעלה מעשרים הוא משום דדירת עראי בעינן דוקא, וזלמעה מעשרים אין יכול לעשויה עראי, בענינו אי מותר לבנותה תוך עשרים מגגה של תחתונה אחרי שהיא גבוה יותר מעשרים מן הארץ. ולענין דעתי פשוט דשרי, דהא איתא בגמרא ופוסקים דיוכל לבנות הסכה אפלו במחצת של ברזל דהוא קבוע, אלא דצוהה התורה שיהיה הסכה בגובה באפן שיהיה יכולה להתקיים על ידי מחצת עראי ושעור חכמים שהוא רק עד עשרים אמה, והכא נמי בענינו, הרי הסכה העליונה שהיא פחותה מעשרים ובה הוא רוצה לקים מצות סכה, יכולה להתקיים על ידי פגות עראי, דהינו מגגה של תחתונה ולמעלה עד סכה היה יכול לבנות עראי, וכן מוכח מספר בכורי יעקב שסובר כן לדינא, אך לא באר טעמו:

*** והני מלי שיכולה וכו'.** בגמרא איתא עוד בזה חלוקים, והכלל דלעולם אינו פסול משום סכה שתחת סכה אלא סכך שצלתו מרבה מחמתו, אבל חמתו מרבה מצלתו לא מקרי סכך לפסול משום סכה תחת סכה, ולכן כשהתחתונה חמתה מרבה ועליונה צלתה מרבה וקמיא בתוך עשרים מהארץ, שניהם כשרים, וכששניהם צלמן מרבה וקמיא עליונה למעלה מעשרים מקרי התחתונה, שניהם פסולין, ובשתחתונה צלתה מרבה ועליונה חמתה מרבה וקמיא בתוך עשרים ולרשיי קאי זה על עליונה ולשיטת רבנו תם והשלחן ערוך דפסק כותה קאי זה על תחתונה, התחתונה כשרה והעליונה פסולה, ובשתחתונה צלתה מרבה וכן העליונה וקמיא בתוך עשרים מהסכך של התחתונה, עליונה כשרה ותחתונה פסולה, וכל אלו הם הלכות פסוקות בגמרא ולא ידעתי למה השמיטו הפוסקים, עד כאן דברי הבכורי יעקב, וכוונתו על הראשונים, אבל האחרונים קבעו העתיקו כל הפרטים:

שער הציון

תחתונה סכה תחת סכה, דכיון שהיא למעלה מעשרים ומקרי סכה קבוע, בנא"י יש לה תחתונה שם סכה תחת סכה וריבאי"א בחורשין: **ה.** כסף משנה. דרע, דהוא הדין אם סכה העליונה אין לה רק סכך בלי דפנות, (ובגן שענין ארבעה קומותין על גג סכה תחתונה וסכך על גגן), או שאין בקומותיה שבעה על שבעה רחב שעור הכשר סכה, מתפשטת התחתונה, דכל זמן שאין רחב עליון לסכה לאו סכה תחת סכה הוה ופרי מגדים, ואף דסתמך שם קצת, בבכורי יעקב טעם (השלחן ערוך ופשוט: **ז.** מגן אברקם: **ח.** מגן אברקם וכו'). ומכל מקום אין ללמד בקאן אם העליונה אינה עשויה לצל בענין דפסול משום תעשה ולא מן העשוי (וראי חתמה מרבה מצלתה) דגם כן יכשר התחתונה משום דהסכך כעצמו אינו פסול, דפסול דתעשה ולא מן העשוי גרע טפי מפסול דלמקלא מעשרים (ומהות ר' עקיבא איתן):

יט. מגן אברקם וכו' ויאר אחרונים: **כ.** פרי מגדים בבאור דברי הרמ"א: **כא.** כן נראה בפשיטות דאין רשאי להחמיר בזה, עין בחשן משפט סימן תי"ח סעיף ג' ד. ולבר מן דין, יש פוסקים שסוברין דאין להחמיר בדינא דמהר"ל רק באם צלתה מרבה מחמתה, וכמו שכתבנו בפנים בסעיף קטן י"א, והגם דאם יש שעור ארבעה טפחים בנא"י נכון להפסל כדעת המחמירים שם, על כל פנים הוה דהוא חמרא בעלמא יש להקל בזה, וסבירא וזוהי ארבעה טפחים וזאת בשם הפשוט משה, ומפני זה גם כן יש להקל בהלכות המנורות כמו שכתב תה"י אדם, וגם דענין מנורות אין רגיל לתלותן רק נגד השלחן ואין שך בזה שפא יושב תחתן: **א. רש"י:** **ב.** בית יוסף: **ג.** רמב"ם בפרוש המשנה: **ד.** ואין נפקא מנה בין אם היא בתוך עשרים מקרענה עלה או למעלה מעשרים מקרענה עלה, אף והיא פסולה, מכל מקום מקרי

וְשִׁמְמָהּ, וְדָא יוֹשֵׁב אֶהְיִים. וְכָלֹא בְּגוּוֹנָא דְאַצְטְרִיף.

וּבְגִין כִּף תְּרִין דְּרָגִין אֵינִין, בְּרוּף וְאָרוּר, דָּא לִסְטֵרִיָּה וְדָא לִסְטֵרִיָּה. מֵהָא נִפְקִין כָּל בְּרָכָאן דְּעִלְמִין לְעִילָא וְתַתָּא וְכָל טִיבוּ וְכָל נְהִירוּ וְכָל פּוֹרְקָן וְכָל שְׁבוּתָא. וּמֵהָא נִפְקִין כָּל לוּטִין וְכָל חֲרָבָא וְכָל דְּמָא וְכָל שְׂמָמָא וְכָל בִּישׁוּן וְכָל מִסְאָבוּ דְּעִלְמָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים כו) אֲרַחֵץ בְּנִקְיוֹן כְּפִי וְאֶסּוּבְכָה אֶת מִזְבִּיחְךָ יי, הָאִי קָרָא אוֹקְמִיָּה. אָבֵל תָּא חַזִּי, וְזָא דְמִלָּה הָבָא, דְּהָא לִית לָךְ בַּר נֶשׁ בְּעִלְמָא דְלֹא טַעִים טַעְמָא דְּמוֹתָא בְּלִילִיא, וְרוּחַ מִסְאָבָא שְׂרִיא עַל הָהוּא גּוּפָא. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּנִשְׁמַתָּא קִדִּישָׁא אִסְתַּלְקַת מִגִּיָּה דְּבַר נֶשׁ, וְנִפְקַת מִגִּיָּה. וְעַל דְּנִשְׁמַתָּא קִדִּישָׁא נִפְקַת וְאִסְתַּלְקַת מִגִּיָּה, שְׂרִיא

רוּחָא מִסְאָבָא עַל הָהוּא גּוּפָא וְאִסְתַּלְקַת.

וְכַד נִשְׁמַתָּא אֶתְהַדְרַת לְגּוּפָא, אֶתְעַבְרָא הָהוּא זִוְהֶמָא. וְהָא אֶתְמַר דִּידוּי דְּבַר נֶשׁ זִוְהֶמָא דְּמִסְאָבוּ אֶשְׁתַּאֲרָא בְּהוּ. וְעַל דָּא לֹא יַעֲבֹר דִּידוּי עַל עֵינוּי, בְּגִין דְּהָהוּא רוּחַ מִסְאָבָא שְׂרִיא עֲלוּי, עַד דְּנִטִּיל לוֹן. וְכַד נִטִּיל דִּידוּי בְּדָקָא חַזִּי, בְּדִין אֶתְקַדְּשׁ וְאֶקְרִי קְדוּשָׁא.

וְהִיךְ בְּעִי לְאֶתְקַדְּשָׁא. בְּעִי חַד כְּלִי לְתַתָּא וְחַד כְּלִי מִלְּעִילָא, בְּגִין דִּיתְקַדְּשׁ מִהָהוּא דְּלְעִילָא. וְהָהוּא דְּלַתְתָּא דִּיתִיב בְּזוּהֶמָא דְּמִסְאָבוּ כִּיה. וְדָא כְּלִי לְקַבְלָא מִסְאָבוּ, וְדָא לְאֶתְקַדְּשָׁא מִגִּיָּה, דָּא בְּרוּף וְדָא אָרוּר. וְלֹא בְּעֵינִין אֵינִין מִיין דְּזוּהֶמָא לְאוּשְׁדָּא לוֹן בְּבִיתָא, דְּלֹא יִקְרַב בְּהוּ בַר נֶשׁ. דְּהָא בְּהוּ מִתְפַּנְשִׁי סְטְרָא דְּלַהוֹן, יְכִיל לְקַבְלָא נִזְקָא מֵאֵינִין מִיין מִסְאָבִין.

תרגום לשון הוזהר

וּמִשּׁוּם כִּף שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן – בְּרוּף וְאָרוּר, וְהָ לְצַדוּ וְהָ לְצַדוּ. מִזֵּה יוֹצֵאוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁל הָעוֹלָמוֹת לְמַעְלָה וְלַמַּטָּה וְכָל הַטּוֹב וְכָל הָאוֹר וְכָל אֲגָלָה וְכָל הַחַיָּה, וּמִזֵּה יוֹצֵאוֹת כָּל הַקְּלָלוֹת וְכָל חֲרָב וְכָל דָּם וְכָל שְׂמָמָה וְכָל הַרְעוּת וְכָל הַשְׂמָמָה שֶׁל הָעוֹלָם.

בְּשִׁנְשִׁמָּה חוֹרֶרֶת לְגוּף, עוֹבְרֶת אוֹתָהּ הַזִּהְמָה, וְהָרִי נִתְבָּאֵר שֶׁבִּידֵי הָאָדָם נִשְׁאָרֶת הַזִּהְמָה הַשְׂמָמָה, וְעַל כֵּן אֵל יַעֲבִיר יָדוֹ עַל עֵינוּ, מִשּׁוּם שְׂאוֹתָהּ

רוּחַ הַשְׂמָמָה שׁוֹרֶה עָלָיו עַד שְׁנוּטֵל אוֹתָם, וְכִשְׁנוּטֵל יָדוֹ כְּרָאִי, אִי מִתְקַדֵּשׁ וְנִקְרָא קְדוּשָׁא. וְאִיךְ צִרְיָה לְהִתְקַדֵּשׁ? צִרְיָה כְּלִי אֶחָד לְמִשְׁהָ וְכְּלִי אֶחָד מִלְּמַעְלָה, כְּדִי שִׁתְקַדֵּשׁ מֵאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, וְאוֹתוֹ שֶׁלְּמַטָּה שִׁישֵׁב בְּהִמָּה שֶׁשְׂמָמָה בּוּ. וְהוּא הִכְלִי לְקַבֵּל שְׂמָמָה, וְהוּא לְהִתְקַדֵּשׁ מִמֶּנּוּ.

וְעַד דִּיתְעַבְרָא זִוְהֶמָא מִן יָדוּי לֹא בְּרַךְ, וְאִוְקִימָנָא. וּבְגִין כִּף, בַּר נֶשׁ עַד לֹא יִקְדֵּשׁ יָדוּי בְּעַפְרָא, אֶקְרִי טַמָּא. כִּיּוֹן דְּאֶתְקַדֵּשׁ אֶקְרִי טְהוֹר. וּבְגִין כִּף לֹא יִטּוֹל אֵלָא מִן יָדָא דְּאֶדְפִי בְּקִדְמִיתָא. דְּכִתִּיב, (במדבר ט) וְהִנֵּה הַטְּהוֹר עַל הַטַּמָּא. דָּא אֶקְרִי טְהוֹר, וְדָא אֶקְרִי טַמָּא.

בְּגִין כִּף חַד כְּלִי לְעִילָא וְחַד כְּלִי לְתַתָּא, דָּא קִדִּישָׁא וְדָא מִסְאָבָא. וּמֵאֵינִין מִיין אִסִּיר לְמַעַבְדָּא בְּהוּ מִידי, אֵלָא בְּעִי לְאוּשְׁדָּא לוֹן בְּאֶתְרֵי דְּבְנֵי נֶשָׁא לֹא עֲבִירִין עֲלֵיהוּ, וְלֹא בֵּית לוֹן בְּבִיתָא. דְּהָא כִּיּוֹן דְּאֶתְוַשְׁדָּן בְּאַרְעָא, רוּחָא מִסְאָבָא אֶשְׁתַּפַּח תַּמָּן וְיִכְיִל לְנִזְקָא. וְאִי חֲפַר לוֹן מִדְּרוֹן תַּחְתּוֹת אֲרַעָא דְּלֹא יִתְחַזּוֹן שְׁפִיר.

וְלֹא יִהְיֶה לוֹן לְנֶשִׁי חֲרָשָׁא דִּיכְלוֹן

תרגום לשון הוזהר

כִּיּוֹן שְׁנִשְׁכַּח בְּאַרְצֵי, רוּחַ הַטַּמָּה נִמְצָאֶת שֶׁם וְיִכְוֹלָה לְהַזִּיק. וְאִם חֲפַר לָהֶם מִדְּרוֹן תַּחַת הָאָרֶץ שְׁלֹא יֵרְאוּ – יָפֹה.

וְלֹא יִתֵּן אוֹתָם לְנִשִּׁים מְכַשְׁפוֹת שִׁיּוּכְלוּ לְהִרְעֵ בָּהֶם לְבְנֵי אָדָם, מִשּׁוּם שְׂאוֹתָם הַמִּים שֶׁהִתְקַלְּלוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל שִׁיְהִיו קְדוּשִׁים, שְׂכִתּוֹב (וחזקאל לו) וְזִרְקָתִי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים מְכַל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמְכַל גְּלוּלֵיכֶם אֶשְׁתַּר אֶתְכֶם.

וְיִקְחָהוּ וְיִשְׁלְכוּ אוֹתוֹ הַבֵּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוּ מִיָּם. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים טו) תוֹרַת ה' תְּמִימָה מִשִּׁיבַת נֶפֶשׁ. [מי שֶׁכִּשְׁטַל דְּבַר תּוֹרָה כְּאִילוּ הַקְּרִיב שׁוֹלֵם שְׁלֹם] כְּמָה יֵשׁ לְבְנֵי אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שֶׁכֵּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יִהְיֶה לוֹ חַיִּים בְּעוֹלָם

ותא חזי, כתיב, (משלי א) ארף זמים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארף זמים בההוא דאשתדל באורייתא לשמה, דאית ליה ארף זמים בההוא עלמא דביה אורכא דיומין. ואינון יומין אינון יומין ודאי, תמן איהו רחצנו דקדושא דלעילא דאתרחין בר נש בהאי עלמא לאשתדל באורייתא, לאתמקפא בההוא עלמא (דף קפה ע"א) בשמאלה עשר וכבוד, אגר טב ושלחה אית ליה בהאי עלמא.

וכל מאן דישתדל באורייתא לשמה, כד נפיק מהאי עלמא, אורייתא אזלא קמיה ואכרות קמיה ואגינת עליה, דלא יקרבון בהדיה מאריהון דדינא. כד שכיב גופא בקברא, היא נטרת ליה. כד נשמתא אזלא

לאסתלקא למיתב לאתרה, איהי אזלא קמה דההיא נשמתא. וכמה תרעין אתברו מקמה דאורייתא עד דעאלת לדוכתה. וקיימא עליה דבר נש עד דיתער בזמנא דיקומון מתייא דעלמא, ואיהי מלפא סגיונא עליה. הדא הוא דכתיב, (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך, כמה דאתמר. בשכבך תשמר עליך, בשעתא דשכיב גופא בקברא, דהא כדון בההוא זמנא אתדן גופא בקברא וכדון אורייתא אגינת עליה. והקיצות היא תשיחך כמה דאתמר בזמנא דיתערוך מתי עלמא מן עפרא. היא תשיחך למהוי סגיונא עליך.

רבי אלעזר אמר, היא תשיחך. מאי

תרגום לשון הזהר

הנה ובעולם הבא וזוכה בשני עולמות. ואפלו מי שמשתדל בתורה ולא משתדל בה לשמה כראוי, וזכה לשכר טוב בעולם הזה, ואין דנים אותו בעולם הבא.

ובא וראה, כתוב (משלי א) ארף זמים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארף זמים שמשתדל בתורה לשמה, שיש לו ארף זמים בעולם ההוא שבו ארף הזמים, ואותם הזמים הם ודאי זמים, שם הוא בחזון הקדשה שלמעלה שבטוח אדם בעולם הזה להשתדל בתורה, להתחזק בעולם ההוא, בשמאלה עשר וכבוד, יש לו שכר טוב ושלחה בעולם הזה. וכל מי שמשתדל בתורה לשמה, כשיצא מן העולם הזה, התורה הולכת לפניו ומכריחה לפניו ומגנה עליו שלא יקרבו אליו בעלי

היא תשיחך. בגין דאף על גב דהשתא יקומון מעפרא, אורייתא לא יתנשי מנחון. דהא כדון ינדעון כל ההיא אורייתא דשכנו כד אסתלקו מהאי עלמא, ההיא אורייתא נטירא מההוא זמנא ותיעול במעיהו כמלקדמין ואיהי תמלל במעיהו.

וכל מלין מתמקנן יתיר מקמה דהו בקדמיתא, דהא כל אינון מלין דאיהו לא יכיל לאדפקא לו כדקא יאות ואיהו אשתדל בהו ולא אתדבק בהו. פלהו עאלין במעוי מתמקנן, ואורייתא תמלל ביה. הדא הוא דכתיב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כגוונא דא כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי לאשתדל בה לעלמא דאתי והא אתמר.

תרגום לשון הזהר

מי תשיחך? משום שאף על גב שעכשיו יקומו מהעפר, התורה לא תשתכח מהם, שהרי אז ידעו את כל אותה התורה שעובד כשהסתלקו מן העולם הזה. אותה התורה שמורה מאותו זמן, ותכנס למעיהם כמו מקדם, והיא תדבר במעיהם. וכל הדברים מתקנים יותר מכמו שהיו בראשונה, שהרי כל אותם הדברים שהוא לא יכל להשיג אותם כראוי והוא השתדל בהם ולא נדבק בהם - כלם נכנסים למעיו מתקנים והתורה תדבר בו. והו שכתוב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כמו זה כל מי שמשתדל בתורה בעולם הזה, וזכה להשתדל בה לעולם הבא, והנה נתבאר.

בא ראה כמה הוא הענש של התורה, שהרי לא גלו ישראל מהארץ הקדושה אלא משום שהסתלקו מן התורה ונעזבו ממנה. והו שכתוב (דברים ט) מי האיש החכם ויבן את ואת וגו' על מה לעמוד הבא

ותא חזי, כתיב, (משלי א) ארף זמים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארף זמים בההוא דאשתדל באורייתא לשמה, דאית ליה ארף זמים בההוא עלמא דביה אורכא דיומין. ואינון יומין אינון יומין ודאי, תמן איהו רחצנו דקדושא דלעילא דאתרחין בר נש בהאי עלמא לאשתדל באורייתא, לאתמקפא בההוא עלמא (דף קפה ע"א) בשמאלה עשר וכבוד, אגר טב ושלחה אית ליה בהאי עלמא.

בשפתותיהם כִּי־מִי שָׁמַע: ^ט וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׁחַק־לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל־גּוֹיִם: יֵצֵאוּ אֵלֶיךָ אֲשֶׁמְרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי: יא אֱלֹהֵי חֲסִדִּי יִקְדֹּם מִנִּי אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשִׁרְרִי: יב אֶל־תִּהְרַגְם אֶפְן־יִשְׁכַּחוּ עָמִי הַנִּיעַמּוֹ בַּחֲלִיל וְהוֹרִידֵמוֹ מִגִּנְנוֹ אֲדֹנִי: יג חֲטֹאת־פִּימוֹ דִּבְר־שִׁפְתֵימוֹ וְיִלְכְּדוּ בְּגֹאוֹנָם וּמֵאֲלָה וּמִכַּחַשׁ יִסְפְּרוּ: יד פֶּלָה בַּחֲמָה פֶּלָה וְאִיגָמוֹ וְיִדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מִשָּׁל בַּיַּעֲקֹב לֹא־פָסִי הָאָרֶץ סֵלָה: טו וְיִשׁוּבוּ לַעֲרֹב יִהְיוּ כְּכֶלֶב וְיִסּוּכְבוּ עִיר: טז הִמָּה וְיִעֲשׂוּ יִנְיָעוּ לֹאֲכָל אִם־לֹא יִשְׁבְּעוּ וְיִלְיָנוּ: יז וְאֵנִי אֲשִׁיר עֲזָךְ וְאֶרְנֶן לִבְרַךְ חֲסִידֶךָ כִּי־הֵייתָ מִשְׁגָּב לִי וּמִנוֹס בְּיוֹם צָר־לִי: יח עֲזִי אֵלֶיךָ אֲזַמְּרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי אֱלֹהֵי חֲסִדִּי:

יא לחודש

יום שני

ס * לִמְנַצֵּחַ עַל־שׁוֹשֵׁן עֲדוֹת מִכְתָּם לְדוֹד לְלָמֵד: ב כַּהֲנוּתוֹ אֶת אֲרָם נְהָרִים וְאֶת־אֲרָם עֹבְרָה וְיִשָּׁב יוֹאֵב וַיִּף אֶת־אֲדָוִם בְּגִיא־מִלַּח שָׁנִים עֶשְׂרֹ אָלֶף: ג אֱלֹהִים זִנְחָתָנוּ פְּרַצְתָּנוּ אֲנַפְתָּ תִּשׁוּבָב לָנוּ: ד הִרְעַשְׁתָּה אֶרֶץ פְּצַמְתָּה רַפָּה שְׁכֵרִיָּה כִּי־מָטָה: ה הִרְאִיתָה עַמְּךָ קִשָּׁה הִשְׁקִיתָנוּ יַיִן תִּרְעַלָּה: ו נָתַתָּה לִירֵאֶיךָ גַּס לַהֲתוֹסֵס מִפְּנֵי קִשָּׁט סֵלָה: ז לִמְעַן יִחַלְצוּן יִדְיֶךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינֶךָ וְעֲשֵׂנוּ וְנַעֲנִי: ח אֱלֹהִים א דָּבָר בְּקִדְשׁוֹ

אֶעֱלֶזָה אֲחַלְקָה שְׂכָם וְעַמְּךָ סִכּוֹת אֲמַדְד: ט לִי גִלְעָד א וְלִי מִנְשֵׁה וְאֶפְרַיִם מַעֲזוֹ רֹאשִׁי יְהוּדָה מַחֲקָקִי: י מוֹאָב א סִיר רַחֲצִי עַל־אֲדָוִם אֲשִׁלֶּךְ נַעֲלִי עָלַי פִּלֶּשֶׁת הִתְרַעַעִי: יא מִי יִכְלֵנִי עִיר מַצּוֹר מִי נִתְּנִי עַד־אֲדָוִם: יב הֲלֹא־אַתָּה אֱלֹהִים זִנְחָתָנוּ וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצַבֹּאוֹתֵינוּ: יג הֲבֵה־לָנוּ עֲזֶרְתָּ מַצָּר וְשׂוֹא תִּשׁוּעַת אֲדָם: יד בְּאֱלֹהִים נַעֲשֶׂה־חֵיל וְהוּא יְבוֹס צִרְיָנוּ:

סא * לִמְנַצֵּחַ א עַל־גִּיטָה לְדוֹד: ב שִׁמְעָה אֱלֹהִים רַחֲמֵי הַקְּשִׁיבָה תִּפְלָתִי: ג מִקְצֵה הָאָרֶץ אֵלֶיךָ אֶקְרָא בַּעֲטֹף לִבִּי בַּעֲצוֹר־יְרוֹם מִמֶּנִּי תִּתְּנִי: ד כִּי־הֵייתָ מַחֲסֶה לִּי מִגְדַּל־עֹז מִפְּנֵי אוֹיֵב: ה אֲגוֹרָה בַּהֲהֻלֶּךְ עוֹלָמִים אַחֲסָה בְּסֵתֶר כִּנְפֶיךָ סֵלָה: ו כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים שִׁמְעַת לִנְדָרִי נִתַּת יְרֻשַׁת יִרְאֵי שִׁמְךָ: ז יָמִים עַל־יָמֵי־מִלְּךָ תוֹסִיף שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ־דֹר וְדֹר: ח יִשָּׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים חֲסֵד וְאֵמֶת מִן יִצְחָרָה: ט בֶּן אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ לַעֲד לְשִׁלְמִי נִדְרִי יוֹם א יוֹם:

סב * לִמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוֹן מִזְמוֹר לְדוֹד: ב אֵף אֶל־אֱלֹהִים דּוֹמִיָּה נִפְשִׁי מִמֶּנּוּ וְשׁוֹעֲתִי: ג אֵף־הוּא צוֹרִי וְשׁוֹעֲתִי מִשְׁגָּבִי לֹא־אֶמוּט רַבָּה: ד עַד־אֲנִי א תוֹהוֹתָיו עַל־אִישׁ תִּרְצָחַו לְכֻלָּם כְּקִיר גָּטוֹי גְּדֹר הִדְחִינָה: ה אֵף

מִשְׁאֲתוֹ א יַעֲצוּ לְהַדִּיחַ יִרְצוּ כָּזָב בְּפִי וְיִכְרְכוּ וְיִקְרָבֶם יִקְלְלוּ־סֵלָה: ו אֵף לְאֱלֹהִים דּוֹמִי נִפְשִׁי כִּי־מִמֶּנּוּ תִּקְוֹתִי: ז אֵף־הוּא צוֹרִי וְשׁוֹעֲתִי מִשְׁגָּבִי לֹא אֶמוּט: ח עַל־אֱלֹהִים יִשְׁעִי וּכְבוֹדִי צוֹר־עֲזִי מַחֲסִי בְּאֱלֹהִים: ט בִּטְחוּ בּוֹ כְּכֹל־עֵת א עִם שִׁפְכוּ־לִפְנָיו לְכַבְּכֶם אֱלֹהִים מַחֲסֶה־לָנוּ סֵלָה: י אֵף א הִבֵּל בְּגִי־אֲדָם כָּזָב בְּגִי אִישׁ בְּמֵאוֹנִים לַעֲלוֹת הִמָּה מִהֵבֵל יָחֵד: יא אֶל־תִּבְטְחוּ בַּעֲשָׂק וּבְגִזֵּל אֶל־תִּהְבְּלוּ חֵיל א כִּי־יִגְוֹב אֶל־תִּשְׁתִּיחוּ לָב: יב אַחַת א דָּבָר אֱלֹהִים שִׁתִּים־יוֹ שִׁמְעָתִי כִּי עֹז לְאֱלֹהִים: יג וְלֹךְ־אֲדֹנִי חֲסֵד כִּי־אַתָּה תִּשְׁלַם לְאִישׁ כַּמַּעֲשָׂהוּ:

סג * מִזְמוֹר לְדוֹד בְּהִיּוֹתוֹ בְּמִדְבָּר יְהוּדָה: ב אֱלֹהִים א אֵלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָ צִמְאָה לֶךְ א נִפְשִׁי כְּמָה לֶךְ כְּשָׂרִי בְּאֶרֶץ־צִיָּה וְעִיף בְּלִי־מַיִם: ג בֶּן בְּקִדְשׁ חֲזִיתֶךָ לְרֹאוֹת עֲזָךְ וּכְבוֹדֶךָ: ד כִּי־טוֹב חֲסִדֶּךָ מַחֲיִים שִׁפְתִּי יִשְׁבַּחְנוּךָ: ה בֶּן אֶבְרָכָךָ בְּחַיִּי בְּשִׁמְךָ אֲשָׂא כְּפִי: ו כְּמוֹ חֶלֶב וְדִשָּׁן תִּשְׁבַּע נִפְשִׁי וְשִׁפְתִּי יִנְנֹת וְהִלֵּל־פִּי: ז אִם־זִכְרְתֶיךָ עַל־יִצְעָעִי בְּאֲשִׁמְרוֹת אֶהְיֶה־כֶּךָ: ח כִּי־הֵייתָ עֲזוּרָתָה לִי וּבְצֹל כִּנְפֶיךָ אֲרַגֵּן: ט דְּבַקָּה נִפְשִׁי אֲחִירֶיךָ כִּי תִמְכָּה מִיָּמֶיךָ: י וְהִמָּה לְשׁוּאָה בִּקְשׁוֹ נִפְשִׁי לָבֹאוּ בְּתַחֲתִיּוֹת הָאָרֶץ: יא יִגְדִּירָהוּ עַל־

יִדִּי־חֲרֹב מִנֵּת שְׁעָלִים יִהְיוּ: יב וְהִמְלִךְ יִשְׁמַח בְּאֱלֹהִים יִתְהַלֵּל כְּלִי־הַנְּשָׁבַע בּוֹ כִּי לִסְכָּר פִּי דוֹבְרֵי־שִׁקָּר:

סד * לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדוֹד: ב שִׁמְע־אֱלֹהִים קוֹלִי כְּשִׁיחִי מִפְּחַד אוֹיֵב תִּצָּר חַיִּי: ג תִּסְתִּירֵנִי מִסּוּד מְרַעִים מִרְגָּשַׁת פְּעָלִי אֲוֹן: ד אֲשֶׁר שָׁנְנוּ כַּחֲרִב לְשׁוֹנֵם דְּרָכֹו חֲצֵם דְּבַר מֶר: ה לִירֵת בְּמִסְתָּרִים תָּם פִּתְאֹם יִרְהוּ וְלֹא יִירָאוּ: ו יִחַזְקוּ־לָמוֹ א דְּבַר רַע יִסְפְּרוּ לְטָמוֹן מוֹקָשִׁים אֶמְרוּ מִי יִרְאֶה־לָמוֹ: ז יִחַפְּשׁוּ־עוֹלֹת תִּמְנוּ חִפְּשׁ מַחֲפֵשׁ וְקָרַב אִישׁ וְלָב עָמָק: ח וִירֹם אֱלֹהִים חָץ פִּתְאֹם הָיוּ מִכּוֹתָם: ט וּכְשִׁילֹוּהוּ עֲלִימוֹ לְשׁוֹנֵם יִתְנַדְּדוּ כְּלִירֵאָה כָּם: י וְיִירָאוּ כְּל־אֲדָם וְיִגִּידוּ פֶּעַל אֱלֹהִים וּמַעֲשָׂהוּ הַשְׁכִּילוּ: יא יִשְׁמַח צַדִּיק בִּיהְיוֹת וְחֲסֶה בּוֹ וְיִתְהַלֵּלוּ כְּל־יִשְׁרֵי־לֵב:

סה * לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדוֹד שִׁיר: ב לֶךְ דְּמִלָּה תִּהְלֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלֹךְ יִשְׁלֹם־נִדְרֵי: ג שִׁמְעֵה תִּפְלֶה עֲדִיךָ כְּל־כִּשּׁוֹר יָבֹאוּ: ד דְּבָרֶי עֲזוֹת גְּבָרוֹ מִנִּי פִּשְׁעֵינִי אַתָּה תִּכְפֹּרֶם: ה אֲשִׁרִי א תִּבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצִירֶךָ נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בִּיתֶךָ קֹדֶשׁ הִיכָלֶךָ: ו נוֹרָאוֹת א בְּצִדִּיק תִּעֲנֶנּוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ מִבְּטַח כְּל־קִצְיוֹ־אֶרֶץ וְגַם רַחֲקִים: ז מְכִין הָרִים בְּכַחוֹ נֶאֱזָר בְּגִבּוֹרָה: ח מִשְׁבִּיחַ א שְׁאוֹן יָמִים

שָׁאוֹן גְּלִיהֶם וְהָמוֹן לְאֻמִּים: ^ט וַיִּירָאוּ וַיִּשְׁבּוּ קְצוֹת מֵאוֹתֶיהֶן מוֹצֵאֵי-בָקָר וְעֹרֵב תְּרִינִין: ^י פָּקֵדֵת הָאָרֶץ וּתְשַׁקְּקָה רַבַּת תַּעֲשֶׂנָּה פֶּלֶג אֱלֹהִים מְלֵא מִיָּם תִּכְיֶן דָּגָם כִּי-כֵן תִּכְיֶנָּה: ^{יא} תִּלְמִיָּה רְוּהָ נָתַת גְּדוּדֶיהָ בְּרִבְכֵּימָם תִּמְגַּנֶּנָּה צִמְחָהּ תִּבְרֹךְ: ^{יב} עֲשֶׂתָּ שָׁנָת טוֹבָתָךְ וּמַעֲגֶלֶיךָ יִרְעֶפוֹן דָּשֵׁן: ^{יג} יִרְעֶפוּ נֶאֱוֹת מִדְּבַר וְגִל גְּבָעוֹת תַּחֲגֹרֶנָּה: ^{יד} לִבְשׁוּ כְרִים | הִצְאֵן וַעֲמָקִים יַעֲטֹפוּ-בָּר יִתְרַעְעוּ אֶף-יִשְׁרָיו:

יב לתודש

יום שלישי

לֹא-שָׁנוּ בְּאוֹנוֹ-בָּאֵשׁ וּבְמִים וְתוֹצִיאֵנוּ לְרוּיָה: ^{יג} אֲכֹאֵב בֵּיתְךָ כְּעוֹלוֹת אֲשֵׁלֶם לֶךְ גִּדְרִי: ^{יד} אֲשֶׁר-פָּצוּ שַׁפְתֵּי וְדִבְרֵ-פִי בַּצֵּר-לִי: ^{טו} עֲלוֹת מַחִים אַעֲלֶה-לָךְ עִם-קִטְרֵת אֵילִים אֲעֹשֶׂה בָּךְ עִם-עוֹדִים סֵלָה: ^{טז} לְכוּ-שִׁמְעוּ וְאִסְפְּרָה כִּלְ-יֵרָאִי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי: ^{יז} אֵלָיו פִּי-קָרָאתִי וְרוּמָם תַּחַת לְשׁוֹנִי: ^{יח} אֲוֹן אִם-רָאִיתִי בִלְבִי לֹא יִשְׁמַע | אֲדֹנִי: ^{יט} אֲכֹן שָׁמַע אֱלֹהִים הַקְּשִׁיב בְּקוֹל תַּפְלִי: ^כ בְּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא-הִסִּיר תַּפְלִי וְחִסְדּוֹ מֵאִתִּי:

סז * לִמְנַצֵּחַ בְּנִיגַת מִזְמוֹר שִׁיר: ^ב אֱלֹהִים יַחֲנֵנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יָאֵר פָּנָיו אֲתֵנוּ סֵלָה: ^ג לִנְעוֹת בָּאָרֶץ דִּרְבֵּךְ כָּכֹל-גּוֹלִים יִשְׁוּעֶתְךָ: ^ד יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֵם: ^ה יִשְׁמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֻמִּים כִּי-תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וּלְאֻמִּים | בָּאָרֶץ תִּנָּחֵם סֵלָה: ^ו יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֵם: ^ז אָרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָה לְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: ^ח יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כֶּל-אֶפְסֵי-אָרֶץ:

סח * לִמְנַצֵּחַ לְדוֹד מִזְמוֹר שִׁיר: ^ב יָקוֹם אֱלֹהִים יַפְּצוּ אוֹיְבָיו וַיְנוֹסוּ מִשְׁנֵאָיו מִפָּנָיו: ^ג הִתְנַדֵּף עֵשָׂן תִּתְנַדֵּף בְּהֶמְסָ דוֹג מִפָּנֵי-אֵשׁ יֵאָכְרוּ רְשָׁעִים מִפָּנֵי אֱלֹהִים: ^ד וַיִּצְדִּיקִים יִשְׁמְחוּ וַעֲלִצּוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וַיִּשְׂשִׂי

בְּשִׁמְחָה: ^ה שִׁירוּ | לְאֱלֹהִים זִמְרוּ שְׁמוֹ סֵלֹ לְרֹכֵב בַּעֲרֻבוֹת בֵּיהָ שְׁמוֹ וַעֲלִזּוּ לִפְנֵינוּ: ^ו אֲבִי יִתּוּמִים וְדָבָן אֲלִמְנוֹת אֱלֹהִים בְּמַעֲוֹן קִדְּשׁוּ: ^ז אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים | בְּיָתָהּ מוֹצִיא אֲסִירִים בְּכוֹשְׁרוֹת אֶף סוֹרְרִים שְׂכָנוּ צִחִיתָה: ^ח אֱלֹהִים בְּצִאתְךָ לִפְנֵי עַמְּךָ בַּצֵּדָה כִּישִׁימוֹן סֵלָה: ^ט אָרֶץ רָעֵשָׂה | אֶף-שָׁמַיִם נִטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינֵי מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ^י גִּשְׁם גְּדֻבוֹת תִּנְיָף אֱלֹהִים נִחַלְתָּךְ וְנִלְאָה אֲתָה כּוֹנֵנָתָה: ^{יא} חִתֶּךָ יִשְׁבּוּ-בָּהּ תִּכְיֶן בְּטוֹבְתָךְ לַעֲנֵי אֱלֹהִים: ^{יב} אֲדֹנִי יִתֵּן-אֶמֶר הַמְּבֹשְׁרוֹת צָבָא רָב: ^{יג} מַלְכִי צָבָאוֹת יִדְּוֹן יִדְּוֹן וּנְוֹת-בֵּיתָהּ תַּחֲלֹק שָׁלָל: ^{יד} אִם-תִּשְׁכַּבּוּן בֵּין שַׁפְתֵּימָי כִּי-רָבַק חֲרוּץ: ^{טו} בְּפִרְשׁ שְׂדֵי מִלְכִּים כִּי תִשְׁלַג בַּצֵּלְמוֹן: ^{טז} הִרְ-אֱלֹהִים הִרְ-בְּשָׁן הָר גְּבֻנִים הִרְ-בְּשָׁן: ^{יז} לָמָּה | תִּרְצְדוּן הָקִים גְּבֻנִים הָהָר חֲמַד אֱלֹהִים לִשְׁכַּתוֹ אֶף-יִהְיֶה יִשְׁכֵּן לְנִצָּח: ^{יח} רֹכֵב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שִׁנְאָן אֲדֹנִי כָּם סִינֵי בְּקִדְּשׁ: ^{יט} עֲלִיתָ לְמָרוֹם | שָׁבִית שְׂבִי לִקְחָתָהּ מִתְּנוֹת בְּאֶדָם וְאֶף סוֹרְרִים לִשְׁכֵּן | לֵה אֱלֹהִים: ^כ בְּרוּךְ אֲדֹנִי יוֹם | יוֹם יַעֲמֹס-לָנוּ הָאֵל יִשְׁוּעֵתָנוּ סֵלָה: ^{כא} הָאֵל | לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְלִיהְיָה קְרוֹ וְלֵאֱלֹהִים אֲדֹנִי

יב לתודש

יום רביעי

לְמוֹת תּוֹצֵאוֹת: ^{כב} אֶף-אֱלֹהִים יִמְחֹךְ רָאשׁ אוֹיְבָיו קִדְּדָה שַׁעַר מִתְּהִלָּךְ בְּאֲשָׁמָיו: ^{כג} אֶמֶר אֲדֹנִי מִבְּשָׁן אֲשִׁיב אֲשִׁיב מִמַּעֲלוֹת יָם: ^{כד} לִמְעַן | תִּמְחֹךְ רִגְלֶךָ בְּדָם לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מֵאֲרִיכִים מִנְּהוּ: ^{כה} רָאוּ הַלִּיכּוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הַלִּיכּוֹת אֵלַי מִלְכִּי בְּקִדְּשׁ: ^{כו} קִדְּמוּ שָׂרִים אַחֵר נִגְנִים בְּתוֹךְ עֲלֻמוֹת וְתַפְפוֹת: ^{כז} בְּמַקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנִי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל: ^{כח} שֵׁם בְּנִימָן | צִעִיר רִדָּם שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרֵי זְבֻלוֹן שָׂרֵי נַפְתָּלִי: ^{כט} צִוָּה אֱלֹהִיךָ עֲזָרָה עוֹזָה אֱלֹהִים אוֹ פַּעֲלָתָ לָנוּ: ^ל מִתְּהִלָּךְ עֲלִירוֹשָׁלָם לֶךְ יוֹכִילוּ מְלָכִים שִׁי: ^{לא} עֲזָרָה חֵית קִנָּה עֲדַת אֲפִירִים | בַּעֲגָלִי עַמִּים מִתְּרַפֵּס בְּרִצֵּי-כֶסֶף בְּזֹר עַמִּים קִרְבוֹת יַחֲפָצוּ: ^{לב} יֵאֲתִיו חֲשַׁמְנִים מִנֵּי מִצְרַיִם כּוֹשׁ תִּרְיֹץ יִדְּוִי לְאֱלֹהִים: ^{לג} מִמְּלָכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לְאֱלֹהִים זִמְרוּ אֲדֹנִי סֵלָה: ^{לד} לְרֹכֵב בְּשָׁמַיִ שְׁמִי-קָדָם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז: ^{לה} תִּתֵּן עֹז לְאֱלֹהִים עַל-יִשְׂרָאֵל גְּאוּתוֹ וְעֹז בְּשַׁחֲקֵים: ^{לו} נִזְרָא אֱלֹהִים | מִמְּקוֹדְשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נָתַן | עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לְעַם בְּרוּךְ אֱלֹהִים:

סח * לִמְנַצֵּחַ | עַל-שׁוֹשָׁנִים לְדוֹד: ^ב הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מִיָּם עַד-נַפְשִׁי: ^ג טַבְעִמִּי | בֵּינוֹן מִצִּוְלָה וְאֵין

לקווי

חוקים בתוך חוקים כב

מזרח"ר

בחיות נעשה ונשמע, שהוא בחיות תורה ותפלה וכו' כנ"ל. אך עקר שלמות השמחה הוא עלידי יראה, כי "וילכו ברעדה" (תהלים ב) הנינו עקר הגילה והשמחה היא עלידי תפלה, שהוא בחיות יראה כנ"ל, שהוא בחיות נשמע, בחיות מאמר השלם, ששם עקר השלמות כנ"ל. נמצא, שעקר בנין האמונה, שהיא בחיות וירושלים קריה נאמנה, וזכין עלידי תפלה, שהוא בחיות יראה, בחיות מאמר השלם כנ"ל. ועליכן נקראת האמונה וירושלים, שהוא יראה שלם, כי עקר בנינה - עלידי בחיות יראה, שהוא בחיות מאמר השלם, שהוא בחיות בראשית, ירא בשת, שהוא מאמר השלם כנ"ל. וזה (שם טו): עדות ה' נאמנה - עדות ה' שהם העדדים הנ"ל, נאמנה, עלידה נבנית האמונה:

וזה (בראשית טז): משם רועה אבן ישראל, ותרוממו: אב וכן, וזה מאמר השלם, שהוא אב וכן כהנא, כי חצי מאמר הוא בחיות בן לחוד, אבל מאמר השלם הוא אב וכן כהנא, כי שם נכלל הכל, ועלידיהו יכול לבוא לבחיות רועים כנ"ל, וזהו: משם רועה אבן ישראל, כנ"ל:

יא אך כשרוצים לצאת ממדרגת נעשה ונשמע זה למדרגת נעשה ונשמע גבוה ממנה, צריך להיות ירידה קדם העליה, כי הירידה היא תכלית העליה, כמו שאמרו רבותינו וכו' וכן לבקרה (ע"ז ט): לא היה דוד ראוי לאותו מעשה וכו', לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה, אלא שנתן השם יתברך להם מכשול למוכת העולם, כמו שאמרו רבותינו וכו' וכן לבקרה שם: להורות תשובה:

וזה (ישעיה ג): והמכשלה הזאת תחת ירך (שבת קכ גי' טז) - אלו דברייתורה, שאין אדם עומד עליהם אלא-אם-יבין נכשל בהם. דברייתורה הם בחיות הדבורים שסביבות המצוה, שהם: וידבר ה' אל משה וכו' כנ"ל, שהם בחיות נסתר, בחיות נשמע, בחיות תפלה כנ"ל. עומד עליהם - זה בחיות תפלה, כי אין עמידה אלא תפלה (ברכות ט), ולעשות מהדברי התורה, שהוא בחיות נשמע, יהיה נעשה מפני בחיות נעשה, עד שיהיה העמידה, שהיא בחיות התפלה, יהיה עליהם, הנינו שיהיה לו בחיות עמידה, בחיות תפלה, בחיות נשמע גבוה יותר, כי כשיהיה מהנשמע נעשה, יהיה לו נשמע גבוה ממנו כנ"ל. וזה אי אפשר אלא-אם-יבין נכשל בהם, כי לעלות מדרגא לדרגא, צריך ירידה תחלה, שהיא המכשול:

וזה (דברים ג): ביום ההוא יבקש עוון ישראל ואיננו; כי לעתיד יהיה כל תשובה, ועלידי התשובה ודונות נעשין זכיות (ט), ויהיה נעשה מעברות ישראל תורה, ועליכן יבקשו או העונות, כי יבקשו ויתפשו או אחר עונות ישראל, אך לוקחין עוד אותה עון, כדי לעשות ממנו תורה. וזהו: ואיננו, כי יהיו כל העונות נכללין באין, הנינו באין סוף, ששם העונות נתהפכין לזכיות עלידי התשובה, שהוא בחיות ירידה תכלית העליה הנ"ל. וזה (חושע ט): שובה ישראל וכו', כי כשלת פעווקה, הנינו עלידי התשובה, יהיה נעשה מהעברות בחינת מכשלה, שהוא התורה כנ"ל:

לבאורה, אין לזה הענין חבור היטב למה שלמעלה, אך באמת מבאר זה הענין היטב למעין קצת, כי מבאר לעיל ולקמן, שבחינת תפלה ה' הוא בחינת קדם הבריאה, בחינת אין סוף, שהוא בחינת תחלה, ומחמת שזאת הבחינה היא בחינת אין-עליכן אין מי שיוכה לזה, כי אם מי שהוא בבחינת אין, דהנינו שהוא ענין באמת, ומכאן עצמו לגמרי בתכלית הפסול, כאלו אינו בעולם, עד שנכלל באין סוף, ששם הוא בחינת תפלה ה' כנ"ל. וכן מקשר היטב מה שמוכא לקמן על מאמר רבותינו וכו' וכן לבקרה: אלעזר ועירא וכו', שחשדוהו בגדלות, ועליכן חבשוהו וכו' עין שם. ולבאורה, אין קשר לענין פנים הגדלות להתורה הזאת, שלא נזכר כאן, לבאורה, מענין גדלות כלל, אך באמת עלי-פי הנ"ל מבאר לעינים, שכל ענין זה לזכות לבחינת נעשה ונשמע הגבוה יותר, שהוא בחינת כלליות באין סוף, בתחלת הבריאה - כל זה אי אפשר לזכות, כי אם עלידי ענין באמת, שהוא בחינת אין כנ"ל. ועתה מבאר היטב קשר ענין זה "המתפלל על חברו והוא צריך וכו'" להתורה הזאת, כי זה שמתפלל על חברו, אף-על-פי שהוא צריך לאותו דבר, זהו בחינת ענין, בחינת אין, שמכאן עצמו, ואינו חושש על עצמו כלום, רק מרגיש צער ישראל חברו, ועלידי הפסול זה, הוא נכלל באין, שהוא בחינת תחלה, בחינת קדם הבריאה, בחינת נשמע, בחינת תפלה ה' כנ"ל, ועליכן הוא נענה תחלה, כי הוא בבחינת תחלה כנ"ל:

וזה בחינות אב וכן, מאמר וחצי מאמר. כי הנעשה הוא בחינות נגלה, בחינות תורה, בחינות ברא, בחינות בן, בחינות עין תתאה, בחינות חכמה תתאה, בחינות חצי מאמר; כנגד הנשמע, שהוא בחינות בראשית, מאמר השלם, חכמה עלאה, עין עלאה, בחינות אב, בחינות תפלה, בחינות נסתר. כי כל דרגא נגד דרגא שלמעלה ממנה הוא בחינות חצי מאמר. כמו האב, כשמדבר, מדבר מאמר השלם, ובשבטו הקמן מדבר אחריו, הוא מדבר רק חצי מאמר - בן כל דרגא נגד דרגא שלמעלה ממנה, היא בחינות חצי מאמר, והדרגא שלמעלה ממנה היא בחינות מאמר השלם נגדה, וכן מדרגא לדרגא. כי כל בני-אדם וחיות ועופות וצמחים וכל הדברים שגוף העולם, הם רק בחינות חצי מאמר נגד העולם שלמעלה מזה העולם, כי הם רק רמזים לדברים הגבוהים מהם, וכן מעולם לעולם. וכן כלליות הבריאה נגד קדם הבריאה היא בחינות חצי מאמר, כי עקר שלמות - באין סוף, ושם הוא בחינות מאמר השלם. וזה: ברא, שהוא כלליות הבריאה, הוא חצי מאמר נגד בראשית, שהוא בחינות קדם הבריאה, בחינות תפלה. כמו בראשית - ירא בשת (תקונים תקון ט), שהיא התפלה, בחינות (משל) (ט): יראת ה' היא תתהלל, שהוא מאמר השלם:

ועליכן אמונה נקרא וירושלים כנ"ל, עלישם שעקר בנינה מבראשית, שהוא בחינת יראה שלם, כי תמן יראה, תמן שלם (ט). בראשית, ירא בשת, מאמר השלם. כי אמונה הוא מהרועים כנ"ל, ולהרועים אי אפשר להתקרב כי אם עלידי עזות כנ"ל, ולעזות וזכין עלידי שמחה כנ"ל, ולשמחה וזכין עלידי

(ד) עין מ"ד וירא פרישה נגד (ה) ברכות דף ל' ע"ב. (ז) עין יומא פו ע"ב.

רמז

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות קריאת התורה הלכה ג

לְקוּמֵי הַלְבוּת

מוכח
בפוסקים
שדוקא לא
השלימו את
פרשת צמלק

זֶה לְשׁוֹנוֹ: 'כְּגוֹן פְּרִשְׁת עֲמֶלְק: בֵּית־יִוִּסֵּף הֵבִיא בִּשְׁם
אֶרְחוֹת־חַיִּים - לֹא הוֹסִיפוּ בָּהּ מְלַמְעֵלָה אוּ מְלַמְטָה,
מִפְּנֵי שֶׁאָמַר הַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: עֲמֶלְק גֵּרָם לְהִיּוֹת
שְׂמִי וְכִסְאֵי חֲסִידִים - כִּךְ פְּרִשְׁתוּ חֲסִידָהּ, וּבִירוּשָׁלַיִם
אָמַר: הוּא עָשָׂה מַעֲשֶׂה קְטוּעָה - לְפִיכֶךָ פְּרִשְׁתוּ
קְטוּעָה', עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְאוּרוּ עֵינֶיךָ, כִּי תִהְלֶה לְאַל,
רְאִיתִי שֶׁהַנְּחִי ה' בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, כִּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעַלָּה,
שְׁמָה שְׁאִין בְּפִרְשַׁת עֲמֶלְק כִּי אִם תִּשְׁעָה פְּסוּקִים הוּא
בְּבַחֲנִית "כִּי יָד עַל כֶּסֶף יָהּ" כִּנ"ל.

יובא לציון
הוא במקום
עסק התורה

גַּם מִצָּאתִי אַחֲרֶיכֶם שֶׁכָּתַב הַבֵּית־יִוִּסֵּף (אֶרֶץ חַיִּים סִימָן
קלב) בִּשְׁם הַפּוֹסְקִים, שְׁמָה שְׁנָתָקֵן 'יֻבָּא לְצִיּוֹן'
כְּדִי שִׁיקְיָמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְמוֹד הַתּוֹרָה בְּכָל יוֹם, עֵין
שֵׁם. מִכֵּן כִּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעַלָּה שִׁיבָא לְצִיּוֹן הוּא
בְּמָקוֹם עֵסֶק הַתּוֹרָה, כִּי צְרִיכִין דְּקָא לְלַמֵּד אַחֵר
הַתּוֹפֵלָה, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ חַיִּים וְאַרְיֶכֶת יָמִים וְכוּ' כִּנ"ל.
וְכֵן מִבְּאֵר גַּם כֵּן בְּשִׁלְחוֹן־עֲרוּף (אֶרֶץ חַיִּים סִימָן קנה סעיף
א'): שְׁצָרִיךְ לְצַאת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ כְּדִי
לְלַמֵּד כִּנ"ל.

אין אומרים
יובא לציון
בשבת כי אם
במנוחה

עַל־פִּי טַעַם זֶה נִכּוֹן גַּם כֵּן מֵה שְׁאִין אוֹמְרִים 'יֻבָּא
לְצִיּוֹן' בְּשַׁבָּת כִּי אִם בְּמִנְחָה, כִּי אַז קוֹרִין
בַּתּוֹרָה וּבִנְבִיאָה, כִּמוֹ שֶׁכָּתַב הַבֵּית־יִוִּסֵּף שֵׁם טַעַם זֶה.
וְאֵךְ שֶׁבִּשְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי קוֹרִין גַּם כֵּן, אֶף־עַל־פִּיכֶם מִחֲמַת
שְׁקוֹרִין מַעֲט וְאִין מִפְּטִירִין בְּנִבְיָא, עַל־כֵּן צְרִיכִין גַּם
כֵּן 'יֻבָּא לְצִיּוֹן', וְהַכֵּל נִכּוֹן עַל־פִּי מֵה שְׁנִתְבָּאֵר לְמַעַלָּה.

הַלְכָּה ב - לֹא נִזְדַּע אֵיהָ, וְלֹא נִזְדַּע לָנוּ אִם
לֹא נִתְבָּאֲרָה, אוּ נִתְבָּאֲרָה וְנִתְבָּאֲרָה,
בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים.

הַלְכָּה ג

נִזְנִין קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּשַׁבָּת הַתּוֹפֵלָה בְּשָׁנִי
וַחֲמִישֵׁי וְכוּ'.

כונת אלול
למצאות
הזיווג

עַל־פִּי מֵה שֶׁכָּתַב רַבְנוּ ז"ל בְּלִקוּטֵי־תַנְיָנָא (סִימָן פז)
שְׁכּוֹנוֹת אֱלֹוִל הֵם תְּקוּן הַבְּרִית, כִּי כְּנוֹת
אֱלֹוִל הֵם בַּחֲנִינִת (וְשִׁעָה מַג, טז): "הַנוֹתֵן בִּיָּם דֶּרֶךְ" -
שְׁצָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ הַדֶּרֶךְ בִּיָּם וְכוּ'. וְעַל־יְדִיָּהּ הוּא מוֹצֵא
זְוִוָּג וְהִיא אֵינָה כְּנֻגָּו וְכוּ'. וְסוּד זֶה מִסַּר אֲבָרָהָם
לְאַלְעִיזָר בְּעַת שֶׁשָּׁלַח אוֹתוֹ לְמַצָּא הַזְּוִוָּג שֶׁל יִצְחָק בְּנוֹ,

כִּי אַחֲרֶיכֶם בְּשִׁנְתָּהֶפֶךְ וְהוֹצִיאָו בְּלַעַן מִפִּי, בַּחֲנִינִת
(אִיב כ, טז): "חִיל בְּלַע וְיִקְיָאנוּ", כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֶסְתֵּר ח,
ב): "וַתִּשֶׂם אֶסְתֵּר אֶת מַרְדֵּכִי עַל בֵּית הַמֶּן", אַז נַעֲשֶׂה
מִכָּל זֶה תּוֹרָה, הִנֵּנוּ הַמְּגִלָּה שְׁנַעֲשִׂית מִהַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה.

המגלה
משלמת את
החסרון
בקריאת
התורה

וְעַל־כֵּן בְּפוֹרִים קוֹרִין אַז פְּרִשְׁת עֲמֶלְק אֵף שְׁאִין בָּהּ
אֶלָּא תִשְׁעָה פְּסוּקִים, כִּי אֲדַרְבָּא עַל־יְדִיָּהּ
הִיָּתָה מִפְּלִתוֹ כִּנ"ל, וְזֶה הַחֲסוֹרֹן אֲנוּ מִשְׁלִימִין בְּקְרִיאַת
הַמְּגִלָּה שְׁקוֹרִין אַחֲרֶיכֶם שֶׁהִיא נַעֲשִׂית מִבַּחֲנִינָה זוֹ,
כִּנ"ל. וְעַל־כֵּן לֹא נִמְצָא בְּשׁוּם פַּעַם שֶׁנִּקְרָא תִשְׁעָה
פְּסוּקִים אֶלָּא בְּפוֹרִים שְׁקוֹרִין פְּרִשְׁת עֲמֶלְק, כִּי אַז
הִיָּתָה מִפְּלִתוֹ, וְהַמְּפִלָּה הִיָּתָה דִּיקָא עַל־יְדִיָּהּ בַּחֲנִינָה זוֹ,
כִּנ"ל, וְאַז מִבְּאֵר נִשְׁלַם הַחֲסוֹרֹן בְּתוֹסַפַּת מְרַבָּה מְאֹד,
כִּי עַל־יְדִיָּהּ נַעֲשֶׂה מְגִלָּה שְׁלֵמָה. וְזֶהוּ בַּחֲנִינִת הַמְּגִלָּה
שְׁקוֹרִין אַחֲרֶיכֶם, שֶׁהוּא גַּם כֵּן בַּחֲנִינִת קְרִיאַת הַתּוֹרָה
בְּכָל יְדִינִי הַתִּיבָּה וְהַקְרִיאָה כִּנ"ל, כִּי לֹא נִמְצָא שׁוּם
קְרִיאָה בְּצַבּוּר כִּי אִם קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְקְרִיאַת הַמְּגִלָּה,
כִּי הִיא בַּחֲנִינִת קְרִיאַת הַתּוֹרָה מִמֶּשׁ, כִּנ"ל. וְזֶה שֶׁאָמַר
רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שַׁבָּת פח): 'קְרִימוּ מֵה שֶׁקְּבָלוּ כְּבָר', כִּי אַז
נִשְׁלַם קְבֻלַּת הַתּוֹרָה, כִּי עַל־יְדִינִי נִשְׁלַם הַתּוֹרָה שֶׁהִיָּתָה
חֲסֵרָה, כִּנ"ל.

אין שלום
אלא בשש
שני הפכים
והשלישי
מכריע
ביניהם

וְזֶה שְׁצָרִיךְ לְקִרּוֹת שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים לְכָל אֶחָד, וְכֵן
אִין קוֹרִין בַּתּוֹרָה בְּפָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים הַעוֹלִים
לַתּוֹרָה (שִׁלְחוֹן עֲרוּף אֶרֶץ חַיִּים סִימָן קלו סעיף ב). כִּי שְׁלֻמוֹת
הַמַּלְכוּת, עַל־יְדִי שִׁמְמִישִׁיכִין לַתּוֹכָה חַיִּים וְאַרְיֶכֶת
יָמִים, שֶׁהִיא בַּחֲנִינִת דַּעַת, שֶׁהִיא בַּחֲנִינִת שְׁלוֹם וּבַחֲנִינִת
מַחֲלָקֶת לְשֵׁם שְׂמִים, וְהַשְׁלוֹם הוּא בַּחֲנִינִת הַשְּׁלִישִׁי
הַמְּכַרֵּעַ, כִּי אִין שְׁלוֹם אֶלָּא כְּשִׁישׁ שְׁנֵי הַפְּכִים
וְהַשְּׁלִישִׁי מְכַרֵּעַ בֵּינֵיהֶם, בַּחֲנִינִת זְמִין וְשִׁמְאָל וְאַמְצָעִי
הַמְּכַרֵּעַ. וְעַל־כֵּן צְרִיכִין גַּם כֵּן שְׁלֹשָׁה עוֹלִים, כְּדִי
לְהַשְׁלִים הַמַּלְכוּת עַל־יְדִי הַשְׁלוֹם, שֶׁהִיא בַּחֲנִינִת דַּעַת,
בַּחֲנִינִת אֲרִיכֶת יָמִים כִּנ"ל. וְעַל־כֵּן תִּקְנֹו גַּם כֵּן בְּשָׁנִי
וַחֲמִישֵׁי שֶׁהִיָּו בֵּית דִּין יוֹשְׁבִין כְּדִי לְפַסֵּק הַמִּשְׁפָּט,
שֶׁהוּא הַשְׁלוֹם (כְּבָא קָמָא פב), כִּי הַפֶּסֶק דִּין הוּא הַהֲכָרָעָה
וְהַשְׁלוֹם, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (נִזְכְּרָה ח, טז): "וּמִשְׁפָּט שְׁלוֹם
שִׁפְטוֹ בִּשְׁעָרֵיהֶם".

אַחֵר כָּתַבִּי זֹאת רְאִיתִי שֶׁהִבִּיא הַטּוֹרִי־זָהָב (אֶרֶץ חַיִּים
סִימָן קלו) מֵה שֶׁכָּתַב הַבֵּית־יִוִּסֵּף בִּשְׁם אֶרְחוֹת־חַיִּים,

לִלְכֹת אַחֲרָיו, שֶׁהָאִשָּׁה יֵרָאת ה', שֶׁהִיא רִבְקָה אִשְׁתִּי יִצְחָק, נִמְשָׁךְ בָּהּ רִצּוֹן עַל-יְדֵי כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה: "וַיְהִי הוּא טָרָם כֹּלָּה לְדַבֵּר וְהָנָה רִבְקָה יִצְאָתָּה". וְזֶה בְּעֶצְמוֹ תִּקּוֹן הַתְּפִלָּה, בַּחֲנִינָת: "שְׁגוּרָה תְּפִלְתִּי בְּפִי", כַּמְבָּאָר בַּתְּקוּנִים כִּנְ"ל, שֶׁהָאִשָּׁה יֵרָאת ה' שֶׁהִיא בַּחֲנִינָת הַתְּפִלָּה - הוֹלֶכֶת וְנִמְשָׁכֶת אַחֲרֵי הָאֱדָם, בַּחֲנִינָת: "אִם שְׁגוּרָה תְּפִלְתִּי בְּפִי - יוֹדַע אֲנִי שֶׁהוּא מְקַבֵּל". וְכֵן זֶה עַל-יְדֵי כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת "הַנּוֹתָן בֵּינָם דֶּרֶךְ", וְכֵן שְׁפָסִים שֵׁם בַּתְּקוּנִים: "הָדָא הוּא דְכָתִיב: "צִדֵּק לִפְנֵי יְהוָה וְיִשְׁם לְדֶרֶךְ פִּעְמִיּוֹ", כִּי צָרִיךְ לְהֵאִיר בַּבְּחִינָת הַתְּפִלָּה, בַּחֲנִינָת הַדֶּרֶךְ, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים, כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה הַתְּפִלָּה כְּרִאִי, בַּבְּחִינָת: "שְׁגוּרָה תְּפִלְתִּי בְּפִי" וְכו', בַּבְּחִינָת (בְּרִאשִׁית כד, טו): "וַיְהִי הוּא טָרָם כֹּלָּה לְדַבֵּר וְהָנָה רִבְקָה יִצְאָתָּה" וְכו', כִּנְ"ל.

וְעַל-כֵּן עָקֵר תִּקּוֹן הַתְּפִלָּה הוּא בַּחֲדָשׁ אֱלֹהִים, שֶׁאֵזַר מְרַבִּים יִשְׂרָאֵל בַּתְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים, כִּי עָקֵר תִּקּוֹן הַתְּפִלָּה עַל-יְדֵי כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת "הַנּוֹתָן בֵּינָם דֶּרֶךְ", שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה: "תֹּאכֶה הָאִשָּׁה לִלְכֹת אַחֲרָיו", שֶׁזֶה בַּחֲנִינָת: "וַיְהִי הוּא טָרָם כֹּלָּה לְדַבֵּר וְהָנָה רִבְקָה יִצְאָתָּה", שֶׁזֶה בַּחֲנִינָת תִּקּוֹן הַתְּפִלָּה, כִּנְ"ל.

ג. כִּי צָרִיךְ לְהֵאִיר בַּחֲנִינָת הַדֶּרֶךְ בַּהַתְּפִלָּה, כְּדִי שֶׁתּוּכַל הַתְּפִלָּה לִלְכֹת בַּדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר מִחוּץ לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִשָּׁם לִירוּשָׁלַיִם וּלְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וּלְקִדְשֵׁי קֹדֶשִׁים, בַּבְּחִינָת (מְלָכִים א' כח, ט): "וְהַתְּפִלָּה לִי אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ אֲרָצִים", דֶּרֶךְ דִּקְאָה, כִּי הַתְּפִלָּה צָרִיכָה לִלְכֹת לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל וְכו' וּלְקִדְשֵׁי קֹדֶשִׁים, וּמִשָּׁם לְשִׁמְשֵׁם, וְאַחֲרֵיכֶן מְרַקֵּעַ לְרַקֵּעַ וּמַעֲוִלִים לְעוֹלָם, עַד שֶׁתִּלְכֹּךְ וְתַעֲלֶה לְמִקְוָמָה. וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לְהֵאִיר בָּהּ בַּחֲנִינָת הַדֶּרֶךְ, עַל-יְדֵי כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת "הַנּוֹתָן בֵּינָם דֶּרֶךְ", כִּנְ"ל.

ד. וְזֶה בַּחֲנִינָת קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה. כִּי עָקֵר הַדֶּרֶךְ מֵאִיר עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה מְאִירָה אֶת הַדֶּרֶךְ, כִּי עַל שֵׁם זֶה נִקְרָאת 'תּוֹרָה', עַל שֵׁם שֶׁהִיא מוֹרָה לָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ, כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יח, כ): "לְהוֹרֹת לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יֵלְכוּ" וְכו',

וְזֶה שֶׁאָמַר לוֹ (בְּרִאשִׁית כד, ח): "וַיֵּאָמֶר לֹא תֹאכֶה הָאִשָּׁה לִלְכֹת אַחֲרָיו" - רִאשִׁי תַבּוֹת 'אֱלֹהִים', וּבְאִמְצַע הֵם תַבּוֹת "תֹּאכֶה הָאִשָּׁה", כִּי עַל-יְדֵי כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִעֲשֶׂה תִקּוֹן הַבְּרִית, עַל-יְדֵי-זֶה נִעֲשֶׂה בָּהּ רִצּוֹן אֱלֹהִים, וְאֵזַר "תֹּאכֶה הָאִשָּׁה". כִּי עַל-יְדֵי כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים נִשְׁתַּכְּחַת מְרִצּוֹנוֹ וְכו', וְעַל-יְדֵי תִקּוֹן הַבְּרִית, עַל-יְדֵי כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת "הַנּוֹתָן בֵּינָם דֶּרֶךְ", עַל-יְדֵי-זֶה "תֹּאכֶה הָאִשָּׁה" וְכו'; עֵין שֵׁם עֲנִין זֶה הֵיטֵב, כִּי הוּא סוֹד עֵמֶק וְנִסְתָּר מְאֹד מְאֹד.

א. וְזֶה בַּחֲנִינָת: "וְאִם לֹא תֹאכֶה הָאִשָּׁה לִלְכֹת אַחֲרָיו", "לִלְכֹת" דִּקְאָה, כִּי עַל-יְדֵי כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים הִמְרָמוֹ בְּרִאשִׁי תַבּוֹת, מִתְקַן בַּחֲנִינָת הַדֶּרֶךְ, בַּחֲנִינָת: "הַנּוֹתָן בֵּינָם דֶּרֶךְ", וְאֵזַר: "תֹּאכֶה הָאִשָּׁה לִלְכֹת אַחֲרָיו", "לִלְכֹת" דִּקְאָה, כִּי הִיא מְרַצָּה לִילֹךְ בַּדֶּרֶךְ אַחֲרָיו, מֵאַחֲרֵי שֶׁכָּבֵד תִּקּוֹן וְהֵאִיר בָּהּ בַּחֲנִינָת הַדֶּרֶךְ, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים הִמְרָמוֹ בְּרִאשִׁי תַבּוֹת שֶׁל זֶה הַפְּסוּקָה, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת "הַנּוֹתָן בֵּינָם דֶּרֶךְ" כִּנְ"ל, וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי-זֶה: "תֹּאכֶה הָאִשָּׁה לִלְכֹת" וְכו', "לִלְכֹת" דִּקְאָה, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת 'דֶּרֶךְ', כִּנְ"ל.

ב. וְזֶה בַּחֲנִינָת תְּפִלָּה. כִּי תִקּוֹן הַתְּפִלָּה הוּא בַּחֲנִינָת וְהוּא דִקְדֻשָּׁה כִּידוּעַ, כִּמוֹ שֶׁכָּתֹב רַבְּנוּ ז"ל בְּמִקְוָם אַחֲרֵי דִקְדֻשָּׁה כִּידוּעַ, שֶׁאֵצֶל הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים אֵין הַפְּרָשׁ בֵּין תְּפִלָּה לְוִזוּג, כִּמוֹ שֶׁכָּתֹב רַבְּנוּ ז"ל (שֵׁם) עַל מֵאִמָּר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּרִכּוֹת ה' ט): "שֶׁתִּהְיֶה תְּפִלְתִּי סְמוּכָה לְמִשְׁתִּי" וְכו', עֵין שֵׁם. כִּי הַתְּפִלָּה הִיא בַּחֲנִינָת (מִשְׁלֵי לא, כט): "אִשָּׁה יֵרָאת ה'", וְעָקֵר תִּקּוֹן הַתְּפִלָּה הוּא עַל-יְדֵי בַּחֲנִינָת כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת "הַנּוֹתָן בֵּינָם דֶּרֶךְ", שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה: "תֹּאכֶה הָאִשָּׁה לִלְכֹת" וְכו', וְזֶה בַּחֲנִינָת תִּקּוֹן הַתְּפִלָּה, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת "אִשָּׁה יֵרָאת ה'". כִּי עָקֵר תִּקּוֹן הַתְּפִלָּה הוּא בַּבְּחִינָת (בְּרִכּוֹת לד, ט): "אִם שְׁגוּרָה תְּפִלְתִּי בְּפִי יוֹדַע אֲנִי שֶׁהוּא מְקַבֵּל", שֶׁהוּא בַּבְּחִינָת (בְּרִאשִׁית כד, טו): "וַיְהִי הוּא טָרָם כֹּלָּה לְדַבֵּר וְהָנָה רִבְקָה יִצְאָתָּה" וְכו', הָדָא הוּא דְכָתִיב (תְּהִלִּים פה, יד): "צִדֵּק לִפְנֵי יְהוָה וְיִשְׁם לְדֶרֶךְ פִּעְמִיּוֹ", כִּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתְּקוּנִים (תִּקּוֹן יח, לד): "וַיְהִי הוּא טָרָם כֹּלָּה לְדַבֵּר וְהָנָה רִבְקָה יִצְאָתָּה", שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת תִּקּוֹן הַתְּפִלָּה, בַּחֲנִינָת "שְׁגוּרָה תְּפִלְתִּי בְּפִי" כִּנְ"ל, הוּא בַּחֲנִינָת "תֹּאכֶה הָאִשָּׁה

"לִלְכֹת" דִּקְאָה, כִּי הִיא מְרַצָּה לִילֹךְ בַּדֶּרֶךְ אַחֲרָיו

צָרִיךְ לְהֵאִיר בַּחֲנִינָת הַתְּפִלָּה, בַּחֲנִינָת הַדֶּרֶךְ, כּוֹנֵנוֹת אֱלֹהִים, כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה הַתְּפִלָּה כְּרִאִי

עָקֵר תִּקּוֹן הַתְּפִלָּה הוּא בַּחֲדָשׁ אֱלֹהִים

צָרִיךְ לְהֵאִיר בַּחֲנִינָת הַדֶּרֶךְ בַּהַתְּפִלָּה

הַתּוֹרָה מְאִירָה אֶת הַדֶּרֶךְ

יתברר שאהיה מרגיש צער ויסורין של ישראל, כי לפעמים היה אחד באוסף לי צערו ולא הייתי מרגיש הצער, והייתי מתפלל שארגיש צערו של ישראל. עכשו כשאחד מספר לי צערו אני מרגיש בעצמי הצער יותר ממנו, וממש נוטפין ממני הדמיון מגדל הצער שאני מרגיש הרבה יותר ממנו; כי הוא יכול לחשב מחשבות אחרות ולשכח הצער, אבל אני מרגיש מאד כנ"ל.

ואמר לאחד מאנשיי שבקש אותו שלא ישכח אותו, ענה ואמר: איך אפשר לשכח אחד מקם, הלא כל-אחד ואחד יש לו אצלי מקום בלבי.

קפט. פעם אחת היה נכדו זכרוננו לברכה מטל על-ערש מחלי הפאקין רחמנא לצלן, והיה קובל לפני מאד שיש לו צער גדול מזה מאד; וספר לי אז ואמר שיש דרכי ה' שאי אפשר להבינם. כי איתא שאצל האר"י זכרוננו לברכה נסתלק בן אחד, ואמר שנסתלק בשביל הסוד שגלה לתלמידו רבי חיים ויטאל זכרוננו לברכה. והלא באמת האר"י היה מכרח לגלות לו, כי רבי חיים ויטאל הפציר בו מאד, וכשהפציר בו היה מכרח לגלות לו, כי אמר שלא בא לעולם כי אם לתקן נשמתו של רבי חיים ויטאל זכרוננו לברכה; נמצא שהיה מכרח מן-השמים לגלות לו הסוד - ואף-על-פי-כן נענש על-ידי-

זה כנ"ל, וזהו דרכי ה' שאי אפשר להבין בשכל בשום אופן.

והמוכן מדבריו לענן עצמו, שכל צערו ויסוריו וצער בניו שיחיו, הכל הוא רק מחמת שעוסק עמנו לקרבנו להשם יתברך; ואף-על-פי שהוא מכרח לזה, כי בודאי השם יתברך רוצה בזה, כי הוא יתברך חשב מחשבות לכל ידח ממנו נדח, ואף-על-פי-כן היה לו יסורים קשים גדולים מאד על-ידי-זה, כי הוא דרכי ה' כנ"ל. והיה הולך ומספר לפני צערו הגדול שיש לו מזה שנכדו חולה כנ"ל, ואמר שהוא רוצה שהוא בעצמו יהיה חולה בעד התינוק הנ"ל, ואמר שהוא מרגיש כל גניחות התינוק (שקורין ערעצין) בלבו וכו'.

אחר-כך אמר: אף זאת יחשב לי לטובה, שגם כשאדם אחר יש לו חולה בתוך ביתו, ומביא לי פדיון או מבקש להתפלל עליו - יש לי גם-כן צער בזה ממש ככל הנ"ל; גם כשאחד מאנשינו שהיה מקרב מתרחק עצמו חס ושלום - יש לי צער בזה ממש בלבי ככל הנ"ל. וספר אז מאחד שנתרחק באותן הימים, ואמר שיש לו ממנו כל צער הנ"ל.

שוב שמעתי מאיש אחד מאנשי שלומנו, ששמע גם-כן מרבנו זכרוננו לברכה ענין זה בעת שנסתלק אצלו בנו הקטן שלמה אפרים זכרוננו לברכה, שאמר שיש לו יסורים

בשבילנו; הלא האר"י זכרוננו לברכה לא גלה כי אם סוד אחד - היה לו ענש, מפל-שכן שאני גיליתי לכם כל-כך סודות רבות באלה.

קצב. אמר שפמה פעמים ציר לעצמו עניני מיתה, כאלו הוא מת ממש, עד שהרגיש טעם מיתה ממש. גם אני שמעתי שאמר שבימי נעוריו היה מציר לעצמו מיתתו, ואיך יכפו עליו וכו', וציר לעצמו היטב כל עניני מיתה. ואמר שהוא מלאכה לציר לעצמו זאת היטב.

קצא. פעם אחת נכנס לפית, וענה ואמר: מה לעשות בשעומד לפני האדם הר גדול של אש, ומעבר השני של החר מנח אוצר טוב ויקר ונחמד מאד מאד, אבל אי אפשר לבוא אל האוצר כי אם בשעוברין דרך החר של האש; וההכרח לבוא לאותו האוצר הנחמד והיקר וכו'. אחר איזה ימים שוב דבר מזה, ושחק ואמר: כבר נודע לי הדבר הזה, מה לעשות לזה.

קצב. פעם אחת דברתי עמו זכרוננו לברכה מענין זה, שאין העולם רוצים להאמין שיהיו נמצאים עכשו צדיקים גדולים במעלה מאד כמו בדורות הראשונים. ענה ואמר: אם מאמינים בהשם יתברך - צריכים להאמין שיש צדיקים גם-כן, כי כמו שהשם יתברך נמצא בודאי - כמו כן

נמצאים צדיקים בודאי בכל-דור ודור; והבן מאד.

קצב. אמר: לענין ממון צריך האדם שיהיה לו כל הכחות שיש בענין אכילה. כי יש פמה כחות באדם לענין אכילה, כי יש כח המקבל, וכח המעבב - שלא יצא לחוץ המאכל תוך, וכח המעפל, וכח המחלק המאכל לכל אברי הגוף; להמח - המבחר, וכן ללב, וכן לכל שאר האברים לכל-אחד פראוי לו, וכח הדוחה הפסלת לחוץ, פמבאר כל-זה לחכמי הרופאים; כמו כן כל אלו הכחות צריכין לענין ממון.

פי צריך שיהיה לו כח המעבב - שלא יפזר מעותיו מיד (פדרך שיש ביד-אדם שבתחלה מתארים מאד למנון ומבליים ימיהם על זה, ותכפו כשמשגיגין הפמון - אפזרין אותו מיד).

וכן כח המחלק - שיתחלק מעותיו למקומות הצריכין, לכל-אחד פראוי כנ"ל לענין האכילה, דהינו שהמבחר יגיע לצדקה, וכיוצא בזה בשאר המעות, כל-אחד למקומו הראוי לו, כנ"ל לענין האכילה. וכמו שמספרין מהפעל-שם-טוב זכרוננו לברכה שאמר לענין מה שמקבל מעות מרשעים, ואמר שהמעות כשפא לידו אזי הוא מתחלק, ומעות שקבל מאנשים הגונים - אלו המעות יוצאים על-הוצאות הכנסת ארחים צדיקים שפאים אצלו, וכיוצא בשאר המעות, ומעות שפא ממי שאינו הגון - זה

שיחות קצר

הר"ן

קח

המעוות יוצא על-הוצאות הסוסים שלו והערל העבד שלו; דהיינו שממילא מתחלק המעוות אצלו כך, אף-על-פי שבאמת היה כל המעוות מערב אצלו, אף ממילא היה נעשה כך אצל הפעל-שם-טוב וזכרונם לברכה. וזה בחינת פח המחלק הנ"ל וכח הדוחה הפסקת לחוץ, הינו פנ"ל, כי יש מעוות שצריך לצאת לחוץ, בשביל צרלים וסוסים וכיוצא.

ואמר: עקר תאות מומן - מי שאין לו פלי לקבל; כמו לענן תאות אכילה, כי בודאי מי שיכול לאכל וכו', ועקר התאות ביותר מהשעור, כמו כן לענן מומן. אני יש לי פלי וכו'.

קצד. אמר: אחר כל-היסורים, אף-על-פי-כן השם יתברך מטיב עמנו, רק שאין אנו רוצים להקטין את היסורים, וגם באמת בודאי אינם יסורים קטנים, אבל נגד דבקות אחד להשם יתברך, מה שזוכין לאיזה בחינה של דבקות במחשבה או בבחינה אחרת - כל-היסורים אינם כלום נגד זה, ועל-ידם בעצמם מתקדמים ומתדבקים אליו יתברך; כי נוטלין ממני הבריאות גופי - מי נוטל ממני הבריאות? השם יתברך, אם-כן אני נדבק בו יתברך; וכן כשלקח חס ושלום איזה בן - מי לוקח? השם יתברך, אם-כן אדברא, עתה הוא סמוך יותר אליו יתברך, כי פעולם-הבא סמוכין יותר להשם יתברך.

קצה. שנת תק"ע פרשת נח, נכנסנו אליו פלילה בדרךנו תמיד. ענה ואמר: מה שאני עשה עמכם - הוא דבר קטן לפני, זה אתם צריכים לעשות. וכוונתו: הינו מה שהוא עוסק עמנו להכניסנו ולקרבנו לעבודתו יתברך, אפילו זאת הוא דבר קטן לפני; וזה דבר אמת צריכים לעשות, לקרב בני-אדם לעבודת השם יתברך, אבל הוא בעצמו - יש לו עבודה גבוהה מזה. והייתי עומד ומשומם במתמיה, כי כפי הנראה לדעתנו אין עבודה גבוהה מזה, לקרב בני-אדם להשם יתברך. ענה ואמר: יש נשמות ערטלאין שאין יכולין לכנס בגוף כלל, וגדל הרחמנות שעליהם גדול ונעצום מאד מאד, יותר מעל החיים, כי הם כבר נכנסו בגוף ויש להם בנים ויש להם מצות, אבל הרחמנות שעל-אלו הנשמות הערמות הוא גדול מאד מאד, כי אינם יכולים לעלות למעלה, וגם למטה אינם יכולים להתלבש בגוף פנ"ל. ויש גלגולים פעולם שעדין לא נתגלו כלל פעולם. והקוץ: כי יש גלגולים שדבר מהם בספרים שנתגלו על-ידי הקדמונים, אבל יש עוד גלגולים שעדין לא נתגלו כלל בשלם. גם מדה זו הוא מצד הגלגול: שהגלגול מחייב שיהיה לו מדה זו שיתאנה תמיד לנסע לדרכים, ויהיה מוכן לנסע - ואחר-כך אינו עולה בידו, ונמנע מלנסע.

קצו. שיחתו הקדושה של רבנו זכרונם לברכה אור ליום שני פרשת נח תק"ע:

התורה שלי גדולה מאד, והיא פלה רוח-הקדש, ויכולין לידע ממנה

שיחות

שיחה קצו

הר"ן

קט

מפטירת הצדיק הנ"ל עד יום שני אחר שבת.

ואחר-כך בשבוע שאחר שבת-בראשית נודע לנו מצדקתו של ישראל, שנסתלק הצדיק הגדול הנ"ל; אז היינו מבינים למפרע שרבנו זכרונם לברכה גלה זאת בהתורה הנ"ל, כי זאת התורה מדברת מהעלמת הפאר וכו', והצדיק הנ"ל היה נקרא כפי רבנו זכרונם לברכה פאר של ישראל, בחינת תפלין, כמבאר במקום אחר, וכן פאותה השנה הנ"ל לא היו אחרונים מצויים ואחר-כך באו אחרונים על-פי גס, ואמר רבנו זכרונם לברכה שהיה בטוח על צדיקי הדור, ובפרט על הצדיק הנ"ל שהוא פאר הקהלה שלנו, שיהיו אחרונים וכו'; על-כן ראינו בברור שרבנו גלה ברוח-קדשו בהתורה הנ"ל הסתלקות הצדיק הנ"ל, כמבאר עתה להמעיין שממש כל התורה הנ"ל מדברת מענין זה, דוק ותשכח.

כל זה שמעתי אחר שבת-בראשית תק"ע, בעת שהראיתי לו התורה "בראשית - לעיני כל-ישראל" בכתב, הנדפסת בלקוטי תנינא סימן ס"ז. ובאותו השבוע ראינו בחוש כל הנ"ל, אף בהתורה הקדושה שלו הוא מגלה נעלמות ועתידות.

כי מעשה שהיה כך היה: כי בשבוע הקודם ביום חמישי, שהוא כ"ה תשרי שנה הנ"ל, נסתלק כבוד הרב הגאון, בוצינא קדישא, החסיד המפורסם מורנו הרב רבי לוי יצחק זכר צדיק לברכה, אב-בית-דין דקהלת-קדש ברויטשוב, ובשבת שאחר יום חמישי הנ"ל, שהוא שבת-בראשית, אז נאמרה התורה הנ"ל כפי רבנו זכרונם לברכה המתחלת: "בראשית - לעיני כל ישראל", המדברת מהעלמת הפאר של ישראל, דהיינו העלמת והסתלקות הצדיק שהוא הפאר של ישראל. ובעת ששמענו זאת התורה מפיו הקדוש של רבנו זכרונם לברכה לא היינו מבינים כלל להיכן מגיע פונתו, כי אז באותו השבת עדין לא נודע כלל

גם אלה דברי רבנו זכרונם לברכה בעת שראה התורה הנ"ל בכתב: המוסר של התורה שלי נפלא ונעצום מאד; אלו היו אמרים זאת התורה בלשון אחר, בלשון מוסר, היה מעורר ומשבר את-הלב מאד, כי פלה מוסר השפל, מוסר גדול ונורא מאד. על-כן צריך לזהר לקיים מה שהזכרתי אתכם, לעשות מן-התורה תפלה; כי תבין כשמתחילין להכניס זאת התורה בתוך

לעמוד הבא

מב. אין יציר הרע שולט אלא כמה שעיניו ראות.

מג. בן עשרים שנה, ולא נשא אשה - כל ימיו בהרהורי עברה.

מד. מי שעבר עברה ואחר-כך מהרהר בה לעשות עוד, אף-על-פי שלא עשה - נפרעין ממנו על ההרהור.

מה. לדחות את היציר הרע יאמר: רחמנא נגער בה בשטן.

מו. החמדה והמחשבה רעה העלה על הלב פתאם, שאין ברשות האדם להמנע ממנה - אין נגנשין עליה, אלא פאשר יהרהר וחוזר ומהרהר. מו. לרב מדות הרעות טוב להקיז דם.

מז. על-ידי אכילת דגים נתרבה התאווה.

מט. מי שאוכל בזכות אבות, נפלים לו הרהורי עבודה-זרה.

נ. על-ידי משכב-זכור בא לידי הרהורי עבודה-זרה.

נא. מהרהר בכונית בא לידי הרהורי עבודה-זרה.

נב. המסתפל בערוה קשתו ננערת.

נג. המבנה את המועדות כאלו עבד עבודה-זרה.

נד. מי שיש לו אמונה הקדוש-ברוך-הוא מגן עליו שלא יבוא לידי הרהור, ואזיל להווא עלמא בלא חטא, והקדוש-ברוך-הוא מסניע לו.

נה. בזמן שעוסקים בתורה ובגמילות חסדים, יצרך מסור בידם.

נו. מי שיש לו הנאה מדבר אפיקורסות, לסוף שגכפו אותו

לעבודה-זרה.

נז. כשימנע עצמו מעברות ויבקש פפרה, זה יגרום שאפלו במחשבה לא יחטא.

נח. הבא על הכונית הוא ממשיך על עצמו הזהמה, ואחר-כך, כשפא על אשתו והוליד ולד - הולד יהיה מומר.

נט. אבנט - תקון על הרהורים.

ס. מי שיש לו הרהורי נשים, בטולם על-ידי שלא יגב דעת הבריות.

סא. גם על-ידי צדקה.

חזק שני

א. כשפא לאדם הרהורי עבודה-זרה והוא מבטל אותם במחשבת אמונתו, אזי נעשה מהרהוריו בחינת טל של ברכה. גם על-ידי זה המוח שלו נתקנים ואין נתבלבל לעולם; אפלו כשנתנגע המוח על-ידי שמושטט באיזהו עיון עמק, אזי הקדוש-ברוך-הוא מזמין לו מחשבות הנתנים ויחא למחיו.

ב. מי שגשמר מהרהורי עבודה-זרה זוכה בכל פעם לבטחון עד שאינו דואג מה יאכל למחר, והוא במדרגה "ברוך ה' יום יום", ועל-ידי זה הקדוש-ברוך-הוא לא הביט און ולא ראה עמל בו, וכל הנוגע בו - כאלו נוגע בכת-עינו.

ג. להרהורי עבודה-זרה: יעלה על מחשבתו ויקבל על עצמו שיעסק בגמילות חסדים, ועל-ידי-זה

הוא הרמב"ן.

ר' יעקב מקורביל. ר' משה בן יעקב, פעל ה"סמ"ג". ר' אליעזר ממיץ. ר' אמנון הקדוש, שיסד "ונתנה תקף". ר' ברוך בר יצחק, פעל ה"תרומות". ר' יצחק, פעל ה"עטור". ר' אליעזר בר' יואל, הנקרא "אבי העזרי". ר' אלעזר מגרמיוזא. ר' יהודה חסיד. ר' יעקב בן גיקטילא. רבינו יחיאל, אביו של הרא"ש, רבינו יונה. רש"א, הוא רבינו שלמה בן אברהם בן אדרת. מהר"ם מרוטנבורק, הוא ר' מאיר בר' ברוך נפטר בתפיסה. ר' אלכסנדר בר' שלמה, הביאו לקבורה. רבינו יחיאל מפרישי. ר' יצחק, פעל "אור זרוע". ר' מנחם דרנקנטי. רבינו בנאי בן אשר. ר' פרץ החסיד. ר' מרדכי בר' הלל, פעל ה"מרדכי, נהרג על קדוש השם. ר' שמעון הדרשן, פעל ה"ילקוט". ר' שמשון מקינון. ר' שמשון בר צדוק, פעל ה"פושב"ץ". הרב ר' חיים, אחיו ורבו של הרא"ש.

הרא"ש, הוא רבינו אשר. בניו: רבינו יחיאל, ור' שלמה החסיד, ורבינו יעקב פעל ה"טורים", ור' אליקים, ור' משה, ורב אלעזר, ור' שמעון, ור' יהודה. ר' נמן, רבו של הרא"ש. ר' יוחנן ברב משלם, פעל "ספר מישורים" ו"אדם וחוה". רבינו שמואל בר' צדוק, פעל ה"אגדה". ר' אהרן ^{והיה} הפהן הנקרא רא"ה. ר' יצחק מדורא, פעל ה"שערי דורא".

הרב ר' דוד אבירכהם. ר' נסים ברב ראיבן הוא הר"ן. רבינו יונה. ר' יוסף ^{הביא}, פעל "נמוקי יוסף". ר' יצחק בר ששת, הוא הריב"ש. רבינו יום טוב, פעל "מגיד משנה". הרב ר' יום טוב בר אברהם, פעל "מגדל עז". רב מכיר. ר' יוסף חביב ספרדי. ר' יעקב מוילין בר משה הלוי, הוא מהרי"ל. ר' שלום הנקרא מהר"ש. ר' ישראל הנקרא איסרל, פעל "תרימות הדשן". ר' יעקב מוילין ור' אהרן, היו רבותיו.

ר' יעקב ווייל. ר' יצחק קנפטיין בר' יעקב. ר' יצחק דילאון. ר' יצחק אבוהב, פעל "מנורת המאור". ר' שמואל ולאנסי בן הרב ר' אברהם. ר' יוסף קולון בר שלמה, הוא מהרי"ק. ר' יעקב ברב שמואל, פעל ה"אגור". ר' יוסף גיקטיליא, פעל "שערי אורה". ר' יצחק דמן עכו תלמיד הרמב"ן. ר' יוסף בן שרגא. ר' עובדיה מברטנורא. ר' לוי בר' יעקב בן חביב. ר' יעקב בי רב. ר' משה אלשקר. ר' יהודה מינץ. ר' מאיר פאדוה. ר' שלמה אלקבץ. ר' משה אלשיך בר' חיים. ר' שמואל קלעי, פעל "משפטי שמואל". ר' יוסף בן לב. ר' שקנא. ר' אליעזר אלקרי. ר' יוסף סרגוסי. ר' דוד בן זימרא. ר' שלמה לוהיא. ר' אליהו, פעל שם. ר' יצחק בר' בצלאל.

ר' יוסף קארו בן מורנו אפרים, פעל ה"שלחן ערוך" ו"בית יוסף". ר' ^{לעמוד הבא}

ועד עולם". הורני יי דרפך ונחני בארץ מישור למען שוררי. אל תתנני בנפש צרי כי כמו כי עדי שקר ויפח חמס. הדריכני בנתיב מצותיך כי בו חפצתי, הדריכני באמתך ולמדני כי אתה אלהי ישעי אותך קויתי כל היום". חוס וחמל עלי אבי אב הרחמן, עשה עמי פלאות, "נוראות בצדק תעננו אלהי ישענו, מבטח כל קצוי ארץ וגם רחוקים".

ושמרנו והצילנו ברחמיך הרבים ממנהיגים של שקר, ותשמרנו שלא נתקרב אליהם ולא נתן להם תקף ולא נסמך אותם בשם רבי ונתרחק מהם בכל מיני התרחקות, ולא יזיקו לנו בשום דבר לא בגשמיות ולא ברוחניות. כי אתה יודע את עצם הפגמים והקלקולים שגורמים בעולם חס ושלוש אלו המפרסמים והמנהיגים של שקר, הנקראים בשם רבי, ונסמכו שלא בדין. כי הם בעצמן אינם יכולים לתת עצה לנפשם והעשנים סורחים מבלבלים מחם ומסבכים דעתם, ואינם יודעים להוציא משפטי אמת והנהגות ישרות להם בעצמן, ואיך יוכלו להנהיג אחרים.

רבוננו של עולם זכנו לתקן כל זה ותן לנו דעת שלם שנוזה לידע מי הם השקרנים והמנהיגים של שקר, ולהתרחק מהם, ומי הם הצדיקים והחכמים האמתיים שצריכין להאמין

בהם, ולהתקרב אליהם. ונזהר שיהיו נסמכים בעולם מנהיגים ורבנים הגונים הראויים לסמכם, ועל-ידיה יתחזק כתב דינו, ולא יצטרכו עמך ישראל ללמוד כתב ולשון אחר, כי אם כתב ישראל לבד, כתב הקדוש והנורא, אותיות קדושות, אותיות מחכימות המשרשים בתמונות אותיות תורתך הקדושה, אשר בהם בראת כל העולמות כלם בראונך הטוב, בחכמתך הגדולה. זכנו ברחמיך ועזרנו שנוזה להמשיך הארת השכל בהידים, ויסקלו ידי הכתיבה הארת סוד החכמה מידי הסמיכה, ויהיה כל התקף לכתב יד ישראל וכל המשפטים והעסקים יהיו נעשים על-ידי כתב ישראל לבד. ויתחזק ביותר כתב ישראל עד אשר אפלו כל משפטם והנהגתם יהיה על-ידי כתב ישראל, ונזהר "לעשות בהם משפט כתוב". ותזכנו לקדש האויר על-ידי כתיבת דינו, ויהיו האותיות מחכימות של קדשת כתב ישראל נחקקים ונרשמים בהאזר, ועל-ידיה יתקדש אויר העולם בקדשת אוירא דארץ ישראל, ויקים מקרא שכתוב: "ואהי להם למקדש מעט". ויהיו כל מקומות מושבות בני ישראל קדושים בקדשת ארץ ישראל. ותשמרנו ותעזרנו שלא יגרשו אותנו ואת כל עמך ישראל ממקומנו לעולם, ותזכנו להוליד בנים חיים וקמים לעבודתך וליראתך ולתורתך. ותעזרנו שתהיה

אכילתנו וזיווגנו בקדשה גדולה, עד שנוזה להוליד גופים זפים וקדושים, שיהיו כלם ראויים לקבל נשמות גדולות, נשמות קדושות, שיהיה להם השגה גדולה, שזכנו להשיג בעולם סוד העבור לדעת סוד תהלוכת הגלגלים וכל הדברים והשנוים הבאים על ידם בראונך הטוב אשר אתה מנהיג אותם ברחמים על-ידי הנשמות והשכליים הגבוהים. ויקים מהרה מקרא שכתוב: "ושמרתם ועשיתם, כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, אשר ישמעון את כל החקים האלה, ואמרו רק עם חכם ובזון הגוי הגדול הזה".

ועזרנו ברחמיך הרבים שנוזה לנסע לצדיקים אמתיים על ראש השנה, ושם יהיו נכללים כל נפשותינו יחד בכלליות גדול ובאהבה רבה. ונזהר לאהבת החברים, שיהיה בינינו שלום ואהבה גדולה באמת, עד שנהיה כלנו נכללים יחד באהבה ואחווה ורעות בתוך נפשות הצדיקים האמתיים תמיד, ובפרט בימי ראש השנה הקדושים. ונזהר להכליל יחד בתוך האבן שתיה, בתוך קדשי קדשים, בתוך השכל הכולל שהוא חכמה עלאה. ועל-ידיה יהיו נמתקין כל הדינים וכל הצמצומים מעלינו ומעל כל עמך בית ישראל. וכל מקום שנמצא איזה צמצום ודין וגזרה שאינה טובה על עמך ישראל בכלל

או בפרט, הפל יהיה נמתק ונתבטל על-ידי אור השכל הכולל השכל העליון היוצא מבית יי, ויהיו נמתקין כל הדינים בשרשן.

ותכתבנו בימי ראש השנה הקדושים לחיים טובים וארפים, לשנה טובה ומתוקה. שנוזה לעשות רצונך באמת, ולקבל על מלכותך עלינו תמיד. חוס וחמל עלינו, ועזרנו להיות בראונך הטוב באמת. זכנו שיהיו נפשותינו נכללות יחד באהבה גדולה בתוך נפשות הצדיקים האמתיים, עד שנוזה על-ידיה לשמחה גדולה וחדוה רבה ועצומה, כמו שכתוב: "אור צדיקים ישמח". וביותר בימי ראש השנה הקדושים, נזהר לשמחה יתרה ועצומה, כמו שכתוב: "אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו, כי קדוש היום לאדונינו, ואל תעצבו, כי חדות יי היא מעצבם". ונאמר: "אשרי העם ידעי תרועה, יי, באור פניך יהלכין. בשמך יגליון כל היום, ובצדקתך ירומו. כי תפארת עזמו אתה, ובראונך תרום קרוננו. כי ליי מגננו, ולקדוש ישראל מלכנו". ותבטל כל מיני מריבות ומחלוקת מעלינו ומעל כל עמך בית ישראל מעתה ועד עולם. עזרנו כי עליך נשעננו, הורנו דרכך, הדריכנו באמתך ולמדנו, כי אתה אלהי ישענו, אותך קיינו כל היום.

וזכנו להיות "נאמן רוח מכסה דבר".
לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום שלישי

לנצח עוד יום

ק"ז ע"א שהחלב מועיל בן אם הוא קרבן, אבל בדם אין מועלים כפי שהגמרא לומדת. וחייבין עליו משום פיגול, ונותר, וטמא נשאם אכלו בטומאה חייב שתי טהרות, אחת משום חלב ואחת משום טומאה. מה שאין כן בדם כפי שהגמרא מפרשת.

וחומר בדם מבחלב: שהדם נוהג בבהמה וחיה ועוף, בין טמאים ובין טהורים. וחלב אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד, שכתוב בו "מן הבהמה אשר יקריבו". ואינו נוהג בחיה ובעוף.

גמרא:

מנא הני מילי שחלב יש בו מעילה ואפילו בא מקדשים קלים, שהרי לא מחלק התנא בין קדשי קדשים לקדשים קלים?

אמר רבי ינאי: דאמר קרא באימורי פר כהן משיח, "כאשר יורם משור זבח השלמים"

- כך יורמו אימורי פר כהן גדול להקטרה על המזבח. וכי מה למדנו משור זבח השלמים? הרי הקטרת האימורים מפורשת גם בפר כהן משיח? מעתה, הרי זה - שור זבח השלמים - בא ללמד, ונמצא למד! מקוש הכתוב את שור זבח השלמים - לפר כהן משיח. ללמדנו: מה פר כהן משיח - יש בו מעילה, שהרי קדשי קדשים הוא. אף שור זבח השלמים שקדשים קלים הוא - יש בו מעילה.

אמר ליה רבי חנינא: לרבי ינאי: מדוע הוצרכת ללמוד משם? וכי כעורה היא זו ששנה רבי: כתוב בקדשים קלים "כל חלב לה'", ומוזה שכתוב "לה'" - דורשים: לרבות אימורי קדשים קלים למעילה?

אמר אביי: אוצטריך שתי הדרשות. דאי כתב רחמנא רק "כל חלב לה'", הוה אמונא שבחלב - אין, יש מעילה. אבל ביותרת ושתי כליות שלא נקראים חלב - לא יהיה בהם מעילה. לכן כתב רחמנא "כאשר יורם משור זבח השלמים", להקיש כל האימורים של שלמים לאימורי פר כהן משיח, לומר שמועלין בהם כמו בפר.

ואי כתב רחמנא רק "כאשר יורם", הוה אמונא שדוקא חלב כזה שיש גם בשור - יש בו מעילה.

ק"ז ע"ב ומתרגימין: תרי מיעוטי כתיבי

בפסוקים אלו. הכא, בתרומת הדשן, כתיב "ושמו", שמשמע דוקא הוא ולא אחר. והתם, בעגלה ערופה, כתיב "הערופה". וכיון שכתובים מיעוטים, אפילו מאן דאמר שתמידי שני כתובים הבאים כאחד מלמדים, מודה שבאן אין מלמדים, שמשמע דוקא אלו ולא אחרים.

ומקשינן: ותלתא קראי "לכם", "לכפר", "והוא", למה לי בדם. הרי מאחד מהם ממעטים מעילה? ומבארינן: חד פסוק - למעוטי דם מדין נותר, שאם נותרו דם ואכלו, אינו חייב משום נותר. וחד - למעוטי דם ממועלה אותו לאדם. ללעל. וחד - למעוטי מטומאה, שאם אכל את הדם בטומאת הגוף, אינו חייב משום טומאה.

אבל למעט דם מפגול, דהיינו שפיגל בובב ואכל מדמו - לא צריך קרא. דתנן: כל דבר שיש לו מתיירין, בין שמתירין אותו לאדם, כגון בשר קדשים, שזריקת הדם מתירתו לכהנים באכילה, ובין שמתירין למזבח, כגון איברי עולה, שזריקת הדם מתירתה להקטיר למזבח, חייבין עליו משום פיגול. אבל אם אין לו מתיירין - אין חייבים עליו

ומקשינן: ואימא להיפך, הוא לאחר כפרה - כלפני כפרה. מה לפני כפרה - יש בו מעילה, אף לאחר כפרה - יש בו מעילה?

ומתרגימין: אי אפשר לומר שלאחר כפרה יש בו מעילה, שאין לך דבר שנעשה מצותו - ומועלין בו.

ותמהינן: ולא? והרי תרומת הדשן, שהיה הכהן תורם כל בוקר מלא המחתה מן הדשן שעל המזבח, ומניחו בצידו המזבח, ונבלע שם במקומו, דנעשה כבר מצותו, שהרי הוקטר על המזבח, ובכל זאת מועלין בו. דכתיב "ושמו אצל המזבח" - מלמד שטעון שימה וגניזה, ורואים שאסור בהנאה?!

ומתרגימין: משום דהואי תרומת הדשן שמועלים בה אחר שנעשת מצותה כפי שאמרנו, ובגדי כהונה, דהיינו ארבעה בגדי לבן שלבש כהן גדול ביום הכפורים, שדינם שטעונים גניזה, ואין כהן הדיוט משתמש בהן כל השנה, ולא כהן גדול ביום כפורים אחר, שכתוב "ופשט את בגדי הבר והניחם שם" ומוזה לומדים שטעונים גניזה - שני כתובין הבאין כאחד. וכל שני כתובין הבאין כאחד - אין מלמדין.

ומקשינן: הניחא לרבנן, דאמרי שכך דורשים: "והניחם שם" - מלמד שטעונין גניזה. אלא לרבי דוסא, דאמר שלומדים מפסוק זה שלא ישתמש בהן כהן גדול ליום הכפורים אחר, אבל כהן הדיוט משתמש בהן כל השנה, אם כן הוא סובר שעדיין לא נגמרה מצותם ולכן מועלים בהם, מאי איכא למימר, הרי אין שני כתובים הבאים כאחד?

אלא, משום דהואי תרומת הדשן, ועגלה ערופה, שאסורה בהנאה לאחר שנעפרה ונעשתה כבר מצותה, כפי שכתוב "וערפו שם" - שם תהא קבורתה. כלומר שאסור ליהנות ממנה - שני כתובים הבאין כאחד. וכל שני כתובים הבאין כאחד - אין מלמדין.

ומקשינן: הניחא למאן דאמר שני כתובים הבאים כאחד - אין מלמדין. אלא למאן דאמר מלמדין, מאי איכא למימר?

אחרים בטומאת אוכלים. טומאת אוכלים היא לעולם ראשון לטומאה, כי אין האוכלים נעשים אב הטומאה, אפילו נגעו במת, שהוא אבי אבות הטומאה.

כאמור, החילוק המהותי בין טומאת נבלה לטומאת אוכלים הוא בכך שטומאת נבילה היא טומאה עצמית, ואילו טומאת אוכלים היא טומאה שמקבל האוכל מדבר טמא. ולכן, הטומאה העצמית של הנבילה אינה זקוקה ל"הכשר משקים", כדי שתחול.

וכן נאמר בתורה בספר ויקרא יא טז: "וכי ימות זכר הבהמה אשר היא אינו חייב ללכת, הנוגע בנבלה יטמא עד הערב".

ולעומתה, טומאת אוכלים, אין האוכל נטמא אלא אם "הוכשר" קודם לכן לקבלת הטומאה, על ידי מתן מים או משקים עליו.

וכן נאמר בתורה (שם לו לח), בשני הפסוקים העוסקים בטומאת אוכלים:

"וכי יפול מנבלתם [של השרצים הטמאים] על כל זרע וזרע אשר יזרע - טהור הוא. וכי יותן מים על זרע, ונפל מנבלתם עליו - טמא הוא לכם".

אבל חלב אלוה דליתא בשור אלא רק בבכש, היינו חושבים שאין בו מעילה, ואם יביא בכש לשלמים - לא תהיה מעילה באילתו, לכן כתב רחמנא בשלמים "כל חלב", שמשמע גם אלוה, שאלוה נקראת חלב כפי שכתוב "חלבו האלוה תמימה".

אמר ליה רב מרי לרב זביד: אי אלוה איקראי חלב - תתסר אלות כבש באכילה?!

אמר ליה רב זביד: עליון אמר קרא "כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו. ודרשינן: דווקא דבר השוה בשור וכשב ועז לא תאכלו, מה שאין כן חלב האלוה שאינו קיים בשור ועז.

רב אשי אמר: משום כך אין האלוה אסורה, ש"חלבו האלוה" איקראי [נקראת] האלוה, אבל "חלב" סתמא - לא אקראי, והפסוק אסר רק חלב סתם באכילה.

ותמהינן: אלא מעתה, לא ימועלו בה באלוה. שהרי מעילה בחלב למדנו מזה שכתוב "כל חלב לה'", ומשמע דווקא חלב סתמא?!

ומקשינן: אלא מחזורתא - כדרב זביד! שתיירצו של רב זביד מוכרח ונדחה תירצו של רב אשי. שנינו במשנתנו: מה שאין כן בדם.

מנא הני מילי שאין מועלים בדם?

אמר עולא: דאמר קרא "כי נפש הבשר בדם הוא ואנו נתתיו לכם וגו' לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא וגו'". ומוזה שכתוב "לכם" משמע - שלכם הוא. משמע שאינו קדשי גבוה ואין מועלים בו! דבר רבי ישמעאל תנא שכך למדנו: מזה שכתוב "לכפר", משמע שדוקא לכפרה עליכם נתתיו, ולא שיהיה קדשי שלי לעניין מעילה.

ורבי יוחנן אמר: אמר קרא "הוא", "והוא" משמע - בהיותו יהיה! ודרשינן: הוא, הדם, יהיה לפני כפרה, דהיינו קודם זריקת הדם - כלאחר כפרה, דהיינו שלאחר שנתן את מתנתו הדם על המזבח, נשאר דם בכלי. מה לאחר כפרה - אין בו מעילה מכבוירא לקמן שכלל בדינו שאין לך דבר שנעשתה מצותו ומועלים בו, שהרי כבר נעשה בו צורך גבוה, ולא נקרא יותר קדשי ה', אף לפני כפרה - אין בו מעילה.

משום פיגול. ודם אין לו מתיירין, שהרי הוא גופיה מתיר הוא.

הדרן עלך פרק כל הבשר

פרק העור והרוטב

הקדמה לפרק העור והרוטב

א. שני סוגי טומאה נוהגים בבהמה ובחיה, טומאת נבלה, וטומאת אוכלים. פרטי ההלכות של שני סוגי הטומאה הללו מתבארים בפרק זה.

ב. טומאת נבלה היא טומאה עצמית של בהמה או חיה, שמתה בלי שחיטה כהלכה.

דרגת טומאת הנבילה היא "אב הטומאה", והנבילה מטמאת את כל הנוגעים בה (אדם, כלי או אוכל, ועושה אותם ראשון לטומאה).

לעומתה, טומאת אוכלים של בהמה או חיה שנשחטה, אינה טומאה עצמית. אלא, כל שנשחטה הבהמה או החיה כהלכה, ומותר לאוכלה, היא נעשית מנתה ראויה לקבל טומאה מדבר טמא. ומשנגע בה הדבר הטמא, היא נטמאת בטומאת אוכלים, ואף מטמאה אוכלים

טהורה שחטיה כשרה, אינה מטמאת טומאת נבלות כלל, ואף לאחר שתמות.

ואם כן, מצינו כי ריבה הכתוב לטמא טומאת אוכלין יותר ממה שריבה לטמא טומאת נבלות. רבי יהודה אומר: האלל חתיכות בשר קטנות שנשארו דבוקים לעור אחר ההפשט [שהן בטלות לעור ואינם נחשבים כבשר], המכונס, שאסף אותם למקום אחד - הרי, אם יש בו כזית במקום אחד והם בשר נבלה, יש עליו שם בשר נבלה, שאם נגע בו אדם ונכנס למקדש או אכל קדש בטומאה חייב עליו כרת.

לפי שהואיל וכינס אותם והחשיבם, אינם בטלים לעור, אלא הרי הם ככל בשר. ואפילו מדאורייתא חשיב בשר נבלה, ולכן הוא חייב על זה כרת. ובא רבי יהודה לחלוק על רבנן, שלדבריהם לעולם אין האלל מטמא בנבלה, ואף כאשר כנס אותו למקום אחד.

גמרא:

שנינו במשנה שהעור אינו מצטרף עם הבשר להשלים לשיעור כזית של טומאת נבלות, אף על פי שהוא שומר לבשר.

ואמרין:

תניא במשנה, להא דתנו רבנן בברייתא: הדין של "שומרים" הוא, שהם מצטרפים עם האוכל הנשמר על ידם להשלים את שיעור האוכל, רק ביחס לטומאה קלה, כלומר, "טומאת אוכלין" שהיא טומאה קלה, [לפי שהאוכל הטמא אינו מטמא אלא אוכל אחר, ואינו מטמא אדם וכלים], שאם יש שיעור כביצה באוכל עם השומר, הרי הם מטמאים בטומאת אוכלים.

ולא נאמר דין צירוף של "שומרים" ביחס לטומאה חמורה, כלומר "טומאת נבלה" שהיא טומאה חמורה, [לפי שהיא מטמאת גם אדם וכלים], שאם יש שיעור כזית בנבלה עם השומר, אינם מטמאים בטומאת נבלה.

ומבארין: שומרים המצטרפים ביחס לטומאה קלה - מנלן?

דתנא רבי ישמעאל: נאמר בפסוק המלמד על טומאת אוכלין - "וכי יפל מנבלתם [של השרצים הטמאים] על כל זרע וזרע אשר זרע", ודרשין "מאשר יזרע", שהאוכלים מטמאים כדרך שבני אדם מוציאים את הזרע לשדה לזריעה.

דהיינו, חטה בקליפתה, ושעורה בקליפתה, ועדשים בקליפתן, לומר, שבאופן שזורעים את החטה כך היא נטמאת, ולכן אף הקליפה מצטרפת לשיעור כביצה של טומאת אוכלין.

[אך שבפסוק נאמר "על כל זרע וזרע אשר יזרע טהור הוא", מכל מקום למדים מכאן דין טומאה לשומר הפר, משום שהטעם שאמרה התורה "טהור הוא", זה רק מחמת שהזרע לא הוכשר במים לקבלת טומאה. אף אילו הוכשר הזרע, הרי הוא מטמא באופן זה, שהחטה בקליפתה].

והא דאמרין: ולא שומרים מצטרפים לאוכל ביחס לטומאה חמורה - מנלן?

דתנו רבנן: נאמר בתורה לגבי טומאת נבלה, "הנוגע בנבלתו יטמא עד הערב", ודרשין: דוקא הנוגע בנבלה עצמה נטמא, ולא הנוגע בעור שאין עליו כזית בשר, שאינו נטמא. אף אם העור משלים את הבשר לשיעור כזית. ומכאן למדנו שאין השומר [כמו העור] מצטרף לטומאת נבלה.

בפני עצמו. והאלל, חתיכות בשר קטנות שנחתכו עם העור, ונשארו דבוקים לעור. והעצמות, שיש בתוכם מוח העומד לאכילה. והגידין והקרנפים והטלפים.

כל הדברים הללו - מצטרפין הם עם הבשר להשלימו לשיעור כביצה לענין לטמא טומאת אוכלין.

העור, העצמות והטלפים מצטרפים, משום שהם נחשבים "שומר" לבשר. ואילו הרוטב, הקיפה, האלל, הקרנים והגידין מצטרפים, משום שהם נאכלים יחד עם הבשר.

המשנה נקטה שהם "מצטרפים" לטמא טומאת אוכלים, לפי שכאשר אינם מחוברים לאוכל אינם מקבלים טומאה כלל, כיון שאינם עומדים לאכילה בפני עצמם.

אבל הם לא מצטרפים לטומאת נבלות, שאם הבשר הוא בשר נבלה, ואין בו כזית - שזהו השיעור שנבלה ראוי לטמא, אין הדברים הללו מצטרפים להשלימו לשיעור כזית. לפי שמצטרפים הם לעליהם תורת נבלה, ודין "שומר" נאמר רק לגבי טומאת אוכלין, ולא לגבי טומאת נבלות. ואף אותם הדברים שדרכם להאכל ביחד עם הבשר אין הם מצטרפים, משום שאין הם נחשבים ל"נבילה", אלא הרי הם נחשבים רק כאוכל בעלמא. וטומאת נבלה נאמרה רק על בשר הנבילה עצמה, וכפי שנאמר בתורה "הנוגע בנבלתה", ולא על אוכל הנאכל עם הנבילה. כיוצא בו מצינו דבר שנודחת בו טומאת אוכלין אך לא נודחת בו טומאת נבלה.

וכגון: ישראל השוחט בהמה טמאה לצורך עובד כוכבים, והבהמה עדיין מפרכסת [מתענעת], הרי אף על פי שאסורה הבהמה באכילה, מכל מקום היא נחשבת כבר עתה כאוכל, והרי היא מטמאה טומאת אוכלין, [גם קדם שתמות ותטמא מצד נבלה]. לפי שישאל השוחט בהמה טהורה, מעשה השחיטה מתיר אותה לאכילה מיד אף בעוד שהיא מפרכסת, ולכן היא גם מקבלת טומאת אוכלים מיד, שהרי היא נחשבת לאוכל הראוי לאכילה גם בעוד שהיא מפרכסת, ולפיכך גם כאשר שחט ישראל בהמה טמאה [שהיא אסורה לאכילה] לצורך עובד כוכבים, שהחשבה שהיא חושב בשעת השחיטה שהיא שוחט בשביל שהגוי יאכלנה מועילה כדי שיחול עליה שם אוכל מיד, אף בעוד שהיא מפרכסת.

[דין זה קיים בשני תנאים: התנאי האחד, שהבהמה תמות על ידי שחיטה כשרה, לפי שאם מתה הבהמה על ידי נחירה, או על ידי שחיטה שאינה כשרה, כגון ששהה או דרס בשעת השחיטה, אינה נחשבת לאוכל בעוד שהיא מפרכסת, לפי שרק בשחיטה כשרה מצינו שהמפרכסת נחשבת אוכל. התנאי השני, שהבהמה נשחטה לצורך עובד כוכבים, שאילו נשחטה לצורך ישראל, אין מחשבתו נחשבת לצורך אכילה מועילה לתת לבהמה שם אוכל, לפי שהיא אסורה באכילה, ובטלה מחשבתו].

אבל היא לא מטמאה טומאת נבלות, כל עוד שהיא מפרכסת, עד שתמות, או עד שיתונו את ראשה, שאז היא נחשבת כמתה אפילו אם היא עדיין מפרכסת. לפי שלגבי טומאת נבלות נאמר "וכי ימות מן הבהמה", לומר, שאין הבהמה מטמאת עד שתמות.

[חילוק זה קיים בבהמה טמאה בלבד, שהרי השוחט בהמה

"הזרע" האמור כאן, הוא שם כולל לכל דבר מאכל, ומלמד הכתוב, שכל דבר העומד לאכילה, אינו מקבל טומאה אלא כאשר "הוכשר" תחילה לקבלת הטומאה, על ידי תניית מים [או משקים] עליו.

ג. בפרק זה יובארו שני מושגים בהלכות טומאה, הנקראים "יד" ו"שומר".

את המושג "יד" מצינו הן לגבי טומאת נבלה והן לגבי טומאת אוכלים, אך את המושג "שומר" מצינו רק לגבי טומאת אוכלים, ולא לגבי טומאת נבלה.

"יד האוכל" הוא דבר המחובר לאוכל, אך אינו האוכל בעצמו, אלא יש בו צורך בשביל האוכל, כגון, שבאמצעותו אווזים את האוכל.

"שומר האוכל", הוא דבר המחובר לאוכל, ושומר את האוכל שלא יתקלקל, כגון, הקליפה של הפרי.

ד. "שומר האוכל" חמור מיד האוכל, כי יד האוכל, אף שהיא מקבלת טומאה, אין היא מצטרפת להשלים את האוכל לשיעור כביצה [שהוא השיעור לטומאת אוכלים]. ואילו "שומר האוכל" לא רק שהוא מקבל טומאה, אלא הוא אף מצטרף אל האוכל עצמו כדי להשלים לשיעור כביצה.

וכאמור לעיל, חילוק נוסף יש בין יד לשומר, שדין "שומר האוכל" התחדש רק בטומאת אוכלים, ולא בטומאת נבלות. ולכן, "שומר הנבלה" אינו מצטרף להשלים לשיעור כזית, שהוא השיעור לטומאת נבלות. אבל דין "יד האוכל", קיים גם בטומאת נבלות, ולכן, אם נגע אדם ביד הנבלה, הרי הוא נטמא מנבלתה.

במשנתנו נמנים דברים, שכאשר הם בפני עצמם, ואינם מחוברים לאוכל, הם אינם ראויים לקבל טומאת אוכלים, מפני שאינם עומדים לאכילה. אך כאשר הם מחוברים לאוכל, הם מקבלים טומאה.

ולא זו בלבד שהם מקבלים טומאה, אלא הם אף מצטרפים אל האוכל כדי להשלימו לשיעור כביצה, שזהו השיעור של טומאת אוכלים, הן לקבל טומאה, והן לטמאות אחרים. כך שגם אם אין באוכל בפני עצמו שיעור כביצה אלא רק בצירוף הדבר ההוא, הרי הם מצטרפים לשיעור, הן כדי לקבל טומאה, והן כדי לטמאות אחרים. יש שני אופנים שהדבר בפני עצמו אינו מקבל טומאה, וכשהוא מחובר לאוכל הוא מקבל טומאה.

האחד, "שומר האוכל", שהתחדש בתורה ששומר האוכל מקבל טומאה ומצטרף לאוכל לשיעור כביצה. אך אם הוא עומד בפני עצמו הוא אינו מקבל טומאה, לפי שאינו ראוי לאכילה.

והשני, חלקי הבהמה שאינם עומדים לאכילה בפני עצמם, כשהם מחוברים לאוכל, כיון שאז רגילים לאכול אותם עם האוכל, הרי הם נטמאים ומטמאים.

מתניתין:

העור של בהמה לאחר מיתתה, בהיותו מחובר לחתיכת בשר.

והרוטב, המיץ של הבשר היוצא ממנו בבישול, כשהוא קרוש על הבשר.

והקיפה, תבלין שנתבשר עם הבשר, ואינו נאכל

תהילים פרק נח

קיא

אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ בְּבוּדָהּ: ^ז רֶשֶׁת הִלְכֵנוּ | לַפְעַמִּי כָפַךְ
נַפְשִׁי כְרוּ לִפְנֵי שִׂיחָה נִפְלוּ בְּתוֹכָהּ סִלָּה: ^ה נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים
נָכוֹן לִבִּי אֲשִׁירָה וְאֹמְרָה: ^ט עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הִנְבֵּל וְכִנּוֹר
אֲעִירָה שָׁחַר: ^י אֹדֶךְ בַּעֲמִים | אֲדַנִּי אֹמְרָךְ בְּלֹאמִים:
^{יא} כִּי־גִדַל עַד־שָׁמַיִם חֲסִדְךָ וְעַד־שָׁחִקִים אֲמַתְךָ: ^{יב} רִוְמָה
עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ בְּבוּדָהּ: ^{נח} לַמְנִצָּח
אֶל־תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם: ^ז הָאֲמֹנִם אֲלֵם צֶדֶק תִּדְבְּרוּן

רש"י

שהיו לבאים בתורה ואינם מוחים בשאול: ^{אשכבה} ^{לוחטים} אשכבה בלוחטים אנפכלוייאני"ן בלע"ז, בין הזיפים שלהטים אחר ל' הרע: ^(ז) רומה על השמים הסתלק מן התחתונים שאינם כדי שתשרה שכינתך ביניהם על הארץ תתכבד בזו: ^(ז) כפף נפשי: האיוב: ^{נפלו בתוכה} סופן לנפול בתוכה, כפף קלי"נא בלע"ז, לשון וזוקף לכל הכפופים (לקמן קמ"ח): ^(ח) נכון לבי אלהים נכון לבי: נאמן עמך במדת הדין ונאמן עמך במדת הרחמים: ^(ט) עורה כבודי: ולא אישן עד

מצודות ציון

יקו: ^{לפעמי} לפסיעותי: ^{נפלו} כמו יפלו ענר נמקום עמיד: ^(ט) כבודי: היא הנשמה שהוא כבוד הגוף: ^(כ) האמונה: האמת: ירום תפארתך על השמים ועל הארץ יראה כבודך כי כשהשם עושה דין ברשעים הוא מתרומם ומתנשא: ^(ז) רשת: הנקם יהיה שהרשת אשר הכינו במקום מדרך רגלי וכ"א מהם כפף נפשי להורידני בה וחפרו לפני בור שאפול בה אני הננה בהמקום הזה עצמו יפלו בתוכה לעולם: ^(ח) נכון: לבי נכון לבטוח באלהים וכמו שנכון לבי כן יעזור לי ואשירה על התשועה: ^(ט) עורה: אז אדבר אל נשמתי עורה כבודי לדבר בשיר ועוירה הנבל וכנור לגנן בהם בעת אעירה השחר להודות לה: ^(י) אודך בעמים: לפרסם שבחך: ^(יא) כי גידול וגו': החסד והאמת הנעשה לי גדלה עד השמים ומהראוי לפרסם אותו: ^(יב) רומה: אז ירום תפארתך על השמים ויראה כבודך על כל הארץ בעבור גודל התשועה: ^(כ) האמונה: כשבר דוד אל המעגל במקום שהיה שאול שוכב שם ולקח משם חנית המלך וצפתה המים והלך לו ומרחוק קרא ואמר הלא תענה אבנר וכו' כמ"ש בשמואל א' ולזה אמר האמונה נאלמתם

תהילים פרק נח

קיב

מִי־שָׁרִים תִּשְׁפֹּטוּ בְּנֵי אָדָם: ^ג אָף בָּלֵב עוֹלָת תִּפְעֲלוּן בְּאָרֶץ
חֲמֵס יַדֵּיכֶם תִּפְלֹסוּן: ^ד זֶרֶו רִשְׁעִים מֵרַחֵם תָּעוּ מִפֶּטֶן דְּבָרִי
כִּזָּב: ^ה חֲמַת לָמוּ כְדָמוֹת חֲמַת־נַחַשׁ כְּמו־פֶתֶן חָרַשׁ יֹאטֵם
אֹזֶנוֹ: ^ו אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע לְקוֹל מַלְחָשִׁים חוֹבֵר חֲבָרִים מִחֶפֶס:
^ז אֱלֹהִים הֲרֵס־שִׁנְיָמוּ בְּפִימוּ מַלְתָּעוֹת כְּפִירִים נִתּוֹן | יְהוָה:

רש"י

כ"ו) כלומר הלא יש לך עתה להוכיח לשאול ולהראותו שעל חנם הוא רודפני שאילו רציתי הרגתיו וכך אמר בשירו האמנם נאלם מפרכם הצדק שהיה לכם לדבר והמישרי שהיה לכם לשפוט הצדק אשר תדברון: ^(ג) אף בלב עולות תפעלון: ולא עוד אלא שבלבכם אתם חורשים רעה לפעול עול: עולות: כמו עולות כאשר יאמר מן שור שוורים, ומציר עיירים, ושלושים עיירים להם (שופטים י') שהם לשון עיר וקריה: ^{בארץ חמס ידיכם תפלסון}: בתוך הארץ אתם מכריעים חמס ידיכם עד שהוא שוקל משקל רב, תפלסון קונטרספרי"שן בלע"ז: ^(ד) זורו רשעים מרחם: ממעי אמה הם נעשים זרים

מצודות ציון

^(ג) עולת: מלשון עולה: ^{תפלסון}: ענין יושר ועש"ז יקל מטעם המשקל נשם פלס כי מיישר המשקל וכן פלס מעגל רגליך (משלי ה'): ^(ד) חמת: ארס כמו חמת מניס ייס (דברים יג'): ^{פתן}: מין נחש רע: ^{יאטם}: יקטום כמו אטם אלו (משלי כ"ב'): ^(ו) חובר חברים: יודוע לחם וכן ותובר חכר (דברים יח'): ^(ז) מליתעות: הם השנים הגדולים והוא מהפך כמו ומלכות מתלעותיו (משלי י'): ^(ח) עולת: מלשון עולה: ^{תפלסון}: ענין יושר ועש"ז יקל מטעם המשקל נשם פלס כי מיישר המשקל וכן פלס מעגל רגליך (משלי ה'): ^(ד) חמת: ארס כמו חמת מניס ייס (דברים יג'): ^{פתן}: מין נחש רע: ^{יאטם}: יקטום כמו אטם אלו (משלי כ"ב'): ^(ו) חובר חברים: יודוע לחם וכן ותובר חכר (דברים יח'): ^(ז) מליתעות: הם השנים הגדולים והוא מהפך כמו ומלכות מתלעותיו (משלי י'):

^(ח) חמת יאטם: כעסם מטילים ארס כנחש והוא ענין מליצה: ^{כמו פתן חרש}: המה כמו פתן אשר לעוצם רעתו לא יעיל לו הלחש כאלו היה חרש ואטם אזנו לבל ישמע כי כן הרשעים הללו לא יעיל בהם המוסר כאילו היו חרשים וכו': ^(י) אשר וגו': בעבור רוע טבעו לא ישמע לקול מלחשים ואף אם החובר חברים הוא מחוכם מאד בדבר הלחש כע"ז לא ישמע לקול לחשו: ^(ז) שנימו: של

מצודות דוד

מלדבר צדק שיש לכם לדבר והמישרים שיש לכם לשפוט בני אדם כי הלא עתה תוכלו להראות לשאול שאינני אויבו שהרי היה מסור בידי ולא הרגתי: ^(ג) אף בלב: לא סוף הדבר שלא לדלתם זכות אלא אף בכונות הלב תפעלו העול בארץ. תפלסון: תיישרו את החמס אשר בידכם לומר על החמס שישר הוא: ^(ד) זורו: הרשעים הללו נעשו זרים לה' מעת צאתם מן הרחם: ^{תעו}: המדברים עלי כזב תעו מדרך הטובה מעת צאתם מבטן:

^(ח) חמת יאטם: כעסם מטילים ארס כנחש והוא ענין מליצה: ^{כמו פתן חרש}: המה כמו פתן אשר לעוצם רעתו לא יעיל לו הלחש כאלו היה חרש ואטם אזנו לבל ישמע כי כן הרשעים הללו לא יעיל בהם המוסר כאילו היו חרשים וכו': ^(י) אשר וגו': בעבור רוע טבעו לא ישמע לקול מלחשים ואף אם החובר חברים הוא מחוכם מאד בדבר הלחש כע"ז לא ישמע לקול לחשו: ^(ז) שנימו: של

תהילים פרק נח

קיד

יִמָּאֶסוּ כְּמוֹמִים יִתְהַלְכוּ לִמּוֹ יִדְרֹךְ חֲצֹו (חֲצִיו קיד) כְּמוֹ יִתְמַלְלוּ: כְּמוֹ שֶׁבִּלְוֵל תִּמָּס יִהְיֶה נָפֶל אִשֶּׁת בַּל־חֲזוֹ שָׁמֶשׁ: בְּטָרֶם יֵבִינוּ סִירְתִּיכֶם אֲטֹד בְּמוֹ-חֲרוֹן יִשְׁעֵרְנוּ: יִשְׁמַח צָדִיק כִּי-חִזָּה נָקָם פְּעָמָיו יִרְחֹץ בְּדָם הַרְשָׁעִי: וַיֹּאמֶר אָדָם אֶךְ-פָּרִי לַצִּדִּיק אֶךְ יֵשׁ אֱלֹהִים שְׁפָטִים בָּאָרֶץ:

רש"י

(ח) ימָּאֶסוּ. לעצמם שיהיו נמאסים בעיניהם מדאגה וכמו במים יתהלכו דוגמתו (יחזקאל כ"א) כל ברכים תלכנה מים מדמעות (סא"א): ידרוך חציו. הקב"ה נגד' כדי שיתמוללו, יתמוללו ואלוף, ופי' מנחם ככבש ואלוף הוא שור אף כאן נפל ואשת (צוה להגיה סא"א): (י) בטרם יבינו סירותיכם אטוד. אשר בטרם ידעו קוצים רכים שלכם להיות אטודים קשים כלומר עד שלא יגדלו בני הרשעים: כמו חי כמו חרון. כלומר בגבורה ובחוזק ובחרון יסערם הקב"ה, חי לשון גבורה: (יב) ויאמר אדם אף פרי לצדיק. ואז יאמרו הבריות ודאי יש פירות ותשלום שכר במעשה הצדיקים שנקם הקב"ה נקמתם: יֵשׁ אֱלֹהִים. דין שופט רשעים בארץ:

מצודות דוד

הרשעים הללו: כפירים. הטורפים ככפירים: (ח) ימָּאֶסוּ. יהיו נמסים כמים וילכו לאבדון: ידרוך. המקום ידרוך עליהם חציו ויהיו כדברים הנחרתים חיש מהר: (ט) כְּמוֹ שֶׁבִּלְוֵל. כשבלול הזה אשר דרכו להיות נמס והולך בורוח עליו השמש וכמו הנפל של אשה אשר אינו רואה השמש כן הרשעים הללו לא יראו השמש ר"ל אור הישועה: (י) בטרם. עד לא יבינו ענפי הקוצים להיות מתקשים כמצב אילן הקור ר"ל עד לא יבינו בני הרשעים להרשיע כאביהם: כמו חי. כמו דבר הנעקר ע"י אדם בריא וכמו הנעקר בחרון אף כי אז לא יאשר מאומה כן יעקרה ה' ברוח סערה לבל יאשר שארית: (יא) כי חזה. כאשר ראה נקמת ה': פְּעָמָיו יִרְחֹץ. בדרך הלוכו ירחץ רגליו בדם הרשע הנשפך בארץ: (יב) ויאמר אדם.

תהילים פרק נט

קיד

נָט * לְמִנְצָח אֶל-תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם בְּשִׁלַּח שְׁאוֹל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת-הַבֵּית לְהַמִּיתוֹ: הַצִּילֵנִי מֵאִיְבֵי | אֱלֹהֵי מִמֶּתְקוֹמִמִי תִשְׁגַּבֵּנִי: הַצִּילֵנִי מִפְּעָלֵי אוֹן וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: הַיְהִי אֲרָבוֹ לִנְפְשִׁי יִגְוְרוּ עָלַי עוֹזִים לֹא-פִשְׁעִי וְלֹא-חַטָּאתִי יִהְיֶה: בְּלִי-עוֹן יִרְצוּן וַיּוֹנְנוּ עוֹרָה לִקְרָאתִי וְרָאָה: וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים | עֲבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִקְיִצָּה לִפְקֹד כָּל-הַגּוֹיִם אֶל-תַּחֲן כָּל-בְּגָדִי אוֹן סֵלָה: וַיָּשׁוּבוּ לָעֶרֶב יִהְיוּ כְּפֶלֶב וַיִּסּוּבּוּ עִיר: הַיְהִי | יִבְעִיעוֹן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם כִּי מִי שָׁמַע: וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׁחַק-לָמוֹ תִּלְעַג לְכָל-גּוֹיִם: עוֹן

רש"י

(א) אֶל תִּשְׁחַת. כך קרא שם המזמור על שם שהיה קרוב למות ולהיות נשחת מבקש רחמים על הדבר: וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבֵּית. כשאמרה להם מיכל חולה הוא (ש"א י"ט) והבריוה כלילה: (ד) יִגְוְרוּ עָלַי. לנוס בביתי לשמרני: (ה) בְּלִי עוֹן. לא חטאתי להם: וַיּוֹנְנוּ. מזומנים להרוג: (ו) הִקְיִצָּה לִפְקֹד כָּל הַגּוֹיִם. ואת הרשעים שפוט כמשפטי הגוים

מצודות ציון

אשר לוֹעַד צֶהֱס: (ח) יִבְעִיעוֹן. ידננו כמו יציע אומר ותשלום גמול לצדיק ויש אלהים שופטים לשפוט את הרשע כרשעתו ואם ייטב לו בראשיתו אף סוף חסדו לקבל גמול: (א) וַיִּשְׁמְרוּ. לשמור את בית דוד שלא יברח כלילה להמיתו בבוקר כמ"ש בשמואל א': (ב) מִמֶּתְקוֹמִמִי. מהאנשים הקמים עלי תחזקני: (ד) יִגְוְרוּ. יתאספו עלי בני אדם חזקים לתפשני ואני לא חטאתי להם כאשר ידעת אתה ה': (ה) בְּלִי עוֹן. לא העריתי להם והמה רצים ומכנינים עצמם ללכדני לכן עורה לקראתי וראה בעיני: (ו) הִקְיִצָּה. ר"ל כמו שאתה מעורר עצמך לפקוד את העובדי גילולים כן אל תתן חנינה לעולם לאלו הבוגדים מישראל העושים און: (ז) וַיָּשׁוּבוּ לָעֶרֶב. ר"ל ביום ילשינו עלי ולערב שבס לביתי לשמרני וכאשר נמלטתי סבבו בעיר לחפש אחרי ויהמו בקול בעת החפוש ככלב הזה הסובב ומחפש והומה: (ח) חֲרָבוֹת. הלה"ר שמדברים בפהם כאלו יתנו חרבות ביד שאלו להמיתני כי יאמרו מי שומע ולא יראו מאלהים: (ט) תִּשְׁחַק לָמוֹ. אתה שוחק על דבריהם כמו שאתה לועג לכל גוים שאינם מאמינים בך: (י) עוֹן. מפני רוב חזקו של שאלו אמתך על תשועתך כי אתה משגבי אבל בידי אין כח לעמוד לעמוד הבא

מצודות דוד

אז יאמר כל אדם אף סוף חסדו הוא אשר יש פרי ותשלום גמול לצדיק ויש אלהים שופטים לשפוט את הרשע כרשעתו ואם ייטב לו בראשיתו אף סוף חסדו לקבל גמול: (א) וַיִּשְׁמְרוּ. לשמור את בית דוד שלא יברח כלילה להמיתו בבוקר כמ"ש בשמואל א': (ב) מִמֶּתְקוֹמִמִי. מהאנשים הקמים עלי תחזקני: (ד) יִגְוְרוּ. יתאספו עלי בני אדם חזקים לתפשני ואני לא חטאתי להם כאשר ידעת אתה ה': (ה) בְּלִי עוֹן. לא העריתי להם והמה רצים ומכנינים עצמם ללכדני לכן עורה לקראתי וראה בעיני: (ו) הִקְיִצָּה. ר"ל כמו שאתה מעורר עצמך לפקוד את העובדי גילולים כן אל תתן חנינה לעולם לאלו הבוגדים מישראל העושים און: (ז) וַיָּשׁוּבוּ לָעֶרֶב. ר"ל ביום ילשינו עלי ולערב שבס לביתי לשמרני וכאשר נמלטתי סבבו בעיר לחפש אחרי ויהמו בקול בעת החפוש ככלב הזה הסובב ומחפש והומה: (ח) חֲרָבוֹת. הלה"ר שמדברים בפהם כאלו יתנו חרבות ביד שאלו להמיתני כי יאמרו מי שומע ולא יראו מאלהים: (ט) תִּשְׁחַק לָמוֹ. אתה שוחק על דבריהם כמו שאתה לועג לכל גוים שאינם מאמינים בך: (י) עוֹן. מפני רוב חזקו של שאלו אמתך על תשועתך כי אתה משגבי אבל בידי אין כח לעמוד לעמוד הבא

שֶׁלֹש טַפִּין. הַרְפִּינָה וּמִצָּה, הָרִי
הוא שֶׁל מוֹכֵר. וְהַחֲנוּנִי אֵינוֹ חַיֵּב
לְהִטִּיף שֶׁלֹש טַפִּין. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, עָרֵב שֶׁבֶת עִם חֲשֻכָה, פֶּטוּר:
ו. הַשּׁוֹלַח אֶת בְּנוֹ אֶצֶל חֲנוּנִי
(וּפְנִדִיּוֹן בְּיָדוֹ), וּמִדָּד לוֹ בְּאֶסֶר
שָׁמֶן וְנָתַן לוֹ אֶת הָאֶסֶר, שֶׁבֶר אֶת
הַצְלוּחִית וְאָבַד אֶת הָאֶסֶר, חֲנוּנִי
חַיֵּב. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, שֶׁעַל מִנֵּת
בֶּן שְׁלֹחוֹ. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי
יְהוּדָה בְּזֶמֶן שֶׁהַצְלוּחִית בְּיַד הַתִּינוּק
וּמִדָּד חֲנוּנִי לְתוֹכָהּ, חֲנוּנִי פֶטוּר:
י. הַסִּיטוֹן מִקְנָה מְדוּתָיו אַחַת

לְשָׁלִשִׁים יוֹם, וּבִעַל הַבֵּית אַחַת
לְשָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, חֲלוּף הַדְּבָרִים.
חֲנוּנִי מִקְנָה מְדוּתָיו פְּעָמִים בַּשָּׁבֹת,
וּמִמַּחֲה מִשְׁקָלוֹתָיו פְּעַם אַחַת
בַּשָּׁבֹת, וּמִקְנָה מֵאֲזָנִים עַל כָּל
מִשְׁקָל וּמִשְׁקָל:
יא. אָמַר רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל,
בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּלְחָ.
אֲכַל בִּיבֵשׁ, אֵינוֹ צָרִיךְ. וְחַיֵּב
לְהַכְרִיעַ לוֹ טַפַּח. הֵיכָה שׁוֹקֵל לוֹ עֵין
בְּעֵין, נֹתֵן לוֹ גְּרוּמִי אֶחָד לְעֶשְׂרָה
בִּלְחָ וְאֶחָד לְעֶשְׂרִים בִּיבֵשׁ. מְקוֹם

רבינו עובדיה מברטנורה

לאחר שעירה היין והשמן: הרכינה ומיצה.
הטה את המדה על צדה לאחר שעירה השמן
והיין והטיף שלש טפין, ונתאסף מיצת
המדה לשולי הכלי אל מקום אחד: הרי הוא
של מוכר. שהרי נתיימש הלוקח ממנו:
והחנוני אינו חייב להטיף שלש טפין. לפי
שהוא טורד, שמוכר כל שעה: ר' יהודה
אומר. לא אמרו שחנוני פטור מלהטיף שלש
טפין, אלא ערב שבת עם חשיכה. ואין הלכה
כר' יהודה:

ו. השולח בנו. קטן אצל החנוני ובידו
פונדיון שהם שני איסרין, להביא לו
באיסר שמן ואיסר אחד יתן לו, וכן עשה,
ושבר התנוק את הצלוחית ונשפך השמן
ואיבד את האיסר שנתן לו החנוני. חנוני
חייב. בשמן ובצלוחית ובאיסר. דלא שלח
האב את בנו הקטן אל החנוני אלא לאודועי
ליה שהוא צריך לשמן, לא שישלח לאודועי
על ידו. ובגמרא פריך, אמאי חייב החנוני על
הצלוחית אבדה מדעת היא. שהרי הוא עצמו

שִׁנְהֵגוּ לְמוֹד בַּדָּקָה, לֹא יְמוּד
בַּגָּסָה. בַּגָּסָה, לֹא יְמוּד בַּדָּקָה.
לְמַחֲזוֹק, לֹא יִגְדוֹשׁ. לְגִדּוּשׁ, לֹא
יִמְחוֹק:

פרק ו

א. המוכר פרות לחבירו ולא צמחו,
ואפילו זרע פשתן, אינו חייב
באחריותו. רבן שמעון בן גמליאל
אומר, זרעוני גנה שאינן נאכלין,

רבינו עובדיה מברטנורה

במקום שלא נהגו להכריע ומעמיד קנה
המאזנים בשוה: נותן לו את גרומיו.
הכרעותיו. לכל עשרה ליטרא מוסיף לו
עשרית ליטרא, שהוא אחד למאה כשימכור
בלח. וביבש מוסיף [חצין] עשרית ליטרא
לכל עשרים ליטרא: למוֹד בדקה. במדה
קטנה: לא ימוֹד בגסה. במדה גדולה. דהוי
פסידא דלוקח, שאין נותן לו אלא הכרע
אחד והיה צריך ליתן לו הכרעות רבות:
למחוק. להסיר מה שעולה על שפת המדה:
לא יגדוש. ואף על פי שמוסיף לו בדמים:
לא ימחוק. ואף על פי שפוחת לו מן
הדמים:

פרק ו המוכר פירות. סתם ולא פירש
לאכילה או לזריעה: אפילו זרע פשתן.
דרובא קונים אותו לזריעה, מצי למימר אני
לאכילה מכרתיו. דאין הולכין בממון אחר
הרוב: רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו'.
בגמרא מוקי כולה מתניתין אליבא דרבן
שמעון בן גמליאל וחסורי מחסרה והכי
תני, אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריות,
הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב
באחריותו, דברי רשב"א. שרבן שמעון בן
גמליאל אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין
חייב באחריותו, דהוי מקח טעות דודאי

חייב באחריותו:

ב. המוכר פרות לחבירו, הרי זה
מקבל עליו רבע טנופת לסאה.
תאנים, מקבל עליו עשר מתלעות
למאה. מרתף של יין, מקבל עליו
עשר קוססות למאה. קנקנים
בשרון, מקבל עליו עשר פטיסאיאות
למאה:

ג. המוכר יין לחבירו והחמיץ, אינו

לזריעה וזבינהו:

ב. המקבל פירות. שקנה תבואה מחבירו.
הלוקח מקבל עליו רובע טנופת לכל
סאה, דדרך תבואה בכך. ולא יותר: עשר
מתלעות. אכולות מתולעים. לכל מאה,
דהיינו אחד מעשר: קוססות. יין רע. אם
המרתף של חביות גדולות מקבל עליו עשר
חביות גדולות. ואם המרתף של כדות, מקבל
עליו עשר כדות. ודוקא כשאמר מרתף זה
אני מוכר לך, ולמקפה, כלומר לשים בתוך
התבשיל. אבל אם אמר מרתף של יין אני
מוכר לך למקפה, צריך ליתן לו יין שכולו
יפה. שייך של מקפה צריך שיהיה יפה
ומתקיים, שאין מסתפקים ממנו אלא מעט
מעט. ואם אמר סתם יין אני מוכר לך ולא
זכר למקפה, נותן לו יין בינוני הנמכר
בחנות. ואם אמר מרתף זה אני מוכר לך ולא
הזכיר יין, אפילו כולו חומץ הגיעו: קנקנים
בשרון. בארץ המישור: מקבל עליו עשר
פטיסאיאות. שאינן מבושלות כל צרכן. והן
שואבות היין ומזיעות אותו:

ג. אינו חייב. המוכר באחריותו. דבשעת
מכירה יין הוה. ודוקא שנעשה חומץ
בכליו דלוקח, דאי בכליו של מוכר, מצי
אמר ליה הא חמרך והא קנקרך, ולא מצי

פ.ת. בַּאֲר הַגּוֹלָה

ו' מִשְׁנֵה וּגְמָרָא שֶׁם כב
וכג. ז' מִשְׁמְעוֹת הַגְּמָרָא
שֶׁם. ח' מִשְׁנֵה שֶׁם.
ט' דָּאֶסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
בְּיוֹם טוֹב בְּבִעְלֵי חַיִּים
וּבְמַחְבֵּר.

תִּרְכַּט מִמָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת הַסֶּכֶךְ. וְבוֹ י"ט סְעִיפִים:

א מִשְׁנֶה סֶכֶה יֵא.
ב כְּדִלִיף רַב שֵׁשֶׁת וָרֹב
חֲסֵדָא מְקַרְאִי ג רִשְׁׁי
בְּפִרוּשׁ הַמִּשְׁנָה
וְהֵרָא״שׁ שֵׁם אֵהָא דְרַב
שֵׁשֶׁת וָרֹב.

בְּאֵר הַיָּמִב

ג כשרה. וכל פ' שהשפיקה הולכת על הים, גמרא דף כג: **ה האילנה** **ז עוזיו.** ואם כבר ועלה יצא ידי חובתו, ואם הסכה על הארץ והקנים של היגיו, כשהספקו יוכל לעמוד אצלן, ששפכו עץ קונסיו, דאם לא כן אסור **ח** **האילנה** **י** **האילנה** **יא** **האילנה** **יב** **האילנה** **יג** **האילנה** **יד** **האילנה** **טו** **האילנה** **טז** **האילנה** **יז** **האילנה** **יח** **האילנה** **יט** **האילנה** **כ** **האילנה** **כא** **האילנה** **כב** **האילנה** **כג** **האילנה** **כד** **האילנה** **כה** **האילנה** **כו** **האילנה** **כז** **האילנה** **כח** **האילנה** **כט** **האילנה** **ל** **האילנה** **לא** **האילנה** **לב** **האילנה** **לג** **האילנה** **לד** **האילנה** **לה** **האילנה** **לו** **האילנה** **לז** **האילנה** **לח** **האילנה** **לט** **האילנה** **לכ** **האילנה** **לכא** **האילנה** **לכב** **האילנה** **לכג** **האילנה** **לכד** **האילנה** **לכה** **האילנה** **לכו** **האילנה** **לק** **האילנה** **לקא** **האילנה** **לקב** **האילנה** **לקג** **האילנה** **לקד** **האילנה** **לקה** **האילנה** **לקו** **האילנה** **לקכ** **האילנה** **לקכא** **האילנה** **לקכב** **האילנה** **לקכג** **האילנה** **לקכד** **האילנה** **לקכה** **האילנה** **לקכו** **האילנה** **לקק** **האילנה** **לקקא** **האילנה** **לקקב** **האילנה** **לקקג** **האילנה** **לקקד** **האילנה** **לקקה** **האילנה** **לקקו** **האילנה** **לקקכ** **האילנה** **לקקכא** **האילנה** **לקקכב** **האילנה** **לקקכג** **האילנה** **לקקכד** **האילנה** **לקקכה** **האילנה** **לקקכו** **האילנה** **לקקק** **האילנה** **לקקקא** **האילנה** **לקקקב** **האילנה** **לקקקג** **האילנה** **לקקקד** **האילנה** **לקקקה** **האילנה** **לקקקו** **האילנה** **לקקקכ** **האילנה** **לקקקכא** **האילנה** **לקקקכב** **האילנה** **לקקקכג** **האילנה** **לקקקכד** **האילנה** **לקקקכה** **האילנה** **לקקקכו** **האילנה** **לקקקק** **האילנה** **לקקקקא** **האילנה** **לקקקקב** **האילנה** **לקקקקג** **האילנה** **לקקקקד** **האילנה** **לקקקקה** **האילנה** **לקקקקו** **האילנה** **לקקקקכ** **האילנה** **לקקקקכא** **האילנה** **לקקקקכב** **האילנה** **לקקקקכג** **האילנה** **לקקקקכד** **האילנה** **לקקקקכה** **האילנה** **לקקקקכו** **האילנה** **לקקקקק** **האילנה** **לקקקקקא** **האילנה** **לקקקקקב** **האילנה** **לקקקקקג** **האילנה** **לקקקקקד** **האילנה** **לקקקקקה** **האילנה** **לקקקקקו** **האילנה** **לקקקקקכ** **האילנה** **לקקקקקכא** **האילנה** **לקקקקקכב** **האילנה** **לקקקקקכג** **האילנה** **לקקקקקכד** **האילנה** **לקקקקקכה** **האילנה** **לקקקקקכו** **האילנה** **לקקקקקק** **האילנה** **לקקקקקקא** **האילנה** **לקקקקקקב** **האילנה** **לקקקקקקג** **האילנה** **לקקקקקקד** **האילנה** **לקקקקקקה** **האילנה** **לקקקקקקו** **האילנה** **לקקקקקקכ** **האילנה** **לקקקקקקכא** **האילנה** **לקקקקקקכב** **האילנה** **לקקקקקקכג** **האילנה** **לקקקקקקכד** **האילנה** **לקקקקקקכה** **האילנה** **לקקקקקקכו** **האילנה** **לקקקקקקק** **האילנה** **לקקקקקקקא** **האילנה** **לקקקקקקקב** **האילנה** **לקקקקקקקג** **האילנה** **לקקקקקקקד** **האילנה** **לקקקקקקקה** **האילנה** **לקקקקקקקו** **האילנה** **לקקקקקקקכ** **האילנה** **לקקקקקקקכא** **האילנה** **לקקקקקקקכב** **האילנה** **לקקקקקקקכג** **האילנה** **לקקקקקקקכד** **האילנה** **לקקקקקקקכה** **האילנה** **לקקקקקקקכו** **האילנה** **לקקקקקקקק** **האילנה** **לקקקקקקקקא** **האילנה** **לקקקקקקקקב** **האילנה** **לקקקקקקקקג** **האילנה** **לקקקקקקקקד** **האילנה** **לקקקקקקקקה** **האילנה** **לקקקקקקקקו** **האילנה** **לקקקקקקקקכ** **האילנה** **לקקקקקקקקכא** **האילנה** **לקקקקקקקקכב** **האילנה** **לקקקקקקקקכג** **האילנה** **לקקקקקקקקכד** **האילנה** **לקקקקקקקקכה** **האילנה** **לקקקקקקקקכו** **האילנה** **לקקקקקקקקק** **האילנה** **לקקקקקקקקקא** **האילנה** **לקקקקקקקקקב** **האילנה** **לקקקקקקקקקג** **האילנה** **לקקקקקקקקקד** **האילנה** **לקקקקקקקקקה** **האילנה** **לקקקקקקקקקו** **האילנה** **לקקקקקקקקקכ** **האילנה** **לקקקקקקקקקכא** **האילנה** **לקקקקקקקקקכב** **האילנה** **לקקקקקקקקקכג** **האילנה** **לקקקקקקקקקכד** **האילנה** **לקקקקקקקקקכה** **האילנה** **לקקקקקקקקקכו** **האילנה** **לקקקקקקקקקק** **האילנה** **לקקקקקקקקקקא** **האילנה** **לקקקקקקקקקקב** **האילנה** **לקקקקקקקקקקג** **האילנה** **לקקקקקקקקקקד** **האילנה** **לקקקקקקקקקקה** **האילנה** **לקקקקקקקקקקו** **האילנה** **לקקקקקקקקקקכ** **האילנה** **לקקקקקקקקקקכא** **האילנה** **לקקקקקקקקקקכב** **האילנה** **לקקקקקקקקקקכג** **האילנה** **לקקקקקקקקקקכד** **האילנה** **לקקקקקקקקקקכה** **האילנה** **לקקקקקקקקקקכו** **האילנה** **לקקקקקקקקקקק** **האילנה** **לקקקקקקקקקקקא** **האילנה** **לקקקקקקקקקקקב** **האילנה** **לקקקקקקקקקקקג** **האילנה** **לקקקקקקקקקקקד**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

סֶכֶךְ הָעֵלְיוֹנָה. דְּהֵינּוּ, שְׁעַל יְדֵי שְׁנֵיהֶם הִיְתָה צֵלְתָּה מְרֻבָּה מִחֲמַתָּה, וְכִשְׂרָה הַתְּחַתּוֹנָה, וְאִם הִיְתָה הָעֵלְיוֹנָה בְּעֻמָּה צֵלְתָּה מְרֻבָּה מִחֲמַתָּה, אֶף הָעֵלְיוֹנָה כִּשְׂרָה:

ב. י. בראש העגלה. אף דמטלטלה ולא קביעא. ועל כן הסותרים יכולים לעשות סכה בעגלות ^א שלהם שקורין בידי"ל, ובלבד שיהא

בתוכה גבוה עשרה טפחים ורחב שבעה טפחים בלא הגלגלים (ח"י אדם). אכן צריך שיקשורנה שם בחזק, שתהיה יכולה לעמוד ברוח המצויה בארץ: **יא. או בראש הספינה.** הוא י"מקום גבוה של ספינה, והוא גבוה מאד הרהר שולטת שם ועוקרתה: **יב. אם אינה יכולה וכו'.** ורצה לומר, שלא קשרה בחזק כלל, שאינה רוח שיבא יעקרה, פסולה, **יד. אפלו דירת עראי לא היא:** **יג. אפלו אם אינה יכולה לעמוד וכו'.** דרום מצויה דים הוא כרום שאינה מצויה דרכה: **יד. בשרה.** דעל כל פנים מכלל דירת עראי לא י"מ נפקא, ואפלו¹⁰ בבשעה שהולכת על הים:

ג. מו. בראש הגמל. הינו, שעשה שם הדפנות בין חטוטרותיה¹⁷ וספן על גבן: מו. בראש האילן. תמן מושבו "בראשו וצפה שם מחצות וסכך: יו. ואין עולין לה. מפני שאסור להשתמש ביום טוב בבעלי חיים ובמחבר, כמו שכתוב ריש סימן שלו. ואפלו אם הסבה

היא על הארץ אלא שהקנים של הסכך מסמכין על האילן, ^ט "אסור לעלות לה בשבת יום טוב, גזירה שמא ישתמש בהסכך, שיניח שם חפציו או יחלה בו שום דבר ונמצא משתמש על ידי האילן." ^י ואפשר דדוקא בימים הראשונים שהיו רגילין להשתמש בסכך להניח ולחלות שם חפציהם, אבל עכשו שאין רגילין בכך אין חוששין לכך ומתר לעלות לחוכה אף בשבת יום טוב. ^י מכל מקום לכתחלה אין לסמן את הסכך על האילן, שאין מצמידין את הסכך לכתחלה אלא בדבר הראוי לסכוף, כמו שכתב בסמ"ק תרכט, עין שם השעם. ואם נעץ קונדיסין באילן וסכף הסכך עליהן, ^י שרי אף לכתחלה: **יח. ביום טוב.** ואם עבר ופלה ביום טוב, ^י יצא ידי חובתו. ועין בפרי מגדים שמשפך אם אין לו ביום טוב רק סכה על גבי בהמה או אילן, אם מותר לו לכתחלה לעלות, עין שם. ובבבבבב יעקב מסיק דאסור, דחכמים ^י פטרוהו, עין שם: **יט. מקצתה גז' האילן** ^י ומקצתה בדבר אחר. הינו, שעשה מקצת קרעית סכתו ומקצת דפנותיה על ראש האילן ומקצת קרעיתיה דפנותיה על דבר אחר וסכף על הדפנות, אז היא שנויה בענין שאם ינטל האילן תשאר ^י על עומדת על הדבר אחר ולא מפל וכי: **כ. עולין לה ביום טוב.** הינו, בסלם, שלא על דרך האילן: **כא. אין עולין לה ביום טוב.** דכיון שסמיכתה על האילן, נמצא כשנכנס לחוכה משתמש באילן:

א. ציריך שיהיה וכו'. דכתיב חג הסוכות תעשה וגו' באספך מנגד ומקדך, ודרשין, שיצעה הסוכות ממה שמאסף מפסלת גרן וקבץ, ודחינו קשין ואשכולות "ריקנין, הלכך אין מסככין אלא בדבר שצומח מן הארץ והוא עכש תלוש ואינו מקבל טמאה, דמיא דפסלת גרן וקבץ שיש בהם כל הדברים הללו: **ג. ואינו מקבץ טמאה.** פרוש, שאינו ראוי לקבל טמאה: **ג. אף על פי שגדולו מן הארץ.** כלומר, שמתגדל על הארץ, ולכן: **ד. מיני אפילו.** כגון תחיתות שמכות אותו נעשו שום פלים, שצדון הארץ מקבלין טמא, ואף דיסודם גם כן מן הארץ, והוא עפר ממש, אפילו הכי אין מסככין בהם, דבענין דוקא שהיו צומחים מן הארץ נקראו וכל קרע טמא:

שער הציפון

ט. וְיָדוּ וְעַל הַמִּסְבָּה קָם בְּנֵי, הַדְּרוֹת, בֵּן שֶׁשֶׁפֶר עֲלֵיהֶּ יִהְיֶה בְּבוֹה עֲשֵׂרָה נְפֻשִׁים יִהְיֶה רְאִיָּה לְקֵבֶל כִּרְם וּבְכֹחֹת וְכֵן שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּבוֹה עֲשֵׂרָה וְאֵינִי יֹכִילָה לְקֵבֶל מִדֵּי וּבְכֹחֹת, כִּי מִזִּכְרָם מִיָּסֵף: א. יִמְגָּרָא: ב. וְהָתָּה הִפְרִי מִשְׁנֵהוּ אֵינִי יָדוּן בְּדֶרֶךְ הַחֵשֶׁד, וְדִבְרֵי בִשְׁשֶׁה שֶׁנִּמְדָּו לֹא יִבְרָרְוּ שֶׁהִלְכֵת בְּסִמְכֵס, הַסִּמְכֵס, אִסְפֵּה אֲדֹרְתָּה טוֹר, כֵּן, אֲבָּהּ: בְּכֵבֶה יִכְבֵּךְ שֶׁלֹּא עֲלֵי, כֵּן וְשֶׁ, דִּבְרֵי וְכִנּוּיִם: ג. וְשׂ: ד. יִמְגָּרָא: ה. וְשׂ: ו. כֵּן וְאֲבָרְכָה וְשֶׁאֵר אֲחֵיוֹתֵי: ז. וְלִפְעֻמֵּי כֵּן שֶׁהִלְכֵת הַקִּיָּים שֶׁלֹּא יִכְבֵּר וְנִסְמָכִים עַל רֹאשׁ הַשֶּׁבֶת דִּפְסֹל אֵינִי דֹבֵר, בְּדִבְרֵיכֶם, שֶׁלֹּא לֵךְ, כֵּבֶה, הַשֶּׁבֶת הַלֵּךְ כִּי מִכָּוֵן וְלֹא מִשְׁכָּח מִכָּן: ח. אֲבָרְכָה לְכֵן מִיָּסֵף וְיִמְגָּרָא שֶׁלֹּא שֶׁקִּיָּי קָם יֵד: י. וְשׂ: יא. מִגֵּן, אֲבָרְכָה שֶׁמִּיָּסֵף (שֶׁפֶסֶף שֶׁן וּ בְּדִבְרֵי הַתַּחֲתִי וְעַל חֵלֵי, שֶׁלֹּא יִלּוּט אֵל עֲלֵיו, וְהָתָּה אֵינִי מִסְמָח, בֵּן מִרְאֵי הַמִּשְׁכָּח): יב. וְכֵן, אֲבָרְכָה: יג. וְעַל

לוח עמוד היום: יום א כט אלול תשעו ♦ יום ב ז תשרי תשפב ♦ יום ג יב אלול תשפו ♦ יום ד יז אב תשצא ♦ יום ה כב תמוז תשצו ♦ יום ו כט סיון תתא

דאורייתא, דהא לא אתגלו ישראל מארעא קדישא, אלא בגין דאסתלקו מאורייתא, ואשתבכו מינה. הדיא הוא דכתיב, (וישמע) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר יי על עונכם את תורת וגו'. רבי יוסי אמר, מהכא, (וישמע) לכן גלה עמי מבלי דעת.

בגין כך פלא קיימא על קיימא דאורייתא, ועלמא לא אתקיים בקיומיה אלא באורייתא, דאיהו קיימא דעלמין עילא ותתא דכתיב, (וישמע) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי:

ויקחהו וישלכוהו אתו הברה, רמו על דארמיאוי ליה לגו מצראי אתר דלא אשתבח רזא דמהימנותא כלל. רבי יצחק אמר, אי נחשין ועקרבין הוו ביה, אמאי כתיב בראובן למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו. וכי לא חייש בראובן להאי. דהא אינון נחשין

ועקרבין ונזקין ליה, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתיב למען הציל אותו.

אלא חמא ראובן דנזקא אשתבח בדייהו דאחוי, בגין דידע כמה שנאין ליה ורעותא דלהון לקטלא ליה. אמר ראובן, טב למנפל ליה לגו גובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא דשנאוי דלא מרחמי עליה. מכאן אמרו ריב"ז נש גרמיה לאשא או לגובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא דשנאוי (דנעירין אינון דכ"ה דף קפה ע"ב) לאשתבכו. ובגין כך אמר למען הציל אתו מידם.

בגין דהכא אתר דנחשים ועקרבין. אי איהו צדיקא, קדשא בריך הוא ירחיש ליה ניסא. ולזמנין דזכו דאבהן מסייעין ליה לכר נש וישתזיב מנזיהו. אבל פיון דיתמסר בידא דשנאוי, זעירין אינון דכילין לאשתבכו.

תרגום לשון הוזהר

לזו שהנה אותם נחשים ועקרבין ויזקו אותו, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב למען הציל אותו.

אלא שראה ראובן שהנזק נמצא בידי אחיו, משום שידע כמה הם שונאים אותו ורצונם להרג אותו. אמר ראובן, טוב להפיל אותו לתוך בור הנחשים והעקרבין ולא ימסר בידי שונאיו שלא מרחמים עליו. מכאן אמרו, ריב"ז נש גרמיה לאשא של נחשים ועקרבין ולא ימסר בידי שונאיו (שפסעם הם שכולים להנצל, ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם).

משום שכן במקום הנחשים והעקרבין – אם

ובגין כך אמר, למען הציל אותו מידם. מידם דייקא, ולא כתיב למען הציל אותו ותו לא. אלא אמר ראובן, וישתזיב מן ידיהו, ואי ימות בגובא ימות. ובגין כך כתיב וישמע ראובן ויצילוהו מידם.

תא חזי, כמה חסידותיה דראובן, דבגין דידע דשמעון ולוי שותפותא וחכימותא וחברותא דלהון, קשיא אינון. דכר אתחברו בשכם, קטלו כל דכורא (ס"א ל"ג וזה דקטלו כל דכורא) לא די לון. אלא דנטלין נשין וטף וכספא ודבהא וכל בעיני וכל מאני דיקר וכל מאן דאשתבח בקרתא. ולא די כל דא, אלא דאפילו כל מה דבחקלא נטלו. דכתיב, (בראשית לד) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו. אמר, ומה קרתא רבתא כי האי לא

תרגום לשון הוזהר

שאפילו כל מה שבשדה נטלו, שכתוב (בראשית לד) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

אמר, ומה הקריה הגדולה כזו לא נצל מהם – אלמלא העלם הנה יפל בידיהם, לא ישאירו ממנו חתיכת בשר בעולם, ועל כן אמר טוב להנצל מהם, שלא ישאירו ממנו שארית בעולם ולא יראה ממנו אבא כלום לעולמים.

וכאן אם ימות, לא יכולים לו, וישאר כל גופו שלם ואשיב אותו לאבא שלם, ועל כן למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו, אף על גב שימות שם. ומשום כך אמר הילד איננו, ולא אמר איננו חי, אלא אמר איננו – אפילו מת.

בא ראה מה שעשה, שהוא בחקמה היה משתף עצמו עמהם, שכתוב לא נכנו נפש, ולא כחוב לא תכדור, וזהו לא היה שם כשנמכר יוסף,

לאבוחון כל חד וחד יומא חד. והוא יומא דראובן הנה. ועל דא בעא דבההוא יומא דהנה שמושא דיליה לא תאביד יוסף. ובגין כך קתיב וישב ראובן אל הבור והנה. אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו. והנה אין יוסף דייקא. אפילו (ח' א') מית, מיד וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו.

ואפילו ראובן לא ידע מההוא זכינא דיוסף, והא אוקמוה דאשתתף בהו שכונתא, ועל דא לא ידע ראובן מההוא זכינא דיוסף ולא אתגלייא ליה עד ההוא זמנא דאתגלי יוסף לאחיהו.

תא חזי, כמה גרים ליה לראובן בגין דאיהו אשתדל לאחיהו ליה ליוסף, מה קתיב, (דברים ל"ג) יחי ראובן ואל ימת וגו'. דהא בגין דא, אף על

גב דידע דאשתקיל בכירותיה מניה ואחיהיב ליוסף, אשתדל לאחיהו ליה, וצלי משה ואמר יחי ראובן ואל ימת, ואחיקיים בעלמא דין ואחיקיים בעלמא דאתי. מאי טעמא, בגין דא, ובגין דעבד תשובה מההוא עובדא. דכל מאן דעביד תשובה, קדשא ברין הוא קיים ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי.

תא חזי, מה קתיב, ויקחו את כתנת יוסף וגו', הא אוקמוה דבגין דדמא דשעיר דמא לדמא דבר נש. אכל תא חזי, אף על גב דמלה אתנא כדקא חזי, קדשא ברין הוא מדקדק בהו בצדיקניא אפילו כחוש השערה.

יעקב עבד עובדא כדקא יאות. במאי, בגין דאקריב לגבוי אבוי שעיר, דאיהו סטרא דדינא קשיא. ועם כל דא, בגין דאיהו אקריב

תרגום לשון הזוהר

שלקחה בכורתו ממנו ונתנה ליוסף, השתדל להחיות אותו, והתפלל משה ואמר יחי ראובן ואל ימת, והתקם בעולם הזה ובעולם הבא. מה הטעם? משום זה, ומשום שעשה תשובה מהמעשה ההוא. שכל מי שעושה תשובה, הקדוש ברין הוא מקים אותו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה מה כתוב? ויקחו את כתנת יוסף וגו'. הרי בארורו, שמשום שדם השעיר דומה לדם של אדם. אכל בא ראה, אף על גב שהדבר בא כראוי, הקדוש ברין הוא מדקדק עם הצדיקים אפילו כחוש השערה.

יעקב עשה מעשה כראוי, במה? משום שהקריב לאביו שעיר, שהוא צד הדין הקשה, ועם כל זה,

שעיר ואקחיש ליה לאבוי דאיהו סטרא דיליה, אתענש בהאי שעיר אחרא, דאקריבו ליה בנוי דמא דיליה.

באיהו קתיב, (בראשית כו) ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צואריו, בגין כך ויטבילו את הכתנת בדם, אקריבו ליה כתונתא לאכחשא ליה, וכלא דא לקבל דא, איהו גרים דקתיב ויחזר יצחק חרדה גדלה עד מאד, בגין כך גרמו ליה דחרד חרדה כההוא זמנא דקתיב הכר נא הכתנת בנך היא אם לא. (דף קפו ע"א)

רבי חייא אמר, ביה קתיב, (בראשית כו) האמה זה בני עשו אם לא. ליה קתיב, הכתנת בנך היא אם לא. ובגין כך קדשא ברין הוא מדקדק בהו בצדיקנא בכל מה דאיננו עבדין.

תרגום לשון הזוהר

משום שהוא הקריב שעיר והכחיש את אביו שהוא הצד שלו, נענש בשעיר האחר הזה שהקריבו לו בנוי את הדם שלו.

בו כתוב (בראשית כו) ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צואריו, משום כך – ויטבילו את הכתנת בדם, הקריבו לו כתנת להכחיש אותו. והכל זה כנגד זה. הוא גרים שכתוב ויחזר יצחק חרדה גדלה עד מאד, משום כך גרמו לו שחרד חרדה בזמן ההוא, שכתוב הכר נא הכתנת בנך היא אם לא.

רבי חייא אמר, כתוב בו (שם) האמה זה בני עשו אם לא – לו כתוב, הכתנת בנך היא אם לא. ומשום כך הקדוש ברין הוא מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים.

רבי אבא אמר (נ"א אמר רבי אבא), כיון שקל

רבי אבא אמר, (נ"א אמר רבי אבא) כיון דקמו כליו שביטין ההוא צערא דאבוחון, אתנחמו ונדאי, ויהיבו גרמיהו עליה דיוסף, דיקדו ליה אלמלא ישכחו ליה. כיון דקמו דלא כילו, אהדרו לגביה דיהודה ואעברו ליה מעליהו, בגין דאיהו הנה מלכא עליהו. (וכדן ס"א וכו' ד') אעברוהו מעליהו, מה קתיב, ויהי בעת ההיא ויכר יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) ויגרעם בשמים יי ועליו ימן קולו בדר וגחלי אש. תא חזי, כד ברא קדשא ברין הוא עלמא, אתקין ליה שבעה סמכין על מה דקנימא, וכלהו סמכין קיימי בחד סמכא יחידאי, והא אוקמוה. דקתיב, (משל ט) חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה.

השבים ראו אותו הצער של אביהם, ודאי התנחמו ונתנו עצמם על יוסף שיפדו אותו אלמלא ימצאו אותו. כיון שראו שלא יכולים, חזרו אל יהודה והעבירו אותו מעליהם, משום שהוא היה מלך עליהם, (נ"א ס"א וכו' ד') העבירוהו מעליהם, מה כתוב? ויהי בעת ההיא ויכר יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) ויגרעם בשמים ה' ועליו ימן קולו בדר וגחלי אש. בא ראה, כשבא הקדוש ברין הוא את העולם, התקין לו שבעה עמודים על מה שעומד, וכל העמודים עומדים בעמוד אחד יחיד, והרי פרשה שכתוב (משל ט) חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, וכל אלה הם עומדים בדרגה אחת מהם שנקראת

(שם ט) צדיק יסוד עולם. לעמוד הבא

שָׁאוֹן גְּלִיהֶם וְהָמוֹן לְאֻמִּים: ^ט וַיִּירָאוּ וַיִּשְׁבּוּ קְצוֹת מֵאוֹתֶיהֶן מוֹצֵאֵי-בָקָר וְעֹרֵב תְּרִינִין: ^י פָּקֵדֵת הָאָרֶץ וּתְשַׁקְּקֶהּ רַבַּת תַּעֲשֶׂרָהּ פֶּלֶג אֱלֹהִים מְלֵא מֵיִם תִּכְיֶן דָּגָם כִּי-כֵן תִּכְיֶה: ^{יא} תִּלְמִיָּה רְוּה נָתַת גְּדוּדֶיהָ בְּרִבְכֵּיָם תִּמְגַּנֶּנָּה צִמְחָה תִּבְרֹךְ: ^{יב} עֲשֶׂתָּ שָׁנַת טוֹבָתָךְ וּמַעֲגִלֶיךָ יִרְעֲפוּן דָּשֵׁן: ^{יג} יִרְעֲפוּ נְאוֹת מִדְּבַר וְגִל גְּבָעוֹת תַּחֲגֹרֶנָּה: ^{יד} לָבֹשׁ כְּרִים | הִצָּאן וַעֲמָקִים יַעֲטֹפוּ-בָּר יִתְרַעְעוּ אֶף-יִשְׁרָיו:

יב לתודש

יום שלישי

לֹא-שָׁנוּ בְּאוֹנוֹ-בָּאֵשׁ וּבְמֵיִם וְתוֹצִיאֵנוּ לְרוּיָה: ^{יג} אָבֹא בֵיתְךָ כְּעוֹלוֹת אֲשַׁלֵּם לָךְ נְדָרִי: ^{יד} אֲשֶׁר-פָּצוּ שַׁפְתֵּי וְדִבְרֵי-פִי בַּצֵּר-לִי: ^{טו} עֲלוֹת מַחִים אַעֲלֶה-לָךְ עִם-קִטְרֵת אֵילִים אֲעֹשֶׂה בָּךְ עִם-עוֹדִים סֵלָה: ^{טז} לְכוּ-שִׁמְעוּ וְאִסְפְּרָה כָּל-יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי: ^{יז} אֵלָיו פִּי-קָרָאתִי וְרוּמָם תַּחַת לְשׁוֹנִי: ^{יח} אֲוֹן אִם-רָאִיתִי בִלְבִי לֹא יִשְׁמַע | אֲדֹנִי: ^{יט} אֲכֹן שָׁמַע אֱלֹהִים הַקְּשִׁיב בְּקוֹל תַּפְלִי: ^כ בְּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא-הִסִּיר תַּפְלִי וְחִסְדּוֹ מֵאִתִּי:

סז * לִמְנַצֵּחַ בְּנִיגַת מִזְמוֹר שִׁיר: ^ב אֱלֹהִים יַחֲנֹנוּ וַיִּבְרַכְנוּ יָאֵר פָּנָיו אֲתֵנוּ סֵלָה: ^ג לִנְעוֹת בָּאָרֶץ דִּרְבֵּךְ כָּכֹל-גּוֹלִים יִשְׁוּעֶתָךְ: ^ד יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־סֶם: ^ה יִשְׁמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֻמִּים כִּי-תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וּלְאֻמִּים | בָּאָרֶץ תִּנָּחֵם סֵלָה: ^ו יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־סֶם: ^ז אָרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָה לְבִרְכָּנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: ^ח יִבְרַכְנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כָּל-אֶפְסֵי-אָרֶץ:

סח * לִמְנַצֵּחַ לְדוֹד מִזְמוֹר שִׁיר: ^ב יָקוֹם אֱלֹהִים יַפְצֹו אוֹיְבָיו וַיְנוֹסוּ מִשְׁנֵאָיו מִפָּנָיו: ^ג הִתְנַדָּף עֵשֶׂן תִּתְנַדָּף בְּהֶמָּס דוֹג מִפָּנֵי-אֵשׁ יֵאָכְרוּ רְשָׁעִים מִפָּנֵי אֱלֹהִים: ^ד וַיִּצְדִּיקִים יִשְׁמְחוּ וַעֲלֹצוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וַיִּשְׂשִׂי

בְּשִׁמְחָה: ^ה שִׁירוּ | לְאֱלֹהִים זִמְרוּ שְׁמוֹ סֵלָה לְרֹכֵב בַּעֲרֻכּוֹת בֵּיה שְׁמוֹ וַעֲלֹנוּ לִפְנֵי: ^ו אֲבִי יְתוּמִים וְדָבָן אֲלִמָּנוֹת אֱלֹהִים בְּמַעֲוֹן קָדְשׁוֹ: ^ז אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים | בְּיָתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בְּכוֹשְׁרוֹת אֶף סוֹרְרִים שְׁכֵנוֹ צָחִיתָה: ^ח אֱלֹהִים בְּצִאתָךְ לִפְנֵי עַמְּךָ בַּצֵּדָה כִּי-שִׁמּוֹן סֵלָה: ^ט אָרֶץ רָעָשָׂה | אֶף-שָׁמַיִם נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינֵי מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: ^י גִּשְׁם גְּדֻבוֹת תִּנִּיף אֱלֹהִים נִחַלְתָּךְ וְנִלְאָה אֲתָה כּוֹנֵנָתָה: ^{יא} חִתֶּךָ יִשְׁבּוּ-בָּה תִכְיֶן בְּטוֹבְתָךְ לַעֲנֵי אֱלֹהִים: ^{יב} אֲדֹנִי יִתֵּן-אֶמֶר הַמְּבֹשְׁרוֹת צָבָא רָב: ^{יג} מַלְכִי צָבָאוֹת יִדְּוֹן יִדְּוֹן וְנוֹת-בֵּית תַּחֲלֵק שָׁלָל: ^{יד} אִם-תִּשְׁכַּבּוּן בֵּין שַׁפְתֵּיָם כִּפְסֵי יוֹנָה נִחַפָּה בְּכֶסֶף וְאִבְרוֹתֶיהָ בִּירְקֵק חֲרוּץ: ^{טו} בְּפֶרֶשׁ שָׂדֵי מִלְכִים כִּי תִשְׁלַג בַּצֵּלְמוֹן: ^{טז} הִר-אֱלֹהִים הִר-בֶּשֶׁן הִר גְּבֻנִים הִר-בֶּשֶׁן: ^{יז} לָמָּה | תִּרְצְדוּן הָקִים גְּבֻנִים הָהָר חֲמַד אֱלֹהִים לִשְׁכַּתוֹ אֶף-יִהְיֶה יִשְׁכֹּן לְנִצָּח: ^{יח} רֹכֵב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שִׁנְאָן אֲדֹנִי כָּם סִינֵי בְּקָדְשׁ: ^{יט} עֲלִיתָ לְמָרוֹם | שָׁבִית שְׁבִי לִקְחָתָּ מִתְּנוֹת בְּאֶדָם וְאֶף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן | לִי אֱלֹהִים: ^כ בְּרוּךְ אֲדֹנִי יוֹם | יוֹם יַעֲמֹס-לָנוּ הָאֵל יִשְׁוּעֵתָנוּ סֵלָה: ^{כא} הָאֵל | לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וּלְיִהוָה קְרוּ וְלֵאחֵיהֶם אֲדֹנִי

יב לתודש

יום רביעי

לְמוֹת תּוֹצֵאוֹת: ^{כב} אֶף-אֱלֹהִים יִמְחֹךְ רֹאשׁ אוֹיְבָיו קִדְקֵד שַׁעַר מִתְּהִלָּךְ בְּאֲשָׁמָיו: ^{כג} אֶמֶר אֲדֹנִי מִבֶּשֶׁן אֲשִׁיב אֲשִׁיב מִמַּעֲלוֹת יָם: ^{כד} לִמְעַן | תִּמְחֹךְ רִגְלֶךָ בְּדָם לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מֵאֲרִיִּים מִנָּהוּ: ^{כה} רָאוּ הַלִּיכּוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הַלִּיכּוֹת אֵלֵי מַלְכִי בְּקָדְשׁ: ^{כו} קָדְמוּ שָׂרִים אַחֵר נִגְנִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת וְתַפְפוֹת: ^{כז} בְּמַקְהֵלוֹת בְּרָכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנִי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל: ^{כח} שֶׁם בְּנִימָן | צִעִיר רִדָּם שָׂרֵי יִהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרֵי זָבָלוֹן שָׂרֵי נַפְתָּלִי: ^{כט} צִוָּה אֱלֹהִיךָ עֲזָרָה עוֹזָה אֱלֹהִים אוֹ פַּעֲלָתָ לָנוּ: ^ל מִתְּהִלָּךְ עַל-יְרוּשָׁלָּם לָךְ יוֹכִילוּ מְלָכִים שִׁי: ^{לא} עֲזָרָה חֵית קִנָּה עֲדַת אֲבִירִים | בַּעֲגָלִי עַמִּים מִתְּרַפֵּס בְּרִצֵּי-כֶסֶף בְּזֹר עַמִּים קִרְבוֹת יַחֲפָצוּ: ^{לב} יֵאֲתִיו חֲשַׁמְנִים מִנֵּי מִצְרַיִם כּוֹשׁ תִּרְיֹץ יִדְּוִי לְאֱלֹהִים: ^{לג} מִמְּלָכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לְאֱלֹהִים זִמְרוּ אֲדֹנִי סֵלָה: ^{לד} לְרֹכֵב בְּשָׁמַיִ שְׁמִי-קָדָם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז: ^{לה} תִּתֵּן עֹז לְאֱלֹהִים עַל-יִשְׂרָאֵל גְּאוּתוֹ וְעֹז בְּשַׁחֲקֵים: ^{לו} נִזְרָא אֱלֹהִים | מִמְּקוֹדְשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נָתַן | עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לְעַם בְּרוּךְ אֱלֹהִים:

סח * לִמְנַצֵּחַ | עַל-שׁוֹשָׁנִים לְדוֹד: ^ב הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָּאוּ מֵיִם עַד-נַפְשִׁי: ^ג טַבְעִמִּי | בֵּינוֹן מִצִּוְלָה וְאֵין

לקומי

חותם בתוך חותם כב

מזהר

ד

(ט) - כי היה מתאבל על ירושלים קריה נאמנה, הינו על קלקול האמונה, ועליבן סים מסאנא אבמא, להורות שנתקלקל חותם הרגליו, ונעשה מ"חותם" דם "גדת". וזה: מסאנא אבמא - שנתקלקל הרגליו ונעשה גדת, כי האי שחר אדם הוא (חליו מ); וזה נעשה עלידי קלקול האמונה, כי עקר היא האמונה, כמבאר למעלה (שעלידי קלקול האמונה, שהוא בחינת חותם הדין, נתקלקל ממילא חותם הרגליו, כי עקר הוא האמונה כנ"ל):

אמרו לה: מי חשיב את לאתאבולי וכו' - הינו שחשדוהי שיש לו גדלות, ועליבן עלידי נתקלקלו הרגליו, בבחינת (תהלים ט): אל תבאני רגל גאון; כי עלידי גדלות נתקלקלו הרגליו, בבחינת: כל המתנאה, באלו דוחק רגלי השכינה (ט), ועליבן, ביון שחשדוהי בגדלות, כבשורה, כי ענש הגדלות הוא תפיסה, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לכרעה (פסלי ט): ואם הגים דעתו, הקדוש ברוך הוא משפילו, שנאמר: ואם אסורים בוקים. נמצא, שענש הגדלות - תפיסה, ועליבן כבשורה:

אמר לה: בעו מנאי או אבעי מניכו - כי זה יהיה נסיון אם יש לי גדלות, או ראוי שלא אוכל להשיב לכם, כי כל המתנאה, חכמתו מסתלקת ממנו (פסחים ט): **בעי מניחיה: האי מאן דקין בפרא, מאי משלם.** קין בפרא הוא בחינת שפגם בעוה. בפרא הוא בחינת עוה, בחינת קולות, כמו שכתוב (תהלים קד): הכפירים שואגים למרף. ושלל: מאי משלם מי שפגם בזה העוה. והשיבו: משלם בפרא - כמו שפגם ושלם:

ושאל: והא קא הוי תמרי - כי עלידיהו שפגם בעוה, וכול לבוא לקלקול האמונה, וזה תמרי - בחינת (דברים ט): החמיר גוי אלהים, ועמי המיר כבודי וכו'. והשיבו: ושלם תמרי - כמו שפגם על קלקול האמונה. והא לא הוי תמרי - כי אי עליבן עדין לא בא לכפירות. והשיבו: בששים - הינו גיהנם, שכל העולם אחד מששים לגיהנם (ט), כי עורפנים לגיהנם, כי הענשים של כל הדברים החליו אברהם אבינו, עליו השלום, על שעבוד מלכות (ט), אך ענש העוה נשאר רק בגיהנם, וזה שפגם בעוה דקדשה עלידי עוה פנים דסמרא אחרא, ושלם בששים, הינו בגיהנם כנ"ל:

ועוה דקדשה הוא בחינת תשרי, ועליבן נקרא (פ"א ח): ורח האיתנים, מלשון תקיפות ועוה, כי אז צועקין ושראל קולות וקול שופר, שהקולות כלם הן בחינת עוה, כנזכר לעיל, ועליבן אז נתמנו ונתקנו שני החותמות, חותם בתוך חותם, כי עלידי עוה דקדשה וזכין לאמונה, שהוא בחינת חותם הדין, ועלידיהו וזכין לקבל מוסר ממוכחי הדור, שזהו בחינת חותם הרגליו כנ"ל, שהם בחינת שני החותמות, חותם בתוך חותם כנ"ל. וזה: תשרי, בגימטריא שתי פעמים חותם עם השתי תבות (כמובא בבבלי חארי' במוות נעלה ודושענא רבא), ועליבן בתשרי שמחת ישראל, כי עוה הוא עלידי השמחה כנ"ל, כי חדות ה' היא מעונם; וגם המקרא הנה נאמר על ראשיהשנה:

וזה פרוש המשנה (אבות פ"ה): יהודה בן תימא אומר: הוי עז כנמר וכו'. נמצא, שמוהרי על עוה דקדשה, שצריך האדם שיהיה עז כנמר כנגד כל הקמים כנגדו למנע אותו, חס ושלום, מעבודתו. ותכף ומיד מבאר שם גדל הפנים והאסור של העוה-פנים דסמרא אחרא, כמו שכתוב שם: הוא היה אומר: עורפנים לגיהנם וכו'; ואם-כן אפשר למעות, חס ושלום, כי בהכרח צריכין לעוה בשביל הקדשה כנ"ל, כי אי אפשר להתקרב אל הקדשה באמת, כי אם עלידי עוה כנ"ל, וכמו שאמר הוא עצמו: הוי עז כנמר; ומצד אחר העוה רע מאד, הינו מי שהוא עוה-פנים שלא בשביל הקדשה (מכל-שכן כשהוא עורפנים כנגד הקדשה, שמעו פנים נגד יראי ה' וכיצא), שזה העוה רע מאד, כי עורפנים לגיהנם:

ואם-כן נפל פותא בבירא (ט), כי אין יודעין איך להתנהג - על זה בקש התנא: יהי רצון שתבנה עירך במהרה בימינו (שלקאורה הוא פליאה גדולה, וכל אדם משתומם על זה: מה סמיכות יש לתפלה זאת להקודם, וגם אין זה דרך המשנה להתפלל תפלה ובקשה באמצע דבריו, אך עתה מבאר הויכח), הינו שהתפלל, שיוכה לידע איך להתנהג בענין העוה, הינו שלא יהיה לו שום עוה דסמרא אחרא, רק שיוכה שיהיה לו עוה דקדשה, שעלידי נבנה ירושלים קריה נאמנה, הינו שיוכין לאמונה עלידי זו העוה, כמבאר לעיל, שאי אפשר להתקרב להצדיקים אמתיים, שהם בחינת כלליות שבעה רועים, שהם כלליות הקדשה, שעקר האמונה נמשך עלידם, כי אם עלידי עוה כנ"ל, וזהו: יהי רצון שתבנה עירך במהרה בימינו; הינו שיהיה העוה עוה דקדשה, שממנו נבנה ירושלים קריה נאמנה כנ"ל:

אך לבוא לזה הוא עלידי: ונתן חלקנו בתורתך; הינו עלידי שמשגיגין בחינת נעשה ונשמע - שעושים מהנשמע נעשה, מתורת ה' - תורתו, דהינו שיוכה להשיג תורת ה' כנ"ל. וזהו: ונתן חלקנו בתורתך - שיהיה חלקנו, שהוא החלק שלנו בתורה, הינו בחינת תורתו, בחינת נעשה, בתורתך - הינו תורת ה' ממש, הינו שיוכה להכלל באין כנ"ל, שיוכה להשיג תורת ה', בחינת נשמע, שעלידיהו וזכין לשמחה כנ"ל, שעלידיהו וזכין לעוה דקדשה כנ"ל, בחינת: כי חדות ה' היא מעונם כנ"ל:

וזה: ובשת פנים לגן עדן; כי באמת זה העוה דקדשה נמשך מבשת, כי לעוה דקדשה וזכין עלידי שמחה וחדות, בחינת: כי חדות ה' היא מעונם כנ"ל, ולחדות ה' וזכין עלידי בחינת נעשה ונשמע כנ"ל, ועקר שלמות השמחה הוא עלידי היראה, שהיא בחינת נשמע, בחינת תפלה כנ"ל, ויראה היא בשת, ירא בשת. נמצא, שזה העוה דקדשה נמשך מבשת. וזה: ובשת פנים לגן עדן, כי העוה הוא דקדשה, שהוא בחינת בשת, הוא בחינת עדן, בחינת עדן עלאה וכו', שהוא בחינת נשמע, בחינת יראה, בחינת תפלה כנ"ל, ולבוא לעוה הזאת, התפלל: יהי רצון שתבנה עירך וכו' כנ"ל:

וזה פרוש: אלעזר ועירא הוה סים מסאנא אבמא. אמרו לה: מה עבדת. אמר: קא מתאבלינא על ירושלים (וכך

(1) שבת טז ע"ב. (ח) עין ברכות מז ע"ב ובתרושי אנדוהי שם, ועין קדושין לא וכו' שם. (ט) עין תענית י. (1) עין מ"ד ק"ד פ' טז, פקדי' ט' א.

(סימן פב תנ"א), וְעַל-כֵּן בְּיָמִים אֵלֶּי דְּהִינּוּ בִּשְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי קוֹרִין בַּתּוֹרָה בְּשַׁעַת הַתַּפְלָה, כְּדִי לְחַמְשֵׁי כְּנוּת אֱלוֹל, כְּדִי לְהַאֲדִיר הַדֶּרֶךְ בַּיָּם, שְׁזֶה עֶקֶר תַּקוֹן הַתַּפְלָה, כַּנִּל.

בַּחֲנִינָה אֶלֶף כַּנִּל, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה "יְהִי רַקִּיעַ בְּרוּךְ הַיָּם וְיִהְיֶה מְבַדִּיל בֵּין מַיִם" וְכו'.

ז. וְזֶה בַּחֲנִינָה יוֹם חֲמִישִׁי, כִּי בַּחֲמִישִׁי נִאֲמָרָה בְּרַכָּה לְדָגִים, וְדָגִים הֵם בַּבְּחִינָה זֶרַעוּ שֶׁל יוֹסֵף שְׁנַתְכֻרְכוּ "וַיְדַגּוּ לְרֹב" וְכו' (בְּרַאשִׁית מו, טו). כִּי עֶקֶר הַדֶּרֶךְ הַמְּאִיר בַּיָּם הַנִּל הוּא בַּבְּחִינָה "יוֹסֵף" שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה שְׁמִירַת הַבְּרִית, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מְאִיר הַדֶּרֶךְ בַּיָּם כַּנִּל. וְעַל-כֵּן עֶקֶר קְרִיעַת יָם סוּף שֶׁעָלָיו נֶאֱמָר "הַנּוֹתָן בַּיָּם דֶּרֶךְ" הִיזָה עַל-יְדֵי יוֹסֵף, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיד, ג): "הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס" - [וַיִּנָּס] וַיֵּצֵא הַחוּצָה" (בְּרַאשִׁית לו, יב), כְּמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּרַאשִׁית רַבָּה פו, ח). כִּי יוֹסֵף הוּא בַּחֲנִינָה שְׁמִירַת הַבְּרִית, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה הוּא בַּחֲנִינָה "הַנּוֹתָן בַּיָּם דֶּרֶךְ" כַּנִּל, שְׁזֶה הוּא בַּחֲנִינָה קְרִיעַת יָם סוּף שְׁנַעֲשֶׂה דֶּרֶךְ בַּיָּם, בַּחֲנִינָה (תְּהִלִּים עז, כ): "בַּיָּם דֶּרֶכְךָ", עַל-יְדֵי "גְּאֻלַּת בְּזֹרְעַ עֲמֹךְ בְּנֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סֵלָה" (שם). כִּי הַדֶּרֶךְ נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי בַּחֲנִינָה יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה שְׁמִירַת הַבְּרִית כַּנִּל.

הַדֶּרֶךְ נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף - שְׁמִירַת הַבְּרִית

וְעַל-כֵּן נַחֲבָרְכוּ זֶרַעוּ שֶׁל יוֹסֵף בְּכַרְכַּת דָּגִים, כִּי הַדָּגִים יֵשׁ לָהֶם דֶּרֶךְ בַּיָּם יוֹתֵר מִכָּל מִין חִי, כִּי עֶקֶר חַיּוֹתָם בַּיָּם, וְכָל מִין חִי אֵין לוֹ דֶּרֶךְ בַּיָּם, כִּי יְהִי נִטְבַּע שֶׁם, וְהַדָּגִים עֶקֶר חַיּוֹתָם שֶׁם, נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם דֶּרֶךְ בַּיָּם שְׁחִיִּים וְהוֹלְכִים שֶׁם, וְעַל-כֵּן הֵם בַּבְּחִינָה זֶרַעוּ דִּיוֹסֵף, שֶׁהֵם בַּבְּחִינָה "הַנּוֹתָן בַּיָּם דֶּרֶךְ" כַּנִּל. וְעַל-כֵּן בַּחֲמִישִׁי שְׁנַאֲמָרָה בּוֹ בְּרַכָּה לְדָגִים תַּקְנוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל בּוֹ נִשְׁוֹאִין, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּכַתְּבוֹת (דף ה, ט). כִּי הַנִּשְׁוֹאִין דִּקְדָּשָׁה, דְּהִינּוּ נִשְׁוֹאִין שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הֵם בַּבְּחִינָה "הַנּוֹתָן בַּיָּם דֶּרֶךְ", כְּמוֹכֵן בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ הַנִּל, עַל-כֵּן תַּקְנוּ נִשְׁוֹאִין בַּחֲמִישִׁי הוֹאִיל וְנִאֲמָרָה בּוֹ בְּרַכָּה לְדָגִים, כִּי בְּרַכַּת דָּגִים הֵם בַּבְּחִינָה זֶרַעוּ דִּיוֹסֵף, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה "הַנּוֹתָן בַּיָּם דֶּרֶךְ", שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה תַקוֹן הַבְּרִית, בַּחֲנִינָה נִשְׁוֹאִין דִּקְדָּשָׁה, כַּנִּל.

נַחֲבָרְכוּ זֶרַעוּ שֶׁל יוֹסֵף בְּכַרְכַּת דָּגִים

נִמְצָא, שְׁשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי הֵם בַּבְּחִינָה "הַנּוֹתָן בַּיָּם דֶּרֶךְ", שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה כְּנוּת אֱלוֹל, וְעַל-כֵּן בָּהֶם עֲלָה מֹשֶׁה וַיִּרֶד בְּאַרְבָּעִים יָמִים הָאֲחֻרּוֹנִים שֶׁהֵם יְמֵי אֱלוֹל לְקַבֵּל לִוְחוֹת הָאֲחֻרּוֹנוֹת, שֶׁאֵז עֲשֶׂה מֹשֶׁה בְּשַׁעַת קִבְּלַת הַלִּוְחוֹת דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה הַנִּל, כְּמִבְּאֵר בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל

בִּשְׁנֵי וַחֲמִישִׁי קוֹרִין בַּתּוֹרָה כְּדִי לְחַמְשֵׁי כְּנוּת אֱלוֹל

ח. וְזֶה בַּחֲנִינָה מֶה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּבָא קָמָא פב, ב): 'כְּשֶׁהָלַכוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה הָיוּ יָגְעִים', וּבְשִׁבִּיל זֶה תַקְנוּ קְרִיאַת הַתּוֹרָה בִּשְׁנֵי וַחֲמִישִׁי, כְּמוֹכֵן לְעִיל. וְעֶקֶר הַקִּפְדָּא שֶׁלֹּא יִלְכוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה, כִּי עֶקֶר קְרִיאַת הַתּוֹרָה הוּא בְּשִׁבִּיל בַּחֲנִינָה תַקוֹן הַדֶּרֶךְ, כִּי עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה מְאִיר הַדֶּרֶךְ כַּנִּל, וְעֶקֶר תַּקוֹן בַּחֲנִינָה הַדֶּרֶךְ הוּא בַּבְּחִינָה מְשַׁלֵּשׁ, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה שְׁלֹשָׁה יָמִים, כִּי שְׁלֹשָׁה יָמִים הֵם בַּחֲנִינָה יְמֵינִי וְשִׁמְאֵל וְאַמְצַע, וְעֶקֶר תַּקוֹן הַדֶּרֶךְ הוּא בַּבְּחִינָה הַמְּכַרְעִי, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה מְמַצֵּעַ בֵּין יָמִין וְשִׁמְאֵל, בַּבְּחִינָה (דְּבָרִים ה, כט): "בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֲתֶכֶם תֵּלְכוּ, לֹא תִסּוּרוּ יָמִין וְשִׁמְאֵל", כִּי זֶה עֶקֶר תַּקוֹן הַדֶּרֶךְ שֶׁלֹּא לְנִטּוֹת לְיָמִין וְשִׁמְאֵל. וְזֶה בַּחֲנִינָה אֶלֶף הַנִּל, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה: "אִם אֶסֶק שְׁמַיִם שֶׁם אֶתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הַנֶּךְ", וְהִנֵּה אֲנִי שֶׁבַּתּוֹךְ הָאֶלֶף הוּא בַּחֲנִינָה הַדֶּרֶךְ שְׁמַכְרִיעַ בֵּין יוֹד עֲלִיּוֹנָה לְיוֹד תַּחְתּוֹנָה וְכָלוּל מִשְׁנֵיהֶם.

וְזֶה עֶקֶר בַּחֲנִינָה הַדֶּרֶךְ שֶׁעֲשֶׂה מֹשֶׁה בַּחֲדָשׁ אֱלוֹל שְׁנוֹכַל לְמַצּוֹא אֶת הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ תָּמִיד, הֵן בַּבְּחִינָה "אִם אֶסֶק שְׁמַיִם", הֵן בַּבְּחִינָה "וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל", חֵס וְשְׁלוֹם. כִּי יֵשׁ מִי שְׁנוֹטָה מִהַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ, חֵס וְשְׁלוֹם עַל-יְדֵי עֲלִיתוֹ, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה "אֶסֶק שְׁמַיִם", וְשֶׁם דִּיקָא הוּא תוֹעָה מִן הַדֶּרֶךְ וְשׁוֹכַח בַּהֲשֵׁם-יִתְבָּרֵךְ, וַיֵּשׁ לְהַפֵּךְ, שְׁעַל-יְדֵי נְפִילָתוֹ הוּא תוֹעָה מִהַדֶּרֶךְ וְשׁוֹכַח בַּהֲשֵׁם-יִתְבָּרֵךְ. וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלִיו־הַשְּׁלוֹם עֲשֶׂה דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה לְכָלִי לְנִטּוֹת יָמִין וְשִׁמְאֵל, רַק לְהַשִּׁיב הַכָּל אֶל הַדֶּרֶךְ הַיָּשָׁר, אֶל הַדֶּרֶךְ הַמְּמַצֵּעַ, כִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ מְאִיר לְשִׁנְיָהֶם וּמוֹרָה אוֹתָם דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְכָל יְתַעוּ מִן הַדֶּרֶךְ, הֵן הַעוֹלִים לְמַעְלָה, בַּחֲנִינָה: "אִם אֶסֶק שְׁמַיִם", לְכָל יְתַעוּ מִן הַדֶּרֶךְ, חֵס וְשְׁלוֹם עַל-יְדֵי עֲלִיתָם, רַק כָּכָל עֲלִיָּה וְעֲלִיָּה יִמְצָאוּ אֶת הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ, בַּבְּחִינָה: "אִם אֶסֶק שְׁמַיִם שֶׁם אֶתָּה", וְכֵן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ מְאִיר גַּם לְהִיּוֹרְדִים, חֵס וְשְׁלוֹם, אֶפְלוּ לְאוֹתָן שְׁנַפְלוּ מֵאֵד

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עֲשֶׂה דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה לְכָלִי לְנִטּוֹת יָמִין וְשִׁמְאֵל

דברי התעוררות ושיחה של תפלה - בודאי תעורר ותשבר את-לבו מאד כנ"ל.

קצו. בענין הצדיק הנ"ל שנפטר, אמר שאפילו איש פשוט מחיב להרגיש החסרון. כי בודאי כל-אחד מרגיש מה שנחסר דבר מן-העולם, אף כל-אחד מרגיש החסרון באיזה מרה-שחורה, כי זה מרגיש בהפרנסה, שאין הפרנסה כסדר, וזה מרגיש בעצמיו, שאין העצמות מושבים בו עתה כסדר וכיוצא בזה (חשוב לדוגמא כמה דברים כאלו, מה שכל אחד מרגיש החסרון באיזה ענין משנה), אבל מי שיש לו עינים פקוחות - הוא ראה ממש שנכבה נר מן-העולם ונעשה חשוך. והלא מצינו כמה שנויים שנעשו בעולם בעת הסתלקות הצדיקים, כמו שמצינו בגמרא מועד-קטן: "כד שכיב וכו' שפעו מרובי דמא" וכו', ואם-כן במקומות כאלו נעשו שנויים מחמת הסתלקות הצדיקים.

ומה שמספרין שראו אש - אף שהוא רחוק קצת בעיני מחמת שעבשו אין הדור ראוי לכו, לראות דברים כאלו, אבל מצד הצדיק שנסתלק - בודאי יכול להיות שיהיה עמודא דנורא בעת הסתלקותו, כי נסתלק ראש בזה, ראש באמת, בפרט ראש של-ישראל; כי אפילו בשמעת ראש ושר של אמות-העולם נעשין גם-כן שנויים בשמים

בין הפוכבים, מכל-שכן וכל-שכן ראש של-ישראל.

קצח. שנת תק"ע בחרף אחר חגגה, בעת שבאתי מברדיטשוב, אמר לי שיש לו מעשה לספר. ואמר שהמעשה הזאת שרוצה לספר לא ספרו אותה כי אם פעם אחד, לפני בית-ראשון, וגם הנביאים לא ידעו הסוד שלה, כי אם הנביא שספר אותה ומי שספר אותה לפניו. והוא חדוש גדול, והגם שכבר ספרו אותה כנ"ל, אף-על-פי-כן הוא חדוש גמור, הינו דבר חדש לגמרי; כי בודאי מאז עד-עתה נעשה מה שנעשה, ואז ספרו אותה כמו שהיה ראוי אז, ועתה צריכין לספרה כמו שראוי עתה (ולא זכינו לשמעה). ועל-ידי המעשה שוב אינו קשה לי כלל בעניננו; כי מתחלה היה קשה לי קצת מפני-מה יהיה קו, דהינו שאין לנו שום חשיבות בעולם וכו', אבל עכשו, על-פי המעשה הנ"ל, שוב אינו קשה לי כלל. וכבר היה מוכן לספר מעשה זה, אף-על-פי-כן נתגלגל הדבר ולא זכינו לשמעה.

אחר-כך בסמוך ספר המעשה של הפעל-תפלה הנדפס בספורי-מעשיות; ואמר שאין זאת המעשה הנ"ל, ואמר שהמעשה הנ"ל שרוצה לספר הוא יפה עוד יותר ממעשה זאת של הפעל-תפלה הנפלאה והנוראה

מאד. אשרי מי שיזכה לשמעה לעתיד.

קצט. אמר: אין מי שיוכל להבין בהספר (הינו בספר לקוטי מוה"ר), כי אם מי שכול לומר כל-תורה ותורה פנים ואחר.

ר. אמר: כל התורה שלי היא כלה הקדמות.

רא. אמר: כל תורה ומאמר שאמר, יכולין לילך ולעבר בו כל תורה נביאים וכתובים ותורה שבכל-פה.

רב. שמעתי בשמו זכרוננו לברכה, שאמר שיש חלוק בין החדושי-תורה שמגלין הצדיקים, כעין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שיש חלוק בין נביא באספקלריא שאינה מאירה לנבואת משה רבנו עליו השלום שהיה באספקלריא המאירה, ועל-כן שאר הנביאים התנבאו ב"כה אמר ה'" שהוא בחינת אספקלריא שאינה מאירה, אבל משה אמר: "זה הדבר", שהוא דבר ברור, בחינת אספקלריא המאירה, כמובא בפרוש רש"י פרשת מטות; ואמר הוא זכרוננו לברכה שכמו כן יש בחינת חלוק הנה בין החדושי-תורה של הצדיקים. כי יש צדיקים שאמרים חדושי-תורה אמתיים ומכניסים אותם באיזה פסוק או מאמר רבותינו זכרונם לברכה, אבל אין מכניסים ונכנסים היטב בתוך דברי המקרא וכו', רק באיזה רמז

וסמיכות בעלמא; וזה בחינת נביא באספקלריא שאינה מאירה, שאינו מתנבא רק בבחינת "כה אמר ה'" וכו'. אבל יש צדיקים נוראים שהם בבחינת משה, שחדושי-תורתם הם ברורים וזפים פשוט ומבארים ומפרשים היטב בהפסוק או מאמר רבותינו זכרונם לברכה שהם מכניסים אותם בהם; וזה בחינת אספקלריא המאירה, בחינת "זה הדבר", כי דבריהם מבארים ומפרשים היטב בהמקרא וכו' שהם מפרשים כפי דקדם, שזהו בחינת "זה הדבר".

רג. אמר: התורה שלי גבה מאד; ובכל מקום שאני משתמש עם צרופי אותיות (הינו תראשי-תבות וסופי-תבות וצירופים נוראים שמגלים בספורי הקדושים) - היא גדולה ביותר.

ואמר: הייתי רוצה לילך להלן מן צרופי אותיות, אבל אף-על-פי-כן עדין אני מתעכב בבחינה זו; וגם יש לי נחת מזה, כי לפעמים יש דברים שהם סתומים ונעלמים מאד, שאי אפשר למצאם כי אם על-ידי בחינת צרופי אותיות, דהינו בראשי-תבות או סופי-תבות וכיוצא.

רד. אמר שמי שבקי היטב בתורתו ובשיחותיו הקדושות, דהינו בספורי הקדושים, ראוי לו למצא כל שיחות העולם בתוך תורת הקדושה; ואין שום שיחה וענין בעולם שלא יוכל השלם למצא בתוך תורתו (פרוש: כי

שיחות	שיחה רה	הרי"ן	קרב	שיחות	שיחה רי	הרי"ן	קרב
-------	---------	-------	-----	-------	---------	-------	-----

בדאי באמת בכל הדברים ושיחות של העולם, בודאי יש בהם תורה בעולם, אבל אין מי שיזכה לגלות זאת, לידע הנסתרות שנעלם בשיחות בני אדם, כי אם אנשים גדולים במעלה מאד מאד; אבל על ידי התגלות תורתו הקדושה והנוראה של רבנו זכרוננו לברכה, מי שיקרי בספריו חשב חיטב ויש לו שכל קצת יוכל למצוא בכל שיחות העולם רמזים בהתורה הקדושה - אפילו אם לא יתה גדול במעלה ביותר).

רה. פעם אחת נכנסו אנשים אליו, והוציא חתיכת נייר בידו, והיה כתוב עליו בכתובת ידו הקדושה, ואחזו בידו וענה ואמר: כמה תורות כתובות על-חתיכת נייר הזה; ואמר שיש כמה וכמה עולמות שהם נזונים ויש להם חיות מהעשן של התורה שלו, ונטל הניר ושרפו אצל הנר. ואמר שיש כמה וכמה תורות שצדין לא באו אפילו לתוך תמונת אותיות, ועל-כן הוא חדוש נפלא בפשוטו כין להוריד אלו התורות, להכניסם על-כל-פנים לתוך תמונות אותיות (מלומד): אבל עדין אין העולם בדאי שיכנסו לתוך העולם, רק שזה גם-כן חדוש גדול, כשבא על-כל-פנים לתוך תמונות אותיות כפ"ל).

רו. אמר: אפילו מי שאינו שמע דבורי התורה שאמר, רק הקול לבד - הוא גם-כן טוב מאד; וזה בחינת: "לשמע בקול דבורי", 'בקול' דיקא. ואפילו מי שהוא רק עומד בפית אצל התורה שאמר - טוב מאד מאד בלי שעור.

רז. אמר: לפעמים אני מדבר איזה דבור לאיזה אדם, ואין הדבור עשה פעלתו עד לזמן רחוק. כמו שיש כשנזנן איזה סמים לרפואה, לפעמים הסם עשה פעלתו ומועיל

מיד, ולפעמים צריך הסם לשהות בתוך האדם איזה זמן ואחר-כך הוא עשה פעלתו, כמו כן יש דברים שהוא מדבר שהם מנחים אצל האדם ואינם מעוררים אותו עד לזמן רחוק; אבל סוף כל-סוף יעשה הדבור פעלתו ויועיל בודאי.

רח. אמר: יש כמה דברים שאני אמר לאיזה אדם ועדין אין עשים פעלתם, רק שמתגלגלים הדברים מאדם זה לאדם אחר, ומחברו לחברו וכו'; עד שיתגלגלו הדברים ויבאו לאיזה אדם, ויכנסו הדברים ללבו בעמק גדול, ושם יעשו פעלתם בשלמות ויעוררו אותו וכו'.

רז. אמר שכל-התורות והשיחות שלו אינם בשבילנו לחוד, כי אם "את-אשר ישנו פה ואשר איננו פה" (ועין בפרוש רש"י, שפרש: "זאת אשר איננו פה - ואף עם דורות העתידים לבוא" (תבוא). וכמה פעמים דברנו עמו מענין זה, ורמז לנו בדבריו להודיע לדורות הבאים את כל-מעשי ה' הגדול שעשה עמנו. ופעם אחת אמר בפרוש: גם לבניכם תודיעו את-כל-התורות והשיחות הנפלאות והנוראות והמעשיות וכיוצא בהם אשר גלה לנו; ואמר אז זה הפסוק בהתלהבות גדול כגחלי-אש: "והודעתם לבניך ולבני בניך" (ואמר בה הלשון: אייערע קינדער ואלט איר מוידע ויין וואס דא האט זיך גיטאן), ואמר ברתת וזיע בהתלהבות נורא: "והודעתם לבניך ולבני בניך".

ואמר: דע והאמן, אם אפשר להוציא אחד מן-הרפש, גם מי שיתאחז בו - יוציאו אותו גם-כן.

רי. אמר: כל מה שהוא צריך לעשות ברבים קשה לו מאד מאד, וצריך שיהיה לו מסירת-נפש ממש על-זה. וספר שקדם הקדוש, כשרוצה להתחיל תבה הראשונה של הקדוש נדמה לו שתצא נפשו ממש, וכן קדם אמירת התורה, כשרוצה להתחיל לומר תורה, אזי נדמה לו שבתבה הראשונה שיאמר תצא נפשו ממש (ורא איך ויל אודיס לאון דאס ערשטע ווארט - דאכט זיך מיד האט גיטא איך אויס). ולא היה מתפלל לפני העמוד בשום פעם, ולא עשה שום דבר פיוצא כזה, כגון קריאת המגלה וקריאת התורה, ואפילו לקרות לפני התוקע ושר דברים כאלה, רק קדוש וזמירות על-שלחנו בשבת-קדש, ואמירת התורה; וגם זה היה כבד עליו מאד כנ"ל. ואפילו כשהיה צריך לומר קדיש על-אמו ביום היארצייט, היה קשה וכבד עליו מאד.

ריא. היה מתלוצץ מאד מהחולקים עליו ואמרים שתורתו קבל מזקנו רבי נחמן הארידענקיר וזכרוננו לברכה, ואמר בדרך צחות: כמה היטיב עמי זקני שהשאיר לי תורות כאלו, מכון ממש לכל-ענין וענין שיהיה מענינא דיומא וכפי מה שצריכין האנשים השמעים, כגון על שבת-חנכה מחדשה ועל שבת-נחמו

פיוצא בו וכו' - וכל האנשים עם כל הצטרכויותיהם בגשמיות וברוחניות יהיו נכללים בזאת התורה באותו העת, וכל מה שעבר בעולם אז וכו'. כלומר: הלא בתורתו היה כלול כל מה שהיה צריך כל-אחד ואחד מהשמעים, כאשר ראינו בעינינו בפשיטות כמה וכמה מעשיות נוראות בענין זה, איך מה שהיה צריך כל-אחד ואחד בגשמיות ורוחניות וכל מה שעבר בעולם אז, הכל נכלל בתורתו - וגם התורה דברה מענינא דיומא; מלבד שאר ענינים וחדושים נפלאים שראינו בשעת אמירת תורתו הנוראה, שכל מי שהיה לו מח בקדקדו ראה שהם דברי אלקים חיים שנתגלו לו עתה מן-השמים, ממקור עליון קדוש ונורא ונשגב מאד מאד, כי היו חדושים חדשים שלא נשמעו בעולם. ואין יעלה על-הדעת שטות כזה, שזקנו רבי נחמן זכרוננו לברכה השאיר לו כל-כך תורות וכל-כך מעשיות וכל-כך שיחות נפלאות, וכל-כך שיחות ועצות נפלאות שדבר עמנו וכו', והכל הגיע לרבנו זכרוננו לברכה דיקא, ומקדם לא נשמע לשום אדם שבעולם דבר אחד מאלו התורות והחדושים שגלה זקנו; מי פתי ושוטה שישמע לדברי הכל וקוב ושטות כזה.

גם אמר שמי שהיה יודע ומכיר את-זקנו הקדוש מזרנו הרב רבי נחמן הארידענקיר וזכר צדיק לברכה, יודע לעמוד הבא

יתבטל ההרהורי עבודה-זרה.

ד. על-ידי הרהורי עבודה-זרה נשימתו מתקצרת, ואינו נהנה מבשורות טובות.

ה. כשבאין לאדם הרהורי עבודה-זרה, ידע שדנין אותו למעלה.

ו. למוד הפוסקים מבטלין הרהורי עבודה-זרה.

ז. על-ידי העמדת דינים שאינם הגונים בא הרהורי עבודה-זרה.

ח. כשבאין לאדם הרהורי עבודה-זרה, ידע שביד לידי איזהו חלאת או לידי איזהו עליה מהשור.

ט. על-ידי הרהורי עבודה-זרה, לסוף נצרף לידי השתמשות בשמות הקדושים.

י. על-ידי מעשור נתבטלים הרהורי זנות.

יא. לפעמים עולה במחשבתו של אדם וחשב באיזהו חלאת, וזה סבה מאת השם יתברך כדי שיזכר את עצמו לתקן המחשבה רעה שהחלאת באה על-ידו.

יב. הרהורי עבודה-זרה, והרהורי זנות, ופשיונות דמים, ולשון הרע - הם באים על מי שרגיל בנדרים; אבל נתבטלים על-ידי המנהיג שבעיר המסדר הגבוהים והמסים על כל אחד ואחד לפי ערכו, שיוכל לסבל.

יג. כשאדם יוצא לשוק ומתנרא שלא יבוא לידי הרהור על-ידי הראייה שיראה נשים יפות, יאמר הפסוק: "הן אראלם צעקו וכו'", ועל-ידי זה ינצל מראות.

יד. מי שיש לו הרהורי עבודה-זרה, ידע שיד אמות העולם ישלט בו.

טו. בעיר שיש שם ירידים ויומא דשוקא גדולים - שם הרהורי עבודה-זרה ביותר. והסגלה לזה: שיעסק ביומא דשוקא בתורה, ולא יבאו לו הרהורי עבודה-זרה.

טז. כשמבטל הרהורי עבודה-זרה, על-ידיה מוחלין לו כל עונותיו.

יז. הסתכלות למזרח מבטל הרהורי זנות.

יח. הבקיה מבטל הרהורי זנות.

יט. בטול הרהורי עבודה-זרה: על-ידי התלהבות.

כ. על-ידי גבבות דעת בא לידי הרהורי זנות עם גויה.

כא. מי שבא לו הרהורי זנות עם בת-אל נכר, בנדע שיהיה לו איזהו נפילה, או חלאת יבוא על אשתו ובניו.

כב. על-ידי הרהורי עבודה-זרה - שונאים באים ונתרוממים על אדם.

כג. לבטל הרהורי זנות, יציר דמות אביו.

משה איסרלש, ה"רמ"א. ר' נתן מהרצאני החסיד בר שמשון שפירא. ר' יצחק חיות. ר' ליואי בר בצלאל,

בעל "גור אריה" (מנהל מפרא). ר' מרדכי יפה, בעל ה"לבושים". ר' בצלאל אשכנזי, רבו של האר"י ז"ל. ר' יוסף יעבץ. ר' ברכיה. ר' יצחק לוריא הוא האר"י ז"ל. ר' חיים ויטל. ר' אברהם הלוי פרוכים. ר' ישראל סרוק. ר' יהושע פאלק, בעל ה"סמ"ע". רב יואל בר' שמואל, בעל ה"ב"ח". ר' אפרים, בעל "עוללות אפרים". ר' ישעיה סגל בר' אברהם, בעל ה"של"ה". בנו ר' שעפטיל. רב משה קורדינווארי. ר' אליהו, בעל ה"ראשית חכמה". ר' אברהם גלנטי.

ר' שמואל אליעזר בר' יהודה, הוא המהרש"א. ר' דוד הלוי, בעל ה"ט"ז". ר' שבתי כהן, בעל ה"ש"ך". ר' אברהם אבא, בעל ה"מגן אברהם". ר' משה, בעל ה"חלקת מחוקק". ר' שמואל, בעל ה"בית שמואל". ר' מאיר שיה. ר' מאיר, בעל ה"מהר"ם". ר' שמשון אסטראפאלר. חכם צבי. ר' נפתלי כהן הנקרא רבי ר' נפתלי. ר' סענדער, בעל ה"תבואות שור". ר' יהושע, בעל ה"פני יהושע". ר' נתן נטע, בעל "מגלה עמקות". ר' אייזיק הכהן אב בית דין דקהלת קדש קאריץ, בעל המחבר ספר "ברית כהנת עולם". אחיו ר' משלם הכהן, בעל המחבר

ספר "פתחי נדה".

קצת שמות הצדיקים המפורסמים שהיו בדורות הסמוכים

ר' ישראל בעל שם-טוב. בנו ר' צבי. נכדו רבי אהרן (משיטביא). חותנו ר' יחיאל. נכדו ר' אפרים אב בית דין דקהלת-קדש סידילקב. נכדו ר' ברוך מטולטשין.

נכדו ר' נחמן מברסלב. אחיו ר' ישראל "מת". אחיו ותלמידו ר' יחיאל צבי. גיסו ר' צבי.

תלמידיו: ר' נתן מברסלב, בעל המלקט ספר "לקוטי עצות" ובעל המחבר ספר "לקוטי תפלות" וספר "לקוטי הלכות" על כל ארבעה חלקי שלחן ערוך, והכל על פי פקדנת רבו זכרוננו לברכה. ר' אהרן הרב מברסלב. ר' יודל ממעדוודיבקה. ר' שמואל יצחק הרב מטשעהרין. ר' שמואל אייזיק. ר' שמעון. ר' יקותיאל מגיד מטירהאויצע. הרב ר' נפתלי ממעמרום. ר' יצחק, חתן המגיד הנ"ל. ר' מתתיהו יהודה מבאפליא. ר' יצחק יהודה. ר' אליהו הרב מטשעהרין. חתנו ר' אבא שחט. ר' יצחק אייזיק מטירהאויצע. ר' זלמן דב. ר' יצחק דב. רב יצחק הרב מחרשיוואטע.

ר' חיים בעל "אור החיים". ר' נחמן קאסיבר. בנו רב משה. ר' דב בער המגיד ממעזריטש. ר' גרשון קיטיבר.

ותתן לי כח מאתך, ותשפיע עלי רוח חכמה דקדשה ואמונה שלמה באמת, ותשמרני ותצילני שלא אהיה חס ושלום "הולך רכיל מגלה סוד", רק תתן לי כח להעלים ולהצפין את כל הדברים שאין ראוי לגלותם. חוס וחמל עלינו, ומלא משאלותינו לטובה ברחמים, כי צרכנו מרבים מאד ודעתנו קצרה לבארם ולפרטם, על פן יהיו בעיניך כאלו פרטננו. כי לפניך נגלו תעלומות לב וחמון נסתרות שמבראשית. ותמלא עלינו רחמים כי אתה הוא בעל הרחמים, ותזכנו לאמונות חכמים בשלמות באמת בכל הבחינות, ולעצה שלמה וישרה תמיד כרצונך הטוב באמת. ונזכה ללמד ולהגות בתורתך הקדושה תמיד, ולהוציא משפטי הנהגות ישרות מכל מה שנלמד בספרי תורתך הקדושה. ותזכנו מהרה לילך בכל הדרך אשר הורו אותנו ורבותינו הקדושים בספריהם הקדושים, לקיים כל דבריהם הנאמרים באמת וצדק. ואת הכל נעשה יפה בעתו בכל עת ועת במועדו ובזמנו כרצונך וכרצון ראיך הקדושים והטהורים. ונזכה לבלות ימינו בטוב האמתי ושנותינו בנעימים, לבלות כל ימינו על התורה ועל העבודה האמתית כרצונך הטוב. ותמשיך שלום בעולם, ותבטל כל הדינים וכל הגזרות שאינן טובות מעלינו ומעל כל עמך ישראל מעתה ועד עולם. ויקים מקרא שכתוב:

"ישלח עזרך מקדש, ומציון יסעדך". ותקנו בעצה טובה מלפניך ותושיענו מהרה למען שמך. באמור רבות מחשבות בלב איש, ועצת יי היא תקום. עצת יי לעולם תעמד, מחשבות לבו לדור ודור. כי יי צבאות יעץ, ומי יפר, וידו הנטויה ומי ישיבה. מיס עמקים עצה בלב איש, ואיש תבונה ידלנה. מחשבות בעצה תכון, ובתחבולות עשה מלחמה". ויקים מהרה מקרא שכתוב: "יתן לך כלבבך, וכל עצמתך ימלא. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי".

תפילה כב

מוסד על תורה ס"ב בליקוטי מוה"ר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתקבע ותשע אמונתך בלבנו ובלב כל עמך בית ישראל. ונזכה שתהיה אמונתנו חזקה ונכונה באמת ובלב שלם כלי שום קשיא ובלבול בעולם כלל. ותהיה אמונתנו חזקה כל כך, כאלו אנו רואין בעינינו ממש את הדבר שאנו מאמינים בו. רבוננו של עולם "עיניך הלא לאמונה", עזרנו והושיענו, וזכנו באמונתך הקדושה באמת ובלב שלם, ולא יהיה חלק לבנו חס ושלום. ונזכה לעבד אותך תמיד בלבב שלם בכל לבנו ובכל נפשנו ובכל מאדנו. ותהיה עבודתנו באמת ובשלמות גדול בשני יצירנו, וחסיר מלבנו ומדעתנו

כל מיני כפירות וקשיות ובלבולים, וכל מיני מחשבות זרות המבלבלים חס ושלום את האמונה הקדושה, ולא יעלה ולא יבא ולא יגיע ללבי שום קשיא ובלבול, ולא שום כפירה כלל, ותפתח את דעתי ולבבי, ותחנני מאתך חכמה בינה ודעת, שאזכה לידע ולהבין על בריו כל הדברים שאני מחיב להבין ולהשיג כפי בחינתי, כפי מה שהגבלת לשכלי, מה שאני מחיב להבין ולהשפיל באמת, עד שאזכה לידע להשיב לאפיקורס, ולגרש ולדחות כל מיני כפירות ואפיקורסות מלבי ומדעתי. ותהיה בעזרי שלא ירדף שכלי לצאת חוץ מן הגבול חס ושלום. ולא אתחיל לחקור ולעין חס ושלום במה שאין לי רשות לחקור בו, ולא אסתפל כלל בענינים הנקראים לפי בחינתי, מה למעלה מה למטה מה לפני מה לאחור. ותשמרני שלא אתחיל לכנס בשום קשיא וחקירה בדרגי הנהגותי הקדושים, מה שאני אפשר לשכל האנושי להבינם, אשר על החוקרים בהם, נאמר עליהם "כל באיה לא ישובו ולא ישיגו ארחות חיים". שמרה נפשי והצילני, שמרני והצילני, ימיןך תסעדני, ואל תתן למוט רגלי, "כל מצותיך אמונה, שקר רדפוני עזרני". עזרני וחנני, זכני לתמימות ופשיטות באמת ובאמונה שלמה ובלבב שלם, בלי שום חכמות וחקירות וערמומיות כלל. עזרני

שאזכה להשליך את חכמתי ושכלי בענינים הללו לגמרי, רק אסמך על אמונה לבד. ולא אשתמש עם שכלי רק בעסק תורתך הקדושה, ולא אתחיל לכנס בשכלי בשום חקירה כלל, במה שאין לי רשות לכנס. ובמפלא ממני לא אדרש ובמכסה ממני לא אחקר, רק במה שהרשתי אתבונן, באמת ובתמימות, ובאמונה שלמה ובקדשה ובטהרה גדולה, ובלבב שלם לשמך ולעבודתך באמת כרצונך הטוב.

ובכן תעזרני ברחמך הרבים שאזכה לעסק בספרי הפוסקים בהתמדה גדולה. ותעזרני ותושיעני ללמד הרבה בכל יום ויום ספרי הפוסקים. ותפתח את דעתי, ותכין את לבבי, שאזכה ללמד במהירות גדול, ולהבין הדין על בריו, ולברר וללפן הפסק הלכה בכל דיני התורה באמת לאמתו. ואזכה לידע ההכרעה באמת, בין כל בעלי המחלוקת דקדשה שמחלוקים בדיני התורה. ואזכה לעשות שלום והכרעה ביניהם. ועל ידי השלום הזה ימשך וישתלשל שלום בכל העולמות, עד שיתפשט השלום גם בעולם הזה. ותשים שלום בין כל עמך ישראל לעולם ותבטל כל מיני מחלוקת מן העולם, ויתרבה השלום בעולם עד שיוכלו להתועד יחד כל אחד עם חבריו, ויסבירו זה לזה האמת לאמתו, ויפרידו זה את זה שלא יכלו ימיהם

חזרה לתוכן העניינים

יום רביעי

לנצח עוד יום

ק"ח ע"א יכול הנוגע בעור, שהוא כנגד הבשר, מאחוריו של הבשר,

לא יהא טמא?

תלמוד לומר "וטמא", לרבות הנוגע בעור באופן זה שהוא נטמא. והיונן בה: **מאי קאמר?** והרי הברייתא לכאורה סותרת עצמה.

שהרי ברישא למדנו שהעור אינו מטמא בטומאת נבלה, ואף אינו מצטרף להשלים את השיעור של כוית בשר, ואם כן מדוע בסיפא אמרין שהנוגע בעור שהוא כנגד הבשר הרי הוא טמא? נלכאורה משמע שאף בסיפא מדובר באופן שהבשר הוא פחות מכיוון.

ומתרגינן: **אמר רבא, ואמרי לה כדי** (שם אמוראי): **חסורי מיחסרה, והכי קתני: "בנבלתה"** - ולא בעור שאין עליו כוית בשר והעור משלימו לכוית. שאף על פי שהעור הוא שומר לבשר, מכל מקום אינו מצטרף. לפי שלא נאמר דין צירוף של "שומר" לגבי טומאת נבלה. **יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כוית בשר, שהנוגע בעור שהוא כנגד הבשר מאחוריו, יכול לא יהא טמא**, לפי שלא נגע בבשר עצמו, ואפילו מעשה "יד" נמי לא עבדי. והיינו, שהנוגע בעור אינו נטמא אפילו בתורת "יד" הנבלה? שהרי לגבי טומאת אוכלים כל דבר שמשמש "יד" לאוכל, כגון שאוחזים באמצעותו את האוכל, הרי הוא מכניס ומוציא את הטומאה, וכפי שיובא להלן בגמרא, שאם האוכל טמא, ונגע אוכל טהור ביד האוכל הטמא, הרי הוא נטמא. והאם נאמר שנבעט מהפסוק "בנבלתה" שלגבי טומאת נבלה אין אפילו דין "יד", ואם נגע אדם ביד הנבלה אינו נטמא כלל?

תלמוד לומר "וטמא", לרבות, שאף שהשומר אינו מצטרף להשלים לשיעור כוית לטומאת נבלה, מכל מקום כאשר יש בנבלה עצמה כוית, הרי אף השומר מכניס ומוציא את הטומאה מדין "יד" הנבלה.

תנן הנהם בתחילת מסכת עוקצין: כל דבר שהחיה משמש "יד" לאוכל, כגון עצם שיש בראשו בשר, והעצם משמש כ"יד" לבשר, שאוחזים את הבשר באמצעות העצם, ולא שומר, שאינו שומר על האוכל שלא יופסד, הרי הבשר טמא באם נגע שרץ בעצם. שאף על פי שהעצם אינו נחשב כאוכל, ואינו מקבל טומאה מצד עצמו, מכל מקום נטמא הבשר על ידו, כיון שיד האוכל מכניס את הטומאה לאוכל.

וכמו כן העצם שהוא "יד" הרי הוא מטמא. שאם הבשר היה טמא, ואוכל שהוא טהור נגע בעצם - נטמא האוכל האחר, שיד האוכל מוציאה את הטומאה מהאוכל הטמא לאוכל הטהור. ואינו מצטרף ה"יד" עם האוכל להשלים לשיעור של כביצה של אוכל, בכדי שהאוכל יקבל טומאה, או בכדי שהוא יטמא אוכל אחר.

וכל דבר שהוא "שומר", ואף על פי שאינו "יד", כגון העור שיש עליו בשר, שהעור שומר את הבשר שלא יופסד, הרי הבשר טמא באם נגע העור בשרץ. לפי שהעור מכניס את הטומאה לבשר, וכן העור מטמא אחרים כאשר הבשר טמא. לפי שהעור מוציא את הטומאה מן הבשר הטמא. לטמאות אוכל אחר שהשומר נוגע בו.

וגם מצטרף השומר לאוכל, להשלים את השיעור כביצה לענין טומאת אוכלין.

וכל דבר שהוא לא יד ולא שומר, וכגון דבר שאינו ראוי לאחוז באמצעותו את האוכל, ואינו מועיל לשמירת האוכל - לא טמא האוכל מחמתו, ולא מטמא אחרים כאשר האוכל טמא, וכל שכן שאינו מצטרף לאוכל לשיעור כביצה.

היונן בה: "ידות" שמכניסים ומוציאים את הטומאה - היכא כתיבי? ומשנינן: יד לקבלת טומאה בטומאת אוכלים ילפינן מהא דכתיב, "וכי יותן מים על זרע, ונפל מנבלתם [של השרצים הטמאים] עליו" - טמא הוא לכם", ודרשינן: "לכם" - לכל שבצריככם.

היינו, שלא רק האוכל עצמו מקבל טומאה מהשרץ, אלא כל מה שיש לכם צורך באוכל הזה, הכל נטמא. לרבות את הידות, שהם צורך האוכל, שגם הם מכניסים את הטומאה.

וכתיב בטומאת נבלה: "וכי ימות מן הבהמה אשר הוא לכם לאכלה", הנוגע בנבלתה - "וטמא", וגם בזה דרשינן: "לכם" לכל שבצריככם. לרבות את הידות, שהם מוציאים את הטומאה מהנבלה. הרי שמצינו יד טומאת אוכלין להכניס את הטומאה בנגיעתה בשרץ, שהרי הפסוק מדבר לענין קבלת הטומאה,

וכן מצינו יד טומאת נבלה להוציא את הטומאה מהנבלה לטמאות אחרים, נשחיה הנבלה אין בה דין יד לענין לקבל טומאה, כי היא נטמא בעצמה, ומכאן שדין יד נאמר בה מתייחס לגבי לטמאות אחרים.

שומר - להכניס ולהוציא - לא צריך קרא משום דבכל וחומר מ"יד" אתי.

ומה יד, שאינה מגינה על האוכל, הרי היא מכניסה ומוציאה טומאה.

שומר, המגין על האכל, לא כל שכן שמכניס ומוציא את הטומאה?

אם כן, **שומר דכתב רחמנא**, דמריבין ליה לעיל מיכל זרע וזרע - כדרך שבני אדם מוציין לזריעה - למה לי?

שמע מינה, דאתי לצרף. שהשומר מצטרף להשלים את שיעור האוכל לענין טומאה. אך הדי אינה מצטרפת אלא מכניסה ומוציאה את הטומאה בלבד, וזהו המקור לדיון של המשנה במסכת עוקצין.

היונן בה: **ואימא:**

יד מועיל רק להכניס את הטומאה דוקא, ולא להוציא. שהרי קרא דידות טומאת אוכלין בלהכניס מיירי, כלומר, שהאוכל הטהור נגע בשרץ. ומטומאת נבלה אין ללמוד להוציא, שהרי טומאת נבלה חמורה מטומאת אוכלין, וכדאמרין לקמן.

ושומר שהתרבה מהפסוק על כל זרע וזרע, בין להכניס ובין להוציא. ולדכניס ידעין מקל וחומר מ"יד", וקרא אתי לרבות להוציא.

אבל יד - להוציא, ושומר לצרף - לא?

ומתרגינן: **יד להכניס ולא להוציא - לא מצית אמרת!** הדשחא עוילי מעיילא יד את הטומאה לאוכל שהוא טהור, אפוקי את הטומאה מאוכל טמא מביעבי? וכיון דיד מכניסה ומוציאה, אף שומר מכניס ומוציא, מקל וחומר, ועל כרחך קרא דשומר אתי לצרף.

היונן בה: **ואימא:**

יד דכתיבא באוכלים - להוציא כתיבא ולא

להכניס. והכנסת טומאה מהוצאת טומאה לא ילפינן בקל וחומר, נולקמן מתרגינן שיד דאוכלין בהכנסה כתיב.

שומר - להוציא ולהכניס. דקרא אתי לרבות הכנסה שלא כתיב ביד.

אבל יד להכניס, ושומר לצרף - לא!

ומתרגינן: "יד" ויתריא כתיב. דכתיב נמי גבי טומאת כלים "תנור וכויריים יותץ טמאים הם, וטמאים הם לכם", ודרשינן: "לכם" - לכל שבצריככם. לרבות את הידות של הכלים לענין טומאה.

וכיון שיש לנו שני ריבויים לידות, האחד, בטומאת אוכלים, והשני, בטומאת כלים,

מוקמינן חד בהוצאה וחד בהכנסה. ומכאן ילפינן שיד מכניס ומוציא, ושומר אתי בקל וחומר, וכי כתיבא רחמנא לריבוי בשומר כדי לצרף הוא דכתיב.

ואכתי היונן בה: ואימא כולוה קראי דידות אתי להוציא ולא להכניס? וכי תימא למא ליה תרי קראי, גם לטומאת אוכלים וגם לטומאת כלים, נועל כרחך חד מנייהו אתי ללמד להכניס - הי מנייהו מיתר?!

דאי תימא לכתוב רחמנא ידות בורעים, והיינו, בטומאת אוכלין (וכי יותן מים על זרע) וליתו הך, טומאת נבלה וטומאת כלים מנייהו. איכא למיפרך:

מה לזרעים, שכן טומאתם מרובה. כי הם מקבלים טומאה אפילו מולד הטומאה, תאמר בכלים שאינן מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה. וכן חמורה טומאת אוכלין מנבלה כמו ששינו במשנתנו, שריבה טומאת אוכלין מטומאת נבלות, ואם כן אי אפשר ללמוד דין יד לטומאת כלים ולטומאת נבלה מטומאת אוכלים, והדין יד שנאמר בהם אינו מיותר.

ואי לכתוב רחמנא בתנור, וליתו הך מינה, איכא למיפרך:

מה לתנור, שכן מטמא אוכלין מאורו! שהאוכל שנכנס לתוך חללו נטמא אפילו לא נגע בתנור, תאמר בנבלה ובורעים שאינם מטמאים אחרים אלא אם הם נגעו בנבלה ובורעים עצמם, ואם כן אי אפשר ללמוד דין יד לטומאת נבלה ולטומאת אוכלים מטומאת כלים.

ואי לכתוב רחמנא בנבלה, וליתו הך מינה. איכא למיפרך:

מה לנבלה, שכן מטמא אדם, ומטמא במשא, וטומאה יוצאה מגופה. שהנבלה היא "אב הטומאה", ולכן היא מטמאת אדם, ומטמאת אף בבשר, וכן היא עצמה גוף הטומאה, ולא קיבלה את טומאתה מאחרים, תאמר בתנור וזרעים

שאינם יכולים להיות אב הטומאה, ואין בהם כל החומרות האלו, ואם כן אי אפשר ללמוד דין יד לטומאת אוכלים ולטומאת כלים מטומאת נבלה. ומאחר וכל הפסוקים שמריבים מהם דין יד נצרכים לגופם, שוב אין לנו מקור לומר שהיד מועיל גם להכניס את הטומאה?

ומתרגינן: אמנם חדא מחדא לא אתיא כדאמרין, אבל תיתוי חדא מתרתוי. ולכתוב רחמנא ידות רק בשני טומאות מתוך השלשה, והשלישי ילמד מהם לענין להוציא את הטומאה. ועל כרחך השלישי נכתב כדי ללמד שהוא גם מכניס את הטומאה.

ואכתי מקשינן: הי תיתי? איזה מהם לא תכתוב התורה ונלמד אותו מהשנים?

לא לכתוב רחמנא בזרעים, ותיתי מהנך. איכא למפרך: מה להנך, שכן מטמאין שלא בהכשר, שהנבלה והתנור אינם צריכים הכשר כדי לקבל טומאה או לטמאות אחרים, תאמר בזרעים שאין מיטמאין אלא בהכשר. שרק אם באו מים על הזרעים הם מוכשרים לקבל טומאה, ואם כן אין ללמוד דין יד לטומאת אוכלים מטומאת נבלה וכלים.

ודחינן: אמר רב הונא בריה דרב יהושע: אין זו קולא בזרעים ביחס לתנור. שהרי מירות שלא הוכשרו - כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמיו. שההכשר בפירות הוא "גמר מלאכה" שלהם, ואף התנור אינו מקבל טומאה טרם שנגמרה מלאכתו, ואם כן, אף הכלים אינם מקבלים טומאה בלא הכשר.

אלא פריך הכי: מה להנך, שכן מיטמאין שלא בנגיעה, שהתנור מקבל טומאה משרץ שנכנס לתוך חללו, ואפילו לא נגע בו, וכן נבלה אינה מקבלת טומאתה ממקום אחר אלא היא הטומאה בעצמה, ואפילו אם לא נגעה בטומאה היא טמאה, תאמר בזרעים שאין מיטמאין אלא

בנגיעה של הטומאה בהם, ואם כן, אי אפשר ללמוד דין יד לטומאת אוכלים מטומאת נבלה וכלים.

ואי תימא: לא לכתוב רחמנא בתנור, ותיתי מהנך.

איכא למפרך: מה להנך, שכן אוכל הם, בין הזרעים ובין הנבלה, תאמר בתנור שהוא כלי, ואם כן, אי אפשר ללמוד טומאת כלים מטומאת אוכלים ונבלה.

אלא, לא לכתוב רחמנא בנבלה, ותיתי מהנך. ואם כן, יד דנבלה למה לי דכתב קרא?

אלא, אם אינו ענין ליד נבלה, תנהו ענין ליד דעלמא של אוכלין. ואם אינו ענין להוצאה, שהרי בגופייהו כתיב, תנהו ענין להכנסה. הרי מצינו יד - להכניס, ויד - להוציא.

ושומר נלמד בקל וחומר מ"יד", וקרא ידידיה אתי לצרף. ומקשינן: ואכתי, הא יד דנבלה איצטרך, ואי אפשר ללמוד דין יד בטומאת נבלה מטומאת אוכלים וכלים!?

דאי לא כתב רחמנא יד בנבלה אלא היינו למודים אותה מטומאת אוכלים וכלים, הוה אמינא "דיו לבא מן הדין להיות כנדון" - מה הנך אוכלים

וכלים, לא מטמא היד שלהם אדם, שהרי אף הם עצמן לא מטמאין אדם, אף יד של נבילה לא מטמאה אדם. הלכך כתב רחמנא יד בנבלה שתטמא אף את האדם!?

ואמרינן: אלא, יד דנבלה מיוצר צריך דקאמרת, ושומר דנבלה, שלמדנו בברייתא לעיל מ"יטמא" דהנוגע בעור שכנגד בשר מאחוריו טמא - הוא דלא צריך!

דלמאי הלכתא כתביה רחמנא?

אי לאיצטרופי השומר להשלים את שיעור הבשר לכזית, האמרת לא מצטרף! כדמעטינן לעיל שומרים מטומאת נבלה.

ולחוציא את הטומאה גם כן אין צריך קרא, דהא בקל וחומר מ"יד" אתי, שאם היד מוציאה את הטומאה, כדילפינן מהפסוק "לכם", כל שכן שהשומר מוציא את הטומאה, ולמה לי קרא ד"יטמא"?

אלא, אם אינו ענין לשומר דנבלה, תנהו ענין ליד דנבלה. ואם אינו ענין ליד דנבלה שהרי כבר למדנו מהפסוק "לכם" - תנהו ענין ליד דעלמא, וללמד הכנסה.

הרי למדנו: יד להוציא, יד להכניס, ושומר לצרף.

ומקשינן: ואימא: אם אינו ענין לשומר דנבלה - תנהו ענין לשומר דעלמא דאוכלין [שכך עדיף ללמוד משומר לשומר]. ואף על פי שכבר נכתב קרא לשומר

ענין בא לרבות שומר לצרף, אבל יד להכניס לא למדנו!

ומתרצינן: אלא, מה שהקשינו דנימא דיד של

באוכלין, יש לומר, שההוא קרא בא לרבות שומר להכניס, [שלא למדנו בקל וחומר מיד אלא להוציא, אבל להכניס, הרי ביד גופא עדיין לא ידענו]. וקרא דאם אינו

אוכלין בא להוציא ולא להכניס, לא קשיא כלל. כי משקרא, כי כתיבא יד באוכלין - אהכנסה הוא דכתיבא. דקרא דייכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו" מדבר בקבלת הטומאה של האוכל!

ומעתה, כי להוציא וליפין בקל וחומר מהכנסה, ואילו קרא דשומר דאוכלין בא לענין צירוף. שהרי שומר דאוכלין להכניס ולהוציא יש לנו ללמוד בקל וחומר מדין יד שהוא מכניס ומוציא. ומקשינן: אלא מעתה, קרא דשומר דנבלה למה לוי? הרי הפסוק נשאר מיותר.

ומשינין: לגופיה אתא, לומר לנו דין שומר נבלה.

ופרכין: ולמאי איצטרך?

אי לאיצטרופי עם הבשר לשיעור כוית? האמרת לא מצטרף. כדממעטין לעיל שומרים מטומאת נבלה. אי להכניס ולהוציא, הרי בקל וחומר מיד אתווא?

ומתרגינן: לעולם קרא לגופיה אתא, להכניס ולהוציא. וימילתא דאתאי בקל וחומר - טח וכתב לה קרא! ופירטה התורה שבין היד ובין השומר מוציאים את הטומאה, אף שאפשר ללמוד שומר בקל וחומר מיד.

ומקשינן: אי הכי, דאמרת דמילתא דאתאי בקל וחומר טח וכתב לה קרא, שומר דעלמא, (דטומאת אוכלים), דילפת שהשומר מצטרף מתוך זה שללהכניס ולהוציא לא צריך קרא, לפי שאפשר ללמוד זאת בקל וחומר מיד, אימא לך דלעולם אתאי לענין להכניס ולהוציא, ומילתא דאתאי בקל וחומר טח וכתב לה קרא, ואכתי צירוף מנלן?

ומתרגינן: היכא דאיכא למידרש מיתורא - דרשינן. ולא אמרינן טח וכתב לה קרא. הלכך, מוקמינן לקרא דידהי לענין צירוף. מה שאין כן בשומר דנבלה, שאין לדרוש ממנו כלום, שהרי דרשינן מקרא שאין השומר מצטרף, הנהם אמרינן "טח וכתב לה קרא".

רב חביבא אמר: לעולם כדאמרינן מעיקרא, דילפינן יד להכניס משומר דנבלה, דאם אינו ענין לעצמו שהרי אתי בקל וחומר מיד דידהי, תנהו ענין ליד דעלמא דמהני אף להכניס.

ומה דפרכינן, דנימא תנהו ענין לשומר דעלמא דמהני גם להכניס וגם לצרף, איכא לתרועי: שאני שומר דנבלה, כיון שאינו מצטרף עם הבשר להשלמת השיעור כשאר שומרים, אלא דמעשה יד קא עביד שמציא את הטומאה בלבד ככל הידות, מסתברא דיתורא דידהי, דלא איצטרך - איז שדינן ויהי! והיינו, באם אינו ענין לגופו, תנהו ענין ללמד על יד דעלמא דמהני אף להכניס, ולא על שומר דעלמא, ונאף שהוא דומה לשומר דעלמא. כיון שבדין הוא דומה ליד דעלמא, מוקמינן יתורא דידהי ליד דעלמא.

לאחר שהגמרה סיימה לברר את המקור שהיך מועיל להכניס ולהוציא, ושהשומר מועיל אף לצרף, חזרת הגמרא לברר מנין שכל השומרים מצטרפים לשיעור כביצה.

מתוקן לה רב יהודה בר ישימאל על הא דאמרינן לעיל, דילפינן שומר לצרף מקרא ד"על כל זרע וזרע" כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה: הא דתנן: הטיפוס שבראשו של רמון, מצטרפת

עם הרמון לשיעור כביצה לענין טומאת אוכלין, כיון שהיא שומר לפרי.

והנין שלו שיער שגדל סביב הפיטמא ושומר עליה - אין מצטרף. לפי שאינו שומר על הפרי עצמו אלא הוא שומר על השומר, ואין שומר על גבי שומר.

וחזינן מהא דהפיטמא של הרימון מצטרפת שיש דין שומר בפירות האילן, ואמאי? קרי כאן "על כל זרע וזרע". הרי התרבה לצירוף רק דבר שנורע באדמה עם הפרי, וליכא מציאות זו בפטמת רמון.

שהרי כאשר זורעים רימון, נוטעים באדמה יחור [ענף] מהעץ, ולא נוטעים את הרימון עצמו, ואם כן מדוע הפטמה מצטרפת לשיעור כביצה, הרי לא זורעים אותה באדמה?

והו מתקף לה: הא דתנן במתניתין, העור והרובע והקופה וכו' מצטרף לטמא טומאת אוכלין! מנלן שיש דין שומר בכל האוכלין? והרי מזרעים אי אפשר ללמוד, כיון שזורעים את הקליפה, שהוא ה"שומר", ביחד עם החטה, ומציאות זו אינה קיימת בבהמות?

ומתרגינן: אלא, תלתא קראי כתיבי ביחס לשומר: א. "על כל זרע".

ב. "זרע" ג. "אשר וזרע".

חד - לשומר דזרעים, שהשומר נורע באדמה.

וחד - לשומר דאילנות, שאף שאינו נורע באדמה מכל מקום הוא דומה יותר לשומר דזרעים, ואף הוא מצטרף.

ואידך - לשומר בשר ובצינץ ודגים, שאף שאינו דומה כלל לשומר דזרעים, מכל מקום הוא מצטרף, לפי שכל דבר המועיל לשמירת האוכל מצטרף עמו לשיעור כביצה.

לגבי טומאת אוכלים נתחדש בתורה, שאין האוכל ראוי לקבל טומאה עד שהוא יורטב באחד משבעת המשקים, שבוה הוא "הוכשר" [הוכן] לקבל טומאה. ואין צריך שכל המאכל יורטב במים, אלא שאם מקצת ממנו הורטב, הרי כל האוכל נעשה מוכשר לקבל טומאה. ומעתה דנה הגמרא מה הדין כאשר רק יד האוכל הורטבה במים, האם זה מועיל להכשיר את כל המאכל לקבל טומאה, או לא.

אמר רב חייא בר אשי אמר רב: יש תורת יד לענין טומאה, וכדאמרו, שהיך מכניסה ומוציאה את הטומאה. ואין תורת יד לענין הכשר. שאם הורטבה היד במים, לא הוכשר האוכל על ידו לקבל טומאה.

ורבי יוחנן אמר: יש יד לטומאה ולהכשר. שכשם שהיך נחשבת כאוכל לגבי דיני טומאה, שהיא מכניסה ומוציאה את הטומאה, כך היך נחשבת כאוכל לגבי דין הכשר, שאם הוכשר היך הוכשר גם האוכל.

ומבארין: במאי קמפילוג?

איבעית אימא, בקרא. איבעית אימא, בסברא. איבעית אימא קרא: שהרי דיות האוכלין וליפין לעיל מהפסוק "וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו, טמא הוא לכם", ודרשינן, "לכם" - לכל שבצרכיכם.

מר בר סבר: מקרא ד"לכם" נדרש לפניו, על "טמא הוא", דהיינו יד לטומאה, ולא לפניו פניו על "וכי יותן מים" שהוא הכשר, הלכך קא סבר

אין יד להכשר. ומר, רבי יוחנן סבר: מקרא נדרש לפניו ולפני פניו, ו"לכם" קאי גם אהכשר, וגם על דין הכשר חידשה התורה דין יד, הלכך יש יד להכשר.

איבעית אימא סברא: מר, רבי יוחנן סבר: הכשר - תחלת טומאה הוא! לפי שעל יד ההכשר נעשה האוכל ראוי לקבלת טומאה. הלכך, דינו כטומאה, וכשם שהתחדש דין יד לגבי קבלת הטומאה, כך מסתבר שיש דין יד לגבי הכשר לקבלת טומאה.

ומר רב סבר: הכשר - לאו תחלת טומאה הוא. ולכן אין ללמוד דין הכשר מדין קבלת טומאה, ולפיכך קא סבר שאין יד להכשר.

תניא כוותיה דרבי יוחנן: כשם שיש יד לטומאה - כך יש יד להכשר.

וכשם שאין הזרעים מקבלין טומאה אלא לכשתולשו, ואם נגע בהם השרץ בעוד שהם מחוברים אינם מקבלין טומאה, - כך אין מקבלין הכשר אלא לכשתולשו. שאם הורטבו הזרעים כשהם מחוברים, לא נעשו ראויים לקבל טומאה, עד שיורטבו כשהם תלושים.

ומפורש בביריתא כדנין של רבי יוחנן, שיש יד להכשר. ורב תנא הוא, ופליג.

אמר רב: אין יד לפחות מכזית. - אוכל שהוא פחות מכזית שיש לו יד, ונגעה טומאה ביד, אין היך מכניסה טומאה לאוכל [וכן אינה מוציאה את הטומאה מהאוכל], לפי שאוכל שהוא פחות מכזית אינו חשוב דיו כדי שיהא לו "יד".

ואין שומר לפחות מב"פול". אוכל שהוא פחות מב"פול" [מין של רע, שהוא קטן בהרבה מכזית], אין לשומר שעליו דין שומר, שאינו מצטרף ואינו מכניס ומוציא את הטומאה. אבל אם יש בו כ"פול" הרי אפילו אם הוא פחות מכזית - יש לשומר שעליו דין שומר להעצמה.

ורבי יוחנן אמר: יש יד אף לפחות מכזית. ובלבד שיהא בו לכל הפחות כפול. ויש שומר אף לפחות מכפול.

והיינו בגמרא הוא באופן שבעת קבלת הטומאה היה האוכל עם אוכלים נספים, וביחד יש בהם כביצה, אלא שהיך משמשת כאחיה רק לפחות מכזית, שאם לא כן, הרי אין האוכל מקבל טומאה ולא מטמא אחרים בפחות [מכביצה].

ומיתבי לרב ולרבי יוחנן: תניא: שני עצמות של מת, ועליהן שני חצאי זיתים של בשר מהמת, על כל עצם חצי זית, והכניס ראשיהן השניים של העצמות [את הצד של העצמות שאין עליהם בשר] לבית, והבית מאהיל עליהן, הרי הבית טמא. ואף על פי שעצם ההמת אינו מטמא באהל, [אלא רק במגע ובמשא], מכל מקום נטמא הבית באהל, לפי שהעצם שנכנס לבית הוא שומר או יד לבשר שבראשו השני של העצם, והואיל וגם לטומאת מת יש דין יד ושומר.

ואף שכל עצם הוא יד או שומר לחצי זית בלבד, מכל מקום הוא מועיל להעביר את הטומאה מהבשר לבית, והרי זה נחשב שיש בבית שני חצאי זית של מת, שכל הבית מטמא באהל.

והיהו כן נקוטא אומר שמום רבי יעקב: איך שני עצמות מצטרפין לכזית? שהואיל והבשר שעל כל עצם הוא פחות מכזית, אין לעצם דין יד [אין שומר], ואינו מטמא את הבית.

תהילים פרק נט

קטז

אֱלֹהִי אֲשַׁמְרָה בִּי אֱלֹהִים מְשַׁגְּבִי: אֱלֹהֵי חֲסִדוֹ (חֲסִדִּי קרי)
יִקְדְּמֵנִי אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשִׁרְרִי: אֶל־תִּהְרָגֶם | פֶּן־יִשְׁכַּחוּ עַמִּי
הַנִּיעַמּוֹ בַּחֲלִיד וְהוֹרִידֵמוּ מִגִּנְנוֹ אֲדֹנִי: חֲטָאת פִּימוּ דָּבַר־
שִׁפְתֵימוּ וּלְכֻדוֹ בְּגֹאֲנֹם וּמֵאלֶה וּמִפֶּחַשׁ יִסְפְּרוּ: פֶּלֶה בַּחֲמָה
פֶּלֶה וְאִינָמוּ וַיִּדְּעוּ בִּי־אֱלֹהִים מִשָּׁל פִּיעֻקֵּב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ
סֵלָה: וַיָּשׁוּבוּ לָעָרֶב יִהְיוּ כַּפְּלָב וְיִסּוּבְבוּ עִיר: הִמָּה יִנְעוּן
(יִנְעוּן קרי) לֹא־אֶסֶל־אֶשְׁבְּעוּ וְיִלְיִנוּ: וְאֲנִי | אֲשִׁיר עֲנִיד

רש"י

תשחק גם לרשעי הללו: (י) עוֹזוּ אֲשִׁיר
אשמרה. עזו ותקפו של אויבי החזק עלי,
אליך אשמורה ואצפה לעזוני הימנו:
(יא) יקדמני. יקדים לי עזרתי קודם שתשלוט
בי יד שונאי: יראני בשוררי. מה שאני תאב
לראות: (יב) אל תהרגם. שאין זו נקמה
הנכרת: פן ישכחו עמי. כי כל המתים
משתכחים אלא הניעמו מנכסיהם שיהיו
עניים והיא נקמה שתזכר לאורך ימים:

מצודות ציון

(לפני י"ט): (י) אשמרה. עני הממנה כמו ואני שמר
את הדבר (בדל ל"ז): (יא) בשוררי. עני ראה והנעת:
(יב) הניעמו. מלי נע ועד: בחיף. כנוסף: מנגנו.
מנעט לנו כנגדו כמנונו: (ג) בגאונם. מלשון גאוף:
ומאֵלֶה. מקללה: ומכחש. רון: (ז) יניעון. מלי נע
ועד: ויניעון. מלי מלונה: (יז) מנום. מלי ניסה ונסיסה:

(יג) חטאת פימו. את זה עשה להם בעון חטאת פיהם וכו' ויהיו נלכדים בעבור גאונם: ומאֵלֶה.
ומרוב הקללה אשר יבוא עליהם ומרוב הכחש והרוון אשר יבואם יספרו הבריות זה לזה את כל
הקורות להם ויהיה הדבר זכור ויקחו מהם מוסר: (יד) בִּלְלֵה. את הרשעים ההם: ואינימו. ולא יהיו
עוד בעולם: מושל ביעקב. להושיע את החוסים בו: לאפסי. מוסב על וידעו וכו' לומר בקצות הארץ
ידעו לעולם שאתה מושל ביעקב: (טו) וישבו. הרשעים ההם יענשו מדה במדה כמו ששבו לערב
לשמרנו וסבבו בעיר לחפש אחרי כן יחזרו על פתחי וזולתם לעת ערב ויסובבו בעיר לבקש מזון ויהמו
מכאב לב: (טז) הִמָּה. כשהמה יהיו נעים לבקש אוכל וכאשר לא ישבעו כי לא ימצאו די אכלם אז

תהילים פרק ס

קטז

וְאֲרֹנִי לְבַקֵּר חֲסִדֶּךָ כִּי־הָיִיתָ מְשַׁגֵּב לִי וּמָנוּס בְּיוֹם צָר־לִי:
עָזִי אֱלֹהִי אֲזַמְרָה כִּי־אֱלֹהִים מְשַׁגְּבִי אֱלֹהֵי חֲסִדִּי:
ס * לְמַנְצָה עַל־שׁוֹשֵׁן עֲדוֹת מִכְתָּם לְדוֹד לְלַמֵּד: בְּהִצּוֹתוֹ |
אֶת־אֲרָם נִהְרִים וְאֶת־אֲרָם צֹבָה וַיֵּשֶׁב יוֹאֵב וַיֵּךְ אֶת־אֲדֹם
בְּגִיא־מֶלֶח שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי אֶלֶף: אֱלֹהִים זִנְחַתְנוּ פִּרְצַתְנוּ אֲנַפְתָּ

רש"י

מתוך שבעים וישנו: (יז) ואני. כשאמלט מהם
לבקר אשר עז: (יח) עזי אליך. אליך שאתה
עוזי ומעוזי אליך אומרה: (א) על שושן
עדות מכתם לדוד למד, (תו) מכתם לשון
כתם פז (שיר השירים ה') דבר חמוד, ורבותינו
דרשו על דוד שהיה מנהיג עצמו כמך ותם
אפילו במלכותו ואגדה אחרת שהיתה מכתו
תמה שגולד מהול ע"כ ס"א (מכתם לדוד
על עדותו של סנהדרין שנמשלו לשושנה
שנאמר שדרך אגן הסהר וגו' (שיר השירים ו')
סוגה בשושנים כשנצרך שילמדוהו מה יעשה
כשנלחם עם ארם נהרים ושלח את יואב
עליהם אמרו לו ליואב ולא מבניו של יעקב
אתם היכן היא השבועה שנשבע ללבן עד
הגל הזה (בראשית ל"א) ולא היה יודע מה
להשיב בא לו אצל דוד אמר לדוד כך אמרו
ליואב

מצודות ציון

(א) שושן. שם כלי גנון עשויים כמחנות שושן: עדות.
ענין קשט ועדי וכן את הנזר ואת העדות (מ"ז י"ח):
(ב) בהצותו. ענין ריב ומלחמה כמו כהנאם על ה'
(מגדבר כ"ז): (ג) זנחתנו. עזמתנו: פרצתנו. מלי פלטה:
אנפת. מלשון אף וזממה: תשובב. ענין הנמה

ליתוננו ויהמו ויהמו מכאב לב: (יז) ואני אשרי.
כשהיה נושע עוזך בשיר ובכל בוקר ארנן
חסדך: ומנוס. אמר דרך משל כאדם הנס לאהבו
להמלט: (יח) עוזי. אתה חזקי ולכן אומרה לך:
אֱלֹהֵי חֲסִדִּי. העושה לי חסד מעולם: (א) עדות
מכתם. המזמר הזה היה אהוב לו כעדי מכתם
פז: למד לדעת את העם איך הכל בא בהשגחה: (ב) בהצותו. כשנלחם עם ארם: וישב
יואב. כשהיה דוד נלחם עם ארם יצא אדום לעזור ושב יואב מן המערכה ללכת לקראת אדום
לכל יעבור להתחבר עם ארם וערכו עמו מלחמה והכה יואב בהם: (ג) פרצתנו. ר"ל כמו עיר שנפרץ
חומתה אז באים לחוכה מכל רוח כן באה המלחמה עלינו מכל צד: אנפת. הנה עד עתה כעסת עלינו
ומעתה העמד אותנו בהשקט ומנוחה:

תהילים פרק ס

קיי

תִּשׁוּבָב לִנְוִי: הֲרַעַשְׁתָּה אֶרֶץ פְּצֻמָּתָה רַפָּה שְׁבִרְיָה כִּי־מָטָה:
הֲרֵאִיתָ עֲמֹךְ קֶשֶׁה הִשְׁקִיתָנוּ יַיִן תִּרְעַלְהָ: וְנָתַתָּה לִירֵאִיךָ
נֶס לְהַתְנוֹסֵס מִפְּנֵי קֶשֶׁט סֶלָה: זֶ לְמַעַן יִחַלְצֹן יְדִידֶיךָ
הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנוּ (וַעֲנֵנִי קי): הֲאֱלֹהִים: אֲדַבֵּר בְּקִדְשׁוֹ אֶעֱלֶה
אֲחַלְקָה שְׁכֵם וְעַמְּךָ סִפּוֹת אֲמַדְדֶּ: לִי גִלְעָד: וְלִי מְנַשֶּׁה

רש"י

עליו: (ד) הרעשתה. ארצנו בכמה גייטות
פצממתה. שברת אותה, וראיתי בדברי דונש
שהוא לשון ערבי אבל לא פירש אותו
וביסודו של רבי משה הדרשן פירשו לשון
קריעה וראיה הביא לדבר וקרע לו חלוני
(ויסיה כ"ב) מתורגם ופצים אך אני אומר ופצים
שתרגם יונתן לשון תקון חלון הוא ככל
הפתחים יש להם פצימים: רפה שבריה כי
מטה. לשון רפואה אע"פ שכתוב בה"א הרבה
תיבות משמשות כן: כי מטה. לשון שפלות:
(ה) יין תרעלה. האוטם את הלב ועוטפו רעל
לשון עטיפה הוא כמו והברושים הרעלו, (נחם)
ב, ובלשון משנה מדיות רעולות: (ו) נתתה
ליראיך נס. נסיונות של צרות הרבה:
להתנוסס. להיות מנוסים בהם אם יעמדו
ביראתך: מפני קשט מרותיך בעולם

מצודות ציון

והקט: (ד) פצממתה. ענין נקיעה ודנול"ל צין פזיס
לנצור (פזם פ"ד): (ה) תרעלה. מל' עלל ולטוס כמו
עלה אונס (דמס ו'): (ו) נתתה. כמו תמן עבר נמקס
עמד ודמס כמו: נס להתנוסס. מל' נס ולנוס
והוא ענין הרמה והגבהה כנס הגבוה: קושט. ענין
אמת וממס כמו קושט אמרי אמת (משל כ"ד):
(ז) יחלצון. ענין שלפה והולאה: (ח) שכם. סכות.

מצודות דוד

(ד) הרעשתה. הנה הרעשתה ארצנו ובקעת אותה
עתה רפא נא שבריה כי נטה לעפר ובתכלית
השפלות: (ה) הראית. עד הנה הראית לעמך
נפילה קשה והשקיתנו יין תרעלה המטמטם את
הלב לרוע תכונתו והוא משל על מרבית הצרות:
(ו) נתתה. מעתה תתן ליראיך הרמה להתרומם
בעולם: מפני קשט סלה. ובעבור לאמת לעולם
דברך שאמת להושיע עמך בשלום על אדמתם:
(ז) למען יחלצון. בכדי שישאל ידריך יהיו נחלצין מהצרות לזאת הושיעה לי בימינך ווענני: (ח) דבר
בקדשו. ברוח קדשו דבר ע"י נביאיו אשר אעלה ואשמה במלכותי ואמשול ממשל רב: אחלקה.
מקומות אלה אחלק לישראל ואמדד להם חלקים: (ט) לִי גִלְעָד. כי ראה ברוח"ק שבימי רחבעם

תהילים פרק סא

קיי

וּאֲפָרִים מַעֲזוֹ רֹאשֵׁי יְהוּדָה מַחְקֵקִי: מוֹאָב: סִיר רַחֲצִי
עַל־אָדָם אֲשֶׁלֶךְ נַעֲלִי עָלַי פִּלֶּשֶׁת הַתְּרוּעָעִי: מִי יוֹבִילֵנִי
עִיר מִצּוֹר מִי נַחֲנִי עַד־אָדָם: בִּהְלֹא־אֶתָּה אֱלֹהִים זִנְחַתְנוּ
וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים בַּעֲבֹאוֹתֵינוּ: הִבַּה־לָנוּ עֲזֶרְתָּ מִצָּר וְשׂוֹא
תִּשׁוּעַת אָדָם: הֲבֵאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חֵיל: וְהוּא יְבוֹס צְרִינוּ:
סֵא לְמַנְצָח עַל־גִּיטָה לְדוֹד: גִּשְׁמָעָה אֱלֹהִים רִנָּתִי

רש"י

ובפירושים אחרים מצאתי אחלקה שכם,
אחזיר להם נחלת יעקב אביהם, ועמק סוכות
אמדר, כשאלקנה לישראל שכם וסוכות
בקצה ארץ כנען היה כמו שמצינו תחלת
ביאתו של יעקב לארץ דרך סוכות שכם, ד"א
ועמק סוכות אמדר, סוכות לשון צורות
ודמיונות כמו שנאמר ואת סכות בנות:
אמדר. אני מודד את צורתם כמו שנאמר (שם
ב) שני חבלים להמית ומלא החבל להחיות
(סא"ק): (ט) לִי גִלְעָד. למלך עליהם: מחקקי.
הרים שלי מחוקק ל' שררה שמחוקק ושולח
ספרים ומצוה כמו (בראש"י מ"ט) לא יסור שבט

מצודות ציון

הס שמות מקומות: (ט) מחקקי. כן יקראו השמים
ע"ש שם נחמס המוקים וכן ומחוקק מנין רגליו
(פזמס מ"ט): (י) סיר. קדרה: נעלי. מל' מנעול העשוי
לסגור צו כמו מנעוליו ונחמיו (פזמס ב'): נעלי. נעבור:
התרועעני. מל' מרועה: (יא) יובילני. ענין הסלה
כמו לקמט מוול למלך (פזל מ"ס): מוצר. מנצל חזק
שאין לכנסו מנלי מנור: נחני. ענין הסגה:
(יב) זנחתנו. עזמנו: (יד) חיל. מל' ולומך: יבוס.
ענין דריסה ודמסה: (א) גיטת. שם כלי נגון:

יחלק מלכות ישראל ואמר בימי יהוי כולם תחת
ממשלתי: מעוז ראשי. חזק ראשי לשמרני מן
האויב: מחוקקי. יהיו שרים שלי ונכנעים אלי:
(י) מואב סיר רחצי. ר"ל אעשה עמהם כל
תשמישי כרצוני כקדרה המוכן לרחוץ בו. אשליך
נעלי. אשים ברגליהם לסגרם בהם: נעלי פלשת
התרועעני. בעבורי יריעו פלשתים תרועת מלך
ותהיה התרועה למעני לקבל עליהם עול מלכותי:
(יא) מי יובילני. מי המביא אותי אל עיר מבצר
לכבוש אותה ולבוא בתוכה ומי הנה אשר נחני

עד אדום להכניע: (יב) הלא אתה אלהים זנחתנו. הלא כ"ז ממך אלהים אשר עד הנה זנחתנו ולא
יצאת בצבאותינו ר"ל כמו מה שהיינו מאז בצרה היה בעבור אשר זנחתנו וכו' כן התשועה באה ממך
ולא בדרך מקרה: (יג) הבה. אתה תן לנו עזרת מצר אבל תשועת אדם היא שוא ואין בה תועלת:
(יד) באלהים. בעזרת אלהים נעשה גבורה להתחזק על שונאיך והוא הוא הרומס צרינו:
לעמוד הבא

חייב באחריותו. ואם ידוע שיינו מחמיץ, הרי זה מקח טעות. ואם אמר לו יין מבשם אני מזכר לך, חייב להעמיד לו עד העצרת. וישן, משל אשתקד. ומישן, משל שלש שנים:

ד. המזכר מקום לחברו לבנות לו בית (וכן המקבל מחברו לבנות לו בית) חתנות לבנו ובית אלמנות לבתו, בונה ארבע אמות על שש, דברי רבי עקיבא. רבי ישמעאל אומר, רפת פקר הוא זה. הרוצה לעשות רפת פקר, בונה ארבע

אמות על שש. בית קטן, שש על שמונה. גדול, שמונה על עשר. טרקלין, עשר על עשר. רומא פחצי ארכו וכחצי רחבו. ראה לדבר, (היכל). רבן שמעון בן גמליאל אומר, (הכל) פבגין היכל:

ה. מי שיש לו בור לפניו מביתו של חברו, נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסין ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין, ואינו מכניס בהמתו ומשקה מבורו אלא ממלא ומשקה מבחוץ, וזה עושה לו פותחת לו פותחת:

רבינו עובדיה מברטנורה

בית גדול: טרקלין. עשוי למושב שרים: רומא כחצי ארכו וכחצי רחבו. אכולהו קאי, דהיינו בבית קטן רומא שבעה, ובבית גדול תשעה, וטרקלין עשר: ראה לדבר היכל. שהיה ארכו ארבעים ורחבו עשרים ורומא שלשים, שהם חצי ארכו ורחבו: הכל כבנין היכל. איכא דאמרי הא דתנן לעיל רומא כחצי ארכו וכחצי רחבו, ראה לדבר היכל, רשב"ג קתני לה, שרשב"ג אומר הכל כבנין היכל. ואיכא דאמרי רשב"ג פליג את"ק ואתמורה קא מתמה, וכי הכל בונים כבנין היכל, אין הדבר תלוי אלא במנהג המדינה:

ו. בשעה שבני אדם נכנסים. ביום. ולא שיטריחהו לעמוד בלילה: זה עושה לו פותחת. שלא יגנוב בעה"ב ממי בורו. ובעל הבית עושה לו פותחת אחת באותו פתח הפתוח לבור, שלא יוכל לבא לשאוב בלא דעת בעל הבית, ולא יבא לעולם בביתו של בעה"ב אא"כ ישנו לבעל הבית בביתו. ומשום חשד אשתו תקנו כן:

ו. מי שיש לו גנה לפניו מגנתו של חברו, נכנס בשעה שדרך בני אדם נכנסים ויוצא בשעה שדרך בני אדם יוצאין, ואינו מכניס לתוכה תגרין, ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת, והחיצון זורע את הדרך. נתנו לו דרך מן הצד מדעת שניהם, נכנס בשעה שהוא רוצה ויוצא בשעה שהוא רוצה, ומכניס לתוכה תגרין, ולא יכנס מתוכה לתוך שדה אחרת, וזה וזה אינם רשאים לזרעה:

ז. מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו, נטלה ונתן להם מן הצד, מה שנתן נתן וישלו לא

רבינו עובדיה מברטנורה

לקברו, אין לו שיעור. תקנת חכמים היא משום יקרא דמת. ולא שיכולים לפרוץ גדר בדרך המלך, אלא שיכולים המלוין את המת לעבור על גבי זרעים ואין צריכים לנטות לכאן ולכאן: בית ארבעת קבין. הוא [שלשים] ושלש אמות ושני טפחים] רוחב באורך חמשים אמה. ומקום המעמד הוא שהיו עושים שבעה מעמדות שבעה מושבות כשהיו חוזרין מלקבור המת, כנגד שבעה הבלים שבתחלת ספר קהלת:

ח. המקבל מחבירו. בקבלת שיחפור לו קבר: ארבע אמות. רוחבו, ושש באורך: שמונה כוכין. שמונה קברים: שלש מכאן ושלש מכאן. לשני צדדין של אורך המערה. ושנים כנגד הנכנס למערה. וכל קבר וקבר ארבע אמות אורך ורוחבו ששה טפחים ורומ שבעה. נמצא בין כל קבר וקבר שמן הצדדים אמה ומחצה. ובין השנים שמכנגד

הלכות בלאי אילן

סימן רצה דיני הרקבת האילן, ובו ד' סעיפים

א. בלאי האילנות, הרי הם בכלל מה שנאמר: שדך לא תורע פלאים (ויקרא יט, יט) כיצד, המרכיב אילן באילן, בגזן שהרכיב יחור של תפוח באתרוג או אתרוג בתפוח, הרי זה לוקה מן התורה בכל מקום, בין בארץ בין בחוץ לארץ. וכן המרכיב ירק באילן או אילן בירק, לוקה בכל מקום.

ב. יאסור לישראל להניח לעובד כוכבים שיכריכ לו אילנו בלאים.

הקרקע, בגזן ומורת הגפן שהרכיבה תחת הקרקע, אסור לזרע עליה ירק, אלא אם כן יש על גבה עפר שלשה טפחים. ואפילו הרכיבה בתוך דלעת שיכשה, או בתוך סילון של יחרס, מפני שנשרש בה והנה לה מרכיב ירק באילן. ואם היה על גבה פחות מזה, אסור לזרע על גבה. ומתיר לזרע בצדה. לאכל הרכיבה בסלע קשה, אפילו אין עליה עפר אלא שלש אצבעות, מתר להביא זרע עליה. במה דברים אמורים, כשאין עקר הגפן נראה. אבל אם נראה, צריך להרחיק ששה טפחים לכל רוח ואחר כך זורע, כמו שמרחק מכל גפן יחידית שלא הרכבה.

ה. ודוקא בקהאי גונא שנקרא עלי שם אילן קדם שהרכיבה. אבל מתר לזרע אצל האילן, אף על פי ששרשי הירק נכנסים בתוך שרשי האילן, בין שאין על שרשים שם אילן. ואפילו במכרין,

באר הגולה

א לשון הרמב"ם בפ"א מהל' בלאים משמאל דשמואל קרושין דף ל"ט ע"א דיליף שדך דומיא דבהמתך מה בהמתך בהרבעה וכו'; ב שם במימרא דשמואל מהיקשא דבהמתך: ג משנה ד' פ"ק דבלאים וכת"ק: ד הרמב"ם שם מדרין הסירוס ב"מ דף ז' ע"ב: ה ג"ז שם וכ"כ הרא"ש בהלכות בלאים מהירושלמי פרק קמא נוטע אדם מעה מפיטמה של תפוח וכו' ופי' בכ"מ זרעים אחד מן הזרעים וזרע אילן אבל שני זרעים אפילו בלא אילן אסורים בא"י משום בלאי זרעים וזרעם שכן איתא בתוספתא פ"ק: ו לשון הטור ממשנה דלעיל: ז שם במשנה רע"ז ב"ר"ש מה שהקשה מבאי דרבינא חולין דף ס' ע"א: ח שם מהירושלמי שם ובגירסא ראשונה שהביא הר"ש בפי' המשנה: ט ממשנה ריש פ"ז דבלאים: י הרמב"ם בפ"א מהלכות בלאים מהירושלמי שם: כ ברייתא כ"ב דף י"ט ע"ב ותוספת' פ"ג דבלאים וירושלמי פ"ז ומפרש שם בבבלי דורעין לאו לצדדן משתורשי וכתב הר"ן אע"ג דשרשי הגפן משתורשין לצדדן כיון עד שהן יורדין כנגדן שלשה טפחים ושוב אין שרשי הזרעים נכנסים לשם: י"ב שם במשנה ריש פ"ז: י"ג שם הירושלמי שם: י"ד רמב"ם שם מהירושלמי: ט לשון הטור מדברי אביו הרא"ש בהל' בלאים.

דוקא בזמורת הגפן מפני שהיא רכה ושרשי הזרעים נכנסים, אבל המכרין ענף מאילן אחד, מתר לזרע על גביו אפילו אין עליו עפר שלש אצבעות.

ו. יש באילנות דומים זה לזה בעלין או בפרות, ואף על פי כן הואיל והם שני מינים הרי אלו בלאים. כיצד, התפוח עם החזרד (פרש"מ מין תפוח ויגרי תרגום וכפתור (שמות כה, לה, לו, כא) וחוור) הפרסקין (פרוש פירסק"י בלע"ז) עם השקדים, השזפין (פי' תרכיב ויתים על רמון, שהם פרי דוקה לנות, ויצא מהם שזפין) עם הרמון, אף על פי שדומים זה לזה, בלאים זה בזה, אבל האגסים (פי' פיר"י בלע"ז)

הלכות בלאי הכרם

סימן רצו דיני בלאי הכרם ובלאי זרעים, ובו ס"ט סעיפים

א. הזורע שני מיני תבואה או שני מיני ירקות עם זרע הכרם, הרי זה לוקה בשמים, אחת משום שדך לא תזרע בלאים (ויקרא יט, יט) ואחת משום לא תזרע פרמך בלאים (דברים כב, ט) ואינו לוקה משום לא תזרע פרמך בלאים (דברים כב,

עם הקרוסטומילין (פי' מין אגסים) והפרישן (פי' קודציו) עם העזרדין (פי' סורבליי), אינם בלאים זה בזה. הגה: וכן מתר להרכיב מין א', אפילו שחורות בלבנות ודקות בגסות, אף על פי שיש לו שם לוי (כל בו וב"ח בשם א"ח). וכן סרק על גבי סרק, שרי, אף על פי שאינו מינו (כן משמע מהטור). ומכל מקום הואיל ואין רב העולם מכירין רב המינין, טוב לזהר מכלן (ב"ח בשם סמ"ק).

ז. אסור לקיים המרכב בלאים, אבל הפרי היוצא ממנו, מתר, ואפילו לזה שעבר והרכיבו. ומתיר לקח ענף מהמרכב ולנטעו במקום אחר.

ט. עד שיזרע בארץ ישראל חטה ושיעורה וחרצן במפלת יד. וכן אם חפה אותם בעפר, לוקה. וכן אם זרע שני מיני ירק וחרצן, או זרע אחד ירק וזרע אחד מין תבואה וחרצן במפלת יד, הרי זה לוקה. ואינו חייב מן התורה אלא על קנבוס ולוף וכיוצא בהם, מזרעים

באר הגולה

ע לשון הרמב"ם בפרק ג' מהלכות בלאים ממשנ' ד' פ"ק דבלאים: ט שם ושם: ז כ"כ הרא"ש בהל' בלאים וערלה שהמקימו לוקה וכו' ע"א דף ס"ד ע"א וכפי' רש"י והתוס' שם ובכמה דוכתי: ק הרמב"ם שם מהירושלמי פ"ק דבלאים: מסעיף א' עד סעיף י"ט הוא לשון הרמב"ם בפ"א מהל' בלאים: א מסקנת הגמ' ברכות דף כ"ב ע"א ובכמה דוכתי דק"ל כרכי יאשיה דאינו לוקה עד שיעור וכו': ב ירושל' פ"ח וכ"כ התוס' בחולין דף כ"ב ע"ב ור"ש בפ"ח דבלאים דאלו משום בלאי זרעים בלא חרצן נמי חייב ומשום דעירב חרצן בהרייהו לא נפטר מחיוב בלאי זרעים: ג ברייתא ריש מ"ק ע"ב ומכות דף כ"א ע"ב: ד זה פשוט כיון דמשמע ליה לר' יאשיה דה"ק קרא לא תזרע בהדי כרמך בלאים: ה מנחות דף ט"ז ע"ב: ו פירש הכ"מ שם היינו שאינם ערשים אלא לגי וטנים כדנתן בפ"ב דבלאים משנה ה' כמו שתבואת הכרם אינו נתר דף ג' שנים והר"ן כתב לפי שגדלים הרבה איכא ערבוביא ועושים אשכולות כגפנים אסורים משום בלאי לעמוד הבא

הלכות סכה סימן תרכט

ב. וכן דבר שמקבל טמאה, כגון י"ח שפודין וארוכות המטה וכל הפלים, אין מסככין בהם, והאפילו אם נשברו ושללא נשאר בהם שעור קבלת טמאה: ג. יסככה ב"ח בחצים שאין להם בית קבול כשרה, וישיש בהם בית קבול פסולה: ד. יסככה בפשתון, כשלא נדק ולא נפץ כשרה, דעץ בעלמא הוא, אבל אם נדק ונפץ י"ח פסולה: ה. בחבכלים של פשתון פסולה, פסולה של גמי ושל סיב כשרה: ו. במחצלת של קנים וקש ושיפה וגמי, בין שהיא חלקה שהיא ראויה לשכבה, בין שאינה חלקה ושאינה כפרה. ח. תרמכים שם מהירושלמי. (* פרש' הרב המגיד מפני שאין צורתן עומדת וכלו אינם מגדולי ארץ). ט משנה שם יט ובאוקימתא דרב פפא כ וכתנא קמא ורבא ושמעאל ברבי יוסי ורבי יוסא ברבא, ה"ר ותרמכים כפרה. ח.

שערי תשובה

ב. חצנים. עין באר היטב. ועין בשבות יעקב חלק א סימן לג לישב סתירת תרמכים מכאן להלכות טמאת כלים שפסק שאינו בית קבול, ועין שם מה שתרין, ובאמת שכבר עמד בה בשבות הרשב"א סימן קצח, ושבו ראיתי בברכי יוסף שהביא הרשב"א וכתב שם בקריית ספר להמביט עמד על זה וכתב דפעי עלי לישב כמו שכתב בראשון לציון דף נג. עין שם. וכתב האלהי ובה בשם לקושי מהיר"ל שראה על הסכה מנה עץ וכראשו מחשק ברזל וצוה להסירן דשכר כלי הוא ושפא נטמא, עין שם, ומה שכתב ונטמא לאו דוקא דלאו בנטמא מלא, אלא כיון שהיה ראוי לטמאה ונדחה מלהיות מוסר לסכך שוב אין חזרו ונדחה, כמו שכתב בבלשם. ועין בפר' מגדים בה: *

א. טמאה. אפלו מידי שמקבל טמאה מדרבנן. ש"ח: ב. שפודין. כתב בית יוסף, הנינו של עץ, דאלו של מתכות תפוק לה משום דאין גדולו מן הארץ. והפגן אברהם כתב דוקא של מתכות אבל של עץ אין מקבלין טמאה אפלו מדרבנן דפשוטי כלי עץ נניחו, עין שם. ועין די אהרן: ג. בוצאים. ואם היו פעם אחת בברזל כשרים כיון אף על פי שנטלו אחר כך, ב"ח. וקנים אף על פי שיש להם בית קבול כשרים כיון שלא נעשו לקבלה והוא הדין מרוב, אחרונים. וכתב הפגן אברהם בסעיף קטן (יב) [וא], ודע, דכל כלי עץ הרחב קצת וראוי להניח עליו דבר, מקבל טמאה דרמי לבית קבול, ואם כן אין להניח מרא ומגרפה על הסכה אפלו נשברה, עד כאן לשונו. וט"ו כתב שם דאין להניח למעלה מן הסכך באויר וכל שכן בסכך עצמו שום כלי אפלו מסככין בהם, ב"ח. ועין מגן אברהם:

משנה ברוכה

אברהם ושאר אחרונים. ועין בבכורי יעקב דרעונו נוטה דבשעת הדחק יש להקל לסכך כשנשברה, כיון דאפילו בעוד שהיא שלמה אין טמאנה אלא מדרבנן, אין לגזול בשבוכה, וכניל בסעיף קטן ח: ד. יא. כשלא נדק ולא נפץ. רוצה לומר, אף דמתחלה י"ח נשור הגבועלין במים, מכל מקום כיון דרעונו לא נדק, ככלל עין הוא. ומשמע מלשון זה דאם היה נדק אף שלא נפץ פסול, ו"מסור דבריו משמע דנדק ונפץ בעינן אבל נדק לחוד לא, ועין בפרישה ובאור הגר"א ומשמע שמצדדים להקל, ו"מכל מקום אין להקל אף בנשור לחוד רק במקום הדחק: יב. פסולה. מדרבנן, מפני ש"ש אין צורתו עומדת עליו ומחזו כאלו אינו מגדולי ארץ, ועוד, ש"כיון דראוי לתקן לתוך כרים וקסותו ואז יקבלו טמאה, ועל כן גם כ"כ נערת שכרי גבועלין הנוגעים מן הפשתן אין מסככין בו, דגם ממנו ראוי למלא כרים וקסות. והנה לפי הטעמים האלו, אפלו בצמר גפן וקנבוס שאין מטמאין בנגעים, אם נדק ונפץ אין מסככין בהם. ועוד כתבו טעם, ש"מפני דכיון דכבר נדק ונפץ, קרוב הוא לטונו ויקבל טמאה, על כן גזרו שלא לסכך בו, ו"לפי זה בצמר גפן וקנבוס דאין מקבל טמאה כלל לא שך האי גזרה, ויש להחמיר:

ה. יג. של פשתון. אף ש"ש אין מקבלין טמאה, שאינם כלי, מכל מקום נשמנה כ"צ צורתן ואינו נדק מגדולי ארץ, ופשוט דהוא הדין בחבכלים של קנבוס: ו. יד. שאינה ראויה לשכבה. אין הלשון מדקדק, דאי אינה ראויה כלל אמאי אמרין דסתמא לשכבה, כ"א אלא רוצה לומר, שאינה ראויה כל כך, וכן הוא בהדיא בטור:

הציון

בכל גזרי ותר"א דכתב דכל הפוסקים הקלו בזה. לא היה לפניו כל אלו הפוסקים (וי ימיו לא דפסא). ובגדיל ולא נפץ צריך עיון אם יש להקל אף במקום הדחק, אחרי דמחירין ותרמכים אין לנו שאם ראינו שמקלין בזה י"ח לא מצינו מי שפסק כזה בזה כי אם הרשב"א (לבו), וגם אלהיה רבה נשאר כזה בצדדיו, וכן מוכח בנפגא: ד. אחרונים. ודלא נפץ, ויחיה דלית לה כי אם זה, יש לומר כשר: יד. זהו לדעת ה"ר"ף ותרמכים והרא"ש דפסקי הכעני לקלא. מה שאין כן לדעת רש"י ותעשור ותר"ו אכן גיאות ושלבי הלשון ותר"א"ז הוא מדאורייתא. טו. רמב"ם: טז. ראב"ד: יז. מגן אברהם לדעת הראב"ד: יח. תוספות ור"ן: יט. אחרונים לדעה זו: כ. ד. רמב"ם פסק א מהלכות כלים הלכה יב ודלעת רש"י במסכת שבת ב"ח דף כ, דוקא כיוון טעו מתחלה, אבל אם טעו ואחר כך קולעין אותה, הוא בכלל אריג, עין שם, וכן הותרה אין מסככין בה: כא. מגן אברהם בשם המגיד משנה: כב. הגר"א: א. כב. מאמר מרדכי:

ב. ה. שפודין. של מתכות, אבל של עץ אין מקבלין טמאה אפלו מדרבנן, כמו חצנים וזכרים דסעיף ג, דפשוטי כלי עץ נניחו ומתר לסכך בהן, ואם כן דמירי בשל מתכות, הוא משנה שאינה צריכה, דהא בלאו הכי אין מסככין דהא אינו צומח מן הארץ ומגן אברהם ו"האחרונים ישובו קצתו, דמירי בשל עץ וקראשי השפודין יש קצת ברזל, וכחאי גונאם בעינן מקבל טמאה על ידי הברזל שבראשו, אכן כיון דעקר הסכך הוא מן השפוד שהוא של עץ שהוא צומח מן הארץ, ואין צריך לברזל לצורך הסכך, הוי אמינא דמתר לסכך בו, קא משמע לן דפסול, הואיל ומקבל טמאה על ידי הברזל: ו. וארוכות המטה. אפלו הם של עץ, ו"אף שאינם מטה שלמה פסולין לסכך, הואיל דממשה שלמה קאתו: ז. ו"כ"ה הפלים. אפלו מידי דמקבל טמאה רק מדרבנן: ח. כשלא נשאר בהן שעור וכו'. כיון שפסעם אחת היו ראויין לקבלת טמאה, וזו בהן חכמים שלא לסכך בהן לעולם. אכן אותה הפלים שאפלו בשלמותן לא היו מקבלין טמאה אלא מדרבנן, אם נשברו מתר לסכך בהן:

ג. ט. בחצים שאין להם בית קבול. דפשוטי כלי עץ אין מקבלין טמאה: י. כשרה. ואם היו פעם אחת בברזל פסולים אף על פי שנטלו אחר כך, דכיון דפעם אחת היו ראויין לקבל טמאה נשאר של פסול עליהם, וכנ"ל בסעיף ב, קנים הנכבדים חלולים, אף על פי שיש להן בית קבול אין מקבלין טמאה לפי שלא נעשו לקבלה, לפיכך מתר לסכך בהם, וכן מתר לסכך כ"צ צנור, לפי שלא נעשה לקבלה. וכל כלי עץ הרחב קצת וראוי להניח עליו דבר מקבל טמאה מדרבנן, דרמי לבית קבול. ולפי זה אין להניח מרא ומגרפה על הסכה אפלו נשברה שנה

ב. כרוב נתמל ומחצית השקל, אבל לעצם דינו של הפגן אברהם מורים, וכן מוכח ב"ח ותר"א, אכן באליה רבה ופרי מגדים מצדדים דאפשר דטמא מדרבנן משום דהוא חשמיש אדם וחשמיש משפיו, באולי שפתינו עלי אכל לצלות וגם תוחב לפעמים בראשו עלי שיש בו ששן, עין שם: ג. ר"ן, ומשמע שם דפסולים רק מדרבנן, וכן מוכח בנפגא: ד. אחרונים. פרי מגדים ובכורי יעקב: ו. ג. ב"ח: ז. בית יוסף בשם הרא"ש: ח. ועין ביוזר דעה סימן רא סיף לו דאם חקק במרוב גמא לקבל צורות מקבל טמאה, ולענין שעור גדל הפגא יש חלוק בין עץ לחסין, עין שם (ומחצית השקל): ט. מגן אברהם בשם התוספות: י. כן מוכח שם בתוספות ובכורי יעקב: יא. פוסקים: יב. לחם משנה ואלהיה רבה: יג. אליה רבה, דשלא במקום הדחק אפלו בנשור לחוד אין להקל, והנה ה"ח הביא זה בשם ר"א"ו שהחמיר, ואנו צמאנו ראינו גם בהלכות של ר"א אכן גיאות ובעשור שהחמיר בהדיא אף בה, וכן בשבלי הלשון העתיק לשון הגמרא וסמך על זה, וכיון דספקא הוא אוליין להחמיר, ומשמע דמחמיר

לוח עמוד הימני: יום ב א תשרי תשעו ♦ יום ג א תשרי תשכב ♦ יום ד יג אלול תשסו ♦ יום ה יח אב תשצא ♦ יום ו כג תמוז תשעו ♦ שב"כ ל סיון תתא

וְאֵלֶּיךָ בָּלָהוּ אֵינֶנּוּ קָיָמִי בְּחַד דְּרָגָא מִנִּייהוּ דְּאַקְרִי (משלי י) צְדִיק יִסּוּד עוֹלָם.

וְעַלְמָא כַּד אַתְבָּרִי, מַהְוָה אַתְרַּא אַתְבָּרִי. דְּאִיהוּ שְׁכּוּלָא דְעַלְמָא, וְתַקְוָנִי. דְּאִיהוּ חַד נִקְוָה דְעַלְמָא, וְאַמְצָעִיתָא דְכָלָא. וּמֵאֵן אִיהוּ, צִיּוֹן. דְּכַתִּיב, (תהלים ג) מְזִמּוֹר לְאַסָּף אֶל אֱלֹהִים יְיָ דְּבֵר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מְמוֹנָה שְׁמִשׁ עַד מִבְּאֹ. וּמֵאֵן אַתְרַּא, מִצִּיּוֹן, דְּכַתִּיב מִצִּיּוֹן מִכְלָל יְיָ אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. מַהְוָה אַתְרַּא דְּאִיהוּ סִטְרָא דְשְׁכּוּלָא דְמַהֲמִנְוֵתָא שְׁלִימָתָא כְּדָקָא יָאוֹת (וְהִשְׁתָּא ע"י קָמָא א כ"י שֶׁם מִקְוָה) יִשְׂרָאֵל אַתְחַפֵּי בֵּיהּ בְּרִיז וּפְסוּדִי דְאִוְרִיתָא בְּגִין דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אַתְחַפֵּי בֵּר נִשׁ בְּצִיצִית דְּאַתְעֻשָׁף (ב"ה). וְצִיּוֹן תִּקְיָפוּ וְנִקְוָה דְכָל עַלְמָא, וּמַהְוָה אַתְרַּא אֲשַׁתְכַּלֵּל כָּל עַלְמָא וְאַתְעֻבֵּיד, וּמִגְוִיָּה כָּל עַלְמָא אַתְּוֹן.

וְתָא חֲזִי, וַיִּרְעֵם בְּשָׁמַיִם יְיָ וְעַלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ וְגו', בְּיָנִי דְאָמַר וַיִּרְעֵם בְּשָׁמַיִם יְיָ, אֲמַאי כְּתִיב וְעַלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ. הָא (ס"א אֵלָּא) הָכָא רָזָא דְמַהֲמִנְוֵתָא, (וְעַל מַה, ס"א עַלְמָא) דְאָמַיְנָא דְצִיּוֹן אִיהוּ שְׁכּוּלָא וְשִׁפְרִי דְעַלְמָא, וְעַלְמָא מְגִיָּה אַתְּוֹן. בְּגִין דְּתִרְוִין דְרִגִין אֵינֶנּוּ וְאֵינֶנּוּ חַד, אֵינֶנּוּ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַם. דָּא דִּינָא וְדָא רַחֲמִי, וְתִרְוִיָּהוּ חַד, מַהֲכָא דִּינָא וּמַהֲכָא רַחֲמִי.

מַעֲיִלָא לְעִילָא נִפְקָא קוֹל דְאִשְׁתַּמַּע, לְבַתֵּר דְּהִהוּא קוֹל נִפְקָא וְאִשְׁתַּמַּע, כְּדִין נִפְקִי דִינִין וְאַרְחִי דִּידִנָא, וְרַחֲמִי נִפְקִין וּמִתְפָּרְשֵׁן מִתְּמָן. וַיִּרְעֵם בְּשָׁמַיִם יְיָ, דָּא בִי דִינָא בְּרַחֲמִי. וְעַלְיוֹן, אֵפֹה עַל גַּב דְּלָא אִשְׁתַּפַּח וְלָא אַתְחִידַע, בְּיָנִי דְּהִהוּא קוֹל נִפְקִי כְּדִין אִשְׁתַּפַּח כְּלָא, דִּינָא וְרַחֲמִי. הָדָא הוּא

דְּכַתִּיב וְעַלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ, בְּיָנִי דִיִּתֵּן קוֹלוֹ, כְּדִין בְּרַד וְגַחְלִי אִשׁ, מִיָּא וְאִשָּׁא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְאַתְחִילִיד יְהוּדָה מַה כְּתִיב, (בראשית כט) וַתַּעֲמֹד מִלְּדָתָא, בְּגִין דְּדָא הוּא יִסּוּדָא רַבִּיעָאָה מֵאֵינוּן אַרְבַּע דְּאֵינוּן רַחֲמִיכָא עַלְמָא, סִמְכָא חַד מֵאֵינוּן אַרְבַּע סִמְכִין. מַה כְּתִיב בֵּיהּ, וַיְהִי כַעַת הָיָה וַיִּרְדּוּ יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, דְּהוּה מִלְכָּא עַלְיָהוּ. מֵאֵי טַעמָא, בְּגִין דִּיוֹסָף נִחְתָּו לִיהּ לְמַצְרַיִם כְּדַקְאָמְרִן:

וַיִּרָא שָׁם יְהוּדָה בֵּת אִישׁ כְּנַעֲנִי. וְכִי כְנַעֲנִי הָיָה, אֵלָּא הָא אִוְקְמוּהּ חֲבֵרִיָּא. וְתַהֲר וְתַלְד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֶר, תֵּלֶת בְּנֵי הוּוּ לִיהוּדָה, וְלָא אִשְׁתַּאֲרוּ מִנִּיָּהוּ בֵּר חַד, וְדָא הוּא שְׁלָה.

תרגום לשון הוזהר

וּבְשִׁנֵּי הָאֲחֵרִים כְּתוּב, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלָה?

אָמַר לוֹ, בָּא רָאָה, הִפְרָשָׁה הִזּוּ הִיא סוּד עַלְיוֹן, וְהַכֵּל הוּא כְּרָאוּי. וַיִּרְדּוּ יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, שְׁהָנָה נִכְסָתָה הִלְכְּנָה וַיִּרְדּוּ מִהִרְגָּה שֶׁל תַּקוּן לַתּוֹךְ דְּרָגָה אַחֲרָת, שֶׁהִתְחַבֵּר בָּהּ הַנִּחְשׁ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וַיִּשׁ עַד אִישׁ עַדְלָמִי וְשִׁמּוֹ חִידָה.

וְתַהֲר וְתַלְד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֶר, וְהוּא עֶר, וְהַכֵּל אַחֵד, שְׂבָא מִצַּד הַצֵּד הָרַע, וּמִשּׁוּם כִּךְ כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ וְלָא כְּתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. בְּעֵקֶב כְּתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, שֶׁהִקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ יַעֲקֹב, וְכָאן אֶת – לְרִבּוֹת דְּרָגָה אַחֲרָת שֶׁהִתְחַבֵּר הַשְׁמָא גּוֹלֵל, וְהוּא עֶר רַע, וְהַכֵּל אַחֵד.

תרגום לשון הוזהר

וְעַלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ? הִנֵּה (ס"א אֵלָּא) כָּאן סוּד הָאֵמוּנָה (עַל מַה עוֹלָם) שְׁאָמְרֵנוּ שְׁצִיּוֹן הִיא הַשְּׁלֵמוֹת וְהִפִּי שֶׁל הָעוֹלָם, וְהָעוֹלָם נִזּוֹן מִכָּנֶה מִשּׁוּם שְׁשִׁית דְּרָגוֹת הֵן, וְהֵן אַחַת, הֵם צִיּוֹן וִירוּשָׁלַם, וְהֵן דִּין וְהֵן רַחֲמִים, וְשִׁנְיָהם אַחֵד, מִכָּאן דִּין וּמִכָּאן רַחֲמִים.

מַמְעִלָה לְמַעֲלָה יוֹצֵא קוֹל שְׁשִׁמְעָה. לְאַחַר שְׁאוֹתוֹ הַקּוֹל יוֹצֵא וְנִשְׁמַע, אִזּוּ יוֹצֵאִים הַדִּינִים וְרַחֲמֵי הַדִּין, וְרַחֲמִים יוֹצֵאִים וְנִפְרָדִים מִשָּׁם. וַיִּרְעֵם בְּשָׁמַיִם ה', וְהָיָה הַדִּין בְּרַחֲמִים. וְעַלְיוֹן, אֵפֹה עַל גַּב שְׁאִינוּ נִמְצָא וְאֵינוּ נִדְרָה, כִּינֵן שֶׁהוּא הוּא יוֹצֵא, אִזּוּ נִמְצָא הַכֵּל, דִּין וְרַחֲמִים. וְהוּא שְׁכִיב וְעַלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ. כִּינֵן שִׁתֵּן קוֹלוֹ, אִזּוּ שְׁכִיב וְגַחְלִי אִשׁ, מִיָּם וְאִשָּׁא.

יעקב. והכא את לאסגא דרנא אחרא דוהמא דמסאכא אתיליד, ודא הוא ער רע, וכלא חד. לכתר לא אתבסס אתרא, עד דאתא שלה דהוה עקרא דכלהו. מה כתיב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יי, כתיב הכא רע, וכתיב התם (בראשית ח) פי יצר לב האדם רע מנעריו, רע דאושיד דמין, אושיד זרעא על ארעא. ובגין כך וימיתו יי. מה כתיב בתריה, ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיד וגו':

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיד וגו'. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה מא) העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר ירמס טיט. תא חזי,

כמה אינון בני נשא טפשיין דלא ידעין ולא מסתכלין למנדע ארחי דקודשא בריך הוא. דהא בלהו גימין, דלא מתערי שינתא בחוריהון. תא חזי, קדשא בריך הוא עבד ליה לבר נש, בגוונא דלעילא. כלא איהו בחכמתא. דלית לך שייפא ושייפא כבר נש דלא קיימא בחכמתא עלאה. דהא כיון דאתמקן כל גופא בשייפוי כדקא יאות, קדשא בריך הוא אשתתף (נ"א אתתתף) בהדיה, ואעיל ביה נשמתא קדישא. בגין לאולפא ליה לבר נש למהך בארחי דאורייתא ולמיטר פקודיו, בגין דיתתקן בר נש כדקא יאות.

(ס"א ובגין דא בשד) (ובגין ס"א ובעוד) דאית ביה

תרגום לשון הווה

כמו שלמעלה, הכל הוא בחכמה, ואין לך איבר ואיבר באדם שאינו עומד בחכמה עליונה. שהרי כיון שנתקן כל הגוף באכריו כראוי, הקדוש ברוך הוא השתתף (התחמק) עמו והכניס בו נשמה קדושה כדי ללמד את האדם ללכת בדרך התורה ולשמר מצוותיו, כדי שאדם יתתקן כראוי.

[ומשום זה] [ובעוד] שיש בו נשמה קדושה, צריך לאדם להגדיל את זמנות המלך העליון בעולם. וסוד זה, שהרי אותו הנקר ששופע ויוצא לא פוסקים מימיו לעולמים, ועל זה צריך לאדם שלא יפסיק את הנקר והמקור שלו בעולם הזה. [נה"י רמז לבית הקדש שנתום בבשרו, שהוא דקא של אותו נה"י הסוד של צדיק שמתחבר עם צ"ח יחד למעלה. משום כך צריך אדם למטה להתחבר עם אשתו בקדשה כדי שיתחבר באותו העולם.] וכל זמן שאדם לא יצליח בעולם הזה [ס"א ועל כן צריך

נשמתא קדישא מיבעי ליה לבר נש לאסגא דיונקא דמלכא עלאה בעלמא. ורנא דא, דהא ההוא נקר דנגיד ונפיק לא פסקן מימיו לעלמין. ועל דא מיבעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא (גליין נה"י רמז לקיימא קדישא דחתיים בבשריה, דאיהו וינקא דהוא נה"י רמז דצדיק דאתחבר בצדק כדקא לעילא. בגין כך בר נש לתת לאתתתא באתתיה בקדשה בגין דאתתתף ביה בהווא עלמא). וכל זמנא דבר נש לא יצליח בהאי עלמא (ס"א ועל דא מבעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא, ואי לא) קדשא בריך הוא עקר ליה ונטע ליה בכמה זמנין כמלקדמין.

תא חזי, מה כתיב, העירותי מצפון ויאת. העירותי, דא אתעירותא דוונא דבר נש בהאי עלמא, דאיהו אתעירותא מסטרא דצפון. ויאת, דא

היא נשמתא קדישא דאתיא מלעילא, וקדשא בריך הוא משדר לה מלעילא. אתיא בהאי עלמא ופאלת בגו בני נשא כדקאמרן.

ממזרח שמש, דא אתר דההוא נקר דנגיד ונפיק דמתמקן נפקת נשמתא ואתנתירת. ויבא סגנים (כמו חמר) אליו אינון חילין דעלמא דאתין בגין (ס"א כמו) ההוא אתעירותא דנשמתין. כמו חומר, כגוונא דאתער בר נש כגופא.

דהא בגין דא, קדשא בריך הוא עבד זוגין ואטיל נשמתין בעלמא, ויאתתא אשתתף לעילא ויתתא ומקורא דכלא הוא (ס"א יתא) ברוך. ובגין כך קדשא בריך הוא עבד ליה לבר נש בגין לאשתדל בארחי, ולא יפסיק מקוריה ומבועא דיליה לעלמין.

וכל מאן דפסיק מקוריה, (מתתא ומקבש

תרגום לשון הווה

הנשמות. כמו חמר - כמו שמתעורר אדם בגוף.

שהרי משום זה הקדוש ברוך הוא עושה ויוגים ומטיל נשמות בעולם, ונמצאת חבורת למעלה ולמטה, והמקור של הכל הוא [נ"א יתא] ברוך. ומשום כך הקדוש ברוך הוא עשה את האדם, כדי להשתדל בדרךיו, ולא יפסיק את מקורו ומעונו לעולמים.

וכל מי שמפסיק מקורו [מלמשה ומיבש אותו, כביכול גורם להפסק למעלה, או (אויב יד) אילו מים מני ים ונהר יתבר ויבש. והואיל וכן אדם ויוקם למשך כדקא שלמעלה - מי שיקרוי ימיש מעשות פרות, כמו זה של רצה לשא אשה, או שנקא אותה והשתדל ולא יכל, אלו ששני הפכים הם זה קנה, וזו אותה] שמיש מעשות פרות, אין לו תקנה לעולם.

שָׁאוֹן גְּלִיהֶם וְהָמוֹן לְאֻמִּים: ^ט וַיִּירָאוּ אֶת־יְשִׁבֵי הַצִּוּוֹת מֵאוֹתֻתֶיךָ מוֹצֵאֵי־בָקָר וְעֹרֵב תְּרִנִּין: ^י פָּקֵדֵת הָאָרֶץ וְתִשְׁקָקֶהּ רַבַּת תַּעֲשֶׂנָּה פֶּלֶג אֱלֹהִים מִלֵּא מֵיִם תִּכְיֶן דָּגָם כִּי־כֵן תִּכְיֶה: ^{יא} תִּלְמִיָּה רְוּה נָתַת גְּדוּדֶיהָ בְּרִבְכֵיכֶם תִּמְגַּנֶּנָּה צִמְחָה תִּבְרֹךְ: ^{יב} עֲשֵׂתָ שָׁנָת טוֹבָתָךְ וּמַעֲגִלֶיךָ יִרְעֲפוּן דָּשֵׁן: ^{יג} יִרְעֲפוּ נְאוֹת מִדְּבַר וְגִל גְּבָעוֹת תַּחֲגֹרֶנָּה: ^{יד} לִבְשׁוּ כְרִים אֶת־הַצֹּאן וְעַמֻּקִּים יַעֲטוּ־בָר יִתְרַעְעוּ אֶת־יִשְׁרָאֵל:

יב לתודש

יום שלישי

לֹא־שָׁנוּ בְּאוֹנוֹ־בָאֵשׁ וּבְמַיִם וְתוֹצִיאֵנוּ לְרוּיָה: ^{יג} אֲבָוָה בֵּיתְךָ כְּעוֹלוֹת אֲשַׁלֵּם לָךְ נְדָרִי: ^{יד} אֲשֶׁר־פָּצוּ שַׁפְתֵי וְדִבְרֵ־פִי בַּצֶּרֶל־לִי: ^{טו} עֲלוֹת מַחִים אַעֲלֶה־לָּךְ עִם־קִטְרֵת אֵילִים אֲעֹשֶׂה בָּךְ עִם־עוֹדִים סֵלָה: ^{טז} לְכוּ־שִׁמְעוּ וְאִסְפַּרְהָ כִּלְיָ־רָאִי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי: ^{יז} אֵלָיו פִּי־קָרָאתִי וְרוּמָם תַּחַת לְשׁוֹנִי: ^{יח} אֲוֹן אִם־רָאִיתִי בִלְבִי לֹא יִשְׁמַע אֲדָנִי: ^{יט} אֲכֹן שָׁמַע אֱלֹהִים הַקְּשִׁיב בְּקוֹל תַּפְלִי: ^כ בְּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־הִסִּיר תַּפְלִי וְחִסְדּוֹ מֵאִתִּי:

סז א לַמִּנְצָח בְּנִיגַת מִזְמוֹר שִׁיר: ב אֱלֹהִים יִחְנֶנּוּ וַיִּבְרַכְנוּ יָאֵר פָּנָיו אֲתֵנוּ סֵלָה: ג לַעֲזַת בָּאָרֶץ דִּרְבָּךְ כָּכֹל־גוֹלִים יִשְׁוּעֶתָךְ: ד יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ס: ה יִשְׁמְחוּ וַיִּרְנְנוּ לְאֻמִּים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל וּלְאֻמִּים אֶת־בָּאָרֶץ תִּנְתֵּם סֵלָה: ו יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ס: ז אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָה לְבִרְכָנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: ח יִבְרַכְנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ כֶּל־אֶפְסֵי־אָרֶץ:

סח א לַמִּנְצָח לְדוֹד מִזְמוֹר שִׁיר: ב יָקוֹם אֱלֹהִים יַפְצּוּ אוֹיְבָיו וַיִּנּוֹסוּ מִשְׁנֵאָיו מִפָּנָיו: ג הַהֲנִדְךָ עֵשָׂן תִּהְדָּךְ בְּהֶמְס דוֹג מִפָּנֵי־אֵשׁ יֹאכְרוּ רָשָׁעִים מִפָּנֵי אֱלֹהִים: ד וַיַּצִּדִּיקִים יִשְׁמְחוּ וַעֲלִצּוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וַיִּשְׂשִׂי

בְּשִׁמְחָה: ה שִׁירוּ אֱלֹהִים וַיִּמְרוּ שְׁמוֹ סֵלֹ לָרֶכֶב בַּעֲרֹכֹת בֵּיה שְׁמוֹ וַעֲלִזּוּ לִפְנָיו: ו אֲבִי יְתוּמִים וְדָבָן אֲלֻמָּנוֹת אֱלֹהִים בְּמַעֲוֹן קָדְשׁוֹ: ז אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים אֶת־מִצֵּי־אֲסִירִים בְּכוֹשְׁרוֹת אֶת־סוֹרְרִים שְׂכָנוּ צְחִיתָה: ח אֱלֹהִים בְּצִאתָךְ לִפְנֵי עַמְּךָ בַּצֵּדָה כִּישִׁימוֹן סֵלָה: ט אֶרֶץ רַעֲשָׂה אֶת־שָׁמַיִם נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינֵי מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: י גִּשְׁם גְּדֻבוֹת תִּנִּיף אֱלֹהִים נִחַלְתָּךְ וְנִלְאָה אֲתָה כּוֹנֵנָתָה: יא חִיתָךְ יִשְׁבּוּ־בָה תִּכְיֶן בְּטוֹבָתְךָ לַעֲנֵי אֱלֹהִים: יב אֲדָנִי יִתֵּן אֱמַר הַמְּבֹשְׁרוֹת צָבָא רָב: יג מַלְכִי צָבָאוֹת יִדְּוֹן יִדְּוֹן וּנְוֹת־פִּיֹת תַּחֲלֶק שָׁלָל: יד אִם־תִּשְׁכַּבּוּן בֵּין שַׁפְתֵּיכֶם כִּי־קִרְבַּק חֲרוּץ: טו בְּפִרְשׁ שְׂדֵי מִלְכִּים כִּהֵן תִּשְׁלַג בַּצִּלְמוֹן: טז הִר־אֱלֹהִים הִר־בְּשֵׁן הִר גְּבֻנִים הִר־בְּשֵׁן: יז לָמָּה אֶת־רִצְדוֹן הָקִים גְּבֻנִים הָהָר חֲמַד אֱלֹהִים לִשְׁכַּתוֹ אֶת־הַיְהוָה יִשְׁכֵּן לְנֶצַח: יח רֶכֶב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שִׁנְאָן אֲדָנִי כָּם סִינֵי בְּקָדְשׁ: יט עֲלִיתָ לְמָרוֹם אֶת־שִׁבְיָת שְׂבִי לִקְחָתָּ מִתְּנוֹת בְּאֶדָם וְאֶת־סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן אֶת־הָאֱלֹהִים: כ בְּרוּךְ אֲדָנִי יוֹם אֶת־יְעֶמְס־לָנוּ הָאֵל יִשְׁוּעֵתָנוּ סֵלָה: כא הָאֵל אֶת־לָנוּ אֶת־לְמוֹשָׁעוֹת וְלִיהוָה קְרוּ וְלֵאֱלֹהִים אֲדָנִי

יב לתודש

יום רביעי

לְמוֹת תּוֹצֵאוֹת: כב אֶת־אֱלֹהִים יִמְחֹךְ רָאשׁ אוֹיְבָיו קִדְקֹד שַׁעַר מִתְּהִלָּךְ בְּאֲשָׁמָיו: כג אֱמַר אֲדָנִי מִבְּשֵׁן אֲשִׁיב אֲשִׁיב מִמַּעֲלוֹת יוֹם: כד לַמַּעַן אֶתְמַחַן רִגְלֶךָ בְּדָם לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מֵאֲרִיכִים מִנְּהוּ: כה רָאוּ הַלִּיכּוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הַלִּיכּוֹת אֵלַי מִלְכִּי בְּקָדְשׁ: כו קָדְמוּ שָׂרִים אַחֵר נִגְנִים בְּתוֹךְ עֲלֻמוֹת וְתַפְפוֹת: כז בְּמַקְהֵלוֹת בְּרָכוּ אֱלֹהִים אֲדָנִי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל: כח שֶׁם בְּנִימָן אֶת־צִיֵּיר דָּוִם שָׂרִי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרִי זָבְלוֹן שָׂרִי נַפְתָּלִי: כט צִוָּה אֱלֹהִיךָ עֲזָרָה עוֹזֶה אֱלֹהִים אוֹ פַּעֲלָתָ לָנוּ: ל מהִיכְלָךְ עֲלִי־רוּשְׁלָם לָךְ יוֹכִילוּ מְלָכִים שִׁי: לא עֲזָרָה חֵית קָנָה עֲדַת אֲפִירִים אֶת־עֲגָלֵי עַמִּים מִתְּרַפֵּס בְּרִצֵּי־כֶסֶף בְּזֹר עַמִּים קִרְבוֹת יַחֲפָצוּ: לב יֵאֲתִיו חֲשַׁמְנִים מִנֵּי מִצְרַיִם כּוֹשׁ תִּרְיָץ יִדְּוֹ לְאֱלֹהִים: לג מִמְּלָכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוּ לְאֱלֹהִים וַיִּמְרוּ אֲדָנִי סֵלָה: לד לָרֶכֶב בְּשָׁמִי שְׁמִי־קָדָם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז: לה תִּנּוּ עֹז לְאֱלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גְּאוּתוֹ וְעֹז בְּשִׁחָקִים: לו נִזְרָא אֱלֹהִים אֶת־מִמְּקָדְשִׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נִתָּן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לְעַם בְּרוּךְ אֱלֹהִים:

סכ א לַמִּנְצָח אֶת־שׁוֹשָׁנִים לְדוֹד: ב הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מֵיִם עַד־נַפְשִׁי: ג טַבְעִמִּי אֶת־בִּינוֹן מִצִּוְלָה וְאֵין

ר"ז

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות קריאת התורה הלכה ד

לְקוּמֵי הַלְבוּת

חייב הטבע כלל, כי בזה שאנו מתפללין להשם יתברך על כל דבר, כגון על מטר ופרנסה ורפואה, בני חיי ומזוני, וכיוצא בזה, בזה אנו מראין שהכל מתנהג רק ברצונו יתברך לבד ואין שום חייב הטבע כלל, כי התפלה משה הטבע, וכמבאר במקום אחר (פסיקון ד). נמצא, שהתפלה הוא בבחינת 'מקרא קדש', בחינת יום טוב שקורא ומגלה שהכל ברצונו יתברך לבד ואין שום טבע כלל, כי גם כל האותות הנוראות והמופתים הגדולים וכל היד החזקה והמורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, שכל הימים טובים מקראי קדש הם זכר להם, הכל היה רק על-ידי תפלה, כי כל המופתים האמתיים של משה רבנו, עליו השלום, ושל כל נביאי האמת וצדיקים האמתיים הבאים אחריהם עד היום הזה - כלם הם על-ידי תפלה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מגלה כו:). 'ואלישע מה דעביד על-ידי תפלה הוא דעביד', וכמובא בדברי רבנו ז"ל (פסיקון סו ובסיקון רלד). נמצא שתפלה הוא עקר בחינת קדש יום טוב מקראי קדש, שהם זכר ליציאת מצרים, זכר להארות הנוראות שעשה השם יתברך בכל יום טוב ויום טוב, כמבאר בהתורה הנ"ל, שעל-ידיהם הם קוראים ומגלים שהכל מתנהג רק ברצונו יתברך לבד כנ"ל, כי כל עקר קדשה זאת שהוא התגלות הרצון על-ידי האותות והמופתים הנוראים, כל זה נעשה על-ידי תפלה כנ"ל.

מקדשתם והם בשאול תחיתות, חס ושלום, גם להם מאיר משה רבנו עליו השלום, ומורה להם את הדרך לכל לשכחו בהשם יתברך, כי גם שם נמצא הוא יתברך, בבחינת: "ואציעה שאול הנך", וכמבאר במאמר 'כי תצא הנ"ל. וזה עקר בחינת הדרך, שהוא בחינת מכריע בין ימין לשמאל, בין עליונים ותחתונים, ומשלים לשניהם להשיכם כלם להדרך הישר. ועל-כן בחינת הדרך כלול משלשה, שהוא בחינת אלה שכלול מתלת: נקדה עליונה, ונקדה התחתונה, וזאו שבאמצע וכנ"ל.

ועל-כן התורה שהוא בחינת 'דרך' כנ"ל, כל בחינותיה הוא שלש שלש, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת פח:): 'ברוך רחמנא דיהיב לן אורין תליתא ביום תליתא על-יד תליתא' וכו'. ועל-כן דיקא בשהלכו ישראל שלשה ימים בלא תורה נתיגעו, כי שלשה ימים אי אפשר לילך בלא תורה, כי שלשה ימים הם בחינת ימין ושמאל ואמצע, שהוא בחינת כליות הדרך, ועקר הוא בחינת יום השלישי, שהוא בחינת ממצע, שזה עקר בחינת הדרך הישר שלא לנטות לימין ולשמאל כנ"ל. ועל-כן אי אפשר להיות שלשה ימים בלא תורה, שהוא בחינת הדרך שעקר בבחינת שלשה ימים וכו' כנ"ל. ועל-כן תקנו קריאת התורה וכנ"ל. ועל-כן אין קורין בתורה בפחות משלשה אנשים, שהם: כהן, לוי, ישראל, וכן כל אחד אינו קורא פחות משלשה פסוקים. כי עקר קריאת התורה הוא בשביל להאיר בחינת הדרך שהוא כלול משלשה, שהוא בחינת 'אלף', שהוא בחינת כהן, לוי, ישראל, כמובא, וכנ"ל.

קריאת התורה לאחר הדרך שכלול משלשה

ועל-כן הם שלש תפלות ביום כנגד תלת אבהן, שהם בחינת שלש רגלים, כידוע ומובא בפסרים (טור ארץ חיים סימן תיו), שהשלש רגלים הם כנגד שלשה אבות, שזהו בחינת שלש תפלות ביום שהם גם כן כנגד שלשה אבות שתקנו שלש תפלות אלו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות כו:). כי התפלה היא בחינת יום טוב, בחינת 'מקרא קדש', שקורא ומגלה את הרצון שהכל מתנהג רק ברצונו יתברך לבד, ואין שום חייב הטבע כלל כנ"ל.

אבל מבאר שם בהתורה הנ"ל, שכנגד קול הקריאה של יום טוב שקורא ומגלה את הרצון שהכל מתנהג ברצונו יתברך לבד, כנגד זה יש קול שאגת

הַלְכָה ד

על-פי התורה ואת הערכים צייתי
לכבדך וכו' בקומי תנינא סימן ד', עין
שם כל התורה.

א. וזה בחינת קריאת התורה אחר התפלה. כי התפלה היא בחינת 'מקרא קדש' - שקוראת ומגלה את הרצון, שהכל מתנהג רק ברצונו יתברך ואין שום

תפלה הוא עקר בחינת קדש יום טוב מקראי קדש

הַחַיִּית רְעוּת הַדּוֹרְסִים וְטוֹרְפִים וְכו', שֶׁהֵם שׂוֹאֲגִים בְּקוֹלָם עַל-פִּי חֲכָמָתָם הָרָעָה הַמוּטָעִית שֶׁהִכֵּל עַל-פִּי הַטֹּבֵעַ, חֵס וְשָׁלוֹם וְכו', עֵינֵי שֵׁם. וְלִזְוָה צְרִיכִין חֲכָם גָּדוֹל דֶּקְדֻשָּׁה שְׂיוֹכֵל לְקַשֵּׁר כָּל הָרְצוֹנוֹת לְשֵׁרֶשׁ הָרָצוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'מִצַּח הָרָצוֹן', שֶׁהוּא בְּחִינַת רַעְוָא דְרַעְוִין, בְּחִינַת הַסְתַּלְקוֹת מִשָּׁה שֶׁנִּסְתַּלַּק שֵׁם בַּתּוֹךְ רָצוֹן שֶׁבְּרָצוֹנוֹת וְכו', עֵינֵי שֵׁם כָּל זֶה הֵיטֵב.

ב. וְזֶה בְּחִינַת קְרִיאַת הַתּוֹרָה אַחֵר הַתַּפְּלָה. כִּי הַתַּפְּלָה קוֹרְאָה וּמַגְלָה אֶת הָרָצוֹן כִּנּוּל, אִף כִּנְגֵד שְׁלֹשׁ הַתַּפְּלוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשׁ רִגְלִים מְקַרְאֵי קֶדֶשׁ שֶׁמַּגְלִים אֶת הָרָצוֹן, כִּנְגֵד זֶה יֵשׁ חַיִּית רְעוּת הַנִּל, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַשְּׁלֹשׁ חַיִּית רְעוּת, הַמוּבָא בַּתְּקוּנִים (תַּקוּן כ"א, טו.), שֶׁהֵם קְטוּרָא דְשֵׁלֹשׁ תַּפְּלוֹת, שֶׁהֵם כָּלֵב, חֲמוּר, גִּזְ, שֶׁמֶשׁ נִמְשָׁכִין כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת זֵרוֹת שֶׁבַּתַּפְּלָה. וְיִדְוֵעַ וּמוּכָן בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל (סִימָן ס"ב) שֶׁעָקֵר כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת זֵרוֹת שֶׁבַּתַּפְּלָה נִמְשָׁכִין מִכְּפִירוֹת וְאִפְּיִקוּרְסוֹת וּפְגָם אֲמוּנָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. [כִּי אֲפֹלוּ אֲנָשִׁים הַקְּשִׁירִים קֶצֶת וְהַמוֹן עִם שְׂאִינִים הוֹלְכִים בְּדַרְכֵי הַחֲקִירוֹת שֶׁל הַפִּילוֹסוֹפִים וְהַאֲפִיקוּרִסִּים, אִף-עַל-פִּי כִּי רַבִּם יֵשׁ לָהֶם בְּלִבּוֹלֵי אֲמוּנָה וְנִזְרָק בָּהֶם קֶצֶת אִפְּיִקוּרְסוֹת בְּלִבָּם שֶׁנִּמְשָׁךְ לָהֶם עַל-יְדֵי חֲטָאֵת נַעֲוִירִים וְכו', וְצְרִיכִין הַתַּגְבְּרוֹת גָּדוֹל וְיִשׁוּעָה וְרַחֲמִים גָּדוֹלִים לְגַרֵּשׁ וּלְבַעַר הַכְּפִירוֹת וּבְלִבּוֹלֵי אֲמוּנָה מְלִבָּם, וְכַמְבָּאֵר בְּשִׂיחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל רַבְּנֵי ז"ל (שִׂיחוֹת הַר"ן סִימָן ל"ב)].

קריאת
התורה
אחר
התפלה
קוראה
ומגלה את
הרצון

וְכַל זֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת הַשְּׁלֹשׁ חַיִּית רְעוּת הַנִּל, שֶׁהֵם קְטוּרָא דְשֵׁלֹשׁ תַּפְּלוֹת כִּנּוּל, כִּי הֵם בְּחִינַת קוֹל הַחַיִּית רְעוּת הַנִּל, שֶׁהֵם בְּחִינַת כְּפִירוֹת שֶׁל חֲכָמֵי הַטֹּבֵעַ, שֶׁהֵם שׂוֹאֲגִים בְּקוֹלָם כִּנְגֵד קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם-טוֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת קוֹל הַתַּפְּלָה וְכַנּוּל.

וּבְשִׁבְעֵי זֶה קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה אַחֵר הַתַּפְּלָה, כְּדִי לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר קוֹל שְׂאֵגַת הַצּוֹרְרִים שֶׁהֵם קוֹל הַחַיִּית רְעוּת הַנִּל שֶׁהֵם חֲכָמֵי הַטֹּבֵעַ, כִּי הַתּוֹרָה הִיא בְּחִינַת חֲכָמָה דֶּקְדֻשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ כֹחַ לְקַשֵּׁר כָּל הָרְצוֹנוֹת לְשֵׁרֶשׁ הָרָצוֹן, בְּחִינַת רַעְוָא דְרַעְוִין, שֶׁשֶּׁם שֵׁרֶשׁ

חכמי הטבע
שואגים
בקולם כנגד
קול הקריאה
של יום טוב

קורין בתורה
שלשה
פסוקים
ותלתא
גברא, כנגד
שלש תפלות
שלש רגלים
שפגלים את
הרצון

ג. וְעַל-כֵּן קוֹרְאִין בַּתּוֹרָה בְּשָׁנִי וְחֲמִישִׁי שֶׁהֵם יְמֵי רָצוֹן, 'יְמֵי רָצוֹן' דִּיקָא, כִּי עָקֵר קְרִיאַת הַתּוֹרָה הוּא בְּשִׁבְלֵי לְגִלוֹת הָאֶרֶץ הָרָצוֹן שֶׁנִּתְגַּלָּה עַל-יְדֵי הַתַּפְּלָה וְכַנּוּל, כִּי עָקֵר הָאֶרֶץ הָרָצוֹן שֶׁמַּאִיר בְּשָׁנִי וְחֲמִישִׁי הוּא מַחְמַת שָׁבוּ עָלָה מִשָּׁה לְקַבֵּל לִוְחוֹת הָאֲחֻרָנוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (תַּסּוּפּוֹת כָּבֵא קָמָא פ"ב, דְּבוּר הַמַּתְחִיל 'כִּדִּי' בְּשֵׁם הַמִּדְרָשׁ). וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת הַנִּל הַמְּבָאֵר בַּתּוֹרָה הַנִּל, דִּהְיִינוּ לְהַכְנִיעַ הַכְּפִירוֹת שֶׁל חֲכָמֵי הַטֹּבֵעַ וּלְהַגְבִּיר הַתַּגְלּוֹת הָרָצוֹן, דִּהְיִינוּ חֲזוּק הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, לְגִלוֹת הָאֲמַת שֶׁהִכֵּל מִתְּנַהֵג רַק בְּרָצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ לְכָד.

קריאת
התורה
לגלות הארץ
הרצון
שנתגלה על-
ידי התפלה

שלא היה בעלת-תורה בזה; כי אף-על-פי שהיה צדיק קדוש ונורא מאד מאד, אבל לא היה בעלת-תורה כל-כך, מפל-שפון וכל-שפון חדושים באלה וכו'.

ופעם אחת היה פה איש אחד זקן מסלאפיקוויץ שהיה יודע את-זקנו הרב הקדוש מורנו הרב רבי נחמן הארבענקיר זכרוננו לברכה, והיה עומד לפני רבנו זכרוננו לברכה. ענה ואמר: הם אמרים שתורתך היא מזקני רבי נחמן זכרוננו לברכה; אם היה זקני רבי נחמן בעצמו שמע תורתי - היה אצלו גם-כן חדוש. ואחר-כך אמר: ואם היה הפעל-שם-טוב שומע תורתי - היה אצלו גם-כן חדוש, ואם היה רבי שמעון בן-יוחאי שמע תורתי - היה גם-כן חדוש גם אז.

לענין המחלקת שפלי

ריב. פעם אחת אמר: "הלכה פרב נחמן בדיג"; הינו לענין המתנגדים שחלקו עליו בוראי הלכה כמותו, כי "הלכה פרב נחמן בדיג", כי 'דיג' הוא לשון מחלקת, ששני בני-אדם דנין ומחלקין לפני הבית-דין על איזה דבר (וה שמעתי בזה). וענין בגטין פרק השולח, שאמרו שם שלש פעמים: הלכה פרב נחמן, והלכה פרב נחמן, והלכה פרב נחמן.

ריג. שמעתי בשמו שדבר לענין מחלקת, ואמר שלכאורה מאי

אכפת שזה מדבר על-זה; אף באמת על-ידי מחלקת שחולקים על-אחד יכולין חס ושלום להפיל אותו ממדרגתו חס ושלום, ויכניעו שואמרו רבותינו זכרונם לברכה שרצו למנות גם את שלמה המלך עליו השלום וכו', עד שבא דוד ונשתטח לפניו וכו', כי היה להם כח לדחותו חס ושלום על-ידי דבוריהם.

ואמר שזה שאמר דוד המלך עליו השלום: "שרים רדפוני חנם", הינו אף שגדולים ושרים רדפוני, אני יודע שהוא בחנם, שאינם פעלים כלל במחלקתם עלי; והסימן: כי "ומדברך פחד לבי", שאני מפחד מדברך, דהינו שיש לי יראת-שמים ואני נופל ממדרגתי חס ושלום, וזה סימן שהרדיפה שלהם חנם, בחינת: "שרים רדפוני חנם".

גדף וקרת הראש השנה שזו

ריד. שמעתי בשמו שאמר: כשאדם שאל להצדיק אם לעשות דבר שיש בו מסירות-נפש בשביל השם יתברך, הוא ראוי לו להשיב ולצוות עליו שלא לעשות; ואף-על-פי-כן השאל אין צריך לקים דבריו, כך שמעתי בשמו.

עוד שמעתי בענין אחר: כל מה שהצדיק מצוה לעשות - צריך לקיים; רק בשמירה שלא לסע על ראש-השנה אצלו - זה אין צריך לקיים.

ערכ ראש-השנה ראוי לתן על-פדיון. רטו. אמר: אצלי העקר הוא ראש-השנה, ותכף כשחולף ועבר ראש-השנה אני מטה אזני ושמע אם מפין בכתל לעורר לסליחות לשנה הבאה; כי אין שום זמן כלל, כי כל-השנה חולף ועבר כהרף עין.

להתרחק מחמירות ולהתחזק באמונה

רטו. ענין אלשיך על משלי, ובפרט בקפיטל ז' בדרך שלישי, שם מרחיב הדבור והאזהרה להתרחק מהם. וענין שם, כי מדבר שם בדרך צחות ונפלא ומסביר הדבר איך הם מטעים את-העולם, שבתחלה אינם מגלים האפיקורסות והכפירות שלהם, רק מראים המתקוות המדמה הנראה בתחלה בדרכיהם הרעים, ענין שם; וזהו: "כי נפת תטפנה שפתי זרה וגו'" ופרש רש"י: אפיקורסות, "ואחריתה מרה פלענה וכו'", ענין שם.

והכלל, שכל האזהרות של משלי להתרחק מאשה זרה, פונתו על-חכמות החיצוניות שנקראת 'אשה זרה' כנגד חכמת התורה שנקראת 'אשת חיל', ומי שבקי בהם ובדרכיהם, ואיך הם מטעים את-העולם, בפרט בגי-הנעורים שהם מחנכין אותם בחנוף הרע והמר שלהם, הם ממש ממש כמו אשה המנאפת, המקשטת עצמה ומדברת

דבריהן, ובתחלה אינה מגלה ודון לבה ומראית עצמה ככשרה, עד אשר היא מטעית את כל מי שנסת אחריה, כמו כן ממש ממש הם דרכיהם הרעים, למי שיודע מעט מדרכיהם. ועל-קטב משל זה סובב רב ספר משלי, וכל מקום שקורא: 'כסיל' ו'פתי', "המהפכים ארחות ישר" וכיוצא בזה, כל-פונתו על-אלו החכמים להרע, שנקראים כסילים ופתאים, כמו שכתוב: "ראית איש חכם בעיניו - תקנה לכסיל ממנו", וכתוב: "הוי חכמים בעיניהם" וכו'.

ואי אפשר להאריך בזה, כי הם אמרים בהפך ממש ומביאים ראיה ממשלי דיקא ומשאר כתבי-קדש לדרכיהם הרעים, כי תורתנו הקדושה יש בה סם חיים למי שזוכה, ולא זכה - נעשית לו סם מות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על-פסוק: "אשר-שם משה", וכתוב: "כי-ישרים דרכי ה', צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם". על-כן להמתעקש לילך בדרכיהם הרעים - לא יועילו רב הדברים, ולהחפץ באמת - יספיקו דברינו אלה לחזק נפשו ודעתו לעמוד בעמוד ברזל נגדם ולשבר מתלעות עול; והשם יתברך יגלה האמת במהרה, אמן בן יהי רצון.

ריז. אמר שאיתא בספר אחד, שמה שמוכא בספרי המחקרים ראיה

שיחות שיחה ריו הר"ן קפז שיחה ריה שיחות קפז הר"ן קיז

שעומד כנגדו נראה כתוכו, ועל-כן נראה בתוך הלכנה דברים שבזאת הארץ; אבל באמת אין שם דבר מאלו הברואים, והכל יפצה פיהם של המחקרים.

ריו. אחר שבא מלמברג, שחי אחר-כך שתי שנים, היה מדבר בכל-פעם הרבה מאמונה; והבנו מדבריו שכל דבוריו שמדבר, כל פונתו היה הכל בשביל להכניס אמונתנו האמתית בלב כל-אחד ואחד מיישראל. והיה רגיל להזכיר כמה פעמים גדל עצם נפלאות הטובה שעשה לנו משה רבנו עליו השלום, שנתן לנו את-התורה ופתח בה: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", וגלה לנו האמונה הקדושה בלי שום חקמות וחקירות. וגנה הרבה את-ספרי המחקרים והפילוסופים, והתלוצץ מהם בכמה מיני ליצנות, וברר לעינינו שאינם יודעים כלום.

והארץ בשיתות פאלו הרבה מאד בכמה וכמה מיני לשונות של חכמה אמתית נפלאה ונוראה, אשר כל-דבור ודבור היה מתוק מדבש ונפת צופים ונכנס בעמק הלב לכל-אחד ואחד, וכבר כתבנו מהם הרבה, באשר כבר נדפסו קצתם, אבל עדן לא נכתב חלק אלה מהם; וגם אי אפשר לבאר תמונת הדבור הקדוש והנורא, הנעים והמתוק בתכלית הנעימות, שיצא מפיו הקדוש בקדושה ובטהרה, לעמוד הבא

ידיעת אלקותו ותברך הוא לכל חד כפום מה דמשער בלבה פידוע, וכל חד כפום מה דמשער בלבה יבין היטב דברינו אלה.

אבל חלילה לומר שפונת הפסוקים לדעת אותו תברך על-פי חקירות אנושיות הבנויים על-שכל המטעה, כי עקר הידיעה ממנו תברך כבר הודיענו לנו אבותינו הקדושים שיגעו וטרחו כל-ימיהם ופשטו את עצמם מגשמיות לגמרי, כי שברו כל-התאוות והמדות בתכלית, ובפרט הרע-הכולל שהוא תאוה המשגל, ועל-ידיה היה דעתם בשלמות וכו' להכיר את-בוראם בתכלית השלמות, והניחו לנו ירשה טובה כזאת, ואנחנו מחיבים לקבל הירשה הטובה הזאת בשמחה גדולה, כמו שאמרים: "אשרינו, מה טוב חלקנו, ומה נעים גורלנו, ומה יפה ירשתנו" וכו'; רק הפסוקים מזהירים אותנו לקח הידיעה הקדושה הזאת במחנה ולהמשיכה ולקשרה בלבנו היטב תמיד בכל-עת, למען תהיה יראתו על-פנינו לכלתי נחטא וכו'.

ריו. והתלוצץ מאד מהמחקרים שאמרים שיש בהלכנה ישוב כמו על-הארץ הזאת, על-שרואין שם בתוכה כמו אלגות ואשר בוראים שבו הארץ, והיה מתלוצץ מזה, ואמר שהוא שטות גדול, כי הלכנה הוא כמו אספקלריא, שכל-דבר

דע שיש עליך אדון ומושל - שהפונה שייך זאת בדעתו בכל-עת ואל ישפח, לכל יעשה שום דבר נגד רצונו; כמו כן להבדיל במלכותא דשמיא, שמוהיר אותנו: "דע את-אלקי אביך" וכו', הינו דע מדע ואל תשפח בשום עת, וכן "וידעת היום והשבות אל-לכך" כי ה' הוא האלקים" וכו', וכן "דעו כי ה' הוא אלקים".

כי בודאי צריכין כמה וכמה אזהרות גדולות ורבות על-זה בכמה וכמה לשונות, כי אף-על-פי שכל-אחד יודע בכלל כי ה' הוא האלקים, אף-על-פי-כן מחמת טרדות עולם-היה ותאוותיו והכליו נמצאים הרבה שרבי העתים שוכחים אותו תברך. ועל-זה מזהירים הפסוקים: "דעו כי ה' הוא האלקים" וכו', וכן "דע את-אלקי אביך" וכו', כלומר קחו זאת בדעתכם היטב, עד שיהיה קשור ונחזק בדעתכם ולבכם בכל-עת.

וזה: "וידעת היום והשבות אל-לכך" וכו', כי זה עקר שלמות הידיעה, כשמקשרין הדעת אל-הלב, כמבאר בדבריו בכמה מקומות. דהינו כשממשיכין הדעת אל-הלב לידע בלבו היטב כי ה' הוא אלקים וכו', כי בכל-עת שמשימין זאת אל-לבבו היטב, כי ה' הוא האלקים, בודאי נפל פחדו ואימתו ויראתו עליו לכלתי יחטא. ואי אפשר לדבר בזה יותר, כי

שצריכין לחקר מפסוק "וידעת היום והשבות אל-לכך" וכו', שצריכין לדעת אותו תברך על-פי חקירות - זה הפרוש הוא מפת הקראים, שהם מפרשים פסוק זה כך, שצריכין לדעת אותו תברך על-פי חקירות. אבל האמת לא כן הוא, כי באמת העקר לדעת אותו תברך הוא רק על-ידי אמונה שלמה, שעל-ידי זה דיקא זוכין אחר-כך לדעת והשגה גדולה בידיעת רוממותו ותברך שמו, וכמו שכתוב: "וארשתיו לי באמונה" - וידעת את ה'". ועין בלקוטי הלכות ביורה-דעה הלכות גלות, שם מבאר היטב שעקר הידיעה הוא על-ידי אמונה, עין שם.

ובאמת עקר הפרוש הפשוט של פסוקים אלו המזהירים לדעת אותו תברך, כגון "וידעת היום והשבות" וכו', וכן "דע את-אלקי אביך ועבדהו", וכן "דעו כי ה' הוא אלקים" וכו', עקר האזהרה זו הוא בפשיטות, לדעת ולזכור אותו תברך תמיד בכל-עת, ואל ישפח אותו תברך חס ושלום בשום עת. כמו למשל שדרך המלכים והאדונים שמוהירין את-עבדיהם שידעו שיש עליהם מושל, ובפרט אנשי-חיל של המלכים, שמלמדין אותם שידעו מי המלך והקיסר שלהם למען תהיה יראתו על-פניהם ויעבדו ועבדתם בשלמות, וכן הרגילות לומר להעבד:

עצה על הרהורים: לכעס על איזה דבר; ורמז: "רגזו ואל תחטאו" (שמיטה פרשת וזכרנו לברכה פירוש שהנזק הרגז ולכעס על עצמו, וזה מרמז בדבורי רבותינו וכוונם לברכה שאמרו: לשלם רגזו אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר: "רגזו" וכו', הינו לרגזו ולכעס על עצמו; אבל חלילה לכעס ממש, כי שני הפסס חסור מאד כידוע).

גם סגלה לנתק ממקומו ולילף למקום אחר; גם טוב לקפץ ממקומו.

התנשאות

- א. מי שמטיל אימה ותרזה על הצבור שלא לשם שמים, אינו ראוי בן תלמיד-חכם.
- ב. המתחיל בדרך מצוה, ואינו גומרה - מורידין אותו מגדלתו.
- ג. כשהקדוש-ברוך-הוא נפרע משונאי ישראל, ממה להם פורנסים שאינם טובים.
- ד. מנשאין את בן צדיק כשאינו הולך בדרך ישר, כדי שלא יגדל בדרך ישר.
- ה. על-ידי העדקה - מתנשא.
- ו. אין אדם עולה לגדלה אלא-אם-כן מוחלין לו כל צדונו.
- ז. כשמנשאין את אדם חשוב - אין מורידין אותו.
- ח. על-ידי חכמה, ושלמות, ומערב בין הבריות - דבורו נחקקים למעלה.
- ט. כשרוצים לנשא איזה צדיק ולפרסם אותו, אנו הקדוש-ברוך-הוא שולח מחלקת בין הרשעים.
- י. כשאחד מבזה אותה, ואתה מקבל בשמחה - על-ידי זה תזכה לכבוד

- י. והתנשאות בשמחה.
- יא. מי שאינו מקבל תוכחה, על-ידי זה אינו נתגדל.
- יב. התנשאות בא למי שמחזר תמיד על למודו.
- יג. התנשאות בא על-ידי תוכחה.
- יד. מי שה' אלקיו עמו - יהיה לו עליה.
- טו. על-ידי שנוי השם נשתנה מזלו.
- טז. על-ידי הנסיעה שנסעים מכפר לכפר ומעיר לעיר, דבריו אינם נשמעים.
- יז. מי שמלמד זכות על ישראל זוכה לעליה גדולה.
- יח. מי שיש לו התנשאות, וירא שלא יצטרף למוות מחמת שהגיע עת של חבירו לקבל את ההתנשאות הזאת - נגוס מהתנשאות הזאת, או לעשות תחבולה שיגוס חבירו מעיר הזאת.
- יט. כשבני אדם באים אצל אחד ואמרים לו: למדנו דרך השם - בידוע שיתנשא.
- כ. אין אדם נעשה מפרסם אלא-אם-כן הקדוש-ברוך-הוא מופיע עליו מלמעלה.
- כא. ההתנשאות בא על-ידי הבטחון שבשעת צרה.
- כב. מי שיש לו שכל בודאי ירום במהרה.
- כג. כשהצדיק נתרומם אנו העולם תמהים עליו.
- כד. מי ששונא גזל עלה לגדלה.
- כה. על-ידי חכמה או הצלחה נעשה

ר' וואלף קיאס. ר' יעקב יוסף אב בית דין דקהלת-קדש פולנאה. בנו ר' שמשון. ר' קאפיל בעל המחבר סדור "קול יעקב". ר' דוד מקלייאבר. ר' יחיאל מיקלייאבר. ר' מענדיל מגיד מישרים דקהלת באר. ר' נחמן הארדיענקר. ר' דוד פורקיס. ר' משה קיטיבר. ר' פינקס. רבי יצחק מדראהביטש בן ר' יוסף. ר' יחיאל מיכל מזלזטשוב. ר' אלעזר אב בית דין דקהלת-קדש אמסטרדם. ר' פינקס אב בית דין דקהלת פרנקפורט-דמיין. אחיו ר' שמעלקע. ר' שבתי ראשקובר. ר' אהרן קרלינר. ר' שלמה קרלינר.

ר' אברהם אופנהיים בעל "אשל אברהם". ר' יחזקאל לאנדא. ר' ברוך פרענקל אב בית דין דקהלת-קדש ליפניק. ר' אלעזר רוקח. ר' יעקב יאללס. ר' אורי סטרעליסקער. ר' יהודה צבי מסטרעטין. ר' אברהם יהושע העשיל, הרב מאפטא. בנו ר' יצחק מאיר. ר' יעקב יוסף מאוסטרך. ר' נחום. ובנו רבי מרדכי מטשרנוביל. ר' אלימלך. אחיו ר' זוסיא. ר' ליב המוכיח. ר' לשענה מיטענוב. ר' מענדיל וויטפסקער. ר' ליפא תמעלניקער. ר' זאב מיטטאמיר. ר' יוסף מגיד דקהלת אוסטריה. ר' חיים קראסניר. ובנו ר' משה. ר' ליב פיסטניר. ר' ליפא מברדיטשוב. ר' לוי יצחק אב בית דין דקהלת

ברדיטשוב בעל המחבר "קדשת לוי". ר' מרדכי מגיד מישרים דקהלת שאריגראד. ר' מענדל פרימישלאנער. ר' ישראל. ר' עזריאל פאליצקר. ר' יוסף קאמינקר. ר' נטע מנאוריטש. ר' ליב שרה'עס. ר' אהרן קלינואנדר מגיד מישרים דקהלת-קדש סלאפקוויץ. ר' יוסף פולנאר. ר' יעקב שמשון אב בית דין דקהלת שפיטובקא. ר' אריה ליבוש אב בית דין דקהלת וואלטשיסק. ר' לייב כהן. ר' ישכר בער אב בית דין דקהלת-קדש זלאטשוב. חתנו ר' אברהם חיים. ר' לייב אב בית דין דקהלת-קדש פרוליקא. ר' יעקב אנפאליר. ר' צבי אנפאליר. ר' לוי אלאניכיר. ר' מרדכי סזן דקהלת-קדש זאסלב. ר' אייזיק אב בית דין דקהלת-קדש קארעץ.

ר' אברהם בן המגיד ממעזריטש. בנו ר' שלום. ר' גדליה אב בית דין דקהלת-קדש ליניץ. ר' ליב טראסטניגעצער. ר' אברהם קאליסקר. ר' אברהם פודלאישיר. ר' יחיאל הוראדנאר. ר' אבא. ר' שמערייל. ר' משה סופר. ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין. ר' משה ליב. ר' יוסף בן ר' מיכל. אחיו ר' מרדכי. אחיו ר' זאב. ר' יצחק פשיסטוהווייר. ר' חיים טשערנאוויצער. ר' פייבוש זברנר. ר' הירש ליב מאליק. ר' אהרן מיטטאמיר. הרב ר' שניאור זלמן

חזרה לתוכן העניינים

יום חמישי

לנצח עוד יום

ק"ט ע"א והשאת מקשינ: ורב - האי ברייתא במאי אוקים לה,

שלא יהא אחד התנאים השניים בברייתא הזאת חלוק עליו?

והרי אי מיירי בברייתא בעצם המשמש כיד בלבד, כגון עצם שאין בתוכו מוח, אלא שיש על העצם בצד אחד חצי כזית בשר, שכל העצם משמש "יד" לאותו הבשר, - אם כן קשיא ורשא, דתנא קמא אמר שאפילו אם הבשר שעל העצם הוא פחות מכזית נטמא הבית, ואילו רב אמר שאין יד לפחות מכזית?

ואי מיירי בברייתא בעצם שהוא שומר, כגון שהעצם חלול ויש בתוכו מוח בצד אחד, שנעשה כל העצם "שומר" למוח, וכי אם יפתח העצם, אפילו בצדו השני, יתקלקל המוח, ולכן מטמא העצם בראשו השני את הבית כדון שומר שמציא את הטומאה, אם כן קשיא סטפא, וידהדה בן נקוסא מטהר מחמת שהבשר פחות מכזית, ואילו רב אמר שאין שומר לפחות מכפול. אך ליותר מכפול יש שומר, אף שאין בבשר כזית?

ונכון יש להקשות לפי רבי יוחנן, דאי מיירי ביד, קשה מיהודה בן נקוסא המטהר משום שאין בבשר כזית, ואילו רבי יוחנן מטמא ביד אף בפחות מכזית? ואי מיירי בשומר, קשה אף מתנא קמא, דהא תנא קמא טמא דוקא שני חצאי זתים, ומשמע שאם יש הרבה עצמות שאין בכל אחד מהם כפול אינם מטמאים, ואילו רבי יוחנן אמר שיש שומר אף לפחות מפולא.].

ומתרגינ: איבעית אימא אוקי לה ביד. איבעית אימא אוקי לה בשומר, וכדמפרש ואזיל. ונבאמת אי אפשר להעמיד את שני התנאים שבברייתא כרב או כרבי יוחנן, אלא הם אמרו את דבריהם כאחד מהתנאים.

איבעית אימא בעצם שהוא יד: ורב הוא דאמר כיהודה בן נקוסא, שמתהר את הבית לפי שאין יד לפחות מכזית. (ומודה רב שלפי תנא קמא יש יד אף לפחות מכזית).

ואיבעית אימא בעצם שהוא שומר: ורב הוא דאמר כתנא קמא, שמתמא, לפי שיש שומר אף לפחות מחצי כזית. (ומודה רב שלפי יהודה בן נקוסא אפילו שומר אין לפחות מכזית).

ורבי יוחנן אמר: כולה ברייתא מיירי ביד, והוא דאמר כתנא קמא, שיש יד לפחות מכזית. (ומודה רב יוחנן שלפי יהודה בן נקוסא אין יד לפחות מכזית).

רב יוחנן שלפי יהודה בן נקוסא אין יד לפחות מכזית, אך לא להעמיד לפי רבי יוחנן בשומר, שהרי לפיו יש שומר אף לפחות מכפול, ובברייתא משמע שאפילו לפי תנא קמא אין שומר אלא לפחות מכזית, ולא לפחות מכפול, ועל כרחך מיירי ביד. ורבי יוחנן דאמר כתנא קמא שיש יד לפחות מכזית אין לא לפחות מכפול.

תא שמע: דתניא, רבי יהודה אומר: קולית שהיא העצם העליונה של הירך, שיש עליה כזית בשר, הרי אותו כזית גוררת את כולה, את כל הקולית, לטומאה. שחממת כזית הבשר נעשית כל הקולית יד או שומר לבשר, שבכל מקום בעצם שתגע בו הטומאה - יטמא הבשר על ידו. אף על פי שעצם אינה מקבלת טומאה מצד עצמה.

אחרים אומרים: אפילו אין עליה על הקולית

אלא בשר כ"פול" - גוררת הבשר כפול את כולה לטומאה.

והשאת מקשינ: ורב האי ברייתא במאי אוקים לה?

אי מיירי בקולית שהיא יד בלבד, שיש עליה בשר בצד אחד, ואין בתוכה מוח, קשיא סטפא, דאמרי אחרים דאפילו כשהבשר הוא כפול משמשת לו עצם הקולית בתור יד, ואילו רב אמר דאין יד לפחות מכזית?

אי מיירי בשומר, מחמת המוח שבתוכה, קשיא ורשא, דקאמר רבי יהודה שדוקא אם יש בה כזית בשר. והרי רב אמר שיש שומר אפילו לפחות מכזית?

ומתרגינ: איבעית אימא ביד. ורב הוא דאמר כרבי יהודה, (ומודה רב שלפי אחרים יש יד אף לפחות מכזית).

ואיבעית אימא בשומר. ורב אמר כאחרים, (ומודה רב שלפי רבי יהודה אין שומר אלא לכזית).

ורבי יוחנן אמר: כולה בשומר. והוא דאמר כאחרים, (ולפי רבי יהודה אין שומר אלא לכזית).

ומקשינ: וכי רבי יוחנן קאי אליבא דאחרים? **הא כפול דוקא קאמרי אחרים.** ואילו לרבי יוחנן יש שומר אפילו לפחות מכפול?

ומתרגינ: לעולם קא סברי אחרים שאפילו בפחות מכפול יש לו דין שומר, אלא אידי דקאמר תנא קמא שיעורא דכזית קאמרי אינהו נמי שיעורא דכפול. אך לאו דוקא הוא.

(לרבי יוחנן אפשר לתרץ דמיירי ביד והוא דאמר כאחרים, שהרי ביד לדעת רבי יוחנן צריך כפול, ואין צורך לדחוק דאחרים נקטו שיעור פול אגב חכמים, אלא, שהתירצן סמך על דברי רבא דלהלן, שמדייק מהברייתא דאירי בשומר. אך לפי רב, העריפה הגמרא בתירצן הראשון לדחוק דאירי ביד, ורב דאמר כרב יהודה, כיון שהלכה כרבי יהודה, מה שאין כן לפי רבי יוחנן שבכל אופן הוא דאמר כאחרים, עדיף להעמיד בשומר.].

אמר רבא: דיקא נמי דבשומר עסקינן בברייתא, דקתני "קולית", שבדרך כלל יש בתוכה מוח, הקולית הוא שומר למוח, ואם הברייתא מיירי ביד, הרי הוא הדין בכל עצם שיש עליה בשר, ומדוע נקטו דוקא קולית? **שמע מינה** דבשומר עסקינן.

אימור: רבי חנינא אמר: הא דאמרי אחרים "כפול" זהו שיעור. שבפחות מכפול אין לו שומר, וכדעת רב.

ורבי יוחנן אמר: אין זה שיעור. דלאו דוקא הוא, ואפילו בפחות מכפול יש לו שומר.

ומקשינ: כיצד אמרת "אין זה שיעור", והא קתני מפורש בדברי אחרים "כפול"? (ומתרגינ: אידי דקאמר תנא קמא שיעורא קאמרי אינהו נמי שיעורא. ולעולם לאו דוקא הוא. שכן היתה קבלה בידו של רבי יוחנן, דאחרים דאמרי "כפול" - לאו דוקא הוא.)

תא שמע: דתנן במסכת עוקצין: שרבי (תרמיל) של קטניות שריקנו מהקטניות שבתוכו, הרי השרביט טהור, לפי שאינו ראוי לאכילה, ואינו משמש שומר לקטניות. אך אם שייר בו אפילו

שהם זה על גב זה, כגון מאכל שיש עליו שני קליפות, האחד על גבי השני, ומבעי ליה האם לשריהם יש דין שומר ומצטרפים, תיקשי, מאי קמביעית ליה לרב אושעיא? ומו איכא שומר על גב שומר? הרי פשוט שאין דין "שומר" המצטרף

גרגיר אחד של קטנית, הרי השרביט טמא, לפי שהשרביט נחשב שומר לאותה הקטנית, (ומיירי בשרביט גדול, שיש בו בכדי להצטרף לגרגר אחד לשעור כביצה).

רבא אלעזר בן עזריה מטהר בשרביט של פול, לפי שהשרביט אינו נחשב לשומר, ומטמא בשרביט של קטניות, שיש לו דין שומר, מפני שרובה במשמושן של הקטניות באמצעות השרביטים. כלומר, שהפולים הם גסים, ואין קושי לקנותם מהפסולת, ולכן אין לו ענין להשאיר אותם בתוך השרביטים, ואינם משמשים "שומר" לפולים. מה שאין כן הקטניות שהם דקים, וכאשר מתערב בהם פסולת קשה לקנות אותם, ולכן הוא רוצה שישארו הקטניות בתוך השרביטים כדי שלא יתערב פסולת. ולכן הם נחשבים שומר לקטניות.

חזינן שיש שומר לקטניות שהן פחות מכפול. וקשיא לרב שאמר אין שומר לפחות מפולא?

ומתרגינ: כדאמר לקמן רב אחא בריה דרבא מחמת קושיא אחת: "שקולאח, ומשום יד". הכא נמי מיירי בקולאח - שנגע השרץ בקלח שהשרביטים מחוברים אליו, ולא בשרביטין עצמן. והנידון הוא משום יד ולא משום שומר, שהקלח משמש כיד לשרביטים ולקטניות שבתוכו, ומביא עליהם את הטומאה, והרי הוא יד ליותר מכזית. לפי שבכל השרביטים יחד יש בהם קטניות בשיעור כזית יותר.

ומאי "במשמושן" דקאמר רבי אלעזר בן עזריה? (ושהרי לפי תירצן הגמרא דמיירי ביד, הוא מטהר בפולים אפילו את הדי שלם, לפי שאין לו צורך לאחיזה בהם, והוא מטמא את הדי של הקטניות מפני שהוא רוצה במשמושן, ומעתה אי אפשר לפרש כמו בסלקא דעתך, שהוא רוצה במשמוש קטניות באמצעות השרביטים, שזה סברה בשומר ולא ביד).

- בתשמישן! שמשמש באותו קלח כיד לשרביטים. אבל בפול, הואיל והוא גס, לא איכפת ליה לטלטל את הפולין בעצמם בלא השרביטים, ולכן אין לקלח שלחן תורת יד.

תא שמע: דתנא דבי רבי ישמעאל: נאמר בפרשת טומאת אוכלין: "וכי יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע", ודרשינ מ"אשר יזרע" -

דרך שבני אדם מוציאין את הזרע לשדה, דהיינו, חטה בקליפתה, ושעורה בקליפתה, וערשום בקליפתה, כך הם מטמאין, שהקליפה, שהיא שומר לאוכל, מצטרפת להשלים לשיעור כביצה לגבי טומאת אוכלין.

הרי מוכח דיש שומר לפחות מכפול, שהרי גרגירי חטה או שעורה או ערשום אין בהם כפול. וקשיא לרב?

ומתרגינ: "בריה" שאני. שגרגירי חטה ושעורה כשהם שלמים, הרי הם נחשבים ל"בריה" בפני עצמם, וחשובים הם. ולכן כולי עלמא מודים שאפילו בפחות מכפול יש להם שומר. ורב שאמר שדוקא בכפול יש דין שומר, לא אמר אלא בדבר שאינו "בריה", ובגון שומר לחצי פול, או לבשר פחות מכפול.

לכביצה אלא על השומר הראשון, שהוא השומר של הפרי עצמו. ולא על השומר השני שהוא שומר של השומר. וראיה לדבר: והתנן: רבי יהודה אומר: שלש קליפות הן בבצל. וכל קליפה דינה שונה מחברתה:

ק"ט ע"ב בעי רב אושעיא: שני שומרים

- מהו שיצטרפו עם האוכל הנשמר על ידם לשיעור כביצה של טומאת אוכלין?

והוינן בה: היכי דמי? אילימא בשני שומרים

העור והרוטב פרק תשיעי חולין קיט.

רבי במאי מוקי לה אי ביד קשיא דישא. ה"מ למימר לר' יוחנן אי ביד אי בשומר קשיא סיפא ולא קושיא גמורה היא דמקשה ביד אלא פירוש צעלמא דמפרש מילתיה אליבא דכולהו תנאי: **רבי** יוחנן אמר בולא ביד ובת"ק. ה"מ למימר כולה בשומר

אי ביד קשיא רישא
עית אימא ^א בשומר
ת אימא ביד והוא
נן נקוסא ואיבעית
מר כתנא קמא ור'

[illegible][illegible]

שיעור: בקולחא ומשום יד. כלומר מה ששינינו ומטמא בשל קטנית לאו בשומר אלא ומאה לאוכל. ומאי במשומשן תחמישין שמטלטלו בידות. ת"ש דתנא דבי ר' ישמעאל על מר וזה הכא דחטה ושעורה הוא פחות מכפול וחשוב שומר: בריה שאני כלומר אבל ב איז חשוב לו העור שומר ואין מכינס ומוציא את הטומאה: בעי רב א

ה' א"י צמח מוקים לה. שלא יהא אחד מאלו חלוק עליו: א"י
: שבענא הוה א"י ב' מוח אלב בשר ים בראשו האחד: **קטא**
דא. דאקני הדין טמא אלמא שי יד לפחות מביית: **ואי בשומר**.
: שון צעלמוש שצן בן מוח והכריס שני ראשיהן הריקין לבית
: שון הכי הדין טמא דיש שומר

ורב האי במאי אוקים
איבשומר קשיא סיפא
איבעית אימא בדי א
דאמר⁶ (כרבי יהודה
אימא בשומר והוא
יהונן אמר כולה בדי
רבי יהודה אמר ק
בשר גוררת כולה למ
אפילו אין עליה א
למומאה ורב האי בכ
קשיא סיפא אי בשומר
אמרי בדי דרבי שמעון

אמר כי זהו חזקו
אימנו בשומר דאמר כי
בשומר והוא דאמר כי
אמר אידי דאמר כי
קאמר אינו נמי שיעורא
נמי דבשומר עסקין ה
איחרר כי הינא א
אמר אי זה שיעור א
כפר אידי דקאמר ה
נמי שיעורא ת"ש ה
מורה בשומר פלו
שורצה במשמיות ה
דבא בקלחת ומשום
ומשום ד רמי במש
דבא דבי ובי במש
ורעו (אשר רע) כבד
חמה בקלפתה ושעור
בקלפתו בירה שא

[illegible]

סיפא דרב סבר אין יד לפחות מכויות ואנן חזינן בסיפא אפי' אין עליה אלא בשומר כלומר דמוקמינן לה קרית שיש עליה כוית בשר מכוון והוי קרית שומר ויד לפחות מכפול הא כפול חשבו שומר ומכניס ומוציא הטומאה לצד אחד קשיא גזרת כולה לטומאה אבל פתוח מכוית לא: איבעית אימא ביד כו' כלומר כולה

(א) ז"ל כבודו;
(ב) תוספתא דעוקין רפ"ב;
(ג) עוקין פ"א מ"ה;
(ד) מנחות ע: [לעיל קז:];
(ה) רש"ל מ"ו, (ו) [לעיל זא.
ק-]. (ז) [לעיל קית:];
(ח) [קית: ד"ה ורבי יוחנן];
(ט) עיין רש"א.

תורה אור השלם
1. וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל
כָּל זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר יִזְרַע
טָהוֹר הוּא: וַיִּקְרָא יֵא לֹ

הגהות הב"ח
(א) גמ' שבני אדם מוסיפין
לזריעה חטא:

מוסף רש"י
על כל דרע ודרע.
לגבי שמחת אכולין חמיר,
ואפ"י דנחשוה קרנא טמור
מחמיר ביה, טמור
משום דלא הוכשר, דממין
ליה ווי יוקן מים על
זרע להוכשר טמא הוא
(דערי ק"ו). בדרך שבבי
אדם מוציאין לזריעה.
אזין ממקדיין אם קליפין
סובבין, כך אם מתערבין
לטומאה, דשומר האוכל
מזכיר עמו (מנחות ט:).

רבינו גרשום
יהודה בן נקוסא אומר
היאך שני עצמות כר'
כלומר [כיון] דאין כשיעור
על עצם אחד הבית טהור:
ורב האי במאי מוקים ליה
אי ביד קשיא רישא. כלומר
אי מוקים [שיש] עליהן
שני חצאי ויתים עבר
על העצמות קשיא רישא
דברישא חזין דכחצי דית

[illegible]

בשר וחשוב הקולית יד
כפול גוררת כולה לטומא
קשיא רישא דרב סבר אי
רישא דברישא חזינן כזה

**עין משפט
נר מצוה**

מז א מ"י ס"ה מהל'
טומאת אוכלין
הלט"ו:
י"ז ב מ"י שס הל"ד:

לעזי רש"י
 רידונדי"ל. עצם הירך.
 קוש"ט [קושי"ש].
 קליפות, תרמילים (של
 פולים).

שיטה מקובצת
א איבעית אימא ביד
 איבעית אימא בשומר:
ב אמר רבה דייקא נמי
 דבשומר: **ג** לה לתרוייהו
 מר לטעמיה ומר לטעמיה:

וְיָדוּת שְׂמֵיחַ בְּחֵירוּתוֹ
 אֵלֶּכָּה בְּמִדְּבַר מְקוֹל הַיָּם וְאָמַר
 בְּחַד מִיִּיְהוָה: [א] לְפִיכֵן
 אֵין שׂוֹמֵר הַיָּם מִכִּנּוּס
 וּמִצְרָאֵי וּמִצְרָפֹת שְׂמֵאֵר
 שׁוֹמְרִין כִּלּוֹל וְנֶחֱמָה:
 [ב] שִׁיר בִּלְבָב גִּבּוֹרִים אֲחֵד שֵׁם
 וְכֹנֵן שֵׁם הַיָּם שְׂרִישֵׁי
 מוֹתָה בְּעֵל וְנִכַּח כִּל מִצְאֵת
 וְנִכַּח בְּעֵל מִצְאֵת שְׂרִישֵׁי
 זֵל חֲבָרִי זֵל וְכֹכָבָה
 פִּירֹשֶׁת שְׂרִישֵׁי זֵל מִצְאֵת
 כִּי שֵׁם שִׁישֵׁי שְׂרִישֵׁי
 הָרֶבֶה וְחֹלֵן שֵׁם כִּי
 שְׂרִישֵׁי וְנִכַּח לִי כִּבְיָה
 מִכִּשְׁשֶׁת לִשְׁוֹן הָהוּם
 שְׂוֹתָה כִּי בְּפִי שֵׁם
 זֵל דּוֹק וְחֶשֶׁת: [ג] כִּי
 יִהְיֶה הָרֶבֶה מִוֹתָה
 לִגְבִּי
 דִּלְמָה אֶחָד צִיִּרְפֵּן
 לְמִסְמֵר לֵאמֹר: [ד] קִסֵּד
 וּמִקְשֶׁת שְׂמִי: [ה] לִקְנֵן
 גִּבִּי אֹכֵל כִּלְמֵי דָק
 סֵאק עֲרֵץ שְׂמִי:

רבינו גרשום (המשך)

[illegible]

ק"מ:

עין משפט
נר מצוה

יח א מיי פ"ה מהל'
 טומאת אוכלין הל':
 יט ב מיי שס הל' יא:
 כ ג מיי שס הל':
 כא ד ה מיי פ"ה מהל'
 תפילין הל' כ סמג
 עשין פג טו"ש אר"ח ס'
 לב סעף יג:
 כב ו מיי פ"ה מהל'
 טומאת אוכלין
 הל':

גרשום

[illegible][illegible]

חטא ונסלסה עתקת פירוש ש"מ
על מס' מנחות, בטרות, ערכין,
בכריתות, תמורה, מעילה, תמיד
וחולין, וטרי השלמות ברוח
בבית אור הספרים באגלייקא
מכתב יד אחד חסר בראש
וסופו כיום רביעי י"א לחדש
טיון שנת ומשירי' אהודג'ו
לפרק. המעתיק מדרשי יעקב
יוסף בן ח'ה"ר אברהם יצחק
מחאפאה ז"ל.

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

שמואל אובד שחאקו. לא שחלקו לגמרי דא"כ פשיטא דלא מאטרק
כדפרישית לעיל ולהכי נקט גמי דוקא חלקו אבל שני אחים
שהן שני אוחלים שלמים פשיטא דלא מאטרפין אלא מיירי כגון שיש
באן בשר ועליו עור וחלקו לעור והיה חציו מצד זה וחציו מצד זה

שני שומרין מהו שצטו
בוה על גב זה "ומי א"
(ו) והתנן רבי יהודה אומ
פנימית בין שלמה
אמצעית שלמה מצמרר
חצונה בין כך וכן ק
שומר אוכל שחלקו ק
לא מבין אחאי והאי
מצמררין קרדלמא מ
והאי מגין אדיריה מ
אלעזר בן עזריה מצי
בשל קציה מפני ש
רב אמר בריה דרבי
ומאי במשמעין בתשו
רבי ישמעאל יקל כל
רבי יוחנן

מִשּׁוּם שׁוֹמֵר. וְהִיא אִמָּה
קִלְמֵר שׁוֹרֵם עֵלִי אֶל יוֹנָה
הָאֵל הַיָּם מִטֶּמַּע מִיֵּהָ לִשְׁמַע
וְהִיא לְעֵלִי מִיֵּהָ יוֹנָה בְּנִימָה שֶׁלָּהּ
בְּנֵהד הַשָּׂרָר כִּי מִיֵּהָ קִוְּוֹטֶרֶס וְהִיא
יִנְיָ וְנִימָה דְמוּקִי לֵה שְׁמֹרֵה דְ אִמָּה
קִטָּה וְשִׁעִר שְׁמִנְדֵּר וְהִיא לְשִׁעִרִי
לָלוּ דִקְוֶה דְמִיֵּהָ קִוְּוֹטֶרֶס:
אִיכָא דְמִיֵּהָ אִיכָא אִמָּתִינִי וְהִיא
יִנְיָ אִיכָא יִנְיָ אִיכָא יִנְיָ אִיכָא

השני מצא זיתים ערבה
 ושב מאהיל ערבה
 נקום אומר משום רבי
 מצטרפין לכות אומר ר'
 עצם דהוי דאבל גריד
 אומר אפילו נימא נמי הווי יד א' ויחנן לר'
 בשם הנוגע בצ"ח הוצא ממנו ובשעתה שכנגדו מלא
 משום שומר ומי איכא שומר על גבי שומר חלחול מוחל
 דר' יעקב אלא מעתה תפילן היכי כתבינן יהא גבי
 מחשבתיה הא 'דאמרי במערכא 'כל נקב שהיו
 יאביעת אימא כולה משום ד' כדאמר ר' אלעאי
 הכא נמי בנימא שבין הנימין והיכא אתמר דר'
 שבשבעלים מיטמאין וממאין ואין מצטרפין מלא לבי
 במלאי שבין המלאים לישנא אחרינא אמר לה רבי
 שומר דאי מלקא דערך משום ד' נימא אתר למאי
 במלאי שבין המלאין הכא נמי בנימא שבין הנימין
 אלעאי אחא רתנן ¹⁰ המלאי שבשבעלים מיטמאין ו
 מלאי למאי חוי אמר רבי אלעאי במלאי שבין המלאי

עלם דהיי וזל ניומא. אחת לא חשיבה למיחוד די דפסקא אלס שומע
אלס שומר אט די חשיבות ער ועליל בראשם אחד מיום שר ובעב
די ארץ נגד נגד הכשר באשרת מרין ביום פרקין (לשם דר קים).
בניחא עומאם אפילו נגע בניחא אלס כנגד געבליט: מצוי
ומפור. כיון דליבא מים עבד שומר מנעש די להנעם וזהו
מנקיב ניומא לער וידע וזל הכשר ולא אר שומר ע"ז שומר
וענין ובענין חמה שאלה ולא פקוקה דלמיז (דברים ו) וזהו
משום די וי קלמר דהיי די בניחא עבדן שומין ליבא ניומן
שעבלי: מיטמאן ומטמאן ואין מטערפין. די ריא ואילס שומר
כל ההכלל נגד שבוט ולא חלדל מכן: לשלם אחרניא חמיר
קוקס מני נלא אט די (א) ולחפיה מנא ממעמיה ומכר ליה משום
משום די ניומא אחת למאי שומר אלו לעולם משום די ואין שפירא
ויוחיא ניומא עומאם שבוטויה ואין מטערפין ומטמאן

שני שומרים מהו שיטרפו. לאוכל שבתוכן לכבידה: פנימית. היינו
לכנה הראשונה הראויה לאכול: קדורה. נקובה: מטטרפת.
היא עצמה אוכל: אמעית. שומר היא: שלמה מטטרפת.
קדורה אינה מטטרפת. דלה הוא שומר: חילונה

ופ' ה'יב רמ' א'לימא
 אשמר על גב שומר
 שלש קליפות בבצל
 קדורה מצטרפת
 מצטרפת
 קדורה מצטרפת
 מהורה רב אושעיה
 בעיא ליה כיון דהאי
 לא מנין אהאי י'א
 דהא מנין ארדייה
 מרפין תן שמע רבי
 של פול ומממא
 צה במשמשן אמר
 בקולחא ומושב ד
 שנת"ש ר'תנא דבי
 דרוע" (אשר חזק)
 ארועה (דע)

אלה מיוצגים דיוקא הוּא: **כדמא**
רז אחא בקולחא ומשום י
דד **אחד** הוּא: **כך קליפא** מי **משדר**
קאמר דשגלחא שחמין
קצועין שגלחא **קצב** ומשום
שומר דכל השדרה שומר וכל **הא**
היה ד שומר דקוין **כריו** וכל **הא**
שא פירא **חדא** וכולם טעפין **ולא** **היו**
שומרין: **בגלמא** שגלחא **לריו**
לפסייפא. כלומר עירושא **עליו**
שחמין קצועין **כפן** **לריו** **שחמין**
השחמין **השחמין** **שחמין** **שחמין**
השחמין **השחמין** **שחמין** **שחמין**

[illegible]

וְיָשָׁא וְיָחִי חֹמֶר בֵּד מִבְּשׂוֹר דִּיד מִצִּיחָא חֵל הַטּוֹמָה בְּכָל עֵינֵי שְׂחָה
 עַד מֵן הַטּוֹמֵן בְּרָחֵא אַחֲרֵי טָוֹר דְּשׂוֹר אֵין מִצִּיחָא טּוֹמָה מִבְּשָׁה
 עַבְד כְּנַגְד כְּבֶשֶׂר אַחֲרֵי שְׂחָה וְרַבִּי יוֹחָן אָמַר אֲפִילוּ כֵּן הוּא יֵד.
 ר' כְּבֶשֶׂר: מֵן לֹא מוֹסִי יֵד. וְשֶׁבַע דִּי דוּקָא: לֹא מוֹסִי
 שׂוֹמֵר: עַל גְּבִי שׂוֹמֵר. יִמָּחַר עַל גְּבִי עוֹר: תַּחְלוּי מַחְלֵל.
 אֵין תַּחְלוּי מַחְלֵל סִפְיָן הֵינִי כְּנִיבִין. וְהֵלֵךְ הַעוֹר חֲלוּל כְּנֵי
 סִיחָא כְּחִיבָה מִתָּה שְׂחָה: אֲפִיעֵי אֲפִיעֵי מֵן כּוֹלֵה. צִיט עֲבֵד
 דְּהִי מַטְטֹל הַבֶּשֶׂר ע"י יִמְיָן לֹא מַסְקִי: מֵלֵא. וְקֹן הַעֲלוּן שֶׁל
 מֵלֵא חוּי. אֵין נִפְסָק מֵלֵא סְרוּחִין צו: שְׂחָן מֵלֵא. שְׂחָחוּ
 לֵא: כִּי. מֵאן דְּמֵי קִי לִשְׁנֹא סָבִיר דְּבִינֵי הַרְבֵּה אָמַר רִישׁ
 (יֵד) שׂוֹמֵר וְכִי מֵן מַתְכֵּבֵה דְּמִשׁוֹ שׂוֹמֵר מִדְּמִקֵּי שְׂעֵרֵה דִּישׁ
 דְּקִמֵּי יִמָּחַ שְׂחָן הַיִּמְיָן: מֵלֵא. שְׂבַעֲלֵין מִשְׁמַחִין וְטוֹמָחִין.
 אֵלֵךְ יֵד: וְאִיכָה דְּמִתֵּי לֵה. לֵהֵא פְּלוּגָה דְּר' יוֹחָן וְר"ל:
 אַחֲמִיזֵין

(א) עוקצין פ"ב מ"ד,
(ב) ונעיל קח: ושינ,
(ג) רש"ל מ"ד, (ד) חענית
כב., (ה) לקמן קכד., (ו) שבת
קח., (ז) ונקצין פ"א מ"ג
ושם אחת מנעין שבשכלין,
(ח) עוקצין פ"א משנה ג,
(ט) ז"ל ר"ש בן לקיש,
(י) גי' ר"מ ל"ש אלף שור
אבל ימאל אלף הוי שומר אלף
אזכר נקט כלשונא קמא
עלם נקט נמי הכא עלם,

תורה אור השלם

1. וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל
כָּל זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר יִזְרַע
טְהוֹר הוּא: וַיִּקְרָא יָא לֹז

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ליטנא
אחרינא וכו' דלא הוי יד
ואותביה מהא:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
[א] גם' אינציה ר"י לר"ל
עור. ג"ב מ"י פ"א מה'

אבות הטומאות ה' יא:
 ב] שם לא משום שומר.
 נ"ב מ"י שם וע"ש זכ"מ:

בשר. צמקוס אחד,

ההוצע בציב היצא
ממנו. הייט צאמו צער
אז צשערה שנגד אומ
צער, טמא. דשערה הוי
שומר (לקמן קכד.).

שיטה מקובצת

[illegible]

א. הקליפה הפנימית הסמוכה לבצל - בין כשהיא שלמה ובין כשהיא קדורה [נקובה], הרי היא מצטרפת לאוכל להשלמת השיעור. ולא מדין שומר, דלא שהקליפה עצמה ראויה לאכילה עם הבצל, ואין נחשבת לאוכל.

ב. הקליפה האמצעית - אם היא שלמה, הרי היא מצטרפת כדון שומר. אך אם היא קדורה אין היא מצטרפת, לפי שאינה שומרת על הבצל כאשר היא נקובה.

ג. הקליפה החיצונה - בין כך ובין כך, בין כשהיא שלמה ובין כשהיא נקובה, הרי היא טהורה, לפי שאין עליה דין שומר, כיון שאינה שומרת על הבצל אלא על השומר של הבצל, שהיא הקליפה האמצעית שתחתיה. הרי שאין שומר על גבי שומר, ומאי קמביעא לרב אושעיא?

ומתרגינן: רב אושעיא - שומר של אוכל, שהיה בו בתחילה יחד עם האוכל שיעור כביצה, שחלקו לשנים, קמביעא ליה האם יצטרפו עתה שני חלקי השומר הנפרדים עם שני חלקי האוכל. וצדדי האביעא הם: האם כיון רהאי - השומר על החלק האחד לא מגנין אהאי על החלק השני. והאי - השומר על החלק השני לא מגנין אהאי על החלק הראשון, - לא מצטרפת אוכל, לפי שהשומר אינו מצטרף אלא עם האוכל שהוא מגנין עליו, ולא עם האוכל השני [המגנין על ידי השומר השני]. והרי בכל חלק עם השומר שלו בלבד יש רק חצי כביצה.

או דלמא, כיון רהאי שומר מגנין על האוכל ארדיה, והאי שומר מגנין ארדיה - מצטרפין. כיון שכל שומר מצטרף עם האוכל שלו והאוכלין עצמן מחוברים ביניהם, הרי חשיב הכל כמחבור, ושניהם מצטרפים זה לזה לשיעור כביצה?

ואת שמע: בל אלעזר בן עזריה מטהר בשל פול, וטעמא רבי קטניות, מפני שרוצה במשמעותן. וקא סלקא דעתין דמדון שומר קאתין עלה, שהשריבטין הם שומרים לקטניות. והרי שריבט אחד אין בו שיעור כביצה כדי שיקבל טומאה, אלא מצרפינן כמה שריבטים עם האוכל שבהן לכביצה. והרי כל שריבט אינו שומר אלא רק על מה שבתוכו, שאין בו כוית. ובכל זאת מצטרפין כל השומרים עם האוכל שבתוכם. ומוכח כי שני שומרים מצטרפים.

ודחינן: אמר רב אחא בריה דרבא: הכא במאי עסקינן? בנגע השרץ בקולחא, ומשום יד. ולא משום שומר. ומיירי באופן שבקטניות בפני עצמם יש שיעור כביצה, ואין צריך לצרף את השריבטים, וקא משמע לן, שהקלח נחשב יד לכל הקטניות, וכן שאין כוית מהם במקום אחד.

ומאי ב"משמושן" דקאמר רבי אלעזר בן עזריה - בתשמישן. שהוא רוצה בשימוש של הקלח אחיזה לקטניות.

ואת שמע: דתנא דבי רבי ישמעאל: "על כל רזע זרע", כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה - חטה בקליפתה, ושעורה בקליפתה, ועדשים בקליפתן! שהקליפה מצטרפת עם החטה מדין שומר. והרי בחטה אחת עם קליפתה אין שיעור כביצה אלא בצירוף כמה חטים יחד, ואמרין שקליפותיהם מצטרפות לאוכל לכביצה. ומוכח דשני שומרים מצטרפים.

ודחינן: כדאמר רב אחא בריה דרבא: "בקולחא ומשום יד", שקלח אחד משמש יד אחת לכל השריבטין. הכא נמי ביחס לצירוף הקליפות איירי

בשרדה של השבלת, שהחטים נמצאים סביבה, ומשום שומר אחד הם מצטרפים. שכל קליפה צריכה לכל הקליפות האחרות, שאם תנשור הקליפה מהחטה התחתונה שבשבלת, יפלו כל הקליפות והחטים שמעליה עד ראש השבולת. ולפיכך כל הקליפות מצטרפות.

ומקשינן: בשלמא עליותא - השורות העליונות של החטים, צריכי לתיתא - לשורות שמתחתיהן, לפי שמבלעדיהן יפלו גם העליונות. אלא תתיתא - מאי צריכא לעליותא? שגם ללא השורות העליונות מתקיימות התחתונות, ואין הם שומרים עליהם. ואם כן למה מצטרפות הקליפות של החטים העליונות עם החטים שבשורות התחתונות? ומתרגינן: בחד דראי עסקינן. שהקליפות אינן מצטרפות אלא לחטים שבאותה שורה, לפי שכולם שומרים זה על זה, שאם תפול חטה אחת תפול כל השורה.

ומקשינן: ומאי איכא שיעור כביצה באוכלין בחד דראי? והרי בכל החטים עם הקליפות שבשורה אחת אין בהם כביצה כדי לקבל טומאה. ומה יועיל הצירוף של הקליפות?

ומתרגינן: אכן, יתכן שיהיה בהם שיעור כביצה ובגון בחטי דשמעון בן שטח, שבימי היתה בהרכה מצויה והיו החטים גדולים מאוד, וכן השעורים והעדשים היו גדולים מאוד.

ומסקינן: השתא דאתית להכי, חדא חיטה נמי, בחיטי דשמעון בן שטח. ושוב אין צורך לאוקמי להא דתנא דבי רבי ישמעאל שהחטה בקליפתה מצטרפת בשורה של שבלת, שקבועים בה כמה חטים. אלא מיירי בחיטה אחת בימיו של שמעון בן שטח, שהיה אז בחיטה אחת עם קליפתה שיעור כביצה.

גופא: שני עצמות ועליהן שני חצאי זיתים, והכניס ראשיתן השניים שאין עליהן בשר לבית, והבית מאחלה עליהן - הבית טמא. יהודה בן נקוסא אומר משום רבי יעקב: היאך שני עצמות מצטרפין בזית?

אף עצם שיש עליה כוית בשר, לכולי עלמא היא מביטא את הטומאה לבית. אמר ריש לקיש: לא שנו אלא עצם משום דהוי יד לבשר, אבל נימא [שערה שעל העור] לא היא יד. שאין השערה יכולה לשמש כבית אחיזה לבשר, כיון שהיא מתנתקת על ידי האחיזה, ונאף שהשערה נחשבת "שומר" לבשר, והשומר מכניס ומוציא את הטומאה אף שאינו משמש בית אחיזה לאוכל, מכל מקום אינה מכניסה את הטומאה, לפי שאין השערה שומרת אלא את הבשר שכנגדה, והכא איירי כשאין כוית בשר כנגד השערה.

ורבי יוחנן אומר: אפילו נימא נמי הוויא יד! ומביאה את הטומאה לבית. איתבייה רבי יוחנן לריש לקיש: תנן: עור שיש עליו כוית בשר נבלה, הרי הנוגע בציב [תלתל] היוצא ממנו, או בשערה שכנגדו מעברו השני של הכוית בשר - טמא!

דייק רבי יוחנן: מאי לאו, הא דשערה מטמאת - משום יד הוא דמטמאת. הרי ששערה יש לה דין יד, וקשיא לריש לקיש? ומתרגינן: לא משום יד היא מטמאת, אלא משום שומר היא מטמאת. ובאופן שהשערה היא כנגד הבשר. [וכן מדייק בבביתא "בשערה שכנגד", ומשמע שהשערה שאינה כנגד הבשר אינה מטמאת, ולפי רבי יוחנן שהנדה הוא משום יד צריך לרדוף שיכנגדו לאו דקא.

ומקשינן: ומאי איכא שומר על גבי שומר? והרי העור הוא השומר של הבשר, והשערה של גבי העור אינה אלא שומר על גבי שומר, ולעיל הוכחנו שאין שומר על גבי שומר.

ומתרגינן: חלחולי מחלחל! השערה מחלחלת ומנקבת את העור ומגיעה עד הבשר, ובכך היא נחשבת שומר על הבשר עצמו.

מתוקף לה רב אחא בר יעקב: אלא מעתה, דאמרת שהעור יש בו נקבים המחלחלים עד לבשר - תפילין היכי כתבינן? הא בעינן כתיבה תמה, שלמה, [דכתיב "וכתבתם" ודרשינן וכתב - תם], וליכא! שהרי כיון שיש נקבים בעור, מופסקת הכתיבה על ידי הנקבים, ואין היא כתיבה "תמה"?

ומתרגינן: אישמיטתיה לרב אחא בר יעקב הא דאמר במערא: כל נקב שהוא קטן, שהדיו עובר עליו וסותם אותו - אינו נקב. כי על אף הנקב, לא נראית בו האות חלוקה לשתיים, ונקבים אלו שבער שנעשים על ידי השערות, אף הם קטנים הם, והדיו עובר עליהם.

ואיבעית אימא: כוליה מתניתין, בין הציב ובין השערה, משום יד הם מטמאין, ולא תיקשי לריש לקיש דאמר שהנימא אינה יד. כי יש לתרץ כדאמר רבי אלעזר על שאלת אחרת "במלאי שבין המלאים", הכא נמי יש לתרץ דמייר בנימא שבין הנימון. שיש שם הרבה שערות, ואפשר לאחוז באמצעותן את הבשר, והן לא יתנתקו ממנו, ולכן חשיבי "יד".

וריש לקיש מיירי בנימא אחת בלבד, דלא הוי יד, לפי שהיא מתנתקת בעת האחיזה. ומבארינן: והכא אתמר הא דרבי אלעזר? אהא דתנן: מלאי [שערות] שבראש השבילים - מטמאין ומטמאין כדון יד, לפי שהן יד לשבילים, ואינן מצטרפין, לפי שהשער שבראשי השבילים אינו שומר אותן.

והיונן בה: מלאי - למאי חזי בתור יד? שהרי הוא מתנתק כשאוחזין בו את השבולת? ועל זה אמר רבי אלעזר: במלאי שבין המלאים! שיש הרבה שערות על השבולת, ואינן מתנתקות בשעת האחיזה.

לישנא אחרינא אמרי לה: דרבי יוחנן וריש לקיש לא נחלקו בנימא אחת, לדכולי עלמא לא הוי יד, לפי שהיא מתנתקת, אלא הם נחלקו בהרבה נימים האם הוי יד או לא.

ומקשה רבי יוחנן לריש לקיש מהמשנה ד"הנוגע בשערה שכנגדו טמא" דמיירי, לכאורה, בהרבה שערות, ומבואר דהוי יד! דההוא משום שומר לא משום יד, והכי נמי מסתברא דמשום שומר הוא. דאי סלקא דעתך משום יד תיקשי, דהא קתני "שערה" דמשמע אחת, ונימא אחת למאי חזי?

ודחינן: לעולם משום יד הוא, וכדאמר רבי אלעזר במלאי שבין המלאים, הכא נמי מאי "שערה" בנימא שבין הנימון שהיו שם הרבה שערות, ולא רק שערה אחת. נאך לריש לקיש שגם שיערה אחת שבין הרבה שערות לא הוי יד, על כרחך הברייא מיירי בין שומן.

והכא איתמר דרבי אלעזר? אהא דתנן: המלאי שבשבילים - מטמאין ומטמאין, ואין מצטרפין! והיונן בה: מלאי למאי חזי? ועל זה אמר רבי אלעזר: במלאי שבין המלאים!

תהילים פרק סב

קום

הַקְשִׁיבָה תִּפְלֹתַי: ג מִקְצֵה הָאָרֶץ | אֵלֶיךָ אֶקְרָא בְּעֶטֶף לִבִּי
בְּצוּר יְרוֹם מִמֶּנִּי תִנְחֵנִי: ד כִּי־הִיִּת מַחֲסֵה לִי מִגְדֹּל־עַז מִפְּנֵי
אוֹיֵב: ה אֲגֹרֶה בִּאֲחֻלְךָ עוֹלָמִים אַחֲסֵה בְּסִתֵּר כְּנִפְיֶךָ סֵלָה:
ו כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים שְׁמַעַת לְנִדְרֵי נַתַּת יְרֻשַׁת יִרְאֵי שִׁמְךָ:
ז יָמִים עַל־יָמֵי־מַלְךְ תוֹסִיף שְׁנוֹתַי כְּמוֹ־דָר וְדָר: ח יֵשֶׁב עוֹלָם
לִפְנֵי אֱלֹהִים חֶסֶד וְאַמֶּת מִן יִנְצְרָהוּ: ט כֵּן | אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ לְעַד
לְשִׁלְמֵי נְדָרֵי יוֹם | יוֹם: סב ׀ לְמִנְצָח עַל־יְדוּתוֹן מִזְמוֹר לְדָוִד:
ז אֲךְ אֶל־אֱלֹהִים דּוֹמִיָּה נִפְשִׁי מִמֶּנִּי יִשְׁוּעָתִי: ג אֲךְ־הוּא צוּרִי

רש"י

(ג) מִקְצֵה הָאָרֶץ. אף ע"פ שאני רחוק מאנשי
שאני משלח על אויבי למלחמה: אֵלֶיךָ אֶקְרָא
בְּעֶטֶף לִבִּי. עליהם ועל מה אני קורא לך
שתנחני בצור שהוא רם וחזק ממני:
(ה) אֲגֹרֶה בִּאֲחֻלְךָ עוֹלָמִים. זכני בעה"ז
ובעולם הבא: (ו) נַתַּת יְרֻשַׁת יִרְאֵי שִׁמְךָ.
החזרת ערי ירושתם על ידי: (ז) יָמִים עַל יָמֵי
מַלְךְ תוֹסִיף. אם נגזר עלי למות בחור הוסיף
ימים על ימי עד ששנותי יהיו שבעים שנה

מצודות ציון

(ג) בְּעֶטֶף. מלשון עטיפה ולניסה: (ח) מִן. ענין
כשאני בקצה הארץ רחוק מא"י כאשר לבי
מעוטף בצרות אקרא אליך שתנחם אותי: בְּצוּר יְרוֹם מִמֶּנִּי. כי
היית מעולם היית מחסה לי כמגדל חזק: (ה) אֲגֹרֶה. וכ"כ אגורה באהליך עד עולם להיות נסתר בו
מפני האויב והוא ענין מליצה: אַחֲסֵהוּ. כפל הדבר במ"ש: (ו) שְׁמַעַת. מעולם שמעת לנדרי אשר
נדרתי בעת הלחמי מול האויב כי נתקבל ברצון ונתת ארץ האויב להיות ירושת ישראל יראי שמך:
(ז) יָמִים. לזה גם עתה שמע לי ותוסיף ימים על הימים שאני בהם עתה ולא אמות ביד האויב ושנותי
יהיו כשני כל הדורות והם שבעים שנה: מַלְךְ. על עצמו אמר וכן כי אין המלך יוכל אתכם (ירמיה
ל"ח) וצדקיה אמר על עצמו: (ח) לְיָמֵי אֱלֹהִים. בכה"מ מבלי לכת לארץ העמים להלחם בהם: חֶסֶד
וְאַמֶּת. חסדי המקום ואמיתת הבטחתו יהיה מוזמן לשמור מן האויב מבלי מלחמה: (ט) כֵּן. ר"ל כמו
שאני מזמר כאשר אנצח המלחמה כן אזמר לעד כאשר לא תבוא עלי מלחמה כלל: לְשִׁלְמֵי. בעת
אשלם נדרי בכל יום אזמר אז לשמך כי מוטב לי לדור נדרים בכל יום עד שלא באה עלי המלחמה
מלדור בעת המלחמה שאנצל מן האויב ולנצח אותו: (ב) אֲךְ וגו'. אל שמי תוחלתי באדם אך אל
אלהים תקוה נפשי כי מעולם ישועתי ממני: (ג) אֲךְ הוּא צוּרִי. ולא זולתו: ועל שהוא משגיב

תהילים פרק סב

קב

וּישְׁוּעָתִי מִשְׁגָּבִי לֹא־אֶמוּט רַבָּה: ד עַד־אַנָּה | תִּהְיוּתוֹ
עַל־אִישׁ תִּרְצָחוּ כְּלַכֶּם כְּקִיר נָטוּי גִּדְר הִדְחִינָה: ה אֲךְ
מִשְׁאֲתוֹ | יַעֲצוּ לַהֲדִיחַ יָרְצוּ כָזָב בְּפִיו יִבְרְכוּ וּבִקְרָבָם
יִקְלְלוּ־סֵלָה: ו אֲךְ לֵאלֹהִים דְּמִי נִפְשִׁי כִּי־מִמֶּנִּי תִקוּתִי:
ז אֲךְ־הוּא צוּרִי וּישְׁוּעָתִי מִשְׁגָּבִי לֹא אֶמוּט: ח עַל־אֱלֹהִים יִשְׁעִי
וּכְבוֹדִי צוּר־עֵז מַחֲסִי בִּאֱלֹהִים: ט בְּטַחֲוִבוּ בְּכָל־עֵת | עַם
שִׁפְכוּ לִפְנֵי לְבַבְכֶּם אֱלֹהִים מַחֲסֵה־לָנוּ סֵלָה: י אֲךְ הִבֵּל
בְּנֵי־אָדָם כָּזָב בְּנֵי אִישׁ בְּמֵאוֹנִים לַעֲלוֹת הֵמָּה מֵהִבֵּל יָחַד:

רש"י

רבה. מטות גדולות, ומדרש אגדה רבה
גיהנם: (ד) תִּהְיוּתוֹ. מנחם פ"י מגזרת התינו
לאכלה (ירמיה י"ב), ויתא ראשי עם, (דברים ל"א),
עד אנה תאספו על איש, ול"נ שיש לפותרו
לשון הוות ויהא ה"א ותי"ו שורש כאשר
יאמר מן מת מות, כך נאמר מן יסוד הת הוות
ולשון רבים הוות והוא לשון מחשבת שבר
ותרמית, ויש מפרשין תהותותו כמו תאריכו

מצודות ציון

האומה כמו וימן (ויס ע'): (א) יְדוּתוֹן. שם כלי נגון:
(ב) דּוֹמִיָּה. ענין תקוה כמו דמיון אלֵהִים מַסְכֵּן (צפ"ח)
(מ"ט): (ד) תִּהְיוּתוֹ. מל' הוות ושכר: כְּקִיר. גדר.
ענין כוהל ציט וסלר: (ה) מִשְׁאֲתוֹ. ענין הכמה: כָּזָב.
ענין דבר הנפסק כמו אשר לא יכזבו מימיו (שפיט טז):

אחד מהם אך כל אחד מהם בעבור רוממתו וגאותו יעזו כביניהם להדיחני מן העולם ורוצים הם בהכוב
הנאמר עלי בפני שאול: בְּפִיו. כ"א מהם מברך אותי בפיו מן השפה ולחוץ אבל בקרב לבם מקללים
אותי לעולם אף בעת שמברכים אותי בפה: (ו) אֲךְ וגו'. אינני חושש להם אך נפשי תקוה לאלהים כי
מעולם בא לי תקוה ממנו: (ח) עַל אֱלֹהִים. ר"ל הלא על אלהים מוטל ישועתי ולהשאיר אותי בכבודי
כי הוא הבטיחני על המלוכה ועליו לקיים: צוּר עֵזוּי. הוא מאמץ כוחי ולזה אחסה בו: (ט) עַם. אתם
בני עמי בטחו בו בכל עת: שִׁפְכוּ לִפְנֵי לְבַבְכֶּם. בתפלה כי הוא מחסה לנו מעולם: (י) אֲךְ הִבֵּל בְּנֵי
אָדָם. הבטחון על בני אדם הוא הבל וכזב ודבר שאינו מתקיים. במאונים לעלות. הוא ענין מליצה
לומר אם נחשוב להעלות במאנוי משקל המה יחד ר"ל הבטחון של כל בני אדם אז נראה שהמה

מצודות דוד

לזה לא אמות נטיה רבה מבלי תקומה: (ד) עַד
אַנָּה. עד מתי תחשבו הוות על כל איש ואיש:
תִּרְצָחוּ. יהי רצון שתִּרְצָחוּ כולכם ובתחלה תהיו
ככותל הנטוי לפול וכגדר הנדחה ממקומה כן
תהיו בתחלה בפתח ואימה ובסוף תמותו ע"י
רציחה: (ה) אֲךְ מִשְׁאֲתוֹ. ר"ל הן לא הרעתי את

תהילים פרק סג

קכא

אֱלֹהֵי תַבְטָחוּ בַעֲשֹׁק וּבְגֹזֵל אֱלֹהֵי תַהַבְלוּ חֵיל | פִּי יִגְוֵב
אֱלֹהֵי תִשְׁתּוּ לִבִּי | אַחַת | דַּבֵּר אֱלֹהִים שְׁתִּים-זוֹ שְׁמַעְתִּי כִי
עָזוּ לְאֱלֹהִים | וּלְךָ אֲדֹנִי חֶסֶד פִּי-אַתָּה תִשְׁלַם לְאִישׁ
כַּמַּעֲשֶׂהוּ | סָג * מִזְמוֹר לְדָוִד בְּהִיּוֹתוֹ בַּמִּדְבָּר יְהוּדָה:
אֱלֹהִים | אֱלֹהֵי אֶתָּה אֲשַׁחֲרֶךְ צִמְאָה לֶךְ | נַפְשִׁי כַמָּה לֶךְ

רש"י

לנו בעת צרה סלה. במאזנים לעלות. אם באו לעלות במאזנים והבליהם שוים כן פשוטו, ומדרשו לענין הווגות: (יא) חיל כי יגוב אם תראו רשעים שממונם מצליח וגדל אל תשתיו לב: חיל. ממון: יגוב. יצמח לשון תנובה: (יב) אחת דבר אלהים. ששמעתי מתוכה שנים ומה הן שנים כי עז לך לשלם לאיש כמעשהו, והשני כי לך ה' החסד ומאיוה דבור שמענו מדבור שני של "הדברות שמענו ממנו שהקב"ה פוקד עון ונוצר חסד שנאמר בו (שמות כ'): פוקד עון אבות וגו' לכן בטוח אני שישלם שכר טוב

לצדיקים ופורענות לרשעים, זו למדתי מיסודו של ר' משה הדרשן, ורבותינו דרשוהו בכבוד ושמוך דכבוד אחד נאמרו: (יג) וְלֹא אֲדֹנִי חֶסֶד. ומהו החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולא מעשהו ממש אלא מקצתו כענין שנאמר (עזרא ט') כי אתה אלהינו חשכת למטה מעונינו כך נדרש באגדת תהלים, ויש לפותרו עוד ולך ה' חסד כי יש בידך לשלם לאיש כמעשהו: (א) במדבר יהודה. בורה מפני שאול: (ב) אשחרך. אבקש ואדרוש לך כמו ושחרתני ואינני (איוב ד'), אם אתה תשחר אל אם (ש ח):

מצודות דוד

קלים ופחותים מדברי הבל והוא מקרא הפוך וכאלו אמר המה יחד מהבל: (יא) בעושק. להרבות הון בעושק: א' תהבול. אל תבטחו בהבל להרבות הון בגזל כי לא תתקיים העושר ההוא וכפל הדבר במ"ש: חיל כי יגוב. אם תראו עושר הבא מגזל צומח ומתרבה אל תשימו לב לטובתו בעושר כזאת כי לא לעולם תהיה: (יב) אחת. אמירה אחת דבר אלהים וממנה למדתי שתי דברים: כי עזו. האחת למדתי אשר לאלהים הוא העז וידו בכל משלה: (יג) וְלֹא ה' חֶסֶד. והשנית למדתי ממנה שה' עושה חסד עם בני אדם: כי אתה תשלם. ר"ל מדבר הזה נשמע שני הדברים כי אתה ה' דברת אשר תשלם לאיש כמעשהו וכמ"ש ואם תלכו עמי קרי וגו' והלכתי אף אני עמכם בקרי (ויקרא כז) וכן על כל הדברים שהאדם חוטא אתה משלם לו מדה במדה ואם לא היה ידו בכל משלה היה א"כ לפעמים מן הנמנע דבר מהדברים לשלם מדה במדה ומהו בעצמו נשמע שדרכו לעשות חסד עם האדם כי זה שמענו מדה במדה הוא חסד גדול כי אז יבין האדם וישיביל לדעת שלא בא חסדה כ"א מה' על דרך העונש וימהר לשוב מחטאיו וכ"ז חזר למעלה לומר ומהו בטחון האדם הלא טוב לחסות בה' הואיל וידו בכל משלה ועושה חסד: (א) במדבר יהודה. להסתר מפני שאול: (ב) אֱלֹהֵי אֶתָּה. מעולם אתה אלי לכן אדרשך: צמאה. מתאווה אני לך כצמא אל המים. בארץ ציה. כמו ההולך בארץ ציה ועיף מקום שאין שם מים כי אז מאוד

תהילים פרק סג

קכב

בִּשְׂרֵי בָאָרֶץ צִיָּה וְעִיף בְּלִי-מִים | בֶּן בִּקְדָּשׁ חֲזִיתֶךָ לְרֹאוֹת
עֶזְךָ וּכְבוֹדֶךָ: - פִּי-טוֹב חֶסֶדְךָ מַחִים שִׁפְתֵי יִשְׁבַּחֲנֶךָ: ה בֶּן
אֲבִרְכֶךָ בְּחַיִּי בְּשִׁמְךָ אִשָּׁא כָפִי | כְּמוֹ חֶלֶב וּדְשֵׁן תִּשְׁבַּע נַפְשִׁי
וּשְׁפָתִי רִנָּנוֹת יִהְלֶל-פִּי | אִם-יִזְכְּרֶיךָ עַל-יִצְעִי בְּאִשְׁמֹרוֹת
אֶהְגֶּה-בְּךָ: ה פִּי-הֵיית עֲזֹרָתָה לִּי וּבִצֵּל כְּנַפֶּיךָ אֲרֹנִי: ו דִּבְקָה
נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ בִּי תִמְכָּה יְמִינֶךָ | וְהִמָּה לְשׁוֹאָה יִבְקָשׁוּ נַפְשִׁי
יָבֹאוּ בְּתַחְתִּיּוֹת הָאָרֶץ: * יִגִּירוּהוּ עַל-יְדֵי-חֶרֶב מִנֶּת שְׁעָלִים

רש"י

צמאה לך נפשי. צמא ותאב אני לבוא אליך בבית תפלתך: כמה לך בשרי. לשון תאוה ואין לו דמיון: בארץ ציה. במדבר: (ג) בֶּן בִּקְדָּשׁ חֲזִיתֶךָ וגו'. כמו כאשר צמאתי לראות עזך וכבודך כדרך שחזיתך במקדש משכן שילה תשבע נפשי במראות עזך וכבודך: (ה) בֶּן אֲבִרְכֶךָ בחיי. כמו אז כי אז מתרגמנין ובכן, כלומר אז כשאבא לפניך אברכך כל ימי חיי: בשמך אשא כפי. להתפלל ולהלל: (ו) ושפתי רננות. לשונות של רננות כמו

(בראשית י"א) ויהי כל הארץ שפה אחת דמתרגמנין לישנא חד: (ז) עַל יִצְעִי. כשאני שוכב על משכבי אני זוכר אהבתך: באשמורות. הלילה: אהגה כך. אחשב כך: (ט) בִּי תִמְכָּה יְמִינֶךָ. שלא אפול: (י) והמה. אויבי: לשואה יבקשו נפשי. באים עלי במארכ ביום אפילה שלא ארגיש בהם: יבאו בתחתיות הארץ. במקום שפל שאול ויבוא יבאו ויפלו: (יא) יגירוהו ע"י ידי חרב. יבואו על רודפי אויבי ויגירוהו כל אחד מהם ע"י

מצודות ציון

וכאלו תמאסו למים כלסם היעף: (ג) חזיתך. לראייתך: עזרך. על הארון יאמר וכמ"ש וארון עזך (לשון קצ) על שהראה צפלאים עם כח המקום כמ"ש נש"ל: (ו) חלב. מעט כמו ואכלו את חלב הארץ (מלכים כ"ד): ודשן. ושמן: ושפתי. ענין אמירה כמו שפה אסת (סס ט'): (ז) אם. ר"ל צלמת כמו כי אס תס הכסף (סס מ"ח): יצועי. מל' מלעות המטה: באשמורות. סס שלם חלקי הלילה ודכן האדם להקץ לו משנתו: (י) לשואה. ענין שממה: (יא) יגירוהו.

הנפש ממאכלי חלב ודשן כן תשבע נפשי אם יהלל פי את ה' בהרבה לשונות של רננות: (ז) אם זכרתך. באמת זכרתך בהיותי על יצועי ובאשמורות הלילה כשאני מקיץ מהשינה מחשב אני כך: (ח) בִּי הֵיית. על כי היית לי לעזרה ובעבור חסיון צל כנפך ארנן לך: (ט) דִּבְקָה. על כי דבקת נפשי ללכת אחרך לזה תמכה בי ימינך לבל אמוט: (י) והמה. ושאלו ואנשיו מבקשים להשמיד את נפשי לעמוד הבא

מצודות דוד

יתאוה להם: (ג) בֶּן בִּקְדָּשׁ. כמו הצמא כן תאוה לחזות אותך במקום הקודש ולראות עזך שהוא הארון עם הכבוד אשר ישכון עליו: (ד) בֶּן מִיֹּב חֶסֶדְךָ מחייו. ר"ל כי כל טובת חסדך מנתינת החיים הוא למען ישבחונך שפתי בעודי כי לולא זאת למה לי חיים ולוה אתאוה להיות במקום המקודש למען אשבחך שם: (ה) בֶּן אֲבִרְכֶךָ בחיי. ר"ל וכאשר אשב במקום המקודש אעשה לך ואברכך כל ימי חיי ואשא כפי בהזכרת שמך להתפלל אליך: (ו) כְּמוֹ חֶלֶב וּדְשֵׁן. כמו שתשבע

שלישה עשר כור, ארבעה מאפאן וארבעה מאפאן ושלישה מפנגדן ואחד מימין הפתח ואחד מן השמאל, ועושה חצר על פי המערה שש על שש כמלא המטה וקוקריה, ופותח לתוכה שתי מערות, אחת מאפאן ואחת מאפאן. רבי שמעון אומר, ארבע לארבע ורוחותיה. רבן שמעון בן גמליאל אומר, הכל לפי הסלע:

פרק ז

א. האומר לחברו בית כור עפר אני מוכר לך, היו שם נקעים עמקים עשירה טפחים או סלעים

רבינו עובדיה מברטנורה

שדה זו שיש בה בית כור עפר כמו שמודדים במדת החבל לא פחות ולא יותר: **פיחת כל שהוא.** שלא היה באותו שדה בית כור שלם, המקח קיים, וינכה המוכר כפי הפחת: **הותיר.** קרקע כל שהו על בית כור, יחזיר למוכר הקרקע שהותיר או דמי הקרקע, כדמפרש ואזיל:

אם אמר לו. מוכר ללוקח, בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר, בכך וכך דמים, ולא אמר לו מדה בחבל: **אפילו פיחת או הותיר רובע קב.** לכל סאה דהיינו שלשים רביעיות לבית כור, הגיעו. ומדנתי תנא אפילו פיחת רובע לסאה, ולא תני אפילו פיחת שבעה קבין ומחצה לכור, שמעינן מינה דאפילו במכירה מועטת, כגון בית סאה אני מוכר לך הן חסר הן יתר, אם פיחת רובע או הוסיף רובע, הגיעו. ואם אמר בית כור סתם, סתמא נמי כהן חסר הן יתר דמי: **יותר מכאן.** יותר מרובע לכל סאה אם הותיר, יעשה חשבון, יחשוב כמה הותיר על

לו קרקע. ולמה אמרו מחזיר לו מעות, לנפות כחו של מוכר, שאם שיר בשדה בית תשעה קבין ובגנה בית חצי קב, ויבדקי רבי עקיבא בית רבע, מחזיר לו את הקרקע. ולא את הרבע בלבד הוא מחזיר, אלא את כל המותר:

ג. מדה בחבל אני מוכר לך הן

רבינו עובדיה מברטנורה

בית כור וכמה שוין לפי חשבון שמכר את בית כור: ולמה אמרו יחזיר לו מעות. שמן הדין אין להחזיר לו אלא קרקע שהרי לא קנה הלוקח אלא בית כור בלבד. ולא תקנו חכמים שיתן לו מעות כנגד זה היתר, אלא לייפות כחו של מוכר שלא יפסיד אותו קרקע מועט דלא חזי ליה למידי: **שאם שיר.** בבית כור שדה בית תשעה קבין דהשתא חזי ליה האי קרקע, כדאמרין דף י"א, דבית תשעה קבין חשוב להיות נקרא שדה, או אין מחזיר לו מעות, אלא המוכר נוטל את הקרקע שלו. ושמעינן ממתניתין דשבעת קבין ומחצה לכור שהוא רובע הקב לכל סאה, הוי מחילה. משבעה קבין ומחצה עד תשעה קבין ולא עד בכלל, יעשה חשבון. תשעה קבין או יותר, יחזיר קרקע: **ולא את הרובע.** הכי קאמר, היכא דאמרן יעשה חשבון או יחזיר קרקע, לא את המותר בלבד הוא מחזיר אלא גם כל השלשים רביעיות של בית כור היתיים הוא מחזיר, דכיון דאיכא קרקע חשוב בין הכל, לא מחיל מידי:

ג. מדה בחבל וכו'. האומר לחבירו שתי לשונות הללו הסותרים זה את זה, מדה בחבל דמשמע בצמצום, הן חסר הן יתר דמשמע דלא קפיד על מעט פחות או יותר. ביטל לשון אחרון שהוא הן חסר הן יתר,

חסר הן יתר, בטל הן חסר הן יתר מדה בחבל. הן חסר הן יתר מדה בחבל, בטל מדה בחבל הן חסר הן יתר, דברי בן ננס. פסימניו ובמצינו, פחות משתות, הגיעו. עד שתות, ינכה:

ד. האומר לחברו חצי שדה אני מוכר לך, משמנין ביניהן ונוטל

רבינו עובדיה מברטנורה

את לשון ראשון שהוא מדה בחבל. ואפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה, הגיעו: **דברי בן ננס.** דסבירא ליה תפוס לשון אחרון. ופליגי רבנן עליה, ואמרי הלך אחר פחות שבלשונות, בין ראשון בין אחרון. דמספקא להו אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון, ונוטל הלוקח כפחות שבשעורין. והלכה כחכמים: **בסימניו ובמצוריו.** אמר לו בית כור עפר אני מוכר לך בתוך הסימנים והמצרים האלה: הכי גרסינן **פחות משתות הגיעו עד שתות ינכה.** והכי פירושא, אם פיחת מן הבית כור שתות וכ"ש פחות משתות, הגיעו. אבל יותר על שתות ולמטה עד שתות ולא שתות בכלל, ינכה:

ד. משמנין ביניהן. רואין המקום השמן שבשדה זו ונוטל אותו המוכר. דיד לוקח על התחתונה. וכנגדו נוטל ללוקח מן המקום הגרוע כמו ששדה המקום השמן שנטל המוכר. דכי קאמר ליה חצי שדה אני מוכר לך, כדי דמי חצי שדה קאמר ליה. ואם היתה בת מאה אמה במאה דינרין, ויש בה שלשים אמה מקום שמן ששדה חמשים דינרין, נוטל המוכר, ונותן ללוקח שבעים אמה מן הגרוע בחמשים דינרין. ונפקא מינה, דרוצה אדם בקב עידית משני קבין זיבורית, דאע"פ שדמי שניהן שוין: **חציה שברום** אני מוכר לך. איז שמין כל השדה לעומת הבא

שנגמרים ועם תבואת הכרם, אבל שאר הזרעים אסור מדבריהם. וכן אסור מדבריהם לזרע בלאי הכרם בחוצה לארץ. ואין עודרין עם העובר פוכבים בכלאים, אבל עוקרין עמו כדי למעט התפלה.

ב. אין אסורים משום בלאי הכרם אלא מיני תבואה ומיני ירקות בלבד. אבל שאר מיני זרעים, מתר לזרעם בכרם. ואין צריך לומר שאר אילנות.

ג. אסור לזרע ירקות או תבואה בצד הגפנים, או לטע גפן בצד הירק או התבואה. ואם עשה כן, יאף על פי שאינו לזקה, כהרי זה קדש, ונאסרו שניהם בהנאה הירק או התבואה והגפנים, וישורפין את שניהם, שנאמר: פן תקדש המלאה הזרע. (דברים כב, ט) ונאסרו הקש של תבואה והעצים של גפנים האלו אסורים בהנאה וישורפים אותם, ולא יסיק בהם תנור וכירים, ולא יבשל בהם בשר שרפתן.

ד. אחד הנוטע ואחד המקנים, פיון שראה בלאים צמחו בכרמו

באר הגולה

הכרם ובא לאפוקי שאר זרעים שאינם נאכלים אבל תבואה וקטניות וירקות אסורים מן התורה: ו מסקנת הגמ' קדושין דף ל"ט ע"א: ו ברייתא ע"א דף ס"ג ס"ד: ח ל' הרמב"ם שם ממשנה הארוס והקטוס וכו' פ"ה דכלאים והיינו במיני זרעים שאינם נאכלים: ב ג"ז שם מכמה משניות שם בכלאים ועירובין דף צ"ג ע"א: י מהא דר' יאשיה וצייניתו לעיל בריש הסימן: ב מנחות דף ט"ו ע"ב: ז משנה סוף תמורה: ז פסחים דף כ"ו: ז ג"ז שם: ז ממשנה ה' פ"ה דכלאים ובכמה דוכתי: ע כר' יוסי ור"ש ממשנה ד' פ"ו דכלאים כיון דשמואל פסק כר' יוסי וא"ד דרב נמי סבר כותיה יבמות דף פ"ג ע"ב ועוד שר"ע עשה מעשה כר"ש וק"ל מעשה רב: פ שם מהירושלמי פ"ה: צ שם מהירושלמי פ"ו וכתב הכ"מ בשם ספר הבתים שאם לא נשתקעו ולא נתיאשו אינו מקדש כלל ופירוש נשתקעו נשכחו שם הכלים מאותו הקרקע ונקרא ע"ש האנס: ק משנה ד' פ"ו דכלאים: פ' יחתוך מלשון גורד אילנא: ר שם במשנה ד':

האנס יקצר הזרע מיד, ונאסרו בחלו של מועד. ואם לא מצא פועלים, יוסיף להם עד שליש בשכרן. בקשו ממנו יותר, או שלא מצא פועלים, הרי זה מבקש בנחת וקוצר. וואם נשתקה הזרע עד שיגיע לעונה שמקדש, הרי זה קדש ונאסרו שניהם.

מ. מאימתי תבואה או ירק מתקדשים, משנישירשו. וענבים, משניעשו כפול הלכן.

י. כרם שלא הגיעו ענביו להיות כפול הלכן אלא עדיו הם בסר, וזרע בתוכו ירק או תבואה, והשירשו, הרי זה לא קדש. ואף על פי כן קונסין אותו ואוסרין הזרע, אבל הבסר מתר. ואם עקר הזרע קדם שניעשו הענבים כפול הלכן, הרי זה מתר בהנאה. מקצתו נעשו כפול הלכן ומקצתו לא נעשו, את שניעשו נתקדשו, ואת שלא נעשו, מתרים.

יא. ענבים שנעשו כפול הלכן וזרע בצדן תבואה או מיני ירקות ולקט הזרע קדם שנישירשו, הרי זה מתר בהנאה. ואם השירשו אסור.

יב. גפן שיבשו העלים שלה ונפלו

י קדרה שתיבש הגפן בימי הקר, אסור לזרע בצדה ירק או תבואה, ואם זרע לא קדש. וכן הזרע בעצין שאינו נקוב המנח בכרם, לא קדש, ומכין אותו מכת מרדות. אבל עצין נקוב, הרי הוא פאריך.

יג. היה עובר בכרם ונפלו ממנו זרעים, או שניצאו עם הזבלים או עם המים, או שהיה זרע או זורה יבשדה לכן וסערתו הרוח לאחריו ונפלו הזרעים בכרם וצמחו, הרי זה לא נתקדש, שנאמר: אשר תזרע (דברים כב, ט) וזה לא זרע. וחייב לעקר כשיראה, ואם קימן הרי זה קדש. ואם סערתו הרוח לפניו וראה הזרעים שנפלו לכרם, הרי זה כזורע. וכיצד יעשה, אם צמחו העצבים, יהפכם במחרשה ודיו. ואם מצאם שנעשו אביב, ינפץ אותו אביב כדי להשחיתו, שהפל אסור בהנאה. ואם מצאם שנעשים דגן, הרי זה תשרף. ואם ראה אותם וקימם, הרי אלא ישרפו עם הגפנים הסמוכות להם.

יד. הרואה בכרם עשב שאין דרך בני אדם לזרעה, אף על פי שהוא רוצה בקיומו לכהמה או לרפואה, הרי זה לא קדש עד שיקים

באר הגולה

ש הרמב"ם שם ועי' במ"ש הר"ש שם בפירושו המשנה: ת שם במשנה ז': ו תוספת' פ"ד דכלאים: ז ממשנה שציינתי בסעיף ט': ט משנה ב' פ"ו דכלאים: ד אבל אם יבשה לגמרי ואינה עושה פרי מותר וכמ"ש הראב"ד וה"מ שם: ח ממשנה בשם ספ"ז דתני אינו מקדש ולא קטני מותר: ו משנה ד' פ"ה שם: ז מהירושלמי שם שאלו היה עושה כן בכרם אפי' סיערתו לאחריו אסור מאחר שהיה עוסק בעבירה: ח משנה שם פ"ה דכלאים: לעמוד הבא

פ.ט. באור הגויה

הלכות סכה סימן תרכט

ראויה לשכיבה, ^יאם היא קטנה, ^יסתמא * עומדת לשכיבה ומקבלת טמאה ואין מסככין בה אלא אם כן עשאה ^ילסכוך: ^ההנה "דהנינו שרב בני אותה העיר עושין אותה לסכוך (הרא"ש פרק קמא דסוכה). ואם היא גדולה, סתמא עומדת לסכוך ומסככין בה, ^יאלא אם כן עשאה לשכיבה (דהנינו שמונה המקום לשכב עליה). והני מלי שאין לה שפה, אבל אם יש לה שפה ^יבענין שראויה לקבל, ^באפלו אם נטל שפתה אין מסככין בה: ^ההנה במקום שנהגו לקבץ מחצלאות ^בבגנין כעין תקרה, ^כאין מסככין בהם (כל בו): ^ז. ^ייש להסתפק אם מותר להניח

באר היטב

אפלו גדולות שאין עומדין לשכיבה מכל מקום אין מסככין בהם משום גזרה שפא יטב תחת תקרת הבית, ועין ש"ז:

ה. ^לסכוך. אפלו עבר לה שפה כשרה, רדב"ז, מנן אברהם: ^ו. ^שמונה. ומקום שאין מנהג ידוע כלי עץ למא מותר לסכוך, כנסת הגדולה: ^ז. ^בגנין. רוצה לומר,

באור הלכה

ו * ^עומדת לשכיבה. עין במגן אברהם ובמקומות הללו סתם מחצלת נהני בין גיולה וכו' קטנה) לשכיבה, ופי' זה אפלו עשאו פשוט ^לסכוך, מכל מקום פסולין מדרבנן מהשעם פסק הרא"ש דמי יודע אם נעשו לשם סכוך, ואסורין מפני מראית העין. וחדשים מקרוב באו, שהתחילו במדינתו לסכוך במחצלות של ערבה אשר לא שער אבותינו, ואותם מחצלות מסתמא הם עומדים לשכב ולישב עליהם בעגלות, ואם כן יש בהם פסול מפני מראית העין אפלו עשאו לשם סכוך, ולכן כל שומר נפשו ירחק מהו, ובכשרו אם אותן מחצלות כבד נשתמשו בהם בעגלה אפלו לא לשכיבה וישיבה רק לקבל, פסולים מדאורחא וכו', עד כאן לשון הבכור יעקב. ^אמנם בספר בית מאיר כתב, שבשעורו גם כן מצא ענין נהנה שמסככים בענפי ערבות גדולים, קורין אותן בלעז ערבי, ואותן הקעריב באמת רב תקנון וגדולתם הניו בעגלות, ומכל ומה לא יועיל אפלו אם יאלו, אף אותן שמסככים בהם, היו גם כן בתארים באפן שהיה שך לומר עליהו סתמיהו להניחם תוך העגלות וכו', ואם כן לדעת הרא"ש לא יועיל אפלו אם העשיה היה בפרוש לשם סכוך. ^אמנם רואה אני שאלו הקעריב, שאין להם שום בית קבול אלא פשוטים, אינם נעשים כלל באפן זה להניחם תוך העגלות, והנעשים לעגלות יש להם תוך עשויים עם שוליים ואחוריים, ואלו שאינם אלא עד אחד פשוט, אף אלו היו נעשים להציגם מן הצד תוך עגלות אינם אלא למחצה להפסיק שלא יפל דבר מן צד העגלה, שאינם מקבלים שום טמאה וכו', ובכשר שהם גדולים, מה שאין דרכם כלל להניחם תוך עגלות, ומכל שכן שנתנו בפרוש אצל האסון לשכב בהם, דכשרים בלי שום גמגום, עד כאן לשונו.

^יראויה לקבל. רוצה לומר, כיון שראויה לקבל, הרי יש עליה שם כלי ומקבלת טמאה ואין מסככין בה. ^יו. והני מלי בסתמא, אז אמרין דכיון שיש לה שפה מוכח דנעשית לקבלה וממילא מקבלת טמאה, אבל אם דעתו בהדיא לסכוך, אף על פי שיש לה שפה אינה מקבלת טמאה, וקבול זה אינו חשיב כלום כיון שאינה עשויה לקבלה. ^יו. ויש מאחרונים שסוברין, דכיון שיש לה שפה, ככל גוני מקבלת טמאה ואין מסככין בה: ^כ. ^אפלו אם נטל שפתה. דמאי דכל שכרי כלים שאין מסככין בהם מדרבנן, וכנ"ל בסעיף ב: ^כ. ^אין מסככין בהם. רוצה לומר, אפלו נעשו לסכוך שאין מקבלין טמאה, גזרה שפא יטב תחת תקרת הבית ששעשו ומחצלאות של תקרת הבית פסולין מן התורה, שלא הקבעו שם לשם צל אלא לדירה:

ז כב. ^יש להסתפק אם מותר וכו'. יש מאחרונים ^ישמפרשי דהספק הוא אם מותר לסכוך בסלמות וימירי שהסלם הוא רחב אדבעה טפחים, דסכוך פסול אינו פוסל באמצע פחות מארבעה טפחים. כדלקמן בסימן תרל"ב. ומקום הספק הוא מפני שהוא פשוט כלי עץ, שאינו מקבל טמאה אפלו מדרבנן, ויש צד לאסור, כיון דיש נקבים בירכי הסלם שהשליכות תקיעות בהם, דמי לבית קבול. ^יו. ויש מאחרונים שמפרשי דמירי בסלם שאינו רחב, דאי הוה רחב ^יבדאי יש לנו להחמיר, דדמי לבית קבול ואין לסכוך בו, אלא מקום הספק הוא, דהלא על כל פנים בכלל מעמיד הוא, ואפשר דיש לנו להחמיר שלא להעמיד בדבר המקבל טמאה שפא יבא לסכוך בו, ואף על גב שמעמידין הסכוך על כתל אבנים, משום דלא שכיח שסכוך בהם, וכן העתיקו ^כ. כמה אחרונים לדינא, דלכתחלה יש לזהר שלא להעמיד הסכוך בדבר המקבל טמאה, אכן בדרייבד או שאין לו שפא דברים, קימא לן דמותר להעמיד הסכוך בדבר המקבל טמאה, כדמובח בסוף סימן תרל:

שער הצינו

לה. פיר מדרים ושאר אחרונים, והנינו, מדרבנן, דמי ידע שעשאה לסכוך ואין כלי עץ למא לסכוך בהו, וכמו שכתב הרא"ש, וצין בבאור הלכה אודות מה שנהגו כהנים באיזה מקומות לסכוך בענפי ערבות קלועים: ^ל. מנן אברהם בשם רדב"ז בחלק ד' בסמן צו, פ' עירך לומר, שצ"ל לדינא גם כנסת הגדולה והעלת שבת: ^ל. לבשו, והובא באלף ובה: ^ז. ^ל. ש"ז בסעיף קטן ט' וימנן אברהם בתרין הראשון. ובסעיף קטן י' תרן הש"ז, דאפילו אם נימא דבעלמא מעמיד מותר, הובא יש לחוש שפא יבא להרבות בסלמות לסכוך בהם: ^ל. מנן אברהם: ^מ. ומה דהקל בתרומת הדשן מירי בסלם שנקוב מעבר לעבר, ואם כן אינו בית קבול, או שהשליכות תקיע על גבי ירכותיו. וצין בבאור הגר"א שהוכיח דסלם קח שאין בו נקבים אינו שפא אפלו מדרבנן: ^{מא}. מנן אברהם במסקנתו והגרי"ו ודך החיים תחא אדם ובגדי ישיע:

כד. ר"ן, והנינו, שהיא כקומת איש ומעט יותר, אבל יותר מזה מותר גדולה ובכור יעקב: ^{כח}. ש"ז וחקר משה: ^{כו}. וכן תרמ"א להעמיד בזה דעת הרא"ש, ולאפוקי מדעת ר' ישעיה המובא בהרא"ש ודעתו ודעתו ודעתו: ^{כז}. חזק משה ושאר אחרונים: ^{כט}. שם, וכן כתב האמון ר' עקיבא איגר בחורשיו: ^ל. יותר מזה, דאפלו אם עשאה בתרין לסכוך בו כן לא מהני, דמי יודע שעשאה לסכוך נשם בראש ושאר פוסקים לשיטה זו: ^{לא}. עין בחורשיו ר' עקיבא איגר בעשאר בקשיא, ולדברינו מישב: ^{לב}. מנן אברהם. וזה דוקא כהנה מן האפן שעשה סתם, אבל כהנה מחצלת שכבר נשתמשו בהו, פסולין לסכוך אפלו במקום שאין מנהג ידוע, דספק דאורחא הוא, שפא נשתמש בהו לשכיבה ובכור יעקב: ^{לג}. מנן אברהם בשם מעגל צדק, וקצתו קדריהם בעשור: ^{לד}. אפלו גדולות והגרי"ו ולכשי שיר, וכן שמע בעשור:

לוח עמוד הדימי: יום ג ב תשרי תשעו ♦ יום ד ט תשרי תשסב ♦ יום ה יז אלול תשסו ♦ יום ו יט אב תשנא ♦ ש"כ כד תמוז תשצו ♦ יום א א תמוז תתא

ליה כביכול כאלו גרים ליה לאתפסקא לעילא, כדון (איוב יד) אלו מים מני ים ונהר יתריב ויבש, הואיל ובר נש אתקם לתתא כדוגמא דלעילא, מאן דמקוריה ימש מלמעבד פירין, כגון דין דלא בעא למיתב איתתא, או נסיב לה דאשתדל ולא יביל, אלו דהרין תפסין אינון דא מדא, (או ס"א תהא) דמיש מלמעבד פירין, לית ליה תקנה לעולם.

מענת לא יוכל לתקן, (קהלת א) בגין דלא בעא למיתב איתתא ולאשתדלאל בפריה ורביה, ותהא דאשתדל ונסב איתתא ולא יביל, דא מתקנן בפריקה דקריב ליה דהוא אחוי, ותהא דמית בלא בגין) כד נפיק מהאי עלמא ההוא בר נש לא עאל בפרגודא ולא נטיל חולק בההוא עלמא (ונשמתי לא אתבלייל באתר דכל נשמתי אתבלייל, ואתגור דייקניה מתקן. תהא הוא דכתיב, (ויקרא כב) ונתקרה הפגש תמיא מלפני, הואיל וכדין הוא, כדא ליה קדשא בריך הוא פריק (דף קפו ע"א) דייקניה ליה מינדא דמתבליין, ודא אחוי דקריב ליה שנאמר (דברים כה) כי ישובו אחים יחדיו וגו'. וכתיב בא אל אשת אחיך ויבם אותה וגו'. בגין דנשמתי לא עאלת קמיא קדשא בריך הוא, אלא היא

קמיא לבר. בגין דלא זכה לאתקרא בהאי עלמא בההוא גופא. מאן דלא זכה בהאי אתר, יתק לאתר אתרא ויבין ביה. כגוןאנא דא אעא דדליק ונתקרא לא סליק ובשטן ליה וסלק נהורא ביה ויגמיר. אעא הוא אדם דכתיב (שם כ) כי האדם עץ השדה. רצונו לומר בר נש כד איהו בהאי עלמא ואול ותיב ואביל ויחתי ואנוניא באיתתא ולא יביל לבגין. דא הוא אעא דדליק ונתקרא לא סליק, כלומר נשמתי לא זכאת בההוא גופא לאתקרא אלא איהי בחשוקא.

תא חזי, כתיב, (ישעיה מה) לא תהו בראה לשבת יצרה, דקדשא בריך הוא בגין דא עבד ליה לבר נש כדקא יאות דאמרון. וקדשא בריך הוא עבד טיבו עם עלמא. תא חזי, מה כתיב, (בראשית כח) ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, ודא דנשמתי אתת לאתתקנא במלקדמין. תא חזי, ההוא גופא מה כתיב, (ישעיה גג) ויין חפץ דכאן החלי אם תשים

תרגום לשון הוזהר

(קהלת א) מענת לא יוכל לתקן, משום שלא רצה לשא אשה ולהשתדל בפריה ורביה, ואותו שהשתדל ונשב אשה ולא יביל, זה מתקן בגואלו שיקריב לו, ותהא אחוי של אותו מת בלי בגין.) **כשיצא מן העולם הזה, אותו האיש לא נכנס לפרגוד ולא נוטל חלק בעולם ההוא** (ונשמתי לא נקבלת בעקום שכל הנשמתי נקבלו, ונגזרת דמותו משם, וזה שקיבו ונתקרה הפגש תמיא מלפני. הואיל ובר נש, בורא לו הקדוש בריך הוא גואל שנאלצו מיד המפחיתים, וזה אחוי שקריב אליו, שנאמר (דברים כה) כי ישובו אחים יחדיו וגו'. וכתוב בא אל אשת אחיך ויבם אותה וגו', משום שנשמתי לא נכנסת לפני הקדוש בריך הוא, אלא היא עומדת בחוץ, משום שלא ילקיח בעולם הזה בגוף ההוא.

בא ראה, כתוב (ישעיה מה) לא תהו בראה לשבת יצרה, שמשום כך עשה הקדוש בריך הוא את האדם כראוי, כמו שאמרנו, והקדוש בריך הוא עושה חסד עם העולם בא ראה מה כתוב, (בראשית כח) ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. סוד הנשמה שבאה להתתקן כמו מקדם.

בא ראה באותו הגוף מה כתוב, (ישעיה גג) וה' חפץ דכאן החלי אם תשים אדם נפשו וראה ורע יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצלת. וה' חפץ דכאן, בפסוק הזה יש להסתכל, למה חפץ? כדי שיטתה. אם תשים אדם – הנה צריך להיות אם ישים אדם מה זה אם תשים? אלא על הנשמה

אדם נפשו וראה ורע יאריך ימים וחפץ יי בידו יצלת. ויין חפץ דכאן, האי קרא אית לאסתכלא ביה, אמאי חפץ בגין דיתדבי. אם תשים אדם, אם ישים אדם מיכעז ליה, מאי אם תשים. אלא לנשמתי אהדר מלה. אי ההיא נשמתי בעיא לאתתקנא כדקא יאות, וראה ורע. בגין דההיא נשמתי אולת ושאטת ואיהי זמינא לאעלא בההוא ורע דאתעסק בה בר נש פריה ורביה, וכדין יאריך ימים. וחפץ יי דא אורייתא בידיה אעלח.

תא חזי, אף על גב דבר נש אשתדל באורייתא ימאא וליילא, ומקוריה ומבועיה קיימא ביה למגנא, לית ליה אתר לאעלא לפרגודא. והא אתמר דבירא דמא אי ההוא מקורא ומבועא לא עאל ביה, לאו איהו

באר, דבירא ומקורא, כדקא אינון, ורעא חדא איהו, ואוקימנא.

כתיב, (תהלים קכו) שוא לכם משכמי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שגא. תא חזי, כמה חביבין אינון מלי דאורייתא. דכל מלה ומלה דאורייתא אית ביה רזין עלאין קדישין. והא אתמר דכד יבב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל, כל גניזין עלאין קדישין פלהו יבב להו (ובלח) באורייתא, וכלהו אתיהיבו להו לישראל בשעתא דכבילו אורייתא בסיני.

תא חזי, שוא לכם משכמי קום, אלין אינון יחידים דאשתכחו, דלאו אינון דבר ונוקבא כדקא יאות, ואקדמן בצפרא לעבידתיהו. כמה

תרגום לשון הוזהר

בא ראה כמה הם חביבים דברי התורה, שבכל דבר ודבר בתורה יש בו סודות עליונים קדושים, והרי נאמר שכאשר נתן הקדוש בריך הוא התורה לישראל, את כל הגנוים העליונים הקדושים כלם נתן להם (ובלח) בתורה, וכלם נתנו לישראל בשעה שקבלו התורה בסיני.

בא ראה, שוא לכם משכמי קום – אלו הם היחידים שנמצאים, שאינם זכר ונקבה כראוי, ומקיימים בבקר לעבודתם, כמו שנאמר (קהלת ד) יש אחד ואין שני וגו', ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת – מאחרים המנוחה, כמו שנאמר כי בו שבת, משום שהאשה אל האדם היא נחת ודאי אצלו.

כתוב (תהלים קכו) שוא לכם משכמי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שגא.

דָּאָתָּ אָמַר, (וקלות ד') לֹש אָחֵד וְאֵין שְׁנֵי וְגו' וְאֵין קֶץ לְכָל עֲמֻלוֹ. מֵאַחֲרֵי שְׁבֹת. מֵאַחֲרֵין נִיחָא, כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר, כִּי בּוֹ שְׁבֹת. בְּגִין דָּאָתָּתָא לְגַבִּי בּוֹ נֶשׁ אִיהִי נִיחָא לְגַבִּיהַּ וְדָאִי.

אֲכִילִי לֶחֶם הַעֲצָבִים, מֵאִי לֶחֶם הַעֲצָבִים. דְּכֵד בּוֹ נֶשׁ אִית לִיה בְּגִין, הֵהוּא נִחָמָא דְאָכִיל, אָכִיל לִיה בְּחֻדָּה וּבְרַעוּתָא דְלִפְא. וְהֵהוּא דְלִית לִיה בְּגִין, הֵהוּא נִחָמָא דְאָכִיל אִיהוּ נִחָמָא דְעֲצִיבוֹ. וְאֵלִין אֵינוֹן אוֹכְלִי לֶחֶם הַעֲצָבִים וְדָאִי.

כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שְׁנָא, מֵאִי יִתֵּן לִידִידוֹ, דָּא הוּא דְמִקְרִיָּה מְבַרְךְ, דְקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לִיה שְׁנָה בְּהֵהוּא עֲלֵמָא כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר, (משלי א) וְשִׁכְבְּתָּ וְעֲרַבָה שְׁנִתָּךְ. בְּגִין דָּאִית לִיה חוּלְקָא כְּעֲלֵמָא דָּאָתָּי. בְּגִין

דְּהֵהוּא בּוֹ נֶשׁ שְׂכִיב וְיִתְהַנֵּי בְּהֵהוּא עֲלֵמָא דָּאָתָּי כְּדָקָא יָאוּת.

לֹש אָחֵד וְאֵין שְׁנֵי וְגו'. לֹש אָחֵד, דָּא הוּא בּוֹ נֶשׁ דָּאִיהוּ יִחִידָאִי כְּעֲלֵמָא, לֹא יִחִידָאִי כְּדָקָא יָאוּת, אֲלֵא דָּאִיהוּ בְּלֵא זְוּגָא. וְאֵין שְׁנֵי דְלִית עֲמִיה סִמְךָ. גַּם בּוֹ, דְיוֹקִים שְׁמִיה בְּיִשְׂרָאֵל לֹא שְׂבִק. וְאַח אֵין לּוֹ לְאַיִתָּתָא לִיה לְתַקְוָנָא.

וְאֵין קֶץ לְכָל עֲמֻלוֹ, דָּאִיהוּ עֲמַל תְּדִיר דְאֶקְדִּים יִמָּא וְלִילֵא. גַּם עֵינוֹ לֹא תִשְׁבַּע עֶשֶׂר, וְלִית לִיה לִפָּא לְאַשְׁחָא וּלְמִימַר לְמִי אֲנִי עֲמַל. וּמְחַסֵּר אֵת נַפְשִׁי (דף קפז ע"ב) מִטְּוֹבָה. וְאִי תִימָא דְבְּגִין דְּיִכּוּל וְיִשְׁתִּי יִתִּיר וְיַעֲבֹד מִשְׁתַּיָּא בְּכָל יוֹמָא תְּדִיר, לֹא הָכִי. דְּהָא נַפְשָׁא לֹא אִתְהַנֵּי מִנִּיהַ, אֲלֵא וְדָאִי אִיהוּ מְחַסֵּר לְנַפְשִׁיהַ מִטְּוִיבָה דְּנִהוּרָא דְעֲלֵמָא דָּאָתָּי. בְּגִין

דְּדָא הִיא נַפְשָׁא חֲסֵרָא, דְּלֹא אִשְׁתַּלְמִית כְּדָקָא יָאוּת. תָּא חֲזִי, כְּמָה חֵס קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עוֹבְדוֹי, בְּגִין דְּקָא כְּעִי דְיִתְפַּקֵּן, וְלֹא יִתְאַבִּיד מִהֵהוּא עֲלֵמָא דָּאָתָּי כְּדָקָאָמְרִן.

רַבִּי חֲזִיָּא כְּעָא, הָאִי דָּאִיהוּ זַכָּאָה שְׁלִימָא וְאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא יוֹמִי וְלִילִי וְכָל עוֹבְדוֹי לְשִׁמָּא דְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא זָכָה לְבִין בְּהָאִי עֲלֵמָא כְּגוֹן דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּהוּ וְלֹא זָכָה, אוֹ דְהוּוֹ לִיה וּמִיתוּ. מָה אֵינוֹן לְעֲלֵמָא דָּאָתָּי. אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, עוֹבְדוֹי וְהֵהוּא אוֹרֵייתָא, קָא מְגִינֵן עֲלִיה לְהֵהוּא עֲלֵמָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֲלִייהוּ וְעַל אֵינוֹן זַכָּאִי קֶשׁוּט, (כְּמָה רַבִּי יוֹחָנָן דְּחָזִי לִיה בְּגִין וּמִיתוּ, וְכֵן רַבִּי יוֹחָנָן דְּאִיהוּ עֲקָר) עֲלִייהוּ כְּתִיב, (ישעיה

תרגום לשון הזהר

בֹּא רָאָה, צְדִיק שְׁלֵם שְׁהִי בּוֹ כָּל אֱלֹה וְהַשְׁלֵם כְּרָאוֹי וּמַת בְּלִי בְּנִים, וְהִנֵּה יוֹרֵשׁ מְקוֹמוֹ בְּעוֹלָם הָרֹאָה – הָאֵם אִשְׁתוּ צְרִיכָה יְבוֹם אִם תֹּאמַר שְׁצָרִיכָה בְּהֵם וְלֹא זָכָה לְבָנִים בְּעוֹלָם הָהוּא, חֲזִי נָה לְרִיקְנוֹת, שְׁחֲרִי אֵת מְקוֹמוֹ יָרֵשׁ בְּעוֹלָם הָהוּא.

אֲלֵא וְדָאִי צְרִיכָה לִיבוֹם, מִשּׁוּם שְׂאִינְגוּ יוֹרְעִים אִם הָיָה שְׁלֵם בְּמַעֲשָׂיו וְאִם לֹא. וְאִם הִיא מְתִיבָמַת, זֶה לֹא הָיָה בְּרִיקְנוֹת, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ מְקוֹם לְקוֹדֶשׁ–בְּרוּךְ–הוּא לְאִישׁ הַזֶּה שְׁהִי בְּעוֹלָם וּמַת בְּלִי בְּנִים וְגוֹאֵל לֹא הָיָה לוֹ בְּעוֹלָם. כִּיִּן שֶׁהַצְּדִיק הַשְׁלֵם הָיָה מֵת וְאִשְׁתוּ מְתִיבָמַת, וְהוּא יָרֵשׁ אֵת מְקוֹמוֹ, בֹּא הָאִישׁ הַהוּא וּמִשְׁתַּלֵּם כָּאֵן, וּבִין כֶּךָ וּבִין כֶּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לוֹ מְקוֹם לְעוֹלָם עַד שְׁמִינֹת הַצְּדִיק הַשְׁלֵם הַזֶּה וְהוּא יִשְׁתַּלֵּם בְּעוֹלָם. זֶהוּ לְעַמּוּד הַבַּיִת

תרגום לשון הזהר

שְׂקִים שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל לֹא הָשָׂאִיר. וְאַח אֵין לוֹ – שְׂכִיבָא אוֹתוֹ לְתַקְוָן.

וְאֵין קֶץ לְכָל עֲמֻלוֹ – שְׁהוּא עֲמַל תְּמִיד, שְׂמַקְדִּים יוֹם וְלַיְלָה. גַּם עֵינוֹ לֹא תִשְׁבַּע עֶשֶׂר – וְאֵין לוֹ לֵב לְהִשְׁגִּיחַ וְלוֹמַר, לְמִי אֲנִי עֲמַל וּמְחַסֵּר אֵת נַפְשִׁי מִטְּוִיבָה.

וְאִם תֹּאמַר שְׂכִיבִי שִׂיאֵכֵל וְיִשְׁתָּה יוֹתֵר וְיַעֲשֶׂה מִשְׁתָּה בְּכָל יוֹם תְּמִיד – לֹא כֶךָ, שְׁחֲרִי הַנֶּפֶשׁ אֵינָה נִהְיָת מְפֻנָּה. אֲלֵא וְדָאִי הוּא מְחַסֵּר אֵת נַפְשׁוֹ מִטְּוִיבָה שֶׁל הָאֵלֶּה שֶׁל הָעוֹלָם הֵבֵא מִשּׁוּם שְׁוִחָה נַפְשׁ חֲסִדָּה, שְׁלֵא הִשְׁלֵמָה כְּרָאוֹי. בֹּא רָאָה כְּמָה חֵס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מַעֲשָׂיו, מִשּׁוּם שֶׁרוּצָה שִׁתְּקֵן וְלֹא יִאבֵּד מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם הֵבֵא, כְּמֹה שְׂאָמְרִנּוּ.

מַעֲמַד בָּאתִי בַּמַּעֲמָקִים וּשְׁכַלְתִּי
שִׁטְפֹתַי: ^ה יַגְעֲמִי בְּקֶרְאִי נַחַר גְּרוֹנִי
כָּלִי עֵינִי מִיַּחַל לֹאֲלֹהִי: ^ה רָבוּ
מִשְׁעֲרוֹת רֹאשִׁי שְׁנָאִי חָגָם עֲצָמוֹ
מַצְמִיתִי אִיבִי שָׁקָר אֲשֶׁר לֹא-יִזְלֹתִי אֶז
אֲשִׁיב: ^ו אֱלֹהִים אַתָּה יִדְעַתְּ לֹאֲלֹתִי
וְאֲשַׁמֹּתִי מִמֶּךָ לֹא-נִבְחָדוּ: ^ז אֲלִי-יָבֹשׁוּ
כִי ^ח קִיָּף אֲדֹנִי יְהוָה קִרֵּי אֱלֹהִים צִבְאוֹת
אֲלִי-יִכְלָמוּ כִי מִבְּקֶשְׁךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
^ח כִּי-עֲלִיד נִשְׁאֲתִי חֶרֶף כִּסְתָה כְלָמָה
פָּנִי: ^ט מוֹדָר הֵייתִי לְאֹחִי וְנִכְרִי לְכָנִי
אֹמִי: ^י כִּי-קָנַת בֵּיתְךָ אֶכְלֹתִנִּי
וְחֶרְפוֹת חֹרְפֶיךָ נָכְלוּ עָלַי: ^{יא} וְאִבְכָּה
בְּצֹם נִפְשִׁי וְתָהִי לְחֶרְפוֹת לִי:
^{יב} וְאַתָּה לְבוּשִׁי שָׁק וְאַהִי לְהֵם
לְמַשָּׁל: ^{יג} יִשְׁיָחוּ בִי יִשְׁכְּבִי שָׁעַר
וְנִגְיֹנוֹת שׁוֹתִי שָׁכַר: ^{יד} וְאֹנִי
תַּפְלִיתִי-לָךְ ^{טו} יְהוָה עַת רָצוֹן אֱלֹהִים
בְּרִב-חֲסֶדְךָ עֲנֵנִי בְּאַמֶּת יִשְׁעֶךָ:
^{טז} הַצִּילֵנִי מִטֵּיט וְאֶל-אַטְבַּעַה אֲנַעֲלָה
מִשְׁנָאִי וּמִמַּעֲמָקִי-מִיָּם:
^{יז} אֶל-תִּשְׁטַפְנִי ^{יח} שְׁכַלְתִּי מִיָּם וְאֶל-
תִּבְלַעֲנִי מִצִּלָּה וְאֶל-תִּאֲטֹר-עָלַי בְּאֹר
פִּיה: ^{יט} עֲנֵנִי יְהוָה כִּי-טוֹב חֲסֶדְךָ כְּרֹב
רַחֲמֶיךָ פָּנָה אֵלַי: ^כ וְאֶל-תִּסְתֵּר פָּנֶיךָ
מִעַבְדְּךָ כִּי-צִר־לִי מִהֵרָ עֲנֵנִי: ^{כא} קִרְבָּה
אֶל-נִפְשִׁי גֹאֲלָה לְמַעַן אִיבִי פָדֵנִי:
^{כב} אַתָּה יִדְעַתְּ חֶרְפְּתִי וּבִשְׁתִּי וּכְלָמְתִּי
נִגְדָּךְ כִּלְ-צוֹרָרִי: ^{כג} חֶרֶף ^{כד} שְׁכָרָה

^ה יִשְׁיָחוּ וְיִשְׁמָחוּ ^ו בָּךְ כִּלְ-מִבְּקֶשְׁךָ
וְיִאֲמְרוּ תְּמִיד יִגְדַּל אֱלֹהִים אֲהִבִּי
יִשְׁרָעֲתָךְ: ^ז וְאֹנִי ^ח עֲנִי וְאִבְיוֹן אֱלֹהִים
חֹשֶׁה לִי עֲזָרִי וּמִפְלְטִי אַתָּה יְהוָה
אֶל-תִּאֲחֹר:
עא ^א בָּךְ-יְהוָה חֲסִיתִי אֶל-אֲבוֹשָׁה
לְעוֹלָם: ^ב בְּצִדְקָתְךָ תַּצִּילֵנִי
וּתְפַלְטֵנִי הִטָּה-אֵלַי אֲזִנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי:
^ג הִיָּה לִי ^ד לְצוּר מַעֲוֹן לְבֹא תְּמִיד
צִוִּיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי-סֹלֵעִי וּמַצּוֹדֵתִי
אַתָּה: ^ה אֱלֹהֵי פִלְטֵנִי מִיַּד רָשָׁע מִכָּף
מַעֲזֹל וְחוֹמֶץ: ^ו כִּי-אַתָּה חֲקוּנִתִּי אֲדֹנִי
יְהוָה קִרֵּי אֱלֹהִים מִבְּטָחִי מוֹעֲדִי: ^ז עֲלִיד ^ח
נִסְמַכְתִּי מִפְּטָן מִמַּעַי אֹמִי אַתָּה גּוֹזִי
בָּךְ תִּהְלֹתִי תְּמִיד: ^ט כְּמוֹפֶת הֵייתִי
לְרִבִּים וְאַתָּה מַחֲסִי-עֹז: ^י יִמְלֹא פִי
תִּהְלֹתְךָ כִּלְ-חַיִּים תִּפְאֶרֶתְךָ: ^{יא} אֶל-
תִּשְׁלִיכֵנִי לַעַת זִקְנָה כְּכֹלֹת כָּחִי אֶל-
תַּעֲזֹבֵנִי: ^{יב} כִּי-אֲמָרוּ אוֹיְבֵי לִי וְשֹׁמְרֵי
נִפְשִׁי נִוְעֲצוּ יַחְדָּר: ^{יג} לֵאמֹר אֱלֹהִים
עֲזָבוּ רַדְפוּ וְתַפְשׁוּהוּ כִּי-אֵין מִצִּיל:
^{יד} אֱלֹהִים אֶל-תִּרְחַק מִמֶּנִּי אֱלֹהֵי
לְעֻזֹּתִי חִישָׁה חֹשֶׁה: ^{טו} יִבְשׁוּ יִכְלֹ
שֹׁטְנֵי נִפְשִׁי יַעֲטוּ חֶרֶף וּכְלָמָה
מִבְּקֶשְׁי רַעֲתִי: ^{טז} וְאֹנִי תְּמִיד אֵיחָל
וְהוֹסַפְתִּי עַל-כִּלְ-תִּהְלֹתְךָ: ^{יז} פִּי יִסְפָּר
צִדְקָתְךָ כִּלְ-חַיִּים תִּשְׁרַעֲתָךְ כִּי לֹא
יִדְעָתִי סִפְרוֹת: ^{יח} אֲבֹא בְּגִבּוֹרֹת אֲדֹנִי
יְהוָה קִרֵּי אֱלֹהִים אֲזִכִּיר צִדְקָתְךָ לְכֹדֶךָ:

^י אֱלֹהִים לְמַדְתִּנִּי מוֹעֲדִי וְעַד-הֵנָּה
אֲגִיד נִפְלְאוֹתֶיךָ: ^{יא} וְגַם עַד-זִקְנָה ^{יב}
וְשִׁיבָה אֱלֹהִים אֶל-תַּעֲזֹבֵנִי עַד-אֲגִיד
וְזוֹעֶךָ לְדוֹר לְכָל-יָבוֹא גְבוּרָתְךָ:
^{יג} וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד-מָרוֹם אֲשֶׁר-
עֲשִׂיתָ גְדֻלוֹת אֱלֹהִים מִי כְמוֹךָ: ^{יד} אֲשֶׁר
הִרְאִיתָ ^{טו} הִרְאִיתָ ^{טז} אֶצְרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת
תִּשׁוּב תִּחְיֶינִי וּמִתְהַמּוֹת הָאָרֶץ
תִּשׁוּב תִּשְׁלֹט תַּעֲלֵנִי: ^{יז} כֹּא תִרָּב ^{יח} גְּדֻלַּתִּי
וְתִסָּב תִּנְחַמְנִי: ^{יט} כֹּא גִם-אֲנִי ^כ אֹדֶךָ
כְּכִלְ-נִכָּל אַמְתְּךָ אֱלֹהֵי אֲזַמְרָה לָךְ
כְּכֹדֶר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: ^{כא} תִּרְנָנָה שְׁפָתִי
כִּי אֲזַמְרָה-לָךְ וְנִפְשִׁי אֲשֶׁר פָּדִיתָ:
^{כב} גִּם-לְשׁוֹנִי כִלְ-חַיִּים תִּהְגֶּה צִדְקָתְךָ
כִּי-יִבְשׁוּ כִי-יִחַפְּרוּ מִבְּקֶשְׁי רַעֲתִי:
יוס תמישי ^{יד לחודש}
עב ^א לְשַׁלְמָה ^ב אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ
לְמַלְךָ תָּזַן וְצִדְקָתְךָ לְכוֹן-מֶלֶךְ:
^ג יָדִין עִמָּךְ בְּצֶדֶק וְעֲנִיֶיךָ בְּמִשְׁפָּט:
^ד יִשְׁאוּ הָרִים שְׁלֹם לְעַם וְגִבְעוֹת
בְּצִדְקָה: ^ה יִשְׁפָּט ^ו עֲנִי-עַם יוֹשִׁיעַ
לְבָנֵי אֲבִיוֹן וְיִדְכָּא עוֹשֶׁק: ^ז יִירָאוּךְ
עַם-שְׁמִשׁ וּלְפָנֶי יָרוֹחַ דּוֹר דּוֹרִים:
^ח יִירָד כְּמִטֵּר עַל-גִּזְרֵי כְּרִיבִים וְזוֹיֵף
אָרֶץ: ^ט יִפְרַח בְּיָמָיו צִדִּיק וְרֹב שְׁלֹם
עַד-כָּלִי יָרוֹחַ: ^י וְיִירָד מִיָּם עַד-יָם
וּמִנְהָר עַד-אֲפִסִּי-אָרֶץ: ^{יא} לְפָנָיו יִכְרַעוּ
צִיִּים וְאִיבֵיו עֶפְרָה יִלְחָכוּ: ^{יב} יִמְלֹכִי
תִּרְשִׁישׁ וְאִיִּים מִנְחָה יִשִּׁיבוּ מִלְכִּי

שָׁבָא וּסְבָא אֲשֶׁכָּר יִקְרִיבוּ: יִדְבְּרוּ: ט שְׁתּוֹ בְּשָׁמִים פִּיהֶם וְלִשְׁוֹנָם
 יִשְׁתַּחֲוּוּ-לוֹ כָּל-מַלְכִים כָּל-גּוֹיִם יִשְׁתַּחֲוּוּ-לוֹ: יב פִּי-יִצְלִיל אֲבִיזֹן מִשְׁנַע
 וְעֵינִי וְאֵי-עֵזֶר לוֹ: יג יָחַס עַל-דֶּל וְאֲבִיזֹן וְנִפְשׁוֹת אֲבִיזִינִים יוֹשִׁיעַ:
 יד מִתּוֹךְ וּמַחֲמָם יִגָּאֵל נִפְשָׁם וַיִּיקָר דָּמָם בְּעֵינָיו: טו וַיַּחֲי וַיִּתֵּן-לוֹ מִזֶּהָב
 שָׁבָא וַיִּתְּפֹלֵל בַּעֲדוֹ תַּמִּיד כָּל-יְהִיּוֹם יִבְרַכְנָהוּ: טז יְהִי פֶסֶת-כָּר אֶבְרָר
 כְּרָאשׁ הָרִים יִרְעַשׁ כִּלְכִּיזֹן פְּרִיז וַיִּצְיִצּוּ מְעִיר כַּעֲשָׁב הָאֲרָץ: יז יְהִי
 שְׁמוֹ אֶלְעֹלֶם לִפְנֵי-שָׁמַשׁ: יח יִזּוֹן שְׁמוֹ וַיִּתְּבָרְכוּ בוֹ כָּל-גּוֹיִם יִאֲשֹׁרוּהוּ: יט
 כָּרֹךְ אֶלֶּהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדוֹ: כ וְכָרֹךְ אֶשֶׁם
 כְּבוֹדוֹ לְעֹלָם וַיִּמְלֵא כְּבוֹדוֹ אֶת-כָּל הָאֲרָץ אֲמֵן אֲמֵן: כב כָּל תַּפְלוֹת דָּוִד
 כְּוִי-יִשִּׁי:

ספר לים רביעי שמישי

עג * מזמור לאֲסָף אֶךְ טוֹב לִישְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרִי לְבָב: כ וְאֲנִי כַּמַּעַט
 נָטִי וְגִלְגִּי כָאֵין שִׁבְחָה שִׁפְכוּ אֲשָׁרִי: ג כִּי-קִנְיָנִיתִי בְּהוֹלִלִים שְׁלוֹם רְשָׁעִים
 אֲרָאָה: ד כִּי אֵין חֲרָצֻכּוֹת לְמוֹתָם וּבְרִיא אוֹלָם: ה בַּעֲמַל אֲנוֹשׁ אֵינָמוּ
 וְעַם-אָדָם לֹא יִגָּעוּ: ו לָכֵן עֲנַקְתָּמוּ גִּזְיוֹה יַעֲטֹף-שִׁית חָמָס לָמוּ: ז יִצְא
 מִחֶלֶב עֵינָמוּ עֲבָדוֹ מִשְׁפִּיּוֹת לְבָב: ח יִמְיָקוּ אֶל וַיִּדְבְּרוּ כָרַע עֲשָׂק מִמֶּרֶם

עב * מִשְׁפִּיל לְאֲסָף לְמָה אֱלֹהִים זִנְחָת לְגִצָּח יַעֲשֶׂן אֶפְרָ בַּעֲזָן

מִרְעִיתָךְ: ב זָכָר עֲדַתְךָ אֶלְיָה קָדָם גִּאֲלֵת שִׁבְט בְּחַלְתָּךְ הִרְצִיזֹן זָה אֶלְיָה
 שִׁבְנָתָ בּוֹ: ג הָרִימָה פַּעֲמֶיךָ לְמִשְׁאוֹת נִצַּח כָּל-הָרַע אוֹיֵב בַּקָּדָשׁ: ד שְׁאֲנוּ
 אֲרִירֶךְ בַּקָּרֵב מוֹעֲדֶךָ שְׁמוֹ אוֹתָתָם אֶתוֹת: ה יִדְעֵה כִּמְכִּיא לְמַעַלָּה בְּסִבְךָ
 עֵץ בְּרָדָמוֹת: ו וְעַתָּה פִּתְחִיָּה יָחִיד בְּכִשְׁוִיל וְכִילָפוֹת יְחַלְמוֹן: ז שְׁלַחוּ
 בְּאֵשׁ מִקֹּדֶשְׁךָ לְאֲרָץ חֲלָלוּ מִשְׁכַּן-שְׁמֶךָ: ח אֲמָרוּ בְּלִבָּם גִּינָם יָחִיד שְׁרָפוּ
 כָּל-מוֹעֲדֵי-אֵל בַּאֲרָץ: ט אוֹתָתֵינוּ לֹא רָאִינוּ
 אֵין-עוֹד נִבְיָא וְלֹא-אֲתָנוּ יִדְעֵה עַד-מָה: י עַד-מָתִי אֱלֹהִים יִתְרַף אֶרֶץ
 יִצְאֵן אוֹיֵב שְׁמֶךָ לְנִצָּח: יא לְמָה תִּשָּׁבֵב יִדְעֵה וַיִּמְיָקֶךָ מִקָּרֵב חִקְךָ כָּלָה:
 יב וְאֱלֹהִים מִלְכִּי מִקֹּדָם פָּעַל יִשׁוּעוֹת בַּקָּרֵב הָאֲרָץ: יג אֶתָּה פּוֹרֶרֶת בַּעֲזָךְ יָם
 שִׁבְרָתָ רָאשֵׁי תַנִּינִים עַל-יַמִּים: יד אֶתָּה רִצַּצְתָּ רָאשֵׁי לוֹיִתָן תִּתְּנָנוּ
 מִאֲכָל לַעֵם לְצִיִּים: טו אֶתָּה בִּקְעַת מַעַן נִגַּחַל אֶתָּה הוֹבִשְׁתָּ נִהְיוֹת אֵיתָן:
 טז לָךְ יוֹם אֶף-לָךְ לֵילָה אֶתָּה הִכִּינוֹת מָאוֹר וְשִׁמְשׁ: יז אֶתָּה הִצַּבְתָּ כָּל-
 גְּבוּלוֹת אֲרָץ קִיץ וְחֶרֶף אֶתָּה יִצְרָתָם: יח זָכַר-זֹאת אוֹיֵב חֶרֶף אֶלְיָה וְעַם נָבָל
 נִאֲצָו שְׁמֶךָ: יט אֶל-תִּתֵּן לַחֲיַת נִפְשׁ תוֹרֶךָ חַיַּת עֲנִיָּךְ אֶל-תִּשְׁכַּח לְנִצָּח:
 כ הִבַּט לְבָרִית כִּי-מִלְּאָו מִחֲשַׁבְּתֵי-אֲרָץ נִאֲוֹת חָמָס: כא אֶל-יִשָּׁב דָּךְ נִכְלָם עֲנִי

וְאֲבִיזֹן יִחַלְלוּ שְׁמֶךָ: כב קוֹמָה אֱלֹהִים רִיבָה רִיבָךְ זָכָר חֲרָפְתָּךְ מִנִּי-נָבָל כָּל-
 הַיּוֹם: כג אֶל-תִּשְׁכַּח קוֹל צִרְיָךְ שְׁאוֹן קוֹמֶיךָ עַלָּה תַּמִּיד:
 עד * לְמַנְצָח אֶל-תִּשְׁחַת מִזְמוֹר לְאֲסָף שִׁיר: ב הוֹדִינוּ לָךְ אֱלֹהִים הוֹדִינוּ וְקָרֹב שְׁמֶךָ סִפְרוּ
 נִפְלְאוֹתֶיךָ: ג כִּי אֶקַּח מוֹעֵד אֲנִי מִיִּשְׂרָאֵל אֲשֶׁפֶט: ד נִגְמִים אֲרָץ וְכָל-
 יִשְׂבִּיָּה אֲנִכִּי תִכְנִיתִי עֲמוּדֶיךָ סֵלָה: ה אֲמַרְתִּי לְהוֹלִלִים אֶל-תִּהְיוּ
 וְלִרְשָׁעִים אֶל-תִּרְיָמוּ קֶרֶן: ו אֶל-תִּרְיָמוּ לְמֶרֶם קָרְנָם תִּדְבְּרוּ בַּעֲזָרָה עֲתָק:
 ז כִּי לֹא מִמוּצָא וּמִמַּעֲרָב וְלֹא מִמִּדְבָּר הָרִים: ח כִּי-אֱלֹהִים שִׁפְטָה זָה יִשְׁפִּיל
 וְזָה יָרִים: ט כִּי כּוֹס בִּידֵי-יְהוָה וַיִּין חֲמֹר אֶל מִלָּא מִסּוֹ וַיִּגֵּר מִזֶּה אֶף-
 שְׁמֶרֶתָ יִמְצוּ יִשְׁתּוּ כָּל רְשָׁעֵי-אֲרָץ: י וְאֲנִי אֲגִיד לְעֹלָם אֲזַמְרָה לְאֱלֹהֵי
 יַעֲקֹב: יא וְכָל-קִרְבִּי רְשָׁעִים אֲגִדֵּעַ תְּרוֹמַמְנָה קִרְנֹת צִדִּיק:
 עו * לְמַנְצָח בִּנְגִינָת מִזְמוֹר לְאֲסָף שִׁיר: ב נוֹדַע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים
 בִּישְׂרָאֵל גְּדוֹל שְׁמוֹ: ג וַיְהִי כִשְׁלָם סִכּוֹ וּמַעֲוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן: ד שְׁמָה שִׁבְרָה
 רִשְׁפִּי-קִשְׁתָּ מִגֹּן וַחֲרֹב וּמִלְחָמָה סֵלָה: ה נִאֲוֹר אֶתָּה אֲדִיר מִהֲרִיר-טָרֶף:
 ו אֲשַׁתְּוִלָּה אֶל אֲבִירִי לֵב נָמוּ שִׁנְתָּם וְלֹא-מַעֲזָו כָּל-אֲנָשֵׁי-חִיל יִדְיָהם:

וּמִגְעַתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
וְכֹסֶם: ה אֵתָּה | נֹרָא אֵתָּה
לְפָנֶיךָ מֵאֵז אַפָּד: ט מִשְׁמֵם
דִּין אַרְץ יִרְאֶה וּשְׁקֻטָּה
לְמִשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ
אַרְץ סֵלָה: יא פִּי־חַמַּת:
שְׂאֲרִית חַמַּת תַּחֲגֹר: יב נִזְנֶה
לִיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־סִבְיָיִם
לְמוֹרָא: יג יִבְצֹר רוּחַ נֶגַע
לְמַלְכֵי־אַרְץ:

טו לחודש

יום שישי

עז * לִמְנַחַח עַל־יְהוָה יִדְּוֹנוּ לְאָסֶף
 מִזְמוֹר: **ב** קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים
 וּאֶזְעָקָה קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהִצִּינִי
 אֱלִי: **ג** כִּי־נֹס עָרַתִּי אֲדֹנָי דִּשְׁתִּי יָדִי |
 לִלְלָה נִגְדָּה וְלֹא תִפּוֹג מִאֲנֵה הַנֶּחֱם
 בְּפִשִּׁי: **ד** אֲזַכֶּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְיֶה
 אֲשִׁיחָה | וְתַעֲשֶׂשׁ רִוְחִי סֶלָה: **ה** אֲחֻזָּתִי
 שְׁמֵרוֹת עֵינַי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדָבֵר:
 חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שָׁנוֹת עוֹלָמִים:
 וְאֲזַכֶּרָה נִגְיַנְתִּי כְּלִילָה עִם־לִבִּי
 אֲשִׁיחָה וְיַחַפֵּשׁ רִוְחִי: **ו** הִלְעוֹלָמִים
 יִזְבַּח | אֲדֹנָי וְלֹא־יִסִּיף לְרִצּוֹת עוֹד:
ז הָאֶפֶס לִנְצַח חֲסִדוֹ גָּמַר אֲמַר לָדוֹר
 וָדוֹר: **ח** הִשְׁכַּח תַּחֲנוּת אֶל אִם־קִפְצָן כֶּאֱפָף
 רַחֲמָיו סֶלָה: **ט** וְאֲמַר כְּלוּתִי הִיא
 שָׁנוֹת יָמַי עָלִיוֹן: **יב** אֲזַכֶּר אֲזַכֶּר
 מַעֲלִילֶיהָ כִּי־אֲזַכֶּרָה מִקֶּדֶם פְּלֶאֱדָה:
יג וְהִגִּיתִי בְכֹל־פִּעְלָהּ וּבַעֲלִילוֹתֶיהָ

אָשִׁיחָהּ: יי אֱלֹהִים בְּקֹדֶשׁ דְּרָכָךְ מִי־
אֶל־גְּדוֹל בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה
פְּלֵא הוֹדָעַת בְּעַמִּים עוֹד: טז גְּאֻלַּת
בְּזִרְעֵךְ עִמָּךְ בְּנֵי־יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֵלָה:
יז רָאֹד מִים | אֱלֹהִים רָאֹד מִים יִחַילוּ
אָף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת: יח זָרְמוּ מִים | עֲבוֹת
קוֹל נִתְּנוּ שִׁחָקִים אֶף־חֲזָצִיעִי יִתְחַלְכוּ:
יט קוֹל רַעֲמָךְ | בְּגִלְגֹּל הָאִירוּ בְּרָקִים
תִּבֵּל רִגְזָה וּתְרַעַשׂ הָאָרֶץ: כ בִּים דְּרָכָךְ
וּשְׁכִילֶךָ וּשְׁכִילֶךָ בְּמִים רַבִּים וְעֶקְבוֹתֶיךָ
לֹא נִדְעוּ: כא נְתִית כֶּצֶאן עִמָּךְ בִּיד־
מִשָּׁה וְאַהֲרֹן:

עַם אֲמַשְׁכִּיל לְאַסֵּף הָאֲנִינָה עִמִּי
תּוֹרָתִי הִטּוֹ אֲזַנְכֶם לְאַמְרֵי־פִי:
אֶפְתָּחָה בְּמַשָּׁל פִּי אֲבִיעַה חֲדָיוֹת
מִנִּי־קֶדֶם: אֲשֶׁר שָׁמְעֻנוּ וַיִּדְעֻם
וְאֲבוֹתֵינוּ סִפְרוּ־לָנוּ: הֲלֹא נִכְחַד
מִבְּנֵיהֶם לָדוֹר אַחֲרוֹן מִסִּפְרֵים תְּהִלּוֹת
יְהוָה וַעֲזוּזוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה:
הִי יִקְם עֲדוֹת | בְּעֶעֱלֵב וְתוֹרָה שֵׁם
בִּישְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתֵינוּ
לְהוֹדִיעֵם לְבָנֵיהֶם: וְלִמְעַן יִדְעוּ | דּוֹר
אַחֲרוֹן בָּנִים יוֹלְדוּ לָקֶמוּ וְיִסְפְּרוּ
לְבָנֵיהֶם: וְיִשְׁיֻמוּ בְּאֱלֹהִים כְּסֻלָּם וְלֹא
יִשְׁכַּחוּ מַעַלְלֵי־אֵל וּמַצּוֹתָיו וַיִּצְרוּ:
הֲלֹא יְהִי | כְּאֲבוֹתָם דּוֹר סוֹרֵר וּמְרִירָה
דּוֹר לֹא־הֶכִין לָבֹ וְלֹא־נִאֲמְנָה אֶת־אֵל
וַיִּהְיוּ: וּבְנֵי־אֲפֹרִים נוֹשְׁקֵי רֹמִי־קֶשֶׁת
הִפְכוּ בְּיוֹם קָרֵב: הֲלֹא שָׁמְרוּ בְּרִית

אֱלֹהִים וּבְחִירוֹתָו מֵאֲנֹו לָלֶכֶת׃
יא וַיִּשְׁכְּחוּ עֲלִילוֹתָיו וַיִּפְלְאוּתָיו אֲשֶׁר
הָרָאם׃ יב נִגְדוּ אֲבוֹתָם עֲשֵׂה פֶלֶא
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁדֵה־עֶצֶן׃ יג בָּקַע יָם
וַיַּעֲבִירֵם וַיַּצַּב־מַיִם כְּמוֹ־נָד׃ יד וַיִּנְחָם
בַּעֲנֵן יוֹמָם וּכְלִי־חֵלֶל בָּאוֹר אֵשׁ׃
טו יָבִקַּע צִרִים בַּמִּדְבָּר וַיִּשָּׁק פְּתָהוֹמוֹת
רֶכֶשׁ׃ טז וַיֹּצֵא נֹזְלִים מִסֹּלֶעַ וַיֹּרֵד
בְּהִירוֹת מָיִם׃ יז וַיִּסְיֹפוּ עוֹד לַחֲטָא־
לוּ לַמָּוֶת עֲלִיוֹן בַּצִּיָּה׃ יח וַיִּסְפֹּר־אֵל
בְּלִבָּם לִשְׂאֵל־אֶכֶל לִנְפֹשָׁם׃ יט וַיִּדְּבְרוּ
בְּאֱלֹהִים אֲמָרוּ הַיּוֹבֵל אֵל לַעֲרוֹן שְׁלֹחַן
בַּמִּדְבָּר׃ כ הֵן חִפְּהוּ צוֹר׃ וַיִּזְוּבוּ מִיָּם
וַנִּחֲלִים לִשְׁטָפוֹ הַגִּם־לָחֶם יוֹכֵל תַּת
אִם־יִכֵּין שְׂאֵר לַעֲמוֹ׃ כא לָכֵן׃ שָׁמַע
יְהוָה וַיַּחַעֲבֹר וְאֵשׁ נִשְׁקָה בִיעָקֵב וְגַם־
אָף עָלָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ כב פִּי לֹא הֶאֱמִינוּ
בְּאֱלֹהִים וְלֹא כִטְחוּ בִישׁוּעָתוֹ׃ כג וַיֹּצִו
שַׁחֲקִים מִמַּעַל וּדְלָתֵי שָׁמַיִם פָּתַח׃
כד וַיִּמָּטֵר עֲלֵיהֶם מִן הַלַּיָּל וַיִּדְּגוּ־
שָׁמַיִם גִּתָּן לָמוֹ׃ כה לָחֶם אֲבִירִים אֶכֶל
אִישׁ צִידָה שָׁלַח לָהֶם לִשְׁבַע׃ כו יִסַּע
קָדִים בְּשָׁמַיִם וַיִּנְהַג בַּעֲנֹו תִימָן׃
כז וַיִּמָּטֵר עֲלֵיהֶם כַּעֲפֹר שְׂאֵר וַיַּחֲסוּ
לָמִים עוֹף כִּנָּף׃ כח וַיִּפֹּל בְּקֶרֶב מַחֲנֵהוּ
סָבִיב לַמִּשְׁכַּנְתָּיו׃ כט וַיֹּאמְרוּ לוֹ וַיִּשְׁבְּעוּ
מֵאֵד וַתֹּאמְרוֹתָם יָבֹא לָהֶם׃ ל לא־יָרוּ
מִתְאַתָּם עוֹד אֶכְלָם בִּפְתִּיחַ׃ לא וַאֲף
אֱלֹהִים׃ עָלָה בָהֶם וַיַּהַרְג בְּמִשְׁמִנֵּיהֶם

וּבַחֲזוֹרִי יִשְׂרָאֵל הִכְרִיעַ: ^אבְּכָל־זֹאת
חֲטֹאֵי־עוֹד וְלֹא־הֶאֱמִינוּ בַּנִּפְלְאוֹתָיו:
^בוְכִל־בְּהֶבֶל יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתָם
בַּהֶלֶה: ^גאִם־הִרְגָם וּדְרָשׁוּהוּ וְשָׁבוּ
וּשְׁחִירֵי־אֵל: ^דוַיִּזְכְּרוּ כִּי־אֱלֹהִים
צוּרָם וְאֵל עֲלִיּוֹן גֹּאֲלָם: ^הוַיִּפְתּוּהוּ
בִּפְיָם וּבִלְשׁוֹנָם יִכְזְבוּ־לוֹ: ^ווְלִבָּם
לֹא־נָכוֹן עֲמּוֹ וְלֹא נֶאֱמָנוּ בִּבְרִיתוֹ:
^זוְהוּא רַחוּם | יִכַּפֵּר עֲוֹן וְלֹא־יִשְׁחִית
וְהִרְבֵּה לְהַשְׁכִּיב אָפּוֹ וְלֹא־לְעִיר כָּל־
חַמְתּוֹ: ^חוַיִּזְכֹּר כִּי־בָשָׂר הֵמָּה רֵיחַ
הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב: ^טכַּמָּה יִמְרוּהוּ
בַּמִּדְבָּר לַעֲיִצְלוּהוּ בַּיִשְׁמִיּוֹן: ^יוַיִּשְׁכַּחוּ
וַיִּנָּסוּ אֵל וּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הַתּוֹ:
^{יא}לֹא־זָכְרוּ אֶת־יְדֹו יוֹם אֲשֶׁר־פָּדָם
מִמִּצְרָיִם: ^{יב}אֲשֶׁר־שָׁם בַּמִּצְרִים אֹתוֹתָיו
וּמוֹפְתָיו בְּשֹׁדֵה־צֹעַן: ^{יג}וַיַּחֲפֹךְ לָדָם
יְאֹרֵיהֶם וְנָזְלִיהֶם כָּל־יִשְׁמִיּוֹן:
^{יד}שֶׁלַח בָּהֶם עֹרֵב וַיֹּאכְלֵם וַיִּפְרֹדֵעַ
וַתִּשְׁחִיתֵם: ^{טו}וַיִּתֵּן לַחֲסִיל יְבוֹלָם
וַיִּגְעֵם לְאַרְבֶּה: ^{טז}וַיִּהְיֶה בַּכֹּרֶד גִּפְתָּם
וַשְׁקוֹמֹתָם בַּחֲנַמִּל: ^{יז}וַיִּסְגֹּר לַכֹּרֶד
בְּעִירָם וּמִקְנֵיהֶם לְרִשְׁשֵׁים:
^{יח}וַיִּשְׁלַח־בָּם | חֲרוֹן אַפּוֹ עֲבָרָה וַעֲזֵם
וַעֲבָה מִשְׁלַחַת מִלֵּאכֵי רָעִים: ^{יט}יִפְלֹס
נְחִיב לְאַפּוֹ לֹא־חֲשֹׁךְ מִמוֹת נַפְשָׁם
וְחִיתָם לְדַבֵּר הַסְּגִיר: ^כוַיֵּךְ כָּל־בָּכוֹר
בַּמִּצְרִים רֹאשִׁית אוֹנִים בְּאֵהֱלֵיהֶם:
^{כא}וַיִּסַּע כְּצֹאן עֲמּוֹ וַיִּנְהֲגֵם כְּעֹדֶר

לקוטי

צוית צדק כג

מוזח"ר

לה

וזה האויב של צדיק, שחולק על צדיק, אין לו מלח להמתיק מרידותו, כי מלח כמון חסר, כי עקר תאות כמון שנחמטט אינו אלא עלידי ברית. ובשביל זה וכולון, שהיה אוהב ליששכר, נאמר בו (דברים ט): שמו וכולון. שמו - הפך בעצבון, שבע שמחות את פניך:

וזה בשבשקשה רחב סימנא דחיי (ח), כמו שכתוב (יהושע ב): והחיותם את אבי ואמי וכו', אמרה: ונתתם לי את אמת; כי אמת הוא בחינת חיים כנ"ל, ואמרו לה: את תקות חוט השני תקשרי לה. תקוה זה בחינת אמונה, כמו שכתוב (ירמיה לא): ויש תקוה לאחריה; ואמונה היא אחרית הימים (י), כי עליה עומדים כל המדות, כמו שכתוב (מכות כד): בא חכקוק והעמידן על אחת וכו'; וחוט השני זה בחינת וריתת אור הפנים, כמו שכתוב (בראשית לח): ויקרא שמו ורח וכו'; כי החשך יכסה ארץ, ועלך ורח ה' (ישעי' ט). כי חשך הוא בחינות בעצבון, דאגת ותאות הפרנסה, צער בפלים ביולדה, אנפין חשוכין, עבודת ה' ורח ה' - אמונת אלקות, אור הפנים, ויחן פני העיר, תקון המטבע, תקון תאות כמון, בחינות: שמו וכולון:

וזה בחינת (ברכות ח): מוצא או מוצא, כי הפרנסה הוא בחינת אשה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין טא): הילד לפרנסת חברו, באלו בא על אשתו; ופרנסה שהוא בעצבון, היא בחינת: מוצא אני מר ממנות את האשה (בחינת מרידותא דעלמא, שצריך להמתיקה עלידי מלח, כנזכר לעיל: אלמלא מלחא לא הוי וכל עלמא למסביל מרידותא. ועל"כ להפך, בפרנסה דקדשה, כתיב: מוצא אשה מוצא טוב (משלי יח). טוב - בחינת צדיק, בחינת ברית מלח, שהוא ממתיק מרידותא, הינו תאות ועצבון הפרנסה. ופרנסה, שהוא בחינת: שמו וכולון בצאתך, הוא בחינת: מוצא אשה מוצא טוב; ואין טוב אלא צדיק (יחזקאל לח), הינו ברית, כמו שכתוב (ישעי' ט): אמרו צדיק כי טוב; וכמו שכתוב (שמות ט): ותרא אותו כי טוב הוא - שגולד מהול (מ"ר שמות פ"א), ואין טוב אלא אור (שם), כמו שכתוב (בראשית א): וירא אלקים את האור וכו' - זה בחינת: ועלך ורח ה', בחינת חוט השני:

ד וזה בחינת מוזהר. כי איתא בפרד"ש (במדבר פ' כב): למה נקרא שמן זווי? - מפני שזוין מזה לזה. וזה (אויב כב): והיה שדי בצריך, הינו עלידי מוזהר; וכסף תועפות לך - עלידיה פרנסתו מעופפת לך. כי שדי הוא בחינת ברית (י), כמו שכתוב (בראשית לח): אני אל שדי, פרה ורבה. וזה שדרשו חכמינו זכרונם לברכה (ירושלמי ברכות פ"ק א), שששרת הדברות הם בקריאת'שמע, ודבור לא תחמד כנגד; ובכתבתם על מוזהר; כי עלידי מוזהר נתפסל חמדת המוזהר, כנזכר לעיל: מלח כמון חסר. וזהו (תהלים ט): ויזן, הינו כמון, שדי עמדי. עלידי שמירת הברית, עלידי מוזהר, וזכה לבחינת: שמו וכולון. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: ובכתבתם - שיהא כתיבה תמה (שבת קל: מנחת לד), וזה בחינת (בראשית כח): ועקב איש תם, כי עלידי: ויחן פני העיר, עלידי תקון המטבע כנ"ל.

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת לג): ויחן פני העיר - חר אמר: מטבע תקן להם, וחר אמר: מרחצאות תקן להם. הינו חר ולא פליגי, כי יעקב הוא בחינת אמת, כמו שכתוב (סוכה ו): תתן אמת ליעקב; והוא בחינת אור הפנים, ותכר כשבא, נתתן אמונה. וזה: מטבע תקן - שתתן תאות כמון, וכשתתן תאות כמון, נתתן פנים עבודת ה' וזה: מרחצאות תקן להם, כמו שכתוב: ותחד בת פרעה לרחץ; ודרשו חכמינו זכרונם לברכה (מגילה י' וסוטה כב): לרחץ מגוללי בית אביה. וזה: ויחן פני העיר - פני דיקא, שהיא פנים דסמרא אחרא, שהיא מטבע, הינו תאות כמון, כי כל עבודות ודוה תחובים כמון. ובשביל זה כמון עם אותיותיו גימטריא ק"ם, כנגד ק"ם (מאה וארבעים) קליו, שהשכינה צווחת: קלני מראשי! קלני מוזהריו! (סנהדרין טו) על אלו הנפלים בתאות כמון, שהם עבודת ה' כפולים, בחינת: קלני מראשי, קלני מוזהריו - שהוא בחינת קולות כפולים, הינו שני פעמים ע"ן קליו, שצווחת השכינה על הנפלים בתאות כמון, שהיא עבודת ה' כפולה מכל העבודות ודוה של ע"ן אמות). וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פסחים קד): קשין מוזהריו כפולים ביולדה, כי היולדת ראמת ע"ן קליו קדם הילד, ותקא יש ק"ם קליו, שהם שני פעמים ע"ן. וזהו (אבות פ"ב): ואל תהי רשע בפני עצמך. בפני - זהו בחינת פנים דסמרא אחרא, הבא מחמת תאות כמון, שאין מאמין בהקדושי ברוך הוא, שהוא הון ומפרנס, והוא חושב: כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה (דברים ח). וזה: עצמך - לשון עצם ידי:

ב ודע, שעלידי תקון ברית קדש, הוא נצול מפנים דסמרא אחרא. עלידי דם ברית, נתתן דם נדה, תאות כמון, כמו שכתוב (זכריה ט): גם בדם בריתך - עלידי ברית - שלחתו אסירך מבז. בור דא טחול (ט), מרה שחרה, בעצבון האכילה, כי ברית הוא בחינת מלח, הממתיק מרידות ועצבון הפרנסה, כמובא בזכר (יחזקאל כבא): אלמלא מלחא, לא הוי עלמא וכלי למסביל מרידותא, וזהו (במדבר יח): ברית מלח עולם הוא. וזהו (ויקרא ב): ולא תשבת מלח ברית אלקד - אלקד דיקא, כי עלידיה נתקשר באלקות ונתפרש מעבודת ה', כמו שכתוב (אויב ט): מבשרי אחזה אלוה (י). כי עלידי תקון הברית מאיר לעצמו אור פני מלך חיים. וזה (מנחות טו): מלח כמון חסר, כי עלידי מלח נתמעט אצלו תאות כמון:

ג וזהו: ויגרש מפניך אויב (דברים ט) - מפניך דקדשה; ויאמר השמר, - לשון שמד, לשון עבודת ה', הינו תאות כמון. כי כל ישראל נקראים צדיקים עלישם הברית (י), ובשביל זה, כשנגרש מפניהם דקדשה את האויב, הוא מפיל אותם האויבים בפנים דסמרא אחרא, הינו השמר. נמצא, כל צדיק וצדיק, כשהקדושי ברוך הוא רוצה לגרש אויביו של צדיק, הוא מפיל את האויב בתאות כמון, כי צדיק הוא ברית עולם (תהלים מח),

(ב) עין תיקון מה. (ג) עין ב"ר פרשה מה, ובוודאי כך דף צד, ובתיקון י' ובתיקון כד. (ד) עין וזכר כך דף צד ע"א. (ה) עין וזכר ויחי דף רמא ע"ב. (ו) עין וזכר חשא דף קפס ע"ב, ואתתן דף רע (ז) עין וזכר פסחים דף רנ.

לקוטי הלבנות

הלכות קריאת התורה הלכה ד

ארת חיים

ריה

פי ארבעים ימים האחרונים שקבל בהם משה הלויות האחרונות היה ברצון, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (רש"י שמות לג, יא): "ואתנפל וכו' בימים הראשונים" (דברים ט, יח) - 'מה הראשונים ברצון - אף האחרונים ברצון, אמר מעתה: אמצעיים היו בכעס', כעס הוא הפך הרצון, וכל זה היה מחמת חטא העגל, שעבדו עבודה זרה וכפרו ברצון, שלא האמינו שהכל מתנהג רק ברצונו הפשוט: תכרוך לבר, וטעו בעבודה זרה, ורצו להמשיך כחות ממקום שרצו להמשיך, שזה היה ענין העבודות זרות שלהם.

נמצא, שחטא העגל הוא פגם הרצון, בחינת כפירות של חכמי הטבע, כי בדורות הראשונים היו כל הכפירות על-פי דרכי העבודה זרה שלהם, ועכשו בדורות אלו מצא שנתבטל היצר הרע של עבודה זרה - התגבר היצר הרע של פילוסופיא, שהם כפירות של חכמי הטבע שמכניסין כפירות על-פי חכמתם הרעה. ובאמת הכל אחד, כי שרש חכמתם של חכמי הטבע נמשך מחרטומי מצרים שהיו מכשפים גדולים ובעלי שמות הטמאה, ועל-ידיה ידעו גם חכמות גדולות בחכמת הטבע, ועל-כן יסוד ושרש ועקר של כל החכמות שבעולם נמשך מהם, כמובא בספרי המחברים, שתחלת חכמה זו היה אצל בני קדם ואצל חרטומי מצרים, ואחר-כך הלכה מאמה לאמה עד שבאנו ליונים, וכן מאמה לאמה, עד שבאנו לתינוקות הרבים התחילו גם בני ישראל להיות נלכדים ברשת חכמתם הרעה העוקרת את האדם משני עולמות.

והרב הימים נשפח חכמת הפשוט לגמרי, עד שהם מתלוצצים מעניני כשוף ושידים, וכופרים בדברי רבותינו ז"ל, שאמרו מפרש בגמרא ומדרשים הרבה מעשיות לאין מספר מעניני כשוף ושידים, אשר באמת גם כל חכמתם הרעה בעצמה נמשך מהם כנ"ל.

הבצל, שכל עניני עבודה זרה של הדורות הקודמים וחסא העגל, הכל הוא בחינת פגם הרצון של חכמי הטבע שכופרים ברצון, ואומרים, שחס ושלום, הכל על-פי מערכת המזלות שהוא חייב הטבע חס ושלום, ועל-ידיה היו הארבעים ימים האמצעיים בכעס שהוא הפך הרצון. אבל אחר-כך בימים

עבדו עבודה זרה וכפרו האמינו שהכל מתנהג רק ברצונו הפשוט יתברר לבד

יסוד ושרש ועקר של כל החכמות שבעולם נמשך מבני קדם

ברכות הנזכרים נשפח הכשוף לגמרי

במ' יום חור משה וחמשיך הארת תרצו

האחרונים המתיק משה הפעס, ונתרצה השם: תכרוך לישאל, ועל-כן הם ימי רצון, כי בהם חזר משה והמשיך הארת הרצון, והכניעו כפירות של חכמי הטבע, שהוא בחינת פגם חטא העגל כנ"ל שתקן בימים אלו, והמשיך הארת הרצון, ועל-כן הם ימי רצון.

וזהו בחינת שני וחמשי שהם ימי רצון, מחמת שבהם עלה משה לקבל לוחות אחרונות, שהם התקון של חטא העגל שהוא פגם הרצון כנ"ל. ועל-כן קוראין בהם בתורה, כי עקר קריאת התורה הוא בשביל להגביר התגלות הרצון שנתגלה על-ידי התפלה, כנ"ל.

ד. וזהו בחינת הגבהת התורה, שאחר הקריאה מגביהין את התורה וכו', ונוהגין לקנותו בדמים יקרים, כמו שכתוב בשלחן ערוך (ארת חיים סימן קמו סעיף א'). כי מבאר בהתורה הנ"ל, שאפילו כשמקשרין כל הרצונות לשרש הרצון, לפעמים מתגבר, חס ושלום, מצח הנפש שהוא כנגד 'מצח הרצון' שהוא שרש הרצון, ואזי חוזרין ומתגברים קול החיות רעות, שהם הדעות זרות של חכמי הטבע וכו'. ולזה צריכין צדקה, כי על-ידי מצות צדקה מוציאין החיות של מצח הנפש שיוצק חיותו מזקני הדור שאין בהם שלמות, ועל-ידי מצות צדקה מוציאין החיות ממנו, וחוזר ומתגבר התגלות 'מצח הרצון', ואזי נשמע קול הקריאה של יום טוב שמגלה את הרצון וכו', עין שם כל זה היטב.

וזהו בחינת מצות הגבהה אחר קריאת התורה שקונין אותו בדמים יקרים. כי אחר קריאת התורה שאנו מקשרין על-ידיה את כל הרצונות לשרש הרצון, עדין צריכין תקון שלא יתגבר חס ושלום מצח הנפש וכו' כנ"ל, ובשביל זה מגביהין את התורה - להורות, שאנו מגביהין את התורה שכלולה מכל המדות ומכל הימים ומכל החכמות שבעולם, הכל אנו מגביהין למעלה להשם-יתברך, כי אנו מראין הפתח לעם והכל קוראין ומעידין כי זאת תורתנו הקדושה, "וזאת התורה אשר שם משה" וכו' (דברים ד, מה), לידע ולהודיע ולהודיע ששרש הרצון

להגביר התגלות תרצו שנתגלה על ידי התפלה

על ידי מצות צדקה מוציאין החיות של מצח הנפש שיוצק חיותו מזקני הדור שאין בהם שלמות

מגביהין התורה שכלולה מכל המדות ומכל הימים ומכל החכמות שבעולם

שמות יום טוב נמשך על ידי התגלות הרצון

אָף עַל־פִּי הַנִּזְלָל מִבְּאֵר הַיֵּטֶב, כִּי עָקַר שְׁמַחַת יוֹם־טוֹב נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי הַתְּגַלּוּת הַרְצוֹן, בְּחִינַת (תהלים נח, יא): "יִשְׁמַח צְדִיק כִּי חָזָה נָקָם, פָּעַמִּיו יִרְחֹץ" וכו', כַּמְבָּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַזֵּה, אָבֵל יֵשׁ קוֹל הַחַיּוֹת רְעוּת הַנִּזְלָל שֶׁהֵם קוֹל חֲכָמֵי הַטֶּבַע, שֶׁהֵם רוֹצִים לְהַתְּגַבֵּר כִּנְגַד קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם־טוֹב חֹס וְשָׁלוֹם, וְכַשֵּׁהֶם מִתְּגַבְּרִים חֹס וְשָׁלוֹם - עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁכַּת שְׁמַחַת יוֹם־טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם, עֵינַי שָׁם, עַל־כֵּן אַחֵר יוֹם־טוֹב אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁלֹּא יִתְּגַבֵּר, חֹס וְשָׁלוֹם קוֹל הַחַיּוֹת רְעוּת הַנִּזְלָל. כִּי זֶה כָּלָל, כִּי "אֵת זֶה לַעֲמֵת זֶה עָשָׂה אֱלֹקִים" (קהלת ז, יב), וְתָכַן שֶׁמִּתְּגַבֵּר סִטְרָא דְקֻדְשָׁא מִתְּגַבֵּר כִּנְגַדָּה הַסִּטְרָא אַחֲרָא, וְכָל זְמַן שֶׁהֵיטָה הַקֻּדְשָׁא נִחָה וְלֹא הַתְּגַבְּרָה לְגִלּוּת הַרְצוֹן, הֵיטָה גַם הֵם נִחִים, אָבֵל תָּכַן כְּשֶׁמִּתְחִילִין לְהַתְּגַבֵּר לְגִלּוּת הַרְצוֹן, אֲזִי מִתְחִילִין גַּם הֵם לְהַתְּגַבֵּר, וּמִתְחִילִין לִשְׁאֵג בְּקוֹלָם כַּנִּזְלָל. כִּי הַעֲנָן הוּא כְּמוֹ שְׁנֵי בְנֵי אָדָם הַנִּלְחָמִים, שֶׁכְּשֶׁאֶחָד מִתְחִיל לְהַתְּגַבֵּר אֲזִי מִתְחַזֵּק הַשְּׁנִי כִּנְגַדוֹ בְּיֹתֵר, כַּמְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר (בְּסִימָן סח). וְעַל־כֵּן אֵינוֹ מִתְּיַרְאֵין אַחֵר יוֹם־טוֹב, שֶׁמָּא מִתּוֹךְ שְׁמַחַת יוֹם־טוֹב בָּא אִיזָה פָּגָם, הֵינּוּ שְׁמָא מִתּוֹךְ שְׁמַחַת יוֹם־טוֹב שָׁבָא עַל־יְדֵי קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹם־טוֹב שְׁמַגְלָה אֵת הַרְצוֹן, שְׁמָא עַל־יְדֵי־זֶה דִּיקָא בָּא אִיזָה פָּגָם, חֹס וְשָׁלוֹם, כִּי מִחֻמַּת הַתְּגַבְּרוּת הַתְּגַלּוּת הַרְצוֹן שֶׁזֶהוּ עָקַר שְׁמַחַת יוֹם־טוֹב כַּנִּזְלָל, יָכוֹל לְהִיט שְׁמַחַת זֶה הַתְּגַבֵּר כִּנְגַדוֹ קוֹל הַחַיּוֹת רְעוּת, עַד שֶׁנִּכְנַס אִיזָה מִחֻשְׁבָּה רָעָה, חֹס וְשָׁלוֹם שְׁנִמְשָׁכָת מִדַּעוֹת חֲכָמֵי הַטֶּבַע, כִּי מִחֻמַּת שֶׁהַתְּגַבֵּר קוֹל דְקֻדְשָׁא שֶׁל יוֹם־טוֹב, הַתְּגַבְּרוּ הֵם כִּנְגַדָּם כַּנִּזְלָל.

שְׁהוּא שֶׁרֶשׁ הַתּוֹרָה הוּא מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ, לְהַכְנִיעַ וְלַעֲקֹר וּלְכַטֵּל מִצַּח הַנְּחָשׁ שְׁמִטִּיל פָּגָם וּכְפִירָה בִּשְׁרֵשׁ הַרְצוֹן בְּעַצְמוֹ, חֹס וְשָׁלוֹם.

כִּי הַהֲגָבָה הוּא בִּידִים, וְהִיא תָקוּן לִפְנֵם חֻטָּא הָעֶגְלָה, שְׁהוּא פָּגָם הַרְצוֹן כַּנִּזְלָל, שֶׁעַל זֶה נֶאֱמַר (שְׁמוֹת לב, ט): "וַיִּשְׁלַף מֹשֶׁה מִיָּדוֹ אֶת הַלַּחַת", כִּי הֵיט כְּבִדִּים עָלָיו מִחֻמַּת שֶׁכִּפְרוּ בְּרָצוֹן, וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ וְ"ל (תנחומא כִּי תִשָּׂא כו, ל). וְעַכְשָׁיו אֵינוֹ מִתְקַנֵּים זֹאת וּמִגְבִּיהִים הַתּוֹרָה בִּידִים, וְקוֹרְאִין וּמוֹדִיעִין שֶׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ - נִמְצָא, שֶׁאֵינוֹ מַעֲדִידִין עַל שֶׁרֶשׁ הַרְצוֹן שְׁהוּא הַתּוֹרָה שְׁהוּא מִהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה מִמִּילָא אֵינוֹ מְקַשְׁרִין כָּל הַרְצוֹנוֹת לִשְׁרֵשׁ הַרְצוֹן, כִּי עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה מְקַשְׁרִים כָּל הַרְצוֹנוֹת לִשְׁרֵשׁ הַרְצוֹן, שְׁהוּא שֶׁרֶשׁ הַתּוֹרָה כַּנִּזְלָל.

התגבטה הוא בידים, וזוהי תקון לפגם חטא העגלה

וְעַל־כֵּן הַגּוֹלָל סִפֵּר תּוֹרָה, שְׁהוּא מִתְּגַבְּיָה, הוּא כִּנְגַד כָּלָם, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ וְ"ל (מגלה לב). כִּי זֶה הָעָקֵר הַתָּקוּן שֶׁל כָּל קְרִיאַת הַתּוֹרָה, כִּי עַל־יְדֵי הַהֲגָבָה מְכַנִּיעִין מִצַּח הַנְּחָשׁ וּמַגְלִין מִצַּח הַרְצוֹן כַּנִּזְלָל.

הגולל ספר תורה כנגד כלם

וְזֶה שֶׁכָּתַב בְּשִׁלְחַן עֲרוֹף (סִימָן קמז): שְׁנוּהֲגִין לְקִנּוּת מַצּוֹה זֹאת שֶׁל הַגְּבָהָה בְּדַמִּים יָקָרִים; כִּי עָקַר הַכְּנַעַת מִצַּח הַנְּחָשׁ הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה כַּנִּזְלָל, וְעַל־כֵּן נִוְתְּנִין מִמּוֹן הַרְבֵּה בְּעַד מַצּוֹה זֹאת, כִּי הִמָּמוֹן שְׁנוּתֵינוּ הוּא בְּחִינַת צְדָקָה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְכַנִּיעִין מִצַּח הַנְּחָשׁ, שֶׁזֶהוּ עָקֵר הַגְּבָהָה הַתּוֹרָה, כַּנִּזְלָל.

נותנין ממון הרבה בעד מצוה זאת

ה. **וְעַתָּה** מִבְּאֵר וּמוֹכֵן מַה שְׁנוּהֲגִין לְגִזֹּר תַּעֲנִית בְּשְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי לְאַחֵר יוֹם־טוֹב (אֶרֶץ חַיִּים סִימָן תצב), וְאִיתָא, שֶׁשֶּׁטַעַם שְׁמָא מִחֻמַּת שְׁמַחַת יוֹם־טוֹב בָּאוּ לִידֵי אִיזָה חֻטָּא חֹס וְשָׁלוֹם, וְלִכְאוּרָה, אִיךָ שֶׁיֵּךְ לְגִזֹּר וְלַחֲשֹׁשׁ חֻשָּׁא כְּזֹאת, הִלָּא שְׁמַחַת יוֹם־טוֹב הִיא מַצּוֹה גְּדוֹלָה מִן הַתּוֹרָה, וַיִּשְׁאָל קְדוּשִׁים שְׁמַחִים אֲזִי בַּהֲשֵׁם יִתְבָּרַךְ וּבְחֻרְתּוֹ הַקְּדוּשָׁה, שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ נִסִּים וְנִפְלְאוֹת, וְהוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם, וְנָתַן לָנוּ אֵת הַתּוֹרָה, וְקִרְבָּנוּ לִשְׁמוֹ הַגָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁאֵינוֹ אוֹמְרִים בְּיָמֵם טוֹבִים: 'אֵתָהּ בְּחֻרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים' וכו', וְאִיךָ שֶׁיֵּךְ לַחֲשֹׁשׁ חֻשָּׁא זֹאת שְׁמָא בָּאוּ לִידֵי חֻטָּא עַל־יְדֵי־זֶה, חֹס וְשָׁלוֹם?

הפליאה שנוהגין תענית שני וחמישי לאחר יום טוב

על ידי תענית שני וחמישי מתגבר סטרא דרצון

וְעַל־כֵּן אֵינוֹ גּוֹזְרִין תַּעֲנִית שְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי אַחֵר יוֹם־טוֹב, 'שְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי' דִּיקָא, כִּי הֵם יָמֵי רָצוֹן שֶׁבִּהְיָה קָבַל מֹשֶׁה לִּיחוּת הָאֲחֻרָנוֹת, וְתָקַן חֻטָּא הָעֶגְלָה שְׁהוּא פָּגָם הַרְצוֹן כַּנִּזְלָל. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי תַּעֲנִית שֶׁל שְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי מִתְּגַבֵּר הָאֲרֵת הַרְצוֹן, וְנִתְתַּקֵּן שְׁמַחַת יוֹם־טוֹב שְׁנִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי הַתְּגַלּוּת הַרְצוֹן כַּנִּזְלָל. כִּי עָקֵר מִצַּח הַנְּחָשׁ יִנְיָקְתוּ מִנְּחָשׁ הַקְּדֻמוֹנִי שֶׁהַתְּגַבֵּר עַל־יְדֵי חֻטָּא וּפָגָם אֲכִילָה, שְׁהוּא אֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שְׁהוּא בְּחִינַת הַתְּגַבְּרוּת חֲכָמֵי הַטֶּבַע, כִּי אָדָם הָרָאוּשׁוֹן כָּפַר בְּעַקְרָהּ, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ וְ"ל (סנהדרין לח:).

באימה וביראא, ברתת וזיע, שהיה לו כל מיני חן שבעולם, פאָשר ועידון ויגידון כל מי שזכה לדבר עמו אפלו במלי דעלמא.

וכפי המוכן מדבריו בסוף, בשתי השנים הנ"ל שחי אחר שבא מלמברג, שכל דבוריו, הן במלי דעלמא, הן בדברי-תורה - הפל פאָשר לכל היה כדי להקניס אמונה בעולם, שהוא יסוד כל התורה והמצוות, כמו שכתוב: "כל-מצותיך אמונה".

רב. פעם אחת אמר לאחד: אגלה לך סוד: שיהיה אפיקורסות גדול בעולם, כי מלמעלה כבוא אפיקורסות בעולם בשביל נסיון; ואני יודע שאנשים שלי גם בלא זה יתחזקו באמונה באמת וישארו קקמים באמונתם, אך אני מגלה לך זאת כדי שיתחזקו יותר בשיראו שדברו מזה מקדם. וכדברים האלה נשמע מפיו הקדוש כמה פעמים, והיה מתאנח מאד על-זה, ואמר: אוי, איך יוכלו לעמוד אנשים מעטים נגד כל העולם.

והנה סמוך מאד אחר הסתלקותו זכרוננו לברכה ראינו בעינינו זאת, שתקף התחיל להתפשט אפיקורסות גדול בעולם, מה שלא היה בזה מימי קדם; כי אף-על-פי שפבר התחיל לצמח נגע המספחת הזאת במדינות רחוקות על-ידי האפיקורסים המפרסמים דשם במפרסם, וחברו חבורים רעים, בפרט ספרי 'המאסא'

וכו', אבל עדין לא נתפשטה הנגע במדינתנו, עד-אשר בימינו, אחר הסתלקותו זכרוננו לברכה והסתלקות עוד גדולי הצדיקים הקדושים זכרונם לברכה, פשתה נגע המספחת הרעה הזאת גם במדינתנו.

וכבר צווחו כרוזקא הצדיקים והכשרים שדורותינו אלה, ואין שמע להם, כי ידם תקפה בעונותינו הרבים, אוי לנו מה שהגיע לנו בדורותינו אלה. ועל-ידי זה נצמחה הגזרה הרעה בימינו שנמשכה על-ידם, שהפצירו את הקיור"ה על-זה פידוע, אוי מה היה לנו, ונתקדם פידוע, אוי מה היה לנו, ונתקדם בעונותינו הרבים פאָשר הודיע אדוננו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה הנורא מקדם ביום קדשו; ועדין הם הלכים ומתפשטים בכל-עת, אוי, מי ידע מה יהיה בימים הבאים.

וכבר כתבנו מה שאמר הוא זכרוננו לברכה, שעל-זה התנבאו כל נביאנו, בפרט דניאל שאמר: "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים" וכו', שכל פונתם היה שבאחרית הימים האלה יתנסו ויצטרפו ישראל באמונה, שיעמדו ויקומו רבים שירצו להטעות אותם מהאמונה הקדושה, שהם האפיקורסים והמחקרים שבבימינו.

ומאחר שפבר הודיע זאת מקדם, שהיה הנסיון, היה ראוי לעמד בנסיון בודאי; אף-על-פי-כן יהיה נסיון גדול, עד-אשר רבים יהיו נכשלים

מאד. אך אף-על-פי-כן אנו פתבים כל-זאת למען ידעו ההפצים באמת ובאמונה הקדושה שפבר הודיע הוא זכרוננו לברכה לנו את-כל-זאת מקדם, למען יהיה להם למשיב נפש, ולחזק לבם בה' ובתורתו הקדושה פאָשר קבלנו מרבנותינו זכרונם לברכה בגמרא ופוסקים.

רבא. היה מתלוצץ מאד מהלוחות שלנו או שלהם להבדיל שפותבים המאדעות והשנויים, כגון קר וחם וכו', ועל-פי הרב אינם מכונים דבריהם כלל. ענה ואמר: אם-כן, שידעין, יאמרו נא השנויים שיש בעולם בכל-יום ויום בעצמו; כי כמעט בכל-יום ויום משתנים בעולם שנויים הרבה מאד ביום אחד, כי יש קר וחם וגשם ושלג וררר ואויר נח, וכיוצא בזה שנויים רבים אין מספר שבעשין ביום אחד על-פי הרב, ומי יוכל לבון ולידע זאת? מה-רבנו מעשי ה', מאד עמקו מחשבותיו, איש-פער לא ידע וכסיל לא-יבין את-זאת על-פי חכמות חיצוניות שלהם, כל השנויים הנעשים ביום אחד (וגם בספר החינוך בעצמים מבאר שישן זה של הלוחות הנ"ל אינו פרוז כלל, כמו שכתוב בסוף ספר 'חמדי וגו', ע"נ ספ.)

רבב. שמעתי בשמו שדבר עם-איש אחד שהיה לו בלבולי אמונה, וחזק אותו רבנו זכרוננו לברכה, ואמר לו שאיתא שכל התהוות מעשה בראשית היה רק בשביל מה שצפה השם יתברך שיהיו אנשים שיהיה

להם יסורים בענין האמונה הקדושה מחמת הבלבולים והפכירות העולים על-מחשבתם רחמנא לצלן, והם יתגברו כנגד אלו המחשבות ויתחזקו באמונה - ורק בשביל זה ברא השם יתברך את-כל-מעשה בראשית; ועל-ידי דבורים אלו נתחזק זה האיש מאד תמיד בכל-עת שבאו עליו בלבולים הנ"ל. וכן מבאר בדברי רבנו זכרוננו לברכה כמה פעמים שעקר הבריאה היה בזכות האמונה, כמו שכתוב: "וכל-מעשהו באמונה".

רבג. בענין שהיו מספרים לפני רבנו זכרוננו לברכה והיו משפחים מאד את-פרוש רש"י, ושאין צריכין ללמד פרוש אחר על-המקרא על-פי פשוט, כי שאר הפשטנים רבם הלכים על-פי דרכי החקירות וכו' (פונת הדבר: כי יש כמה פשטנים שהם כנגד דברי רבותינו זכרונם לברכה, וחס הלכים על-פי דרכי החקירה קצת כהנה מקומות, כי היו מחזקים ואין צורך לפרשם, ואלו הפשטנים אין צריכין ללמד אותם, כי אם רק פרוש רש"י זכרוננו לברכה.) ענה ואמר רבנו זכרוננו לברכה: זה אינך יודע, שרש"י זכרוננו לברכה הוא כמו אחיה של-התורה הקדושה; כי כל תינוקות של-בית-רבן וכל ישראל פלם לומדים את-התורה שכתב ושב על-פה עם פרוש רש"י, ומזה מוכן עצם גדלת רש"י זכרוננו לברכה.

רבד. בענין מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שאסור להסתכל "מה למעלה מה למטה, מה לפנים מה לאחור" - אמר רבנו זכרוננו

מפרסם.

ט. אדם שאמרת העולם נותנין לו מתנות, ידע שהתנשאות שלו נכונה מאת השם יתברך.

כו. על-ידי אמירת תהלים נתרומם.

כז. כשתנשא אדם הוי כאלו היום נולד.

כט. על-ידי זכירת שמות עבודה-זרה אינו מתנשא.

ל. על-ידי למוד אגדה בלילה - מתנשא.

לא. התנשאות בא על-ידי ששונאים שקר.

לב. על-ידי אהבת צדיקים מתנשא.

לג. על-ידי עבדות בדעת, לא כמדות אנשים מלמדה - בודאי יתנשא.

לד. התנשאות בא על-ידי דבורים.

לה. גם על-ידי הכנעה.

לו. על-ידי קדוש השם האדם נתרומם.

לז. התנשאות בא על-ידי רחמנות.

לח. על-ידי אמונה הוא מושל על בעלי-באיה.

לט. מי שמעמיד דין שאינו הגון, לסוף שיפל ביד שפטו אמות.

מ. על-ידי תוכחה לשם שמים זוכה להתנשאות.

מא. על-ידי בנן שבונה בארץ ישראל, זוכה להתנשאות.

מב. על-ידי כבוד התורה זוכה להתנשאות.

מג. לאו בכל עת יכול אדם להנהיג נשיאותו, כי לפעמים בא עת שאין

לעת הזאת חיות כפי-אם מנשיא אחר.

מד. מי שנשא אותו הקדוש-ברוך-הוא, תנהג בו כבוד ותלך אצלו.

מה. התנשאות של האדם היא טובת השעה.

חלק שני

א. מי שנגנס בתחומו של חברו, גדלתו נתמעט.

ב. אין הקדוש-ברוך-הוא נתן גדלה לאדם עד שבודקו בדבר קטן.

ג. על-ידי בלבול הדעת נתקלקל היראה. גם על-ידי בלבול הדעת ממשלתו נפלת.

ד. על-ידי זריזות זוכה להיות רעה נאמן. וסימן לדבר: "לך אל נמ'לה' עצל" (משלי ו); וכתוב (בראשית

מט): "משם רעה אכן ישראל".

ה. כשתגנין ממון להשר בשביל איהו התמנות, שיעביר את חברו וימנה אותו - זהו כמו כשוף.

ו. הרהורי עבודה-זרה, והרהורי זנות, ושפיכות דמים, ולשון הרע - הם באים על מי שרגיל בנדרים; אבל נתבטלים על-ידי המנהיג שבעיר המסדר הגבוה והמסים על כל אחד ואחד לפי ערכו, שיוכל לסבל.

ז. כשאיהו רשע נתגדל, אזי קשה לחדש איהו סבא בפוסקים; גם דברי הדגים אינם נשמעים באזני הבעלי-דינים.

מלאדי. ר' אפרים אב בית דין דקהלת סקאהל. בנו ר' דוד. רבי אברהם דוב הרב דחמעלניק. ר' דוד אב בית דין דקהלת קארטוטשיב. ר' מרדכי הרב מנסחיו. ר' אשר מגיד מישרים דקהלת אוסטרבה. ר' אברהם משה הלוי בעל ה"מים קדושים".

ר' חיים סאנזיר. ר' משה אוסטריר. הרב ר' דוד צבי. ר' ישראל אברהם. רבי צבי סופר הבעל-שם-טוב. ר' צבי הרב דקראטיע. ר' נחמן מבאר. ר' דוד לייקיס. ר' ישראל מקאזניץ בעל המחבר ספר "עבודת ישראל". ר' שלמה לוצקיר בעל מחבר ספר "דברת שלמה". ר' ארון ליב פרומישלאנר. בנו ר' מאיר פרומישלאנר. אחיו ר' יצחק פער בערנאנר.

ר' צבי הירש מקהלת-קדש זידיטשוב. אחיו ר' משה סאמבריר בעל המחבר ספר "תפלה למשה".

ובנו ר' יהודה צבי בעל המחבר ספר "עמוד התורה". ר' משה ליב סאסיווער. ר' הירש אלימלך אב בית דין דקהלת-קדש דינוב בעל המחבר ספר "בני ישראל". ר' דב מקסלב. ר' משה אהעליר בעל המחבר ספר "ישמח משה". ר' ברוך קאסיווער בעל המחבר ספר "יסוד האמונה ועמוד העבודה". ר' אברהם דוד אב בית דין דקהלת בוטשאטש. ר' מנחם מענדיל מקאסיב בעל המחבר ספר

"אהבת שלום". ר' פייבוש מהכנוב. אין מוקדם ומאוחר בתורה

הוספה

הרב המקבל ר' אדם. הרב ר' אליעזר אביו של ר' ישראל בעל-שם-טוב. החסיד מאמשטרדם. ר' יונתן מפראג. הדרשן צדיק גנוז. ר' יוסף החזן. הצדיק מפרא דחושבנא. ר' ניסן קאוולער. ר' ישעיה מסימלא. ר' יוסף יוסקא מיאס. ר' זאב מטשאנע אסטראה. ר' זאב מבאלטא. ר' יצחק מקאנסטאנטין יטן. הגר צדק. הגרים אשה ובניה.

(משפחת רבי נחמן מברסלב) חותנו ר' אפרים מאיסטין. חתנו ר' יוסקא בן ר' אברהם דב הרב מחמעלניק. חתנו ר' יצחק אייזיק בן ר' ליב דובראונער. חתנו ר' פנחס בן ר' ליבוש אב בית דין דקהלת-קדש וואלטשיסק. חתנו ר' זלמן בן ר' יעקב יוסף מזלאטיפאליע. חתנו ר' אהרן. בנו ר' שלמה אפרים. בנו רבי יעקב. נכדו ר' ישראל. נכדו ר' אפרים. נכדו ר' אברהם דב. נכדו ר' אייזיק. נכדו ר' נחמן. נכדו ר' שמחה ברוך.

(תלמידי ר' נחמן מברסלב אשר לא נזכרו למעלה) ר' יעקב יוסף מזלאטיפאליע. ר' דב מטשעהרין. ר' מענדיל מקפס הסמוך לטשעהרין. אהרן. רבי יהושע מזשערין.

אֲעֲשֶׂה, חוס וחגני ורחם עלי ולמדני לעשות רצונך באמת. והורנו דרכיך באפן שנוכח מהרה לשבור באמת תאוות אכילה ושתיה, ונוכח לתקן פגם הדבור, להמשיך ממני החסדים ללחלח מצר הגרון. ותעזרנו לברר ולהעלות כל ניצוצי אותיות הדבור מן הגלות, ויקים בנו מקרא שכתוב: "קרא בגרון אל תחשך". ונוכח לשפך ברורה שיהיה דעת שפתותינו ברור מללו, וברחמיך הרבים תתן כח להודו לפי הדבור המבכר, שיהפך פניו אל העפון"ם והקלפות, ויכרר מביניהם שארי ניצוצות הקדושה עד שישארו הקלפות והעפון"ם, בלי שום חיות, עד אשר על-ידי-יה יושלכו כל העמים את אלילי כספם ואלילי זהבם וידיקו את עצמם באמונת ישראל, ויתקרבו כל הרוחקים לעבודתך ולאמונתך הקדושה, ויקים מהרה מקרא שכתוב: "כי אז אהפך אל העמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי לעבדו שכם אחר".

ותעזרנו לעסק תמיד בעבודתך ובתורתך הקדושה באמת ובלב שלם, ונוכח שתהיה עבודתך אצלנו חדשה בכל יום ויום, ונתחיל בכל פעם מחדש פאלו לא התחלנו עדין מעולם לעבדך, בפרט קטגי ערך פמונו, אשר באמת לא התחלתי עדין שום התחלה אמיתית בעבודתך. ואפלו בעת שתזכנו לעבד אותך באמת כראוי,

ותזכנו תמיד להתחיל בכל פעם מחדש. ונוכח לחדש כפשר נעורינו בתורתך ובעבודתך הקדושה. ולא נפול חס ושלום לזקנה ותשוות כח כלל, רק בכל יום ויום יהיו מצותיך ועבודתך בעניינינו כחדשים. ואנוכה להיות עז פנמר וקל כפשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אבינו שבשמים. "אל תשליכני לעת זקנה, ככלות כחי אל תעזבני". ויקים בנו מקרא שכתוב: "יקני יי יחליפו כח, יעלו אבר כפשרים, ירוצו ולא יגעו, ילכו ולא יעפון".

ותזכנו ברחמיך הרבים לאמונה ובטחון באמת ובלבב שלם, ונשליך כל ירבנו וכל מחסורנו עליך לבד, ונהיה חזקים במדת הבטחון בשלמות תמיד, ולא נתלה שום דבר בשום סבה ובשום אמצעי כלל, רק גידע ונאמין שהכל בהשגחתך לבד, הן פרנסה ובנים ורפואה וכל שאר הדברים שבעולם, בכלם לא נשתמש ולא נתלה בשום סבה כלל. וגידע ונאמין ונבטח באמת שאמה לכל להזמין לנו פרנסה בשלמות, בלי שום סבה של המשא ומתן וכיוצא בזה. וכן אמה יכל לשלח לנו רפואה שלמה בלי שום עסקי רפואות וסמים, כי אמה הוא יי אלהינו עלת כל העולות וסבת כל הסבות. ואפלו כשאנו מכרחים לפעמים כפי רצונך הטוב לעסק באיזה סבה בשביל פרנסה וכיוצא,

נוכח להאמין בך לבד, ולא לעשות מהסבות עקר חס ושלום. ותתן לנו כח ברכות צדיקי אמת, שנוכח לבטל בתפלתנו את חייב מערכת המזלות לשדד המערכות ולשנות הטבע בתפלותינו ותחנונותינו, עד שיראו הכל ונאמינו באמת כי אין שום דרך הטבע כלל, רק הכל מתנהג בהשגחתך לבד תמיד. ויקים בנו מקרא שכתוב: "ותגזר אמר ויקם לך, ועל דרכיך נגה אור". ותמחל ותסלח לנו ולכל עמך ישראל על כל הפגמים שפגמנו עד הנה באמונתך הקדושה, במה שהיינו תולים הדברים בסבות של דרך הטבע, ומעמה תחזק את לבבנו ולבב כל עמך ישראל, וכל באי עולם, שיזכו כלם לידע ולהאמין כי אמה הוא יי האלהים בשמים ובארץ, והכל מתנהג בהשגחתך לבד, וכל הסבות הכל מאתך לבד.

רבנו של עולם, מלא משאלותינו ברחמים וזכנו לאמונה שלמה באמת ובלבב שלם, עד שנוכח על-ידי האמונה שיתבררו כל המאכלים שבעולם, מפגם עץ הדעת טוב ורע, עד שיהיו כל אכילתנו וסעודתנו ממאכלים שנתבררו לגמרי מן הרע והקלפות, מאכלים שהם כלם טוב. ונוכח להסתפק באכילה מעטת. ותהיה אכילתנו קדושה ויטהרה גדולה, עד שיהיה נעשה על-ידי אכילתנו יחוד קדשא בריך הוא

ושכינתיה אפין באפין, ויקים מקרא שכתוב: "בטח בני ועשה טוב, שכן ארץ ורעה אמונה, והתענג על יי ויתן לך משאלות לבך. גול על יי דרכך, ובטח עליו והוא יעשה. האירה פניך על עבדך הושעני בחסדך. פניך האר בעבדך ולמדני את חקיך. אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה. יי אלהים צבאות, השיבנו, האר פניך ונשענה, יהי לרצון אמרי פי, והגיון לפי לפניך יי צורי וגואלי". אמן ואמן.

תפילה כג

מיוסד על תורה סיג בליקוטי מוהר"ן

שומר הברית והחסד רחם עלי למען שמך, וזכני מעמה לשמור את הברית קדש, שלא אפגם עוד מעמה שום פגם בברית קדש. ואנוכה לקדש את עצמי גם במתן לי, בתכלית הקדושה והפרישות כרצונך הטוב באמת. ותעזרני ותזכני ברחמיך הרבים לתקן בחיי כל הפגמים הרבים והעצומים מאד שפגמתי בברית קדש מעודי עד היום הזה. חומל דלים חוס וחמל עלי, כי "מה אעשה ליום פקדך, וכי יפקד מה אשיבנו". אוי מי יגור לי אש אוכלה, מי יגור לי מוקדי עולם, אנה אברח, אנה אנוס לעזרה, אנה אוליק את הרפתי. כל בעלי חמלה וחנינה החיים והמתים, בקשו רחמים בעדי, חמלו על צריך לחמלה כמוני, כי אין רחמנות בעולם כפשר על

לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום שישי

לנצח עוד יום

והא דתניא: כתיב "אלה הטמאים לכם בכל השרץ", ודרשינן מה"א ד"הטמאים" - לאסור צירין [הנזל היוצא מהשרצים], ורשב"א [השומן שבגופם], וקופה [בשר דק ותכלין השוקעים לשולי הקדירה] שלהן, של השרצים, באכילה.

והוינן בה: למה לי קרא לאסור כל אלו בשרצים? ליגמר מהני, מחלב וחמץ ונבלה שאף לאחר שנמחו, הם עומדין באיסורין שאסורין בשתייה? ומתריצין: צריכי.

דאי לא כתב רחמנא בשרצים אלא הוה ילפינן מהנך, הוה אמינא - דיו לבא מן הדין להיות כנדון. מה התם בחלב חמץ ונבלה, אינו חייב עד דאיכא כזית, אף הכא נמי לא יהא חייב על אכילת שרצים עד דאיכא כזית. הלכך כתב רחמנא בשרצים לומר שיהא הנמחה מהם כשרץ עצמו, שחייב עליו כבעדשה.

להדיוט, שהרי אישתראי מליקה דחטאת העוף באכילה לכהנים?

וכיון שנבלה אף היא הותרה מכללה הרי אף על פי שחמץ לא הותר מכללו מכל מקום אפשר ללמוד חלב מחמץ ונבלה בילפותא ד"כמה הצד", כיון שלא מצינו חומרא אחת שנוהגת בשניהם ולא בחלב, ואם כן "נפש" שכתוב אצל חלב מיותר הוא?

ומתריצין: לעולם הותר מכללו דחלב היינו הא דהותר חלב חיה להדיוט. ודקא קשיא לך שנבלה אף היא הותרה בחטאת העוף לכהנים?

תריצנא: עיקר ההיתר בנבלה דחטאת העוף הוא משום גבוה, וכהנים משלחן גבוה קא זכו. והרי זה נחשב שהם אוכלים מגבוה, אבל היתר נבלה להדיוט לא מצינו, אלא רק בחלב, ולפיכך ליכא למילף חלב מנבלה וחמץ.

ואי תימא לא לכתוב רחמנא בחלב ותיתי מהנך - מחמץ ומנבלה,

איכא למיפרך: מה להנך שכן לא הותר מכללן, תאמר בחלב שהותר מכללו.

הילכך הוצרכו להכתב שלשתן.

והוינן בהא דאמרינן שחלב לא אתי מחמץ ונבלה לפי שהוא קל מהם בכך שהותר מכללו: ומאי ניהו? היכן מצינו שהותר חלב מכללו.

אילימא חלב בהמה שהותר לגבוה להקריב את חלב הקרבן למזבח, אם כן נבלה נמי מצינו שהותרה מכללה לגבוה, שהרי אישתראי מליקת עוף לגבוה, שקרבנות העוף מצוותן במליקה על אף שעוף חולין שנמלק הרי הוא נעשה נבלה במליקה, ושוב אין מעלה לחלב על פני נבלה? ואלא תאמר שהחלב הותר מכללו בחלב חיה, שהותר להדיוט לאכילה, אכתי נמי הותרה

קב.

בב א מיי ס"ב מהל'
שעית פשור הל' ז
סמג לארין קט טו"ש"ע א"ח
ס' תריב סעף ב:
בר ב מיי ס"א מהל'
המז הל' א וס"ד
מהלכות מאכלות אסורות
הלכה טו סמג לארין עו:
בה ב מיי ס"ו מהל' חמץ
ומצה ב מיי טו"ש"ע
א"ח ס' תסא סעף ד:
בו ד מיי ס"ב מהל' שאר
אבות העומאות הלכה
ז:

1. כי כל אבל חלב מן
הבהמה אשר יקריב
ממנו אשה ליו ונכרתה
הנפש האכלת מעמיה;
ויקרא אז כה
2. לא תאכל עליו חמץ
שבעת ימים תאכל עליו
מצות לחם עני כי
בחפזו יאָצא מארץ
מצרים למען תזכור את
יום צאתך מארץ מצרים
כל ימי חייו;

- דברים טז
3. שבעת ימים מצות
תאכלו אך ביום הראשון
תשביתו שאר מנחתכם
כי כל אכל חמץ ונכרתה
הנפש ההוא מישׂאֵל
מיום הראשון עד יום
השביעי:
4. וכל נפש אשר תאכל
נבלה וטורף באֶזְרָח
ובגר וכבש גִדְיוֹ ורֶחֶץ
במים וטמא עד הַיָּרֵב
וטור:

גלייך"א. ליחה.
פונדל"א. שמרים,
משקע.
פונדד"א. להמיס.

ח אלא חלא דקריש
 מא אירא: **ב** אמר רב
 פירמא: **ג** לחם עוני אמר
 רחמנא והאי כיון דפריה
 לאו לחם הוא אלא אם
 חזא: **ד** ל"א ציר משא
 שהיו מטבילין: **ה** קפה
 פירמא בדקן של בשר:
ו הקפה הקשר ע"י
 האור: **ז** וכל הנפש אשר
 תאכל בנבלה וגו': **ח** אן
 בבמה קאמרין בבמה
 מיתא לא אישרת אמאי
 אעשרת קרא בחלב ובלב
 למישרך נמי בחלומך כר
 דהא לר' יוסי הגלילי מותר
 בבנאה ושרא האי נפש
 אתא לדמא אחרינ:

(א) שבת קה"א (ב) ג'יל
חלל דקריש. ערוך ערך
(ג) יח"א (ד) יח"א פ'
(ה) לעל קיב: לעל קיב:
ד"ה וקס"ה (ו) ג"א רכ"א.
ר"ע"ג (ז) ג'יל ח"א מה
ר"ה ר"ה ב"ל (ח) יח"א
משנה ועי' מש"ל פו: על
בגלין, לה. מנחות כ"ה.
ז' עפחות לה. יג' ע'ג'
(א) ג'יל ח"א ר"ע"ג.
(ב) לעל קיב: בדרות ו:
(ג) לעל ח"א מה לב.
ד"ה שמי"ה (ד) רש"א
מ"ו (ה) ונ"ע ח"א ב"ה
כ"ה ד"ה בחקות ח"א
שמועות ד"ה האול"ל
(ו) ש"ך ג"ה

גמ' תנן התם הקפת. עי'
שזועות דף כג ע"א תוס'
ד"ה גמר ול"ע: תוס' ד"ה
לרבות וכו' ושתי להו. עי'
נדה דף לג ע"א תוס' ד"ה
שמי:

רנשבורג
[א] גמ' אפי' ימא נמי
 הויא שומר. נ"ב מיי' פ"א
 מהל' אבות העומאות הל'
 י"א וע"ש צכ"מ ודו"ק:

פירמא. מללן הקדקדק
הכסר הסוכות בשול
תקיר (בחיים לה. ובעיר
לעיר קרב). הקפה את
הדם. כמו קפאו מהומות
(מנוחות כא.). חיוב. משום
סו חל (שם) המהורה
ומבנה. אשום לחס
דמיון דגן קאי, אשמשעני
דנעמיה לחסילה לחסנו.
הסחה, דשטנפרייז גלעני
שטחיהו נמים (פסחים
לה.). אין אדם יוצא
בה ידי חובתו. ללא
דוך חסילה קשילי ליה
(שם) המהורה באור.
חלל נכלה שטחיהו כלאר,

לפניהם סוממחמו (עיר 3.)
הטמאים. אלה הטמאים
לכם ככל השק, ה"א
ימירא (בכורות 1) ובעיז
לעיל קיב). צירן. שומן
הזג (בכורות 1). וקיפה.
ריסוקי צמר וקפלטות
שנשלי קדירה (שם ובעיז
לעיל שם).

קב:

בז א מיי פיי מהלכות
מאכלות אקורות
הלכה כב:
בח ב מיי פיי מהל'
צטורים הלכה ד:
בג ג מיי פיי מהל'
תרומות הל' ב:
ג ד מיי פיי מהלכות
מאכלות אקורות הלכה
כב:

מוסף רש"י

[illegible]

הע

לִיבְתוֹב בְּשִׁרְצִים וְלִיתוֹ הַנֶּחַךְ ב'ו'. ובמה הזד' חד מכולו לא אחי
דחמץ מכולו לא אחי שלא היה להם שעת הכושר
וחלצ' נמי לא אחי מכולו שכן לא הותרו מכללן אך קשה דמימי
זבלה מכולו ושאמ' לא הייתי ואומר אלץ לענין איסור אכילה אבל
לענין טומאת זבלה עוף טהור לא

וְלִיכְתוּב רַחֲמָנָא בְּ
וְלִיגְמְרוּ מִיְהוּדָא מִשְׁכָּנָא
לְשָׁרְצִים שְׂכִינֵי וְהוֹמָקָא
אֲתֵּינָא וְהִתְדֵּשׁ וְהוֹמָקָא
כּוּל מִשְׁקֵי הַיּוֹצֵאִין
תִּימָא לִיגְמְרוּ מִתְּנָה
הָבָא מֵאִלּוּ הוּא תִינָה א
הֵיכָל דְּלֵא אִיסוּרָה אִיסוּרָה
מִבְּכּוּרִים וּבְכּוּרִים ג
יֹסֵף אִי פִרִי אִתְּהָ אִתְּהָ
מִשְׁקָה הָבִיא עֲנִיבִיכִי
לִזְמֹר "תִּיבִיא אִיסָא
שְׁכָן מַעֲוִנֵי קִרְיָהּ וְהִתְדֵּשׁ
תִּרְמוּהָ גִּיפָה מִגְּזֵלָה
דְּרֵאמֵר מִן "תִּתְרַמְּתוּ מִיְהוּדָא
לְתִרְמוּהָ שְׁכָן הַיִּיבִי
אֵלָא גִמְר מִתְרִיבֵיהּ
לְתִרְמוּהָ וּבְכּוּרִים שְׂכִינֵיהּ
וְהוֹמָשׁ וְחֵלָא אִתִּיכָ בְּ
מִבְּכּוּרִים וְחֵלָא מִתְּנָה
מִתְרִים יוֹיִן תְּפִיחִים וְ
פִּי מִינִי פִירוּת לֵאמֹר
לְהוֹמָשׁ וְר' הַיְיִשׁוּ
דְּבִרּוּן מִינֵה וּמִינֵה וּבְכּוּרִים
קִמְפִּילֵנו דְּר' אֱלִיעֶזֶר
מֵה בְּכּוּרִים מִשְׁקֵין וְ
תִרְמוּהָ מִנֵּה מִשְׁקֵיהָ
מֵה בְּכּוּרִים אִפִּי ש' שְׂכִינֵיהּ
נִמֵּי אִפִּילוּ שְׂאֵר מִיְהוּדָא
מִינֵה מֵה בְּכּוּרִים מִשְׁ
אִף תִּרְמוּהָ מִשְׁקֵיהָ
בִּאתְרָה מֵה מִשְׁקֵין דְּלֵא
יִזְכָּר אִי מִיִּדִּי אֲתֵּרִינִי
מֵהן כְּמוֹתֵין תִּירִשׁוּ וְ
לֵא וְהָא דִּתְנָה "אִין
אֵלָא הַיּוֹצֵא מִן הַיְיִשׁוּתִיהּ
יִהְיֶה הָיִא דְרֵאמֵר ד' ד'
וְגִמְר לְהוּ לְבְּכּוּרִים
אִין סוּפְגִין אִין אֵתְהָ
אֵלָא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַיְיִשׁוּתִיהּ
רְבִי יִהְיֶה הָיִא ד' ד'
בִּאתְרָה וְגִמְר לְהוּ

תמונה זו צורמה לא הלי חסר עומק: דרון מיה ופיה. פיר
קונטרס דללו דורוק ומהו אפסר דמיי דוקא מושב דן שמהסחור
תמונה זו צורמה לא הלי חסר עומק: דרון מיה ופיה. פיר
קונטרס דללו דורוק ומהו אפסר דמיי דוקא מושב דן שמהסחור
תמונה זו צורמה לא הלי חסר עומק: דרון מיה ופיה. פיר
קונטרס דללו דורוק ומהו אפסר דמיי דוקא מושב דן שמהסחור

והדר
לגמרי משקם היוזא מהן אכל שאר משקין דלא כתיבה צה
משקם. **השקא** לשון משק. **רבי יהושע** הוא דאמר. גבי תרומה לא קרישין וע
מזר לבורים מינה דהא דרבי רחננא צהו אבי צביא ויזים וענשין
יהושע הוא דאמר. בתרומה לא מיתסרי ואלו בבורים גמרי מתרומה

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

שראים איסור אכילתם כבעדשה כטומאתן דמי ר' יוסי בר' חנינא והבדלתם בין הבהמה הטעורה לטומאה וגו' פתח הכמזב בצליה וסיים בטומאה לומר לך מה טומאה כבעדשה אף אכילה כבעדשה במעילה בפרק קדשי מוצח (דף נח:)

[illegible]

מִפֶּיךָ מִה בְּכוֹרִים
הָאֵלֹהִים גִּמְר תַּרְמוּמָה
וְאֵלֶּךָ אֲרָאָה לְבָכוֹרִים
יִדְדָה אֱלֹו בְּכוֹרִים מִה
עֲלִיה מִתִּיה וְחֻמֶּשׁ
תַּרְמוּמָה וּבְכוֹרִים מִה
חֵיבִים עֲלֵיהֶם מִתִּיה
תַּרְמוּמָה וְחֵד מִקֶּדֶךְ אֱו
יִהְיֶה דִתְנָן ^כרַבֶּשׁ
וְיֻמָּץ מִתַּרְמוּמָה וְחֵיבִים
הָ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵאֲבִיר
פֶּטוּר בְּמֵאִי פִלְגִי

[illegible]

שות וזכין דן שבתורה חסד
 למדים דבר מתבטל או לדינן קול
 ומתקני לה כל מיל דין זה מיה מה
 לזכרין ולזכר וזכר וזכר למיל
 חזקתיהם ומיפשיט גופיהם ופשיט
 גופיהם. וזכרין מכל שבתה המינין :
 אף תרומה נמי. שפשיט שפירות
 גזון תרומה ופושטין כיון למרובה
 נחשק כפי אף על גב דלית נזקת
 תוספת שולן אלא תרומה וזכר וזכר
 הק משקין כיון למשיפות תרומה אלא
 כיון למרובה. וזכרין דאף מיה
 וזכרין לאו דוקא קאלנד דאף מיה

ותפוסם וספיריו אין תרומתן מן הכורס אלף מנדרין סופרים וספי
 סוף דקאמרתין מין דבמדרי דלורייטא אית לן דון מינה ומינה וספי
 הוא דלורייטא כורס דלורייטא הוא גמרי לן מנבורס למתקן
 ירושלמי כון כמון רב נמי קרין דבדורס טעין דלורייטא מתקן:
 וספי יפוט סכר. א' נמי סטול דלורייטא אל הוין מתקן
 ירושלמי מהן כמותן דלית לן דון מינה (א' וספי) ומינה ואוקי דבדורס דון
 מינה ספי ספי נרסיס לנמוד קיננה ירשמי ספיו תרומה: ממנה
 כמות וכו' אל דון מינה אלף העמד מן התקנוס: ספיוס
 וספי. כתיב כס' דגריס (א' וספי) אלף מן משקל וספי שטקן דגטא כס' תרומה
 סוף דלפנין מנבורס דלס קרל עיליין ס' תרומה וספי שדכרן
 הוא אפילו הוין אית כתיב דבדורס עננן לן: א' מציאן דבורס
 דון אפילו עננין נמי אל אלה מתקן פס אלה מציא אל אלה
 ד' אלף מין וספי דבדורס וספי דבדורסיו וספי דמספר דון
 הוא דרבי: אין סופין. משוס משקל הבא מפסירוס ערלה: רבי
 בסיקאס דלוקריו תרומה ואחלו ערלה וגמרי מנבורס גמוריו סוף:
 מרשקא

מסורת הש"ס

[illegible]

מורה אור השלם

1. וְלִקְחָהּ מֵרָאשִׁית כֹּל
פֶּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְרָא
מֵאֲרֻצֶּיךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ
יִתֶּן לָךְ וְשִׁמְתָּ בְּכַנָּא
וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן
שְׁמוֹ שֵׁם: וְכִרְס יוֹב
כֹּל תוֹכֵל אֶל כָּל
2. שִׁעָרֶיךָ מִשְׁעַר דִּגְגָךָ
וְתִירִשְׁךָ וְיִצְרָרְךָ וּבִכְרַת
הַקֶּדֶר וְצִאָנְךָ וְכֹל נִדְרֶיךָ
אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ וְנִבְחִיתִי
וְיִרְמוֹת דָּרְךָ:
דְּבִרְסִי יֵב יִז

גליון הש"ס

גמ' דאיתקש לבבורים.
ע"י מנחות דף טו ע"א
תוס' ד"ה לחם:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ור' יהושע
בו' דון מינה ואוקי באתרה
כל"ל ותיבת ומינה נמחק:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
[א] רש"י ד"ה ור' יהושע
סדר וכו' דאית לן דון מינה
ומינה. מלת ומינה נמחק:

שיטת מקובצת

א פרי פרי אתה מביא.
ב ע"י תוס' תמורה דף ד'
ג ע"א: **ד** ושאר מיני פירות.
ה נ"ב נ"א מי פירות וכו':
ו דר' יהושע סבר אי נמי
הואי דאורייתא: **ז** אכילה
דתהוי שתייה בכלל אלא
פרי כצ"ל: **ח** משום דגן
שהמחהו. נ"ב ע"י תוס'
בכורות דף נ"ד ע"א:

ק"כ ע"ב

והיונן בה: ולכתוב רחמנא
בשרצים וליתו הנך [נבלה].

ולגמורו מניניהו דשרצים? ומתריצין: משום
דאיכא למיפרך: מה לשרצים שחמוריהם, שכן
טומאתן ואיסורן במשחה, [כלומר, בבערשה, דלפינן
איסורו טומאתו, מה טומאתו בבערשה אף איסורו
בבערשה], תאמר בנבלה שטומאתה ואיסורה
בכזית, ולפיכך צריך לכתוב נפש לגבי נבלה.

והא דתניא: הטבל, והחדש [תבואה חדשה, שהיא
איסור באכילה קודם הקרבת העומר], וההקדש [פרי
שהוקדש לבדק הבית, שהוא איסור בהנאה], והשביעית
[פרי של שנת השביעית, שהוא קדוש בקדושת שביעית,
הוא איסור באכילה לאחר הביעור], והכלאים - כולן
משקין היוצאין מהן אסורים כמותן.

מנלן שגם המשקים היוצאים מהם אסורים
בשתיה, אף שאינם מגוף הפרי? וכי תימא ליגמר
מהנך, מחלב, חמץ, נבלה, ושרצים, איכא
למיפרך: מה להנך שכן איסור הבא מאליו הוה,
שהחלב והחמץ ונבלה והשרצים לא נאסרו על
ידי האדם אלא מאליהם הם אסורים, ואם כן,
תינח היכא דאיסור בא מאליו, כגון הטבל
והחדש והשביעית והכלאים, יש ללמוד אותם
מהנך דלעיל בהצד השוה. אבל היכא דלאו
איסור הבא מאליו הוא, וכגון הקדש, שהאיסור
בא על ידי האדם שהקדישו, מנלן לאסור משקין
היוצאין מהן?

ומתריצין: גמורין הקדש מבכורים, שאף הם אין
איסורן בא מאליו, אלא על ידי האדם שהפרישם
לשם בכורים, ומכל מקום גם המשקים של
הפירות נחשבים לביכורים.

ומקשינן: ובכורים גופיהו מנלן שגם המשקין
היוצאים מהם נחשבים כמותן?

ומתריצין: דתני רבי יוסי: נאמר בבכורים
"מראשית כל פרי האדמה", ודרשין: "פרי" אתה
מביא לבכורים, ואי אתה מביא משקה.

אך אם הביא למקדש ענבים של בכורים ודרכן,
שהוא הביא את היין למקדש, מניין שבדיעבד הוא
יצא ידי חובתו, תלמוד לומר "אשר תביא
מאוצר", ודרשין מיתורא ד"תביא" נשאה יכול
הכתוב לומר "אשר מאוצר" - לרבות את המשקין
היוצאין מהביכורים, שגם הם נחשבים כגוף
הפרי, ויוצא בהם בדיעבד ידי חובת הבאת
ביכורים.

ומעתה ילפינן גמי להקדש, שהמשקין היוצאים
מהם אסורים כמותן.

ומקשינן: כיצד אתה למד הקדש מבכורים והא
איכא למיפרך: מה לבכורים שכן טעונין קרייה
של פרשת "ארמי אבד אבי", והנהגה לפני המזבח.
מה שאין כן בהקדש?

ומתריצין: אלא, גמר הקדש מתרומה שאף היא
איסורה בא על ידי האדם שהפריש את התרומה,
ומכל מקום משקין היוצאים מהם אסורים כמותן.

ומקשינן: ותרומה גופא מנלן שמשקין היוצאין
ממנה אסורים?

ומשנינן: דאיתקש תרומה לבכורים. דאמר מר:
כתיב "לא תוכל לאכול בשערך מעשר דגנך
ותרומת ירך" ודרשין דהאי "ותרומת ירך" - אלו
בכורים, שנאמר בהם "יד" כדכתיב: "ולקח הכהן
הטנא מידך". וכיון שהבכורים נקראים תרומה,
הרי הקדש תרומה ובכורים זה לזה, וכשם
שבבכורים אסורים המשקין היוצאין מהן הוא
הוה בתרומה, ושוב ילפינן הקדש מתרומה.
ומקשינן: והרי אי אפשר ללמוד הקדש מתרומה.

דמה לתרומה שכן חייבין עליה מיתה, האוכלה
במודר, וחומש האוכלה בשוגג, מה שאין כן
בהקדש?

ומתריצין: אלא, גמר הקדש מתרומה - מתרומה
ובכורים. דאי פרכין מה לביכורים שכן טעונים
קריאה והנחה, תרומה תוכית, ואי פרכין מה
לתרומה שכן חייבים עליה מיתה וחומש,

ליכורים ויכוחו.
ומקשינן: אכתי איכא למיפרך: מה לתרומה
ובכורים, שכן חייבין עליהם מיתה וחומש, שאף
הבכורים דינם כתרומה, וזר האוכלם חייב עליהם
מיתה וחומש?

ומתריצין: אלא אתאי הקדש מתרומה ומחד
מהנך, מחמץ או מנבלה. או מבכורים ומחד מהנך
בלימוד של במה הצד, וליכא למיפרך עליה מיד,
לפי שלא מצינו חומרא הנהגת בשני אלו ואינה
תהא בהקדש.

והא דתנן: דבש היוצא מהתמרים, ויין שנעשה
מתפוחים, וחומץ שנעשה מסיתונות, [ענבים
גרתיים], ושאר מי מירות [חץ משמן ויין שנעשו מותים
ומענבים] של תרומה -

רבי אליעזר מחייב קרן וחומש את השותה אותם
בשוגג, כדין תרומה. ורבי יהושע פוטר.

והיונן בה: במאי פליגי הני תנאי? שהרי למדנו
תרומה מבכורים שמשקין היוצאין מהן כמותן,
ומדוע רבי יהושע פוטר?

ומשנינן: בדרון מינה ומינה, וברון מינה ואוקי
באתרה - קמפלוגי, כלומר, שבכל דבר הלמד
מחבירו בגזירה שוה או בבנין אב, יש לדון, האם
אמרין "דרן מינה ומינה", דהיינו, שנלמד
מהלמד גם את עצם הדרין, וגם את שאר
הפרטים הקיימים במלמד, או דלמא, "דרן מינה"

- נלמד מהלמד רק את עצם הדרין, ואחר כך
אוקי לדבר הלמד באתרה. שנעמידנו במקומו
לענין שאר הפרטים שאפשר ללמוד אותם מגופו.
דרבי אליעזר סבר: דון מינה ומינה. דהיינו דון
תרומה מבכורים לגמרי, דמה בבכורים משקין
היוצא מהן כמותן אף תרומה נמי משקין היוצא
מהן כמותן. ומינה, ועוד אנו למדין מבכורים גם
את הפרטים, דמה בבכורים אפילו בשאר מינין

אמרין דמשקין היוצא מהן כמותן, שהרי מכל
שבעת המינים מביאים בכורים, ולא רק מתירוש
ויצירה, אף תרומה נמי אפילו בשאר מינין. שכל
הפירות שהן תרומה - משקין שיצאו מהן כמותן

ורבי יהושע סבר: דון מינה בלבד, דמה בבכורים
משקין היוצאין מהן כמותן אף תרומה משקין
היוצאין מהן כמותן. אלא שמעתה - ואוקי
באתרה. נעמיד את התרומה במקומה, שלא נלמד
מבכורים אלא באותם משקין שמצינו שחל
עליהם שם תרומה בהיותן משקין, כלומר - שמן
ויין, שבהם אמרין שאם קרא שם תרומה עליהם
בהיותן זתים וענבים, הרי גם המשקין היוצאים
מהן כמותן. אבל משקין אחרים, שלא מצינו
שחלה עליהם תרומה בהיותן משקין, לא נלמד
אותם מבכורים, אלא נימא שאפילו אם יצאו
מפירות תרומה אינם אסורים כמותם.

והלימוד הוא כך: מה משקין דקדשים בתרומה,
דהיינו המשקין שמצינו שמקדישים ומפרישים
אותם לתרומה, תירוש ויצהר שהם כתובים
בתורה לענין תרומה ומעשרות - אין, אבל מדי
אחרונה לא מצינו. אף משקין היוצאין מהן
כמותן, שאנו למדים מבכורים, תירוש ויצהר -
אין, מדי אחרונה - לא! ולכן הוא פוטר מקרן
וחומש בשאר המשקים, שבהם לא אמרין משקין
היוצאין מהן כמותן.

והא דתנן: אין מביאין בכורים משקה למקדש,
אלא משקה היוצא מן היותים ומן הענבים,
שבדיעבד יכול להביא למקדש יין ושמן בתורת
בכורים.

מני היא?

רבי יהושע היא! דאמר לענין תרומה - דון מינה
ואוקי דאתרה. ומאחר דתרומה אינה למדה
מבכורים אלא לגבי תירוש ויצהר, דהיינו זיתים
וענבים, שוב חזר רבי יהושע וגמר להו לבכורים
מתרומה [שהרי בכורים תרומה הוקשו להדין], שגם
בבכורים אין המשקה היוצא כמותם, אלא

בזיתים וענבים בלבד.
מה שאין כן לרבי אליעזר, הרי למדים תרומה
מבכורים גם לגבי שאר המשקין, ואם כן, גם
למשקין היוצאים משאר הפירות יש להם דין
ביכורים, והוא יכול להביא אותם למקדש
בדיעבד.

והא דתנן: אין סופגין את הארבעים מלקות
משום ערלה, אם שתה משקה שיצא מפירות
ערלה, אלא על משקה היוצא מן היותים ומן הע
נבים.

מני היא?

רבי יהושע היא! דאמר דון מינה ואוקי באתרה,
וגמר להו לבכורים מתרומה שאין משקין
היוצאים מהם כמותן אלא בזיתים וענבים,

תהילים פרק סד

קבנ

יְהוָה: יִהְיֶה מִלֶּךְ יִשְׁמַח בְּאֱלֹהִים יִתְהַלֵּל כָּל-הַנִּשְׁבָּע בּוֹ כִּי
יִסְכֹּר פִּי דוֹבְרֵי-שָׁקֶר: סָד * לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ב שָׁמַע
אֱלֹהִים קוֹלִי בְּשִׁיתִי מִפֶּתַח אוֹיֵב תֶּעַר חַיִּי: ג תִּסְתִּירֵנִי מִסּוּד
מִרְעִים מִרְגֶּשֶׁת פְּעָלִי אוֹן: ד אֲשֶׁר שָׁנְנוּ כַּחֲרֵב לְשׁוֹנֵם דְּרָכּוֹ
חֲצֵם דְּבַר מֶר: ה לִירֵת בְּמִסְתָּרִים תֵּם פֶּתָאֵם יִרְהוּ וְלֹא יִירָאוּ:

רש"י

לשון המזמור על האגדה צפה דוד ברוח הקדש כל המאורע לו והתפלל עליו שדניאל מזרעו היה, כמו שנאמר לחזקיה (ישעיה ל"ט) ומבניך אשר תוליד יקחו והיו סריסים בהיכל מלך בבל אלו דניאל חנניה מישאל ועזריה: מִפֶּתַח אוֹיֵב. אלו האחדשדרפנים שנתיצעו עליו שנאמר (דניאל ו') אדין סרכיא ואחדשדרפניא הוו בעין עלה להשכחה לדניאל: (ג) מִרְגֶּשֶׁת פְּעָלִי אוֹן. שהם מתרגשים לבקש לי עלילות מות כדכתיב ארגישו על מלכא וגו' (שם): (ד) דְּרָכּוֹ חֲצֵם. הוא לשונם הרע: (ה) לִירֵת בְּמִסְתָּרִים תֵּם.

חרב שימיתו אותו ומקרא קצר הוא זה שלא פי' מי יגירוהו, יגירוהו לשון גרירה כמו מוגרים במורד (מכה א') פרץ נחל מעם גר (איוב כ"ח). (בפצאית, מנת שוועלים. ישובם חרב שוועלים ילכו בו): (יב) והמלך ישמח. על עצמו היה אומר שהרי כבר היה נמשח: יתהלל ב"ה הנשבע בו. כשיראו שתושעני יתהללו ויתפארו על הדבקי' כך ונשבעים בשמך: כי יסכר. יסתם כמו ויסכרו כל מעינות תהום רבה (בראשית ח'): (ב) שָׁמַע אֱלֹהִים קוֹלִי בְּשִׁיתִי. מזמור זה דרשוהו בעלי אגדת תהלים על דניאל שהושלך לגוב אריות ויפה נופל כל

מצודות דוד

ולהמיתא כאלו הייתי רשע וחוטא: יבאו. לזה יבאו בתחתיות הארץ מושפלים עד עפר: (יא) יגירוהו. המגירי' יגירו וישפכו דמם ע"י חרב ויהיו למנה לשרעלים ולחיות השדה: (יב) והמלך. על עצמו אמר שהוא ישמח בתשועת ה' וגם כל הנשבע בה' יתהלל בישועתו כי הנשבע בה' הוא מאמין בו ויתהלל א"כ בהתשועה הבאה לו ממנו כי ישתבח עצמו על שהשכיל לדעת שה' הוא האלהים: כי יסכר. כאשר יסגר פי המדבר עלי שקר בפני שאול בראותו שלא יוכל לי ולאנשי ואז אשמח אני ואנשי הנשבעים בה': (ב) שָׁמַע אֱלֹהִים קוֹלִי. ארו"ל שאמרו דוד בעבור דניאל על שהושלך לגוב אריות על ידי התבולות השרים ולפי שהיה מזרעו אמר כמדבר בעדו: בְּשִׁיתִי. בעת אספר תלאותי. מפחד אויב. הם שרי מלך דריוש: (ג) מִסּוּד. מעצת העם: מִרְגֶּשֶׁת. מהקבץ שקבצו יחד להתייעץ בדבר: (ד) שָׁנְנוּ. חדרו לשונם כחרב להבאיש אותי בעיני המלך: דְּרָכּוֹ. הכינו לשונם כחץ המושם על הקשת בעת הדרכו: דְּבַר מֶר. להמית אותי בגוב אריות: (ה) לִירֵת. להשליך החץ במסתר על התם ופתאום ישליכו ולא ייראו מה':

תהילים פרק סה

קבד

יִחְזְקוּ-לָמוֹ | דְּבַר רָע יִסְפְּרוּ לְטָמוֹן מוֹקְשִׁים אָמְרוּ מִי
יִרְאֶה-לָמוֹ: י יִחַפְּשׂוּ עוֹלֹת תִּמְנוּ חֶפֶשׁ מִחַפֵּשׁ וְקָרַב אִישׁ וְלֵב
עִמָּק: ח וַיֵּדֶם אֱלֹהִים חָץ פֶּתָאֵם הָיוּ מִפּוֹתָם: ט וַיִּכְשִׁילֵהוּ
עָלִימוֹ לְשׁוֹנֵם יִתְגַּדְּדוּ כָּל-רֹאֵה בָם: י וַיִּרְאוּ כָּל-אָדָם וַיִּגִּידוּ
פֶּעַל אֱלֹהִים וּמַעֲשָׂהוּ הַשְּׁפִילוֹ: יא יִשְׁמַח צַדִּיק בִּיהוָה וְחִסָּה
בּוֹ וַיִּתְהַלֵּל כָּל-יִשְׂרָאֵל: יב סָה * לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד שִׁיר:
ב לך דְּמִיָּה תִהְיֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְלֶךְ יִשְׁלֵם-גִּדְּדוֹ: ג שָׁמַע

רש"י

וירווהו בחציהם: (ו) יספרו לטמון מוקשים. ידברו אל המלך בערמה דברים טמונים שאפילו המלך לא הבין למה היו עושין כך והם היו מתכוונים לטמון לדניאל מוקשים להלכד בהם שאמרו לדרישו אתיעטו כל סרכי מלכותא וגו' לקיימא קיים מלכא וגו' (שם) שלא יתפלל שום אדם תפלתו לפני שום אלוה חוץ ממך עד שלשים יום: (ז) יִחַפְּשׂוּ עוֹלֹת. מבקשים עלילות כמו שנאמר (שם) הוו בעין עילה השכחה לדניאל. טמנו. בלבם ולא גילו דעתם את חפש העלילה המחופש על ידם וקרוב מחשבותם עומק לבם: וקרוב איש.

מצודות ציון

לס: (ז) עוֹלֹת. עלילות: תמנו. כמו תמנו וכן חסדי ה' כי לא תמנו (שם א') והוא מל' תם והשלמה: (ט) יִתְגַּדְּדוּ. מל' נדקדק: (ב) דוֹמִיָּה. שמיקה:

מצודות דוד

(ו) יִחְזְקוּ-לָמוֹ. היו מחזקים ביניהם את הדבר הרע והעצה היעוצה ויספרו זה לזה להטמין מוקש על דניאל ואמרו מי יראה מחשבתם ר"ל שאמרו אין המלך מרגיש שכל עצתם היא על דניאל: (ז) יִחַפְּשׂוּ. היו מחפשים למצוא עלילה להמיתו וכאשר תמו את החיפוש שהיו מחפשים ומצאו העצה היה כ"א מסתירה בקרבו בעומק הלב לכל ירגיש מי: (ח) וַיֵּדֶם. וסוף הדבר היה שה' השליכם לגוב האריות תמורת דניאל ומכותם בא פתאום כחץ הממית: (ט) וַיִּכְשִׁילֵהוּ עָלִימוֹ לְשׁוֹנֵם. הביאו מכשול על עצמם וכל הרוואה ינודע עליהם בראש דרך לעג: (י) וַיִּרְאוּ. מאז והלאה כל אדם יפחד לנפשו מעשות כזאת ויספרו זה לזה פועל אלהים וישכילו מעשיהם איך נלכדו בשחת אשר טמנו: (יא) בָה'. בתשועת ה': וְחִסָּה בו. ע"י זה יחסה בו בכל עת: וַיִּתְהַלֵּל. וישבחו א"ע על שהשכילו לדעת שה' הוא האלהים: (ב) לֶךְ דְּמִיָּה תִהְיֶה וגו'. ר"ל אתה ה' השוכן בציון הדומיה נחשבת לך תהלה כי להגביל את תהלתך ולכן אין להרבות בתארים: וְלֶךְ יִשְׁלֵם גִּדְּדוֹ. כי תושיע להנודדים בעת צרה וישולם

תהילים פרק סה

קבה

תִּפְלֶה עֲדִיד כַּל־בָּשָׂר יִבְאוּ: - דְּבָרֵי עֲנֹת גָּבְרוּ מִנִּי פִשְׁעֵינוּ
אֶתְּה תִכְפֹּר: - אֲשֶׁרִי | תִּבְחַר וּתִקָּרֵב יִשְׁכֹּן חֲצִירֶיךָ נִשְׁבַּעַה
בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הִכְלֶךְ: - נִוְרָאוֹת | בִּצְדָק תַּעֲנֵנוּ אֱלֹהֵי
יִשְׁעֵנוּ מִבֶּטֶח כַּל־קְצוֹי־אֶרֶץ וַיִּם רְחֻקִּים: - מִכֵּין הָרִים בִּכְחוֹ
נֶאֱזָר בַּגְּבוּרָה: - מִשְׁבִּיחַ | שְׁאוֹן יָמִים שְׁאוֹן גְּלִיָּהם וְהַמוֹן
לְאֻמִּים: - וַיִּדְאוּ | יִשְׁבִּי קִצּוֹת מְאוֹתֶיךָ מוֹצְאֵי־בָקָר וְעֶרֶב

רש"י

והמרכה בשבח אינו אלא גורע: אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן. אלהים השוכן בציון, (מצאתי שימו כבוד תהלות, לא יותר מדאי, אך דומיה תהלה וכדומה תהלה באימה בלשון תהלות שם בן שתי אותיות מתורגם דחילא עזי חזרת יד (לקמן ק"ח) ויד על כס יה (שמות י"ז) ולשון וגילו כדעיה דומה לזה) ד"א לך דומיה תהלה אלהים בציון את אשר דוממת והחרשת על מה שעשה אויבך בציון תהלה היה לך שהיכולת בידך להנקם ואתה מאריך אף: (ד) דְּבָרֵי עֲנֹת גָּבְרוּ מִנִּי וַאֲזַן אֲנוּ יכולים להספיק לסדר כולם לפניך לפי שהם רב אלא בכלל אחד אנו מתפללים לפניך שפשיענו אתה תכפרם: (ה) אֲשֶׁרִי מִי אֲשֶׁר תִּבְחַר וּתִקָּרֵב אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן בַּחֲצִירֶיךָ: נִשְׁבַּעַה בְּטוֹב. שבביתך ומקדושת היכלך ששכינתך

מצודות ציון

(ג) עֲדִיד. אֵלֶיךָ כִּמוּ מִיָּנֶה עֲדִיד (ויק' ד'): (ח) מִשְׁבִּיחַ. משקיע ומשפיל כִּמוּ נִשְׁאוֹ גִּלְיוֹ אֵמֶת מִשְׁנֵחַם (לקמן פ"ט): (ג) הַנְּדָר: (ג) שׁוֹמֵת תִּפְלֶה. על כי אתה שומע תפלה לזה יבואו אליך כל בשר להתפלל לפניך: (ד) גָּבְרוּ מִנִּי. ר"ל עם כי אין בהוכיחית להכריע את העונות עכ"ז תכפרם בחסדך: (ה) אֲשֶׁרִי תִבְחַר. אשרי להעם אשר תבחר ותקרב להיות שוכן בחצריך והנה נשבעה בהטוב וההשפעה הבאה מביתך והיכלך הקדוש: (ו) נִוְרָאוֹת בִּצְדָק. בצדקתך תענונו בדבר הנוראות והנפלאות אשר תעשה עמנו: מִבְּטָח. הלא אתה המבטח של כל היושבים בקצות הארץ ועל הימים הרחוקים כי כולם יבטחו בך: (ז) מִכֵּין. הוא מכין מטר רב לרוות ההרים ברב כחו כי הוא נאזר וחגור בגבורה: (ח) מִשְׁבִּיחַ. משקיע ומשפיל הים וגליו וכ"כ משביח המיית לאומים ההומים: (ט) מְאוֹתֶיךָ. ע"י אותות הברקים והרעמים יפחדו ממך יושבי קצות הארץ: מוֹצְאֵי. המאורות היוצאים להאיר בבוקר ובערב, הציאה ההיא תעורר לב הבריות לרנן לך כאשר יראו שלא ישנו את תפקידם:

תהילים פרק סו

קבו

תִּרְנִין: - פִּקְדַת הָאָרֶץ | וְתִשְׁקָקֶיהָ רַבָּת תַּעֲשֹׂרְנָה פֶּלֶג אֱלֹהִים
מִלֵּא מִיָּם תִּכְיֶן דָּגָנָם פִּי־כֶן תִּכְיֶנָּה: - תִּלְמִיָּה רוּחַ נַחַת
גְּדוּדֶיהָ בְּרִבְבֵּיָם תִּמְגַּנְנָה צִמְחָה תִּבְרָךְ: - עֲטַרְתִּי שְׁנַת
טוֹבֶתְךָ וּמַעֲגִלֶיךָ יִרְעֲפוּ דִּשְׁוֹן: - יִרְעֲפוּ נְאוֹת מִדְּבַר וְגִיל
גְּבֻעֹת תַּחֲגֹרְנָה: - לִבְשׁוֹ כְּרִים | הַצֵּאֵן וְעַמְקִים יַעֲטֹפוּ־בָר
יִתְרוֹעֲעוּ אֶף־יִשִּׁירוּ: סו - לִמְנַצֵּחַ שִׁיר מִזְמוֹר הֲרִיעוּ לְאֱלֹהִים

רש"י

יוצר המאורות ובערב ברוך המעריב ערבים: (י) פִּקְדַת הָאָרֶץ. כשאתה חפץ להטיב אתה פוקד את הארץ ומשקה אותה: רַבָּת תַּעֲשֹׂרְנָה. הרבה אתה מעשרה מפלג שלך שהוא מלא מים ותכין בו דגנם של יושבי קצוות כי ככן אתה מכין אותם: (יא) תִּלְמִיָּה. הן שורות המחירשה: רוּחַ. כמו לרוח: נַחַת גְּדוּדֶיהָ. כמו לנחת גדודיה להניח לגדודיה לעשות נחת לבריות אתה תמוגגנה בריבבים של מטר: תִּמְגַּנְנָה. לשון המסה: (יב) עֲטַרְתִּי.

מצודות ציון

שְׁאוֹן. המיית: (י) פִּקְדַת. ענין זכרון והסגנה: וְתִשְׁקָקֶיהָ. מל' השקה: פֶּלֶג. אמת המים: (יא) תִּלְמִיָּה. ערוגות כמו על תלמי שדי (הושע י'): רוּחַ. ענין שניעה: בְּרִבְבֵּיָם. הוא המטר הדק כמו וכרביבים עליו עש (דברים י"ז): תִּמְגַּנְנָה. מלשון המנה והמסקה: (יב) וּמַעֲגִלֶיךָ. מל' מעגל ודך וסע העננים שהם לזרז השמים ולאמר וסוג שמים יתהלך (ויק' כ) וְגִלְיוֹ יקללו העננים מעגליו: יִרְעֲפוּ. ענין הולך והטפה כמו יערוף כמטר לקמי (דברים י"ז): דִּשְׁוֹן. שומן: (יג) נְאוֹת. ענין מדור: (יד) כְּרִים. כנסיס: יַעֲטֹפוּ. מלשון עטיפה ולניסה: בָּר. מנוסה כמו לשזור נר ממלכס (נבאשם מ): יִתְרוֹעֲעוּ. מל' מנועה: (א) הֲרִיעוּ. בעת בוא מלך המשיח יריעו כל העמים תרועת מלך לקבל את ה' לאלוה: לעמוד הבא

חצי שדהו. חצייה בדרום אני מוכר לך, משמנין בגינה ונוטל חצייה בדרום והוא מקבל עליו מקום הגדר, חריץ וכן חריץ. וכמה הוא חריץ, ששה טפחים. וכן חריץ, שלשה:

א. יש נוחלין ומנחילין, ויש

רבינו עובדיה מברטנורה

אבות: האיש את אמו. דכתיב (במדבר ל"ז) וכל בת יורשת נחלה ממטות בני ישראל, היאך בת יורשת שני מטות. אלא זו שאביה משבט אחד ואמה משבט אחר וירשתן. ומדכתיב מטות, הקיש מטה האם למטה האב, מה מטה האב בן קודם לבת, אף מטה האם בן קודם לבת: והאיש את אשתו. דכתיב שארו, זו אשתו. וקרינן הכי, ונתתם את נחלת שארו לו, וגורעין ומוסיפין ודורשין. יכול אף היא תירשנו ת"ל וירש אותה, הוא יורש אותה ואין היא יורשת אותו:

ב. כל הקודם לנחלה. יוצאי יריכו קודמין. ואם אין יוצאי יריכו קיימין, חזרה נחלתן אצל האב. כיצד, ראובן שמת, חנוך ופלוא חצרון וכרמי [בנין] יורשין אותו. ואם מת אחד מן הבנים קודם ראובן, וההוא בן הניח בן או בת [או בן בן או בת בן] או בן בת או בת בת] עד מאה דורות, יירש במקום אביו בנכסי אביו ראובן, ויטול כאחד מבני ראובן. ואם אין לראובן בנים ולא בני בנים ואף לא בנות בנים, או יורשת בנות ראובן את ראובן. ואם אין לראובן בנות ולא בני בנות ולא בנות בנות עד סוף כל הדורות, אז יירש יעקב את ראובן בנו. ואם אין יעקב קיים, יירשו את ראובן אחיו בני אביו,

פרק ח יש נוחלין. יש קרובים שנוחלין את

קרוביהם כשהם מתים. ואף כשמתים הם, מנחילין להם את ממונם: האב את הבנים. דכתיב (במדבר כ"ז) איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו, במקום בת אתה מעביר נחלה מאב, ואי אתה מעביר נחלה מן האב במקום אחין: והבנים את האב. דכתיב איש כי ימות ובן אין לו, הא יש לו בן, בן קודם: והאחין מן האב. דכתיב (שם) ממשפחתו וירש אותה, ומשפחת אב קרויה משפחה דכתיב (שם) למשפחתם לבית

ואחי האם, מנחילין ולא נוחלין. והאחים מן האם, לא נוחלין ולא מנחילין:

ב. סדר נחלות כך הוא, (במדבר כז) איש פי ימות ובן אין לו, והעברתם את נחלתו לבתו, בן קודם לבת, וכל יוצאי ירכו של בן קודמין לבת. בת קודמת לאחין. יוצאי ירכה של בת, קודמין לאחין. אחין קודמין לאחי האב. יוצאי ירכו של אחין, קודמין לאחי האב.

שמעון לוי ויהודה [יוסף ובנימין] וכו'. ואם אין קיימין יירשו את ראובן בני שמעון ולוי וכו'. ואם אין להם בנים ולא בני בנים יירשו בנותיהן או בני בנותיהן או בנות בנותיהן. דבכל מקום הזכר יורשין קודמין לנקבה. ואם מתו אחיו של ראובן בלא זרע או שלא היה לו אח מעולם, תירשנו אחותו דינה בת יעקב או בניה או בני בניה [או בנותיה ובנות בנותיה] עד סוף העולם. ואם אין לראובן אחות ולא זרע אחות, תחזור ירושתו לאבי אביו דהיינו ליצחק. ואם אין יצחק קיים, תחזור ירושת ראובן לעשו בן יצחק, שהוא אחי אביו של ראובן. ואם אין עשו קיים, תחזור ירושת ראובן לאליפז בן עשו או לבניו ולבני בניו או לבנותיו ולבנות בנותיו עד סוף כל הדורות. ואם אין אחים לאביו של ראובן ולא מבני בניה, תחזור ירושת ראובן לאחות אביו או לבניה ולבני בניה או לבנותיה על הסדר שאמרנו. ואם אין לאביו של ראובן לא אחים ולא בני אחים ולא אחות ולא בני אחות, תחזור ירושת ראובן לאברהם אבי אביו. וכן לעולם עד אדם הראשון: האב קודם. לעולם לאחי האב

זה הכלל, כל הקודם פנחלה, יוצאי ירכו קודמין. והאב קודם לכל יוצאי ירכו:

ג. בנות צלפחד נוטלו שלשה חלקים פנחלה. חלק אביהן ששה עם יוצאי מצרים, וחלקו עם אחיו בנכסי חפר. ושהיה בכור נוטל שני חלקים:

ד. אחד הבן ואחד הבת פנחלה, אלא שהבן נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי

רבינו עובדיה מברטנורה

ולבניהם, [ואחי האב קודמים לאחות האב, ואחי האב ואחות האב קודמים לאלבי האב. ואבי האב קודם לאחי אבי האב. ואחי אבי האב ואף אחותו קודמין לאבי אבי האב. וכן לעולם:]

א. נוטלו שלשה חלקים בנחלה. בנחלת ארץ ישראל. וסבר האי תנא ליוצאי מצרים נחלקה הארץ, דכתיב (במדבר כ"ז) לשמות מטות אבותם ינחלו. וצלפחד וחפר אביו שניהם נוטלו חלק בארץ, שמיצאי מצרים היו שניהם. ונטלו בנות צלפחד חלק אביהם שהיה מגיע לו בארץ, וחלק המגיע לו מירושת חפר אביו, וחלק בכורתו שהיה בכור ונוטל פי שנים. ואע"פ שעדיין לא ירשו את הארץ ואין הבכור נוטל פי שנים בראוי לבוא לאחר מיתתו, ארץ ישראל מוחזקת היתה:

ד. אחד הבן ואחד הבת בנחלה. הכי קאמר, אחד הבן ואחד הבת שוין בירושת נכסי האב כבירושת נכסי האב, ואין הפרש בין ירושת נכסי האב לירושת נכסי האב, אלא שהבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו

נוטל פי שנים בנכסי האם:
לעמוד הבא

דבר שפמותו מקימים רב העם באותו מקום. כיצד, המקנים קוצים בכרם, בערב שרועים בקוצים לגמליהם, הרי זה קדש. ^ט האירוס והקסום ושושנת המלך ושאר מיני זרעים, אינם פלאים בכרם. ^י הקנודס ^י וצמר גפן, הרי הם פשאר מיני ירקות ומקדשים בכרם. ^ל וכן כל מיני דשאים שעולים מאליהן בשדה, הרי הם מקדשים בכרם. ^מ ופול המצרי, מין זרעים הוא ואינו מקדש.

יז. ^א אסור לעבר בעציץ נקוב שזרוע בו ירק בתוך הכרם. ואם הניחו תחת הגפן ונשתהה שם בארץ כדי להוסיף אחד ממאמנים, הרי זה קדש.

יח. ^ב בצל שנטעו בכרם ואחר כך נעקר הכרם, ואחר כך צמחו בצלים מן העקר הנטוע, אף על פי שרבו הגדולים על עקרו במאמנים, הרי אותו העקר באסורו, שאין גדולי התר מעלין את העקר האסור.

יט. הזורע תבואה או ירק בכרם או המקימו עד שהוסיף במאמנים, ^י הרי זה מקדש מן הגפנים שסביבותיו ט"ז אמה לכל רוח, עגלות ולא מרכעות, ורואים כל העגול שרחבו ל"ב אמה פאלו הוא פלו מלא ירק, וכל גפן שתהיה בתוך עגול זה נתקדשה עם הירק, וכל שחוץ לעגול אינה מתקדשת.

כ. ^ט במה דברים אמורים, בשהיה בין שפתי העגול הזה ובין שורות הגפנים שחוץ לו יותר על ד' אמות. אבל אם היה ביניהם ארבע

זו. ^י הקנים והורד והאשדן (פ' ערוך מין ירסק), מיני אילן הם ואינם פלאים בכרם. זה הפלל: כל המוציא עליו מעקרו, הרי זה ירק. ^ס וכל שאינו מוציא עליו מעקרו, הרי זה אילן. ^ו והעלה, אילן לכל דבר.

זי. ^ה הרוצה ירק בכרם ואמר: כשאגיע לו אלקטנו, מותר. הגיע לו ועבר מעליו ואמר: כשאחזור לו אלקטנו, אם שקה עד שהוסיף אחד בק' ק', הרי זה קדש.

באר הגולה

א ג"ז שם ממשנה: פ"י שאינם נאכלים וכמ"ש לעיל סיף ב' דורעים הנאכלים אסורים מדבריהם מנחות דף ט"ו ע"ב: י כאשר הגהתי כן הוא במשנה וכן הוכיח הכ"מ שטעות נפל בספרים וצ"ל קינודס כי הקנודס הוא עיקר כלאים דאורייתא כדלעיל בריש הסימן ב דלא כר"מ במשנה ב' פ"ז: ^ט ירושלמי טוף פ"ה: ^ט חוטפתא פ"ג: ^ז ירושלמי פרק ה': ^ח שם: ^ע שם: ^פ משנה ו' פרק ה' וכו' הרמב"ם ע"פ הירושל' שמשערין אם תיבש עד שלא תשאר בו ליתא במאה שנה אם נשתהה בארץ משהגיע לו חצי שעה הרי הוסיף במאמנים לאסור והראב"ד כתב בחצוי שעה יכול לדעת כיצד עוקר שבלים כמה יוריצה ושוכל אותם בשעת עקירה ולחצי שעה ישקול אותם ואם היו ב' אוקיות ונכשיו פחתו אוקיית הרי שבחצי שעה הוסיפו הנטיעות אוקיית: ^צ משנה ספ"ז: ^ק ממרד דר' יהונתן כו' נדרים כו' נ"ז ע"ב ובירושלמי פ"ה דכלאים: מכאן עד סוף סיף ל' הוא ל' הרמב"ם ריש פ"ו מהלכות כלאים: ^ד ממשנה ה' פ"ה דכלאים: ^ש שם וקצר הגליון מהחיל מה שפי' בו התכם כחכמות ה"ר ישראל להרא"ש בתשובת השאלה ששאל ממנו והביאו הכ"מ או פ"י הראב"ד והרב תי"ט האריך ג"כ בזה הרבה ואני בעניות דעתי בפי' המשנה אשר כתבתי לי פה וקראתיו כלי גולה כתבתי הביאור

אמות מצמצמות או פחות, רואין את העגול פאלו הגיע לשורה הסמוכה לו וכאלו רחב העגול מ' אמה, ורואין כל גפן שתפל בתוך עגול זה של ארבעים אמה הרי היא מתקדשת.

כא. ^ה במה דברים אמורים, בזורע או מקנים תוך הכרם. אבל בזורע חוץ לכרם וסמך לו, הרי זה מקדש שתי שורות של גפנים הסמוכות לזרע, ורצה לומר בארץ כל הזרע, ויתר ד' אמות חוץ לזרע, ומתקדש מן הזרע רחב ד' אמות בארץ כל השורה של כרם. ואם זרע בצד גפן יחידית, ^א אינו מקדש מהזרע אלא ששה טפחים לכל רוח.

כב. ^ב ילדה, פחותה מטפח, אינה מקדשת את הזרעים. במה דברים אמורים, בשמים כנגד שמנים ואחת יוצאת זנב, אבל אם כל הכרם כן, הרי זה מקדש.

כג. ^ג שתי גנות זו על גב זו, התחתונה עשויה כרם, זורע את העליונה עד שהוא מגיע לאויר י' טפחים קרוב לכרם, שאויר עשרה טפחים סמוך לכרם י' או לגפן יחידית אסור לזרע בו זרעים. ^ה ואם היתה העליונה עשויה כרם, הרי זה

זורע את התחתונה עד שהוא מגיע למטה משלשה טפחים מעקר הגפנים.

כד. ^ו מי שהיתה שדהו זרועה ירק או תבואה ונמלך לטע בה גפנים, הופך את הזרעים במחרשה ואחר כך נוטע. ולא יטע ואחר כך יתפך.

כה. ^ז היתה נטועה גפנים ונמלך לזרע בה זרעים, משרש את הגפנים ואחר כך זורע את הזרעים. ^ח ואם רצה לקץ את הגפנים, עד שלא ישאר מהן אלא פחות מטפח סמוך לארץ, הרי זה מותר לזרע ואחר כך יחזור וישרש את הנשאר בארץ מהגפנים.

כו. ^ט המכריז ג' גפנים ועקריהם נראים, אם יש ביניהם מד' אמות עד ח' הרי אלו מצטרפים לשאר גפנים העומדות, וכאלו לא הכריזו. ואם לאו, אינם מצטרפות. היו פחות מג', אינם מצטרפים אלא מרחיק מהם ששה טפחים לכל רוח, וזוזה. **כז.** ^י כל הזורע תחת השריגים והעלים היצאיים מן הגפן, הרי זה קדש ואף על פי שהזרע רחוק מעקר הגפן כמה אמות. ^י הדלה את הגפן על מקצת אפיפירות (פ' עצים או

באר הגולה

והציוורים באר היטב לתועלתו וכיוצא בו השי"ת יוכני להוציאם לאור בלי משכול: ^א שם ממשנה ה' פ"ג: ^א ממשנה טוף פ"ד: ^ב סוטה דף מ"א ע"ב: ^ג ירושלמי פ"ו דכלאים: ^ד ירושלמי פ"ו: ^ה ירושלמי פ"ו: ^ו משנה ד' פרק ה': ^ז שם במשנה ד': ^ח שם: ^ט שם במשנה ב' פ"ז ובר"א בן צדוק ופי' שוברין את הגפנים ולא כיסה כלום מן העיקר כדרך הכרזה וכו': (הטעם לפי שהוא מקפיד על הג' לצרפן לכרם ולא וכו'). ^י משנה וירושלמי ספ"ז: ^כ שם משנה ג': לעמוד הבא

הלכות סכה סימן תרכט

סלם על הגג כדי לספק ^{על גביו}: הגה ^{ולכן} אין לספק עליו, ^{ואפילו להניחו על הספק} ^{להחזיקו} אסור, והוא הדין בכל כלי המקבל טמא, כגון ספסל וכסא ^{שמקבלין טמאת מדרס} (מהרי"ל): **ח**. ^{לחבר כלונסאות} ^{הסכה במסמרות של ברזל או לקשרם בכללות} (פרוש, חתיכות של בגדים בלויים) ^{שהם מקבילים טמאה} ^{אין קפידא}: **ט**. ^{יכל מיני אכלים} ^{מקבילים טמאה} ^{ואין מספקין בהם}: **י**. ^{ענפי תאנה} ^{ובהם תאנים וזמורות ובהם ענבים}, ^{אם פסלת מרבה על האכל מספקין בהם}, ^{ואם לאו אין מספקין בהם}. ^{ואם קצרים לאכל יש} ^{לידים} ^{אם פסלת מרבה על האכל מספקין בהם}, ^{ואם לאו אין מספקין בהם}. ^{ואם קצרים לסבוף}, ^{אז אין לידים תורת אכל ואדרבא הם מצטרפים עם הפסלת} ^{לבטל האכל}. ^{ואם קצרים לאכל ונמלך עליהם לסבוף}, ^{אין המחשבה מוציאה הידות מתורת אכל} ^{עד שיעשה בהם מעשה שנפר שרצה אותם לסבוף}, ^{כגון שידוש אותם}: **לא**. ^{מספקין בפניגו"ו} ^{הנקרא בערבי שמר}: (והוא מאכל בהמה, ואין בני אדם אוכלים אותו אלא לרפואה). (רבו ירחם נתיב ח חלק ב וכל בו): **יב**. ^{סכף בירקות שממחרין ליבש}, ^{אף על פי שפסולים לסכף מפני שמקבילים טמאה}, ^{אין דינם סכף פסול} ^{לסל בארבעה טפחים}, ^{אלא כאויר חשיבי לפסל בשלשה}, ^{ואם אין דרכם ליבש}, ^{דינם}

מ תרומת הדשן.
נ ברייתא שם י"ט שם
ז וכתב קמא. ע שם
ח אורחא
ט אורחא שם בנפרי יד
ז ברייתא קמא. ע הרא"ש
ח בשלשה כלל כד וספר
י ארזות חיים בשם ר'
יא ורא"ש
יב מאירא
יג דשמואל ופרש"י
יד שם ושאר פוסקים.

באר היטב

ט. ^{ובעצרת זקנים}: **ט**. ^{להחזיקו}. ^{דעל כל פנים סכך פסול הוא}: **י**. ^{אין קפידא}. ^{כיון שאין הסכך עצמו נסמך עליה}. ^{מגן אברהם עין שם}. ^{ועין ש"ו סוף סימן תרל}: **יב**. ^{לדידים}. ^{ואין הידים נקרא אכל אלא עד שלשה טפחים}. ^{בית יוסף}, ^{הרא"ש}. ^{ועין בעקצין דיש ידות שמצטרפין אף על פי שגדולות הרבה ולכן יש להחמיר}. ^{מגן אברהם}:

משנה ברורה

כג. ^{ולכן אין לסכך עליו}. ^{עין בדרכי משה} (והעתיקו הגר"א בבאורי) ^{דמפשט פשיטא לה דאסור לסכך בו}, ^{דבית קבול הוא ומקבל טמאה}, ^{וממילא בודאי יש להחמיר שלא לסכך על גביו}, ^{ומכל שכן בסלמות של גגולות}, ^{או סלם של אבוס הנחין על שתי יתדות ומספוא שם למאכל בהמה}, ^{בודאי בית קבול גמור הוא וזמן התורה טמאין}, ^{אכן כשאין להסלם נקבים והשליכות תקועין על הירכות} ^{במסמרים}, ^{הם בכלל פשוטי כלי עץ שאין מקבלין טמאה אף מדרבנן}, ^{אם לא פלוג}: **כד**. ^{ואפילו וכו'} ^{להחזיקו} ^{אסור}. ^{דגם זה} ^{בכלל מעמיד הוא}, ^{ומלכוד זה}, ^{על כל פנים סכך פסול הוא}: **כה**. ^{שמקבלין טמאת מדרס}. ^{רוצה לומר}, ^{שראויין לקבל}, ^{ואפילו הן תרשים שבודאי לא נטמאו עדין}. ^{אם ודע}, ^{דכל כלי עץ הרחב קצת וראוי להניח עליו דבר}, ^{אם יש אומרים שמקבל טמאה מדרבנן}, ^{דדמי לבית קבול}, ^{ועל כן אין להניח מרא ומגופה על הסכך להחזיקו} ^{או תחת הסכך להעמיד הסכך}, ^{ואפילו נשברו}:

כו. ^{לחבר וכו'} ^{במסמרות} ^{ש"י ברזל}. ^{זה תור} ^{לכלי עזמא}. ^{אפילו למאן דאסור להעמיד הסכך בדבר המקבל טמאה}, ^{כיון שאין סומך הסכך על המסמרים אלא שמחזיק בהם כלונסאות המעמידים להסכך}. ^{ומשעם זה גם כן מתר לקשרם להכלונסאות בכללות או בחבילים של פשתן}, ^{ואין הכי נמי דלקשר הסכך עצמו כלונסאות בחבילים ראוי לזהר לכתחלה}, ^{כיון שקושר הסכך עצמו בדבר המקבל טמאה} (אחרונים): **כז**. ^{מיני אכלים}. ^{הנינו}. ^{מאכל אדם}, ^{דאלו מאכל בהמה אין מקבל טמאה}: **כח**. ^{מקבלין טמאה וכו'}. ^{ואפילו} ^{אם לא הקשרו עדין}, ^{פסולין}: **כט**. ^{ואין מספקין בהם}. ^{וכל בשם שאין נאכלין להנאת גופו כן אם לרית ומראה וכדומה}, ^{מספקין בהן ופרי מגדים}. ^{ולענין קנמון}, ^{אף דהפרי מגדים מקל}, ^{בבבבוי יעקב הוכיח דכמין אכל חשיב}, ^{דהרי איתא לעיל בסימן רב דמברכין עליו בורא פרי האדמה}: **י**. **אם פסלת מרבה על האכל וכו'**. ^{דין זה הוא כלל והדר פרט}, ^{דהנינו}, ^{אם קצרים לאכל}, ^{הידיים מצטרפים להאכל}, ^{ואם קצרים לסבוף}, ^{הידיים מצטרפים עם הפסלת}, ^{וכדלקמיה}: **לא**. ^{תורת אכל}. ^{מן הדין אין הידים נקרא אכל רק עד שלשה טפחים}, ^{אכל מפני שיש ידות שמצטרפות לאכל אף על פי שגדולות הרבה}, ^{כתב המגן אברהם שיש להחמיר ולאסר בכל ידות אפילו גדולות הרבה}. ^{ולפי זה יש לזהר שלא לבסוט בקשין של תבואה קדם שנגחבו מן התבואה}. ^{והנה הפרי מגדים מפקפק קצת אפילו אחר שנגחבו}, ^{ובבבבוי יעקב משיג עליו ומסכים להס"ו לקמן בסעיף יח דשרי}, ^{ומכל מקום צריך לזהר}, ^{דשכיח הוא שערין נשאר מעט תבואה בשבילים אפילו אחר שדש אותם ובזה עדין נשאר על הקש תורת ידות}, ^{ולכן אם רוצה לסכך בתבן וקש של תבואה}, ^{טוב שיסיר השבילים מהם} (בבבבוי יעקב תנינ'). ^{ונראה דקשין של מין שבלין הנקצרים במגל}, ^{דמדינא היד אינו באכל רק עד שלשה טפחים}, ^{אם יש בהשאר יותר משלשה טפחים אין להחמיר אחר שנגחבו}:

יב. **סכך בירקות וכו'**. ^{רוצה לומר}, ^{באיה מקומות שממחרין ליבש בתוך שבעת ימי חג ונלפל} ^{העלין והגבועלין וישאר אור}: **ג**. **אף על פי שפסולים לסכך וכו'**. ^{דהסעיף זה אינו בירקות שראויים לאכילה ופסולים לסכך בהם}, ^{ונהה אמינא דבשביל זה אין חל עליהם שם פסול אחר}, ^{קא משמע לן דלא אמרינן הכי}: **ד**. **לפסל בארבעה טפחים**. ^{כמבאר בסימן תרלב דסכך פסול פוסל באמצע בארבעה טפחים}, ^{ואויר פוסל בין באמצע בין מן הצד בשלשה טפחים}: **ה**. **אלא כאויר חשיבי וכו'**. ^{הנינו}, ^{אפילו קדם שנתבששו}, ^{משום דכיון דכאשר}

שער היצוין

מב. ^{ב"ח ומגן אברהם}. ^{מג}. ^{מגן אברהם}. ^{ואף הב"ח לא אסר לכתחלה רק כשנזקב מעבר ליכבר}, ^{אבל בשאינו נזקב כלל והשליכות הם תקועין על הירכים}, ^{גם לדידה מתר לכתחלה}. ^{עין שם}. ^{וכן מביט הגר"י ותיי אדם וכן מוכח בבאור הגר"א}, ^{עין שם בראש דבריו}: **מד**. ^{ואם חרץ על שרמית צריך עיון}, ^{דאפשר דהוה דמי לבית קבול (פרי מגדים)}: **מה**. ^{ש"י ומכל האחרונים תפיל על}

לוח עמוד היומי: יום ד ג תשרי תשעו * יום ה י תשרי תשסב * יום ו טו אלול תשסו * שבי"ב כ אב תשצא * יום א כח תמוז תשעו * יום ב כ תמוז תתא

לאו. והיא אי אתיבמת לא הנה בריקנא. בגין דאתר אית ליה לקדשא ברין הוא דהא בר נש הנה בעלמא ומית בלא בגין ופורקא לא הוי ליה בעלמא, פיון דמית האי זכא שלים ואתתיה אתיבמת, ואיהו אתריה גרית. אתא ההוא בר נש ואשפלים הכא, ובין כך ובין כך קדשא ברין הוא, אתר זמין ליה לעלמא עד דיימות האי זכא שלים, וישפלים איהו בעלמא. הדא הוא דכתיב (במדבר לח) כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול וגו'.

ודא הוא דתנינן, בגין זמינן אינון לצדיקא במיתתהון, בתייהון לא זכו ובמיתתהון זכו. ובגין כך כל עובדיו דקדשא ברין הוא בלהו קשוט וזכו, (ס"א ותיים) ותיים על כלא. (קהלת ד) טובים השנים מן האחד אשר יש להם שחר טוב בעמלם, אלן אינון דמתעסקין בהאי עלמא לאולדא בגין. דאינון

בגין דשקנו, בגיניהון אית לון אגר טב בההוא עלמא, ובגיניהו יתין אבהן דלהון חולקא בההוא עלמא ואוקמוה.

תא חזי, קדשא ברין הוא נטע אילנין בהאי עלמא אי אצלחו יאות, לא אצלחו אעקר לון ושתל לון אפילו כמה זמנין. ובגין כך כל ארחי דקדשא ברין הוא בלהו לטב ולא תקנא עלמא:

בא אל אשת אחיד ויבם אותה, דהא יהודה וכלהו שבטין הוו ידעי דא. ועקרא דמלתא, והקם זרע. בגין דההוא זרע אצטריך לאתקנא מלה ולמגלם גולמא לתקונא דלא יתפרש גזעא משרשיה כדקא יאות, הדא הוא דכתיב (איוב לו) ואדם על עפר ישוב.

וכד מתקן לבתר דקא יאות, אלן משתבחין בההוא עלמא בגין

תרגום לשון הוזהר

בעולם הזה. אם הצליחו – פה. לא הצליחו – עוקר אותם ושותל אותם אפילו כמה פעמים, ומשום כך כל דרכי הקדוש ברוך הוא הן לטוב ולתקן את העולם.

בא אל אשת אחיד ויבם אותה. שהרי יהודה וכל השבטים היו יודעים את זה ועקר הדבר והקם זרע, משום שאותו הזרע צריך להתקן הדבר ולגלם גלם לתקון שלא יפיר הזרע משרשו כראוי, והו שכתוב (איוב לו) ואדם על עפר ישוב.

וכשנתקן אחר כך כראוי, אלו משתבחים בעולם ההוא, משום שהקדוש ברוך הוא מתרצה

דקדשא ברין הוא אתרעי כהו. ובגין כך כתיב, (קהלת ד) ושבת אני את המתים שכבר מתו, דייקא. מן החיים אשר המה חיים עדנה. מאי עדנה, כמה דאת אמר (בראשית יח) אחרי בלתי היתה לי עדנה. וכתיב (איוב לג) ישוב לימי עלומי.

וטוב משניהם את אשר עדן לא היה (דלא שב לימי עלומי) אשר לא ראה את המעשה הרע אשר נעשה תחת השמש. וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, דלא שב לימי עלומי ולא אצטריך לאתקנא, ולא סכיל חובין קדמאי, בגין דקדשא ברין הוא (דף קפח ע"א) יתב ליה אתר מתקנא בההוא עלמא כדקא יאות.

תא חזי, מה כתיב, (קהלת ח) ובכך ראיתי רשעים קברים וגו', כמה דאתמר. בגין דקדשא ברין הוא

תרגום לשון הוזהר

הוא עושה חסד ולא רוצה לבלות את העולם, אלא כמו שנתבאר, וכל דרכיו כלם אמת ונכוח להשיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקם של הצדיקים שהם חולקים בדרך האמת, עליהם כתוב (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ.

וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך וגו'. בא ראה כמה ראוי לאדם להתנהח מחסאיו ולהתנהח במעשיו לפני הקדוש ברוך הוא, משום שכמה שלוחים וכמה ממנים הם בעולם שהם חולקים ומשוטטים ורואים את מעשי בני האדם ומעידים עליו נוח עליהם, והכל כתובים בספר.

ובא וראה, בכל אותם החסאים שנטמא בהם

בהם, ומשום כך כתוב (קהלת ד) ושבת אני את המתים שכבר מתו, דקא, מן החיים אשר הם חיים עדנה. מה זה עדנה? כמו שנאמר (בראשית יח) אחרי בלתי היתה לי עדנה, וכתוב (איוב לג) ישוב לימי עלומי.

וטוב משניהם את אשר עדן לא היה (שלא שב לימי עלומי) אשר לא ראה את המעשה הרע אשר נעשה תחת השמש. וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, שלא שב לימי עלומי ולא צריך להתקן ולא סובל חסאים ראשונים, משום שהקדוש ברוך הוא נתן לו מקום מתקן בעולם ההוא כראוי.

בא ראה מה כתוב? (קהלת ח) ובכך ראיתי רשעים קברים וגו', כמו שנאמר משום שהקדוש ברוך

חובא דאסתאב ביה בר נש יתיר
בהאי עלמא ובעלמא דאתי. מאן
דאושד זרעיה בריקניא, ואפיק
זרעא למגנא בידא או ברגלא
ואסתאב ביה. כמה דאת אמר, (תהלים
ח) כי לא אל חפץ רשע אתה לא
יגדך רע.

בגין דא לא עאל לפרגודא, ולא
חמי סבר אפי עתיק יומין, כמה
דחנינן פתיב קבא לא יגורף רע,
וכתיב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני
זי. ובגין כך פתיב, (ישעיה א) ודיכס
דמים מלאו. זכאה חולקיה דבר נש
דדחיל למאריה ויהא נטיר מאורח
בישא, ונדכי גרמיה לאשתדלא
בדחילו דמאריה.

תא חזי, בבקר זרע [את] זרעך, האי
קרא אוקמוה. בבקר, דא הוא בזמנא
דבר נש אתקיים בחיליה ויהא
בעולימו, כדן אשתדל לאולדא בנין

באיתתא דחזיא ליה, דכתיב בבקר
זרע את זרעך.

דקא כדן זמנא איהו כמה דאת
אמר, (תהלים קכז) כחצים ביד גבור כן
בני העוירים. בגין דכיל למילף להו
ארחי דקדשא בריך הוא, ויהא ליה
אגרא טבא לעלמא דאתי. דכתיב
אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו
מהם לא יבשו כי ידברו את אויבים
בשער. לא יבשו בכהווא עלמא,
בזמנא דמאריהון דדינא ייתון
לקטרגא עלוי. דלית לך אגרא טבא
בהווא עלמא, בכהווא דאולף ליה
לבריה דחילו דמריה בארחי
דאורייתא.

תא חזי, מה אמר באברהם, דכתיב,
(בראשית יח) כי ידעתי למען אשר יצוה
את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו
דרך יי לעשות צדקה ומשפט. ועל

דא ההוא זכו קנימא ליה בכהווא
עלמא לגבי כל מאריהון דדינא.

ובגין כך בבקר זרע את זרעך,
ולערב אל תנח ירך, אפילו ביומי
דזקנה, דאיהו זמנא דסיב בר נש ולא
יפא כבד אשתדלתי ודי לי או כבד אשתדלתי ולא יכילנא
והשתא דאנא סיב לית אנא בעי ועם כל דא) מה כתיב
אל תנח ירך לא ישבוק מלאולדא
בהאי עלמא. מאי טעמא, בגין דלא
תדע איזה יכשר הזה או זה לפני
האלהים. בגין דיקומון בגיניה
בהווא עלמא.

ועל דא כתיב (תהלים קכז) הנה נחלת יי
בנים, דא צורא דנשמתא סטרא
דעלמא דאתי, ולהאי נחלה מאן זכי
ליה לבר נש לאעלא בכהווא נחלת
זי. בנים. אינון בגין זכאן ליה
לנחלת זי, ועל דא זכאה ההוא בר

תרגום לשון הוהר

כן אשרי אותו האיש שזנכה אותם ללמד אותם
דרכי התורה כמו שנתבאר.

ותסר בגדי אלמנותה מעליה וגו'. בא ראה,
תמר היתה בת כהן, וכי תעלה על דעתך שהיא
הלכה כדי לזנות עם חמיה? שחרי היא, צניעות
נמצאה בה תמיד. אלא היא היתה צדקת,
ובחכמה צשתה את זה, שחרי היא לא הפקירה
את עצמה אליו, אלא משום שידעה ידיעה
ובחכמה התבוננה, ועל כן היא באה אליו לעשות
(עמו) חסד ואמת, ועל זה באה (בפרוטקא) והשתדלה
בעסק הזה.

בא ראה, משום שהיא ידעה ידיעה והשתדלה
בעסק זה, הקדוש ברוך הוא עשה שם סיוע
במצוה ההוא ומיד התעברה, והכל היה מכוון.
לעמוד הבא

תרגום לשון הוהר

ויהיה בעלומי, אז ישתדל להוליד בנים עם
אשה שראויה לו, שכתוב בבקר זרע את זרעך.
שחרי אז הוא הזמן, כמו שנאמר (תהלים קכז)
כחצים ביד גבור כן בני העוירים, משום שכול
ללמד אותם דרכי הקדוש ברוך הוא, ויהיה לו

שקר טוב לעולם הבא. שכתוב אשרי הגבר אשר
מלא את אשפתו מהם לא יבשו כי ידברו את
אויבים בשער. לא יבשו - בעולם ההוא, בזמן
שבצלי הדין יבואו לקטרג עליו, שאין לך שקר
טוב בעולם ההוא כמו ההוא שמלמד את בנו
יראת רבונו בדרך התורה.

בא ראה מה אמר באברהם, שכתוב
(בראשית יח) כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו

ז מגערתך אלהי יעקב נרדם ורכב
ז וסוס: ח אתה | נורא אתה ומייעמד
לפניך מאז אפך: ט משמים השמעת
דין ארץ נראה ושקטה: י בקום
למשפט אלהים להושיע כל ענוי
ארץ סלה: יא כחמת אדם תודך
שארית חמת תחגר: יב נדרו ושלמו
ליהוה אלהיכם כל סביביו ויכילו שי
למורא: יג יבצר רוח נגידים נורא
למלכי ארץ:

טו לחודש

יום ששי

עז א למנצח עלי ירחו ידותו לאסף
מזמור: ב קולי אל אלהים
ואצעקה קולי אל אלהים והאזין
אלי: ג ביום צרתי אדני דשתי ידי
לילה נגדה ולא תפוג מאנה הנחם
נפשי: ד אצברה אלהים ואחמיה
אשיתיה | ותתעשף רוחי סלה: ה אחות
שמרות עיני נפעמתי ולא אדבר:
ו חשבותי ימים מקדם שנות עולמים:
ז אצברה נגינתי כלילה עם לבכי
אשיתיה ותחפש רוחי: ח הלעולמים
יזנה | אדני ולא יסיף לרצות עוד:
ט האפס לנצח חסדו גמר אמר לך
ודר: י השבח חנות אל אם קפץ באף
רחמי סלה: יא ואמר חלתי היא
שנות ימין עליון: יב אביר אצפור
מעלליה כפי אצברה מקדם פלאך:
יג והגיתי ככל פעלך ובעלילותיך

אשיתה: י אלהים בקדש דרכך מי
אל גדול באלהים: ט אתה האל עשה
פלא הודעת בעמים עזך: ט גאלת
בדורע עמך בני יעקב ויוסף סלה:
ח ראוך מים | אלהים ראוך מים יחילו
אף ירגזו תהמות: ח זרמו מים | עבות
קול נתנו שחקים אף חציצה יתהלכו:
ט קול רעמך | בגלגל האירו ברכים
תכל רגזה ותעש הארץ: כ בים דרכך
ושבליך ושבילך במים רבים ועקבותיך
לא נדעו: כא נחית כצאן עמך ביד
משה ואהרן:

עז א משפיל לאסף האזינה עמי
תורתיה טו אונכם לאמרי פי:
ב אפתחה במשל פי אביצה חידות
מניקדם: ג אשר שמענו ונדעם
ואבותינו ספרו לנו: ד לא נכחד |
מבניהם לדור אחרון מספרים תהלות
יהוה ועוזו ונפלאותיו אשר עשה:
ה ונקם עדות | ביעקב ותורה שם
בישראל אשר צוה את אבותינו
להודיעם לבניהם: ו למען ידעו | דור
אחרון בנים יולדו לקמו ויספרו
לבניהם: ז וישימו באלהים פסלם ולא
ישכחו מעלליאל ומצותיו ינצרו:
ח ולא יהיו | באבותם דור סורר ומרה
דור לא חבין לבו ולא נאמנה אתאל
רוחו: ט בני אפרים נושקי רומיקשת
הפכו ביום קרב: י לא שמרו ברית

אלהים ובתורתו מאנו ללכת:
יא וישכחו עלילותיו ונפלאותיו אשר
הראם: יב נגד אבותם עשה פלא
בארץ מצרים שדה צען: יג בקע ים
ועבירם ויצב מים כמו נד: יד וינחם
בעגן יומם וכל הלילה באור אש:
ט יבקע צרים במדבר וישק כהמות
רבה: ט ויוצא נזלים מסלע ויורד
בנהרות מים: ח ויסיפו עוד לחטא
לו למרות עליון בצינה: ח וינסו אל
בלבבם לשאל אכל לנפשם: ט וידברו
באלהים אמרו היוכל אל לערף שלחן
במדבר: כ הן הכה צור | ויזכבו מים
ונחלים שטפו הגם לחם ויכל תת
אם יכין שאר לעמו: כא לכן | שמע
יהוה ויתעבר ואש נשקה ביעקב וגם
אף עלה בישראל: כב כי לא האמינו
באלהים ולא בטחו בישועתו: כג ויצו
שחקים ממעל ודלתי שמים פתח:
כד וימטר עליהם מן לאכל וידג
שמים נתן למו: כה לחם אפירים אכל
איש צידה שלח להם לשבע: כו יסע
קדים בשמים וינהג בעזו תימן:
כז וימטר עליהם כעפר שאר ויחול
למים עוף כנף: כח ויפל בקרב מתנהו
סביב למשכנותיו: כט ויאכלו וישבעו
מאד ותאותם יבא להם: ל לא יזרו
מתאותם עוד אכלם בפיהם: לא ואף
אלהים | עלה בהם ויהרג במשמניהם

ובחורי ישראל הכריע: לב בכל זאת
חטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו:
לב ויכל בהבל? מיהם ושנותם
בבהלה: לד אם הרגם ודרשוהו וישובו
וישחורו אל: לה ויזכרו כפי אלהים
צורם ואל עליון גאלם: לו ויפתוהו
בפיהם ובלשונם יכזבו לו: לז ולבם
לא נכון עמו ולא האמינו בבירתו:
לה והוא רחום | יכפר עון ולא יישחית
והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל
חמתו: לו ויזכר כפי אשר המה רוח
הולך ולא ישוב: מ כמה ימרוהו
במדבר יעציבוהו בישמון: מא וישוכו
וינסו אל וקדוש ישראל התוו:
מב לא זכרו את ידו יום אשר פקד
מניצח: מג אשר שם במצרים אותותיו
ומופתיו בשדה צען: מד ויהפך לדם
יאריהם וינזיליהם בלישתיון:
מה ישלח בהם ערב ויאכלם וצפורע
ותשחיתם: מז ויתן לחסיל יבולם
ויגיעם לארבה: מח יהרג בכרד גפנם
ושקמותם כחנמל: מח ויסגר לכרד
בעירם ומקניהם לרשפים:
מט ישלח בהם | חרון אפו עברה וזעם
וצקה משלחת מלאכי רעים: נ יפלט
נתיב לאפו לא חשף ממות נפשם
ותיתם לדבר הסגיר: נא ויך כל בכור
במצרים ראשית אונים באהליהם:
נב ויסע כצאן עמו וינהגם כעדר

במדבר: ^ג וינחם לבטח ולא פחדו ואת אויביהם כסה הים: ^ד ויביאם אל גבול קדשו הרה קנתה ימינו: ^ה ויגרש מפניהם גולים ויפילם בחבל נחלה וישכן באהליהם שבטי ישראל: ^ו וינסו וימרו את אלהים עליון ועדותיו לא שמרו: ^ז ויסגו ויבגדו בפבותם נהפכו כקשת רמיה: ^ח ויכעיסוהו בבמותם ובפסיליהם יקניאוהו: ^ט שמע אלהים ויתעבר וימאס מאד בישראל: ^י וישט משפן שלו אהל שכן באדם: ^{יא} ויתן לשבי עז ותפארתו כיד-צר: ^{יב} ויסגר לחרב עמו ובנחלתו התעבר: ^{יג} בחוריו אכלה-אש ובתולתיו לא הוללו: ^{יד} כהניו בחרב נפלו ואלמנתיו לא תבכינה: ^{טו} ויקץ כישן אדני כגבור מתורגן מין: ^{טז} ויפ-צרו אחור חרפת עולם נתן למו: ^{יז} וימאס באהל יוסף ובשכט אפרים לא בחר: ^{יח} ויבחר את שבט יהודה את-הר ציון אשר אהב: ^{יט} ויבן כמו-רמים מקדשו פארץ יסדה לעולם: ^כ ויבחר בדרך עבדו ויחללו ממקלאת צאן: ^{כא} מאחר עלות הביאו לרעות בייעקב עמו ובישראל נחלתו: ^{כב} וירעם פתם לבבו ובתבונות פפיו ינחם:

שבת קודש

טו לחודש

עט * מזמור לאסף אלהים באו

גולים | בנחלתך טמאו את-היכל קדשך שמו את-ירושלם לעיים: ^ב נתנו את-נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיו לחיתו-ארץ: ^ג שפכו דמם | כמים סביבות ירושלם ואין קובר: ^ד היינו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו: ^ה עד-מה יהנה תאנף לנצח תבער כמו-אש קנאתך: ^ו שפך חמתך אלי-הגוים אשר לא ידעו ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו: ^ז כי אכל את-יעקב ואת-נוהו השמו: ^ח אל-תזכר-לנו עונת ראשונים מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאוד: ^ט עזרנו | אלהי ישענו על-דבר כבוד-שמך והצילנו וכפר על-חטאתינו למען שמך: ^י למה | יאמרו הגוים איה אלהיהם ידע בנים בגוים לעינינו נקמת דם-עבדיך השפוך: ^{יא} תבוא לפניך אנקת אסיר גדול ורועה הותר בני תמותה: ^{יב} והשב לשכנינו שבעתים אל-חיקם חרפתם אשר חרפוך אדני: ^{יג} ואנחנו עמך | וצאן מרעיתך נודה לך לעולם לדור ודור לספר תהלתך:

פ * למנצח אל-ששנים עדות לאסף מזמור: ^ב רעה ישראל | האזינה נהג בצאן יוסף ישב הכרובים הופיעה: ^ג לפני אפרים | ובנלמן ומנשה עוררה את-גבורתך ולכה

לישעתה לנו: ^ד אלהים השיבנו והאר פניך ונושעה: ^ה יהוה אלהים צבאות עד-מתי עשנת בתפלת עמך: ^ו והאכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש: ^ז תשימנו מדון לשכנינו ואיבינו ילעגו-למו: ^ח אלהים צבאות השיבנו והאר פניך ונושעה: ^ט גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותשעה: ^י פנית לפניך ותשרש שרשיה ותמלא-ארץ: ^{יא} כסו הרים צלה ונעפיה ארזי-אל: ^{יב} תשלח קצירה עדי-ים ואל-נהר וינקותיה: ^{יג} למה פרכת גדריה וארזה כל-עבדי דרך: ^{יד} וכרסמנה חזיר מער וזיו שדי ירענה: ^{טו} אלהים צבאות שוב נא הבט משמים וראה ופקד גפן זאת: ^{טז} וכנה אשר-נטעה ימינך ועל-פן אמצתה לך: ^{יז} שרפה באש כסותה מגערת פניך יאבדו: ^{יח} תהי-דרך על-איש ימינך על-פן-אדם אמצת לך: ^{יט} ולא-נסוג ממך תחינו ובשמך נקרא: ^כ יהוה אלהים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה:

פא * למנצח | עלי-הגתית לאסף: ^ב הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב: ^ג שאו-זמרה ותגור-הך כגור נעים עם-גבל: ^ד תקעו בחדש שופר כפסה ליום חגנו: ^ה כי חק

לישראל הוא משפט לאלהי יעקב: ^ו עדות | ביהוסף שמו בצאתו על-ארץ מצרים שפת לא-ידעתי אשמע: ^ז הסירתי מסבל שכמו פפיו מדוד תעברנה: ^ח בצרה קראת ואחלצך אענה בסתור רעם אבקנך על-מי מריבה סלה: ^ט שמע עמי ואעידה בך ישראל אם-תשמע-לי: ^י לא-יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר: ^{יא} אנכי | יהוה אלהיך המעלה מארץ מצרים הרחב-פיה ואמלאהו: ^{יב} ולא-שמע עמי לקולי וישראל לא-אבה לי: ^{יג} ואשלחם בשרירות לבם לכו במועצותיהם: ^{יד} לו עמי שמע לי ישראל בדרך יחלכו: ^{טו} כמעט אויביהם אנגיע ועל צריהם אשיב ידי: ^{טז} משנאי יהוה יכחשו-לו ויהי עתם לעולם: ^{יז} ואכיליהו מחלב חטה ומצור דבש אשביעך:

פב * מזמור לאסף אלהים נצב בעדת-אל בקרב אלהים ישפט: ^ב עד-מתי תשפטו-עול ופני רשעים תשאו-סלה: ^ג שפטו-דל ונתום עני ורש הצדיקו: ^ד פלטו-דל ואבקון מיד רשעים הצילו: ^ה לא ידעו | ולא יבינו בחשכה יתהלכו למוטו כל-מוסדי ארץ: ^ו אני-אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם: ^ז אכן באדם תמותון

לקומי

ציית צדק כג

מוזחר"ר

ושאלו אותו: זה שתקן בריתו, אם נפל לסרחון תאות ממון, במאי תקונו. והשיב להם: בסילותא דברננתא - כי באמת יש עוד תקון לתאות ממון, הינו שיתחבל לשרש, שמשם בא כל הממון וכל ההשפעות, ועל ידי הסתכלותו שם יתבטל תאוותו, כי שם בשרש, השפע פלו אור צח ומצחצח ותענוג רוחני, ואין מתאנה (כ"א מחצת כח") אלא למטה, ומי הוא הפתי יסור חנה להשליך תענוג רוחני ולקח תענוג עב:

אבל לזאת ההסתכלות אי אפשר לבוא אלא עד שיתקן בריתו, כמו שכתוב: מבשרי אחזה אלוה, שבתחלה צריך לתקן בשריקדש, ואז יוכל להסתכל באלקות. ובשביל זה עקר התקון של תאות ממון הוא על ידי ברית; וכשמתקן בריתו, אי אפשר לפל לתאות ממון, כי על ידי מלח, תאות ממון חסר כנ"ל. ושרש השפעות הוא מכנה בשם שלאי, ששם מנח הולך, כי השליא הוא בחינת דלתי כמני, כי יש שני דלתות לאשה, כמו שכתוב (איוב ג): כי לא סגר דלתי כמני (בכחות מתי); ונעשה משני דלתין צורת מ"ם סתומה, ששם מנח הולך, והוא בחינת מ"ם [ארבעים] יום של יצירת הולך (דה ל). וכן יש למעלה דלתי שמים, שמשם נולד השפעות, כמו שכתוב (תהלים עח): דלתי שמים פתח וימטר עליהם כעפר שאר וכו'. וזה שהשיב להם: בשליא דברננתא הוא תקונו של זה השומר הברית, כשנופל לתאות ממון. ואמרו לה: מי איכא שלאי לפרדה - כי עפ"ם אין לה אפלו בית יולד. אמר להם: ומלחא מי סריא - כי באמת מי שתקן הברית, אינו נופל לתאות הממון:

אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם (תהלים נח). הינו מי שהוא בעל מחלקת, נופל לתאות ממון, וימיו פלים ברדיפה אחר מותרות. וזה: לא יחצו ימיהם - שאין אדם מת וחצי תאוותו בידו (מ"ד קולת סדר א). וזה: לא יחצו - שאין משיג חצי תאוותו, כמובא לעיל (באות ג) על פסוק: ויגרש מפניך אויב, ויאמר השמר, עני שם. (עד כאן לשון רבנו ז"ל)

וזה שפס': ואני אבטח בך - שהוא ההפך מתאות ממון, כי המשקע בתאות ממון, אינו בוטח בה, כי הוא עובד כל עפ"ם, אך: ואני אבטח בך - שתוכל לחזמין לי פרנסתי בספה קלה, ואהיה שמח בחלקי, ולא אהיה משקע בתאות ממון:

ועל-כן אלו המשקעים בממון, כל מה שיש לו עשירות יותר, יש לו דאגות ועצבות ומרה-שורה ביותר, כי הממון והעשירות שלו הוא בבחינת: בעצבון תאכלנה; שהוא בחינת עצבות ומרה-שורה, אנפין חשוכין, מיתה, כנ"ל, ועליהן כל מה שיש לו ממון ועשירות יותר, יש לו עצבות ומרה-שורה ודאגות יותר, כי הממון שלו הוא מבחינת עצבות ומרה-שורה וכו' כנ"ל. והוא שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ"ב): מרבה נבכים - מרבה דאגה; כי בודאי הוא מרבה דאגה ועצבות על ידי רבוי הנבכים והעשירות, כי הנבכים שלו הם בעצמו בחינת עצבות כנ"ל, ועליהן כל מה שמתרבין יותר, תרבה העצבות והדאגות ביותר כנ"ל.

וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת כ"ב), שאריכת ימים עלי ידי מוזהר, כי סמוך ל"כתבתם" - "למען ירבו ימיכם", כי על ידי אמונה במשא ומתן בא אור החיים כנ"ל. וזה שאמרו (ש): מקרא נדרש לפניו, הינו בחינת אור הפנים, שהוא סימנא דחיי:

ובשביל זה קביעות המוזהר בשליש העליון של הפתח (מנחת לא), כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (בב"ם כב): לעולם ישלש אדם את מעותיו: שלש בפרקמטיא וכו'. ושלש העליון הוא השליש שבפרקמטיא, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ירושלמי פאה ח"ב): מבין חמשין דעבדין ממתין דלא עבדין. ועקר האמונה צריך להיות במשא ומתן, כמו שכתוב (שבת לא): נשאת ונתת באמונה. נמצא, שעקר הממון, ששם צריך אמונה, הוא בשליש עליון, שהוא בשליש שבפרקמטיא:

ה וכל המצוות שאדם עושה אותם בלא ממון, הינו שאין רוצה להפסיד ממון בשביל המצוה, זה הבחינה נקרא צדק, וזה: ציית צדק עדתיד; אבל בשכביב בלך המצוה, עד שאין מרגיש בהפסד ממון, זאת הבחינה נקרא אמונה, כי עקר אמונה הוא בממון, כשמשפך תאות ממון כנ"ל, ששם פנים דקדשה. וזה: אמונה מאד - זה ממון, כמו שכתוב (דברים ו): ובכל מאדך (ברכות ט):

וזה פרוש שאמרו סבי דבי אהונא: אמר לנו מלי דברדיא - זה בחינת שקר, בחינת עבודה זרה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין כז): כל המורליף בדבורו, כאלו עובד עבודת-כוכבים וכו'. ואמר להם: הוי לן ברננתא וילדה. ברננתא - זו פרדה, זה בחינת עפ"ם, דשריא בפרודא, כמובא בזהר (משפטים נח): שארי בחבירא וס"ם בפרודא. וילדה - זה בחינת רוח, המכנה בשם לדה. ואמרו לו: וברננתא מי ילדה - כי עפ"ם אל אחר אסתרים ולא עבד פרוי (שם קב). והשיב להם: הי ניהו מלי דברדיא, הינו השקר, שנדמה להם שמרויחין, ובאמת אינם מרויחין:

ותלא לה פתקא בצוארא, דהוי מסיק בי אכא מאה אלפי זוזי. כי אכא זה עבודה זרה, כמו שכתוב (דמ"ב): האמור לעין אבי אתה; ועבודה זרה היא חובה (ח), שמכרעת את הכל לכף חובה, וכל המתדבקין בה הם בעלי חובות, כמו שאנו רואים בחוש, שזה המשא תלוי בצואר גני-אדם, שאין מסתפקין בממון, ולווין ממון מאחרים, ונדמה להם שהם משתכרין שבר הרבה, ואחר כך מתים בעלי חובות, ואם אינם מתים בעלי חובות, הם בתייהם בעלי חובות, ומטריחים את עצמם במטרות גדולות, ומסכנים את עצמם בסכנת דרכים בשביל שבר מועט, בשביל לשלם חוב אביהם, חוב עבודה זרה, כי מצוה לקים דברי המות, וזה הדבר להם כמו צואה מאביהם, שישלמו חובותיו. וזה שפרש מורח"ש"א: תלא לה פתקא בצוארא - שטר צואה:

ואחר כך אמרו לו: מלחא בי סריא במאי מלחי לה - כי תקון של תאות ממון הוא תקון הברית מלח כנ"ל,

(ח) עין רש"י ק"ל בפסוק וידעם עד חובת.

לקוטי הלבבות

הלבבות קריאת התורה הלכה ו

ארת חיים

ריש

בחינת מתן תורה, שאז זכו כלם על-ידי משה לרוח נבואה, ואז נתבסס ונתקדם העולם וכו', דהינו שנתגלה אז אמונת חדוש העולם וכו', וכן בכל דור ודור בהכרח שיהיו צדיקים שיש להם בחינת רוח נבואה, בחינת רוח הבא מן הקדש וכו', שעל-ידיה עקר המשכת אמונת חדוש העולם וכו', עין שם.

ומבאר שם, שעל-ידי אמונת חדוש העולם זוכין לחדוש העולם של לעתיד וכו', ועל-ידיה נחשור שיר של נפלאות, שהוא שיר פשוט כפול משלש מרבע שיתער לעתיד, שיתנגן על שבבים ושנים נימין וכו', שעל-ידי קול השיר הזה דיקא וכולין להוכיח בבחינת (שירי-השרים א, יב): "נרדי נתן ריחוו" וכו', עין שם כל זה היטב.

ועל-כן עקר קריאת התורה בשבת, כי שבת מורה על חדוש העולם, כי זה עקר מצות קדשת שבת, להודיע כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וכו', כמו שכתוב (שמות לא, טז-יז): "ברית עולם ביני וביני ישראל וכו' כי ששת ימים עשה ה'" וכו', וכן חדוש העולם של לעתיד הוא גם כן בחינת שבת, כי אז יהיה יום שפלו שבת וכו'.

וזה בחינת כל השירות והזמירות והנגונים שמתעוררין בשבת, שאז נוהגין כל ישראל להרבות בנגונים ובזמירות ושירות, שהכל נמשך מקול השיר והנגון הנ"ל שיתער לעתיד בעת חדוש העולם, שהוא יום שפלו שבת. ועל-כן עקר קריאת התורה בשבת, כי כל הנ"ל הוא בחינת קריאת התורה, כי על-ידי התורה זוכין לכל זה, לברר אמונת חדוש העולם של תחלת הבריאה ולזכות לחדוש העולם של לעתיד וכו' וכו', שכל זה הוא בחינת שבת כנ"ל.

ב. אצל פ' ששהלכו ישראל שלשה ימים בלא תורה, עמדו הנביאים שביניהם ותקנו שיהיו קורין בשני וחמישי, 'הנביאים' דיקא, כי מבאר בהתורה הנ"ל, שפשהסטרטא אחר יונקת מהרחמנות וכו', אזי צריכין בעל כח גדול שיתפלל תפלה-בבחינת-דין וכו', שעל-ידיה נעשין כל התקונים המבארין שם, עד שאזכין לבחינת רוח נבואה, שעל-ידיה עקר ברור

ועל-כן על-ידי התענית שני וחמישי מתקנים פגם האכילה, ואז מתגבר הארת הרצון, כי בהם קבל משה הלווחות אחרונות, שהם בחינת תקון חטא העגל שהוא פגם הרצון וכו'.

ועל-כן קורין בהם "ויחל", שהוא תפלת משה שהתפלל להמתיק הפעם והחרון אף של חטא העגל, שעל-ידיה בטל הפעם והפכו לרצון, והמשיך הארת הרצון בעולם, שזהו בחינת שלש עשרה מדות של רחמים שנתגלה לו אז שקורין אותן ביום התענית. כי שלש עשרה מדות של רחמים הם בחינת רצון, ועל-כן הם שלש עשרה מדות, כנגד תליסר תקוני דיקא, כידוע, שזהו בחינת זקן דקדושה שעל-ידי מתגבר מצח הרצון כנ"ל.

גם התענית הוא בחינת צדקה, בחינת (ברכות ו): 'אגרא דתעניתא צדקתא', וכמו שכתוב בהתורה 'ד'ש'ו' (סימן לו) בלקוטי חלק א', עין שם. ועל-ידי הצדקה עקר הכנעת מצח הנפש, על-כן מתענין אחר יום-טוב, וכו'.

הלבבות קריאת התורה הלכה ה' - נכללת בהלבבות נשיאת פנים הלכה ה'.

הלכה ו

על-פי התורה 'תקנו' - תוכחה' בלקוטי תנ"א סימן ח'.

א. וזה בחינת קריאת התורה בצבור בספר תורה בשנה בנגון ובטעמים, ועקר הקריאה הוא בשבת ויום-טוב, שאז תקן משה לקרות בתורה, אף ששהלכו ישראל בלא מים שלשה ימים, עמדו הנביאים שביניהם ותקנו הקריאה בשני וחמישי, כדי שלא יעברו שלשה ימים בלא תורה, ועזרא תקן בשבת במנחה, כמבאר בדברי רבותינו ז"ל בגמרא (בבא קמא פב.) ופוסקים (ארח חיים סימן קלה סעיף א').

בי עקר הקריאה בתורה הוא בשבת, שאז נתנה תורה כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת פו.). כי מבאר בהתורה 'תקנו' הנ"ל, שעקר ברור האמונה הקדושה שהוא אמונת חדוש העולם, הוא על-ידי רוח נבואה שמברר המדמה, שבזה תלויה האמונה הקדושה. וזה

תפלת משה שהתפלל להמתיק הפעם וחרון אף של חטא העגל

התענית הוא בחינת צדקה

עקר מצות קדשת שבת, להודיע כי ששת ימים עשה ה' וכו'

נוהגין כל ישראל להרבות בנגונים בשבת

עמדו הנביאים ותקנו לקרות בשני וחמישי, 'הנביאים' דיקא

קריאת התורה בצבור בספר תורה בשבת ויום טוב

בכל דור ודור בהכרח שיהיו צדיקים שיש להם בחינת רוח נבואה

(משלי לא, כו): "ותורת חסד על לשונה". והוא עקר הדעת והמחין שהם מחצות פרוסות בפני זאת התאנה, בבחינת (פסוק כא.): "אוריתא מגנא ומצלא", וכמו שכתוב (משלי ב, יא): "מוזה תשמר עליך", וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (קדושין ל:): "בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין". אף כשהסטרא אחרא יונקת מהרחמנות הזה אזי נחלקלקל הרחמנות וכו', הינו שכל פעם מתגברת הסטרא אחרא וחילותיה לינק מהרחמנות והדעת, שהיא התורה הקדושה שהוא עקר הדעת והמח, כי אין חכמה כחכמת התורה, וכל החכמות חיצוניות אף-על-פי שגוראים כחכמות, באמת הם כסילות כנגד חכמת התורה, כמו שכתוב בהתורה 'דרשו ה' וכו' (ספן לו), וכמו שכתוב (דברים ט, כב): "אל יתהלל חכם בחכמתו" וכו'.

אבל הסטרא אחרא מתגברת לינק מהרחמנות האמתי שהיא התורה, ורוצים להמשיך לעצמם הרחמנות, שזהו מה שאנו רואים שהם חותרים להכניס עבודה-זרה בבית ה', להכניס חכמות חיצוניות בתוך התורה הקדושה, ולפרש התורה על-פי דרכיהם הרעים, שמגלים פנים בתורה שלא כהלכה, ומהפכים דברי אלקים חיים לדרכיהם, ומחציפים פניהם ואומרים שכל כוננתם לטובת ישראל, שיש להם רחמנות גדול על ישראל על שהם נבוכים כל כך לפי דעתם הרעה, דהינו מה שמדקדקים רק במצות, וכל למודם הוא רק גמרא ופוסקים וספרי מוסר וכו', והם שוקדים לתקנת ישראל ברחמנות המר והמרור שלהם, ורוצים לפתות ולהסית ולהכריח את ישראל שילכו, חס ושלום, בדרכיהם, אשר כבר ראינו מה שנמשך על-ידי הרחמנות שלהם, שכל מי שנמשך אחריהם פורק על לגמרי, כמבאר בכל הספרים הקדושים שצוּקקים על זה בקול מר ונמר, וכמבאר בדברינו כמה פעמים. וכל זה כלול בדבור הקדוש הזה שכתב אדמו"ר ז"ל, שלפעמים הם יונקים מהרחמנות, כי כך מרגל בלשונם הטמא. ומובא בספריהם הרעים, שהם רוצים רק באמת, כי יש להם רחמנות על נערי בני ישראל, ורוצים להדריכם בדרך ישרה על-פי פרושי התורה שלהם לשאול ולאבדון וכו', רחמנא לצלן.

האמונה שהוא אמונת חדוש העולם וכו', **ו** שם כל זה היטב היטב.

וזהו בחינת כל הנביאים ובעלי רוח הקדש שעמדו לישראל בכל דור ודור אחר מתן תורה, על-ידי משה רבנו שהוא רבן של כל הנביאים. כי עקר ברור האמונה, הוא על-ידי משה שנתן לנו את התורה שהיא עקר הנבואה, שהיא קמת לדורות לנצח, ועליה אין להוסיף ולא לגרע, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה ב:): "שארין נביא רשאי לחדש דבר מעתה. אף כל הנביאים והצדיקים בעלי רוח הקדש שעמדו אחר משה עד היום הזה, כלם לא באו רק להוכיח את ישראל על עונותיהם, בבחינת קולו של משה שנמשך על-ידי רוח נבואה וכו' כמו שמבאר שם, עין שם, שזהו בחינת (ישעיה נח, א): "כשופר הרים קולך" הנאמר לענין נבואה.

וכך זה הוא מחמת בחינה הנ"ל המבאר בתורה הנ"ל, שהוא מה שלפעמים הסטרא אחרא יונקת מהרחמנות, ואז נתמעט הרחמנות אצלנו וכו', עד שבאין כל הקלוקלים המבאין שם. והתקון הוא על-ידי הבעל כח שמתפלל תפלה בבחינת דין, שעל-ידי זה נתתקן הכל, עד שזוכין לרוח נבואה שהוא בחינת קבלת התורה וכו'. וכל זה נעשה בכל דור ובכל עת בכמה בחינות, כי אף-על-פי שכתב קבלנו את התורה על-ידי משה רבנו שהוא עקר התקון לכל הנ"ל, אף-על-פי-כן הסטרא אחרא וחילותיה הם אורבים וחותרים בכל עת לקלקל, חס ושלום, כל התקונים הנמשכין על-ידי התורה, שכל זה הוא בחינת מה שכתוב שם בתחלת התורה: שלפעמים הסטרא אחרא יונקת מהרחמנות, שעל-ידי זה כל הקלוקלים חס ושלום, כי נתמעט הרחמנות אצלנו ונעשה אכזריות וכו', עד שנקטן הדעת ונתקלקל המחין שהם מחצות פרוסות בפני זאת התאנה וכו'. מחין הם מחצות פרוסות בפני זאת התאנה וכו'.

הינו כי עקר הדעת, שהוא עקר הרחמנות, היא התורה הקדושה שנתן לנו באהבתו ובחמלתו עלינו, בבחינת: 'חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו', הנאמר לענין התורה (בברכת אהבת עולם). וזהו בחינת

עקר ברור
האמונה על-
ידי משה
שנתן התורה
שהיא עקר
הנבואה

הסטרא
אחרא
ותולדותיה
אורבים
וחותרים
בכל
עת לקלקל

עקר הדעת,
שהוא עקר
הרחמנות,
היא התורה
הקדושה

יתעורר בכל פעם להשם יתברך בהתעוררות נמרץ פנ"ל.

ר"א. ספר לי אחד מאנשי שלומנו, שפעם אחת שאל את רבנו זכרנו לברכה מהו החלוק שבין לב-נשקר למרה-שחורה. השיב לו: לב-נשקר הוא קף, שאפלו בשעומד בין העולם - יחזיר פניו ויאמר: רבונו של עולם וכו'; ובאותה שעה בעצמה ובתוך-קף אמר רבנו זכרנו לברכה בעצמו: רבונו של עולם - בהתעוררות נפלא ובנשיאת ידים בהשתוקקות נמרץ פנ"ל.

ר"ב. עוד שמעתי מפי הנ"ל, שכמה פעמים נכנס אליו ורצה לדבר עמו, ולא היה יכול לפתח פיו לדבר לפניו מה שבלבו. ופעם אחת היה עומד ומשמשו, והיה בדעתו לדבר עמו מיד, אבל לא היה יכול לפתח פיו כלל. ואחר-כך צוה רבנו זכרנו לברכה שישויט לו מנעליו לנעלם לכבוד שבת, כי היה אז אחר יציאה מהמרחץ בערב שבת; ואז בעת שהושיט לו מנעליו, ענה רבנו זכרנו לברכה מעצמו ואמר לו: תרגיל עצמך לדבר לפני השם יתברך, ואז תוכל אחר-כך לדבר עמי גם-כן.

אחר-כך, בעת שזכה לדבר עמו, אז כשנכנס אליו ורצה גם-כן לדבר והיה קשה עליו מאד לדבר, ענה רבנו זכרנו לברכה ואמר: גבור אחד חגר מתניו לכבש חומה חזקה, ואחר-כך

כשבא אל-השער היה ארוג על השער מטוה מקורי עכביש שסתם השער; וכי יש שטות גדול מזה שיהיה חוזר ממלחמתו מחמת הסתימה של הקורי עכביש? (והנמשל בזה). ואחר-כך אמר לו: העקר הוא הדבור, שעל-ידי הדבור יכולין לכבש הכל ולנצח כל-המלחמות; ואמר: אף-על-פי שיכולין להתבודד במחשבה, אבל העקר הוא הדבור.

ומבאר הנמשל ממילא לענין מה שקשה על-האדם לדבר לפני השם יתברך או לפני הצדיקים האמתיים מה שבלבו, וכל זה מחמת בושה וכבודת שלו, שאין לו עזות דקדשה; בודאי הוא שטות גדול, כי הלא הוא רוצה לכבש בדבורו מלחמה חזקה, שהוא מלחמת היצר, ועכשו כשהוא סמוך לדבר ולכבש ולשבר חומות ולפתח שערים על-ידי הדבור, ובשביל מניעה קלה מחלישות דעתו וכיוצא ימנע חס ושלום מלדבר? כי הלא המניעה הזאת נחשבת לסתימה של קורי עכביש כנגד החומות שרוצה לשבר בדבורו.

גם ספר לי האיש הנ"ל שרבנו ז"ל צוה לו שיהיה לו התבודדות שתי שעות ביום: שעה אחת שילך וישתוקק ויכין עצמו לדבר ויערף לבו לך, ואחר-כך ידבר שעה אחת.

ר"ג. שמעתי מאיש אחד מאנשי שלומנו שפעם אחת דבר רבנו

זכרנו לברכה עמו מענין בגדים, ואמר לו שעל-כל-דבר צריכין להתפלל, הינו אם בגדו קרוע וצריך לבגד - יתפלל להשם יתברך שיתן לו בגד ללבש, וכן בכל כיוצא בזה, דבר גדול ודבר קטן, על הכל ירגיל עצמו להתפלל תמיד להשם יתברך על-כל-מה שיחסר לו; אף-על-פי שהעקר להתפלל על-העקר, דהינו על עבודת השם יתברך, לזכות להתקרב אליו יתברך, אף-על-פי-כן גם על-זה צריכין להתפלל. ואמר שמי שאינו מתנהג כך, אזי אף-על-פי שהשם יתברך נתן לו בגדים ופרנסה והצטרכות חיותו, אבל כל חיותו הוא כמו בהמה, שגם-כן השם יתברך נתן לה לחמה וכו' - כן הוא חיותו שנתן לו השם יתברך, כי מאחר שאינו ממשיך כל חיותו על-ידי תפלה מהשם יתברך, על-כן כל חיותו הוא כמו חיות בהמה ממש, כי האדם צריך להמשיך כל חיותו והצטרכותו מהשם יתברך על-ידי תפלה ותחנונים ודוקא.

וכן שמעתי אנכי גם-כן מפיו הקדוש על-דבר קטן ופחות מאד שהיה קצת מכרח לי, ואמר: תתפלל על-זה להשם יתברך; ועמדת משתומם, כי היה לי לדבר-פלא בעיני להתפלל להשם יתברך על-דבר פחות בזה, וגם כי לא היה מכרח ביותר. ענה ואמר

(בלשון תמה): אין זה כבודך שתתפלל להשם יתברך על-דבר קטן בזה? ואחר-כך ספר לי מעשה קטנה מענין בשחון אפלו על-דברים קטנים מאיש אחד ממוצי' בידו. והכלל, שעל-כל-הדברים שבעולם - צריכין להתפלל להשם יתברך; וכן מבאר באלף-בית, עי' שם:

ר"ד. שמעתי בשמו לענין התחזקות בהתבודדות ושיחה בינו לבין-קונו, אמר שאפלו אם עברים ימים ושנים הרבה ונדמה לו שלא פעל עדין בשיחתו ודבוריו כלום, אף-על-פי-כן אל יפל מזה כלל, כי באמת בודאי עשים הדבורים רשם. והביא משל: כמו מים היודרים על-האבן, אף-על-פי שגדמה לנו שאין להמים כח כנגד האבן הקשה, ואין נגר רשם המים באבן, אף-על-פי-כן כשהמים יורדים על-האבן פמה וכמה זמנים רצופים הם עשים נקב בהאבן כנראה בחוש; כמו כן אפלו אם לבו לב האבן ואין נגר בו רשם דבוריו ותפלתו, אף-על-פי-כן ברבות הימים והשנים ינקב לבו האבן על-ידי שיחתו, כמו "אבנים שחקו מים" פנ"ל. וכבר מבאר הרבה מענין התחזקות בהתבודדות, שהוא שיחה בינו לבין-קונו, בספרים הנדפסים שמפבר, עי' שם היטב; והעקר שתקנים הדברים ככל-הכתוב שם

שיחות ר"ח

הר"ן

קבר

שיחות

שיחה ר"ח

הר"ן

קבה

וכאן, למען ייטב לך לעד.

שיחות מזהר"ן

ר"ח. כבר מבאר בלקוטי תנזא סימן מ"ד שרבונו זכרונו לברכה הזהיר מאד לבלי להתחמיר חמרות יתרות בשום דבר, כי "אין הקדוש" ברוך-הוא בא בטרוניא עם ברייתו, ו"לא נתנה התורה למלאכי-השרת" וכו'. ואמר אז שאיתא שראוי לכל-אדם שיבחר לעצמו מצוה אחת שבאותה המצוה יתקדק הרבה, ויקים אותה המצוה עם-כל-החמרות והדקדוקים, ויבצע שמיצונו במקרא: "אבוה במאי זהיר טפי וכו'", ואף-על-פי-כן גם באותה המצוה אל כנס בחמרות של שגוען ושטות ומרה-שחורות, רק יתקדק בה בלי שגוען בכל-החמרות; אבל בשאר כל-המצוות אין צריכין להתחמיר כלל. והלואי שנזכה לקים את-כל-מצוות התורה בפשטן ממש, בלי שום חמרות.

וגם בענין החמרות-יתרות בפסח, לא היה מספיק כלל על המרבים לתקדק יותר מדאי ונכנסים במרה-שחורות גדולות; והאריף בשיחה זו אז, כי איש אחד מאנשי שלומנו שאל לו זכרונו לברכה שאלה אחת בענין איזה חמרה בפסח אף להתנהג, ואז התלוצץ ממנו מאד והרבה לדבר מענין זה, שאין צריכין לחפש אחר חמרות יתרות ושגוען ובלבולים. ואמר שהוא בעצמו גם-כן כבר היה

שקוע בענין זה מאד, שהיו עולים על-דעתו חמרות יתרות מאד מאד, ופעם אחד היה חשב מחשבות בענין המים על-פסח, שהשש שמא יש איזה משהו במים ששאבין; ואם יכין לו מים על-כל-ימי הפסח כמו שנהגין קצת - גם זה לא הוטב בעיניו, כי קשה לשמר היטב המים מערב פסח על-כל-ימי הפסח. ולא הוטב בעיניו שום מים, רק מי מעין הנבעים ויוצאים והלכים ובאים מים חדשים בכל-עת; אבל במקום שהוא זכרונו לברכה היה יושב לא היה שום מעין כזה, והיה בדעתו לנסע על-פסח למקום שיש שם מי מעין כזה, כל-כך נכנס בחמרות ומרה-שחורות ודקדוקים יתרים; אבל עקשו הוא מתלוצץ מזה, כי אין צריכין לחפש אחר חמרות יתרות אפילו בפסח.

והאריף בשיחה זו הרבה אז, כי עקר העבודה באמת הוא תמימות ופשטות, להרבות בתורה ותפלה ומעשים-טובים בלי לחפש לחדש דוקא חמרות יתרות, רק לילך בדרך אבותינו הקדמונים, ולא נתנה התורה למלאכי-השרת.

ואמר אז שבשכיל זה עזבו העולם חקמת הדקדוק ואינם עוסקים בו כלל, כי "דקדוק" - אין צריכין כלל, כי אין צריכין לתקדק על-עצמו יותר מדאי לבקש חמרות יתרות.

והאריף בזה עוד; ואמר אז שאין שום

דבר שיהיה חיוב בדוקא - ואם לאו וכו', רק אם יוכל - יוכל, ואם לאו - "אנס רחמנא פטרה"; וכבר מבאר זאת במקום אחר.

ר"ח. אמר לאחד שהיה חולה גדול מאד ויסוריו היו קשים מאד מאד, כי היה חולה מטל על-ערש דוי, והיה לו כאב השנים כמה וכמה זמנים בכאב מפלג ועצום מאד מאד בלי שעור, עד שכל-פניו נעשה נפוחות (שקורין גישורלות) והכרחו בתחבולות גדולות של דאקטורים מפלגים להוציא את-שניו, וגם באברים הפנימיים היה חולה גדול עד למתה ויסוריו היו בלי שעור; ואמר רבונו זכרונו לברכה אליו שכל היסורים הקשים והמרים שסבל כמה שנים, כלם הם טובים יותר מכוה אחת בגיהנם, כוה אחת בגיהנם גרוע מזה

(סע אז אלץ בעטרי איידר אין בריא אין גיהנם, אין בריא אין גיהנם אז ארזי דער פון).

ר"ח. אמר שצריך לזהר מאד לבלי להוציא מפיו דבור של רשעות חס ושלום אפילו בדרך ליצנות; דהינו שלא לומר חס ושלום על-עצמו שיהיה רשע חס ושלום או שיעשה עברה חס ושלום; אף שאמר זאת בדרך ליצנות ואין בלבו כלל לעשות זאת, אף-על-פי-כן זה הדבור מזיק לו מאד ויכול להכריחו חס ושלום אחר-כך לעשות זאת שהוציא מפיו, אף-על-פי שלא אמרה מלבו רק בדרך

ליצנות. ועל-ידי זה נכשל והוא המלך, על-ידי שהוציא מפיו ואמר: "והוא יעבדנו הרבה", אף-על-פי שבלבו היה לבלי לעבדו, רק אמר זאת בדרך ליצנות כדי להטעות את-עבדי הפעל כמבאר שם במקרא, אף-על-פי-כן נכשל אחר-כך על-ידי-זה עד שעבד בעצמו עבודה-זרה כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. על-כן צריכין לזהר מזה מאד, כי "ברית כרותה לשפתים" וכו' כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה.

ר"ח. היה מדבר עם אחד; בתוך-כך שמע אחד שהיה מתפלל תפלת ערבית ואמר: "ותקננו בעצה טובה מלפניך", ואמר אותו האיש במהירות אלו התבות "ותקננו בעצה טובה" וכו'. נענה רבונו זכרונו לברכה ואמר לזה שעמד אצלו: הראית שזה חוטף במהירות אלו התבות, "ותקננו בעצה טובה" וכו', הלא אלו התבות צריכין להתפלל בהתעוררות גדול ובכוונה גדולה מעמקא דלבא מאד מאד, כי זאת היא תפלה יקרה מאד מאד, כי מאד צריכין לבקש רחמים מהשם יתברך שנוקה שיתן לנו השם יתברך עצה טובה, שנוקה לידע אף להתנהג וכו'; ודבר זה מוכן מאד לכל מי שרוצה לזכור כנס בעבודת השם, שצריכין לבקש מאד מהשם יתברך על-זה שנוקה לעצה טובה מלפניו יתברך.

יתברך.

- ת. אדם כשר צריך להקטין את עצמו
כשראה ממלכת הרשע.
ט. מי שנוטל שורה לעצמו, על-ידי-
זה בתו נעשית זונה.
י. מי שפניה צרכי צבור ועוסק בצרכי
עצמו, כאלו לקח שחר.
יא. על-ידי ודוי דברים זוכה
להתנשאות.
יב. על-ידי קדשת השם יתברך
ההתנשאות של ראשי הדור בתקף
ועז, ועל-ידי זה נחשב בעיני כל
המנוה של הכנסת ארחים, ועל-
ידי זה הולומדים זוכים שהלכה
כמותם.

הצלחה

- א. כל המוציא מעשרתיו כראוי, אינו
מפסיד כלום.
ב. תתחבר למצליח - ותצליח.
ג. אין הברכה מצויה אלא בדבר
הסמוי מן העין.
ד. הצלחה - סימנא דשמיא היא.
ה. מי שנופסקה לו ההצלחה ואינו
מצליח, לא במהרה יצליח.
ו. תכף לתלמידי-חכמים ברכה
במעשה ידיהם.
ז. עסק התורה היא סגלה להצלחה.
ח. מי שאינו משייר פת על שלחנו,
אינו ראה סימן ברכה לעולם.
ט. כיון שלא הזכיר אלא צד אחד,
הטוב, ולא ההפך - אין זה נחוש.
י. בית, תינוק ואשה - הם סימן
להצלחה.

- יא. מי שמגרש את אשתו אינו מצליח.
יב. מי שהשעה מצליחת לו, לבו רם
עליו; גם איתו מטלת על
הבריות.
יג. מי שאינו מדבר דברים בטלים,
מצליח בכל מעשיו.
יד. מי שאמר תמיד אמת הוא מצליח.
טו. על-ידי ודוי תצליח.
טז. הצלחה בא למי שמאכיל תלמיד-
חכם על שלחנו.
יז. כשאין לך אמת אזי נטל ממך
ההצלחה, ונתן לאמת.
יח. להצלחה - תשמע קשהצדיק אמר
יחוד השם, הינו "שמע ישראל".
יט. על-ידי אמונת חכמים בא הצלחה.

חלק שני

- א. מי שהוא שמח תמיד, על-ידי זה
הוא מצליח.
ב. צריך לבדד לזה שהשעה משחקת
לו.
ג. מי שהוא מצליח - הזמן בידו.

הריון

- א. על-ידי שקרים אשה יש לה צער
בהריון.
ב. סגלה להריון: שתשא אצלה עין
קטן מגג שעל קבר הצדיק, או
מגניט; ולתן צדקה.
ג. דגים קטנים מפרין ומרביין.
ד. עברות ומניקות לא יאכלו שומים
ובצלים.
ה. אשה ששונאין מעשי רשעים

- הרב ר' ישעיה שלום בן ר' יודיל
ממעדוועדיווקא. אחיו ר' יחיאל
מענדיל. הרב ר' עירא מוואלכניא.
הרב ר' דוב מלאדיזין. הרב ר' מרדכי
מטעפליק. ר' גרשון מטירהאוויצע.
ר' יצחק מדאשוב. ר' קהת
מטירהאוויצע. ר' זאב מטירהאוויצע.
ר' זלמן מנעמרוב. ר' נתנאל
מטעפליק. ר' שמואל מטעפליק. ר'
לייב מקרימענטשוק. ר' יוסף
מקרימענטשוק. ר' ישראל
מליפאוויץ. ר' אייזיק יוסף
מליפאוויץ. ר' חיים שרה"ס מברסלב.
ר' ישראל מברסלב. ר' מאיר. רבי
אברהם מקפר נאנאשעליץ. ר' ראובן
יוסף. ר' משה יצחק מטירהאוויצע.
ר' משה מלאדיזין. ר' געצי מלאדיזין.
ר' לייב אפטער. ר' עוזר מלאדיזין. ר'
דוב חיילעס. ר' אהרן מדאשוב. ר'
משה מדאשוב. ר' שלום מדאשוב. ר'
שמחה חתן הרב ר' שמואל יצחק
ז"ל. ר' נחמן בן רבי יודל ז"ל. ר'
אברהם פטעטערבורגער. ר' חייקיל
החזן. ר' אפרים סופר. ר' זעליג. ר'
ליפא מנעמרוב. ר' יעקב פעל מגיט.
הרב ר' הירש ליב בן הרב ר' אהרן
מברסלב. בנו הרב ר' נחמן מטשערין.
בנו ר' חיים הרב מברסלב.

(משפחת ר' נתן מברסלב תלמיד
מבהק של רבנו מוה"ר ז"ל)
חזונו הרב הגאון הצדיק ר' דוד צבי
מקרעמעניץ. בנו ר' שכנא. בנו ר'

- יצחק מטולטשין. בנו ר' מאיר. בנו ר'
נחמן. בנו ר' דוד צבי. בנו ר' יוסף
יונה. נכדו ר' דוד צבי. נכדו ר' מכלע.
נכדו ר' נפתלי הרץ. נכדו ר' אברהם.
חתנו ר' ברוך. ר' שמעלקא בן חורגו.
(תלמידיו) ר' שמואל מאיר. ר'
גדליה מלאדיזין. ר' נחמן
טולטשינער. בנו ר' אברהם
מירושלים. ר' יעקב. ר' משה
ברסלב. ר' שמואל ווינברג מברסלב.
רבי צבי מטשעהרין. ר' אפרים
מקרימענטשוק. ר' יצחק מריירד. ר'
זאב מטירהאוויצע. ר' דוד. ר' יאסי
מאדעס. ר' מאיר מטעפליק. ר'
מרדכי מטולטשין. ר' אייזיק. ואחיו
ר' נחמן. ר' אבאלע מטשעהרין. ר'
אשר משה. ר' נתן מאפת. ר' חיים
כ"ץ. ר' שמשון מברסלב. ר' שואל.
ר' אריה מבראיליוו. ר' נחמן בן ר'
יצחק אייזיק. ר' יצחק אייזיק יוסף.
ר' ישראל. ר' שמואל מנעמרוב. ר'
חיים נחום. ר' משה מאומאן. ר'
מאיר יהודא מברסלב. ר' אייזיק. ר'
ליפצי. ר' יהודה אליעזר. ר' זלמן
מאומאן. ר' יונה מאומאן. ר' גרשון.
ר' יקותיאל מזלאטיפאלע. ר' יוסף
צבי. ר' ישעיה ממעדוועדיוקע. ר'
יעקב יוסף מטשעהרין. ר' ישעיה
מטשערקאס. ר' שלמה בן ר' אריה.
ר' שמואל מקפר יאקאוויץ. ר'
אברהם מקפר סוביטוב. ואחיו ר'
אריה. ר' העניך מנעמרוב. ר' צבי

הפוגם נגד השם יתברך, ובפרט בפגם הברית.

רבוננו של עולם רחם עלי ועל כל הרחוקים ממך הצריכים לרחמים רבים, רחם עלינו למען שמך, למען הצדיקים אמתים שומרי הברית, וזכנו מעתה לשוב בתשובה שלמה לפניך, ולא נשוב עוד לכסלה. ונזכה שיתקנו הצדיקים כל מה שפגמנו בברית קדש, כי אין בדינו לתקן פגם אחד מפגם הברית, רק על זכות הצדיקים אנו נשענים ועל כחם הגדול אנו סמוכים.

זכנו ברחמיך הרבים להתקרב לצדיקים אמתים שומרי הברית בתכלית השלמות, רחם עלינו והודיענו מהם, ואל תסתיר אותם מלפנינו. זכנו לידע מהם ולהתקרב אליהם באמת, ולקבל מהם קדשה וטהרה באמת, באפן שנוזה מעתה לשוב בתשובה שלמה לפניך, לסור מרע ולעשות הטוב בעיניך תמיד.

ותרחם עלינו שנוזה להאמין בהצדיקים אמתים תמיד. ואל תחבלל דעתנו, ואל תעקם שכלנו ולבנו ולא יהיה קשה לנו עליהם כלל, אפילו בעת שהם מתרחקים מאתנו, ודרכיהם נפלאה מעינינו מאד, עד שנפלים עליהם קשיות ותמיהות, ונתעקם ונתחבללל המוח, מרובי הפליאות שנופלים עלי כלבנו.

אנא יי עשה למען שמך ואל יגרמו

עוונותינו להתרחק מהם חס ושלום עלי ידידיה. רק נזכה להתחזק באמונה שלמה תמיד, להאמין בהם תמיד, לידע ולהאמין באמונה שלמה, שכל דרכיהם ישרים ונכונים מאד, והם צדיקים וישרים בכל דרכיהם ותנועותיהם, רק שאי אפשר לנו להשיג דרכיהם הנורא ונשגב מאד. ונזכה שיתרחמו עלינו הצדיקים, ויקרבו אותנו בכל פעם, ויורידו עצמן אלינו, וילבישו ויכסו אותם הגדול, באפן שנוזה שיתגלה לנו אותם הנפלא על ידי זה, ויהיה לנו כח לינק ולשאב מחכמתם הגדולה. ויתקרבו עצמן אל העולם. ויתרחמו עלינו באהבה ובחמלה גדולה, וכל מחשבותיהם יהיו לקרבנו ולא לרחקנו חלילה, למען נזכה להיות דבוקים עמהם לעולם ועד.

ותזכנו בכחם וזכותם שנוזה להפיר אותך ולהתקרב אליך באמת. ונזכה לדעת ולהפיר אותך גם בעולם הזה. וכל מה שנתקרב אליך יותר, נזכה לידע בכל פעם גדל רחוקנו ממך. ויתנוצץ לנו בכל פעם נפלאות גדלתך, אשר אי אפשר להשיג ולדעת ממך כלל, כמו שאמר אליהו לית מאן דידיך כח כלל, ותתן לנו שעור כלבנו, שנוזה להתקרב אליך, ולהשיג מרחוק ידיעת אלהותך, אשר אי אפשר לדבר מזה, כי אם כל חד בפנים מה דמשער בלביה, כמו שכתוב:

"נודע בשערים בעלה", כל חד לפנים מה דמשער בלביה.

ובכן תזכנו לכלי לבנט ביסורין המכריחים לקבל עלינו כרעונך הטוב ונזכה להמשיך אור פני רצונך הטוב עלינו תמיד, ולהמשיך כל טוב להעולם תמיד. ונזכה שיגנו עלינו הצדיקים אמתים ששכלו יסורים רבים בשביל ישראל. וזכותם תמשיך עלינו כל טוב וחסד וישועה ורחמים גדולים, בני חיי ומזוני, ורב טוב לבית ישראל. ובפרט על בנייהם וזרעם של הצדיקים ששכלו יסורים רבים בשביל כלל ישראל, רחם עליהם ותן להם כל טוב, והצילם מכל מיני צער ויסורים, ומכל מיני דאגות ופחדים. ותשלח להם רפואה שלמה מן השמים, לכל תחלואיהם ולכל מכאוביהם ולכל מפותיהם, ותסיר מהם כל מיני מחלה. אל נא רפא נא להם, ותחלימם ותחיים, ותתפולל בעדם תמיד, ותתן להם חיים ארוכים חיים טובים בגשמייתם וברוחניתם. ותצליחם בכל מעשה ידיהם, ותשפיע עליהם שפע טובה, עשר וכבוד וחיים, ויזכו לתורה וגדלה במקום אחד. ויעבדוך באמת באהבה וביראה ובשמחה מתוך הרחבת הלב כל ימיהם לעולם, הם וצאצאיהם וצאצאי צאצאיהם עד סוף כל הדורות. באשר כתבת לנו על ידי חכמיך הקדושים, שבזמן שאדם זוכה, זוכה לו וילדותיו וילדותות

דורותיו עד סוף כל הדורות. זכר אל תשכח כל היסורים ששכלו עד הנה ואמר לצרותיהם די, ואל תוסיף עוד ליסורם. רחם עליהם מעתה, ותושיעם בכל מיני ישועות, ותתן להם בני חיי ומזוני בשפע גדול, ותרום קרנם ומזלם למעלה למעלה, ותשמחם בכל מיני שמחות, ותגדל שמם עד עולם. ויקים מקרא שכתוב: "ופרי הארץ לגאון ולתפארת", ותברכם בכל הברכות, ותאריך ימיהם ושנותיהם. ילכו יונקתם, ויהי כבוד הודם, "עוד יגובנו בשיבה, דשנים ורעננים יהיו".

ובכן תרחם עלינו ותושיענו, ותזכנו שנשמר את פנינו ולשוננו מכל מיני דבורים רעים שבעולם, שלא יצא מפינו לעולם שום דבור של שקר ולשון הרע ורכילות וליצנות וחיפיות ודברים בטלים ונבול פה, ולא שום דבור הגורם לבש פני חברנו, או לצער ולקנטרו חס ושלום, ולא שום דבור פגום שבעולם.

רבוננו של עולם מלא רחמים, רחם עלינו ושמרנו והצילנו מכל מיני דבורים פגומים שבעולם, אלהי נצור לשוננו מרע ושפתנו מדבר מרמה. שיתה יי שמרה לפינו נצרה על דל שפתנו. ועל ידי זה תכניע ותשבר ותמגר ותכלה ותעקר ותבשל כל מיני חכמות הרעות של הפילוסופים והאפוקרסים אשר חקמתם הרעה מזקת להעולם מאד מאד, באשר אתה

חזרה לתוכן העניינים

שבת קודש

לנצח עוד יום

קב"א ע"א והדר שוב מיייתי לה לערלה

בגזירה שה "פרי" - "פרי" מבכורים - שבשניהם נאמר "פרי" - שגם בערלה אין המשקין היוצאין מהן אסורים כמותן אלא ביותם ונעבים בלבד. אך לשיטת רבי אליעזר הרי הוא חייב מלקות אף בשתיית שאר המשקין.

שינוי במשנה: והאלל. [שהוא מצטרף לטומאת אוכלים לשיעור כביצה, אך בפני עצמו אינו מקבל טומאה].

והיונן בה: מאי "אלל"?

ומשנינן: רבי יוחנן אמר: מרטקא - גיד הצואר, שהוא קשה, ואינו נחשב בפני עצמו כאוכל, אלא כשהוא עם הבשר.

וריש לקיש אמר: בשר שפלטו סכין - כאשר ממשיתים את העור מהבהמה, לפעמים נשאר מעט בשר דבוק לעור שהסכין לא הסירה אותו, ואותו הבשר אינו נחשב לאוכל כשהוא בפני עצמו, לפי שהוא בטל לגבי העור.

מיתבי: נאמר בספר איוב: "ואולם אתם - טופלי שקר, ורמאי אליל כולכם". והיינו, שאמר איוב לחביריו - אתם מנחמים אותי בדבר שאין בו רפואה, כמו האלל שאין לו רפואה.

בשלמא למאן דאמר דאלל הוא מרטקא, גיד הצואר, היינו דלאו בר רפואה הוא, שלאחר שנפסק הגיד אי אפשר לחבר אותו שוב.

אלא, למאן דאמר דאלל הוא בשר שפלטו סכין, תיקשי, דהא בר רפואה הוא? שהבשר שנשלש, אפשר להחזיר אותו למקומו, והוא מתאחה עם שאר הבשר, ומתרפא. ומתרגינן: **באלל דקרא - דכולי עלמא לא פליגי** שפירוש מרטקא. כי פליגי רבי יוחנן וריש לקיש **באלל דמתניתין,** האם פירשו מרטקא, או שפירשו בשר שפלטו סכין.

תא שמע: דתנן בריש פרקין: **רבי יהודה אומר:** האלל של נבלה המכונס, שנאסף יחד למקום אחד, אם יש כזית במקום אחד - חייבין עליו משום טומאת נבלה, שאם נגע באלל מכונס של נבלה, ונכנס למקדש, חייב כרת, לפי שהוא מטמא בטומאת נבלות מהתורה ולא רק מדרבנן, ודלא כתנא קמא שאין האלל מטמא טומאת נבלות כלל.

ואמר רב הונא: והוא שבכנסו האדם, שעל ידי כך החשיבם, ויש עליהם תורת בשר למפרע, משעה שחתכם מהבהמה. אבל אם נאספו מאליהם לא נעשו חשובים בכך, והרי הם כשאר אלל שאין בו משום טומאת נבלה.

והשתא תיקשי: **בשלמא למאן דאמר דאלל הוא בשר שפלטו סכין,** היינו דבי איכא כזית מכונס מיוחד. שבשר זה כל חסרונו הוא משום שאינו חשוב, והרי הוא בטל לעור, ועל ידי שכנסו אדם הרי הוא נעשה חשוב למפרע, ודינו ככל בשר המטמא וטומאת נבלות.

אלא למאן דאמר "מרטקא", כי איכא כזית מכונס מאי הוי? הרי עץ בעלמא הוא, ומה יועיל זה שהחשיבו?

ומתרגינן: **אליבא דרבי יהודה לא פליגי,** דמייירי רק בבשר שפלטו סכין. כי פליגי אליבא דרבנן, והיינו, תנא קמא דמתניתין.

רבי יוחנן אמר: אלל דקאמרי רבנן, שהוא מצטרף לטומאת אוכלים ולא לטומאת נבלות. היינו, כל מה שנקרא אלל. ולא מיבעיא בשר שפלטו

סכין, שהוא מצטרף עם הבשר, אלא אפילו מרטקא נמי מצטרף, לפי שהוא נאכל עם הבשר. ורבי יהודה נחלק על תנא קמא רק באחד מהם, דהיינו, שלגבי מרטקא הוא מודה לתנא קמא שאינו מטמא טומאת נבלות כלל, ולגבי בשר שפלטו סכין הוא חולק, שאם כנסו הרי הוא מטמא טומאת נבלות.

וריש לקיש אמר: אלל דרבנן היינו דוקא בשר שפלטו סכין, שחסרונו הוא משום חשיבות, ולכן בצירוף עם הבשר נחשב גם הוא לאוכל. אבל מרטקא, כיון שהוא עץ בעלמא, הרי אפילו כשהוא ביד עם הבשר הוא לא מצטרף. לפי שאינו נאכל עם הבשר כלל.

והיונן בה: **האי בשר שפלטו סכין,** דאמרי רבנן שבפני עצמו אין לו דין אוכל לענין קבלת טומאה אלא בצירוף עם הבשר - היכי דמי? **אי דחשיב עליה** לאוכל, אם כן אפילו באנפי נפשיה מייטמא? שכל דבר הראוי לאכילה אף על פי שאין הדרך לאוכלו, מכל מקום אם חישב עליו אדם לאוכלו יש עליו תורת אוכל.

ואי דלא חשיב עליה, אם כן אפילו צירוף נמי לא יועיל, דהא בטוליה בטליה על ידי שהשאר אותו דבוק לעור, והרי הוא כעור?

ומשנינן: **רבי אבון ורבי מיישא** נחלקו כיצד לתרץ זאת:

חד אמר: הכא במאי עסקינן, באופן שמקצתו של הבשר שנפלס מהסכין חושב עליו לאכילה, ולא פירש על איזה חלק הוא חישב. הלכך, כאשר הבשר הוא בפני עצמו אינו מקבל טומאה, לפי שאין שיעור כביצה באותו מקצת שחשב עליו. אבל בהיותו מחובר לאוכל אחר, הרי המקצת שחשב עליו מצטרף עם האוכל להשלמת השיעור, אף שאינו יודע מהו המקצת שמצטרף. [ונבאופן שבאותו מקצת שחשב עליו יש שיעור כביצה, באמת הבשר יטמא גם כשהוא בפני עצמו].

וחד אמר: הכא מייירי באופן שמקצתו פלטתו היה - שעל ידי נשיכת חיה נתלש חלק מהבשר ונשאר תחת העור, שאותו בשר אינו בטל לגבי העור, ומקבל טומאת אוכלים גם כשהוא בפני עצמו, דמאחר ולא נתלש בידי אדם לא היתה כוונה לבטלו.

ומקצתו פלטתו סכין - שבשעת ההפשט של העור השאיר מעט בשר דבוק לעור. ולא ידוע עתה איזה חלק נפלט מהסכין ובטל מתורת בשר, ואיזה חלק נפלט מהחיה ולא בטל. הלכך, בפני עצמו הוא אינו מקבל טומאה, לפי שאין שיעור כביצה באותו חלק שפלטו סכין, אבל כשהוא מחובר לאוכל אחר, הרי מצטרף אותו החלק להשלים לשיעור של כביצה, אף שאינו יודע מהו החלק שפלטו סכין שהוא המצטרף. [ונבאופן שיש שיעור כביצה בחלק שפלטו סכין, הרי הוא מקבל טומאה גם כשהוא בפני עצמו].

תנן ההם במסכת טהרות, לגבי נבלת עוף טהור: **החרטום והצפרנים של העוף מייטמאין ומטמאין,** שיש להם דין יד להכניס את הטומאה לעוף כאשר הם נגעו בשרץ, ולחציצא את הטומאה מהעוף כאשר העוף טמא והם נגעו באוכל טהור, **ומצטרפין לשיעור כביצה של טומאת אוכלין,** לפי שהם נחשבים לאוכל כשהם ביד עם הבשר.

והיונן בה: **חרטום - עץ בעלמא הוא,** ואמאי מצטרף עם הבשר?

ומתרגינן: **אמר רבי אלעזר:** בחרטום תחתון. ומקשינן: חרטום תחתון נמי - עץ בעלמא הוא?! ומתרגינן: **אמר פפא:** תחתון של עליון. שהקרום המחובר לחלק העליון של החרטום יש עליו שם אוכל כשהוא ביד עם הבשר. והוא דקתני צפרנים - **אמר רבי אלעזר:** דוקא במקום המובלעים בבשר, דהיינו שרשי הצפרנים, שם הם נחשבים לאוכל.

והא דתנן במתניתין בריש פרקין שהקרינים מצטרפים עם הבשר - **אמר רב פפא:** רק במקום שחותכין ויוצא מהן דם, דהיינו סמוך לבשר, ששם הם רכים, ונאכלים עם הבשר. אך כל הקרינים אינם נאכלים עם הבשר ואינם מצטרפים.

שינוי במשנה: **כיוצא בו, השוחט בהמה טמאה** לעובד כוכבים ומפרסת, מטמאה טומאת אוכלים אבל לא טומאת נבלות, עד שתמות, או עד שיתזו את ראשה.

[לפי שכאשר ישראל שוחט בהמה טהורה בשחיטה כשרה, הרי הבהמה מותרת לאכילה מיד, אף בעד שהיא מפרסת, שמעשה השחיטה מותר את הבהמה, והרי היא נחשבת מיד לאוכל, ולכן גם כאשר שחט ישראל בהמה טמאה, או ששחט גוי בהמה טהורה, הרי היא נחשבת לאוכל אף בעד שהיא מפרסת. אולם אם ששחט בהמה טמאה אינה נחשבת אוכל בעד שהיא מפרסת עד שתמות].

אמר רבי אסי: ישנם תנאים אשר שונים: **וישראל** ששחט בהמה טמאה, וכן עובד כוכבים ששחט בהמה טהורה, שהדין הוא, שאפילו בעד הבהמה מפרסת - שהיא נחשבת כחיה לכל דבריה - היא נחשבת כבר עתה לאוכל, ומקבלת טומאת אוכלין משרץ.

אין הבהמה מקבלת טומאת אוכלים מיד בשחיטתה, אלא **צריכין מחשבה, והכשר מים במקום אחר.**

דהיינו, שלא די בזה שחישב עליה בשעת שחיטתה שהוא שוחט לצורך אכילת הגוי, אלא צריך לחשוב עליה שהיא עומדת לאכילה עכשיו, בעד שהיא מפרסת, ורק אז היא מקבלת טומאת אוכלים מהשרץ.

וכן אינה מקבלת טומאה עד שיורטב הבשר במים ויוכשר לקבל טומאה. ואף שכל בהמה שנשחטה מקבלת טומאת אוכלים מהשרץ אף בלא הכשר מים, לפי שדם השחיטה מכשיר אותה לקבל טומאה, הכא אין דם השחיטה מכשיר לקבל טומאה, לפי שחשיתו זו אינה כשרה. שהדם אינו נחשב ל"מקדש" המכשיר אלא כשהוא "דם חללים", דהיינו שחתך את ראש הבהמה לגמרי מהצואר, או כשהוא דם שחיטה כשרה, ואילו כאן אין זה דם חללים ולא דם שחיטה כשרה.

והיונן בה: **הבשר מים למה לי?** והרי סופו לטמא טומאה חמורה. שלאחר שתמות הבהמה ותהיה נבלה היא תטמא טומאה חמורה, תשטמא אדם וכלים, [שהו נחשב טומאה חמורה ביחס לאוכל טמא, שאינו מטמא אלא אוכל אחר].

וכל שסופו לטמא טומאה חמורה - לא בעי הכשר. שעוד לפני שירדה לעליו הטומאה החמורה, יש בו את החומרה הזו, שהוא מקבל טומאת אוכלין אפילו ללא הכשר?

דתני רבי ששמיאל: נאמר בתורה "וכי יותן מים על זרע", וממקרא זה למדים שהאוכל צריך

עוף, ולפיכך אין עליה שם אוכל עד שיחשוב עליה האדם לאוכלה, ורק אז היא מקבלת טומאה ומטמאה אוכל אחר. ומצד היותה נבלה אינה מטמאת, לפי שאין נבלת עוף טהור מטמאה במגע, שאינה מטמאה אלא בהיותה בבית הבליעה, שהאדם האוכלה נטמא,

דבר שסופו לטמא טומאה חמורה אינו צריך הכשר מים. ועוד תניא: אמר רבי יוסי: מופני מה אמרו בתחילת מסכת טהרות - נבלת עוף טהור צריכה מחשבה לאכילה, נלפי שאין דרך בני אדם לאכול נבלת

הכשר. ואמרינן: מה זרעים, שאין סופן לטמא טומאה חמורה, שהרי אוכל לעולם אינו יכול להיות אב הטומאה, ולעולם אינו יכול לטמא אדם וכלים - צריכון הכשר, ובלא הכשר מים הם לא מקבלים טומאה, אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה הוא בלבד צריך הכשר מים, אבל

המפרכסת צריכה הכשר, והרי סופה לטמא טומאה חמורה? ומתרגינן: אמר חזקיה: שאני בהמה מפרכסת, שאין ודאות שסופה לטמא טומאה חמורה, הואיל ויכול לגוררה, שיכול לחתוך אותה לחתיכות

יאכלנה האדם הוא יהיה טמא על ידה. הלכך, כבר מעתה היא מקבלת טומאת אוכלים, ואינה צריכה הכשר מים. ואם כן, שדבר שסופו לטמא טומאה חמורה אינו צריך הכשר, מדוע אמרו אותם התנאים שבהמה

קב"א ע"ב ואינה צריכה הכשר. אלא אפילו ללא הכשר מים היא מקבלת טומאה, והרי אין האוכל מטמא בלא שיוכשר לקבל טומאה! מופני שסופה של נבלת העוף הטהור לטמא טומאה חמורה! שכאשר

קטנות בעודה מפרכסת, ולהעמידה על פחות מכוז. והיינו, שבכל חתיכה לא יהא בה אלא פחות מכוז, שאינו מטמא בבלה, ומאחר ואין דארת ססופה לטמאות טומאה חמורה, הרי היא צריכה הכשר מים. ונבלת עוף טהור שאני, לפי שהיא מתה, וכבר עכשיו היא ראויה לטמא טומאה חמורה בבית הבליעה.

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא: ומי אמר חזקיה הכני? שאין סופה לטמא טומאה חמורה הואיל ויכול לגוררה, מכלל דהשתא, בזמן שהיא מפרכסת, פשיטא שאינה מטמאה טומאת נבלות, והא איתמר: שחט בה בבהמה טמאה שנים סימנים, או רוב שנים, ועדיין היא מפרכסת -

חזקיה אמר: אינה לאברים. אין בה איסור אבר מן החי, והגוי מותר לאכלה, רבי יוחנן אמר: ישנה לאברים. אסורה לגוי משום אבר מן החי.

ומבארין: חזקיה אמר אינה לאברים, הואיל ומתה היא. אף על פי שעדיין מפרכסת. רבי יוחנן אמר: ישנה לאברים, שהמפרכסת לאו מתה היא.

הרי שחזקיה סובר שהמפרכסת נחשבת כמתה לענין אבר מן החי, ואם כן הוא הדין היא נחשבת כמתה לענין טומאת נבלות, ומדוע אמר חזקיה שהיא צריכה הכשר מים בשביל לקבל טומאת אוכלים משום שיכול לגוררה, הרי כבר עכשיו איכא טומאת נבלות?

אמר ליה רבי זירא לרבי ירמיה: מודה חזקיה שאינה מטמאת טומאת נבלות בעוד שהיא מפרכסת, ואף שכבר אין בה איסור אבר מן החי, לפי שהגדרה של המפרכסת היא, שהיא יצתה מכלל חיה ולכלל מתה לא באת'. כלומר, יצתה מכלל חיה לכך שאין עליה איסור אבר מן החי, ולכלל מתה לא באת לכך שאין בה טומאת נבלות, שבטומאת נבלה כתיב 'וכי ימות', דמשמע דוקא לאחר מיתה.

אך רבי יוחנן סובר שהיא נחשבת לגמרי כחיה, (אלא שהיא מקבלת טומאת אוכלים), ולכן הוא עובר עליה משום איסור אבר מן החי.

גופא: שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת. חזקיה אמר: אינה לאברים. רבי יוחנן אמר: ישנה לאברים.

אמר רבי אלעזר: נקוט להא דרבי יוחנן בידך. והלכה כמותו, משום דתני רב אושעיא כוותיה, שהמפרכסת אסורה לבני נח.

תני רב אושעיא: ישראל ששחט בהמה טמאה לעובר כוכבים, שחט בה שנים סמינים או רוב שנים, ועדיין היא מפרכסת, הרי היא מטמאה טומאת אוכלין! שיש עליה שם אוכל לגבי טומאת אוכלין, שאם נגע בה שרץ הרי היא טמאה ומטמאה אבל אחר.

אבל לא מטמאה טומאת נבלות שעדיין לא מתה. **אבר הפורש ממנה** מהמפרכסת - דינו כאבר שפורש מן החי. לגבי שהאבר מטמא מיד בטומאת נבלות כדן אבר מן החי.

ובשר הפורש ממנה - כבשר הפורש מן החי, ואסור באכילה לבני נח משום אבר מן החי, נאך טומאה ליכא בבשר מן החי, אלא הנפקא מיהא היא רק לגבי איסור אכילה, ורק באבר יש נפקא מינה גם לגבי טומאה, ואפילו לאחר שתצא נפשה של הבהמה הבשר נשאר באיסורו, הואיל ופירש מן הבהמה

בעוד שהיא היתה חיה. הרי להדיא, שמפרכסת כחיה אפילו לענין אבר מן החי, וכדעת רבי יוחנן.

וממשיכה הברייא: **שחט בה** [הישראל בטמאה והגוי בטהורה] סימן אחד או רוב של סימן אחד והיא מפרכסת - אינה מטמאה טומאת אוכלין. שהרי אפילו בהמה טהורה אינה נעשית אוכל אלא בשחיטה כהלכתה של שני הסימנים. וכל שכן אם נחרה ועודנה מפרכסת, שאין בה טומאה של כלום. והיינו שאינה מטמאה אפילו טומאת אוכלין.

וכן הוא הדין בעובר כוכבים ששחט בהמה טהורה לישראל ומפרכסת - מטמאה טומאת אוכלין, אבל לא טומאת נבלה. אבר הפורש ממנה - כפורש מן החי. ובשר הפורש ממנה - כפורש מן החי. ואסור לבני נח, ואפילו לאחר שתצא נפשה.

שחט בה אחד או רוב אחד - אינה מטמאה טומאת אוכלין. נחרה - אין בה טומאה של כלום! שחט עובר כוכבים במקום שאין עושה אותה טרפה, ובגון ששחט רק חצי הקנה, [נשאר הבהמה נטרפת עד שיחתך רוב הקנה], ובא ישראל וגמרה שהוסף ושחט עוד משוה - הרי השחיטה כשרה, משום שיצאה חיותה של הבהמה, שהיא בשעת חיתוך רוב הסימן, נעשתה בידי ישראל, וחשיבא כאילו כל השחיטה נעשתה על ידו.

שחט ישראל, בין במקום שעושה אותה טרפה, ששחט רוב הקנה, ובין במקום שאין עושה אותה טרפה ששחט רק חצי הקנה, ובא עובר כוכבים וגמר, ששחט את יתר הקנה ואת הרוט - שחיטתו פטולה. שהרי על ידי הגוי נשלם שיעור השחיטה. **הרובה שואכל ממנה קודם שתצא נפשה,** שזה דבר מועיל לבריות, הרי הוא חותך כזית בשר מבית שחיטתה, שאינו צריך להפשיט ממנו את העור ויכול לחותכו מיד ואפילו קודם שתצא נפשה, ומולחו יפה יפה להציא את דמו. וצריך

למולחו יותר מבשר אחר, לפי שלאחר השחיטה הבהמה מוציאה דם רב, ומכיתו דם לא הספיק הדם לצאת ממנו. ומדוחו יפה יפה מהמלח ומזהרם שיצא ממנה, וממתין לה עד שתצא נפשה, ואוכל, לפי שקודם יציאת הנפש אסור לאכול מהבהמה. ולא משום אבר מן החי, שהרי כבר נשחטה, אלא מדרבנן, והסמיכו את האיסור על הכתוב 'לא תאכלו על הדם'.

ואחד עובר כוכבים ואחד ישראל מותרין בו! שאף על פי שלגבי הקנה לא ניתן איסור אבר מן החי עד שתמות, מכל מקום בבהמה זו שנשחטה כדן והיא מותרת לישראל [נשאלו הכל תלי בשחיטה], אמרין דליכא מידי דלישראל מותר ולגוי אסור.

הדין של ברייא זו, דקתני שאף הגוי מותר, מסייע ליה לרב אידי בר אבין. **דאמר רב אידי בר אבין** אמר רבי יצחק בר אשיאי: הרובה שיוברא - חותך כזית בשר מבית שחיטה, ומולחו יפה יפה, ומדוחו יפה יפה, וממתין לה עד שתצא נפשה. אחד עובר כוכבים ואחד ישראל מותרין בו.

בעי רבי אלעזר: הא דאמרן שישראל השוחט בהמה טמאה ועובר כוכבים השוחט בהמה טהורה, שאפילו בעודה מפרכסת יש עליה שם

אוכל לענין טומאת אוכלין, הואיל ומצינו שחיטה הדומה להם שמתירה באכילה,

שהה בה או דרס בה [הישראל בשחיטת הטמאה, והגוי בשחיטת הטהורה] - מהו?

המאד צריכה השחיטה להיות כשרה בכל פרטיה [למרות שאינה מחירה באכילה אלא רק נחנת שם אוכל על הבשר], וכל דבר שפסול בשחיטה ייחשב כאילו נחר את הבהמה, ונכמו ששינוי לעיל בפרק שני ששהיה באמצע השחיטה או דרסת הסכין פוסלת את השחיטה, ושבו אינה מטמאה טומאת אוכלין, או שמוא, כיון שאין שחיטה זו אלא לשם אוכל, הרי אפילו ישחטנה שלא כהלכתה חשיבא שחיטה?

אמר ליה ההוא סבא לרבי אלעזר: הכי אמר רבי יוחנן: צריכה הכשר שחיטה - כבהמה טהורה. ושבו אינה מטמאה טומאת אוכלין, ואילו כאשר שהה או דרס אינה מטמאת טומאת אוכלים.

והיינו בה: רבי יוחנן שמאריך בלשונו ואומר הכשר שחיטה כבהמה טהורה - למאי אמרה? והיינו, איזה דין בא להשמיענו בזה.

ומשנינן: אמר רב שמואל בר יצחק: לומר - שאפילו בדיקת סכין צריכה. ובלא זה אינה מטמאה טומאת אוכלים.

בעא מיניה רבי זירא מרב ששת: ישראל ששחט טמאה, ועובר כוכבים ששחט טהורה, ומפרכסת והבהמה מפרכסת נמצאת באהל המת, ובכנסת כלים טהורים שבלעה אותם עוד לפני השחיטה - מהו שתציל הבהמה המפרכסת על הכלים הבלועין שבתוכה שלא יטמאו מאהל המת?

והיינו, האם בהמה זו נחשבת עדיין כחיה, והיא מצילה את הכלים הבלועים בתוכה, שאינם נטמאים מאהל המת, או דלמא היא נחשבת כמתה ואינה יכולה להציל את הבלוע בתוכה? **אמר ליה רב ששת לרבי זירא:** מאחר שמפרכסת מטמאה טומאת אוכלין, ומשעמם שהיא נחשבת כמתה, שאילו היא היתה נחשבת כחיה הרי היא לא היתה נחשבת כאוכל, וכיצד אפשר לומר שהיא מצלת?

אמר ליה רבי זירא לרב ששת: הרי מאידך גיסא אינה מטמאה טומאת נבלות, ואם כן היא נחשבת כחיה, וכיצד אפשר לומר שלא תציל!?

אמר אבוי: כך היא הכרעת הדין:

אינה מצלת על הבלועים שבתוכה - דהא מטמאה טומאת אוכלין, אדם הרובע, חייב מיתה כדן הרובע בהמה בעוד שהיא בחיותה - דהא אינה מטמאה טומאת נבלה. שנינו במשנה: רבי יהודה אומר: האלה המכונס, אם יש בו כזית במקום אחד חייב עליו.

אמר רב הונא: והוא שכנסו אדם, שבוה גילה את דעתו, שמתחילה, כאשר חתך את העור עם הבשר, הוא לא רצה לבטל את הבשר לעור. אך אם נאסף הבשר מאליה, אמרין, שמתחילה כאשר חתך את העור עם הבשר הוא רצה לבטל את הבשר לעור, ולפיכך אינו מטמא בטומאת נבלות.

ואמר רב הונא: שני חצאי זיתים נפרדים של בשר נבלה שישנן על גבי העור - העור מבעולן. שכל אחד משני חצאי הזיתים בטל לגבי העור, ואין עליו תורת בשר, אלא תורת עור, שאינו מטמא בבלה.

תהילים פרק סו

קבו

כָּל־הָאָרֶץ: זָמְרוּ כְבוֹד שְׁמוֹ שִׁמּוֹ כְבוֹד תְּהַלְתּוּ: אָמְרוּ לַאלֹהִים מִה־נּוֹרָא מַעֲשֵׂיךָ בָּרַב עֹזְךָ יִכְחֹשׁוּ לָךְ אִיבֶיךָ: כָּל־הָאָרֶץ | יִשְׁתַּחֲוּ לָךְ וַיִּזְמְרוּ לָךְ וַיִּזְמְרוּ שִׁמְךָ סִלָּה: לָכוּ וּרְאוּ מַפְעָלוֹת אֱלֹהִים נּוֹרָא עֲלִילָה עַל־בְּנֵי אָדָם: הִפְךָ יָם | לִיבִשָּׁה בְּנֶהָר יַעֲבְרוּ בְּרֹגֶל שֵׁם נִשְׁמַחְה־בּוֹ: מִשָּׁל בַּגְבוּרָתוֹ | עוֹלָם עֵינֵינוּ בְּגוֹיִם תַּצְפִּיעַה הַסּוֹרְרִים | אֶל־יָרִימוּ (וְרוֹמוּ קר) לְמוֹ סִלָּה: בָּרְכוּ עַמִּים | אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁמִיעוּ קוֹל תְּהַלְתּוֹ: הַשֵּׁם נִפְשָׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לְמוֹט רִגְלָנוּ: כִּי־בַחֲנֻתָנוּ אֱלֹהִים צִרְפָּתָנוּ כִּצְרִי־כֶסֶף: הִבָּאתָנוּ בַּמִּצּוּדָה שְׁמֹת מוֹעֵקָה

רש"י

(ב) זמרו כבוד שמו. זמרו בכבוד שמו א"נ ספרו כבוד שמו בזמרו ושיר: (ג) מה נורא. כל אחד ממעשיך: ברוב עוזך. כשאתה מראה לעולם עוזך על ידי דבר או חרב או רעב או ברקים: אויבך. הרשעים מרוב פחד מודים על כחש ועבירות שבידם (ע"כ התוס'): (ה) נורא עזיילך. יראוי על בני אדם פן ימצא להם פשע כי כל מעשיהם גלויים לך: (ו) הפך ים ליבשה. ים סוף: שם נשמחה בו. מצאתי שם היה דבר

מצודות ציון

(ה) עזיילך. מל' מעללים ופעולות: (ז) תצפינה. מל' כפיה והנענה: (ח) צימו. מלשון נטיה ומעלה הרגל: (יא) במצודה. ר"ל נמאסר של מנזר חזק כמו יבולתו רוב חזקך יכחשו לך אויבך לאמר שהמה אוהבך: (ד) וזמרו שמך סלה. לעולם יזמרו לשמך ולא יחזרו לסורם: (ה) לכו. אז יאמרו ישראל זה לזה לכו וראו וגו': נורא עזיילך. מעשיו נוראים בעבור בני אדם: (ו) הפך ים. בעת יצאו ממצרים: בנהר יעברו ברגל. בימי יהושע עברו בירדן ברגלם בו. בהישועה הבאה ממנו: (ז) מורש. עתה הנה מושל בגבורתו על כל העולם ועיניו צופים באנשים להשיב להם גמול: הסוררים. הסורים מדרך הטוב לא יהיה להם עוד התרוממות עד עולם: (ט) השם וגו'. ולא יכלו לכלות אותנו: צימו רגלינו. להיות נופלים מאין תקומה: (י) כי בחנתנו. הצרות אשר באו עלינו המה היו לבחון אותנו אם נהיה עומדים באמונת ה': צרפתנו. כמו הצורך מסיר סיג הכסף ע"י הצירוף כן נתמרקו עוינינו ע"י הצרות: (יא) הבאתנו במצודה. אף כי ישבנו במאסר הוספת עוד

תהילים פרק סז

קבח

בְּמַתְנֵינוּ: יִהְיֶה הַרְפָּכָת אָנוּשׁ לְרֹאשֵׁנוּ בָּאֲנוּ־בָאֵשׁ וּבַמִּים וְתוֹצִיאֵנוּ לְרוּיָה: יִבּוֹא בֵּיתְךָ בְּעוֹלוֹת אֲשֶׁלֶם לָךְ נְדָרֵי: אֲשֶׁר־פָּצוּ שִׁפְתֵי וּדְבַר־פִּי בִצֶר־לִי: עֲלוֹת מִיַּחִים אֲעֹלָה לָךְ עַם־קָטָרֶת אֵילִים אֲעִשֶׂה בָּךְ עַם־עֲתוּדִים סִלָּה: לָכוּ שִׁמְעוּ וְאִסְפָּרָה כָּל־יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי: אֱלֹו פִּי־קִרְאָתִי וְרוֹמֶם תַּחַת לְשׁוֹנִי: אֲוֹן אִסְ־רָאִיתִי בְּלִבִּי לֹא יִשְׁמַע | אֲדָנִי: אֲכֵן שָׁמַע אֱלֹהִים הִקְשִׁיב בְּקוֹל תְּפִלָּתִי: בְּרֹדֶךָ אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־הִסִּיר תְּפִלָּתִי וַחֲסִדּוֹ מֵאֵתִי: סו ׀ לְמַנְצָח בְּנִגִּיַת מִזְמוֹר שִׁיר: אֱלֹהִים יַחֲנֵנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יָאֵר

רש"י

המעיק והמציק כמוהו: (יב) הרכבת אנוש לראשנו. מלכי כל אומה ואומה: (יג) אבוא ביתך. בבנותך בית המקדש נשלם נדרינו שנדרנו בגולה: (טו) מידים. שמנים לשון מוח: (טז) כל יראי אלהים הם הגר' שיתגייירו: (יז) אליו פי קראתי. כשהיינו בגולה קראנוהו וספרנו רוממותיו בלשוננו: ורומם. כמו ונתרומם, מצאתי בפי קראתי

מצודות ציון

נמנזרות (יחזקאל ט'): מועקה. לרה ולוקה כמו מעיק מחמיס (עמוס ב'): במתנינו. הוא המקום שחוגרים סם המגרה: (יב) לרויה. לשעיה: (יד) פצו. פתחו: (טו) מחים. שמנים וזעלי מוח: (יט) אכן. כלמט: סלה. לעולם מבלי הפסק כי הבה"מ האחרון לא יחרב עוד: (טז) לכו שמעו. אמר דוד אל יפא בלכסם מלהאמן כי שמעו וכו' את אשר עשו לנפשי ומה תאמינו שגם לכם יעשה כזאת: (יז) אליו פי קראתי. בעת הייתי בצרה: ורומם. רוממות ה' היתה תחת לשוני ר"ל ספרתי רוממות האל: (יח) און וגו'. אף כשראיתי בלבי און ר"ל אף אם חשבתי לעשות און מה עכ"ז לא ישמע ה' ר"ל עשה עצמו כאלו לא ישמע ולא יודע מחשבתי כי אינו מצרף מחשבה רעה למעשה ולא דחה את תפילתי בעבור המחשבה ההיא: (כ) לא הסיר תפילתי. לא דחה תפילתי מלפניו בעבור רוע המחשבה ההיא: וחסדו. מוסב על לא הסיר חסדו מאתי וחזרו למעלה לומר מזה תדעו כאשר שמע אלי כן ישמע אליכם ותצאו מן הגולה: (כ) יחננו. יעשה עמנו חנינה: יאר פניו. יראה לנו פנים מאירות ושוחקות:

מצודות דוד

להשים במתנינו דבר המעיק ומיצר: (יב) ותוציאנו. אבל עכ"ז סוף הדבר הוצאת אותנו לרויה ולא כלינו: (יג) אבוא. ולזה אבוא לביתך בעולות וכו': (יד) אשר פצו וכו'. לנדור לה': (טו) קפורת אילים. הקטרת אימורי אילים: סלה. לעולם מבלי הפסק כי הבה"מ האחרון לא יחרב עוד: (טז) לכו שמעו. אמר דוד אל יפא בלכסם מלהאמן כי שמעו וכו' את אשר עשו לנפשי ומה תאמינו שגם לכם יעשה כזאת: (יז) אליו פי קראתי. בעת הייתי בצרה: ורומם. רוממות ה' היתה תחת לשוני ר"ל ספרתי רוממות האל: (יח) און וגו'. אף כשראיתי בלבי און ר"ל אף אם חשבתי לעשות און מה עכ"ז לא ישמע ה' ר"ל עשה עצמו כאלו לא ישמע ולא יודע מחשבתי כי אינו מצרף מחשבה רעה למעשה ולא דחה את תפילתי בעבור המחשבה ההיא: (כ) לא הסיר תפילתי. לא דחה תפילתי מלפניו בעבור רוע המחשבה ההיא: וחסדו. מוסב על לא הסיר חסדו מאתי וחזרו למעלה לומר מזה תדעו כאשר שמע אלי כן ישמע אליכם ותצאו מן הגולה: (כ) יחננו. יעשה עמנו חנינה: יאר פניו. יראה לנו פנים מאירות ושוחקות:

תהילים פרק סח

קכט

פָּנָיו אֶתֵּנוּ סִלָּה: ג לְדַעַת בָּאָרֶץ דְּרָכָךְ בְּכָל־גּוֹיִם יִשְׁוַעַתְךָ:
 - יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ס: ה יִשְׁמְחוּ וִירְנְנוּ
 לְאֵמִים כִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיֶּשֶׁר וּלְאֵמִים | בָּאָרֶץ תִּנְחֶם סִלָּה:
 - יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּל־ס: ז אֶרֶץ נִתְּנָה יִבּוּלָה
 יִבְרַכְנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: ח יִבְרַכְנוּ אֱלֹהִים וְיִרְאוּ אוֹתוֹ כָּל־
 אֲפִסֵּי־אָרֶץ: ט ח לְמַנְעַת לְדוֹד מִזְמוֹר שִׁיר: י יָקוּם אֱלֹהִים
 יִפּוּצוּ אוֹיְבָיו וַיִּנּוֹסוּ מִשְׁנֵאָיו מִפְּנֵיו: יא כְּהִנְדֹּף עֶשֶׂן תִּנְדֹּף כְּהֶמֶס
 דּוֹג מִפְּנֵי־אֵשׁ יֵאבְדוּ רִשְׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים: יב וַיִּדְּיָקִים יִשְׁמְחוּ
 יַעֲלִצוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וְיִשְׁיִשׁוּ בְּשִׂמְחָה: יג שִׁירוּ | לְאֱלֹהִים זִמְרוּ
 שְׁמֹ סֵלוֹ לְרֹכֵב בַּעֲרֹבוֹת בֵּיהַ שְׁמֹ וְעֲלוּ לִפְנֵיו: יד אֲבִי יְתוּמִים

רש"י

(ג) לַדַּעַת בָּאָרֶץ דְּרָכָךְ. להודיע שמדתך להטיב לעמך ועל זה יודוך וישמחו וירננו לאמים: (ה) כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיֶּשֶׁר. לזכות: תנחם. תנהגם בדרך המישור ועל זאת יודוך עמים כולם: (ז) אֶרֶץ נִתְּנָה יִבּוּלָה. וגם אל הארץ שננתה יבולה ועל אשר יברכנו השם (סא"א): (ח) וְיִרְאוּ אוֹתוֹ כָּל אֲפִסֵּי אָרֶץ. שיאמרו

מצודות ציון

(ה) מִיֶּשֶׁר. מלשון ישר: תנחם. מהנס: (ז) יִבּוּלָה. פריה ולמחה: (ח) אֲפִסֵּי. קלות: (ב) יִפּוּצוּ. ענין פיזור: (ג) כְּהִנְדֹּף. ענין דחיסה כמו עלה נדף (ויקרא ס:). כְּהֶמֶס. מלשון המסה והמגול: (ג) כְּהִנְדֹּף עֶשֶׂן. כמו העשן הנדחף ממקומו ברוח קל כן תנדוף האויב בסבה קלה: (ה) שִׁירוּ לְאֱלֹהִים. ר"ל היו בטוחים על התשועה ומעתה שירו עליה: סֵלוֹ. רוממו לה: הרוכב על השמים הנקראים ערבות: בֵּיהַ שְׁמֹ. ר"ל היו בטוחים בתשועה בעבור כי

תהילים פרק סח

קק

וְדִן אֱלֹמְנוֹת אֱלֹהִים בְּמַעֲוֹן קִדְּשׁוּ: ז אֱלֹהִים | מוֹשִׁיב יְחִידִים |
 פִּיתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בְּפוֹשְׁרוֹת אֶךְ־סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צַחֲיָה:
 ח אֱלֹהִים בְּצִאתְךָ לִפְנֵי עַמְךָ בַּצַּעֲדָךְ בִּישִׁימוֹן סִלָּה: ט אֶרֶץ
 רַעְשָׁה | אֶךְ־שָׁמַיִם נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינֵי מִפְּנֵי אֱלֹהִים
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: י גִּשְׁם נְדָבוֹת תִּנְיֹף אֱלֹהִים נַחֲלַתְךָ וְנִלְאָה

רש"י

לא תסלה בכתם (איוב כ"ח) המסולאים בפז (איכה ד'): בֵּיהַ שְׁמֹ. בשם י"ה שהוא ל' יראה כדמתרגמנין דחילא עזי וזמרת יה (לקמן ק"ח) וכן כי יד על כס יה (שמות יז) בתרגום וכן כי ביה ה' (ישעיה כ"ו) ארי בכך תתפרקון במימרא דחילא ה' ותקריף עלמא אומר המשורר שבחו לפניו וגורו מפניו ועלו וזהו דוגמת האמור במקום אחר וגילו ברעדה (לעיל ב'): (ז) אֲבִי יְתוּמִים. זהו השבח שתשבחו לפניו כל הענין עד סוף כל המזמור אבי יתומים שנעשה אב לישראל שהם יתומי' כמו שנאמר (איכה ה') יתומים היינו ואין אב: וְדִן אֱלֹמְנוֹת. עשעה משפטה של ירושלים שנאמר בה היתה

מצודות ציון

והגנה כמו סולו סולו המסלס (שם ס): (ז) בְּמַעֲוֹן. ענין מדור: (ז) בְּפוֹשְׁרוֹת. מלשון כשר: צַחֲיָה. ענין זמלון ויושב כמו זמלס (ויקרא כד): (ח) בַּצַּעֲדָךְ. מלשון קצר ופסיעות: בִּישִׁימוֹן. מלשון שממה: (ט) נָטְפוּ. מלשון נטיפים והולה: (י) תִּנְיֹף. ענין הולה והמסה כמו ונפט לופס (לעיל ט'): וְנִלְאָה. הוי"ו ימירה (ה): (ז) מוֹשִׁיב יְחִידִים. ר"ל בהיותכם במצרים יחידים מפורדים בכל הארץ אחד הנה ואחד הנה הנה הלא בעת בוא הגאולה כנס המקום אתכם בשעה אחת לרעמסס והושיב אתכם בבית אחד כלומר בכנסייה אחת: מוֹצִיא. הנאסרים במאסר הגלות היה מוציא בעת הכושר אשר ייטיב להולכי דרכים לא חמה ולא צנה כי כן בימי ניסן: אֶךְ־סוֹרְרִים. רק אנשי מצרים הסוררים הם לבדם נשארו שוכנים בארץ צמאון ויושב בעבור המכות שהכה בהם אבל אתם הייתם מלאים כל טוב: (ח) בְּצִאתְךָ. בעמוד ענן להורות הדרך: בִּישִׁימוֹן סִלָּה. במדבר שהוא מעולם מקום שממון ואין שם דרך סלולה: (ט) אֶרֶץ. יושבי הארץ: שָׁמַיִם. שרי מעלה: נָטְפוּ. זיעה מגודל החרדה: זֶה סִינֵי. ר"ל זה האלהים הנגלה לישראל על הר סיני: (י) גִּשְׁם נְדָבוֹת. כשבאו לארץ הולת עליה גשמי נדבה ר"ל לא בגמול המעשה כ"א

מצודות דוד

עתה יה שמו ואין השם שלם עד הזמן ההוא ותבוא א"כ התשועה למען שמו ולזה מעתה עליו ושמחו לפניו: (ז) אֲבִי יְתוּמִים. וגו' בְּמַעֲוֹן קִדְּשׁוּ. ר"ל אף כי אלהים יושב במעון קדשו בשמים ממעל מ"מ משגיח הוא בתחתונים והוא לאב ולרדיין לישראל שנקראו יתומים האומנות כמ"ש יתומים היינו וכי' אומותינו כאלמנות (איכה ה'): (ז) מוֹשִׁיב יְחִידִים. ר"ל בהיותכם במצרים יחידים מפורדים בכל הארץ אחד הנה ואחד הנה הנה הלא בעת בוא הגאולה כנס המקום אתכם בשעה אחת לרעמסס והושיב אתכם בבית אחד כלומר בכנסייה אחת: מוֹצִיא. הנאסרים במאסר הגלות היה מוציא בעת הכושר אשר ייטיב להולכי דרכים לא חמה ולא צנה כי כן בימי ניסן: אֶךְ־סוֹרְרִים. רק אנשי מצרים הסוררים הם לבדם נשארו שוכנים בארץ צמאון ויושב בעבור המכות שהכה בהם אבל אתם הייתם מלאים כל טוב: (ח) בְּצִאתְךָ. בעמוד ענן להורות הדרך: בִּישִׁימוֹן סִלָּה. במדבר שהוא מעולם מקום שממון ואין שם דרך סלולה: (ט) אֶרֶץ. יושבי הארץ: שָׁמַיִם. שרי מעלה: נָטְפוּ. זיעה מגודל החרדה: זֶה סִינֵי. ר"ל זה האלהים הנגלה לישראל על הר סיני: (י) גִּשְׁם נְדָבוֹת. כשבאו לארץ הולת עליה גשמי נדבה ר"ל לא בגמול המעשה כ"א

האם. והבנות נזונות מנכסי האב ואינן נזונות מנכסי האם:

ד. האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים, איש פלוני בני לא יירש עם אחיו, לא אומר פלוני, שהתנה על מה שכתוב בתורה. המחלק נכסיו לבניו על פיו, רפה לאחד ומעט לאחד והשוה להן את הכסור, דבריו קיימין. ואם אומר משום ירשה, לא אומר פלוני. פתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה, דבריו קיימין. האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת, בתי תירשני במקום שיש בן, לא

אמר פלוני, שהתנה על מה שכתוב בתורה. רבי יוחנן בן ברוקה אומר, אם אומר על מי שהוא ראוי לירשו, דבריו קיימין. ועל מי שאין ראוי לירשו, אין דבריו קיימין. הפותב את נכסיו לאחרים והניח את בניו, מה שעשה עשוי, אכל אין רוח חכמים נוחה הימנו. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אם לא היו בניו נוחגין בשורה, זכור לטוב:

ו. האומר זה בני, נאמן. זה אחי, אינו נאמן ונוטל עמו בחלקו.

רבינו עובדיה מברטנורה

ד. לא אמר כלום. ואין יכול לסלק מן הירושה אלא על ידי שיתן במתנה נכסיו לשאר בניו: על פיו. משום דמצווה מזהמת מיתה, ושכיב מרע דבריו ככתובים וכמסורות ואינו צריך קנין. משום הכי תני על פיו: והשוה להן את הבכור. בלשון מתנה: דבריו קיימין. ואין כאן מתנה על מה שכתוב בתורה, שיש כח באדם ליתן ממונו במתנה לכל מי שירצה: ואם אומר משום ירושה. ואם ריבה לאחד ומיעט לאחר בתורת ירושה, שאמר פלוני בני יירש שדה בית כור, ופלוני [בני] יירש שדה בית לתך, ועל בנו בכור אמר שירש כשל חבירו, לא אמר כלום, מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה: כתב בין בתחלה וכו'. נתנן שדה פלונית לפלוני וירשנה, זהו בתחלה. יירשנה ונתנן לו, זה היא בסוף. יירש שדה פלונית ונתנן לו וירשנה, זה היא מתנה באמצע: אם אומר

ו. זה בני נאמן. לירשו ולפטור את אשתו מן היבום: זה אחי אינו נאמן. להורישו עם אחיו, שהרי אינן מכירים אותו: ונוטל

מת, יחזרו נכסים למקומן. נפלו לו נכסים ממקום אחר, יירשו אחיו עמו. מי שמת ונמצאת דייתיקי קשורה על ירכו, הרי זו אינה פלוני. זכה בה לאחר, בין מן הירושין בין שאינו מן הירושין, דבריו קיימין:

ז. הפותב נכסיו לבניו, צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה,

רבינו עובדיה מברטנורה

עמו בחלקו. כגון אם הם שני אחים לבד הספק, ויש להם לחלק שלש שדות, זה נוטל שדה ומחצה וזה נוטל שדה ומחצה, וזה שמעיד על הספק שהוא אחיו, נתן לו חצי השדה, והאחר אינו נתן לו כלום, דאמר ליה הבא ראיה ושקול: מת. הספק: יחזרו. אותן הנכסים שנתן לו אחיו: למקומן. כלומר למי שנתנם לו. אבל שאר אחים אין יורשים עמו: נפלו לו. לספק: נכסים ממקום אחר. בחייו. או קנה נכסים ועכשיו מת: יורשו אחיו. של זה שהיה מעיד שהוא אחיו: עמו. דהא קא מודי להו שאחיהם הוא. והני מילי בדלא כפרו שאר האחין לומר ודאי שאינו אחיהן, אלא טוענים שאינן מכירים אותו. אבל אם כפרו בו שאינו אחיהם, לא יירשנו אלא זה שהעיד לו בלבד: דייתיקי. צוואת שכיב מרע. ולשון דייתיקי דא תהא למיקם ולמיהוי: קשורה על ירכו. דליכא למימר אחר כתבה ונתנה שם, אפילו הכי הרי זו אינה כלום, שהרי לא גמר להקנות אלא בקבלת השטר ואין שטר לאחר מיתה:

ז. צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה. דמשמע גוף הקרקע יהא קנוי לך מהיום ולא תאכל הפירות עד לאחר מיתה. ואם לא כתב מהיום, לא נתן לו כלום, דאין מתנה

לאחר מיתה: אינו צריך. לכתוב מהיום. דכיון שכתב בשטר בכך וכך בשבת אמר לנו פלוני הוו עלי עדים, זמנו של שטר מוכיח עליו שמאותו היום התחילה המתנה, דאי לא תימא הכי, זמן שנכתב בשטר למה נכתב. והלכה כרבי יוסי: לאחר מותו. מהיום ולאחר מיתה: האב אינו יכול למכור. בלא הבן. שהגוף קנוי לבן: והבן אינו יכול למכור. בלא האב. שהפירות קנויין לאב: מכר האב. סתמא מכורים הפירות ללוקח, עד שימות האב: מכר הבן. בחיי האב אין ללוקח פירות עד שימות האב: האב. שכתב נכסיו לבנו מהיום ולאחר מיתה: תולש ומאכיל הפירות למי שירצה בחייו. אבל מה שהניח במחבור בשעת מיתה אע"פ שעומד ליתלש הרי הן של בנו מקבל המתנה. אבל הכותב נכסיו לאחר, אפילו מה שהניח במחבור לקרקע בשעת מיתתו הרי הוא של יורשים, שדעתו של אדם קרובה אצל בנו יותר מאחר: מתפרסנין. לבוש וכסות. לפי שפרנסת הגדולים מרובה מפרנסת הקטנים: ניזונים. אכילה ושתייה. לפי שמוזנות הקטנים מרובים משל גדולים, שאוכלים פעמים רבות ומפזרים, לפיכך הקטנים מעכבים על הגדולים מלהתפרנס מתפוסת הבית, והגדולים מעכבין על הקטנים מליוון,

קנים ארוגים שפולין עליהם שריגי הגפנים כשהם ארוגים (הבה), לא יזרע תחת מותר האפיפירות, ואף על פי שאין עליהם לא עלים ולא שריגים. ואם זרע, הואיל ואין הזרע תחת סכך הגפן, הרי זה מותר. וכן אם הדלה הגפן על מקצת בדי אילן שאינו עושה פרות, כגון הארז והברוש. לאכל אם הדלה על מקצת אילן מאכל, הרי זה מותר לזרע תחת בדי האילן שלא נמשכו עליהם שריגי הגפן, שאין אדם מבטל אילן מאכל ועושהו אפיפירות לגפן. ואם נמשכו השריגים אחר שזרע, וסככו על הזרע, הרי זה מחזיר למקום אחר.

כח. ^ה הזרע תחת מותר האפיפירות, או תחת מותר האילן שאינו עושה פרות, ונמשכו שריגי הגפן וסככו על הזרעים, הרי זה אסור לקימו או להחזיר השריגים, אלא ביצד עושה, עוקר הזרע.

כט. יקנים היוצאים מן העצים ^(פי') העצים או קנים אשר עליהם יסוך הגפן וחס עליהם לפסקן כדי שלא ישחית האפיפירות, הרי זה מותר לזרע תחתיהן. ואם הניחם כדי שיהלכו עליו השריגים והעלים היוצאים, הרי זה אסור לזרע תחתיהן.

ל. ^ה פרח היוצא מן העצים או מן הדלית ^(פי') הגפן יחידת המדלית על גבי כלונסות, רואין אותו כאלו משקלת תלויה בו עד הארץ ואסור לזרע תחתיו. וכן המותרת זמורה מאילן לאילן, אסור לזרע תחתיה. קשר חבל או גמי בזמורה וקשר הראש האחד באילן, הרי זה מותר לזרע תחת החבל. ואם מתח חבל זה כדי שיהלכו עליו השריגים והעלים, הרי הוא כאפיפירות ואסור לזרע תחתיו.

לא. ^ה הבא לזרע ביצד הכרם, מרחיק ארבע אמות מעקרי הגפנים, וזרע. ^ה ואם גפן יחידית היא, מרחיק ממנה ששה טפחים, וזרע.

לב. ^ה היתה שורה אחת של גפנים זו ביצד זו, ואפלו הן מאה, אין זה כרם אלא כגפן יחידית, ומרחיק מן השורה ששה טפחים, וזרע. היו שתי שורות, הרי זה כרם וצריך להרחיק ד' אמות מפל צד, ואחר כך יזרע. ^ה וכמה יהיה בכל שורה, ג' גפנים או יותר. במה דברים אמורים, בפשהיה בין כל גפן וגפן מד' אמות ועד ח'. אכל ^ה אם היה בין שתי השורות ח' אמות, חוץ ממקום הגפנים, הרי אלו כמבדלות זו מזו

ואינם כרם אחד, ואינו מרחיק אלא ו' טפחים מפל שורה. וכן אם היה ביניהם פחות מד', הרי אלו כגפן אחת ומרחיק ו' טפחים לכל רוח.

לג. ^ה היו ג' שורות, אף על פי שיש ביניהם פחות מד', הרי אלו כרם ורואין את האמצעיות כאלו אינם.

לד. ^ה היו ג' שורות וכן כל שורה ושורה ח' אמות או יותר, הרי זה זרע בין השורות. לפיכך הנוטע את פרמו מתחלה, והרחיק בין כל שורה ושורה ח' אמות, מותר להביא זרע לתוכו ומרחיק מפל שורה ושורה ששה טפחים בלבד. ^ה אכל אם זרע חוצה לו, צריך להרחיק משורה החיצונה ד' אמות כשאר הכרמים. ואין דין בין השורות של זה הכרם בכרם שחרב באמצעו, שחרי מתחלה נטעם מרחקים.

לה. ^ה היתה בשדה זו שורה אחת של גפנים, ובשדה חברו שורה אחרת כנגדה, קרובה לה, אף על פי שמפסיק ביניהם דרך היחיד או דרך הרבים או גדר שהוא נמוך מעשרה טפחים, הרי אלו מצטרפות להיות שתייהן כרם. והוא שיהיה ביניהם פחות מח'.

באר הגולה

פרק ה' וכו' משום דרבי חנינא שם בירושל' מפרש דבריו משמע ליה דס"ל הלכה כדבריו: ת רמב"ם שם כפי גירסתו שם ובירושלמי: א וכו' ר"מ במשנה ספ"ד: ב רמב"ם וכתב הראב"ד וגם הכ"מ שלא מצאו לזה עיקר מנין לו: ג משנה ד' פ"ד: (פי') לא ט"ז אמה כדרך הרבים אלא שביל הדרכים לרבים וכמו שכתב הראב"ד שם וכמו שאמר רבינו בעצמו בסוף הסעף: ד משנה ב' פרק ו' בשם רבי אליעזר: ה משנה ו' פ"ד כזה: ז כזה: ח משנה ריש פ"ה: ט משנה ב' מהיר' וצינוריו לעיל סעף ל"ב: י שם במשנה וכת"ק: כ בירושלמי שם:

לו. ^ה נוטע שורה אחת בארץ ושורה אחת במדרגה, אם גבוהה המדרגה מהארץ עשרה טפחים, אינם מצטרפים. פחות מכאן, מצטרפין.

לז. הנוטע חמש גפנים, ^ה שמים כנגד שמים ואחת יוצאת זנב, הרי זה נקרא כרם קטן וצריך להרחיק מהן ד' אמות לכל רוח. לאכל אם נטען שמים כנגד שמים ואחת באמצע, ^ה או ג' בשורה ושמים כנגדן בשורה שניה, אינם כרם ואינו מרחיק מהם אלא ו' טפחים לכל רוח.

לח. ^ה כרם שחרב, אם יש בו ללקט עשר גפנים לכל בית סאה ויהיו נטועות שמים כנגד שמים ואחת יוצאת זנב, ^ה או יש בו לכונן ג' כנגד ג', הרי זה נקרא כרם דל ואסור לזרע בכלו.

לט. יכרם שאינו נטוע שורות אלא מערוב, אם יש בו לכונן שמים כנגד שלש הרי זה כרם. ואם לאו, אינו כרם אלא דיו להרחיק ו' טפחים מפל גפן וגפן, וזרע.

מ. ^ה היו העקרים מכונים והנוף אינו

באר הגולה

^ה משנה ד': ב כן משמע שם במשנה: ג שם משנה ח': ד שם משנה ט' (ומכאן עד סוף סעף י"ה הוא לשון הרמב"ם בפ"ז): ע במשנה ח' פ"ד: פ משנה טוף פ"ג ובפ"ו: ז ממשנה ח' פ"ד ובכ"ה: ח מהירושלמי שם אליבא דב"ה וכוהיא דגבי מנות ביצה דף י"ד ע"ב וכוהיא דישור על אנשים יומא דף פ"ז ע"א: ר משנה ח' פרק ד' ודלאים: ש משנה ב'

צ. באור הגדה

הלכות סבה סימן תרכט

כסוך פסול ופוסלים בארבעה טפחים: הגה * וכל מה שדרכו "ליבש תוך שבעה, מיד דינינו לה כאלו הוא יבש ורין פיק קמא דסוכה) והרי אירי ופוסל בו אפלו מן הצד. (הגהות מימוני פיק ד דסוכה): **יג. יכל דבר המהביר אין מסככין בו ודינו כדין האילן:** יד. יש דברים שאסרו חכמים לסכך בהם *^י לכתחלה, והם מיני עשבים שאינם ראויים לאכילה ואינם מקבלים טמאה וריחם רע, הא *^י שנושרים עליהן, דחישין שמא מתוך שריחן רע או שעליהן נושרים יצא מן הסכך: טו. *^י וכן אסור לסכך בחבילה, במפני שפעמים שאדם מניח חבילתו על גג הסכה ליבשה ואחר כך נמלך עליה לשם סכה, ואותה סכה פסולה משום תעשה ולא מן העשוי *^י בפסול, וגזרו על כל חבילה אשו זאת, וכן שמפני זה אסורוהו, לא הצרכו לאסור אלא בחבילה שדרך ליבשה, וזאת זה בפחות מעשרים וחמשה קנים, הלכך כל חבילה שהיא פחותה מעשרים וחמשה מטר לסכך בה, וזאת עשרים וחמשה קנים או יותר הבאים מגזע אחד וקשרם בראשם השני, *^י אינה נקראת חבילה כיון שעקרון אחד, וזאת אגד עמהם קנה אחר ויש בין שניהם עשרים וחמשה הויה חבילה. הגה וכל חבילה שאינה קשורה *^י משני ראשיה שכולין לטלטלה קד, אינה חבילה ומטר לסכך בה (בית יוסף בשם הפוסקים): **טז. יחבילה שאין קושרים אותה אלא למכרם במנזן ומיד כשיקננה הקונה יתירנה, אינה חבילה:** יז. ואם סכך בחבילה והתירה, כשרה, *^י כיון שאין אסורה אלא משום גזרה. *^י אבל חבילה שהעלה ליבש ונמלך עליה לסכך, שפסולה מן התורה, אינה נותר בהתירה אלא צריכה *^י נענוע: יח. *^י וכן אסור לסכך בנסרים *^י שרחקו ארבעה, אפלו *^י הפכן על צדן

שברי תשובה

*^י וכן אסור וכו'. וכתב בדבר שמואל דחבילות עצים שקורין פאשיני *^י מטר לסכך בהם שאין דרך הלוקחים אותם לכוון בקשירתם ליבשם אלא להניחם כך על האש ולעבט בטוח אספתן אחד אחד ואין בכל חבילה עשרים וחמשה קנים כו'. יש להחמיר ואפלו יספיק לו קצת שרי במלי דרבנן, עין שם:

המרה, ב"ח: ח. בנסרים. עין סימן תרלא סעיף ט:

באר היטב

יג. ליבש. ולפני עד שישאר איר: יג. לכתחלה. ואם עבר וסכך בהם כשרה ליבש בה, מגן אברהם: יד. שנושרים. ודקדק שנושרים ממיד, אבל אם אינם נושרים אלא בשעת הריח, כשרה, וכן מצד עצמן אין מקבלין טמאה וראויין טו. משני. ואם קשרם באמצע הוי אגד וכולין לטלטל, לבוש: טו. נענוע. וגם המרה, ב"ח: ח. בנסרים. עין סימן תרלא סעיף ט:

משנה ברורה

נתיבשו מתפוררות ונופלות ואין הסכה ראויה להתקנם לשבעה ימים, *^י גזרו רבנן מהשטא, וכתבו הפוסקים, *^י דהוא הדין לשכך בירקות שאין ראויין לאכילת אדם, דהן מצד עצמן אין מקבלין טמאה וראויין לסכך בהן, אף שמהרהרן ליבש תוך שבעה, גם כן פסולין:

יג. ז. המהביר. פרוש, המהביר מעקרו, כגון גפן ודלעת, אבל תלוש ולבסוף חבירו, *^י כתב הבית יוסף בסימן תרכו בשם תרומת הדשן דכשר: *^י אין מסככין בו. עין בסימן תרכו סעיף ב לענין אם עבר וסכך בהם ואחר כך קצצו:

יד. ז. לכתחלה. בהם, *^י כשרה ליבש בה, והנינו, אף שיש להם סכך אחר אינו מחייב לסכך מחדש, ואם היה ריח רע כל כך *^י שאין דעת האדם סובלתו, יש לומר דפסול מן התורה, דכענין תשבו קצין דדורו: ז. שנושרים. ודקדק שנושרים ממיד, אבל אם אינם נושרים אלא בשעת הריח, כשרה:

טו. מ. וכן אסור לסכך בחבילה. אף דקאמר וכן, *^י הנינו, דכשם שהיא ענינא דסעיף יד אסור חכמים, גם זה אסור חכמים, אבל מכל מקום הקא חמירי יותר דאפלו בדיעבד אסור, ולא דמי לסעיף יד, דהנהו לא פסילי אלא משום דלמא שביק להו ונפיק, אבל חבילה פסולה דידה הוא משום דחישין דלמא עבדי סכה מן העשוי, *^י בדיעבד נמי פסלין לה. ובמדינתנו שמוכרין אגדות ענפי אילנות, שקורין יעלניק, וקוצצין אותו לפזר בבית, אפשר דאין דינם בחבילה כיון דאין דרך להניחן ליבשן, דאדרבא ששתיבשו אין שוין כלום (תני אדם): מא. בפסול. כיון *^י שלא הניחן לצל: מב. אינה נקראת חבילה. רוצה לומר, ומטר לסכך בה לכתחלה ואין צריך להחמיר אותה: מג. משני ראשיה. ואם קשרן באמצע *^י הרי אגד, וכולין לטלטלה:

יז. מד. כיון וכו'. רוצה לומר, ואינו דומה להא דאיתא בסימן תרכו סעיף ב דאם קצץ האילן העומר על גבי הסכה להכשירו ולהיות הוא עצמו מהסכך אינו מועיל עד שיענועו גם כן ולהניחו לשם סכך, דהקציצה לא מקרי עדין מעשה, והכי ממי בענינו ההתירה, על זה אמר דשאני הקא שאין אסורה בעצם, דהא הניח החבילה לשם סכך, אלא משום גזרה אסורה, וכדלעיל בסעיף טו, מה שאין כן התם דפסולו מדאורייתא משום מחבר, בענין מעשה גמורה דהנינו, הנענוע אחר הקציצה, ולזה מסים דחבילה שהניחה ליבשה, שפסולו מן התורה, דמי ממש להתם *^י וצריך נענוע אחר ההתירה, והנענוע הוא *^י שיזיזם ממקומם:

יח. מה. שרחקו ארבעה טפחים. שדומין לתקרת הבית, וחישין שמא יבש תחת תקרת הבית שדר בו כל השנה, *^י והוא ודאי פסול, דסכה אמר רחמנא ולא בית של כל ימות השנה: מו. הפכן על צדן. הנינו, שלא הטיל רחבן על הסכה אלא השכיבן על צדן:

שער הגיון

טו. סא. דהא הבית יוסף כתב בהקדא דאפלו בדיעבד פסול. ובדברינו ניחא לשון השור ואין ראיה שפילג על הרמב"ם והר"ן והתוספות דפסלי אף דיעבד: סב. בית יוסף ולבוש, וכן הוא דעת הרמב"ם והתוספות והר"ן, ואף דהר"כ משה מצד דהשור פליג על זה, לא שכתבן כל הני בוכותא משום דעת יחידאי, וכן כתב בב"ח הלכה: סג. אחרונים: סד. אחרונים בשם תלבוש: יז. סה. וכן מגן אברהם, וכן משמע ממגן: *^י סו. ב"ח: יח. סו. כשי:

לוח עמוד הימני: יום ה' ד תשרי תשעו * יום ו' יא תשרי תשסב * שב"ק טו אלול תשסו * יום א' כא אב תשצא * יום ב' כו תמוז תשצו * יום ג' ג תמוז תתא

קדשא בריך הוא אינון בנין מאתמא אוהרא, אמאי מן דא. אלא ודאי איהי אצטריכא לעובדא דא ולא אתמא אחרא.

תריין נשין הוו דמנייהו אתבני זרעא דיהודה, ואותו מנייהו דוד מלכא ושלמה מלכא ומלכא משיחא. ואלין תריין נשין דא כגוונא דדא, תמר ורות דמיתו בעלייהו כקדמיתא, ואינון אשתדלו לעובדא דא.

תמר אשתדלת לגבי חמוה דאיהו קריב יתיר לכנוי דמיתו. מאי טעמא איהי אשתדלת לגביה, דכתיב כי ראתה כי גדל שלה והיא לא נתנה לו לאשה. ובגין דא אשתדלת בעובדא דא לגבי חמוה.

רות מית בעלה ולכתה אשתדלת בעובדא דא לגביה דבעז דכתיב, (רות

א) ותגל מרגלותיו ותשכב. ואשתדלת בהדיה ולכתה אולידת ליה לעובד. ואי תימא אמאי לא נפיק עובד מאתמא אחרא, אלא ודאי היא אצטריכת ולא אתמא אחרא. ומתריין אלין אתבני ואשתדלו זרעא דיהודה, ומנוויהו בכשרות עבדו למעבד טיבו עם אינון מיתייא לאתמקנא עלמא לכתר.

ודא הוא כמה דאתמר (קהלת ד) ושבח אני את המתים שכבר מתו, דהא כד הוו חיינ כקדמיתא לא הוו בהו שבחא (ו"ח ולכתה חוה ברו שבחא), ומתרייהו אשתדלו למעבד טיבו וקשוט עם אנון מיתייא, וקודשא בריך הוא סייע בההוא עובדא וכלא הוו כדקא יאות. זכאה איהו מאן דאשתדל באורייתא ימא וליילא. כמה דאת

תרגום לשון הוזהר

ותשכב, והשתדלת עמו, ואחר כך הולידה את עובד. ואם תאמר, למה לא יצא עובד מאשה אחרת? אלא ודאי היא הצרכה ולא אשה אחרת. ומשתי אלו נבנה ונתקן זרעו של יהודה, ושתיהן עשו בכשרות, לעשות חסד עם אותם המתים לתקן את העולם לאחר מכן.

וזוהו כמו שנאמר (קהלת ד) ושבח אני את המתים שכבר מתו, שהרי כשהיו חיים בהתלה, לא היה בהם שבח (ו"ח ואחר כך היה בהם שבח), ושתיהן השתדלו לעשות חסד ואמת עם אותם המתים, והקדוש ברוך הוא סייע באותו המעשה והכל היה כראוי. אשרי הוא מי שמשדל בתורה יומם ולילה, כמו שנאמר (ירושלמי א) והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך וגו'.

אמר, (ירושלמי א) והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך וגו'.

ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר וגו'. (מה כתיב לעיל וסר יהודה ואמר, איהו אסר לגבי אביו חסר בא וגו', ועל דא וסר יהודה, וכתיב והנה תאמרים בבטנה. תאמין הוה מקדמת דנא אחיו הוה. רבי חזקיה אמר, לא אשתמע הכי. אלא בגין אחינין אתילידו. אמר רבי אבא, בגין כך אשתדלת לאשכחא אובדא דאתאבד. תא חזי מה כתיב, והיו כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה פדצת עליך פרוץ. ומה הלא פריצותא קדמא דפרוץ והוא דמית עליה משמע דכתיב פדצת עליך פריצותא בגין דאצטריכת לאשכחא למרד ובגין כך פריצותא תפדי בשאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומגלות, ועל דא ויקרא את שמו פרוץ. ולכתה דכל עובדא דיהודה אתמר דיהודה ובין ליה ליוסף, ואיהו גרים ליה לכל תאי. דאי יהודה חוה אמר נהדר ליה לאבנא הוה עבדו ליה אחיו הכי ועל דא נהדר ליה אחיו משלשנותא דעליו. לכתר דאתגלי מאחיו ואתא עליה כל דא אהדר ואמר ויוסף הורד מצרימה) מאי הורד. דאסתכסם קדשא בריך הוא

תרגום לשון הוזהר

ליקים את הגזרה שלו שגזר בין הבתרים, שכתוב (בראשית טו) ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו'. ויקנהו פוטיפר, לצד החטא קנה אותו.

פתח ואמר, (איוב ט) האמר לחרס ולא יזרח ובעד כוכבים יחתם. בא ראה, שבועה כוכבים עשה הקדוש ברוך הוא ברקיע, ובכל רקיע ורקיע יש כמה שמשים ממנים לשמושו של הקדוש ברוך הוא.

משום שאין לך שמש או ממנה שאין לו עבודה ושמושל לאדונו, ועומדים כל אחד ואחד על אותו השמושל שנתמנה בו, וכל אחד ידוע עבודתו לשמש.

מהם שמשמשים בשליחות רבונם ומפקדים בעולם על כל מעשי בני האדם, ומהם

ואתפקדון בעלמא על כל עובדיהון דבני נשא, ומנהון דקא משבחין ליה ואינון (הא) אתפקדון על שירתא. ואף על גב דאינון אתפקדון בהאי, לית לה כל חילא בשמיא וכבכין ומזלי דכלהו לא משבחין ליה לקודשא ברין הוא.

דקא בשעתא דעאל ליליא כדין אתפרשן תלת סטרין משריין לתלת סטרי עלמא, וככל סטרא וסטרא אלף אלפיין ורבוא רבון וכלהו ממנן על (דף קפט ע"א) שירתא.

תלת משריין אינון, וחד חיותא קדישא ממנא עליהו וקיימא עליהו, וכלהו קא משבחין ליה לקודשא ברין הוא עד דאתי צפרא, כד אתי צפרא, כל אינון דבסטרי דרום וכל ככביא דנהרי, פלהו

משבחין ואמרי שירתא לקדשא ברין הוא כמה דאת אמר, (איוב לח) ברין יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברין יחד ככבי בקר, אליו ככביא דבסטרי דרום כמה דאת אמר, (בראשית ט) וישכם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים, אליו אינון דבסטרי שמאלא דאתכלילו בימנא.

וכדין צפרא נהיר, וישראל גטלי שירתא ומשבחין ליה לקדשא ברין הוא בימנא, תלת זמנין בימנא, לקבל תלת זמנין דליליא. וקיימין אליו לקביל אליו, עד דיסתלק יקרא דקדשא ברין הוא בימנא וכליליא כדקא יאות, וקדשא ברין הוא אסתלק בהו כשית אליו.

ההוא חיותא קדישא דקיימא עליהו לעילא קיימא על ישראל

תרגום לשון הזהר

שמשבחין אותו, והם (הרי) מפקדים על השירה. ואף על גב שהם מפקדים על זה, אין לה כל חיל בשמים וכוכים ומזלות שכלם לא משבחין את הקדוש ברין הוא.

שהרי בשעה שנכנס הלילה, או גפרים שלשה צדדים מחנות לשלישת צדי העולם, ובכל צד וצד אלף אלפים ורבוא רבבות, וכלם ממנים על השירה.

שלשה מחנות הם, ותיה קדושה אחת ממנא עליהם ועומדת עליהם, וכלם משבחין את הקדוש ברין הוא עד שבא הבקר. כשבא הבקר, כל אותם שבצד דרום וכל הכוכים שמאירים, כלם משבחין ואמרים שירה לקדוש-ברין-הוא, כמו שגמאר (איוב לח) ברין יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברין יחד

לתתא בגין לאתקנא כלא כדקא יאות. מה כתיב בה (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לבייתה וחק לנערתיקה. ותתן טרף לבייתה אליו אינון משריין דלעילא, וחק לנערתיקה אליו משריין דישראל לתתא, ובגין כך יקרא דקדשא ברין הוא אסתלק מכל סטריין מעילא ומתתא. ועל דא כלא הנה (ס"א הוא) ברשותיה קיימא, וכלא איהו כרעותיה.

האמר לחרס ולא יזרח. רבי שמעון אמר, דא יוסף. ובצעד כוכבים יחתם, אליו אינון אחוי דכתיב בהו ואחד עשר כוכבים משתחווים לי. דבר אחר האמר לחרס, דא יעקב, בשעתא דאמרו לו הכר נא. ולא יזרח, בשעתא דאסתלקת שכינתא מניה. ובצעד כוכבים יחתם, בגין בניו

תרגום לשון הזהר

יוסף נפרד מאביו. ובא וראה, מאותו היום של אותו המעשה של יוסף, נפרד יעקב משמוש המטה, ונשאר אבל עד אותו היום שהתבשר בשורת יוסף.

ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדניו וגו'. רבי יוסי פתח, (תהלים לו) כי ה' אהב משפט ולא יעזב את חסידיו לעולם נשמרו. הפסוק הנה בארוהו באברהם. את חסידיו, כתוב חסידו, והרי נתבאר.

בא ראה, בכל מקום שהצדיקים הולכים, הקדוש ברין הוא שומר אותם ולא עוזב אותם. דוד אמר (שם כג) גם כי אלף בגיא צלמות לא

במדבר: ^נ וינחם לבטח ולא פחדו ואת אויביהם כסה הים: ^{נד} ויביאם אל גבול קדשו הרה קנתה ימינו: ^{נה} ויגרש מפניהם גולים ויפילם בחבל נחלה וישכן באהליהם שבטי ישראל: ^{נו} וינסו וימרו את אלהים עליון ועדותיו לא שמרו: ^{נז} ויסגרו ויבגדו בפבותם נהפכו כקשת רמיה: ^{נח} ויכעיסוהו בבמותם ובפסיליהם יקניאוהו: ^{נט} שמע אלהים ויתעבר וימאס מאד בישראל: ^ס ויטש משכן שלו אהל שכן באדם: ^{סא} ויתן לשבי עז ותפארתו כיד-צר: ^{סב} ויסגר לחרב עמו ובנחלתו התעבר: ^{סג} בחוריו אכלה-אש ובתולתיו לא הוללו: ^{סד} כהניו בחרב נפלו ואלמנתיו לא תבכינה: ^{סה} ויקץ כישן אדני בגבור מתורגן מין: ^{סו} ויפ-צרו אחור חרפת עולם נתן למו: ^{סז} וימאס באהל יוסף ובשכט אפרים לא בחר: ^{סח} ויבחר את שבט יהודה את-הר ציון אשר אהב: ^{סט} ויבן כמדרמים מקדשו כארץ יסדה לעולם: ^ע ויבחר בדור עבדו ויחללו ממקלאת צאן: ^{עא} מאחר עלות הביאו לרעות בייעקב עמו ובישראל נחלתו: ^{עב} וירעם פתם לבבו ובתבונות פפיו ינחם:

סו לחודש שבת קודש

עמ' * מזמור לאסף אלהים באו

גולים | בנחלתך טמאו את-היכל קדשך שמו את-ירושלם לעיים: ^ד נתנו את-נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשך חסידיו לחיתו-ארץ: ^ג שפכו דמם | כמים סביבות ירושלם ואין קובר: ^ב היינו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו: ^ה עד-מה יהנה תאנף לנצח תבער כמו-אש קנאתך: ^ו שפך חמתך אלי-הגוים אשר לא ידעו ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו: ^ז כי אכל את-יעקב ואת-נוהו השמו: ^ח אל-תזכר-לנו עונת ראשונים מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד: ^ט עזרנו | אלהי ישענו על-דבר כבוד-שמך והצילנו וכפר על-חטאתינו למען שמך: ^י למה | יאמרו הגוים איה אלהיהם ידע בנים בגוים לעינינו נקמת דם-עבדיך השפוך: ^{יא} תבוא לפניך אנקת אסיר גדול ורועה הותר בני תמותה: ^{יב} והשב לשכנינו שבעתים אל-חיקם חרפתם אשר חרפוך אדני: ^{יג} ואנחנו עמך | וצאן מרעיתך נודה לך לעולם לדור ודור לספר תהלתך:

פ * למנצח אל-ששנים עדות לאסף מזמור: ^ד רעה ישראל | האזינה נהג בצאן יוסף ישב הכרובים הופיעה: ^ג לפני אפרים | ובנלמן ומנשה עוררה את-גבורתך ולכה

לישעתה לנו: ^ה אלהים השיבנו והאר פניך ונושעה: ^ה יהוה אלהים צבאות עד-מתי עשנת בתפלת עמך: ^ו והאכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שליש: ^ז תשימנו מדון לשכנינו ואיבינו ילעגו-למו: ^ח אלהים צבאות השיבנו והאר פניך ונושעה: ^ט גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותשעה: ^י פנית לפניך ותשרש שרשיה ותמלא-ארץ: ^{יא} כסו הרים צלה ונעפיה ארזי-אל: ^{יב} תשלח קצירה עדי-גם ואל-נחר וינקותיה: ^{יג} למה פרכת גדריה ואוריה כל-עבדי דרך: ^{יד} וכרסמנה חזיר מער וזיו שדי ירענה: ^{טו} אלהים צבאות שוב נא הבט משמים וראה ופקד גפן זאת: ^{טז} וכנה אשר-נטעה ימינך ועל-פן אמצתה לך: ^{יז} שרפה באש כסותה מגערת פניך יאבדו: ^{יח} תהי-ידך על-איש ימינך על-בן-אדם אמצת לך: ^{יט} ולא-נסוג ממך תחינו ובשמך נקרא: ^כ יהוה אלהים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה:

פא * למנצח | עלי-הגתית לאסף: ^ב הרנינו לאלהים עוזנו הריעו לאלהי יעקב: ^ג שאו-זמרה ותגה-ה כנור נעים עם-כלל: ^ד תקעו בחדש שופר כפסה ליום חגנו: ^ה כי חק

לישראל הוא משפט לאלהי יעקב: ^ו עדות | ביהוסף שמו בצאתו על-ארץ מצרים שפת לא-ידעתי אשמע: ^ז הסירתי מסכל שכמו כפיו מדוד תעברנה: ^ח בצרה קראת ואחלצך אענה בסתר רעם אבקנך על-מי מריבה סלה: ^ט שמע עמי ואעידה בך ישראל אם-תשמע-לי: ^י לא-יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר: ^{יא} אנכי | יהוה אלהיך המעלה מארץ מצרים הרחב-פיה ואמלאהו: ^{יב} ולא-שמע עמי לקולי וישראל לא-אבה לי: ^{יג} ואשלחם בשרירות לבם ללכו במועצותיהם: ^{יד} לו עמי שמע לי ישראל בדרך יחלכו: ^{טו} כמעט אויביהם אנגיע ועל צריהם אשיב ידי: ^{טז} משנאי יהוה יכחשו-לו ויהי עתם לעולם: ^{יז} ואכיליהו מחלב חטה ומצור דבש אשביעך:

פב * מזמור לאסף אלהים נצב בעדת-אל בקרב אלהים ישפט: ^ב עד-מתי תשפטו-עול ופני רשעים תשאו-סלה: ^ג שפטו-ידל ויתום עני ורש הצדיקו: ^ד פלטו-ידל ואביון מיד רשעים הצילו: ^ה לא ידעו | ולא יבינו בחשכה יתהלכו למוטו כל-מוסדי ארץ: ^ו אני-אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם: ^ז אכן באדם תמותון

וּבְאַחַד הַשָּׁרִים תִּפְּלוּ: ^ח הַקוֹמָה אֱלֹהִים
שִׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה תִּנְחַל בְּכָל־
הַגּוֹיִם:

יז לחודש

פג א שִׁיר מִזְמוֹר לְאַסָּף: ^ב אֱלֹהִים
אֶל־דָּמִי־לָךְ אֶל־תַּחֲרֹשׁ וְאַל־
תִּשְׁקֹט אֵל: ^ג כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיֶינּוּ
וּמִשְׁנֵאֶיךָ נִשְׁאוּ רָאשׁ: ^ד עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְעַצּוּ עַל־צַפּוֹנֶיךָ:
^ה אָמְרוּ לָכֹו וְנִכְחִידֶם מִגּוֹי וְלֹא־יִזְכָּר
שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד: ^ו כִּי נִוָּעֲצוּ לָב יַחְדָּו
עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרְתוּ: ^ז אֶהְיֶה אֲדוֹם
וְיִשְׁמַעֲאֵלִים מוֹאֵב וְהַגָּרִים: ^ח גִּבְלִי
וַעֲמוֹן וַעֲמֻלָּה פִלְשֶׁת עַם־יֹשְׁבֵי צוֹר:
^ט גַּם־אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם הֵיוּ זִרְוֹעַ לִבְנֵי־
לֹוט סֵלָה: ^י עֲשֵׂה־לָהֶם כַּמִּדְיָן
כַּסִּיטָרָא כְּכִין בְּנַחַל קִישׁוֹן: ^{יא} נִשְׁמְדוּ
כַּעֲיִן־דָּאֵר הֵיוּ דָמֵן לְאַדְמָה: ^{יב} שִׁיתָמוּ
גְּדִיבָמוּ כְּעֶרֶב וּכְזָאֵב וּכְזָבָח וּכְצִלְמֹנֶעַ
כָּל־נְסִיכָמוּ: ^{יג} אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירְשֶׁה לָנוּ
אֵת נָאוֹת אֱלֹהִים: ^{יד} אֱלֹהֵי שִׁיתָמוּ
כַּגִּלְגָל כָּקֶשׁ לַפְּנִי־רוּחַ: ^{טו} כָּאֵשׁ
תִּבְעֶר־יַעַר וּכְלֵה־כֶּה תִּלְהֹט הָרִים:
^{טז} בֶּן תִּרְדָּפֶם בְּסַעֲרָךְ וּבִסּוּפִתְךָ
תִּבְהַלֵּם: ^{יז} מִלֵּא פְנֵיהֶם קִלּוֹן וַיִּבְקָשׁוּ
שִׁמְךָ יְהוָה: ^{יח} יִבְשׁוּ וַיִּבְהַלּוּ עַד־יַעַד
וַיִּחַפְּרוּ וַיֹּאבְדוּ: ^{יט} וַיִּדְעוּ כִּי־אַתָּה
שִׁמְךָ יְהוָה לִבְדָּךְ עָלִיוֹן עַל־כָּל־
הָאָרֶץ:

פד א לְמִנְצָחַ עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קֶרַח
מִזְמוֹר: ^ב מִה־יְדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ
יְהוָה צָבָאוֹת: ^ג נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָּה |
נַפְשִׁי לַחַצְרוֹת יְהוָה לִבִּי וּבִשְׂרִי יִרְנָנוּ
אֵל אֱלֹהֵי: ^ד גַּם־צִפּוֹר מִצָּאָה בָּיִת
וַיִּדְרוֹר | קֵן לָהּ אֲשֶׁר־שָׂתָה אֶפְרָחֶיהָ
אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צָבָאוֹת מִלִּבִּי
וְאֵלֶיהָ: ^ה אֲשֶׁרִי יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ עוֹד
יְהַלְלוּךָ סֵלָה: ^ו אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹזֵלֹו בְּךָ
מִסְּלוֹת בְּלִבָּכֶם: ^ז עֲבָרִי | בַּעֲמֻק הַכֶּכָּא
מַעֲיָן יִשְׁתַּוְּהוּ גַם־בְּרָכוֹת יַעֲטָה
מוֹרָה: ^ח יִלְכוּ מִחִיל אֶל־חִיל יִרְאֶה
אֶל־אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן: ^ט יְהוָה אֱלֹהִים
צָבָאוֹת שְׁמַעַה תִּפְלְתִי הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֵלָה: ^י מִגִּנְנוּ רָאָה אֱלֹהִים וַהֲבִיט
פָּנָי מִשִּׁיחָךְ: ^{יא} כִּי טוֹב־יוֹם בַּחֲצִירֶיךָ
מֵאֵלֶיךָ בְּחֹרְתֵי הַסְּתוּפָף בְּבֵית אֱלֹהֵי
מִדְּבֹר בְּאֶהֱלִי־רֹשַׁע: ^{יב} כִּי שָׁמַשׁ | וּמִגֵּן
יְהוָה אֱלֹהִים חֹן וְכִבּוֹד יִתֵּן יְהוָה לֹא
יִמְנַע־טוֹב לְהַלְכִים בְּתַמִּים: ^{יג} יְהוָה
צָבָאוֹת אֲשֶׁרִי אָדָם בָּטַח בְּךָ:

פה א לְמִנְצָחַ | לִבְנֵי־קֶרַח מִזְמוֹר:
^ב רָצִיתָ יְהוָה אֲרָצְךָ שְׁכֹתָ שְׁבוֹת
שְׁבִית יַעֲקֹב: ^ג נִשְׂאָתָ עוֹן עַמְּךָ כַּסִּיתָ
כָּל־חַטָּאתֶם סֵלָה: ^ד אִסַּפְתָּ כָּל־עֲבֹרֹתֶיךָ
הַשִּׁיבוֹת מִחֲרוֹן אַפְּךָ: ^ה שׁוּבְנוּ אֱלֹהֵי
יִשְׁעֵנוּ וְהִפֵּר כַּעֲסְךָ עִמָּנוּ: ^ו הִלְעוּלָם
תִּאֲנַף־בָּנוּ תִמְשֹׁךְ אַפְּךָ לָדָר וְדָר:
^ז הִלֵּא־אַתָּה תִּשׁוּב תִּחַיֵּינוּ וְעַמְּךָ

לקוטי

ציית צדק כג

מוהר"ר

לו

פתאי אקמא, פידוע). עור - דא שכונתא, עלה אתמר: מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה; וגבין דא הוה אמרי מארי מתניתין: מצא או מוצא. עין שם היטב והבן, ותראה שכל דכרי רבנו ז"ל מבארים עתה שם ובתקון ג' הנ"ל באר היטב:

(ואת התורה היא לשון רבנו ז"ל בעצמו, עד המקום שגרשם לעיל, ומשם והלאה הוא מלשוננו, מה ששמעתי עוד דברים, שלא נתבאר בלשוננו הקדוש. ועוד לאוה מליו, מה ששמעתי וכתבתי מפיו הקדוש, בעת שזכיתי לשמע מפיו הקדוש התורה הזאת, וזה):

קשים מוונותיו בפלים פיולדה, בי היולדת ראמת עי"ן קליו, והכא יש ק"ם קליו וכו', עין לעיל. בי צריכים להתנסות ולהצטרף בתאנה זו של ממוז קדם שזוכין למשאומתן באמונה, לחרויה ולהוליד ממוז דקדשה. דהינו, שצריכין להתנער מאד בשעה שעוסק במשאומתן, שלא יפל או לתאות ממוז בלל, חס ושלום, רק משאו ומתנו יהיה באמת ובאמונה, ולשפר ולבטל כל המחשבות והבלבולים והתאוות של ממוז שבאים עליו. רק כל בנותו יהיה בשביל השם ויתברך לבד, כדי שזכה לעבד השם ויתברך עלידי הממוז שצריכים, ולמן צדקה להחזיק לזמרי תורה ועובדי השם וכו'. ובשביל זה קשים מוונותיו של אדם בפלים פיולדה, בי היולדת צריכה למפל חבלי לדה, וצריכה לצעק ע' קליו קדם הלה, והכא יש ק"ם קליו, שהשינה צווחת, חס ושלום: קלני מראשי, קלני מזרועי, על הנפלים בתאות ממוז. וקדם שמרויחין ממוז, צריכין לילך ולעבד ולהתנסות ולהצטרף דרך אלו הק"ם קליו, ולצעק ולהתפלל להשם ויתברך לעבד עליהם בשלום ולהנצל מהם; עליבן קשים מוונותיו בפלים פיולדה, דאלו התם ע' קליו והכא ק"ם קליו, והבן:

גם באר אן, שק"ם קליו הם שתי פעמים ע', היינו: קלני מראשי, קלני מזרועי, שהם בחינת שני מיני קולות, מראשי ומזרועי, וכל קול הוא בחינת ע' קליו של היולדת, והכא הם כפולים: קלני מראשי, קלני מזרועי. קלני - לשון קול. עליבן הם ק"ם קליו. בי באמת כל היות, המבנה בשם לדה, וכל הממוז וכל ההשפעות נמשכין רק משבירת תאות ממוז, שהיא בחינת אמת כנ"ל. והיו בחינת: קשטא קאי (שבת קד), בי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים טז:) ואת כל היקום אשר ברגליהם - זה ממוזו של אדם, שמעמידו על רגליו. ועליבן עקר המעמד פרנסה, הינו ממוזו של אדם שמעמידו על רגליו, הוא עלידי אמת, שהוא בחינת שבירת תאות ממוז כנ"ל. והיו בחינת קשטא קאי, הינו עלידי אמת יש לו ממוז, שהוא בחינת עמידה, שמעמידו על רגליו כנ"ל. אבל שקרא לא קאי, בי שקר הוא עבודתהזרה, תאות ממוז, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: המחליף בדבורו, כאלו עובד עבודתהזרה; ועליבן עלידי שקר, שהוא עבודתהזרה, תאות ממוז, אין לו שום קיום ומעמד, הינו שאין לו ממוז, הנקרא יקום וכו' כנ"ל.

וזהו: שקרא לא קאי, כנ"ל, בי עבודתהזרה, אל אחר, אסתרם ולא עבד פרו, כמבאר שם במאמר הנ"ל היטב. בי עליפי הרב, אלו הורדים ביותר אחר תאות ממוז, הם מתים בעליהובות, ומאומה אין בידם; ואפלו אם אינם מתים בעלי

ועליבן הממוז והעשירות הוא מקצר ומכסה ימיו וחיויו של האדם, כי אין דבר שמפסיד החיות כמו הרהגה והעצבות, פידוע לחכמי ההופאים, והממוז והעשירות הוא מרבה דאגה ועצבות כנ"ל, עליבן הוא מפסיד ומכסה חיויו, כי הוא מקשר בפנים דסטרא-אתרא, אלקים אחרים, חשך, שהוא בחינת מיתה, הקף אור פני מלך חיים כנ"ל; ועליבן הממוז ממית אותו, כי הוא בבחינת מיתה, שהוא עצבות וכו' כנ"ל, שכל זה הוא בחינת תאות ממוז כנ"ל. וזה שכתוב (בראשית ו'): ועפר תאכל כל ימי חייך - עפר זה בחינת הממוז, כמו שכתוב: ועפרות וקב לו, הינו שהממוז והעשירות, שהוא בחינת עפר, תאכל כל ימי חייך, כי הממוז הוא אוכלת ומכסה כל ימי חיויו של האדם כנ"ל, כי עפר הוא בחינת עצבות, שהוא בחינת תאות ממוז, כמו שכתוב בתקונים (תקון ע דף קכב): עפר איהו קר ויבש, הכי טחול קר ויבש. ומהטחול נמשך העצבות, פידוע. וזה שפנים שם בתקונים: וגבין דאי: ועפר תאכל (כפ) ימי חייך וכו', הינו כנ"ל, עין שם והבן היטב. וזה שכתוב בתקונים (תקון 2 בריא תקונים האחרונים): טחול דא לילית, אמא דערברד, שחוק הכסיל. מאן כסיל, דא אל אחר וכו', עין שם. ואיהו אסברה לרביא, דאגון תביא, חוכית בהון בעתרא בהאי עלמא, ולבתר קטילת לון. כי אלו המשקעים בממוז, הם בבחינת: בעצבון תאכלנה; שהוא בחינת טחול, שהוא בחינת עצבות ומרה-שחרה ורובי דאגות, והם מקשרים בפנים דסטרא-אתרא, אל אחר וכו' כנ"ל, שכל זה הוא בחינת הטחול, אמא דערברד, שחוק הכסיל, אל אחר, כנ"ל. וזה שכתוב שם: לבתר קטילת לון, בי בודאי הממוז, שהוא בחינת טחול, עצבות וכו' כנ"ל, הורגת אותם, כי הממוז שלו הוא בבחינת מיתה, אנפין חשוכין, עצבות וכו' כנ"ל. והיו מה שכתוב לעיל: מצא או מוצא, שתאות ממוז הוא בחינת: מוצא אני מר ממנו את האשה וכו' כנ"ל, כי כן מבאר שם בתקונים (תקון 2 תי"ז): ומוצא אני מר ממנו את האשה, ודא טחול וכו'. אך פרנסה דקדשה הוא בחינת: מצא אשה מצא טוב וכו', שהוא בחינת הצדיק כנ"ל, כי הצדיק האמת נצול מזה, כי אין הממוז מוזק לו, כי עליו נאמר: טוב לפני האלקים ימלט ממנה וכו', כמו שכתוב שם בתקונים (תקון 2 תי"ז): ואמאי אתקריאו רביא, בגין דלא אית בהון דעת לאשתוקבא מנה, אבל לב מבין אשתוכי מנה דתמן צדיק, ודא דמלה: טוב לפני האלקים ימלט ממנה, וחוטא ולכר בה; כי צדיק חכמה ודעת גדול לזה, שלא יזיקנו הממוז, שלא יכלה ימי חיויו, כי רב העולם נלכדו בזה, הינו בתאות ממוז, והממוז הורגת וממית אותם כנ"ל, ואי אפשר להנצל מזה כי אם עלידי הצדיק, שצאמר עליו: טוב לפני האלקים ימלט ממנה וכו' כנ"ל, אשרי לו:

עין שם (תקון 2 תי"ז ותקון ע' תי"ז) בתקונים ותראה נפלאות, איך עתה, שפתח רבנו זכרונם לברכה את עינינו וגלה לנו את התקדמות התחדשות הנפלאות, המבארים לעיל בהתורה הזאת, עתה עתה מבארים היטב דברי התקונים הנ"ל, כי עתה מבארים שם כל דברי רבנו הנ"ל; ראה והבן ותחכם, עין שם בתקון ע' הנ"ל מה שכתוב שם: אם וכה וכו' - עור, ואם לאו - כנגדו וכו', עלה אתמר: ומוצא אני מר ממנו את האשה; ודא טחול שבתאי וכו' (הינו בחינת עצבות ומרה-שחרה, שהוא בחינת טחול שבתאי,

רב

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות קריאת התורה הלכה ו

לְקוּמֵי הַלְבוּת

התפלה בבחינת דין של הפעל כח, כדי שלא תינק הסטרא אחרא מהדינים וכו', כמו שכתוב שם.

וזה הקלוקל מצוי בכל דור בכמה בחינות שונות, כי תכף אחר מתן תורה קדם שירד משה מן ההר, נתקבצו על אהרן לעשות להם את העגל, שאמרו גם כן שהוא מצד הרחמנות שלהם, כמובן בפרשה שם שאמרו (שמות לב, א): "קום עשה לנו אֱלֹהִים כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ לֹא יָדַענוּ מַה הָיָה לוֹ", שדבריהם אלו בוטחים במדקרות חרב, שמתקבצים בקבוץ גדול לפקח על תקנת ההמון, ומרחמים עליהם ומבקשים להם מי שילך לפניהם להדריכם בדרך שהם רוצים, כמו שכתוב שם: "אשר ילכו לפנינו". וכן הוא בכל דור ודור, בפרט בדור הזה, כמובן למי שבקי קצת בדבריהם ודרכיהם הרעים, שאומרים בפיהם וממלאים בידיהם להדפיס ספרים על זה, וכל זה הוא בחינה הנ"ל מה שכתוב לעיל שלפעמים הם יונקים מהרחמנות וכו', ועל־דיוה בא תאות נאוף ונתקלקל התפלה, חס ושלום. והתקון הוא על־ידי הבעל כח הנ"ל וכו' - שמתפלל תפלה בבחינת דין וכו', עד שנמשך רוח נבואה וכו'.

הקלוקל של הרחמנות שלם ודסטרוא אחרא

וזהו בחינת כל הנביאים שעמדו אחר משה, שבאים רק להוכיח את ישראל לקום את התורה באמת, כי עקר התקון על־ידם, כי כל נבואתם נמשך מהבעל כח הנ"ל שעל־ידו עקר התקון. וכן בכל דור ודור כל הצדיקי אמת יש להם בחינת רוח נבואה גם עתה וכו', כמבאר שם היטב (באות ח).

כל הצדיקי אמת יש להם בחינת רוח נבואה

ובשביל זה צריכין לקרות בתורה בנגון ובטעמים - כדי להתמשיך על עצמו קול הנגון הנ"ל שנמשך על־ידי התורה כנ"ל, שהוא גבוה מן הכל. כי יש בהתורה טעם א [טעמים, נקודות, תגין, אותיות], והטעמים, שהם בחינת נגון - גבוהים מן הכל, כמובא, כי הטעמים, שהם בחינת נגון הנ"ל, הם בבחינת שם ע"ב כמובא, שזהו בחינת השיר והנגון הנ"ל שעולה ע"ב כמנזן חסד, כמו שכתוב שם.

כדי שלא יעברו שלשה ימים בלא תורה

ועל־כן תקנו בשני וחמישי דיקא, כי בשני וחמישי אָז הוא בחינת דינים, כמובן בפגנות (פרי עץ חיים מקרא קדש פרק ג), שיום שני הוא בחינת גבורה, ויום חמישי הוא בחינת הוד שהוא גם כן ענף הגבורה, כידוע, ועל־כן בהם בתי דינין יושבין (בבא קמא פב). ועל־כן צריכין אָז ביותר להתמשיך על עצמו כח

בשני וחמישי הוא בחינת דינים

צריכים תפלות ותחנונים הרבה מאד שלא תתגבר הסטרא אחרא לינק מהתפלה

בימי החל להתמשיך קודשת שבת - לזכות לברך אמונת חדוש העולם

צריכין לקרות בתורה בנגון ובטעמים

לתקן בחינת השלשה מוחין

על־כן עמדו הנביאים דיקא, ותקנו לישראל שיהיו קורין בתורה בשני וחמישי דיקא שהם ימי דין וכו', כדי שכל ישראל ימשיכו עליהם על־ידי קריאת התורה בצבור כח הבעל כח הנ"ל, שמשם נמשך הרוח נבואה, שהוא בחינת התורה, כדי לזכות גם בימי החל להתמשיך קדשת שבת - לזכות לברך אמונת חדוש העולם, עד שיהיה נמשך בחינת חדוש העולם שלעתידי, עד שיהיה נמשך בחינת הקול המשקה את הגן, שהוא בחינת קול הנגון שיתער לעתיד, שהוא שיר פשוט כפול וכו' שעולה ע"ב [שבעים ושתים] וכו', שעל־דיוה יכולין להוכיח את ישראל ונתתקן הכל, כמו שכתוב שם.

ובשביל זה צריכין לקרות בתורה בנגון ובטעמים - כדי להתמשיך על עצמו קול הנגון הנ"ל שנמשך על־ידי התורה כנ"ל, שהוא גבוה מן הכל. כי יש בהתורה טעם א [טעמים, נקודות, תגין, אותיות], והטעמים, שהם בחינת נגון - גבוהים מן הכל, כמובא, כי הטעמים, שהם בחינת נגון הנ"ל, הם בבחינת שם ע"ב כמובא, שזהו בחינת השיר והנגון הנ"ל שעולה ע"ב כמנזן חסד, כמו שכתוב שם.

ג. ובשביל זה קורין בשני וחמישי שלשה: כהן, לוי, ישראל, שהם בחינת 'חכמה-בינה-דעת' - לתקן בחינת השלשה מוחין הנ"ל שיהיו מחצות פרוטות וכו', שהם בחינת שלשה מיני רחמנות, בחינת שלש תפלות ביום, כמו שכתוב שם.

סמך
לאפוקי
שבתא קורין
בתורה
להמשיך
קדשת שבת
לימי החל

ד. וְזֶה בְּחִינַת קְרִיאַת הַתּוֹרָה בַּשַּׁבָּת בְּמִנְחָה - כִּי אַז בְּמִנְחָה הוּא סְמוּךְ לְאַפּוּקֵי שַׁבְּתָא, סְמוּךְ לִימֵי הַחֹל, עַל-כֵּן קוֹרִין אַז בַּתּוֹרָה לְהַמְשִׁיךְ קְדֻשַּׁת שַׁבָּת, שְׁאֵז עֶקֶר קְבֻלַּת הַתּוֹרָה, עֶקֶר בְּרוּר אַמוּנַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם וכו' - לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַקְדָּשׁוֹת הָאֵלוּ לִימֵי הַחֹל, שִׁיְהִיָּה לָנוּ כַּח גַּם בִּימֵי הַחֹל לְבָרֵךְ הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה כָּל הַתְּקוּנִים הַנִּל. כִּי בְּמִנְחָה בָּחַל דִּינָא תְּקִיפָא שְׁלֵטָא (וְהוּא יְהוּדָה פַּח), אָבֵל בְּכַח מִנְחָה שֶׁל שַׁבָּת שֶׁהוּא עַת רְצוֹן, עַל-יְדֵי-זֶה זֻכִּין שִׁיְתִּהַפֵּךְ הַדִּין לְרַחֲמִים גְּדוּלִים. וְהַכֹּל בְּכַח הַבְּעַל כַּח הַנִּל, שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלֵשָׁה צִדִּיקִים שֶׁנִּסְתַּלְקוּ אַז בַּשַּׁבָּת בְּמִנְחָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה זֻכִּים לְתַקֵּן הַכֹּל כְּנִל, שְׁזֶהוּ בְּחִינַת קְרִיאַת הַתּוֹרָה כְּנִל.

נוהגים כל
הצדיקים
לומר תורה
ומוסר
בסעודה
שלישית

וְעַל-כֵּן נוֹהֲגִים כָּל הַצַּדִּיקִים וְהַיִּרְאִים לֹמַר תּוֹרָה וּמוֹסֵר בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת בִּיּוֹתָר, כִּי אַז נִתְעוֹרֵר קוֹל הַנְּגוֹן הַנִּל, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא יְכוּלִין לְהוֹכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּבִחִינַת קוֹלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁנִּסְתַּלְקַת אַז דִּיקָא, וְכִנִּל.

בראש חדש
השבוע
נחת
להוסיף אחר

ה. וְזֶה בְּחִינַת מַה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל לַעֲנִין מִנֵּן גְּבָרֵי הָעוֹלָם לַתּוֹרָה, בְּשָׁנֵי וְחֲמִישֵׁי וכו' שְׁלֹשָׁה, בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וכו' אַרְבָּעָה, בְּיוֹם-טוֹב חֲמִשָּׁה, בְּיוֹם כְּפוּר שִׁשָּׁה, בַּשַּׁבָּת שִׁבְעָה, וְהִקְשׁוּ (מְגִלָּה כג.): 'הֵנִי שְׁלֹשָׁה חֲמִשָּׁה שִׁבְעָה, כִּנְגֵד מִי? חַד אָמַר: כִּנְגֵד בְּרַפְּת כְּהֵנִים, וְחַד אָמַר: כִּנְגֵד שְׁלֹשָׁה שׁוּמְרֵי הַסֶּף, וְחֲמִשָּׁה רֹאֵי פְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְשִׁבְעָה רֹאֵי פְנֵי הַמֶּלֶךְ. וְאַחֲרֵיכֶם הִקְשׁוּ עַל שֵׁשָׁה שֶׁל יוֹם כְּפוּר, כִּנְגֵד מִי? וכו', וְהוּא תַּמּוּהָ תִּכְף בְּתַחֲלַת הָעֵינָן, מִפְּנֵי מַה לֹּא הִקְשׁוּ עַל אַרְבָּעָה שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחַל הַמוֹעֵד, וְכֵן הִקְשׁוּ הַתּוֹסֵפוֹת שָׁם, וַיִּשְׁבּוּ בְּדַחֲק, שֶׁבְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ הַסֶּבְרָא נִוְתַּנְתָּ לְהוֹסִיף אַחֵר, עַיִן שָׁם.

קריאת
התורה
בצבור הוא
להמשיך
עלינו קדשת
ספר תורה

וְאַף אֲנוּ נֹאמַר עַל-פִּי הַנִּל, שֶׁבּוֹדָאֵי עַל-פִּי טַעַם הַנִּל עַל קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּצִבּוּר, אֵין צָרִיכִין לְשַׁאֵל עַל מִנֵּן אַרְבַּע שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וכו', כִּי עֶקֶר קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּצִבּוּר הוּא לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ קְדֻשַּׁת מַתַּן תּוֹרָה, שֶׁצָּרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ בְּכָל דּוֹר בְּכָל עַת, וְהַעֲקֵר בְּיָמִים קְדוּשִׁים שֶׁעָקְרָם הוּא שַׁבָּת קְדֻשָּׁה שְׁבוּ נִתְּנָה תּוֹרָה, וְכֵן יוֹם-טוֹב וְחַל הַמוֹעֵד שֶׁמִּקְבְּלִים כָּל

קְדֻשָּׁתָם מְשַׁבֵּת שֶׁהוּא תַּחֲלָה לְמַקְרָאֵי קְדֻשָּׁה וכו' (בְּקִדּוּשׁ לֵיל שַׁבָּת), וְכֵן רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהוּא גַּם כֵּן בְּחִינַת קְדֻשַּׁת יוֹם-טוֹב, בְּבִחִינַת (תְּהִלִּים קד, ט): "עֲשֵׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים", כִּי מִרֹאשׁ חֹדֶשׁ מוֹנִין הַמוֹעֲדִים. וְכֵהֶם עֶקֶר תְּקוּנָה קְרִיאַת הַתּוֹרָה, כִּמּוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שֶׁם (עַיִן יְרוּשְׁלַמִּי פָּרָק ד' הַלְכָה א'): 'מֹשֶׁה תִּקֵּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שִׁיְהִי קוֹרִים בַּשַּׁבָּת וּבְמוֹעֲדִים, וּבְרֹאשֵׁי חֳדָשִׁים וכו'. וְעֶקֶר קְדֻשַּׁת מַתַּן תּוֹרָה שְׁאֲנוּ מְמַשִּׁיכִין עֲלֵינוּ עַל-יְדֵי קְרִיאַת הַתּוֹרָה - הוּא בְּשִׁבְלִי לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ בְּרוּר הַמְדַּמָּה וכו', שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְבָּרֵר אַמוּנַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם, שֶׁכָּל הָעוֹלָם תְּלוּי וְאֵינוּ מִתְקַים בְּכָל דּוֹר וּבְכָל עַת כִּי אִם עַל-יְדֵי אַמוּנַת חֲדוּשׁ הָעוֹלָם שִׁיְשַׁרְאֵל מְמַשִּׁיכִין עֲלֵיהֶם עַל-יְדֵי קְרִיאַת הַתּוֹרָה כְּנִל, וְעַל-יְדֵי-זֶה זֻכִּין לְחֲדוּשׁ הָעוֹלָם שֶׁלְעֵתִיד שְׁאֵז יִתְעַר הַשִּׁיר חֹדֶשׁ, שֶׁהוּא שִׁיר פְּשׁוּט כְּפוּל מְשֻׁלָּשׁ מְרַבֵּעַ וכו', וְעַל-כֵּן צָרִיכִין לְקֻרֹת בַּתּוֹרָה בְּטַעֲמִים וּבְנִגּוֹן וְכִנִּל.

וְעַל-כֵּן לֹא הִקְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עַל מִנֵּן אַרְבָּעָה גְּבָרֵי שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וכו', כִּי בְּוֹדָאֵי עֶקֶר הַקְּרִיאָה שֶׁל כָּל הַיָּמִים הַקְדוּשִׁים רָאוּי לְהִיּוֹת מִנֵּן אַרְבָּעָה, כִּי עֶקֶר הַקְּרִיאָה בְּשִׁבְלִי לְעוֹרֵר הַשִּׁיר חֹדֶשׁ הַנִּל שֶׁהוּא בְּבִחִינַת אַרְבָּעָה, כִּי הוּא שִׁיר פְּשׁוּט כְּפוּל מְשֻׁלָּשׁ מְרַבֵּעַ שֶׁנִּמְשָׁךְ מֵאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הֵשֵׁם, שֶׁעֶקֶר שְׁלֵמוֹת הַשִּׁיר הוּא כִּשְׁהוּא מְרַבֵּעַ, וְעַל-כֵּן בְּוֹדָאֵי הִזֵּה רָאוּי לְקֻרֹת תַּמִּיד בְּכָל הַיָּמִים הַקְדוּשִׁים מִנֵּן אַרְבָּעָה, כִּי עֶקֶר הַקְּרִיאָה בְּשִׁבְלִי רְבוּעַ הַנִּל. וְעַל-כֵּן לֹא הִקְשׁוּ כָּל עַל מִנֵּן אַרְבָּעָה שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וכו', כִּי עֶקֶר הַקְּרִיאָה צָרִיכָה לְהִיּוֹת מִנֵּן אַרְבָּעָה.

וְעַל-כֵּן בְּאַמַּת בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהוּא תְּקוּנָה הַמוֹעֲדוֹת, אַז מְזַכִּירִין בְּתַפְּלַת מוֹסֵף וּמִתְפַּלְלִין לְזֻכוֹת לְשִׁירֵי דָּוִד, כִּמּוֹ שְׁאוּמְרִים: 'וּבְשִׁירֵי דָּוִד עֲבָדְךָ' וכו'. כִּי עֶקֶר הַשִּׁיר הַנִּל נִזְכָּה עַל-יְדֵי בְּחִינַת דָּוִד מְלֹךְ-יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בְּחִינַת מְשִׁיחַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשִּׁיר הַנִּל, כִּי עֶסֶק כָּל יָמָיו בְּזִמְרוֹת שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת וכו', כִּי הוּא "נְעִים זְמֹרוֹת יִשְׂרָאֵל" (שְׁמוּאֵל-ב כג, א), וְהוּא בְּבִחִינַת שְׁלֵמוֹת הַמְּרַבֵּכָה, שֶׁשְׁלֵמוֹתָהּ עַל-יְדֵי רְבוּעַ דִּיקָא, דִּהְיָנוּ אַרְבָּעָה רִגְלֵי הַפֶּסַח וכו', כִּי דָּוִד בְּרָגֵל רְבִיעִי, כִּמּוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (וְהוּא

עקר
הקריאה
צריכה להיות
מנו ארבעה

בראש חדש
תקון
המועדות
מזכירין
בתפלת מוסף
לזכות לשירי
דוד

ואמר על-עצמו: כשמיגיע היום, אני מוסר כל התנועות שלי של כל היום אליו יתברך, שיהיו כל התנועות שלי ושל בני ושל כל התלויים בי, שיהיה הכל כרצונו יתברך וכו', וכן כשמיגיע שבת או יום-טוב וכיוצא אני מוסר היום להשם יתברך, שיהיה כל הנהגת אותו השבת כרצונו יתברך; ואחר-כך, כמו שמתנהג אצלו באותו היום או באותו השבת וכיוצא - שוב אינו מבקבל דעתו אחר-כך קלל אם היה הנהגת של אותו היום כראוי, והבן.

רמב. אמר: "שלא כמדת הקדוש-ברוך-הוא מדת בשר ודם", כי האדם כשעשה לעצמו מלבוש, אזי בתחלה כשהוא חדש - חשוב אצלו ביותר, ואחר-כך כל מה שמזקין אצלו המלבוש - נתקלקל בכל-פעם יותר, ונתמעט חשיבותו בכל-פעם כשמזקין; אבל הקדוש-ברוך-הוא ברא את-העולם, ובתחלה היה העולם מקלקל, ואחר-כך בכל-פעם נתפתן העולם ונחשב העולם אצלו יותר, כי אחר-כך בא אברהם יצחק ויעקב, ואחר-כך משה רבנו עליו השלום וכו', וכן בכל-פעם באים צדיקים ומתקנים בכל-פעם את-העולם יותר ויותר, ונחשב בכל-פעם אצלו יתברך העולם ביותר; ואחר-כך בסוף גמור משיח במהרה במינינו, ואז יהיה גמור תקון העולם.

רמ. שמעתי מר"א מטעפליק שאמר לו לענן מה שרצון רבנו זכרוננו לברכה לא היה שיהיה מלמד כנ"ל, והוא הוכיח לו שטוב יותר להיות מלמד, וספר לו בשם הבעל-שם-טוב זכרוננו לברכה שמשפירים בשמו שטוב להיות מלמד. ענה ואמר רבנו זכרוננו לברכה: איני יודע אם הבעל-שם-טוב זכרוננו לברכה אמר כך; ואפילו אם אמר כך - כל צדיק הדור יש לו כח לעשות גדרים ולהנהיג את-העולם כפי אותן הדורות, ואני אמר עתה שטוב לעבודת הבורא יתברך שלא להיות מלמד. וספר לי הנ"ל בשנוי לשון מזה, אך זהו היוצא מדבריו.

ופעם אחת דבר עם-אחד מאנשי שהיה מלמד, ושאל אותו: כמה יש לך שכר-למוד לזמן? השיב לו: כך וכך, ונחשב עמו כמה עולה על-יום, בודאי עולה סך מעט מאד, ואמר לו: אם-כן תחשב עוד, כמה עולה על-שעה אחת שכר-למוד, בודאי לא יעלה כי אם דבר-שבוש. אם-כן כשאתה מבטל שעה אחת מלמודך - אתה אבד עולם-הבא בשביל דבר-שבוש, בשביל גדול אחד או שנים; אבל כשתעשה משא-ומתן ותגזל חלילה את-חברך בהמשא-ומתן איזה דבר-שבוש, גדול אחד או שנים, על-די איזה אגס, מחמת שאי אפשר לזהר ולתקדק עד פרוטה אחת -

בודאי ימחל לך; אבל השעה שאתה מבטל מלמודך - בודאי אין הבעל-הפית מוחל לך בשום אופן.

רמא. שמעתי בשמו שהקפיד מאד על-המלומדים שלומדים בעיר אחרת חוץ לביתם, וקרא אותם בלשון גנאי גדול; ואמר שהמלמד שלומד חוץ לביתו דומה אצלו כמו שפחה כנענית.

רמב. אמר: ענין עין-הרע הוא כי יש כח ממש בהראיה, כי כח הראות הולך לחברו ומזיקו כשענינו רעה; כי הראיה הוא כח ממש, שהולך כח הראות ופוגע בהדבר הנראה, וכשענינו רעה - מזיק בראיתו ממש כנ"ל. ועל-כן נדה, כשתסתכל במראה - ימצא שם רשם דם פמוכא.

ודע, שסגלה לעין-הרע - סנפיר של דג לעשן בו; וסימן: 'סנפיר' בגימטריא 'רע-עין'. וביותר מסגל סנפיר של מין דגים שקורין אותו 'שלעעין', לשון נפל על-לשון: 'של עין'. עוד שמעתי בשמו זכרוננו לברכה גסח אחר: בתלות הסנפיר הנ"ל על-האדם או תינוק שמרגל שיהיה לו לפעמים עין-הרע, יהלו עליו סנפיר הנ"ל - וינצל כנ"ל.

וספרו לי עוד שאז אמר שיעין-הרע נמשך מהארבע-מאות איש שהלכו עם עשו להלחם עם יעקב, כמו שכתוב: "וארבע-מאות איש עמו", ואיתא שהלכו להטיל עין רעה חס

ושלום במחנה של יעקב; וסנפיר הוא מספר ארבע-מאות, שהוא מספר 'רע-עין' במקום כנ"ל, וכל זה הוא כנגד הארבע-מאות איש של עשו הנ"ל שמהם נמשך הרע-עין כנ"ל, ועל-כן סנפיר מציל מזה כנ"ל. ועוד חשב אז כמה דברים שעולים ארבע-מאות שהם שיכים לענין זה.

רמג. צוה לאחד שהיה אצלו חולה בתוך ביתו, שיקום קדם אור היום ויאמר שיר-השירים כלו, ואמר שכל הרפואות שבעולם כלם כלולים בשיר-השירים; וכן הוה, שתכף היה שנוי להחולה, ונחזר לאיתנו.

רמבד. שמעתי מאחד מחשובי אנשי שלומנו, איש פשר וירא-שמים ועבד את-השם באמת, שאמר לו רבנו זכרוננו לברכה שיש בגי-אדם עכדי ה' שאין השם יתברך מראה להם מה שפעלו כל ימי חייהם, רק אחר מותם, בעולם-הבא. אז יראה מה שפעלו; והבנתי שרבנו זכרוננו לברכה אמר לו דבר זה לענין התחזקות, לבל יפל בדעתו מה שפכר עסק בעבודת השם ועדין אינו ראה בעצמו שום פעלה, כי יש שאינו יכול לראות כל ימי חייו מה שפעל, כי אם לאחר-כך כנ"ל.

רמז. ספר עמי לענין חדושי-תורה, מי שזוכה לחדש איזה דבר בתורה; אמר בלשון תמה וחדוש: מהיכן לקחין החדוש? כי באמת ענין

חדושינו, מי שזוכה לחדש, הוא דבר נפלא ונעלם מאד מאד, כי מהיכן לקחין זאת? והמובן מדבריו היה שבוה שזוכין לחדש, בזה רואין התגלות אלקותו יתברך, שהוא יתברך ממציא מאין ליש; כי בתחלה לא היה יודע כלל זאת החדוש, רק עקשו הוא לקח ושאל ממקור החכמה שהוא בחינת און, הינו מאין-סוף, ובה אנו רואין בעיני השכל התגלות הבורא יתברך. ואחר-כך דברתי עמו ואמרתי: הלא רואין זאת, כי לפעמים אני מתנגע קדם שאני מוצא דבור אחר בדחק גדול (ולפעמים נפתח הלב ונבצין חדושים רבים); השיב: גם-ה פלא וחדוש גדול, הינו כשאפלו אין מוצאין אלא דבור אחר בדחק גדול - גם-ה פלאות הבורא יתברך, כי מהיכן לקחין אפלו זה הדבור?

ובאמת מי שיש לו לב להבין והפין באמת יוכל לראות מזה אמתת מציאותו יתברך עין בעין; לא מפניא מי שזוכה לחדש בעצמו, הוא בודאי ראה ומבין בדעתו התגלות אלקותו יתברך וכו"ל, אך אפלו מי שאינו ברהיכי לחדש בעצמו, גם הוא יכול לראות אמתתו וגדלתו יתברך על-ידי חדושי-תורה הנפלאים שראה בספרים קדושים. ועל-כן התורה הקדושה היא עדות נאמנה עליו יתברך, כמו שכתוב: "עדות ה' נאמנה"; ועין מזה בספר לקוטי

הלכות בהלכות עדות הלכה ה' ובהלכות פסח הלכה ט'. רמז. הייתי מסתפל על-אכילתו, והיה מתפנן שלא להכניס הדבר שאכל לתוך הפה והחך, רק היה מכניסו בין שניו והיה לו עסו שם לבד בלי סיוע החך. ומי שאכל כך - כמעט שאינו מרגיש שום טעם באכילתו, ואי אפשר לעיר ענין זה בקרב, אך המעין יבין זאת מעצמו; ומי שרוצה לשבר תאוה-אכילה בתכלית, שלא יקבל שום תענוג מאכילתו, על-ידי עצה זאת קבל וזכה לזה.

רמז. אמר: כל מי שיש לו כבוד ועשירות יותר - הכבוד רחוק ממנו ביותר; כי כשאחד יש לו מעט מעות - הוא יכול להתחזק המעות אצלו, סמוך לבשרו, אבל כשיש לו הרבה מעות - המעות שלו מזה בתבה, נמצא שהכבוד שהוא העשירות רחוק ממנו ביותר, וכן כשיש לו עוד יותר עשירות - אזי מעותיו וסחורותיו מנחים בחדות וביוצא, ורחוק ממנו עוד יותר, וכשיש לו עוד יותר ויותר עשירות - אזי הונו ועשירותו שלו מזה במקומות ועירים אחרים, רחוק עוד יותר ויותר ממנו, וכן כל מה שיש לו כבוד ועשירות יותר - אזי הכבוד רחוק ממנו ביותר. והקיסרים והמלכים, שכבודם מרבה מאד, כבודם רחוק

מהם עוד יותר; כי המלך או הקיסר יושב בביתו - וכאן מזמרין ומשוררין הקאפעליע בשבילו לעת ערב כנהוג. כי בעסקי עולם-הזה, כל מה שיש לאדם כבוד ביותר - הכבוד רחוק ממנו ביותר; אבל תורה ומעשים טובים, כל מה שיש לו יותר - הם סמוכים אליו ביותר.

רמח. אמר: טוב היה להאדם שיבחר לו איזה מקום, ויגשב שם יומם ולילה ויעסק שם בתורה ותפלה ועבודת ה'; וכשצריך לאכל - ירוץ לתוך איזה בית ויקח שם בחפזון איזה חתיכת לחם וכיוצא להעביר רעבונו, ואחר-כך יחזר לעבודתו.

רמז. אחד עמד לפניו בכפר ושמו וכו', והיה מקבל גדול ולמדן, אבל דרכו היה שהיה כבס תמיד, והיה רע לבדו מאד, והיה כבס תמיד על-פעליו ומשחקיו וכיוצא, והיה אותם וכיוצא בזה. ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר: מפנימה פתיב: "ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'", מדוע פתיב 'רע' ולא 'רשע' (ועין בזה הקדוש שמדקוק בספר דקדוקים ח); אך מי שעובר עברה זו של ער חס ושלום - הוא רע תמיד (שקורין בלשון אשכנזי: זיין), דהינו שהוא איש רע וכבס תמיד; ולא אמר רבנו זכרוננו לברכה יותר.

ותכף כששמע האיש הנ"ל דבורים אלו נודעו לאחוריו, ונפל עליו רתת וזיע ופחד ואימה גדולה ונוראה מאד

מאד בלי שעור וערך, וכפף קומתו ולא היה יכול להגפיה ראשו, ולא היה יכול עוד לעמוד כלל לפני הדרת קדשת רבנו זכרוננו לברכה, ונשטט מן-הפית אל-החוצץ, והתחיל לבכות, ובכה הרבה הרבה מאד בדמעות שליש, ובקש מאד מאד מהמלמד שלו, שהיה המלמד שלו מאנשי רבנו זכרוננו לברכה, שיגרב אותו לרבנו זכרוננו לברכה.

ואחר-כך ראה רבנו זכרוננו לברכה שמנח אצלו על-הקורה ספר, ושאל איזה ספר הוא, ונודע לו שהוא ספר קבלה; ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה שאין ראוי לו ללמד קבלה, ואמר לו ש'קבלה' בגימטריא 'נואף' וכו' פנ"ל.

אחר-כך נסע אחרי רבנו זכרוננו לברכה, וכששב לביתו חזר בתשובה גדולה, ובחר לו חדר מיוחד וישב שם ועסק בתורה ותפלה בהתעוררות גדול כמה שבועות. אך אחר-כך חזר לכעס; אך אף-על-פי-כן היה כרוך תמיד אחר רבנו זכרוננו לברכה. ואמר רבנו זכרוננו לברכה להמלמד הנ"ל שישב אצלו עוד, כי כשתהיה אצלו - טוב שיהיה איש פשוט על-ידך לפעמים שעה אחת ביום.

אחר-כך, כשחזר לרע בעסו פנ"ל, היה לו קטטה עם משרתו ולא רצה לשלם לו, ועמד המשרת והלך רגלי מן-הכפר אל-העיר למקום רבנו

א. על-ידי גאון נפל לתפיסה, או לחלי קאב רגלים. גם תלמיד שלא הגיע להוראה ומוצה נפל לזה; גם מזיקין שולטין עליו.

אות ו

ודוי דברים

חלק שני

א. על-ידי ודוי דברים גורמים שהקדוש-ברוך-הוא מזמין מלמדי תינוקות שלומדין באמונה.

ב. גם גורמים שנתתקנים הדרכים ממכשולות.

ג. על-ידי ודוי דברים זוכים להתנשאות.

ד. מי שאינו מתודה על עונותיו, מורא בא עליו.

ותרן

חלק שני

א. מי שהוא ותרן, אין עונותיו יכולין להכריע זכותיו.

אות ז

זיפן

א. על-ידי זיוף בא לענש בית האסורים.

ב. על-ידי זיוף הוא מתחבר עם המתנגדים.

זכות אבות

א. על-ידי טבילת מקנה מזכירין זכות אבות.

בעיניה, על-ידי-זה נפקדת.

א. המקבל גלות על עצמו, הוא סגלה להריון.

א. אכילת בשר בהמה דקה, ושתיית שמן זית - היא סגלה להריון.

חלק שני

א. אשה שאינה יכולה להתעבר תפיש על הפסין של מילה אחר המילה.

הוראה

חלק שני

א. המורה הוראות שהוא נכנע לפני גדולים ממנו, על-ידי-זה הקדוש-ברוך-הוא שומרו שלא יפשל בדבר הוראה.

ב. מקום ההוראה היא מועלת ליראה.

ג. כשארע לאדם טרפה בביתו על-ידי מערכת אסור בהתר, ואין בהתר לבטל את האסור - זה מראין לו שפגם באיזהו יחוד וזווג עליון; כי היחוד והזווג הוא בחינת בטול האסור בהתר, בבחינת (תהלים ס"ח):

"מוציא אסירים בפזרות".

ד. כשיש שלום מלכות, על-ידי-זה נולדים בישראל בנים בעלי-הוראה.

ה. מי שמחמיר לאחרים ומקל לעצמו, ואמר על מה שלא שמע ששמע - על-ידי-זה אינו זוכה לראות ביפי המלך, כי הקלפה של אדום, שהוא יראה רעה, מחשיף מאור עיניו מלהסתכל ביפי פני המלך.

מנעמרו. ר' אצילע מלאדיזין. ר' מנעדיל. ר' עוזר מאומאן. ר' נחמן ריוועצקער. ר' יצחק הייסינער. ר' חיים קרעסינשטיין. הרב ר' משה מטבריה ר' אהרן ניסן.

ר' אבא שוחט-ובודק מארץ ישראל. ר' משה יונה מארץ ישראל. ר' פינחס. ר' טוביה מטעפליק. ר' יצחק אייזיק. ר' יוסף חר"ז. ר' חיים בן ר' יעקב בעל מגיה. ר' העשיל מטעפליק. ר' יואל מברסלב. ר' שמואל צבי מברסלב. ר' ניסן מברסלב. רבי דוד צבי מברסלב. ר' מענדיל מליטא. ר' נתן דיין מברסלב. ר' סענדר מטירהאויצע. ר' לייבלי קאנטאטאטינער. רבי נתן מטירהאויצע. רבי צבי סופר מברסלב. ר' פנחס יהושע. ר' ברוך אפרים. ר' זלמן מטשעהרין. ר' דוד צבי מדימטרייווקע. אחיו ר' יודיל. ר' פסח מטשעהרין. ר' מרדכי שוחט-ובודק מברסלב. ר' אייזיק מברסלב. רבי ישראל מטירהאויצע. ר' אייזיק מאומאן. ר' אשר זעליג. ר' משה יהושע אלטער מטעפליק. ר' שמריה אברהם אלגה מברסלב. אחיו ר' מענדיל מטשעהרין. ר' צבי מטולטשין. ר' צבי כהן מברסלב. רבי פנחס מקובליטש. ר' יעקב סופר. ר' אלקום געציל מאומאן. ר' נחמן מנעמרו. ר' שמחה מאומאן. ר' נתן מדימטרייווקע. ר' נתן מירושלים. רבי ישראל מקארדאן. ר' ישראל כהן. ר' יעקב יוסף מירושלים. ר' חיים מקובליטש. ר' אהרן מקובליטש. ר' שלמה מלובלין. ר' שלמה גבריאלי. ר' יצחק גרשון כהן. ר' אברהם יצחק כהן. (עד כאן

על פי דפוס ווארשא תרפ"ה).

ר' שמשון פרסקי נכד רבי"ל. ר' מתתיהו בן ר' נחום כהן. ר' ברוך חתן ר' געצי ז"ל. ר' יעקב (מדימטרי) בן ר' זאב. ר' לייב (מלאדי) צרטינער. ר' נחמן בן ר' יצחק. ר' יצחק בן ר' נתן נכד מוהרנ"ת. ר' משה גלידמן. ר' נחמן בן ר' שגא נכד מוהרנ"ת. ר' מרדכי בן טוביא ז"ל מבאברניץ. ר' יצחק אייזיק בן ר' נתנאל. ר' דב בן ר' ישעיה כהן לינדוואסר. ר' בנימין פרבר מבארדיטשוב. ר' ברוך בן ר' דוד מבארדיטשוב. ר' אהרן ליב ציגלמן. ר' יצחק ברייטר. ר' שלמה וועקסלר. ר' אפרים קראקאבסקי. ר' ישראל דוד מצוזמר. הרב ר' מרדכי מוה צדק מסוקולוב. ר' פנחסל מפשעבדורז. ר' יצחק קראקובסקי מלאדי (המקנה ר' יצחקל אטוואצקער). ר' אברהם בן ר' נפתלי הירץ סופר.

ידעת. "שנגנו לשונם כמו נחש חמת עכשיו תחת שפתיהם סלה". רחם על הנמלה המנחת בתוך פי הנחש בין שניה. מלא רחמים, הביטה בעניה ומכאובה הקשה. אוי מי יכל לסבל צער ומכאוב כזה, "ואתה יי עד מתי", מתי תקום ותרחם עליה. ראה נא בענינו וריבה ריבנו, ומהר לגאלנו גאלה שלמה מהרה למען שמך, והצילנו מכל מיני חכמות רעות של האפיקורסים והפילוסופים שלא יגיעו עלינו. ובצל כנפיה תסתירנו, ותגביר כח הכנפים בפיה הנחש, ותעקר ותסיר ותבטל כנפי הנחש, שהם החכמים להרע החוקרים פילוסופים ואפיקורסים, שלא יהיה להם שום כח לעוף בחכמתם למרחוק, ולא תתפשט חכמתם בעולם. וגם לא תעופף חכמתם בעמק לתוך המים והלב. וגם לא תעופף חכמתם בעצמן, שלא יוכלו לעוף בחכמתם לחקירות עמוקות, רק תמטט ותחליש חכמתם בכל הבחינות, עד שתתבטל חכמתם הרעה לגמרי מן העולם, ותתגלה חכמה האמתית של חכמי האמת בעולם, עד אשר יכירו וידעו כל באי עולם, כי אתה הוא יי האלהים לבדך עליון לכל ממלכות הארץ, "אתה עשית את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם". ותהפך לכל העמים "שפה ברורה לקרא כלם בשם יי לעבדו שכם אחד", ותעביר גוילים מן הארץ, והגלילים כרות וכתונ.

תפילה סד

מיוסד על תורה סיד בליקוטי מוהר"ן

"עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר", אדון כל, לעלא, מן בלא ולית לעלא מנה, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ולעלא מכל עלמין ותחות כל עלמין ובין כל עלמין. ולית אתר פניו מנה, אתה כראת עולמך מקדם ברצונך הטוב, ברחמיך הרבים וחסדיך הגדולים כדי לגלות רחמינותך בעולם. ומאבהתך וחמלתך אשר חפצת לגלות טובך ורחמינותך בעולם, צמצמת אלהותך כביכול, ופנית אורך הגדול האין סוף, וצמצמת האור לצדין, ועשית חלל הפני, ובתוכו בראת כל הבריאה כלה מראש ועד סוף, בשביל להכיר אותך בזה העולם, ולידע ממך תמיד. על כן יצאתי לקראתך לשחר פניה, "מלכי ואלהי אליך אתפלל". חוס וחגני וחמל ורחם עלי ועל כל ישראל עמך, ושמרני ותצילני מכל מיני אפיקורסות וכפירות, שלא יבואו ולא יעלו על

לבי ודעתי שום חקירה וקשיא ומבוכה ממבוכות החוקרים בחכמות חיצוניות שנפלו בכמה מבוכות וקשיות ואפיקורסות גדולה, עד אשר נפלו בחכמות שאינם חכמות כלל, ונכנסו במבוכות גדולות, ונפלו בחקירות ואפיקורסות וקשיות הנמשכין מחלל הפני, אשר משם צמצמת ופנית אלהותך כביכול, ומחמת זה אי אפשר בשום אופן למצא שם תרוץ ותשובה באלו הקשיות והמבוכות. כי חכמתך וידיעתך סלקת ופנית משם, כדי שיהיה מקום לבריאת העולם. אנא יי זכני לאמונה שלמה, ושמרני והצילני מכל אלו החקירות והקשיות לגמרי, כי אתה יודע חלישותנו ומעוט דעתנו מרובי עיונותינו העצומים והרבים מאד עד שמי השמים, עד אשר אפלו החקירות והקשיות שאפשר למצא עליהם תשובה ותרוץ, אין אנו יכולים להשיב עליהם דבר, מעצם עכירות ובלבול דעתנו, וקטנות שכלנו ומעוט חכמתנו, ועצם העקמימיות שבלבנו, פאשר אתה ידעת אבינו שבשמים, מכל שכן החקירות והמבוכות והקשיות הנמשכין מחלל הפני שאין שום אדם יכול לישבן. על כן יהמו מעיד ורחמיך עלי ועל כל ישראל, ותשמרני ותצילני מכל מיני חקירות וקשיות ובלבולים, הן אותן שאפשר

רבוננו של עולם רבוננו של עולם רבוננו דעלמא כלא, הורני ולמדני איה לסדר תפלה נאה ואמתית לפניה, מהתורה הנפלאה הזאת אשר זכיתנו ברחמיך הרבים, אשר אתה לבד יודע גבהה ועמקה וסודה ועצם פלאות רחמיך, אשר זכינו ברחמיך הרבים שיהיו צדיקים נוראים כאלו בעולם, חדושים כאלו שיוכלו להלביש ולגלות לנו פלאי סודותיך הנפלאים והנוראים, ולהכניסם בדעתנו הפחותה והפגומה מאד, ולהורות לנו בזה הדרך ישרה ואמתית להתקרב אליך באמת, ולחסדנו באמונתך הקדושה לחייתנו פיוס הזה, למען עשה פיוס הזה להחיות עם רב, "פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל

תקון הכפלי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שפדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שזכני עפר קדושים אשר בארץ המה ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פיגא זכותו תגן עלינו, אמן.

והריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדושא בריך הוא ושכינתיה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל: לכו נרננה ליהודה. נריעה לצור ישענו: ונקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהנה. ומלך גדול על-כל-אלהים:

מז * מכתם לדוד שמרני אל כִּי-חֲסִיתִי בך: ב אמרת ליהנה אדני אתה טובתי בל-עליך: ג לקדושים אשר-בארץ המה ואדירי בל-חפצי-כם: ד ירבו עצבותם אחר מהרו בל-אסיר נספיהם מדם ובל-אשא את-שמותם על-שפתי: ה יהנה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיק גורלי: ו חבלים נפלו-לי בנעמים אף-נחלת שפרה עלי: ז אברך את-יהנה אשר יעצני אף-לילות סרוני כליותי: ח שויתי יהנה לנגדי תמיד כי מימיני בל-אמוט: ט לכן שמח לפי ויגל בבוהי אף-בשרי ישפן לבטח: י כי לא תעזב נפשי לשאול לא-תתן חסיד חסידך לראות שחת: יא תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פגיו נעמות בימני נצח:

כב * לדוד משפיל אשרי נשוי-פשע בסוי חטאה: ב אשרי-אדם לא

יחשב יהנה לו עון ואין ברוחו רמיה: ג כִּי-הִתְרַשְׁתִּי בְּלוֹ עֲצָמִי בְּשֹׁאֲנִי בַל-הַיּוֹם: ד כי יומם ולילה תכבד עלי לדך נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה: ה חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהנה ואתה נשאת עון חטאתי סלה: ו על-זאת יתפלל בל-חסיד א אליך לעת מצא וְכִלְשָׁה מִיָּם רַבִּים אֲלֵינוּ לֹא יָגִיעוּ: ז אתה סתר לי מצר תצרני רגי פלט תסובבני סלה: ח אשפילך א ואורך בדרוך-ו חלף איצעה עליך עיני: ט אל-תהיו ב כסוס כפרד אין הבין במתג-ורסן עדיו לכלום בל קרב אליך: י רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהנה חסד יסובבנו: יא שמחו ביהנה וגילו צדיקים והרנינו בל-ישרי-לב:

מוא * למנצח מזמור לדוד: ב אשרי משפיל אל-הל ביום רעה ימלטהו יהנה: ג יהנה ישמרהו ויחיהו אשר ואשר בארץ ואל-תתנהו בנפש איביו: ד יהנה יסעדנו על-ערש דוי בל-משפכו הפכת בחילו: ה אני אמרתי יהנה חנני רפאה נפשי כי חטאתי לך: ו אויב יאמרו רע לי מתי זמות ואבד שמו: ז ואם-בא לראות שוא ידבר לבו יקבץ-און לו יצא לחוץ ידבר: ח יחד עלי יתלחשו בל-שנאי עלי יחשבו רעה לי: ט דבר בליעל יצוק בו ואשר שכל לא-יוסף לקום: י גם-איש שלומי א אשר-בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי

עקב: יא ואתה יהנה חנני והקימני ואשלמה להם: יב בזאת ידעתי כי חפצת בי כי לא-ירע איבי עלי: יג ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם: יד ברוך יהנה אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן ואמן:

מב * למנצח משפיל לבני-קרח: ב כאל תערג על-אפיקי-מים בן נפשי תערג אליך אלהים: ג צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: ד היתה-לי דמעתי להם יומם ולילה באמר אלי בל-היום איה אליהך: ה אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבר בסף אדדם עד-בית אלהים בקול-רננה ותודה המון חוגג: ו מה-תשתוחחי נפשי ותחמי עלי הוהלי לאלהים כי-עוד אודנו ישועות פניו: ז אלהי עלי נפשי תשתוחח על-פן אזכרך מארץ נהן וחרמונים מהר מצער: ח תהום-אל-תהום קורא לקול צנורך בל-משפריך וגליך עלי עברו: ט יומם יצה יהנה חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חי: י אומרה לאל סלעי למה שכתתני למה-קדר אלה בלחץ אויב: יא ברצח בנעמותי חרפוני צוררי באמרם אלי בל-היום איה אליהך: יב מה-תשתוחחי נפשי ומה-תחמי עלי הוהלי לאלהים כי עוד אודנו ישועות פני ואלהי:

נב * למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את-הבית

להמיתו: ב הצילני מאיבי אלהי ממיתקוממי תשגבני: ג הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: ד כי הנה ארבו לנפשי נגורו עלי עזים לא-פשעי ולא-חטאתי יהנה: ה בלי-עון ירצון ויכוננו עורה לקראתי וראה: ו ואתה יהנה אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד בל-הגונים אל-תחן בל-בגדי און סלה: ז ישובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: ח הנה יביעון בפייהם חרבות בשפותיהם כימי שמע: ט ואתה יהנה תשחק-למו תלעג לכל-גוים יעזו אליך אשמרה כי-אלהים משגבי: יא אלהי חסדו חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: יב אל-תהרגם פן-ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגגנו אדני: יג חטאת-פימו דבר-שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומפכש יספרו: יד בלה בחמה בלה ואינמו וידעו כי-אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: טו וישובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: טז המה ינעון יניעון לאכל אם-לא ישבעו וילינו: יז ואני אשר עזך וארגן לבקר חסדך כי-היית משגב לי ומנוס ביום צר-לי: יח עזי אליך אומרה כי-אלהים משגבי אלהי חסדי:

נז * למנצח על-יחיו ידותון לאסף מזמור: ב קולי אל-אלהים ואצעקה קולי אל-אלהים והאזין אלי: ג ביום צרתי אדני דרשתי ידי לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם

לקוטי

חוקם בתוך חוקם כב

מוהר"ן

לכ:

בבחינת בשר, אינם שומעים כלל קול האנחה הנ"ל, ואפילו אם שומעים קולו, אינם שומעים הקול בעצמו, כי אם קול הכרה: וכן קול הכרה הוא: דע, כי בשנתעורר קול דקדושה, או מתעורר מננו קול דסמטראתא, כי על ידי העברות נבראים מחבלים, והם צועקים: הב לן מונוי! הב לן חיי! וכשנאין מתנבר ומתעורר קול דקדושה, הם נחים, אך חכך שמתעורר קול דקדושה, הם מתעוררים חכך, ומתחילין לצעק ולקטור נגדו - והיו קול החכרה, שיוצא מקול דקדושה. וזה בחינת (דסמט) ח: אם עונינו ענו בנו - אין עניה אלא לשון צעקה (א) הנו שהעונות צועקין בנו, בחוכנו ממש, על ידי שנתעורר קול דקדושה, וכמו שכתוב אצל הצרפתי (מלבי"ם ח): באת אלי להוכיח את עוני, הנו כל וכן שלא היה שם אלהו, ולא היתה הדקדושה גוברת בליבך, היו העונות שלק נחים, אך על ידי שנתעורר שם קדושה אלהו, היו נקרים ונתעוררים עיונותיה לצעק ולקטור עליה:

וזהו: אם עונינו ענו בנו - שהעונות צועקין בחוכנו, ואפילו כשאנו צועקים איהו קול דקדושה, אין אנו זוכין לשמע קול דקדושה בעצמו, לשבר על ידי עזאת הגוף, כי אם קול הכרה, שהוא קול העונות, שנתעוררין נגד קול דקדושה, והם צועקין בחוכנו: ח' עשה למען שךך - שאתה בעצמך תעשה למען שךך ותרם עלינו למען לבר. וכשאנו בבחינת בשר להחכם, שהוא בחינת העצם, אזי אינו שומע הקול בעצמו הנ"ל, רק הקול החכרה, הנו קול העונות שנתעוררים מזה הקול:

וזה (יה ח): התוקע בבור, בחינות (תהלים ח): שמי בבור תחתית, והוא מתאנח ותוקע על נח - אותם העומדים בחוץ, שאינם בבחינת בשר, אם קול שופר שמע - צא, הנו שיוכל לצאת מוחך דרע שני, ואם קול הכרה שמע - לא צא, כנ"ל:

נמצא, בין קול אנת האדם בעצמו אינו שומע, אם אינו בבחינת בשר - שהגוף רחוק בליבך מהעצם הנשמה, עד שאינו בבחינת בשר, ואזי אינו שומע קול אנתו, וכן קול אנתו החכם, אם אינו בבחינת בשר להחכם, אינו שומע קולו, כי אם קול הכרה כנ"ל:

ח ולבוא לבחינת בשר הוא על ידי השמוש; על ידי שמשמש את החכם, נעשה בחינת בשר להחכם, וכן על ידי שמשמש הגוף להנשמה בעשית מצוות מעשיות, נעשה הגוף בחינת בשר להנשמה:

ובשחכך בבחינת הווא, או (ישעיהו סא): ולירושלים מבשר אתן - מבשר הנפול הנ"ל נשלם וירושלים, שהוא קרה נאמנה (א סא), הנו שזוכין לבוא לאמונה, שהוא פלליית הקדושה, שמקבלין מצדדי הדור האמתיים, שאי אפשר להתקרב אליהם כי אם על ידי עזאת דקדושה, שהוא בחינת כל תפלות דקדושה, שעל ידיה משברין עזאת דסמטראתא, שהוא בחינת עזאת הגוף, וזוכין להתקרב ולהתקרב אליהם, ועל ידיה זוכין לאמונה שלמה, שהוא בחינת: וירושלים קרה נאמנה, כנ"ל:

ובשחכך הוא בבחינת זו, היא מוכה להנשמה, שלפעמים נופלת ממדרגתה, וכשגוף צח ואור, תוכל הנשמה להתרומם ולחור למדרגתה על ידי הגוף, הנו על ידי תענוגי הגוף תוכל לזכר ולעלות לתענוגים שלה, כי מאחר שהגוף נסבין טוב וכשר, אינו נלכד בהתענוגים, ועל כן תוכל הנשמה לחור על ידי תענוגי הגוף למעלה, לתענוגים שלה. וכן נסבין על ידי הרשימות שיש בהגוף, על ידי האור שהאורה בו הנשמה מתקדש, תוכל עתה לזכר ולעלות ולחור למדרגתה. וזה בחינת (אבות ט): מבשרי אהוה אלוה - מבשרי דיקא, הנו על ידי בשר הגוף יהוה אלוה, הנו השגות אלוה, הנו שהאדם בגופו יראה ויחזה השגות עליונות, שהנשמה משגת תמיד כנ"ל; אבל כשיש להגוף עזות, מבחינת: והכלבים עוי נפש - אין הנשמה יכולה לסמך עצמה ולתקרב אל הגוף לדורע לו מההשגות שלה, כי תוכל לזכר בחכך ונאות הגוף, מה שהגוף עו חכך בהתאווה, וצריך לזה עזאת דקדושה, הנו קולות הנ"ל, שעל ידיה משבר עזות הגוף, כי אנת שוכרת גופו של אדם (ברכות נח), ולמשבר עזאת ותקופת הגוף, על ידיה תוכל הנשמה להתקרב עצמה אל הגוף, כי לא תהיה נלכדת שם:

וזה בחינת (תהלים סא): מקול אנתתי דבקה עצמי לבשרי. עצמי היא הנשמה, שהיא עצם האדם, כי עקר עצמיות האדם, מה שנקרא אצל האדם אנו, הוא הנשמה, שהוא עצם הקים לעד, אבל מחמת עזות הגוף בתאוותיו, או הנשמה, שהיא עצם האדם, רחוקה מבשרו וגופו, ועל ידי קול אנתה, שהיא בחינת עזאת דקדושה כנ"ל, על ידיה נשבר עזות גופו, ואז מתקרב ומתדבק העצם להבשר, הנו הנשמה להגוף, וזהו: מקול אנתתי דבקה עצמי לבשרי כנ"ל:

ובחינת קול התקיעות הוא בחינת: מקול אנתתי, והוא משבר גופו של אדם, בבחינת (קטז ט): אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, ועל ידם יוכל לבוא לרועים הנ"ל. וזה בחינת: תקיעה, שברים, תרועה. תקיעה הם הקולות, קול עו. שברים - שעל ידם נשבר עזאת הגוף כנ"ל. תרועה - בחינת (שמואל ב ח): ואמה תרעה את עמי הנ"ל, שהם הרועים דקדושה, שאי אפשר להתקרב להם כי אם על ידי עזאת דקדושה, שהוא בחינת קולות דקדושה, בחינת קול שופר כנ"ל. וזה (מלבי"ם ח): וקול את בשר ערלתם בעצם היום הזה, וכתב: (עו) בעצם היום הזה נמול אברכם. היום הזה - זה בחינת קול שופר, שפוצתו ביום (יה ח) מילה כו, בבחינת (תהלים ט) יעקב ח' ביום צדה; שעל ידי נמול ונשבר ערלת בשר, ומקבל אור העצם:

ו וכן בכלליית גביראדם יש בחינת עצם יושר, הנו שנתחכם האמת, שהוא בחינת הנשמה להעם, שהם למטה מננו, הוא בחינת עצם, והעם הם נגדו בחינת בשר. וכשהם בבחינת בשר, כמו בשר הגוף בעצם האדם, הם שומעים הקול אנתה, הנו קולו של החכם, ושוכרת נפם, בבחינת אנתה שוכרת וכו', ועל ידיה יוכל לסמך להתקרב אליהם, שהם בחינת בשר, בבחינת: מקול אנתתי דבקה עצמי לבשרי הנ"ל. אך כשאנשים

(ג) קול ערלת בשרה כי האור היה עתה, וממנו משה לך ע"כ

לקוטי הלכות

נפילת אפים הלכה ו

ארח חיים

בבחינת 'פסדר' כנ"ל, שעל ידי זה נתמלאין כל הבקשות וכו' כנ"ל. על-כן אומרים אז 'קדשה דסדרא', ואז נכלל 'שלא פסדר' בבחינת 'פסדר'.

בי קדוש הוא בחינת 'חכמה' כמובא (והר אהר"י סא), ונחלקה הוא בחינת 'מה' כנ"ל, וזה בחינת 'דמיה' ב, ג: 'קדש ישראל לה' ראשית' וכו', וכתב (תהלים קיא, ט): 'ראשית חכמה', נמצא, שקדש הוא בחינת 'חכמה', שהוא בחינת 'מה', אדם, בחינת (יבמות סא): 'אתם קרויין אדם', הינו ישראל עם קדוש קרויין 'אדם', שהוא בחינת 'מה', בחינת 'חכמה' כנ"ל, בחינת: 'ישראל עלה במחשבה תחלה', שהוא בחינת 'חכמה', כי המחשבה הוא בחינת 'חכמה', כמובא (תקני יור"ט, בא, ג): 'נמצא, שקדשה הוא בחינת 'חכמה', 'מה', אדם, שזה בחינת פסדר. וזה בחינת יוד [עשרה] מיני קדשות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (פ"ט א, ו-ט), וזה בחינת (מגלה כג): 'אין קדשה בפחות מיד [עשרה]', כי קדשה זה בחינת 'פסדר' שהוא בחינת 'יוד', כנ"ל כמאמר הנ"ל.

קדשה זה בחינת 'פסדר' שהוא בחינת 'יוד'

ואנו אומרים הקדשה אז בלשון הקדש ובלשון תרגום, לשון תרגום הוא בחינת 'שלא פסדר', בחינת חנה, שעקר בגינה על ידי תרומה, כמו שכתוב (בראשית ב, כא): 'ויפל ה' אלקים תרומה' וכו' - 'תרומה' הוא במספר 'תרגום', כמובא (ספרי יט: עז חיים שער לד פרק ב), כי לשון הקדש ולשון תרגום שממנו יונקים השבועים לשונות הם בחינת פסדר ושללא פסדר, כי עקר סדור הלשון הוא לשון הקדש שבו נברא העולם, וזהו הצדק האמתי המסדר נראוי, בחינת 'פסדר', אבל הצדקים של שאר לשונות הם בבחינת 'שלא פסדר', כי הם נראים "לשון עלגים" (ישעיה לב, ד), ואין להם שלמות, והם בבחינת 'שלא פסדר', כי צדפותם אינם מסדרים פסדר הראוי מששת ימי בראשית בעת בריאת העולם, כי פסד הבריאה היה רק על ידי לשון הקדש. ועל-כן אנו אומרים 'קדשה דסדרא' בלשון הקדש ובלשון תרגום, כדי שיהיה נכלל בחינת תרגום, בחינת 'שלא פסדר', בחינת 'פסדר', שהוא בחינת הקדשה בלשון הקדש, שהוא בחינת פסדר, בחינת 'חכמה' וכו', בחינת 'קדוש', ובשכיל זה נקרא 'לשון הקדש', על שזה הלשון נכלל בבחינת 'פסדר', שהוא בחינת 'קדוש' כנ"ל. ועכשו

אומרים הקדשה אז בלשון הקדש ובלשון תרגום

אנו כוללים גם לשון תרגום שמשם ניקח השבועים לשונות, שהוא עקר בחינת 'שלא פסדר', בחינת תרומה כנ"ל, ונכלל הכל בבחינת 'קדש', בלשון הקדש, על ידי הקדשה שאומרים בלשון הקדש ובלשון תרגום כנ"ל.

ועל-כן אז נמשך השפע ונתמלא כל משאלות לבנו לטובה, על ידי שנקבל 'שלא פסדר' בחינת 'פסדר' כנ"ל, ועל שם זה נקרא 'קדשה דסדרא', 'דסדרא' דקא, כי עקר קדשה זו כדי שיהיה נעשה הכל 'פסדר' כנ"ל, כדי שיתמלא משאלות לבנו אז, שזהו בחינת יודית השפע בעת שאומרים 'קדשה דסדרא', כנ"ל.

נמשך השפע ונתמלא כל משאלות לבנו לטובה

וזה בחינת שלש קדשות, כנגד בחינת שלשה אלפין שיש בשם 'מה' (יוד, הא, וא, הא), שהוא בחינת 'אדם'. וזה בחינת: 'קדיש בשמי מרומא עלאה בית שכינתיה, קדיש על ארעא' וכו', זה בחינת התשובה הנ"ל במאמר הנ"ל, שהוא בבחינת (תהלים קלט, ח): 'אם אסך שמים שם אמה ואציעה שאל הנך' כנ"ל במאמר הנ"ל, שזהו בעצמו בחינת 'קדיש בשמי מרומא עלאה, קדיש על ארעא' וכו'. וזה מלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו, ג), בחינת (תהלים כד, א): 'לה' הארץ וגמלאה' - שממשיכין הקדשה עלינו, על בחינת 'מלכות' שהוא בחינת ארץ, ועל ידי זה הוא במלואה ובשלמות כנ"ל, כי 'מלכות' בחינת ארץ, נכלל בבחינת פסדר, בחינת אדם, בחינת 'קדוש' כנ"ל. וזה בחינת 'אשרי' שאומרים מקדם, דהינו 'תהלה לדוד' שנתפסד על-פי אלה-בית שכוללים בו העשרים ושמנים אתון, כי 'תהלה לדוד' זה בחינת מלכות פה, כדי שתהיה נכללת בבחינת אלה-בית פסדר על ידי 'קדשה דסדרא', כנ"ל.

שלוש קדשות, כנגד בחינת שלשה אלפין שיש בשם 'מה'

וזה בחינת וקא לציון גואל ולשבי פשע וכו'. כי בציון ששם הבית המקדש וקדש קדשים - שם כלולים כל היוד מיני קדשות שיש בארץ ישראל, ועל-כן שם שער השמים, שדרך שם עולין כל התפלות. כי העולם בכללו נגד השם-יתברך הוא בבחינת 'שלא פסדר', בחינת 'תשרק', בבחינת (ראש השנה ט): 'בחשתי נברא העולם', תשרי הוא בחינת 'תשרק', כמובא (והר אהר"י סא: ק').

השם בכלל נגד חזקת בחינת שם פסדר

עין משפט
נר מצוה

קָמָה אַ מִי פִּי' מַהֲלִי
מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת
הִלְכָה טוֹ קָמָה לְאִוִּין קָלָט:
קִי בִּי מִי פִּי' מַהֲלִי
עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הִלְכָה
: 7

להתעשר. במקום שלא
נאסר פרי עם פרי בשחיטה
שני בנים מותר לשחוט
ביום אחד אבל אותו ואת
בנו אסורין. מקום שנאסר
פרי עם פרי בישראל חלב
עם הגדי. סוס כן סוסה
אחי פירדה יוכיז שאסור
פרי עם פרי כלומר דסוס
בן סוסה אסור עם פרדה
שבא חמור על סוסה
יולדה פירדה שכן הסוס
על צדדי המהמה

ולפי מנייה דלה תחלונו משמע איסור
הנחה מפרט היור הא אינערן
עוד להקדים תנתי גר למכרתי
קרא כוכבי וי"ל מברנא שזס
קרא הוה ידעני להקדים אלף השמ
דכע תנתי ומכרתי ללמד עטלמ
איסור הנאה אי לאו דכתיב אי להקדים
דלא קרא השמא וז"ל ואל
יכחז אלף חד מנייה וז"ל
עוד כוכבי מן הדבר קרא
אשכך מן להקדים כיון דידעי ליה
מברנא וי"ל דלאי חזי מלמיו

כלאים ומותר עם אמו
שהוא סוס והוא סוסה
פדא פרד בן סוסה אחי
פירדה יוכיח שמותר פרי
עם פרי כו' כלומר חמור
שבא על סוסה וילד
פרד ובא גם עליה והוליד
פירדה שמותר פרד עם
פירדה ואסור פרד עם האם.
כלאי ורעים יוכיח שאסור
פרי עם פרי חטה עם
שעורה ומותר פרי עם האם
הנמצא לצדו רכסו

[illegible][illegible][illegible][illegible]

במקום ותחזיקו דבריהם ותמימה בדברכם
 וקצתו קדשו (דברים ל"ג: ז) אצל מלכותם
 וימלאו ג' קומה והדור השישה חזקו
 ויבאנו למ"ד קיימי תארווייה
 וקצתו דמיון מפני שגיה תוקס והדורה
 וקיי זקן ויש לומר משום דלאן לזון
 וקיי מפני שכל עש והדורה ולא לאן פני
 וסבל עש תוקס ולא חמור בדברכם
 ויבאנו ג' קומה (דברים ל"ג: ז) חמור איש
 ויבאנו חמש פסוקים און לוס הכנה
 וקיי ממד חורר שוקדוקים וקיי וקמאי
 וקיי קאי אנעלין ותמחה עיוד קאייס
 וקיי סבר בקדשוין ותמחה והדור
 וקיי תארווייה ויש לומר דהכא

בין שבה בעצירה ובין שלא בא בעצירה כו'
לשם יחד: עד שיפוטו לך כרכוב שהוא
כל מקום שלא פירש לך בה הימור
נתינת קיימי בין אגר ובין אר

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

הַתְּפִלָּה לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

הַתְּפִלָּה:

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

שְׁמוֹת הַיָּדוֹת שֶׁבַח יְיָ

יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ